

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

615

M 63 f

IOANNIS

MESV AEDA-

MASCENI, DE RE

MEDICA, LIBRI

T R E S.

IACOBO SYLVIO ME-
dico interprete.

*Index locupletissimus cum capitulum, tum omnium
que scitu digna sunt operi prae fixus est:
in quo prior numerus, paginam:
posterior, lineam
indicat.*

REMEMAXIMASIBI

L V G D V N I,

Apud Gulielmum Rowillium sub scuto Veneto.

M. D. XLVIII.

STEPHANO PONCHERIO BAIO.

NENSI EPISCOPO, TVM
INTEGERRIMO, TVM DO-

CTISSIMO, IACOBVS

SYLVIVS ME-

DICVS.

S. D. P.

INCREDIBILIS uirtus tua, morūq;
integritas, & eruditio singularis, sum=
ma deniq; omnibus in rebus gerendis
prudentia, nō mediocriter nos cōmo=
uerunt, Præsul dignissimè, ut hos la=
bores nostros nomini tuo dedicare=
mus. Accessit tuorum in nos beneficiorū & magnorū &
multorū memoria, quam nobis immortalē fore monumēto
aliquo, & amplitudine tua dignissimo, & conditioni meæ
proprio maximè, hoc est ingenij mei partu aliquo recenti
nec incelebri, planè testari uisum est: cuiusmodi profecto
est, quam dignitati tuæ nūc offerimus, Ioannis Mesue me=
dici præstāuissimī interpretationē: opus sanè quā arduū
& nuper impeditum, nunc autē cura nostra expeditū sic,
atque expolitum, ut iam doctis nō placere modò sed etiam
prodesse possit plurimum. Quā uerò, non sit facillē rebus
longa & obscura caligine mersis, & uelut illuuiē sordida
obstitis, dare, aut uerius reddere splendorem, norunt omnes.

Hanc quoq; difficultatē auxit desiderium exemplaris ali=
cuius, qua est lingua à Mesue scriptum hoc opus. Sunt
enim qui Græcè putent scripsisse, quo tempore Godesfre=
dus Lotharingorum rex Syriam, & in ea Damascum, &

Hic

EPISTOLA NVNCVPATORIA.

Hierusalem expugnauit. Sunt qui sub Hadriano Pontifice, anno Christi millesimo centesimo quinquagesimo octauo, floruisse cōtendunt. Alij Arabicè omnino scripsisse existimant, quæ mihi sententia magis aridet, cum & uersio uetus impolita quidem, sed (ut coniectare licet) fidelis, uoces Arabicas nō paucas seruarit, nō substituerit. Legisse tamē non Arabes solos, sed etiā Græcum nescio quem in simplicibus sæpe citatum & Hippocratem & Galenum, ipsius scripta therapeutica omnia planè conuincunt. In quibus singulis exactissima usum methodo Mesuen facile deprehendet quisquis attentè ipsa legerit. Nam quomodò Galenus libris quinque primis simplicium, methodum (quæ in uniuersalibus uersatur, ut in particularibus exercitatio) exquisitam docet medicamentorū omnium facultates inueniendi: libris uerò reliquis eam methodum in singulis simplicibus exercet, quòd sine hac in particularibus exercitatione nulla res perfectà cognoscitur. Ad eundem prorsus modum scriptor illustris Mesues libro primo uiam rationemq; scribit, medicamentā præsertim purgantia (quòd horum in medicina uis sit maxima, & periculo, nisi diligēter cauetur exposita) deligendi, & horū uires si quæ sint noxiæ, castigandi: libro deinde secundo eam applicat methodum simplicibus medicamentis purgantibus, non quidem omnibus sed etate sua cōsuetioribus. Quomodo item Galenus libros scripsit de medicamentorum tum generalium, tum cuique parti affectæ familiariū compositione, & de antidotis: sic Mesues libro de antidotis medicamenta scripsit generalia, sectionibus duodecim ceu classibus distributa. Deinde etiam cuiq; singularū partium affectui proprium, libro quem ob id medicorū uulgus de appropriatis appellat, nos medica Mesue opera, & practica aliquoties uocauimus. Quæ fortasse aliquando etiam expolitemus,

EPISTOLA

si hunc laborem doctis non displicere intellexerimus. Sed
 quanta, deus bone, in horum singulis Mesue libris emicat
 methodus diuisione ubique exacta procedens, & ubi ne-
 cesse est, diffinitione. Quod si optimus est medicus, quis-
 quis optime in medicis diuisionibus exercitus, ut Galeno
 uidetur, quis Mesuen medicum esse omnino præstantissi-
 mum negabit? Nam librū primum in theoremata quatuor
 distribuit: deinde unumquodque ita ingenio summo &
 acerrimo tractat, ut mirari subeat hactenus minoris quam
 pro merito æstimatū fuisse Mesuen. Quanquam eum sem-
 per Arabica familia prædicauit: Græca uero serè asper-
 nata est, sed uerbis tantum: cum asclepiadarum permultis
 solenne hactenus fuerit post Hippocratem & Galenum,
 etiam Mesuen tractare, ex illoq; ceu sylua quadam reme-
 dia omnis generis depromere cōtinenter, quibus haud scio
 an meliora scriptores Græci habeāt, quamuis & his acce-
 pta sit referenda pars bona eorum quæ Mesues recenset.
 Sed tamen is ipse & eo priores medici Arabes præclara
 multa remedia a se inuenta multo usu probarūt, quæ etiam
 in opus suum Mesues coniecit. Quid uerò attinet comme-
 morare nunquam satis laudatū ordinem in simplicibus ab
 eo seruatum. Cum enim autore Galeno semper sit à mitio-
 ribus remedijs curādo inchoandum, nisi morbus sit extre-
 mus. Mesues operibus ipsis scripta cōmunionē iunxit, &
 prima scripsit medicamenta purgantia maximè clemētia,
 & parte maxima Græcis prioribus incognita, magno
 mortalium incōmodo, quippe qui Elleboro, peplio, colo-
 cynthide, & similiter ualentibus medicamentis purgaban-
 tur quanto cum periculo, abundè docet Hippocrates lib. 5.
 aph. & de Elleborismo epistola ad Democrium, cum
 hæc mitiora nōdum essent inuenta. Adde, quod ubi simpli-
 cia singula uerbis circūscripsit & quæ parum cognita
 exist

Libro 1. ad
 Glauconē.

Lib. 5. me-
 ebodi.

N V N C V P A T O R I A.

existimabat, uelut definiuit, quot unumquodq; habeat species ac differentias, diuisione explicat: deinde harū quantitates describit & suis coloribus belle pingit, si est ignotior, posteaquam unaquæq; ad agendum in corpus nostrū facultatem sit sortita, ex ipsis qualitatibus primis, tum ex uariis substantiarū inibi simul mistarū natura, tum deniq; in multis ex totius substantiæ proprietate seu forma nobis incognita, doctè explicat. Addit etiā quid corpus nostrum ab his immutetur, & quæ à quibus pati sunt habilia, castigationes appellans, noxarū corpori nostro à quibusdā ipsis impendentium. Quas quidem castigationes nunc primis quoq; aut secundis, aut tertijs qualitatibus, sepe etiā quartis, & substantiarū contrarietati & toti etiam substantiæ cōmittit. An non est hæc methodus Hippocratis à Platone, à Galeno, à cæteris omnibus doctis uiris exercita, quoties aliquid uel discere ipsi, uel alios docere uoluerūt. In syrijs quoq; simplices cōpositis priores descripsit: quia simplex cōposito & natura & doctrina est prius. In electarijs, quæ uocarunt delicata, & naturæ nostræ familiaria magis, priora scripsit, deinde amara & magis medicamentosa. Galenus prætereā in libris de medicamentorum cōpositionibus passim medicos accusat, qui simplicium mēsuras & pondera in suis descriptionibus neglexerunt, aut etiam cōponendi modum: omnium tamē maximè illos, qui remedium uires citra limitationem cōpositis adscripserunt: ut ad uocem perditā, ad surditatē, ad cephalalgiam remedium: cum horum affectuū quisq; sit multiplex, uariasq; ac sæpe cōtrarias sequatur causas, quarū cuiq; suū esse oportet remedium: nullum omnium semper cōmune. At Mesuen quis admiratione & imitatione dignissimū non sufficiat, & merita laude exornet? cum in singulis remediorū suorum descriptionibus leget primū, quibus morborū disse-

Initio methodi, & lib. de natura hominis in fine.

EPISTOLA

rentijs, & à qua causa hoc remedium sit salutare: deinde
 quanta cuiusq; simplicis portione constet: adhuc quonam
 modo inuicem hæc miscēda sint: postremo quātum cuiusq;
 remedij dandum sit his & illis uiribus: imbecillis scilicet
 minimam, ualentibus maximā, & horū medijs mediocrem
 dōs largiendam, cum aliter quātitas remediorum expli-
 cari non queat. Si igitur medicamentorum compositiones
 scribenti, facultas eorū saltem generalis, & coctionis ra-
 tio, & utendi modus docēda sunt, ut Galeno uisum est. Hæc
 autem omnia Mesues ad uiuum exequutus est, is profectō
 ad Galeni canonē medicamentorum cōpositorum scriptor
 idoneus fuerit. Sed remediorum etiam idem pollentium &
 sepe ijsdem cōstantium copia passim illussit Mesues. Id au-
 tem qui Mesue uitio uertunt, Galenum & ceteros omnes
 medicos illustres accusant, apud quos stomachica, stoma-
 tica, arteriaca, sarcotica, colletica, colica, & id genus alia
 remedia inuenias plurima, omnino aut paulominus similia.
 Mesue præterea uitio datur ab ætatis huius medicis, quod
 Dioscoridi & Galeno quedam adscribat, in simplicibus
 præsertim, & antidotis, quæ ipsis ignorata aut saltem in-
 dicta fuerunt. Sed ab hac calumnia Mesuen uindicare non
 fuerit difficile, si recipiamus, quod uerissimū putem, ipsius
 ætate ut nunc quoque libros non paucos pro Galenicis
 receptos, quomodo in aliorum doctorum propè omnium
 scripta, alibi aliquot spurij irrepservunt. Hos autem sua
 lingua uersos ut credi potest, habuit Mesues, ex his de-
 scripta quedam Galeno adscripsit, quorum pars bona in
 spurij illis Galeni libris, uersione ueteri, etiam hodie le-
 giur. Et nos Dioscoridem aliquando uidimus cui pri-
 marum qualitatum ordines passim erant inscripti, cuius
 diligentia nescio: At certum est Mesuen in suo Diosco-
 ride, & suo Galeno hæc legisse. Toties enim memoria
 labi

Lib. I. com.
 pb. g.

N V N C V P A T O R I A.

tibi non potuit, sed omnia hæc, siue ex horum alterutro, ut dixi, supposititio descripserit, siue ex alio quouis, quid attinet accusare, cum uera sint omnia. Quæ tamen ex his & alijs quibusdam, parum rectè, ab eo scripta clamantur, mitiora quædam, alia autem uera ostendimus nostris in Mesuen scholijs. Sed quid tempus occupo calumnijs in Mesuen diluendis, cum satius fuerit, merita laude hominem illustrare? An queso Manardus ætate nostra medicus longe doctissimus obscuram, & sordidam Mesue uersionem uerius quàm Mesuen emaculare alicubi, passim clariorem reddere tentasset, nisi eximium aliquem illum scriptorem existimasset? Manardi grauem sententiam Ioannes Tagaultius mihi in re medica præceptor undequaque absolutus confirmat, commentarijs duobus eruditissimis, priore in Mesue canones, posteriore in simplicia, haud ita pridem editis. Quid quòd Petrum Bristotum, omnium qui post Galenum floruerunt medicorum clarissimum, non piguit pharmacopœis Mesuen publicè interpretari? Sed quid in re tam perspicua testibus utor parum necessarijs, quasi uerò non intelligent huius tempestatis medici, quantumuis Græcorum lectione exerciti, Mesuen tanquam coryphæum sibi familiæ rem reddendum esse, ex eo remedia propè omnia tam sumenda quàm admouenda, corroganda esse, sine Mesue doctrina humores non apparari, non uacuari, non obstruata liberari, nullum propè opus medicum perfici. Hunc igitur tantorum nobis bonorum autorem colamus, contra maledicorum calumnias tueamur, iusto semper honore prosequamur. Sic tamen ut neque Hippocrati neque Galeno æquemus, ceteris ipsum præponere non dubitemus, in therapeutica medicinae parte. Hanc enim solum quòd sciam tractauit, eamq; absolutissimè, si opera

EPISTOLA NVNCVPATORIA.

ipsius omnia perlegeris : quanquam fusius causæ quædam
 salubres effectrices extendi possint, quam in suis practicis
 explicuit: tantum quantum rei propositæ cōueniebat, edo=
 cuit. Quapropter Ioannes Capella senior, regis Gallorum
 Frâncisci medicus, omnium medicorū, Græcorum, Latino=
 rum, Arabum lectione & longissimo medicorum operum
 usu exercitatisimus, Mesuæ practicā cateris iure optimo
 mihi præponere uidetur. Ex quibus omnibus iam intelle=
 xisti Præsul optime, quam sit non medicorū ordini modò
 & pharmacopœorū, sed reliquis quoq; hominibus utilis,
 & propè necessarius Mesues : tibi uerò iucundus nec in=
 cōmodus, quòd medicorū libris nō mediocriter delecteris,
 quoties tibi à negotijs tum pontificijs tum regijs uacat: &
 de his pronunties aliquid, præsertim quando tibi consue=
 tudo intercedit cum Emario Ranconeto collega tuo iuris
 prudentissimo, & omni disciplinarū genere exercitatisi=
 mo, medicæ rei amantissimo & studiosissimo. Hunc igitur
 laborem nostrum manu grata suscipe, Præsul uenerandæ,
 hunc diligenter, ut libros bonos soles, uersa, nec studij &
 operæ in eo collocatæ (certo scio) unquam poenitebit.
 Malui autem hac epistola Mesuæ defensionem & laudes
 meritis inscribere, quàm tuas : quod probe sciam
 te omni genere laudis cumulatisimum, hæc ho=
 minum de tua amplitudine elogia, non affe=
 ctare: sed Dei Optimi Maximi glo=
 riam tibi solam expeti, quod
 hominis planè Christia=
 ni testimonium est
 certissimum.
 Vale.

INDEX PRAECIPVORVM

CAPITVM, LIBRI PRIMV.

o

De medicamentorum delectu,
indicatione sumpta ab
ipforum propria essen-
tia. pagi.4. linea 1.

De medicamentorum delectu, indicatione
sumpta ab ipforum facultate. 13.20

De medicamentorum purgantium cor-
rectione. 22. 1

Medicamentorum purgantium correctio,
per ipforum tēperatura cōtraria 28.10

Medicamentorum purgantium correctio, per
ipforum effectus contraria. 28.20.

De proportionē medicament. inuicem mi-
scendorum. 32.15

Quibus modis ars medicamenta corrigit,
et coctionis differentia. 34.5

De lotionē. 36.5

De infusione. 36.30

De tritura. 37.30

Correctio symptomatum, à sumpto pur-
gante medicamento nondum uacuato
excitatorum. 39.1

De medicamento illegitimè et molestè
uacuante. 42.19

De medicamentō inmodicè uacuante. 44.10

Troscisci ad fluxum. 48.1

Electarium. 48.15

Curatio febrū purg. superuenientū. 56.10

Cephalalgia post purgationem. 57.27

De uertigine post purgationem. 58.15

De uisus imbecillitate post purga. 59.10

De uentriculi imbecillitate post purg. 60.9

De siri post purgationem. 64.15

De singultu post purgationem. 66.1

De dolore uentriculi post purga. 66.3.

De ulceratis intestinis post purg. 67.10

De cruenta deiectione post purg. 67.30

De tenesmo post purgationem. 68.11

De lassitudine seu imbecillitate corporis
post purgationem. 68.20

De conuulsione post purgationem. 70.10

SIMPLICIVM MEDICA-

mentorum index, lib
bri secundi.

A Bsmibium. pag.92. lin.1

Adiantum. 101.23

Agaricus. 113.13

Aloë. 74.1

Aristolochia. 155.1

Armenus lapis. 129.15

Asarum. 102.29

B Alanus myrepsica. 127.20

Bellerice. 81.30

Bryonia. 150.5

C Asia fistula. 84.20

Centaurium. 124.10

Cnicus. 126.20

Colocynthis. 115.13

Cucumer agrestis. 122.15

Cyaneus lapis. 130.15

Cyclaminus. 152.33

D Racunculus. 147.7

E lleborus. 158.19

Emblice. 81.10

Epubymum. 96.15

Esula. 145.25

Eupatorium. 95.30

*

5

INDEX.

<i>Euphorbium.</i>	pag.139 linea 5	INDEX LIBRI TER.	
F <i>Vmaria.</i>	95.1	tiij, de antidotis.	
C <i>Enista, seu spartum.</i>	157.15	CONDITA. pag.172.lin.10	
H <i>Ermoda stylus.</i>	119.20	A <i>Cori.</i>	177.22
H <i>Hyssopus.</i>	98.28	<i>Buglossi.</i>	183.21
I <i>Ris.</i>	120.27	<i>Cepularum myrobalanorum.</i>	185.13
I <i>Ius gallorum.</i>	103.20	<i>Cydoniorum.</i>	188.15
M <i>Anna.</i>	87.1	<i>Cydoniorum aliud.</i>	191.31
M <i>Myrobalani, Citrinae, nigrae, &</i>		<i>Cydoniorum alterum.</i>	192.15
<i>Inde.</i>	78.5	<i>Cydoniorum tertium.</i>	192.23
N <i>itrum.</i>	135.20	<i>Cydoniorum quartum.</i>	192.31
O <i>Popandx.</i>	140.25	<i>Citrorum.</i>	195.33
P <i>Olypodium.</i>	117.10	<i>Citrorum alterum.</i>	196.23
P <i>Pruna.</i>	99.39	<i>Diacidonium factum cum succo cydonio-</i>	
P <i>Psyllium.</i>	110.18	<i>rum.</i>	190.7
R <i>Hababarbarum.</i>	82.10	<i>Diacydonium aliud.</i>	190.19
R <i>Ricinus.</i>	156.15	<i>Diacydonium cholagogum.</i>	191.10
R <i>Rose.</i>	88.30	<i>Diasatyrium.</i>	174.7
S <i>Agapenum.</i>	137.20	<i>Diasatyrium alterum.</i>	175.3
S <i>Salis genera.</i>	133.15	<i>Diazingiber.</i>	177.10
S <i>Sarcocolla.</i>	136.18	<i>Emblicarum myrobalanorum.</i>	187.11
S <i>Scammonium.</i>	106.5	<i>Eryngij.</i>	173.20
S <i>Scilla.</i>	118.7	<i>Fructuum.</i>	184.10
S <i>Senna.</i>	131.30	<i>Fructuum aliud.</i>	197.10
S <i>Serum lactis.</i>	87.30	<i>Fructuum succi.</i>	197.27
S <i>Stæchas.</i>	93.25	<i>Mellis rosati.</i>	181.12
T <i>Amar Indi.</i>	85.33	<i>Mellis uolati.</i>	182.29
T <i>Turbub.</i>	111.13	<i>Pomorum.</i>	194.1
T <i>Thymelæa.</i>	142.20	<i>Pomorum alterum.</i>	194.10
T <i>Thymus.</i>	97.27	<i>Persicorum.</i>	294.16
V <i>Iola.</i>	91.1	<i>Persicorum alterum.</i>	195.1
V <i>Volubilis.</i>	104.26	<i>Prunorum.</i>	195.13
		<i>Pyrorum.</i>	193.23
		<i>Radicis pastinacæ.</i>	176.8
		<i>Sacchari rosati.</i>	178.8
		<i>Sacchari uolati.</i>	179.33
		<i>Sacchar. buglossati.</i>	180.19
		<i>Sacchar. rosmarinati.</i>	189.28

INDEX.

<i>Seminum.</i>	pag. 183. linea 21	<i>rius.</i>	233. 26
<i>Sorborum.</i>	195. 21	<i>Acetatus diarbodon.</i>	232. 29
<i>Surculi conditi.</i>	178. 4	<i>Adianinus.</i>	226. 38
<i>Zingiberis.</i>	176. 26	<i>Aqua malsa.</i>	234. 24
S A P A E.		<i>Byzantinus ad idærum, &c.</i>	231. 35
S <i>Apa quid.</i>	198. 35	<i>Calaminthæ.</i>	247. 17
<i>Baccarum oyacanibæ.</i>	202. 25	<i>Calaminthæ alter.</i>	247. 30
<i>Citrorum.</i>	201. 27	<i>De canis.</i>	226. 13.
<i>Cornorum.</i>	202. 23	<i>Contra catharrū calidum, ryzam, pleu-</i>	
<i>Fructuum.</i>	201. 19	<i>ritidem, tuſim.</i>	227. 28
<i>Fructuum alia.</i>	201. 27	<i>Corticum citri.</i>	216. 35
<i>Granatorum acidorum.</i>	201. 13	<i>Cucurbiteæ.</i>	213. 11
<i>Myrtine.</i>	202. 1	<i>Cydoniorum.</i>	212. 18
<i>Omphacæn, id est, uuarum immatura-</i>		<i>Cydoniorum acidus.</i>	223. 33
<i>rum.</i>	202. 20	<i>Dactylorum.</i>	220. 25
<i>Persicorum.</i>	201. 15	<i>Epithymi.</i>	252. 17
<i>Pomorum.</i>	202. 32	<i>Eupatorii.</i>	249. 14
<i>Prunorum.</i>	203. 5	<i>Fumariæ maior.</i>	250. 33
<i>Pyrorum.</i>	203. 3	<i>Fumariæ minor.</i>	252. 1
<i>Rbois, & mororum, domesticorum.</i>		<i>Glycyrrhizæ.</i>	255. 15
202. 29		<i>Granatorum dulcium.</i>	214. 10
<i>Ribes.</i>	199. 25	<i>Granatorum acidorum.</i>	213. 30
I V L E P I.		<i>Hyssopi.</i>	156. 10
R <i>Osarum.</i>	205. 30	<i>Manne acidus.</i>	224. 25
<i>Rosarum alterum.</i>	207. 1	<i>Menibæ.</i>	250. 8
<i>Resarum & uiolarum.</i>	208. 15	<i>Myrtorum.</i>	219. 5
<i>Violarum succi.</i>	207. 35	<i>Oenomeli, id est, uinum mulsam.</i>	236. 30
<i>Violatum.</i>	207. 16	<i>Omphacij.</i>	218. 3
<i>Zizyphorum.</i>	220. 30	<i>Oxymeli scilliticum.</i>	245. 5
S Y R V P I.		<i>Oxymeli scilliticū de radicibus.</i>	245. 24
A <i>Bſimbij.</i>	248. 19	<i>Oxymeli scilliticum Democriti.</i>	245. 30
<i>Acetum scillinum.</i>	243. 6	<i>Oxymeli uacuans melancholiam.</i>	242. 5
<i>Acetatus simplex.</i>	229. 30	<i>Oxymeli ex ligustico.</i>	242. 5
<i>Acetatus cum radicibus.</i>	231. 10	<i>Oxymeli ex calaminthæ.</i>	242. 27
<i>Acetatus de succis barbarum.</i>	232. 26	<i>Oxymeli pblegmagogum.</i>	241. 30
<i>Acetatus de succis barbarum cum aro-</i>		<i>Oxymeli de radicibus.</i>	241. 1
<i>matibus.</i>	233. 9	<i>Oxymeli ex aqua, aceto, melle.</i>	238. 4
<i>Acetatus, cholagogus, & refrigerato-</i>		<i>Oxyſaccharum simplex</i>	246. 21

INDEX.

<i>Papaueris ad catarrhum & tussim causam insomniae.</i>	pag. 228. lin. I
<i>Papaueris ad tussim siccam, phthisim, catarrhum insomniae causam.</i>	229. I
<i>Persicorum.</i>	212. 29
<i>Pomerium.</i>	211. 19
<i>Pomorum acidorum.</i>	222. 22
<i>Pomorum alius acidus.</i>	222. 25
<i>Pomorum alter acidus.</i>	ibidem.
<i>Prunorum.</i>	211. 8
<i>Prunorum acidorum alter.</i>	222. 10
<i>Portulacae.</i>	225. I
<i>Prasij.</i>	257. I
<i>Pyrorum.</i>	212. 7
<i>Quinque radicum.</i>	132. 15
<i>Saporis de pomis.</i>	223. 9
<i>Stachados.</i>	254. II
<i>Succi curi acidi.</i>	215. I
<i>Succi oxalidis.</i>	221. I
<i>Succorum fructuum acidus.</i>	224. 5
<i>Succorum & aquarum fructuum acidus.</i>	224. 14.
<i>Violatus.</i>	226. 20
<i>Vuarum purgatarum.</i>	220. 24
<i>Zizyphorum.</i>	227. 5
E C L E G M A T A.	
<i>A Migdalarum.</i>	267. 33
<i>Ad asthma & tussim anti.</i>	265. 24
<i>Bryoniae radices.</i>	266. I
<i>Diakaryon, id est, ex nucibus.</i>	264. 23
<i>Diacodyon.</i>	260. 5
<i>Diamorum.</i>	263. 35
<i>Ad gutturis intemperiem calidam &c.</i>	258. 21
<i>Papaverinum.</i>	259. 9
<i>Phthisicis saluberrimum.</i>	267. I
<i>Pineorum nucleorum.</i>	268. I
<i>Pulmonis vulpis.</i>	267. I

<i>Mesuae idem promittens ad gutturis intemp.</i>	pag. 258. lin. 33
<i>Scille.</i>	265. 5
<i>Ad tussim expertum, & raucedinem a frigore uel puuita crassa.</i>	166. 10
D E C O C T A.	
<i>A Pozema ad iatibi albi.</i>	270. 27
<i>Aque fructuum.</i>	271. 12
<i>Eupatorii.</i>	272. 31
<i>Epithymi.</i>	271. 30
<i>Diacasia.</i>	276. I
<i>Fumariae.</i>	271. 20.
<i>Myrobalanorum.</i>	272. 10
<i>Stachados.</i>	Ibidem.
<i>Thymi.</i>	271. 32
I N E V S A.	
<i>A Que casei.</i>	273. 5
<i>Hiera.</i>	274. 12
<i>Hiera aliud.</i>	274. 19
<i>Hiera tertium.</i>	274. 25
<i>Succi herbarum.</i>	274. 5
E L E C T A R I A.	
<i>A Lkangi.</i>	308. 5
<i>Albaris.</i>	331. 13
<i>Albaris alterum</i>	331. 30
<i>Alsebran.</i>	342. I
<i>Anacardinum.</i>	309. 5
<i>Aromaticum.</i>	281. 18
<i>Aromaticum rosatum.</i>	290. 23
<i>Aromaticum moschatum.</i>	292. I
<i>Aromaticum caryophyllatum.</i>	292. 7
<i>Aromaticum nardinum.</i>	292. 25
<i>Athanasia magna.</i>	314. 23
<i>Baccarum myrti.</i>	295. 15
<i>Cinnamomi.</i>	294. 30
<i>Citri.</i>	287. 20
<i>Confirmans.</i>	307. 25
<i>Διά βρωνας Democriti.</i>	340. 32
<i>Dia</i>	

INDEX.

<i>Diacalaminthe.</i>	pag. 295. lin. 25	<i>Moschi dulce.</i>	pag. 238. lin. 1
<i>Δία κόκκx Kvιdλis.</i>	341. 13	<i>Oxalidis.</i>	299. 8
<i>Diacoston.</i>	307. 1	<i>Philonis antidotus.</i>	310. 4
<i>Diacurcuma magna.</i>	304. 23	<i>Philonis Antidotus descripta ab Hamech.</i>	
<i>Diacurcuma minor.</i>	305. 10		313. 19
<i>Diacyonides.</i>	343. 30	<i>Psyllij.</i>	336. 17
<i>Diacyminum.</i>	293. 3	<i>Regium.</i>	298. 20
<i>Diacyminum alterum.</i>	293. 18	<i>Regium alterum.</i>	298. 30
<i>Diagalanga.</i>	289. 4	<i>Rhabarbari.</i>	306. 26
<i>Dialacca magna.</i>	305. 30	<i>Rosatum.</i>	339. 30
<i>Dialacca minor.</i>	306. 17	<i>Rosatum Gabrielis.</i>	291. 1
<i>Diamanna auctori descripta.</i>	329. 34	<i>Rosatum minus.</i>	291. 29
<i>Diambra.</i>	294. 11	<i>Seminum.</i>	298. 1
<i>Diamorussa.</i>	325. 17	<i>Styracis.</i>	317. 5
<i>Dianifon.</i>	294. 1	<i>Theriaca Antidotus diateffaran.</i>	299.
<i>Diaphenicum.</i>	334. 5	<i>linea 30.</i>	
<i>Diaphysalidon.</i>	342. 1	<i>Tryphera antidotus Sarracenica ma-</i>	
<i>Diarbodon commune.</i>	289. 4	<i>gna.</i>	300. 13
<i>Diasulphur.</i>	316. 10	<i>Tryphera antidotus moschata.</i>	301. 9
<i>Diatrion pepereon.</i>	296. 15	<i>Tryphera antidotus Galeni.</i>	301. 20
<i>Episcopi.</i>	337. 13	<i>Tryphera antidotus minor Phenonis.</i>	
<i>Eupatorii.</i>	342. 25		302. 4.
<i>Gemmarum.</i>	283. 5	<i>Tryphera antid. alia minor.</i>	303. 3
<i>Granorum tinctoriorum.</i>	285. 1	<i>Tryphera Persica.</i>	303. 11
<i>Hamech.</i>	338. 1	<i>Xylaloës.</i>	286. 18
<i>Hamech alterum.</i>	339. 5	<i>Zazeneia antidotus.</i>	313. 34
<i>Hamech letificans.</i>	286. 32	C ATAPOTIA.	344. 17
<i>Hiera picra.</i>	317. 25	A Garici.	358. 14
<i>Hiera Archigenis omnibus descripta.</i>	324. 1	<i>Aromatica auctoris.</i>	344. 18
<i>Hiera Archigenis Paulo aliter descripta.</i>	325. 21	<i>Bdellij maiora.</i>	360. 25.
<i>Hiera dia colocynthidos Ruffi.</i>	326. 16	<i>Bdellij minora.</i>	361. 5
<i>Hiera ab autore inuenta.</i>	329. 22	<i>Bdellij auctoris.</i>	361. 19
<i>Indum maius.</i>	332. 15	<i>Ad catarrhum coryzam, tussim etiam.</i>	
<i>Indum minus.</i>	333. 8		360. 14.
<i>Lasferis.</i>	307. 20	<i>Colocynthidos.</i>	358. 6
<i>Manne Galeno inuentum.</i>	330. 30	<i>Diarbodon.</i>	349. 1
A Mesue inuentum.	307. 8	<i>Euphorbij.</i>	356. 32
		<i>Eupatorii maiora.</i>	350. 24
			Eup

INDEX.

<i>Eupatorii minora.</i>	pag. 351. lin. 3	<i>Anisi.</i>	pag. 372. lin. 30
<i>Ad febres biliosas.</i>	358.24	<i>Anisi alij.</i>	373.5
<i>Fætida maiora.</i>	354.31	<i>Cancami.</i>	373.14
<i>Fætida minora.</i>	355.17	<i>Caphura.</i>	369.28
<i>Halicacabi autoris.</i>	352.4	<i>Capparum.</i>	376.17
<i>Hermetis ex trociscis colocymbidos, duplicia.</i>	353.25	<i>Colocymbidos.</i>	374.17
<i>Hermodytylorum maiora.</i>	362.3	<i>Cyper.</i>	375.21
<i>Hermodytylorum minora.</i>	362.13	<i>Diarhodon.</i>	367.16
<i>Hermodyt. autoris.</i>	362.22	<i>Elestri.</i>	377.1
<i>Inda Haly.</i>	352.29	<i>Eupatorii.</i>	372.22
<i>Lapidis Armeni.</i>	359.29	<i>Gallie moschate.</i>	365.16
<i>Lapidis Cyanei.</i>	359.17	<i>Gallie Sebelline.</i>	366.1
<i>Opopanacis.</i>	361.22	<i>Gallie aromaticæ.</i>	366.16
<i>Optica maiora.</i>	357.15	<i>Gallie magnæ.</i>	367.1
<i>Optica minora.</i>	358.1	<i>Halicacabi.</i>	377.26
<i>Philagrij.</i>	352.21	<i>Hamech.</i>	375.8
<i>Polychresta autoris.</i>	349.10	<i>Oxyacanthæ.</i>	371.30
<i>Polychresta maiora.</i>	350.1	<i>Oxyacanthæ alij.</i>	372.4
<i>Polychresta minora.</i>	350.15	<i>Ramich.</i>	368.29
<i>Rhabarbari.</i>	351.7	<i>Rhabarbari.</i>	370.19
<i>Rhabarbari alia.</i>	351.21	<i>Rosarum.</i>	367.27
<i>Sagapeni.</i>	355.25	<i>Rosarum & eupatorii.</i>	368.10
<i>Sagapeni aliud.</i>	356.1	<i>Rosarum multorum scriptis celebratis.</i>	368.17.
<i>Sarcocollæ.</i>	354.21	<i>Santalorum.</i>	374.29
<i>Sebellia.</i>	360.27	<i>Santalorum alij.</i>	375.3
<i>Stomachica.</i>	346.30	<i>Sigillatæ terræ.</i>	373.21
<i>Stomachica alia.</i>	347.11	<i>Spodij.</i>	371.3
<i>Stomach. alia.</i>	348.5	<i>Spodij alij.</i>	371.11
<i>Stomach. alia autoris.</i>	348.12	P V L V E R E S.	
<i>Stomach. alia.</i>	348.20	<i>Loë's ligni.</i>	379.15
<i>Stomach. item alia.</i>	348.27	<i>Aloë's ligni alius.</i>	379.20
<i>Thymelææ.</i>	357.6	<i>Aromatum.</i>	379.28
<i>Turbith aurea.</i>	359.1	<i>Baccarum myrti.</i>	380.10
<i>Turbith alia.</i>	359.12	<i>Diarhodon.</i>	381.3
T R O C I S C H I.		<i>Impinguare expertus.</i>	380.3
<i>A Bsnubij.</i>	364.19	<i>Ad tussim.</i>	380.20
<i>Aloë's ligni.</i>	372.12	O L E A.	
	376.7		381.15
			385.3
			<i>Amygdal</i>

INDEX.

A Mygdalarum dulcium. 387 lin. 15	Nucleorum cerasifyluestris. 403 lin. 6
Amygdalarum amararū. 397.30	Nymphaeatum. 413.10
Anethinum. 411.1	Ouorum. 426.24
Auellanarum nucum. 399.25	Papauerinum. 406.26
Baccarum lauri. 404.10	Papaueris per impressionem. 413.5
Balaninum. 401.21	Perficorum. 400.28
Balsameleon. 405.5	Philosophorum. 429.32
Καρπίον, ex nucibus regijs. 398.30	Piperum. 421.7
Ceraforum. 402.34	Pistaciorum & strobilorum. 403.13
Chamemelinum. 409.30	Pomorum citreorum uel aranciorum. 420.22.
Chrysoinelorum. 400.5	Pomorum mandragora. 414.32
Κικίον Latinis ricinum. 402.13	Ranarum. 427.7
Cinnamomi & sabine & pulegij. 415.13	Ricinum. 402.13
Cnici. 402.22	Rutaceum. 415.21
Costinum. 418.1	Rosatum completum. 407.32
Cyprinum. 418.1	Sambucinum. 412.23
Croci. 420.30	Sampfuchinum. 418.25
Cucurbitæ. 413.26	Scorpionum. 424.9
Cucurbitæ seminis. 407.1	Seminum citri & arancij. 403.8
Emulatum. 415.5	Sesaminum. 405.32
Euphorbij. 421.30	Σικυδίον. 419.28
Fraxininum. 428.33	Sinapinum. 427.30
Fruuenti. 427.22	Styracis. 417.23
Gagatis sacratum. 429.3	Thymi. 419.12
Irinum. 412.9	Thimelææ. 419.4
Iuiperi. 428.1	Violatum. 410.14
De lactuce folijs. 413.10	Viperinum. 423.34
Lactuce seminis. 407.1	Vulpinum. 423.5
Laurinum. 403.21	VNGVENTA. 436.5
Lentiscinum. 404.16	A Egyptiacum. 448.1
Leucoij lutei. 412.30	Arabicum, idem quod diaphani-
Liliorum. 411.33	cum Arabum pollens. 439.17
Lini. 406.14	Aureum. 346.26
Maftichinum. 416.31	Basilicou magnum. 444.33
Melilopi. 410.12	Basilicum minus. 445.12
Melinum. 413.31	Bdellij. 445.31
Myrrinum. 414.24	Cantharidum. 443.10
Nardinum benedictum. 416.1	Ceruse. 447.4
Nucis Indice. 402.29	

INDEX.

<i>Kepatoe magnum.</i>	pag.440.linea 15	<i>Galenī stomachicum.</i>	pag.455.linea.28
<i>Kepatoe paruum.</i>	441.13	<i>Oesypatum.</i>	452.27
<i>Cyclamini magnum.</i>	441.21	<i>Oesypatum ex Philagrio.</i>	453.12
<i>Cyclamini paruum.</i>	442.24	<i>Oesypatum ex Paulo.</i>	453.28
<i>Diaphœnicum Arabum.</i>	438.20	<i>Santalinum.</i>	454.3
<i>Diaphœnicon.</i>	437.9	E M P L A S T R A.	459.8
<i>Ad Nicodemū relaiū mirabile.</i>	439.29	A <i>Lexandri ex allijs.</i>	472.9
<i>Palmeum.</i>	436.30	<i>Aristarchi.</i>	472.22
<i>Panni linei Heben Zexar.</i>	442.32	<i>Andromachi causticum.</i>	466.31
<i>Papaueris.</i>	444.26	<i>Ad Andromachum relatum.</i>	466.16
<i>Philagrios,</i>	446.15	<i>Baccarum lauri.</i>	463.17
<i>Pollens idem quod unguentum ex bdel- lio.</i>	446.8	<i>Diachylon.</i>	460.26
<i>Psoricum Alexandri.</i>	449.30	<i>Diachylon magnum.</i>	461.28
<i>Psoricum medicamen compositum ad fi- stulas, &c.</i>	449.15	<i>Diachylon paruum.</i>	463.8
<i>Rosatum.</i>	443.19	<i>Diaphœnicon.</i>	471.24
<i>Ad scabiem expertum.</i>	449.30	<i>Diaphœnicon Alexandri.</i>	471.24
<i>Sericium.</i>	447.30	<i>Fermeni Democrii.</i>	469.1
<i>Triparmacum.</i>	448.21	<i>Gallie.</i>	464.26
<i>Violatum.</i>	444.19	<i>Gallie alterum.</i>	465.24
<i>Vlcera sanans.</i>	449.30	<i>De meliloto.</i>	473.25
C E R A T A.	452.3	<i>Oribasij.</i>	473.7
A <i>Lexandri.</i>	457.22	<i>Oribasij alterum.</i>	473.15
<i>Alexandri alterum.</i>	457.26	<i>Sinapium.</i>	467.29
<i>Andromachi.</i>	458.9	<i>Ventriculum & bepar calefaciens.</i>	464.11.
<i>Diapeme.</i>	457.5	<i>Vulnera sanans.</i>	474.34
<i>Euphorbij.</i>	458.21	<i>Zaccharie filij.</i>	470.21
<i>Galenī santalinum.</i>	454.22	F I N I S.	

* esse in usu multo, † mediocri, O nullo significat,

IOANNIS MES- VAE DAMASCENI

LIBER PRIMVS,

Seu Methodus medicamenta purgan-
tia simplicia deligendi & castigand-
di, Theorematis quatuor abso-
lutus: Iacobo Syluio
Medico inter-
prete.

IN NOMINE DEI MISE-

ricordis (cuius nutu sermo recipit gratiam,
& doctrina perfectionem) principium sit
verborū Ioannis filii Mesuæ, filii Hamech,
filii Hely, filii Abdela Regis Damasci.

Pia Mesuæ in-
uocatio.
Genealogie
modus Hebræo-
rum biblijs cō-
suetus.

PROOEMIUM.

E CASTIGANDIS MEDICA-
mentis simplicibus purgatorijs men-
tio à quibusdā ueteribus habita sa-
pientes plerosque impulit in eius rei
inquisitione multā ponere operam:
ac de inuentis à se multi multa scri-

Medicamen-
torum purgan-
tium, ceu uiri-
bus maximo-
rum, ratio ba-
benda est ma-
xima.

pserunt, sed capita tantum quædam rerū sparsa, nullaq;
Methodo coherentia. Ob id rogauerunt nos amicorum
integerrimi, quorum amicitie multa debemus, ut imper-

Causa propè
eadem impulit
Hippocratem

scribere lib. *secta & dispersa huius inuentionis precepta perficere-*
rat. uicinus acu- *mus, in opusq; unum exacta Methodo transferremus.*
torum: & Gal- *Quorum iustis precibus uicti, commentarium hunc*
leni therapeuticam Metho- *aggredimur, confisi auxilio, ac bonitate Dei, qui sit be-*
dicam Methodo- *neditus. Ergo pie Deus, horum preceptoru collectio=* 5
dum.
Mese pietas. *nem compositionemq; fac facilem, qui ex thesauris lar-*
gitatis tue, summaq; tua benignitate, omnia fortunas &
facilia facis. Opus autem hoc in libros duos diuidemus,
Methodus est *quorum priore uniuersalem castigandorum certis*
in uniuersali- *quibusdam rationibus medicamentorum scien-* 10
bus, natur.
priorib.
Exercitatio in *tiam trademus: posteriore uero ubi cu-*
particulari- *iusque medicamenti purgantis*
bus. Gal. in *essentiam, [species, dele-*
Metho. & lib. *ctum,] facultat-*
simpl. & alibi *tes, ca=* 15
passim.
stigationem particulatim executi erimus,
finē faciemus. In hoc autem priore
Libro quatuor theorematā,
seu proposita docere
statuimus. 20

THEOREMATA

PRIMI LIBRI

QUATVOR.

1. Quæ in medicamento purgante deligendo sunt obseruanda, ac æstimanda: primò, propria scis licet ipsius eîssentia: secundò, facultas.
2. Qua ratione vis medicamēti malefica priusquàm. *Libro 3. simpl. cap. 14.* sumatur, corrigenda sit. Quod duplici fit ratio: ne: vna quidem, admisto ei altero medicamento, & eo ipsi contrario, vel tota sua substantia seu proprietate sua, vel temperie, vel effecto: admisto, inquam, proportionē iusta. Altera verò ratione per quadruplicem artificis indusstriam. 1. coctionem, 2. lotionem, 3. infusionem. 4. triturationem.
3. Quibus remedijs propulsemus incommoda tria in nobis à medicamento excitari solita purgandi tempore.
Primum materias ab eo moueri, sed nō vacuari. Secundum, eas vacuari quidem, sed molestè & illegitimè.
Tertium, vacuari vltra quàm conuenit.
4. Quibus auxilijs sanemus affectus in corpore post purgationem relictos, quales ferè sunt tredecim, singuli capitibus singulis à nobis traditi 1. Febris, 2. Cephalalgia, 3. Vertigo, 4. Visus obtusitas, 5. Ventriculi imbecillitas, 6. Sitis, 7. Singultus, 8. Ventriculi dolor, 9. Intestinorum vlceratio, 10. Deiectio cruēta, 11. Tenesmus, 12. Corporis laxitas & debilitas, 13. Conuulsio.

Theorema primum.

Medicamentū
purgatoriū hu-
morem sibi fa-
miliarem tra-
bit similitudine
totius substā-
tiæ, sed adiutiū
calore, Gal-
bro facult. nat.
& simpl.

Quod Galenus
uocat totius
substātiæ simi-
litudinem, seu
qualitatis pro-
prietatem sola
experientia no-
scendā, Mesues
uirtutem cele-
stem, seu formā
specificam, seu
occultā quali-
tatē, appellat.

Medicamentū
qualitatibus
sensui alicui
manifestis simi-
lem sibi humo-
rem nō trahit,
sed tota sua
substātia seu
qualitate oc-
cultā similem.

Medicamentū
potestate cali-

EDICAMENTVM est purgatoriū,
non à temperamento, neque ut con-
trarium agens in cōtrarium, quate-
nus cōtrarium: neque ut simile tra-
hens & euellens alterum, aut, ut con-
trarium: neq; ut leue sursum, graue
deorsum, agitans purgandam materiam, sed quia talem
[coelitus est sortitum facultatem.] Omnis enim res (ut à
Philosophis dicitur) facultate duplici est dotata &
prædita: una quidem elementari, quia calfacit, refrige-
rat, [humectat, siccatur,] non autem purgat: altera uerò
coelesti, hæc; uel communi, uel sibi propria, & tempe-
ricem illam dirigente, & qua hoc medicamentū est pur-
gatorium, illud hanc, uel illam uacuationem prouocat,
aliud aliam atq; aliam habet uirtutem. Quæ omnia po-
test medicamentum à coelesti uirtute ad temperaturam
accedente. Rebus enim omnibus natura (ut inquit Pla-
to) proprietates quasdam indidit, quibus hæ ipsæ quod
sibi est proprium agunt, idq; pro formæ natura & mo-
tione insita, cū nullius rei actio propria esse possit
ulla, nisi quam forma ipsa excitat & dirigit. Hoc autem
demonstrare, medici non est, sed philosophi, altiora spe-
culantis. Absurdū igitur fuerit existimare, à simili trahi
simile: absurdius, à contrario: contraria enim mutuò se
expellunt, nō attrahunt. Medicamentum præterea hu-
mores purgat, sed naturā eius actionem inchoante, limi-
tante, dirigente. Nam ipsa humorum uacuatō naturæ
est opus, sed per medicamentum ipsius naturæ artificis
instrumentum. Natura enim (ut ait Hippocrates) mor-
bos

dum est, actu uerò calidum sit à nostro calore natiuo, tuncq; attrahit humorem quem-
uis, prius tamen sequi paratiorem, substantià uerò tota prius familiarem, deinde
sequi prom-

bos curat, non medicus: medici uerò munus præcipuum priorem.

est, naturæ instrumēta suppeditare: quæ si opus naturæ, *Medicamen-
aut quantitate, aut qualitate malefica uincunt, immode-
ratiùs agunt magno naturæ incōmodo. Quantitate uerò

5 si plus quam natura exigit, uincant, noxam multitudinis
inuehunt: si autem qualitate malefica; non multitudinis
modò noxam, sed aliam quoque atque aliam excitant. cet: per accid.

Quapropter tuâ inierest, *medicamēta malefica à salu-
bribus discernere. †Sunt autem malefica quedam toto

10 genere, quorum uirtus effrenis omnibus est cognita, ut
thymelæa, lathyrus, euphorbium. Alia [specie tantum,
uel accidente maligna, eaq;] in multis generibus, ut tur-

bith nigrū, agaricus niger, & durus, colocynthis unica
in planta sua, scammonium Sceniticū, à quibus [ambo-

15 bus] abstinere, nisi si quando in magnis affectibus est his
[prius omni ratione correctis] utendum, idq; cum for-

midine, & præmeditatione. Morbis enim quibusdam
uenena sunt salubria, ut uipera elephantiasi, malefica

tamen ui eius modis omnibus, uel saltem quibus nobis li-

20 cet, fracta, ut dicemus [lib. 2.] quanquam stolidi quidam,
præcipuè rustici, & idiote improuidi, quibusdam non

castigatis utuntur, ignorantes, quantam noxam princi-

pibus corporis partibus, & uirtutibus ipsum corpus

gubernantibus, afferat uenenum illorum perniciosum.

25 Neque tantum hæc deleteria sunt uitanda, sed omnia
quoque alia medicamenta etiam benigna, nisi dicenda

pòst (si per Dei gratiam mihi licuerit) condiciones ob-

seruetur. Huius autem obseruationis in secernendo *me-

dicamentum benignum à malefico, methodus uersatur

4 3

nigro secerne,
substantia, quan-
titate, qualita-
te, actione, si-
tu, tempore,

consideranda medicamenti substantia, temperatura, se-
quentibus temperaturam qualitatibus, tactilibus, olfa-
ctilibus, gustatilibus, [uisibilibus] tempore, loco natali,
uicinia medicamenti alterius, numero. Ab his enim sin-
gulis differentiis dispositio quedam propria et uirtus
medicamento acquiritur. Porro à medicamenti substan-
tia differentie ipsius sunt obseruandæ, si id est leue, graue,

Qualitates he-
re, quia
substantia per
se non sensibili
sunt proxima,
ipsum decla-
rant.

rarum, densum, crassum, tenue, lentum, friabile. Per quæ
medicamenta bona a malis secernere poteris. Quæ enim
sunt inter hæc facultate ualentiora, qualia sunt omnia
trahendo purgantia, quod sunt leuiora, eò meliora, gra-
uiora autem maligna. Ob id scammonium, colocynthis,

Quæ medica-
menta purgan-
tia comendat.
Leuitas, graui-
tas, tenacitas.

sunt præstantiora: similiter quæ humiditatem habent
excrementosam, ut agaricus, turbitus, polypodium, scilla,
et similia leuiora sunt meliora. Contra uero grauiora
sunt meliora, uel quibus coacta esse substantia debet (ut

Abstergerendi
potentia, et in
gustu asperius
et leuius, no-
te sunt medica-
menti consisten-
tia, li. 9. simpl.
initio, in terra
Samia,

hermodactylus, iris, cyaneus lapis): uel quæ comprimen-
do purgant (ut myrobalani, species rhabarbari, absin-
thium, absinthij succus) uel quæ leniendo purgant et
lubricando (ut psyllium, pruna, myxa, cassia fistula): uel
quæ plena, non uacua esse oportet (qualia cassia fistula,
tamar Indi, balanus myrepfica, cnicus, granum nil, [quod
cartamum Indicum quidam uocant,] ricinus, et similia.

Raritas.
Densitas.
Tenuitas.
Crassities.
Lenior.
Friabilitas.

De substantia rara, ut de leui: de densa, ut de graui est iu-
dicandum. Quauis autem substantia friabilis esse tenuis,
et lenta esse crassa uideatur, tamen id absolute uerum
non est, cum ex his quæ substantia sunt crassa, (ut idem
de tenui polliceat) quedam lenta et friabilia inuenian-
tur, ut ex aloë crassa quedam lenta, alia friabilis. Idem
ostendunt scammonium, salis species, et nitrum. Sapa-
penum quoque est lentum et tenax, sed tenue: et item

THEOREMA PRIMVM.

7.

anacardus. Non est igitur unicum tenue, friabilis causa, neq; crassum lenti & glutinosi, sed à puritate & impuritate cum tenuitate, & crassitie iuncta, proficiscitur utrunq; : nam purum & tenue est friabile, impurū simul & crassum, est lentum. Præter illa quorum essentia est humida lenta, ut saccharum, saccharū candum, manna. In his enim quod purius & tenuius, est glutinosius.

A temperamento autem medicamentum benignum à malefico secernitur, per qualitatum primarum actiones & opera: nam medicamentū calidum, calfactio, tenuatio, rarefactio, maturatio, coctio, uiarum apertio, & similia effecta propria consequuntur: si autem immodicè calidum est, morsus, desiccatio, sitis: si denique est summè calidum, inflammatio, iustio cauterij modo, morsus acerrimus, attractio immodica, consumptio, phænigmos, id est, rubrificatio. Frigidum autem, frigefactio, cruditas, & similia: si supramodū est frigidum, coarctatio, obstructio: si extremè frigidum est, congelatio, [stupefactio] mortificatio. Humidum item, humectatio, lubricatio, lenitio, glutinatio: si admodū est humidum, obstructio, flatu, nausea, & similia [presertim si etiam glutinosum sit.] Siccum denique, siccatio, rarefactio, emaciatio, coarctatio cavitatum, cutis corrugatio, cutis scissio, furfuratio, & similia. Propterea medicamentu purgans calidum, salubrius frigido: humidum sicco, & etiam calido. In summa quanto medicamentum est temperamento hominis medio propinquius, tanto salubrius: quāto remotius, tanto malignius. Quod si qualitatibus his à media hominis temperatura extremè recedat, uenenum potius est dicendum, quā medicamentum.

Tactus index est certus, mollis, duri, asperi, lenis, molle est, quod cedit nostræ carni: durum contrā, cui nostræ

2.
Effecta calidi ordine primo, & secundo.

Terrio.

Quarto.

Effecta frigidi, ord. 1. & 2.

Terrio.

Quarto.

Effecta humidifici: plura de his initio lib. 2. de ratione cōp. med. scripsimus. Vita enim à calido in humido: mors à contrarijs, ob id incipies frific. perniciosior, licet aliæ etiā immodicæ n. cent. 3

Sequētes temperaturæ qualitatib.

Tactiles aliæ in substantia sunt dictæ.

caro cedit: illud quoque facile patitur, alteratur, corrigitur: hoc difficulter. Asperum quoque à siccitate est, lene ab humiditate: ob id quæ medicamenta purgantia, præsertim uirium uolentiarum, sunt lenia, sunt salubriora, & alia similiter, præsertim quibus & lenibus & asperis in eodem genere esse contingit: aspera contra. Sic colocynthis, absinthium, fumaria, elaterium, agaricus, & similia, lenia probantur, aspera improbantur.

Olfaçiles.

Medicamenta bene olentia sunt salubriora, quia odor ille bonus, partes principes facultatum, seu fontes, roborat, spiritus instaurat, & facultates animamque exhilarat: grauis contra: ob id effecta molesta, & difficilia illi succedunt.

Gustatiles saporibus temperamentum certius indicant, quam odores, colores lib. 4. simpl. Effecta saporum seu temperamentorum, que ipsi saporibus sequuntur.

Sapor autem præter cætera obseruandus in iudicando medicamento purgante salubri, aut insalubri. Nam hic medicamento uirtutem immutat, & modicè diuersam facit: hoc autem loco de saporibus tantum nobis est dicendum, quantum ad discernendum medicamentum bonum à malo pertineat, quatenus scilicet eos propriæ quædam & puræ dispositiones omnino consequantur.

Acris.

Acre enim medicamentum facile inflammatur, mordet, penetrat aperit, urit, ulcerat, flatus dissipat, tenuat, incidit, separat, resoluit, è longinquo attrahit, siccatur, emaciat, sitim facit: ob hæc omnia citò & ualenter agit, & sua tenui essentia amarum medicamentum, & cætera imbecilliter aut tardè purgantia, celerat, & purgantiora reddit.

Amari.

Amarum autem siccatur, consumitur, ulceratur, aperit orificia uenarum, hæmorrhagiam mouet, à putredine iudicat, terget, incidit, torminosum est, conturbat, resoluit, attrahit, sed tardius, quam acre: flatus dissipat, sitim excitat, ualenter agit, sed tardè, suæque crassa substantia

acre

acre obtundit.

Salsum uerò incidit, terget, tenuat, liquat, mordet, à Salsi.
putredine uindicat, conturbat, subuertit uentriculum, &
ad uomitum impellit, siccatur, sitim excitat, asperat, expur-
gat radendo, aperit, & hæc omnia opera imbecillia &
tarda efficit: ob hæc, suamq; medioarem substantiam,
omnia imbecilliter, & tardè soluentia roborat.

Vnctuosum item lenit, lubricat, laxat, molit, abomi- Pinguis.
nabile est, & nauseabundum, flatu gignit, obstruit. Hæc
omnia imbecilliter & tardè perficit, suæque mediocri
substantia acre, amarum, salsum reprimat.

Dulce lauat, lenit, obstruit, flatulentum est: omnia Dulcis.
autem hæc præstat imbecilliter, nec citò, nec tardè, sed
in horum medio: acre autem amarum, salsum quoque
reprimat, sed insipidum roborat.

Acidum penetrat, aperit, incidit, diuinit, tenuat, ter- Acidi.
get, densatur, asperat, exinguit colorem, cito agit hæc ope-
ra: sed in medio ualentium, & imbecillium est: sua denique
substantia tenui acre obtundit, dulci & insipido uigo-
rem addit.

Stypticum intrò cogit, densatur, repellit, roborat, diuisa Acerbi,
glutinat, tardè & imbecilliter agit, suaq; substantia cras- austeri.
sa prædicta omnia obtundit, quibus acre, [amarum, &]
salsum uires addunt.

Insipidum denique lubricat, flatulentum est, obstruit, Insipidi.
densatur, congelatur, calorem exinguit, & hæc omnia tardè,
& debilitat, sua tamen substantia mediocri, acre, ama-
rum, salsum, acidum reprimat.

Propter hæc, quæ medicamenta purgantia sunt solum De medica-
omnino acra, ut euphorbium, thymelea, sunt mali- mentis purgan-
gniora, quam synceriter amara, ut colocynthis, cucumer tibus iudicia
agrestis. In horum medio sunt acra simul & amara, ut ex sapore.

scammoniū. Innocētiora his sunt acria simul & styptica, ut thymum, epithymū. His adhuc mīiora, quæ amara simul & styptica sunt, ut rhabarbarum, absinthium, fumaria, [aloë:] in horum medio acria & amara, & simul styptica, ut stœchas. In summa quanto medicamentum ab acri & amaro sapore recedit longius, tanto est benignius: quoq; acris & amari medicamenti proportionem styptica substantia magis vincit, eò est sanius medicamentum. Saluberrima quoq; sunt dulcia, ut castia fistula, manna: & insipida, ut psyllij uiscago: & dulcia simul & acida, ut pruna, tamar Indi. Minus his salubria, dulcia & amara simul, ut uiolæ: meliora, quibus ad dulcedinem & amaritudinem accessit styptica substantia, ut rosæ: stypticitas enim medicamēta omnia purgantia reddit salubriora. Quibus autem naturā deest salubre aliquid, ars naturæ imitatrix & ministra, id sufficere debet: quo autem modo, dicemus postea.

Alimēta medicamentosa sunt meliora. lib. 8. cōp. ph. part. in cōp. Andromachi cyphoidibus.

Vifiles.

Gal. cap. ultii. lib. 4. simpl.

Ex colore autem secretio medicamenti benigni à maligno certa, & uniuersalis sumi nequit, quāquam ex accidenti in quibusdam generibus sit ordinata & sciētifica: ut agaricus, colocynthis, turbitū, alba sunt præstantiora: nigra, malefica scammoniū subalbum aut uarium, est bonum: nigrum uerò, malum: rosa exactè rubra, melior, & alia aliter, ut in simplicibus singulis docebimus. De his autem qualitatibus temperamentum sequentibus, si plura requiris, lege philosophiam naturalem.

4. Tempus.

Ad medicamenti quoque delectū rectè iudicandū, & bonum sit an malum expēdendū, tēpus iuuat, tum quo medicamenta sunt præcipuè colligenda, uel non colligenda: tum quanto uirtus medicamentorum durare potest.

Quedam enim recentia sunt meliora, quàm uetera: alia contrā, dum antiquata sunt, euaserunt meliora: alia

in

in horum medio sunt.

Meliora siquidem recentia sunt, primò styptica & amara (nā cū ipsa sint siccissima, uetustate adhuc sic-
ciora euadunt, ob id deteriora.) secundo loco, quorum
5 facultas imbecilla est, aut superficialia, aut facile reso-
lubilis, ob raram corporis medicamentorum texturam.
Antiquatis enim his tempus uires omnes resoluit. In con-
trarijs horum contrā res habet, hoc est, antiquata sunt
præstantiora, & acria similiter. Tempore etenim calor
20 eorum inflammabilis & superficialius (quo hæc, dum
recentia sunt, mordent & urunt) expirat, acrimonia au-
tem à reliquo obtunditur.

Media autem recentium & antiquatorum, dulcia insi-
pida, & falsa sunt præstantiora. Nam salsa recētia tur-
15 bant uentrem, & euertunt ad nauſeam & uomitum: ue-
terata eadem, morsu uiolenter pungunt. Reliqua duo re-
centia quidem, ob largum humorem excrementosum sunt
flatulenta: [uetuſta uerò, exanimata sunt.] Recentia uerò
& antiqua intellige pro cuiusque generis natura, [non
20 eodem dierum, mensium, uel annorum numero metien-
da:] nec quæ germini proxima sunt recentia, nec iam
uetustate putrentia, & uelut iam cinefacta: ueterata hic
intelligo, sed minùs diu, aut magis, post collectum ser-
uata. Quo autem sint tempore medicamenta colligenda,
25 quandiu & uiribus integris seruari possint, postea Deo
auspice dicemus.

Salsa recentia
nauseabunda ob
largā humidita-
tē putantur,
ob siccitatē ue-
rò auctā anti-
quata mordēt.
Epibymū, rha-
barbarum etiā
trima, sunt ad-
huc recentia.

Locus autem natalis, quia medicamenti simplicibus
multis non modò promptam generationem & fælicem
præstat, sed & propriam quandam uirtutem impertit,
30 in medicamentorum delectu, maximi faciendus est. Natu-
ra etenim (ut Plato inquit) locis quibusdam, aliquas uir-
tutes proprias impertiuuit, quas illa rebus in se genitis &
creſc

Locus.

In Timæo.

crescentibus communes faciāt, sed tantum diuersas, quātum
causae harum differunt, & artifex natura est multiplex.

Triticum, ui-
nū, &c. in agro
nō stercorizato
uel aliter cor-
rupto, melius
& durantius,
licet parcius.

In locis itaque liberis, excrementa q̄; nulla sortitis, plan-
tae proprietatem perfectionemq̄; assequuntur generi suo
debitam: in non liberis, excrementorū naturam induunt, 5
& à perfectis degenerant. Attrahunt enim singuli ex
terra alimentū sibi familiare, & conueniens: uitis (uerbi
gratia) dulce: lupinus, nitrosum: colocynthis, cucumer
agrestis, amarum, ex partibus terrae adustis natum. Eius
autē rei inquisitio, sermonis nō est praesentis, sed altioris. 10

Ob id plantae humido excrementoso praeditae natu-
ra, in locis [humidioribus quidē, deteriores:] siccioribus
uerō, praestantiores euadunt: sicciores contrā, in locis
siccioribus, peiores, [meliores, in humidioribus:] sic
agaricus, hermodactylus, turbitis, in locis humidioribus 15
damnantur: & thymelea, cucumer agrestis, colocynthis
in siccioribus & calidioribus mala sunt & uenenosae:
absinthium item maritimum est maleficum, ut scammo-
nium ex regione Scenitarum: Antiochenum uerō est
praecipuum: [quae enim immoderatiū calidae sunt, ut 20
scammonium, in locis calidioribus, peiores etiam eua-
dunt, & frigidae ad portionem.]

Absinthiū se-
riphū seu ma-
rinum etiam
damnant Dio-
scor. & Gal. li-
bro 6. simpl.

Adhaec terrae, & per hanc plantis uirtutem magnam
impertit, & uariam nō sol tantum, sed aliorum quoque
corporum coelestium aspectus, hunc locum & illum 25
aliter atque aliter efficiens. In quo causarum genere,
quedam plantae locum, & coelum habentes suae tempe-
raturae contrarium, sunt meliores: aliae simili emendan-
tur: sic guaril, & aquaticum sisymbrium, & quae aliae
humido abundant excrementoso, sub caelo suae naturae 30
disimili meliores sunt: turbitis quoque, agaricus, scam-
monium, sub disimili sunt meliora. Plantae praeterea non-
nullae

Guaril puta-
tur tacerta sit
uestris, coitum
ualde prouo-
cans, sed huic
loco nō conuenit
agere de plantis.

nulle ex alterius cuiusdam uicinia uel contactu, meliores *Vicinia & can-*
aut peiores euadunt: sic hermodactylis scilla, aut rapha- *tadus.*
nus uicina, uigorē addit: & thymus epithymo, & quer-
cus polypodio, & sennæ ruta. Contrā autem maligniora
5 euadunt, scammonia, esule aut tithymalis propinqua:
polypodium, lapidibus: epithymum, ozimo. Numerus
quoque plantarum uel fructuum, uires eorū mutat: nam
cassia fistula singularis & sola est præstantior: contrā
sola colocynthis, scilla, cucumer agrestis, deterior: uis
10 enim plantæ & terræ, diffusa, multisq; distributa, est
remissior: tota uerò in unicam plantam, aut fructum
solum coacta, ualentior. Eodē pertinet fructus quan-
titas, quod in paruum uirtus coacta, est ualentior: in
magnum soluta, imbecillior: ob id colocynthis magna
15 est melior.

De medicamentorum delectu, indicatione
sumpta ab ipsorum facultate.

20 **M**EDICAMENTVM purgans à nostro calore in
Energeian reductum, motu uiolento uacuat: neq;
enim uacuaret, nisi naturæ uim afferret: uacuat autem
proprium & familiarem sibi humorem, nō etiam alium
quemuis, nisi actio eius, ob quantitātē iniustam [& qua-
litate alienam] effrenis ac immodica euaserit. Quan-
25 tū uerò omnia propē medicamenta purgantia gene-
re sunt deleteria, ac suā uiolentia naturæ nostræ grauif-
sima: ipsa tamen natura, quibus potest modis, illorum
motibus facultates nostrū corpus dispensantes purgan-
do dissoluentibus occurrit: dum corporis excrementa illis
30 trahentibus, nō modò facilis permittit, sed etiam his per
medicamenta expellendis, tanquam onere leuata, recrea-
tur, nō minùs quàm si ipsa motu suo naturali expelleret.

Porro

Aph. 2. lib. 1. &
Aph. 4. 6. 7. 8.
9 lib. 4.

Porro fit purgatio duobus potissimum modis, (ut li-
bro primo Aphorism. meminit Hippocrates) interdū
uomitu agitata sursum ad stomachum materia: frequen-
tius, deiectione, excrementis ad aluum deturbatis. Ne pu-
tes autem medicamentum purgans uentriculo receptum
ad humorem uacuandum penetrare, sed ui attractrice
sibi insita delectu quodam cognatum humorem & fa-
milixrem, ex uenis & corporis meatibus sensum laten-
tibus, ad se in uentriculum & intestina, rapere: quo mo-
do Magnes ferrum, & succinum festucam, & alia quæ-
dam alia attrahūt. Hoc autem humore uentriculi & in-
testinorum natura dum grauatur, eum expellit: quan-
quā ad uentriculum rariū repat: uomitu, si stomachū
agitet: aut deiectione, si ad pylorum declinet, uacuandus:

Commoda sex
deiectionis. 1

- 2 frequentius ad intestina, propter multas causas. Materia
- 3 enim ob insitam grauitatem ad inferna ruit. Præterea
- 4 uenarum meatus, excrementis expellendis dedicati, plu-
- 5 res ad intestina, quā ad uentriculum feruntur. Tercio
- 6 loco intestina uacuandis excrementis destinauit natura,
- 7 non uentriculum. Excrementa enim ad partes ignobi-
- 8 les, & propinquas sedi, à natura transmitti, fuit melius,
- 9 quā ad nobilem particulam, & à sede remotum uen-

Gal. Aph. 11.
lib. 1.

triculum: in quem si repant, ea deici quoq; per intestina
præstat, quā per gulam euomi: quod pylorum, inferio-
rem uentriculi portam expulsioni, gulam uero attractio-
ni, dedicauit natura. Ex quibus apparet, eandem natura
medicamenti purgantis opus deiectione potius, quā
uomitu moliri: omnis enim partis actio contra primum
naturæ institutum facta, est improspæra. Est igitur

Medicamentū
purgas duplex
Vomitiorium.

medicamentū purgans aut uomitoriū, aut deiectorium. 30
Vomitiorium est, quod stomachum (id est, os uentris
superius) sue substantiæ proprietate debilitans, & in
ipso

ipso immorans, ad ipsum ex hepate intestinis, & partibus ceteris, materias attrahit, à quibus offensus stomachus, & ad nauseam euersus, uomitu per os expellit, motu scilicet suæ naturæ contrario.

- 5 Deiectorium est, quod in uentriculo manens, ab hepate, & ceteris partibus humorem sibi familiarem, ad intestina potius attrahit, propter commoda prius dicta, à quo quidem humore irritata naturalis intestinalium facultas, ipsum, ut solet alia excrementa, ad sedem
- 10 protrudit. Sicq; uomitorium medicamentum, est tantum uomitorium: & deiectorium nihil aliud, quam deiectorium. Est autem quando deiectorium fit uomitorium, (ut etiam aliquando contrà, uomitorium fit deiectorium) illudq; ob naturam uel medicamenti, uel ægri, uel
- 15 utriusq; simul. Medicamentum enim, si uentriculo superpernatat, aut stomacho molestum est, ipsumq; ualenter agit & subuertit, aut nimis abominabile est, fit pro deiectorio uomitorium. Adhæc, cui stomachus tum est imbecillus, cum sumitur medicamentum deiectorium:
- 20 cuius stercus iam siccius intestinis obstructis, pertinet cuius hæret: aut intestina ipsa arctata & angustiora redita sunt, aut flatu aliquis medicamentum subleuat, uomitorium euadit. Postremò corporis aut animi motus aliquis immoderatio, uel fætor, uel rei abominabilis
- 25 aspectus, & similia, medicamentum deiectorium reddunt uomitorium. Vti contrà, quod naturâ suâ est uomitorium, euadit deiectorium, causa similiter medicamenti, uel ægri, uel utriusq;, sed ratione diuersa. Si enim medicamentum ex sua natura promptè ad aluum descendat, aut
- 30 ei grata quedâ sint admixta: si item stomachus tunc est robustus, aut ob inanitionem & uehemētem famem ualenter appetit, aut aluius naturâ est lubrica & facilis: si deniq;

Deiectorium.

Medicamentum
ex deiectorio
fit uomitorium
tribus causis.
Medicamenti.

Ægri.

Vtriusque.

Medicamentum
ex uomitorio
fit deiectorium
tribus causis.
Medicamenti.

Ægri.

iucun

Vtriusque. iucunda quædam obiecta externa apprehensionem medicamenti prohibeant: id pro uomitorio fiet deiectorium.

Huc accedit, quod natura in melius omnia prudenter dirigens, rem uomitoriâ efficit deiectoriam, propter dicta prius commoda. Ex uomitorijs præterea quædam sunt

*Vomitoriorum
differentiæ tres,
à maioris &
minoris ratio-
ne sumptæ.*

vehementia, alia clementia, quædam mediocria. Vehementia quidem, quæ naturæ ipsi vim magnam afferunt, ut uomitu uacuent: qualia sunt elleborus albus, struthium, thymelea, balanus myrepfica minor, lathyrus, ricinus, thapsia, ruta agrestis, cucumer agrestis, & similia. Clementia, ui nulla, aut minima naturæ molestia, uomitum cient: cuiusmodi sunt, asarum, flos myricæ, semen caparum, anethi, atriplicis, melanthij, rapæ, raphanidis, raphanus, sal, & similia. Mediocria sunt, nux uomica, cnicus, nitrum, sal gemma, sal Indus, balanus myrepfica maior, & similia. Medicamentum autem deiectorium

*Deiectoriorum
differ. quatuor
Trahendo.*

Comprimendo.

Leniendo.

Lubricando.

uacuat facultate propria sibi insita, eaq; aut dissolvente, ut scammonium, turbith: aut per adstrictionem exprimente, ut myrobalani: aut leniente, ut cassia fistula, manna: aut lubricante, ut muccago seminis psyllij. Ceterum quæ dissoluendo purgant & deijciunt, ferè eadem uel attrahunt, uel eradicant: attrahunt quidem, à supernis partibus materias: eradicant ab infernis. Reliquis uerò tribus deiectoriorum generibus facultas purgatrix insita, est admodum imbecilla: ob idq; parum perspicua, ut quæ solum materias, quibus ipsa occurrunt, euacuet, neq; hepar transcendat. A capite autem per accidens uacuare uideri hæc possint, quod materias ad ipsum tolli consuetas uacuant. Medicamenta enim purgantia iuuant per se, quædam etiâ per accidens. Per se enim, quæ ex sua temperie, & propria facultate commodant, ut pituita turbith: bili flauæ tamar Indi, temperatura & proprietate

oppo

opponuntur. Per accidens uerò, id est, alio aliquo inter-
 ueniente, quando quædam ab aliquibus fiunt cōtra pro-
 priam ipsorum facultatem, ut hæc ab his posse fieri non
 facile credatur, ut scammonium cū sit calidum, corpus
 5 tamē refrigerat, per accidens scilicet, seu per calidæ ma-
 terie uacuationem: qua enim causa præsentē sit hoc, ea-
 dem absente sit contrarium. Facultas præterea medica-
 mentorum, in materias ostenditur, quando ea humorem
 sibi familiarem delectu quodam educunt: non autem (ut
 10 quibusdā uisum est) eum, qui ceteris in corpore sit lar-
 gior, & post hunc, aliū copia illi proximū. Nam omnia
 medicamenta purgantia pituitam serē uacuarent, utpote
 in nobis utraque bile propē semper largiorem: quod
 falsum est: imò humorem absolute non uacuant, sed hoc
 15 genus medicamenti, humorem hunc sibi familiarem de-
 lectu quodam expellit, eumq; interdum tenuem, crasso
 in nobis relicto: interdum contrā. Cuiusque enim medi-
 camenti purgantis actio insita, & bene directā, hæc eli-
 git, illa relinquit: hunc uel illum humorem respicit, non
 20 omnem: nec ultra quā passurus humor exigit, trans-
 greditur, nisi immoderatus agat. Rei cuius abundē scien-
 tem te naturalis philosophia reddiderit. Medicamentum
 igitur omne, humorem sibi familiarem primum educit:
 deinde illum, qui ad sequendum magis est habilis: postea
 25 alium sequi paratiorem: postremò sanguinem, quem
 ceu thesaurum quendam natura, quandiu potest, reti-
 net, trahiq; prohibet: tandem uerò uicta, trahentibus
 permittit expellendum. In hac autem humorum succes-
 sione, primum sibi cognatum trahit medicamentum, suo
 30 iure directum: alios uerò tanquam degenerans, ob actio-
 nis uehementiam: quomodo si quis irasci facilis, irā sic
 incitetur, ut furiat. Tunc enim rectas actiones suas, ultra

Hipp. libro de
 nat. humana.

quàm par est, & quàm statuerat, transgredietur. Hoc autem ordine uacuant materias hæc purgantia medicamenta, ut cholagogum bilem primum trahat, hinc pituitam, postea atram bilem, postremo sanguinē: phlegmogogum pituitam primum educat, postea bilem flauam, hinc atram, postremū sanguinē: Melanagoga denique, bilem atram primum, deinde flauam, tertio pituitam, ad postremum sanguinem. Nullum enim medicamentum facultatem habet primam, & per se hamagogam, id est, qua sanguinem abigat & uacuet, quem natura usque ad postremum retinet, neque trahi permittit, nisi coacta ui medicamenti immoderatione. Quod si sanguis iam corruptus est, ac computruit, sanguis esse desit, & portione tenui in bilem flauam abiit, crassa in atram, ut inquit Gal. quam utranque medicamento purgante uacuari posse, nemini ambigitur. Omnia autem, quæ summe & effreni uirtute purgant medicamēta, sanguinem tandem, non tamen propria ui educunt, sed uel excoriat is uenis, uel orificijs uenarum, tam late apertis, ut sanguis effluat: uel sua ui immoderatione, extremam uacuationem moliente. Qualia sunt, aloë mala, cucumer agrestis, centaurium, colocynthis unica in planta una, scammonium è regione Scenitarum, euphorbium, thymelea seu granum gnidium, præsertim paruum. Sunt tamen medicamenta quedam, sanguinem purum & clarum efficiētia, ut lupulus, adiantum album, rhabarbarū Sceniticum, serum lactis, præcipue caprarum bono pastu educatarum: succus rosarum, cassia fistula, absinthium, fumaria, aloë, succus bonorum fructuum, ut damascenorum, affphodelus, potissimumq; ipsius succus, & similia. Medica-
 menta autē præcipue cholagoga sunt, aloë, scammonium, absinthium, eupatorium, lupulus, myrobalani citreæ, fumaria,

Lib. 2. de diff.
 feb. cap. 12.

maria, rhabarbarum, serum lactis, succus rosarum, uio-
 le, casia fistula, tamar Indi, manna, psyllium, pruna, suc-
 cus fructuum bonorum. Phlegmagoga uero magis sunt,
 myrobalani cepula, emblica, bellerica, sal gemma, colo-
 5 cynthiis, turbiñ, stœchas, iris, sarcocolla, balanus myre-
 psica, ricinus, hyssopus, thymus, opopanax, sagapenum,
 euphorbium, aristolochia, cnicus, centaurium, eupato-
 rium, agaricus, cucumer agrestis, hermodactyli, scilla,
 cuminum, asarum, polium, polypodium, urtica, zingi-
 10 ber, serum lactis, mel, saccharum rubrum. Bilem atram
 propriè & potissimum uacuant, epithymum, stœchas,
 myrobalani nigrae, polypodium, esula, calaminthe mon-
 tana, senna, elleborus niger, sal Indus, sal naphthicus,
 sal niger, lapis cyaneus, lapis Armenus, & similia.

15 Humores quoque ustos, senna, myrobalani nigrae,
 fumaris, lupulus, uolubilis maior, serum lactis, & similia.

Aquas denique, turbiñ, thymus, adiantum album,
 euphorbium, ricinus, cucumer agrestis, centaurium, ari-
 stolochia, sal, sal gemma: aquam autem rufam, iris cucu-
 20 mer agrestis, agaricus, sagapenum, granum gnidium,
 esula, es ustum, & similia. Medicamentorum quoque

facultas quædam est partibus quibusdam familiaris, eas
 iuuas, & humoribus superfluis expurgans. Expurgan-
 tur autem hi humores à uentriculo, & intestinis facil-

25 limè: à uenis mesaraicis, minus promptè: & his adhuc
 ægrius ex uenis simæ hepatis [& gibbae.] Difficiliter
 item à uenis tenuibus singularum corporis partium:
 difficillimè à iuncturis, præsertim cum ipsi dictis par-
 tibus diu immorati sunt, & impacti tenacius adherent.

30 Cum autem medicamenta soluendo purgantia possint à
 partibus remotis, supernis quidè attrahere, infernis uero
 eradicare: tria uero reliqua purgantium genera mate-

Medicamenta
 que, quas par-
 tes respiciant.
 Gal. li. 8. simp.
 cap. 23.

Partes quò lon-
 gius absunt à
 uentriculo &
 intestinis &
 meatus habent
 angustiores, eò
 ægrius purgan-
 tur.

rias potius obuias educunt, [illis in parte difficulter ad-
 euanda, his in ea quæ promptè uacuatur, utendum est:]
 obseruata simul proprietate medicamēto cuiq; purgan-
 ti insita, hanc uel illam partem magis respiciēre. Vt par-
 tes capitis, agaricus, colocynthis, stœchas, aloë, scylla, 5
 epithymū, myrobalani cæpulæ & Indæ, sal Indus, lapis
 cyaneus, lapis Armenus, respiciunt magis, & ab his mate-
 rias potius uacuāt. Vt thoracem, & pulmones, agaricus,
 thymus, hyssopus, uolubilis, manna, cassia fistula, sarco-
 colla, iris, colocynthis, & similia. Ventriculū, & inte- 10
 stina, absinthium, aloë, myrobalani, & quæ alia obuias
 tantum materias educunt. Splenem uerò, agaricus, senna,
 epithymū, elleborus niger, stœchas, eupatorium, absin-
 thium, calaminthe montana, sal Indus, sal niger, & simi-
 lia. Hepar item, agaricus, uolubilis maior, lupulus, serum 15
 lactis, rhabarbarum, eupatoriū, absinthiū, & utriusque
 ac rosarū succus, myrobalani, tamar Indi, fumaria, iris,
 granum gnidiū, senna, esula, æs ustum, sagapenum, sar-
 cocolla, & similia. Iuncturas deniq; ac partes alias re-
 motas, hermodactylus, sarcocolla, opopanax, sagape- 20
 num, euphorbiū, colocynthis, turbith, sal gemma, sal In-
 dus, centauriū, cucumer agrestis, elleborus niger, poly-
 podium, & similia. Ab ipsa uerò cute, materias educunt
 ac expurgant serū lactis, fumaria, colocynthis, epithy-
 mum, agaricus, polypodiū, myrobalani Indæ, uolubilis, 25
 & similia. Præter iam dicta, indicatio ab aëris tempe-
 rie magni est momēti ad rectum medicamentorum pur-
 gantium usum. Nam aëre multum calido aut frigido, à
 medicamentis purgantibus abstinendum est, quod insi-
 nuauit Hippocrates, Sub cane, & ante canem difficiles 30
 medicationes pronuntians: quia (ut inquit Galenus)
 naturā ab aëre calidissimā inflammata[n]t nec acrimoniā
 medi

THEOREMA PRIMVM.

21

medicamenti purgantis ferente } febres excitantur, &
 uirtus à multo calore externo resoluta, & infirmata, à
 medicamento purgante magis deijcitur. Adde quod aer
 externus, balnei modo, calore suo præsertim immodera-
 5 tiore medicamento intrò trahentis, uim ad cutim attra-
 hens [purgationi obsistit.] Quòd si æstate uacuandum
 est, purgabis (ut etiam iubet Hippocrates) superiorem
 uentrem, ut hyeme inferiorem. Rectè siquidem (inquit
 Galenus) imperat Hippocrates æstate uomitu purgan-
 10 dum corpus : quia tunc bilis flaua abundat, & tota ani-
 malis natura, ob ambientis caliditatem omnino magis
 ad superiora mouetur: humores enim per anni partium
 dispositionem sibi similem augentur, aut minuuntur per
 contrariam sibi aeris temperaturam, ut æstate bilis fla-
 15 ua augetur: calida item & acria [& leuia] facile ad su-
 periora feruntur. Dandum igitur medicamentum hoc
 tempore, quod bilem per superiora educat. In hyeme ue-
 rò augetur pituita, quæ cum grauis sit, ad inferiora re-
 pir: dandum igitur tunc medicamentum, quod per infe-
 20 riora educat. Medicamenta igitur æstate uitanda sunt,
quæ acria & ualentia sunt, purgantq; dissoluendo: hye-
me uerò purgantia lubricando. Illa enim febres, ulcera-
tionες dysenterias, promptè excitant: hæc diarrhœas,
& lenterias. Acria uerò illa non in æstu solum, sed etia
 25 frigore uitanda, quia ut in illo excoarationem &
febres (ut diximus) promptè excitant, sic
in hoc hypercatharsin, hoc est,
purgationem immodicam
 30 & uirium disso-
lutionem.

Galenus hæc
 omnia in com-
 mentario eius
 Apho.
 Aph. 4. lib. 4.
 Conmētario.

Hæc non habet
 eo loco Gale-
 nus, sed in natu-
 ra humana.

Theorema secundum,

De medicamentorum purgantium correctione.

EDICAMENTORVM purgantium
tam bonorū quam maleficorū diffē
rentias prius demonstrauimus: nunc
autem horū malignitatē auferre, uel
saltem obtundere, et quibus pote- 5
rimus modis corrigere, partim ma-

Corrigēdi me-
dicamēti ratio
duplex.

litiam eorum, et excessum fragentibus, partim salubrem
aliquā facultatē afferentibus, Dei benedicti beneficentia
adiuti, tentabimus. Corrigimus autē medicamētum pur-
gans maleficum, aut misto ipsi altero facultatem habente 10
contrariā ipsi excessui, aut arte aliqua, et industria me-
lius ipsum reddendo. Verū facultatis contrariæ mistio
tribus modis perficitur, ut inquit Democritus. Aut enim
malitiā a proprietate innatam, ut qualitātē uenenosam,
et uitæ nostræ inimicā, alijs proprietatē oppositam na- 15
turā sortitis, emendamus: aut intemperiem eorū calidam,
frigidam, humidā, siccā, cōtraria qualitate mista, per-
mutamus: aut deniq; effectis ipsorū noxijs post dicendis,

Miscendorum
cognatio que-
dam necessaria
est ad sui muta-
tionē et unio-
nem.

Arist. lib. I. de
generatione,
cap. 7.

cōtraria opponimus. Duo præterea omnino obseruan-
tes: primum, ut medicamētis prædictis sit quædam pro- 20
prietatum inter se cōcordia, et cognatio, qua se se mutuō
afficiant, ut transmutatione absoluta, ex his duobus con-
trarijs uirtus una cōsurgat: ut exempli gratiā, Zingiber,
turbith ipsi uim miram imprimit: et raphanus, her-
modactylis: raphanus autē cum turbith, frustra permi- 25
scetur: quia his duobus insita non est inter se concordia.
Scammoniū quoq; cor proprietate sua et calore ipsum
inflammanē, ac multum dissoluenē, lædit: licet uerō

ambra

- ambra cor roboret, & crystallus inflammationem extinguat, & galla partes dissolutas cogat, tamen nullum eorum recte scammonio miscetur: quia hæc, ac scammonium agendo inuicem & patiando in unius uirtutis concordiam non conspirant, nec contendunt. Quæ uero medicamenta proprietatibus suis concordent, ac symbolum habeant, ab his disce, qui rerum uariarum arcana scrutantur. Secundum tibi obseruandum est, ut proportionem idonea misceas hæc, medicamento corrigendo opposita, inuicemq; agere & pati idonea: ut ex his iam consentientibus, medicamentum resultet unum, uelut pacatum, pugnæ omnis expert, magnarumq; uirium. De his autem proportionibus, quantum operi proposito expedit, postea dicemus. Medicamento purganti proprietatem quandam laudabilem, quæ miscentur opposita conferunt: quorum propria uirtus ab ipsorum forma proficiscens, in his atq; alijs uaria, aliquam medicamenti noxam peculiariter respicit, ac corrigit: qualia sunt triplicia. Medicamenti enim purgantis uirtutem uel imbecillam augent, uel uiolentam minuunt, uel malignam permutant.

Correctio medicamentorum per alia oppositam proprietatem uirtutem habentia.

Canon primus.

- Siquidem medicamentorum actio imbecilla est intendenda, misto proportionem iusta eorum aliquo, quæ actionis uigorem ipsi tribuunt, ob agendi inuicem ac patiendi proprietatem cognatam: seu ob totam suam substantiam, non ob caliditatem uel frigiditatem. Quomodo corallium sanat stomachi imbecillitatem, pæonia epilepsiam, non quia illud frigidum, hæc calida: aut quia illud graue, hæc leuis: sed quia hanc uirtutis dotem utriusq; est sortitum: sic serpens iuuenescere facit, magnes ferrum attrahit, et alia similiter. Porro medicamenti facultas purga-

trix est imbecilla, quādo debilitat, & minus quam opus est purgat, aut tardē purgat, tum scilicet primū, cū corpus cibo aut somno reficiendum est: imō interdum die postero: & interdum humores mouet, non uacuat: interdum coctionem uitiat, cibum crudum, aut tantum coqui cœptum, unā secum detrahens, ac deturbans. Si igitur medicamenti purgatio fit debilis, imperfecta, parior quā opus est (ut turbiū reuera pituitam tantum tenuem uacuat: epithymum parum aut nihil uacuat, nisi eius larga uis sumatur: manna, hermodactylus, & alia multa debilitat uacuant) robur facultatis ei addendum est per ea, quæ ipsi sunt familiaria, & sese mutuō ferūt, ut ex utrisq; constata uirtus una, purgationem absolutam perficiat: ut turbiū, zingibere adiutum, pituitam crassam, & succum crudum uacuat, alioqui per se non uacuaturum. Epithymum cum sero lactis, uel hydromelite, uel sale Indo, uel sale gemma, uel myrobalanis nigris potentius purgat. Manna cum thymo, aut ammi, aut cardamomo, laudatam & absolutam facit purgationem. Hermodactylus cum cumino, aut pipere, item hermodactyli puluis cum succo scillæ, uel raphani in trochiscos coactus, materiam crassam & lentam à iuncturis mirè educit. Si autem tardius & longo pōst tempore purget medicamentum, (ut agaricus, aloë, hermodactylus, turbiū, & similia) misce purgationem tutō accelerantia, ut agarico oxymeli, salem gemmam: aloë, aromata: hermodactylo, scillam, raphanum: turbiū, zingiber.

Canon secundus.

Medicamenti malignitatem permutamus, his mistis, quæ proprietate quadam id præstant. Malignitas autem medicamenti in eo parte plurima est, quod corpus

corpus & senescere cogit, & usu crebro lēdit partes
 ipsas principes uirtutum nos gubernantium, ceu fontes,
 & spiritus, caloremq; natiūū, harum motores, infirmat.
 Quapropter medicamentis soluendo purgantibus mi-
 5 scere cogimur, quæ cor & alias partes principes, quæ-
 dam proprietate roborant: illaq; purgantia salubria red-
 dant, adeo ut mistis utrisq; corpus sit sanum, & iuue-
 scere uideatur. Qualia sunt cardiaca, stomachica, cere-
 brica, & quæ alias quoq; partes principes, & uiscera
 10 roborare cognoscuntur. Cor nanq; in omni uacuatione
 imprimis roborandum est: (quod ipsum cor, ceu uite
 basim, symptomata purgationi succedentia primū in-
 festent) secundo loco uenter, ut qui medicamentum
 primus sit suscepturus. Aliarum uero partū robori non
 15 admodū, nec primò studemus, nisi cū ab ipsis uacuan-
 dū est. At medicamentū facultate cardiacū, quadruplex
 eligendum est: uel roborans tantū, ut poma dulcia, &
 aromatica, xylaloë, doricum, & similia: uel alterans
 purgantis medicamenti temperiem, tam calidam, ut dum
 20 scammonio rosa, santala, & similia, miscentur: quā-
 frigidam, ut dum tamar Indis miscetur macis, & similia:
 uel roborans, & simul purgationem adiuuans, ut succus
 rosarum, & uiolearum, & myrobalani emblicæ, & simi-
 lia: uel purgantis uiolentiam, & immodicam uacuatione-
 25 nem exoluens, ac remittens, ut succinum, spodium, & si-
 milia. Stomachicum uerò etiam miscendum medicamen-
 tis dissoluendo purgantibus, ut stomachum, [& hepar]
 facultatis naturalis fontes, muniat & tueatur: cuiusmodi
 est, mastiche, spica nardi, & similia: ut etiam à medica-
 30 mentis excitatam intemperiem corrigat, calidam, frigi-
 dam, humidam, siccam. Quam in rem uictus quoque rā-
 tio idonea iuuat, à nobis contra hæc institui consueti.

Liber secre-
torum Galeni
ascripius est:
hanc enim nu-
cem ignorauit.

Miscendum item cerebri^um aliquod medicamen-
tum: quamobrem plerique medici (ut ait Galenus,)
hieris miscuerunt nucem moschatam, cerebrum, & ner-
uos roborantem: quod idem præstat stœcas, gallia, casto-
rium, & similia. Hepaticum similiter miscēdum, & alijs
partibus familiare medicamentum, qualia plurima inue-
nias in tabulis medicamentorum simplicium.

Canon tertius.

Meliorē medicamenti purgationem reddūt, quæ
ipsius uirtutem ad partem purgandam insita sibi
proprietas deducunt. Natura enim medicamenti actio-
nem dirigit, & hanc & illam ipsius uirtutem distinguit
& dirigit. Medicus autem naturæ ipsi, rebus inuicem,
quā optime fieri potest, mistis, suffragatur. Domini
enim benedicti opere factum est, ut rerum sumptarum
proprietas natura dirigat, aliter tamen atq; aliter: ut
exempli gratiā, agaricus cum stœchade aut acaro, capi-
tis affectibus prodesse certò cognoscitur. hepatis autem,
intybus & cichorium agreste, spica nardi, thoracis, thy-
mus, & hyssopus. Confidimus igitur naturam ad partes
uirtute medicamentorum uaria egentes, hoc & illud
transmissuram, cum sint hæc instrumenta ipsi auxilian-
tia, quæ natura sapiens distinguit & dirigit: quomodo,
exempli gratiā, artificis norma, & perpendicularum sub-
seruiunt, illa ad angulum constituendum, hoc ad operis
rectitudinem. Sic naturam confidimus his uel illis parti-
bus, hac uirtute rei sumptæ necessariò egentibus, porre-
cturam, præstaturamq;. Præstantiora igitur medicamen-
ta purgantia efficimus, miscendo quæ illorum uirtutes
ad partem uacuandam deducunt. Illa uerò sunt, (ut di-
ximus) quorum uirtus huic uel illi parti est familiaris.

Hoc

- Hoc autem loco docere libet medicamentorum cum partibus cognationem, quæ aliorum medicamentorum virtutes ad partes ipsas perducit. Ad caput enim medicamenti purgantis facultatem deducunt, nux moschata, pæonia,
- 5 stœchas, acorus, xylaloë, sal indus, sal gemina, balsamum xylobalsamum, carpobalsamum, anacardus, thus, ladanum, buthur scenden, myrrha, chamædrys, chamæpitys, schœneu anthos, scilla, spica nardi, castorium, gentiana, thymus, hyssopus, opus Cyrenaicus, strobili, piper, ma-
- 10 iorana, sagapenum. Ad thoracem uero & pulmones, iris, thymus, hyssopus, crocus, glycyrrhiza, eius succus, uuæ passæ, adiantum, scilla, ammi, cardamomum, succus brassicæ, ius galli antiqui, nasturtium, amygdale, strobili, auellana, pulmo uulpis, seseli, opopanax, myrrha,
- 15 sagapenum : raphanus, calamus aromaticus, asphodelus, uolubilis maior, laurus, calamintha sabina, uiole, aristolochia [utraque], tragacantha, gummi, thus, mel, saccharum, morum, fœnum græcum, marrubium, lilium, & similia. Ad hepar item, spica, asarum, an-
- 20 sum, fœniculus, & eius succus, inrybus, cichorium agreste, amygdale amare, folium, daucus, eupatorium, absinthium, cancamum, cassutha, † grana quatuor, cina-
- namomum, asparagi, decoctum cicerum, chamædrys, arnoglossa, uolubilis, iris, laurus, schœneu anthos, cha-
- 25 memelum, fumaria, serum lactis, petroselini & fœniculi succus, polium, scilla, & similia. Ad splenem, daucus, calamintha, spica nardi, tamarix, caparis, cyclaminus, cortex salicis, sal gemma, sal Indus, iris, acorus, prasium, rubia tinctoria, absinthium, eu-
- 30 patorium, anisum, fœniculus, asparagus, cassutha, asplenon, scilla, asarum, uolubilis, scordiū, agnus, chamæpitys, amygdale amare, aristolochia & similia. Ad iun-
- cturas

† Semen cucu-
meris, cucurbi-
tæ, melonis, ci-
treoli.

Eturas deniq; medicamēti purgātis uim deducūt, zingiber, ruta agrestis, opus Cyrenāicus, opopanax, thapsia, cardamomum, aqua porri, succus brassica, acorus, triplex piper, scordium, chamædrys, chamæpitys, thymus, amomum, polium, & similia. Quæ ad alias quoque partes deducunt, uirtutem medicamenti ex tabulis medicamentorum simplicium collige, nobis præstantiora & præcipua scripsisse suffecit.

Medicamentorum purgantium correctio, per
ipforum temperaturæ contraria.

Medicamenti purgantis temperiem immodicè calidam, uel frigidam, uel humidam, uel siccam, [uel harum coniugatione aliqua nox iam] contrario aliquo ualentiore, imbecilliore, æquali, pro scopis, & indicationibus uarijs permutamus. Hac autem de re fusius scribere non statui, quæ plenius apud Haly senem, & Alchindum legere potes.

Medicamentorum purgantium correctio, per
ipforum effectis contraria.

Medicamenta ualenter purgantia, opus excitant uiolentū, & effecta sæpe malefica, & noxia symptomata, naturamq; prosternentia, qualia sunt conturbatio, animi deliquium, morsus stomachi, flatuum generatio, inflatio, punctio, incisio, ulceratio, uenarum in orificijs apertio, attractio immodica, uiscerum lubricitas, congelatio, siccatio, corrugatio, inuiscatio seu adhesus, obstructio, arctatio, & similia. Quibus per ipsis effectis contraria est occurrendum: qualia plerunq; sunt odore, aut sapore, aut totâ substantiâ incunda, ob id medicamentum melius & salubrius reddentia. Odor enim incūdus, medic

medicamentum reddit melius, quod agitationem, & nau-
 seam sedat, cor & cerebrum roborat, animum gaudio
 exhilarat: foetens uerò atque grauis, contraria molitur.
 Odoratum uerò purganti medicamento opponatur, ca-
 5 lidum aut frigidum, quantum ipsius medicamenti intem-
 peries postulat [& egri, morbi, aëris.] Medicamenti
 quoque actionem temperant saporés iucundi, & medi-
 camenti effecto contrarij: acerbus, austerus, acidus, dul-
 cis, unctuosus, salus: amarus, acer: prudente medico con-
 10 iectore, quia horum differentia sit opus, ad frangendos
 medicamenti purgantis excessus uarios. Res enim acres,
 ut aromata, flatus à medicamento excitatos, tenuant &
 dissipant: ob id ipsi hæc miscentur, ut daucus, fœnicu-
 lus, piper longum. Fœniculus, anisum, polypodium, &
 15 similia, scammonio mista, materiam crassam, lentam inci-
 dendo, apparât scammonio expellendam, id quod ipsum
 forsân per se non effecerit. Scilla hieris magnis ratio-
 ne eadem addita est, ut materias euulsu contumaces ua-
 cument. Piper quoque hieris, & thapsia, & acria alia
 20 catapotijs foetidis, uim quandam trahendi à partibus
 remotis impertiuntur. Eadem acria medicamenti pur-
 gationem imbecillam aut tardam celerant, & effica-
 ciores reddunt: ob id ipsi turbidè miscetur zingiber:
 rhabbanus: hermodactylis: cnico, cardamomum: quod
 25 necessario humorum congelationem tollit, & obstru-
 ctiones aperit, medicamentoque penetrandi uirtutem
 impertit, cum eam per se non haberet: quo fine scor-
 dium & diuretica acria magnis medicamentis miscen-
 tur. Medicamenta item amara, medicamentum acrimo-
 30 niâ purgatorium, non modò substantia sua quadante-
 nus frangunt ac reprimunt, sed etiam purgationem ad-
 iuuant: ob id rectè quidam scammonio aloën miscuerūt.

Amarâ

Vide lib. 7. fan-
 pli. cetaurium
 maius.

*Amara caco-
stomacha Gal.
ut abrotonum,
seriphium: nisi
simul astrin-
gant, ut aloë,
abstutbium.*

Amara præterea stomachum firmant, & flatus dissipant, medicamentum [corpusq; sumentis] a putredine imminente & presente umdicant. Salsa item medicamenta purgantem um debilem ac tardam celerant & perficiunt: ob id salem gemmam, & alias salis species, rectè agarico miscuerunt, & epithymo, & alijs purgantibus permultis. His enim uigorē, & facilem actionem, crassas & lentas materias incidendi, & tenuadi, & tergendi facultatem impertiuntur, siccitatem intendunt, ob id sitim excitant, eaq; putrere & putrefacere prohibēt, & fieri coeptam putredinem emendant, humores partibus mersos & imbutos exiccant, obstructions liberāt, flatus dissipant, quosdam tamen conturbant, alijs cōtrā turbationem sedant. Vnctuosā uerò medicamentum lubricando purgatoriū, magis lubricum faciunt, & quod adhærere est procliue, simul lubricāt, & tardius purgās citò deturbant, acrimoniam morsumq; pungentium frangunt, asperitatē leniunt. Quibusdam tamen nauſeabunda sunt, & stomachū infirmant. Dulcia medicamentū purgans etiā prius abominabile, efficiunt gratius, magisq; tum lauans, tum tergens, tum expurgās: turbationem sedant, acrimoniam & morsum serrantem frangunt, purgationem tardam celerant, & ne medicamentum adhæreat, lubricando prohibent, corpus roborant. Ob hæc sunt uelut fundamentum & materia compositionum.

*Mel, saccharū,
& dulcia alia
cur compositis
miscentur.*

Quibusdam tamē inflammationem pariunt, alijs flatus. Inſipida purgans medicamentum lubricant, eiusq; inflammationem extinguunt, acrimoniā obtundunt, morsum serrantem auferunt. Acida medicamenti purgantibus calorem, & ab eo cordis, uentriculi, & corporis reliqui inflammationem extinguunt, morsum, & acrimoniam obtundunt, nauſeā & conturbationē sedant, uim penet

penetrandi, & incidendi, & tenuandi augment. Styptica
 omne medicamentum purgans, præcipue quod acrimo-
 nia soluit, & immodice trahit, & uenas proprietate in-
 nata sic aperit, ut sanguis effluat, & uiscera excoriat, uel
 5 ea immodice lenit & lubricat, melius reddunt tribus de
 causis: prima, quia medicamēto sic purganti repugnant
 substantia sua, non modò crassa, sed frigida, qua illius
 acrimoniā & inflammationē frangūt. Ob id rectē ma-
 iores scammoniū in malo cydonio coxerunt, & eidem
 10 ipsum etiā commiscuerunt: Secunda, mistis quoq; stypti-
 cis, facta uētriculi compressio, citius & facilius, purga-
 toriū illud uehēmēs à corpore propellit: quocirca rectē
 etiam scammonio, myrobalanos miscuerūt. Styptica de-
 niq; cor uentriculum, reliquasq; partes nutritorias, ne à
 15 uehementibus illis ledantur muniunt, roborant, nauſeāq;
 ac uentriculi subuersionem sedant. Non solis autem pur-
 gantibus ualenter, sed omnibus quoq; alijs mista stypti-
 ca, ipsorum actionem reddunt salubriorem. Dulcia uerò
 omnibus cōmodè miscētur, præterquam salsis. Vnctuo-
 20 sa commodè miscētur acribus, amaris, mordentibus, pun-
 gentibus, ulcerantibus, egrè lubricantibus: dulcibus au-
 tem, & insipidis, incommode: acidis autem, mista, uen-
 triculum ad uomitum promptius euertunt. Acida salu-
 briter miscentur acribus, urentibus, mordentibus, dolci-
 25 bus, & alijs incendi aptis: inutiliter, amaris, salsis, stypti-
 cis, ulcerantibus, ferrantibus. Insipida utiliter, miscen-
 tur acribus, amaris, salsis, ferrantibus, mordentibus, ulce-
 rantibus, inflammantibus: stypticis inutiliter. Salsa inu-
 tiliter miscentur acribus, amaris, dulcibus, unctuosis:
 3 præterquam quibus actio imbecilla, aut tarda, uigore ob-
 id indigens. Omnia enim tardè ac imbecilliter purgāta,
 ab acri & salso uigore accipiūt. Amara & acria qua-
 dan

Gal. lib. 3. sim-
 pl. cap. 14.

dantenus utiliter miscentur: falsis uerò, ulcerantibus, ferrantibus, siccantibus, inutiliter. Postremò glutinosa omnia, sua substantia, medicamentorum malignitatem frangunt, & exulcerare uiscera, uenarumq; ora apcrire, interpositu suo prohibent. Quapropter tragacanthum, aut mastiche, aut bdellium, rectè miscentur aloë, colocynthidi, cucumeri agresti, & similibus. Hæc in rem quoque ladanum esse mirū prædicant nonnulli, præsertim si pauco oleo rosato solutū, colocynthidi misceatur. Alia aliorum sunt remedia à nobis particulatim dicenda in singulis simplicibus purgatorijs.

De proportionē medicamentorum inuicem miscendorum.

P Rædicta autem medicamenta proportionē quantitatisq; idonea sunt permiscēda, ut ex his licet diuersa petentibus, una tamen facultas consurgat. Quæ igitur mensura unum alteri miscendum sit, ut salubre fiat medicamentum, indicatione ab ipsorum proprietate tantum sumpta, hic breuiter docere statui, nō etiam à quantitate & qualitate. Id enim liber Haly senis & Alchindi abundè docet: quod autem breuiter persequi statuimus, est huiusmodi. Omne medicamentum purgans aut uolentum est, ut scammonium, euphorbium, granū gnidium, & alia multum acria: aut imbecillum, ut cassia fistula, manna, uiolæ, & alia similiter dulcia & salubria: aut mediocre, ut subacria, subamara, & alia uolētorum & imbecillorum media, quorum magna est latitudo, ac per magis & minus in bonitate & malignitate differentiæ. Adhæc omne alexiterium (Bezahar Arabes uocant) quod medicamentū † purgans emendat, aut ualenter, aut imbecilliter, aut mediocriter iuuat: id est, medicamenti purg

† Medicamentum est noxiū substantia sua malefica, qualitatibus primis, uel alijs cor ledētib; ob id trifariam corrigi-
tur.

- purgantis noxam oppositu suo frangit, uel intemperiem corrigit, uel uirtutē [cordis] regit. Valenter autē iuuant, quæ præterquam quod hæc tria præstant, etiam nos nutriunt, ut dulcia. Parum iuuant, quæ uno modo, uel duobus iuuant, tamen non nutriunt corpus, sed ipsum alterando permutant, ut amara, salsa, styptica, & similia. Mediocriter iuuant, quæ pluribus modis commodant, & quadantenus nutrire possunt, ut unctuosæ, insipidæ, ex austero dulcia, ut dactyli, cydonia: aut dulcacia, ut mel: aut acidodulcia, ut tmesa: aut dulcia, & simul insipida, ut poma. Si est igitur medicamentum uiolentum, alteri plurimum iuuanti miscendum: amboq; proprietatibus inter se ad misionem concordant, & consentiunt. De utriusque quantitate sic statues, ut quod plurimum iuuare confidis, largius misceas, ceterum a quo modum expectas: uiolentum autem parcius, ut a quo propter actionis uehementiam, noxa corpori aliqua impendet. Id quod Democritus his uerbis uolebat: Medicamentum ex uiolento imbecillum, efficias oportet. Quia
- medicamentum alteri proprietatibus concordanti mistum, quantitate idonea est salubrius: non correctum autem, malignius. Quod si medicamentum uiolentum, alteri parum iuuanti miscendum est, utrunq; est minuendum: illud quidem ob impendentem noxam: hoc, quia tantum illius temperaturam alterat, uel [actionem] immutat.
- Si autem medicamentum imbecillum alteri ualde iuuanti miscendum est, illud utpotè ob debilitatem innoxium, est augendum, ut ei quantitas uigorem & robur adijciat (quod etiam uoluit Democritus, medicamentum ex imbecillo ualentius faciendum, impetrans:) augendum quoque quod magnopere iuuans est, ob dictam prius causam. Si denique medicamentum imbecillum

† Granata, uel fructus alij acidorū, & dulciū medij.

alteri parum iuuāti miscendum est: illud augendum, hoc minuendum, propter dictas prius causas. Hæc de miscendorum quantitate tibi cognoscenda sunt: quāquam sunt, qui alia quoque addant, scopis alijs intenti.

Quibus modis ars medicamenta corrigit: & co-
ctiois differentia.

Artifex medicus his modis no-
xas medicame-
ntorū quasdam
corrigit.

Medicamenti purgantis malitiam ars reprimat, & facultates nouas impertit, quatuor modis, co-
ctio, lotion, infusione, tritura. Coctio, una est elixa-
tio, altera assatio. Elixatio medicamēti humorem excre-
mentosum coquit, resoluit, flatus ab eodem crassos, mor-
daces, ad nauseam uentriculum euercentes, dissipat: eius
denique acrimoniam, motus in corpore molestos, uim
ualide serrantem, excoriantemq; frangit, & prohibet.
Propterea scammonium in pomo uel cydonio coctum, 15
uel in uase uitreo cum succo rosarum, & oleo amygdala-
rum dulcium, est præstantius, ut mox in simplicibus
dicemus. Attractio quoque medicamenti uehementior
& malignior elixatione obtunditur, ut cum medicamen-
tum maleficum intra cavitatem alterius benigni coqui-
mus, ut illius uirtus in hoc fracta maneat: qualiter, exem-
pli gratiā, si radicem raphani, radicibus ellebori trans-
fixam, sub cineribus coquimus, & eam damus edendam.
Habet enim uirtutem ellebori purgatricem, sed multum
repressam. Sapon quoque, aut syrupum rosatum, quibus 25
incoctum sit scammonium, propinamus. Id quod philo-
sophi appellant separationem, secundum speciem, à re
quæ est secundum materiam, [hoc est formæ, & uirtutis
specificæ, à materia transsumptione.] Præterea medica-
mentorum multorū malignitas reprimatur ipsorum co-
ctio in herbarū, uel seminū, uel aliorū, succis & aquis
sua facultate illorū uolentiā permutantibus. Caterum
coctio

- coctionē non sustinent omnia æqualem, sed quædam debilem, alia ualentē. Quorū enim uirtus facile resoluitur, Coquenda par-
quia uel imbecilla est, uel in superficie est posita, uel in rum.
subiecto raro cōsistit, omnia eiusmodi parū diu, nec ua-
5 lenter coquenda sunt, quōd uirtus eorum a coctione im-
modica resoluitur. Talia sunt, semina quatuor [frigida
maiora,] adiantum album, epithymum, uiolæ, & flores
[propè] reliqui. Contrario his modo affecta medicamēta
diu coquēda sunt. Omnia enim crassæ essentia cocta, sūt Coquenda mul-
10 clementiora: omne item medicamentum, arte & legitime tum.
coctū parte plurima est benignius. Sic omnia acris deco-
cta, sunt meliora, (horū enim uiolentia, si qua inest, co-
ctio fragit) nisi si qua horū uirtutē habent aut imbecil-
lam, aut superficiariam. Quæ denique inter hæc duo ex-
15 tremas sunt media, mediocrē quoq; decoctionē sustinent.
Purgatia autē humiditate multa, aut lubricādo, uel nihil
uel minimum coctio iuuat. Præter hæc coctio facultates
medicamentorū diuersas omnium optimè permiscet, ut ex
his omnibus una resultet, uelut concreta, faciens actionē:
20 quarū si qua erit imbecillior, minus ualētē coquēda est:
uegeta uerò magis. Calorē enim coquentem temperabis
proportionē & natura, tum substantiæ, tum facultatis
coquēdorū medicamentorū. Flammeus enim ac uehemēs
calor, medicamenti facultatē resoluit. Assatio autē, in Assationis fa-
25 fritorio uel patella facta coctio, medicamenti uirtutem cultas.
nūc auget, ut assata silla purgantior euadit: nunc minuit,
ut psylliū per assationē humiditate lubrica spoliātū, mi-
nus purgat. Alia quoque multa sunt assando meliora.
Est quando medicamenti facultatem unam assatio re-
30 primit, & alteram uegetiorem reddit: ut myrobalani, Mesues infim-
rhabarbarum, assando uirtutem purgatoriam remittunt, picibus.
astrictoriam intendunt: sunt enim ambo duplici hac fa-

Lib. 6. simpl.
Mesues in sim-
plicibus.

cultate prädita. Sic balanus myrepfica, cum sit uomito-
ria simul & deiectoria, per affationē excoquitur humi-
ditas eius excrementosa & nitrosa, ad nauseam uentri-
culum cogens: remanet autem uirtus deiectoria.

De lotionē.

Lotio medicamenta multis modis meliora reddit,
nunc acrimoniam eorū superficiariam auferendo
(ut ex aqua, aut muccagine tragacanthi lotū semen urti-
cæ, guttur, & partes alias, quas permeat, adurere desinit:
sal quoque naphthicus [id est, Sodomites] aqua cucurbi-
tæ aut simili lotus, fit clementior:) nunc facultatē eorum
maligniorem auferendo, salubriorem uerò relinquendo,
(ut lapis Cyanus & Armenus molestē uomitoria, &
deiectoria, per lotionē multam uomitoria esse desinunt,
tantiū clementer fiunt deiectoria: & cancamum lotum
clementius purgat, tamen obstructiones ut illorum libe-
rat: & aloë lota potētius roborat partes nutritorias, mi-
nus aluum subducit: non lota contrā:) nunc facultatem
eorum ualentiorē efficiendo, (ut aloë ex aqua aromatum
lota, potētius roborat: ex decocto autem ualenter pur-
gantium, ut agarici, turbiti, & similium, si lauetur, pur-
gantium euadit: lota denique ex aqua bdellij, aut traga-
canthi, ora uenarum sic aperire, ut sanguis inde effluat,
desinit:) nunc partes impuras auferendo. Quibus au-
tem medicamentis uirtus in superficie est (ut intybo, ci-
chorio agresti, rosis, & similibus) illa lotionē dissipatur:
[ob id lauanda nō sunt,] cetera magis & minus la-
uentur, quatenus scilicet eorum uirtus ferre potest.

Mesues in sim-
pl. cap. de aloë.

De infusione.

Infusio quoque medicamenta efficit meliora, facul-
tatem eorum nunc maleficam auferendo, (sic granum
gni

gnidium & esula aceto macerata, acrimoniam superficiariam serrantem amittūt: & turbith lacti recens mulsos infusum, & siccatum uentrem turbare desinit:) nunc bonam augendo (sic turbith, succo cucumeris agrestis maceratum, materiā crassam a partibus remotis ualentius educit: & hermodactylus aceto scillato aut scilla succo, aut raphani infusus, à iuncturis potenter trahit & agaricus oxymelite maceratus, sit purgantior:) nunc in liquorem cui infunduntur transferendo, (ut liquor cui infusa sit aloë, aloës uirtutem adipiscitur, & in alijs similiter: quod multis de causis facimus: interdum ut medicamenti uirtus ad partes remotas promptius penetret, ut cum decoctum aromaticum cui infusa sit aloë propinatur: interdum ut uirtus illa mitior fiat, ut dum scammonium panno ligatum incoquitur syrupo uel sapae, uel alij succo: interdum ut facultas una separetur ab altera, ut rhabarbarum, & myrobalani infusa, uirtutem detestoriam liquori transmittunt, astrictoriā retinent:) nunc nouam, ut lubricam impartiendo, sic medulla colocynthidos muccagine tragacanthi imbuta, uentriculi uillis adherere desinit, citò permeat, nec sedi, nec uesticæ nocet: si scammonium oleo uiolato infusum, & similia. Nec tamen medicamentorum omnium uirtus sola in eum liquorem cui infunduntur, transit: sed quorundam, ut cassie fistule, tamar Indorum, & similium aliqua quæque substantia.

Detritura.

30 **T**ritura medicamentis admodum cōfert, multa quidem crassis, ut scammonio crasso: pauca uerò tenuibus, & texturæ debilis, & uirtute citò exhalabili præditis, ut scammonio Antiocheno: mediocris deniq; ambo-

rum medijs, quantoq; medicamento essentia crassior, tanto largiore tritura eget: quanto tenuior, tanto parcior.

Confert autem medicamentis tritura, ut in unum melius misceantur, (quæ res theriace & alijs compositionibus est multum utilis & necessaria) ut aliquam facultatem

In diospolitico libro 4. sanit. tuende.

nouam adipiscantur, (sic Galenus cumini læuissimè terendo effecit ureticum, quod prius erat deiectoriū. Nam purgatoria acra interdum tenuissimè puluerata promptius per ora uasorum penetrant in partes urinarias, & alias remotiores, per easq; uacuant: ut deniq; uis quædam malefica obtundatur. Colocynthis enim medulla quantum tenuissimè fieri potest puluerata, innocenter purgat.

Quod si portiones quædam crassiores sensuq; perceptæ sumantur, uillis, uentriculi & spiris intestinorum adherent, humoreq; inibi reperto imbutæ tument, & partes dictas tume faciunt ac ulcerant, ut inquit filius Serapionis.

Fiat autem tritura omnis clementer & pro terendorum substantiæ ratione: Quæ enim est immodica, uirtutem dissoluit. Rhabarbarum uerò cōtra

quàm dictum nuper scammoniū ha-

bet: nam purius & grauius est

melius, probeq; tritum,

uegetius euadit:

rarum uerò

& laxum impensius puluerat-

tum, uim purgatricem

propè omnem

amittit.

THEO

Theorema tertium.

Correctio symptomatum à sumpto purgante medicamento nondum vacuato excitatoriū.

SYMP⁵ TOMATIEVS formidandis, ijsdemq; causis multorum morborum & senij & mortis acerbæ, à medicamento purgante orientibus, occurrendum est. Ea autem sunt humorum prauorum commotio citra uacuationem, uacuatio illegitima & molesta, uacuatio deniq; immoderatissima & multò largior, quàm necessitas postulet. Quorum causa est incompetencia & uitium, uel sumentis, uel medicamenti, uel accidentium utriq; superuenientium. Quæ tria si commodatè se habent, magni sunt momenti ad corpus incolume seruandum. Vitio autem sumentis purgatio malè procedit, quia is uel est ex eorum numero, quibus est interdictus medicamentorum usus, uel materiam uacuandam, non æquauit, nec obedientè naturæ coquendo reddidit, nec meatus, per quos facièda erat uacuatio, aperuit, & leues ac lubricos reddidit. Quæ preparamèta cum præcesserūt, reuerà corpus ab impendente periculo securū reddunt. Medicamentū autē improspere uacuationis est causa, quando est genere malignū, aut notas non habet omnes boni medicamèti, aut nec proportionē artificialē, cuius antè meminimus. Vitanda igitur tibi sunt medicamenta quæ nec arte, nec ratione alia fieri meliora possunt: eligèda uerò alia, obseruatis cōditionibus, et modis proportionū prædictis. Vitio deniq; accidentium superuenientū uitiosa fit purgatio, si in uictus ratione, per sex res nō naturales,

tibi notas, æger deliquerit. Medicamentum autem humores prauos commouet, sed non uacuat, aut tardius uacuat ob ipsius actionem remissam & debilem: uel ob materiam expelli contumacem, quæ commouetur quidem, sed expulsionem resistit, & latius in corpore spargitur & increscit: uel ob imbecillam sumentis uirtutem, non potentem in medicamentum agere, quo fit ut nec medicamentum in uirtutem & naturam agat, uel ob flatum crassos medicamentum leuantes, & in poros corporis impingentes (unde febres putridæ, syncopæ, & mors festina:) uel ob facultatis expultricis imbecillitatem: uel ob meatus, per quos uacuandum est, obstructos aut constipatos. Quibus causis omnibus qua ratione optima prospicias, accipe. Si ob naturæ imbecillitatem id contigit (quod sensu deprehendere potes: aut enim ex morbo reualefcit homo, aut alia simili causa imbecillus est) & medicamentum lauando & lubricando est purgatorium, cibo naturam mox roborante, dato & potu aquæ minimum frigidæ: medicamenti actio adiuuatur. Si ob flatum, & malam humorum qualitatem (quod præcedentia flatuum signa, aut intemperiei cum humore equalis uel inæqualis declarant) chysteribus aut uomitu uacuandum est: deinde flatum dissoluendi aut mala qualitas contrario est alteranda. Si facultas expultrix est imbecilla, aut medicamenti actio debilis aut remissa, data aqua modicè frigida, & hora post adstringente aliquo, ut cydonio, pyro, uel simili: medicamentum potenter ad inferiora detruditur. Ob intestinorum obstructionem, chysteribus affectui conuenientibus medendum est, & alijs constipatam aluum expedientibus. Quibus auxilijs, si purgatio non procedat, nulla inde noxa insignis metuenda est. Si autem medicamentum purgans compri

Vt Galenus fecisse narrat in iuuenē, qui scāmonii sumperat. libr. 2. alimentorum paulò ante cydonia. Hæc de purgatione per lubricationem medicamento.

comprimendo non uacuet, aquam frigidam priorum
 nonnulli propinādam censent, quòd adaucta per aquam
 grauitate, citius lubricet ac descendat medicamentum.
 Quod uerum est, si libera habent intestina: si uerò ob-
 5 structa sint, aut in suis anfractibus arctata, augetur per
 aquam frigidam angustia. Id quod cū intellexeris po-
 tabis tepidam, quòd hæc præterquàm quòd angustiam
 non auget, lubricare cogit medicamentum huiusmodi.
 Non est igitur id auxilium absolute, & sine limitatione
 10 scribendum. Omne enim medicamentum comprimendo
 purgans nisi uacuet, intestina præsertim tenuia & alios
 meatus exiles lædit. Quapropter uacuandum est prædi-
 ctis tum lubricantibus, tum ad inferiora trahentibus. Si
 autem medicamentum soluendo purgatorium, & ob id
 15 fugiendum, non uacuauit, quàm potes celerrimè a corpo-
 re expellatur uel uomitu, uel potiùs deiectione, ad quam
 clysteribus etiam potenter attrahentibus ipsum reuelles,
 si ad superiora moueatur: tale enim nisi cito, uacuetur,
 angustiam, æstuationem, conuulsorium quendam mo-
 20 tum, in quo partes extenduntur & retrahuntur, totius
 corporis molestiam uiolentam, cordis morsum, præfo-
 cationem in quibusdam, scotoma, capitis & oculorum
 dolorem tantum, ut hi foras elidi uideantur. Præter dicta
 auxilia horum medicamentorum malignitatem frequen-
 25 ter obtundit, & acrimoniam frangit, Ruso autore, po-
 tus aquæ uehementer frigide, & in eadem sessio, &
 quæcunq; eius uehementiam, acrimoniam, inflammatio-
 nem, furiosum impetum frangunt: adhæc theriace, &
 cætera partim paulò antè dicta, partim dicenda. Si au-
 30 tem medicamentum benignum est, tamen non uacuauit,
 sed angustiam, uentris tormina, æstuationem corporis,
 capitis dolorem, uertiginem, scotoma seu oculorum ob-

tenebrationem, pandiculationes, oscitationes excitet, cū
to expellatur, sumptis primum astringētibus, ipsum de-
 turbaturis, ut cydonijs, mastiche, & similibus: deinde ba-

Astringētia si enim talia medicamentum infra ualenter compellunt. Sed
post alia sumā- in clysteribus pro uario affectu compositis, spes omnia
tur ea detur- hęc deturbandi, & à magnis periculis uindicandi ma-
bāt Gal. lib. I. gna est. Quod si hęc nō profuerint, & symptomata pra-
& 2. Alimen- ua multiplicentur, & materia tenuata seorsum feratur,
& libr. 6. Sa- secunda necessario uena est, praesertim brachij interna, 10
nū. tuende. deinde uena malleoli: phlebotome enim ad hęc est effi-
 cax. Vomitus autem tunc pouocandus uel intendendus,
 quando à medicamēto stomachus per os uētriculi (quod
 etiā cor nominant) mordetur, & nauseam aut singultū
 suffocatorium, excitat medicamentum genere strangu- 15
 latorium: non neglectis etiam tum clysteribus, praeser-
 tim si uentrem aut hypochondria angit medicamentum,
 & torminibus ac aestuatione fatigat.

De medicamento illegitimè & molestè vacuante.

20

Apbo. 9. lib. 2. **M**edicamētum illegitimè & molestè purgat, quod
 uacuat quidem, sed non quos humores uacuari
 oportuit: idq; praeterea facit cum subuersione, uomitu,
 torminibus, aestuationibus. Si autem uacuat corruptum 25
 quidem & impurum, non tamen quem uolebamus hu-
 morem his ipse alio purgante sumptio, est uacuandus:
 alioqui latius in corpore spargetur & increfcet, ob agi-
 tationem & commotionem in eo factam, & aliarum
Vi alexiteria *uiuāt alterādo* *& uacuandō.* *libr. 5. simpl.* *30*
 materiārum affluentium, in ipsum cōuersionem: quōmo-
 do in lacunam dum diuersa tum pura, tum impura af-
 fluunt, eam subuertūt, & totam tandem impurā reddūt.

Quod

- Quòd si nō corruptum humorem, sed benignum & necessarium uacuat medicamentum, eger aestuat, uexatur, uiribus immodicè deiectis languet, natura expulsiōni repugnante, (quorum nullum adest, ubi excrementa sola uacuātur) proinde mox eius medicamenti uires frange, ipsumq; à corpore lubricando deturba: quæ duo aqua calida in horas pota præstat, aliq; idem potentia plenius trademus. Si autem uomitum & animæ subuersionem medicamentum excitat, uomitorium, uel naturā, uel
- 10 quia est abominabile, aut à flatibus leuatur, aut ob stomachi imbecillitatem, aut stercus siccius, aut intestinorum angustiam: si ob hæc postrema chystere idoneo stercus molliatur, & intestinorum ab his obstructio liberetur: qui si non sufficit, uomitu expellatur medicamen-
- 15 tum. Quòd si sumptum est abominabile medicamētum, aut stomachus est imbecillus, ob idq; uomitus timeatur, à corporis & animi motibus, quantum potes, abstine, donec in medicamētum ipsum natura undique agat, aliter in naturam non acturum: odoretq; eger flores, &
- 20 alias plantarum partes suauiter olentes, mentham, sampsuchum, citri folia & fructum, apium, absinthium, cydonia, macianum, rosas, bolum aquā rosarum & aceto aspersum, lutum quo panni abluuntur, rosas recentibus, & aquā rosarum nutritum. Extrema quoq; fricuisse, &
- 25 uinculis dolorificis astrinxisse, manus uē ac pedes aque calenti multum mordenti imposuisse, iuuat. Si autem medicamentum est stypticum, mordere [aliquid prædictorum] quasi lambendo bibere, faciem aquā rosata, uel alia redolente leuiter aspergere, gaudere, delitias curare, præsertim nausea incipiente, uomitum prohibet.
- 30 Vbi uerò anima est sedata, ambulet, ac paululū mouetur, quò promptius medicamentum descendat, ut docuit

Cause medica-
mētum ex de-
ictorio uomi-
torii facientes
prius diſſe.

Aph. 14. & 15
lib. 4.

Remedia uomi-
tus.

Absinthii Pon-
ticum seu Ro-
manum intelli-
ge ex Galeni
lib. 6. simpl.

Apbo. duobus
prædictis.

Hip

Hippocrates. Tormina autem medicamentum excitat, quod stomachum & partes, quas permeat, pungendo lēdit, uel intemperie sua afficit, aut quod immodicē trahit humorem tam benignum, quā malignū. Ob id uim eius cito obīdimus, ipsumq; citō à corpore expellimus, s; ut à nobis partim dictum est, partim mox dicitur.

De medicamento immodicē
vacuante.

Gal. lib. 3. fin.
cap. 26. et 27.

HYpercatharsis, hoc est, à medicamento purgante 10
uacuatio immodica, fit ratione sumentis, medica-
menti, accidentium utriq; superuenientium. Ratione su-
mentis, quod is uel excrementis ad fluēdum paratissimis
redundet, uel uenarum facultate retentrice fit imbecilla,
uel orificijs earū amplioribus, uel ex ijs est, quibus pur- 15
gatio est interdicta, quos in libro de pharmacia declara-
uimus. Ratione uerò medicamenti, quoniam id aut
qualitatem habet alienam & deleteriam, uenenosamq;
aut largius sumptum est, aut proportionē sui uentriculi,
& intestinorum uillis adhæret, aut uenarum ora mor- 20
det, pungit, aperit, aut cor intemperatius reddit, quas hy-
percatharses causas ex his quæ præcesserunt, discerni-
to. Ratione deniq; illorum quæ utriq; superueniunt: au-
stralis enim constitutio, ut inquit Gale. si uincat, aperit,
rarefacit, humores ad fluendum idoneos reddit: aquilo- 25
nia quoq; si præpoleat, fluxiones etiam comprimendo
& exprimendo excitat: quapropter per hos flatu, qui
promptē tunc fluxionibus tentantur, purgandi non ue-
niunt. Potus quoq; largior aquæ frigide, ac errores aliij
quidem in sumendis, admouendis, educendis, faciendis, 30
hypercatharsim * promouent. Huic immodicæ uacua-
tioni ne uires prosteruat, resistemus, per auxilia dictis
fluxus

*Hypercathar-
ses remedia
causis ipsius cō-
traria.

fluxus causis (quas præcedentia declarant) contraria:
qualia sunt : quæ medicamento uirtutem frangunt , ob
tundunt , incrassant , compingunt , motu molesto exuunt ,
expellunt uomitu , opposito scilicet motu fluxui uen-
5 tris : adhæc quæ retentricem uim uenarum , & orificio-
rum laxiorum & intestinorum roborant cogendo &
constringendo : quæ denique cor ipsam roborant , & ani-
mam recreant , exhilarantq̃ : his enim omnibus tota hy-
percatharsis curatio perficitur.

10

Canon primus.

SI igitur fiat ob medicamento actionem immodi-
cam , frangenda uirtus eius est , ipsumq̃ citò à cor-
pore expellendum per lauantiâ , ut aquam calidam , aut
15 aquam hordei , aut muccaginem seminum psyllij & cy- Remedium tri-
doniorum : uel tergentia , ut saccharum rubrum , mel de- plex medicamē-
coctum uuarum passarum , hydromel , & similia : uel um ex corpo-
comprimentia , ut cydonia , syluestria poma (maciana re pellu.
uocat) pyra , mastichen , myrobalanos , & similia. Ea-
20 dem ratione cum medicamentum aliquod uiolentum ,
præsertim expulsiu difficile , deturbandum est. Rufus pri-
mum propinat muccaginem proposito affectui ido-
neam , cum aqua tepida , & pauco oleo amygdalino : ho-
ris postea duabus aliquid comprimens exhibet : sic me-
25 dicamenti uirtutem totam à corpore expellit , ut nullum
ipsius uestigium supersit. Addit Galenus , aquam cali- Lib. 3. rat. iust.
dam lauare expurgare , medicamentumq̃ purgatorium acutorum.
etiam si alicui parti hæserit , deturbare : frigidam uerò ,
quod uillis uiscerum adhæret , magis impingere. Serum
30 denique lactis caprini cum melle , & pauco sale medi-
camentum probè expellit , ut Ioannitius ait , ut nullum eius
maneât uestigium.

Canon

Canon secundus.

Intestinorum uerò ac uenarum, & in ipsis orificio-
rum atque etiam corporis pororum uim retentricem
firmamus, sumptis modo quo poteris optimo, uel etiam
clystere si opus est, iniectis rebus odoratis ac constrin- 5
gentibus, cogentibus, contrahentibus. Quæ propè omnia
mastiche præstabit: cogendo enim & contrahendo ro-
borat. Si igitur mastichis drachmæ duæ aut tres cum suc-
co cydoniorum bibantur, medicamentum reliquum ex-
pellent comprimendo, ac tandem aluum adstringent, ut 10
Hamech uisum est. Adhæc stomachum & uentrem re-
liquum, oleo rosato, quàm pati potest calidissimo, ille-
uisse, pulueremque mastiches, & galle, aut rosarum,
superparasse, in id est mirificum. Idem, Hamech auto-
re, præstabit tragacatha assata à drach. tribus, ad drach. 15
quatuor, ex lacte dulci, aut acido, si affectus id exigat,
cocta, & pota. Adhæc semen nasturtij tostum, à drach.
duabus usque ad aureos duos, cum succo cydoniorum,
aut myrtorum, coquendo impinguatum, in id est omnium
ualentissimum, præsertim si semen non sit tritum: nam 20
terendo lentorem amittit. Coriandro autem tibi est uten-
dum, cum incrassare, & compingere materiam studes:
spfragide uerò Lemnia, & sanguine draconis, cum ul-
cus suspicaris: spodio autem, & adipibus, & muccagi-
ne seminis spyllij, cum pungens, & mordax, & exco- 25
rians dolor est sedandus, & reliquum medicamentum
expellendum. Acacia uerò, & sanguine draconis, &
succino, cum sanguinis deiectio sistenda est. Succo item
barbæ hircinæ, quâdo uenarum, pororum, orificiorum ampli-
tudo laxior materias intestinis permittit. Narcoticis de- 30
niq; cum est stupefaciendum, somnus conciliandus, ma-
teries incrassande. Id quod postremum est tentandum, ac

in deploratis, & magnis, & periculosis causis, ubi cætera non satis contulerunt. Porro inter constipantia, in unum cogentia, roborantia, sistentia, primas tenent, mastiche, rosa, semen rosarum, xylaloë cruda, balaustium, 5 acacia, succus barbe hircinæ, galla, gūmi, lutū Lemniū, spodiū, acini granatorum, rhus, ammi, semen portulacæ & arnoglossæ, fructus tamaricis, & coriandri folia, & grana myrti, cuminum uel anisum aceto infusum & torrefactū, cortex thuris, coagulum leporis, sanguis draconis, semen nasturtij assatū, gallia, fructus rubi, & similia.

Ex compositis uero in idem symptoma utenda sunt Composita in saccharum rosatū, cum mastiche, & gallia, & ex cydonijs malis cōpositiones, & alia id genus. Inter quæ nostrum electarium Diacuminum eligimus ad cohibendum hypercatarrsin corporis frigidi. Elecarium. 15 alui fluorem, medicamentū purgatorium in corpore frigido sequentem. Nam uiscera calfaciēdo roborat, status dissipat, hæmorrhoidum quoque fluorem & status compescit. Est autem eiusmodi. Ligni aloës, spica nardi, gallie moschatæ, cyperi, calami aromatici, ana drach. duas: Diacuminum. 20 cimini Carmani aceto horis 24. macerati & torrefacti, drach. tres: seminis porri torrefacti, drach. unā & dimidiā: myrobalanorū emblicarum, succo cydonij maceratarū & tostiarū drach. duas & dimidiā: seminis nasturtij tosti drach. sex: seminis uuarū passarū drach. quinque: 25 baccarum myrti tenuissimè tritatū, drach. sexdecim: balaustij, cōcharum ustarum, thuris fructus tamaricis, ana drach. duas & semissim, ammeos drach. tres: tere omnia tenuissimè, & iterum uino odoro frangantur, & siccantur: deinde frangantur aquā cydoniorū, aut aquā baccarū 30 myrti, & hypocisthidos, & siccantur, ubi erunt probè persiccata in uase uitrato, iterum tere, & miua excipe. Dantur drach. tres cum syrupo cydoniorū, aut myrtino.

Trochisci ad fluxum.

IN eundem fluxum, præsertim diuturnum, efficacissi-
mi quoque sunt hi trochisci nostri. Balaustiorū, cor-
ticum glādiū aceto maceratorum & tostorum, rhois,
baccarum mirti, hypocistidos ana drach. duas, cymini
Carmani, gallarum aceto maceratarum & tostorum, ca-
pitum granatorum, fructus tamaricis, macis, xylaloës,
gallie aromaticæ, mastiches, spicæ, ana drach. unam se-
minis oxalidis, gummi, boli armenicæ, seminum uuæ,
passerum tostorum, ana drach. unam & dimidiam: se-
coriandri aceto macerati & tosti, drach. duas cum ui-
no pontico: finge trochiscos ponderis drach. unius, quo-
rum unus datur cum syrupo cydoniorum, uel aliquo
succo styptico.

In hypercatas
sin corporis ca-
lidi composita.

Electarium.

15

SI uerò à medicamento purgatorio aluius immodicè
fluat corpore calidiore, sumat hoc electarium. Bac-
carum myrti drach. duodecim, rosarum, spodij, rhu, san-
tali albi, lutei, rubri balaustij, gummi, ana drach. unam &
dimidiam, granorum granati acidi assatorum drach.
septem: coriandri aceto macerati & assati drach. qua-
tuor, seminis rosarum, oxalidis, plantaginis ana drach.
unam: omnia hæc probè trita frange omphacio solo, uel
succo myrti, & aceto simul, & siccata excipe miua, fa-
cta ex succo cidoniorū & aceto. Dantur drach. tres cū
syru. cydoniorū acidorum. Ad affectum eundem, etiam si
intestinorum ulceratio adsit, mirè ualent hi trochisci, à
nobis cōpositi. Spodij drach. septem seminis rosarum,
& rosarū ipsarū, accatiae, balaustij, sanguinis draconis, 30
ana drach. duas & semissem: seminis oxalidis drach. unā
& semissem: oxyacanthæ, carnis rhu, seminis plātiginis
& por

Ex fructu rhu,
recenti pulpa
separanda.

Cortex bordei
deterforius est,
ob id uacuatio
nō promoueret
epubema, id
est, scutum seu
emplastrū par-
ti alicuius.

& portulacæ, affati ana drach. unam & sextam drach.
 unius, gummi affati drach. unam, fiant trochisci ponde=
 ris drach. semissis. Datur cum decocto hordei excorti=
 cati. Ad eandem hypercatharsin cum uentriculi hepatis
 5 & aliorum uiscerum imbecillitate, epithema hoc salu=
 bre sum expertus. Acaciæ, hypocisthidos, rhu, gallæ, *Ramiæ, intro-*
 ladami, calami aromatici, rosarum & seminis ipsarum, *chiscis dicitur.*
 fatali albi & rubri, galliæ moschatæ, ramiæ, [id est, com=
 positionis ex gallia moschata, & passis uuis] mastiches, *Est panis liquo*
 10 xylaloës, spicæ, thuris, costi, myrrhæ, cyperi, absinthij, *re idoneo, ut a-*
 ana drach. duas: probè omnia terantur. Tunc tortellorum *qua rosarum,*
 de seni drach. tres, dactylos siccos duodecim numero, *mersus & ali-*
 gummi asi drach. quinq. † myuæ glutinosæ uncias tres: *quoties assatus*
 horis 24. macera: aquæ rosatæ, uini austeri, succi rosa=
 15 rum, succi foliorum myrti, & foliorum rhamni ana, unc. *ut biscotus.*
 una, & dimidia: calfacta post coque igne lento, ad mel=
 lis spissitudinē: tunc iniectis pulueribus tere in mortario, *† Hæc Myuæ*
 donec glutinosum euadat, extende linteo, aut alutæ, & *cydoniorum lon-*
 suffi xylaloë & uentri toti impone. Alterum recipit, ro=
 20 sarum, & seminis earum, pulpæ rhois, santali albi &
 rubri, spodiij, sanguinis draconis, succini, balaustij, gallæ,
 acaciæ, hypocisthidos, galliæ, moschatæ, corticum man=
 dragoræ, capicum granatorum, ana drach. tres: caphuræ
 drach. unam, & tertiam drach. unius: puluera tenuiter,
 25 tunc accipe succi extremitatū uitis, uncias duas: ompha=
 cij unc. semissem: succi extremitatum myrti & aceti ana
 unciam unam: quibus infunde horis 24. hordei excorti=
 cati unc. duas, gummi unc. unam, granorum myrti tenuis=
 sime tritorū uncias tres: quibus adde miuæ acetatæ unc.
 30 tres: coque igni lento ad uiscosam spissitudinem, tunc in
 mortario species tundendo permistæ intendantur linteo,
 & cum xylaloë suffiatur, & uentri toti imponatur. Est
 d

enim sanum hoc & expertum epithema. Clysteribus quoque si affectus postulat, utendum idoneis, qualis fuerit optimus ex butyri drach. triginta: sanguinis draconis drach. tribus, aut pluribus, aut paucioribus, pro necessitate.

Canon tertius.

Reuellimus item medicamentū ad loca sedi immodicē fluenti opposita, ut cutim, balneo & frictione sudorem prouocantes: ut cola, uinculis ipsorū doloris ficis, & cucurbitulis: ut uesicam per uretica, & per os uomitoriū dantes. Præstantissima autem inter hæc sunt frictio & balneū, præsertim ex aqua dulci, cui chamaemelum, absinthium, sampsuchus, folia citri & similia incocta, efficacius ipsum reddiderūt, quia poros dilatāt, & corpus roborant. Ne autē cum imperitiis quibusdam adstringentia incoquas, corpore enim densato materie & uapores intrō compelluntur, quæ res fluorem auget. Præcipuo igitur studio poros rarefac, & forās quibus potes modis attrahe, ut per cutim materia, & uapores acres expirent: id quod sudor in balneo, uel aquæ calentis uapore, præstabit. Frictiones autem fiant primum lenes, post etiam ualentiores, ne tamē ægrum ledant: idemq; repetantur, donec multus reddatur sudor, idemq; frequentiss. tergendus est: hoc enim modo promptius effluit, cum in poris diu relictus concreascit, & alterū uel sudorem uel uaporem exitu prohibeat. Fricuisse etiam extrema multum iuuat. At uerō uulgus medicinae imperitum, omnes à medicamēto indiscriminatim lauat, ignorans balneum forās trahere (ut Galenus ait) & materie reliquias uirtute medicamenti purgantis ad intestina omnino repentes, in oppositum mouere, ac facultate sua

ad

Non fiant dure quia desiant, sed multa potius quæ digerunt lib. 2. & 3. sanitat.

Aph. lib. 4. sub cane.

THEOREMA TERTIVM.

51.

ad totum corporis habitum reuocare: tunc quidem facile erit iuuare, ut promptius reperet, uel saltem exoluere-
 tur: nunc autem difficile: Præterea damnandum est bal-
 neum, licet ipsius uirtute attractio materiæ ad exteriora,
 5 eaq; ignobilia speratur: ipsa enim transmittitur ab igno-
 bilibus partibus intestinis, ad ignobilem cutim, sed per
 partes nobiles, hepar & uenas, cum præsertim natura
 melius uacuet propinqua, maxime si uix adsint conue-
 nientes. Materia enim uacuanda est per partē, ad quam
 10 magis declinat, præcipue si ea erit idonea, inquit Hippo-
 crates. Errant igitur omnes sine discrimine, post sumptū Lib. 2. apb. 21.
 medicamentum lauantes, obstructionsq; & cutis uitia
 excitant. Reuera autem balneum nequaquam salubre
 est, post medicamentum purgatorium, nisi cum immodi-
 15 cè uacuat: tunc enim auersando materiā fluorem sistit.
 Postquam uerò in balneo diu sudatum est, adstringen-
 tibus uires sunt firmandæ, ne laxata purgando uisce-
 ra, materias recipiant, & ut materiæ ad oppositum con-
 uertantur. Si uerò hæc non contulerint, corpus eius to-
 20 tum pannis lineis aqua infusis tamdiu in balneo undique
 percutiat, donec ipsa cutis rubeat & inflatur, tunc fri-
 cetur ut sudet. Sedere autem in balneo, super calidos la-
 teres, aut lapides leues raros: alijs uerò hypochon-
 dria, uentrem, lumbos calfacere, in id multum confert.
 25 Extremorum item ligaturæ per institas dolorificæ,
 & frictiones materiam per aluum fluentem in contrā-
 rium auertunt, præsertim si ab alis & inguinibus cæ-
 ptæ descendant. Idem præstant diuretica, hoc est, urinam
 mouentia. Mictus enim noctu plurimus, paruum signifi-
 30 cat deiectionem, ut inquit Hippocra. quoniam urina lar-
 gior, ut etiam sudor, multam deiectionem sistit, materiā
 ab intestinis, & sima hepatis, ad renes uel poros par-

Apb. 83 lib. 4

Is fuit Ioanni-
tius Apb. ex-
positor.
Apb. 15. lib. 6.

tium, retracta, & ob stercus siccum, & ad excretionem
pigrum relincente, ut Humain uisum est. Vomitus
quoque in hoc affectu prouocare in contrarium reuellit
[ut à longo alui profluuiio habito, spontinus uomitus
superueniens morbum soluit.] Quomodo enim fluor alui
uomitum, aliquando, sic uomitus fluorem alui curat, au-
tore Hippoc. quando scilicet materia illorum causa ad
oppositum trahitur, ut ait Humain. Auertunt etiam
alui profluuium cucurbitulæ, hypochondrijs, lateribus,
uentriculo, lumbis, affixæ. 10

Canon quartus.

Apb. 15. lib. 4.

Molestam autem humorum in corpore agitatio-
nem & fluctuationem quiete, & somno seda-
mus: cum enim uacuationem ab elleboro immodicam si- 15
stere uoles, somnum impera & quietem, inquit Hippoc.
corporis scilicet ac animi, ut Heben Mesues interpreta-
tur, idq; sensuum obiectis celebribus, & iucundis homi-
ni adhibitis, Somnus etiam inducendus est animum de-
mulcentibus melodijs, & cantionibus, & musicis omni- 20
bus instrumentis: adhæc remedijs somnificis, & reliquis
delirium sedantibus. Somnus enim profundior, & quies,
omnes humorum agitationes maximè sedat, ut contra
indicat nauigatio turbari motione corpus, ut inquit
Hippoc. Præterea in hoc affectu à cibo & potu omni- 25
no abstinendus homo est, nisi syncope, hoc est, uirium
præceps lapsus, timeatur: hi enim humorum, agitatio-
nem augent, non remittunt,

Apb. 14. li. 4.

Canon quintus.

30

Scopus tibi sit præcipuus, animum exhilarare, corq;
roborare, sumendis, admouendis, educendis, faciendis.
Homi

Hominem igitur in domo temperata compone, non autem frigida (quoniam frigus humores intrò compellit, quos foras ad cutim traxisse fuerit salubrius) neq; item calida, quòd calor corpora resoluendo infirmat vires, ac deijcit. Cibus autem & potus, omnis est tibi diligendus, qui animum recreet, ac ipsum corroboret, de quo postea plenius dicturi sumus.

Canon sextus.

10 **H**umores uerò congelare, & narcoticis uti, periculum est ultimum, tuncq; solum, quando prædicta omnia nihil contulerunt, & curatio propè deplorata est: narcotica autem fortia tibi utenda sunt, qualia antidotus theriace, & Philonis, & similes: at uerò grauissimè errant, qui horum affectuum initio narcoticis utuntur: hæc enim uerè non curant, sed uelut congelatam materiam intus cohibent, quæ non multò post impetu maiore ruit, quàm priùs, relictis in corpore per hæc congelationis, & mortis quibusdam rudimentis. Vera autem
20 tem curatio fuerit causæ fluorem excitantis ablatio, partibus interea & facultatibus nos gubernantibus, in unum reductis, & roboratis, uti diximus. Vbi uerò necessitas inuitat, præsertim quando prædicta omnia non contulerunt, narcoticis uti cogimur, priùs tamen castigatis secundum modos & conditiones, quibus ipsorum nocumenta emendantur, eaq; quam plurima: uite enim sunt omnino contraria (congelant namq; , & stupefaciunt, & mortificant) præcipuè, si simplicia sint, & eò magis si sint recentia. His autem narcoticorum noxis, ars tri-
30 bus remediorum mistis generibus præcauet, & horum actiones tutas reddit. Primo loco miscentur, quæ narcoticorum congelationem resoluunt, & auferunt, ut castor

rium, piper, crocus, hæc enim sunt uelut theriaca narcotico-
 rum: piper quidem & castoriū resoluendo, & dis-
 sipando, crocus autē coquendo, & narcotici uim cohi-
 bendo. Secunda miscentur, quæ facultates nostrum cor-
 pus dispensantes firman, & spiritus instaurant, ut spi- 5
 ca, doryonicū, zedoaria, & alia tum cardiaca, tum stoma-
 chica, uitæ, seu dictis facultatibus commodantia. Tertia
 miscentur narcoticis, quæ materias de parte in partem
 fluentes agitatæq; sistunt, & cohibent, ut myrrha, thus,
 gummi iuniperi, & similia. His enim narcoticorū mali- 10
 gnitas reprimitur. Verū tamen si narcoticis abstinere
 potes, præstātius quidem fuerit: sin uti cogaris, potui ne-
 da, sed emplastris adhibe, aut si per hæc parum profici-
 tur, balanis aut clysteribus. Quod si potui dare cogeris,
 cum præmeditatione & cautē dabis, idq; antiquatū po- 15
 tius, quale scilicet minū est noxiū, uirtute narcotici,
 coctione & rerum aliarum mistione, cocta & fracta.
 Vespere autē dormituris tempestiuē datur, quia somnū
 conciliat agitationes sedantē. Dant item nonnulli manē,
 præsertim, quando ægrum insomnia non torquet, tuncq; 20
 minū crebram desurgendi necessitatem, morsum excre-
 mentorum obtundendo, faciunt. Sed narcoticorum usus
 est fugiendus mox à cibo, & in plenīs corporibus aut
 impuris: purgatis autē est tutior. Caue item ea dare die-
 bus simul multis, sed tempus interpone, quo roborantia 25
 dabis, quæ uitæ seruent thesaurū. Adde quod narcotica,
 oculis quoq; & sensorijs alijs nocent, nisi horū noxam
 studiosē uitēs, ut dando tam paruam quantitatem, quæ
 uiribus nostris non officiat. Pauco enim & sæpe quā-
 multo semel uti, præstat. Quod autem ad dolorū insul- 30
 tus attinet, ante hos narcotica adhibere est satius: quan-
 quā interdum in ipsa commotione uiolenta, ut colico
 dolore

dolore uehementi, exhibere oporteat: quod significauit Galenus, dum colico dolori multum uehementi, interdū necessariam magis esse dicit, per stupefacientia falsam curationem, præsertim cum magna est doloris intentio, 5 quàm ueram, ne uires interim resoluantur, & collabatur. Hæc uerò narcotica fuerint usu tutiora, primum quod scripsit Israëlita ualenter adstringens, ob id salubre ad fluorem alui, à medicamento uel alia causa excitatum: recipit thuris drach. unam: coaguli leporis drach. 10 duas: opij drach. unam: gallarum drach. tres: fiant ex eis trochisci drachmæ unius. Datur autem unus potui. Catapotia quoq; hæc filij Zexar, ad alui fluorem & fluxiones ad uiscera uel à uisceribus, recipiunt bdellij, gummi iuniperi, opij, thuris minuti, myrrhæ, croci, ana: fac catapota ciceris magnitudine, da uespere à tribus ad quinq;. 15 Nostri præterea trochisci sunt efficaces ad immodicum alui fluorem, à medicamento purgante excitatū, uel alia causa, & ad choleram morbum. Nam & uomitū à causa præsertim frigida stringunt, & facultates corpus gubernantes roborant, & somnum conciliant: recipiūt uerò cyperi, thuris minuti, ameos, galliæ, croci, galliæ moschatiæ, caryophyllorum, balaustij, chamæpityos, mali- 20 corij, myrrhæ, spicæ, ana drach. duas hyoscyami, opij, ana drach. unam, & dimidiā: fac trochiscos aurei unius: 25 datur unus. Sunt & alij nostri trochisci in præsentem scopum efficacissimi, hoc est, ad stupefaciendum, & omnem alui fluorem & uomitum à causa calida. Recipiunt spodij, seminis rosæ acaciæ, hypocistidos, balaustij, sanguinis draconis, galliæ, croci, ana drach. duas: boli 30 drachmam unam & dimidiam: opij, hyoscyami, ana drachmam unam: fac trochiscos drachmæ unius: datur unus cum aqua rosarum.

Theorema quartum.

VARTVS nobis scopus superest, correctio scilicet noxarum in corpore à medicamento post purgationem relictarum, capitibus tredecim absoluenda. 5

Curatio febrium purgationi superuenientium.

C A P.

I.

- D**E morborum purgationi immodicæ succedentium curatione agamus, primumq; de febribus. 10
- 1 Has autem medicamentū purgās excitat, uel quod ipsum immodicè calidum & acre intemperiem calidam siccam
 - 2 in corpore relinquat: uel quòd materiam commouit, non
 - 3 expulit, hæc autem uelut cōculcata putrescit, & febrem 15 excitat: uel quòd sumpto ualenti medicamento purgante, motus uehemens corporis aut animi superuenit: uel
 - 4 quia frigoris occursu pori sunt densati, qui uaporem transpiratione prohibuerunt: uel quia sol humores iam
 - 5 motos incendit: uel quia post medicamentum purgans 20 homo cibum celerauit, quo factum est, ut medicamenti aliquid cum alimēto in uenas penetrarit, & fluxum ualentem concitauit, aut materiam conculcauit, & ob id
 - 6 putredini parauit: uel quia quæ materiam coquere & expulsionem parare debebant, antè nō sunt sumpta. Quæ 25 propter medicamentum purgās, dum crudam materiam trahit, interdum naturam dissoluit, nec uacuat humores, sed conculcat & putredini parat. Atq; ut summatim dicam, error omnis in uictus ratione febres has excitare potest.

potest. Has autem febrium causas præcessisse cum cer= Curatio sta-
 to intellexerimus, abigere per contraria, si adhuc per= tim se exhibet
 seuerant, oportet: nisi febris magnitudo curadi ordinem post effectricis
 interpellat. Interdum enim causæ febrium gignentis ma= cause cognitio
 5 ior est habenda ratio: interdum febris, præsertim cum nem, libro 7.
 malignior est. Quæ duo tibi diligenter sunt discernenda. meib.
 Quod si causa febris est frigus, poros densans, adhibe
 quæ diximus poros aperire, & uapores transpirabiles
 reddere: quas ad res sudorem prouocasse est imprimis
 10 salubre. Si autem uel solis æstus, uel medicamenti calor
 uehemens & acer, febrim excitat, calorem hunc extin-
 gue refrigerantibus, & acrimoniam obtunde remedijs
 post dicendis. Si præterea materia uacuanda tantum est,
 commota & inde conculcata putret, æquetur, & expul-
 15 sioni parata uacuetur. Si à motu corporis aut animi
 post medicamentum febris est, cura ut diariam ab his
 causis natam. Si à festina comestione sequuta est febris, à
 cibis abstinendo curatur. Si præterea febris est multum
 ardens, calorem flammeum extinguentibus cura, aërem
 20 appara, cibum, potum, unguenta, emplastra cordis, &
 hepatis frigida suffice, & odoramenta frigida, & medi-
 camenta cardiaca frigida. Postremo balneis temperatis
 corpus humecta, & utere reliquis omnibus, quæ contra
 febrium ardorem à peritis scripta sunt. Si autem pigra
 25 febris est, interdum eius causa æquanda, expulsiōni pa-
 randa, uacuanda est: quando febris maius est momētum,

Cephalalgia post purgationem. CAP. II.

30 **D**olor capitis à purgatione fit, uaporibus in caput
 sublatis, à medicamento purgante: præsertim uio-
 lento, aut imperfectè uacuante, aut materiam mouente
 quidem in capite, sed non educente: aut à causa aliqua

externa superueniente, ut capitis calore, frigore, & similibus. Eius autem doloris curatio est quoque in promptu, causa ipsius cognita. Si enim à uapore est sursum ascendente, ad contraria is reuclitur dictis prius remedijs. Si uerò iam sit elatus, idemque calidus, humeralem uenam incidimus. Si autem frigidus est, curandus quomodo alij dolores à causa frigida. Ad id autem secta malleoli uena remedium est præstantissimum. Si denique crassus est uapor & frigidus, curatur remedijs morbo convenientibus, tibi non ignotis. Verum si materia est mota, tandem ubi cocta erit, uacuetur purgatione idonea. Si postremo dolet caput ab intemperie, medicamento uel alijs causis succedente, curetur alterantibus contrarijs convenientibus.

De vertigine post purgationem. CAP. III.

Vt si phialam aqua plenā circumagās, & corpus uertas, phiala & te quiescente, motus aque & spirituum in gyrum perseuerat.

Sic in ebrijs uertigo fit.

Vertigo inde accidit quod interdum uapores à medicamento moti & sublati, caput petunt: ibique motum rebus agitatissimum proprium excitant, qualis est aquæ in gyrum commota, uel in uorticibus circumacta ob alterius occursum: qualis item est rerum leuium uenti uertiginosi turbidissimo flatu circumactarum. Vertigo autem à uaporibus in nobis fit, quando hi in cerebri uentriculis & arterijs circumacti, una secum spiritus circumagunt, & maxime quo loco nerui sensuum opifices oriuntur. Quapropter imaginatur eger omnia super seipsum uolui, & terram sub pedibus tremere & moueri. Istud autem symptoma hoc modo curabis: si abundet sanguis, humeralem incide: scarificato: item aurium cartilago, & cucurbitule ceruicibus affixæ & cruribus, in id admodum conducunt: & præter hæc uictus ratio tenuis, quæ sanguinem minuat: post hæc omnia aquæ dulcis balneo lauabis. Si autem uertigo est ab humorum copia,

piā, uacuentur uomitu, aut [potius] deiectione: post hæc cerebrum his quæ affectui quoq; conueniunt, roborandum est. Friſſio quoque partium inferiorum, & alia quæuis in contrarium reuulſio, prodeſt. Prouidendum
 5 quoq; eſt partibus his, uapores in cerebrū transmittentibus, ut uentriculo, hepati, lieni, folliculo fellis, & alijs: Poſtremo quod in capite, reliquum eſt uaporum, id reſoluendum eſt.

10 De uisus imbecillitate poſt purgationem.

CAPVT

IIII.

Viſio ſit imbecilla poſt purgationem, interdum ab oculi partium ſiccitate immodica ſuperflue uacuationi ſuccedente: interdum ab humore in nerui optici
 15 ci cavitae coaſto, quem medicamentum liquauit, & non uacuauit: interdum à uapore craſſo turbido, quem medicamentum ad caput & uidendi inſtrumenta ſubleuat. Si autem uisio imbecilla ſit ob ſiccitatem uacuationi immodice ſuccedentem, humectantibus curanda, cibo, potu,
 20 proba nutritione, balneo, ſomno, & cæteris corpus totum, & oculos præcipuè, humectantibus. Si ab humore per medicamentum liquato in neruo optico, curabitur catapotijs coccis, & ex hiera, & ex aromatibus, quæ in
 antidotario deſcripta habes. Deſtillato quoq; in oculum
 25 ſucco chelidonijs, & fœniculi, & felle perdicis, aut ericijs, aut aquilæ, aut capræ, aut collyrio ex fellibus. Si ex uapore craſſo & turbido excitatur uisio imbecilla, humor eſt uacuandus, à quo tenuato uapor attollitur, & uapores ſurſum aſcendentes ſunt tum repellendi, tum ad
 30 inferiora reuellendi per horum friſtionem, & exercitationem. In oculum uerò dicta collyria inſtillanda. Ad hæc ſalubre eſt ieiuno quidem uentriculum excrementis

tis purgare hieræ picræ infuso, aut aloës, aut absinthij decocto, aut oxymelite scillino. Post pastum uerò uapores à cibo leuari solitos prohibere, coriandro præsertim, & cydonio, & similibus. Postremò adhibe oculis, quæ ipsos roborent, & tergeant, quantum tibi uidebitur. 5

De ventriculi imbecillitate post purgationem.

CAP.

V.

Ventriculi imbecillitas interdum est communis toti ipsius corpori, tuncq; omnis facultas naturalis (cuius origo est uenterculus) imbecilla simul efficitur: interdum ori ipsius (quæ stomachum appellant) est propria, tunc appetètia fit imbecilla: interdum fundo ipsius, & uillis retinèibus, tunc retèrix imbecilla sequitur. Venterculo autè imbecillitas post purgationē accidit, quod medicamentū ei intemperiem pariat, aut ipsius corpus inanitione immodica extenuet & rarefaciat: aut humorem benignū supernatantē uacuet, & noxium relinquat poris immersum, aut adhærentē, aut imbitū: aut materiam mouit in eo, sed nō expulit: aut ipsum medicamentū in uētriculo permanet, uillis eius adhærens: aut ipsum est igneum & multū acre, ob id uētriculi superficiem uehementer afficit, & ulcerat. Agens namq; in partē sensu exacto præditam, uehementius imprimitur, & magis afficit. Huic autè morbo alios multos excitaturo, faciliè cognita tibi ipsius causa, occurrer: nunc per ea, quæ corrigunt quantum incommodi à medicamento uenterculus accepit: nunc per ea, quæ imbecillitatis causas uel auferunt, uel corrigunt: nunc per ipsum roborantia: nunc per ea, quæ prohibet materias ab alijs partibus in ipsum effundi & affluere.* Id quod frequenter contingit, præsertim cum materiæ redundant in aliqua parte uicina, eaq;

Curatio.
lib. 7. methodi
etiā docetur.

* Lib. 2. de dif.
feb. ad finem
& lib. metho.
12. Lib. 1. Feb.

eaq; robusta: transmittit enim ad imbecillum uentriculum, ob id promptum ad recipiendum. Agēs enim etiam non ita ualidum, facile imprimit in corpus ad patientem præparatum.

5

Canon primus.

CVM medicamētis purgātibus propè omnibus proprium sit uentriculo nocere, multisq; causis et modis ipsum laceßere, ob suæ scilicet substantiæ cōtrarietatem, et actionis uiolentiam, in uentriculum ipsa recipientem, totamq; ipsius naturam: multa cura, præcipuoq; studio, his tum causis, tum modis molestiarum est resistendum, his præsertim remedijs, quæ ipsum roborant, et quietem somnumq; conciliant: ut alimentis his
 10 delectis, et paulatim datis, quæ uentriculum roborant, eiusque partes in unum cogant, et lassitudinem ab eo purgante medicamento ipsi impressam abigant. Neq; imitandi sunt, qui post purgatorium medicamentum festinanter iura pinguia, et pulmenta mollia pro-
 15 pinant, cum hæc uētriculum laxent, et emolliant, et repleant, ob hæcq; cibi fastidium et nauseam generent. Quamquam iusculum huiusmodi sorbere interdum est necesse, tum præsertim, quando medicamentum uiolenti-
 20 tius à partibus nutritorijs deturbādum est. Iusculū enim lauat, et citò lubricare facit medicamentum. Dandus itaq; tunc cibus, qui uentriculi partes laxas in unum co-
 gat, ipsumq; roboret qualis maximè idoneus fuerit sub-
 25 acidus, et subausteris aromatibus parum astringētibus conditus, ut miua et segles, conditum cydoniorum, et
 30 similia. Paucus autem dandus est, quantus scilicet uentri-
 culum grauaturus non est, sensimq; augendus, donec ad
 consuetam uentriculo quantitatem uentum sit. His autem
 cibus

Medicamenti
 natura lib. 3.
 temp. et initia
 sunt.

Sic Gal lib. 7.
 metho.

† Cestiana Ga
le. ibidem.

Vt lib. 10. me-
ibo. & aph. 21.
lib. 5. Sicca re-
tentricem uen-
triculi roborat
lib. Symp.

Balneum aque
temperate ad
cutim auertit.
Sit autē breue,
& si opus est,
frequēs, ne ui-
res reliquas dis-
sipet.

cibis omnino miscere oportet mentham, omphacium,
cydonia, †matiana mala, succum granatorum & rhois,
cydonia condita, cydoniorum conditū, aromata, & simi-
lia. Bibat autem uinum tenue, odorum, leue, aqua sole uel
igni parum cocta, quāta opus est, dilutum, pauca quoq; &
rosata adiecta. Vitet autem uinum dulce, crassum, tur-
bidum, aquam præterea tum calidam, tum exacte frigi-
dam: illa enim uentriculum laxat, & uirtutē eius dissipat:
hæc imbecillum calorē extinguit. Potus uerò sit parcus,
etiamsi magna sitis est, quam potu largo placare ne ten- 10
tes. Nam sitim tolerare, uentriculum roborat. Vitet præ-
ter hæc pinguia, pisces, fructus, cibos coctu difficiles, &
mali succi, coitum, & iram. Hæc enim post purgationem
corpus senescere faciunt, & in morbos precipitant.
Somnus uerò post purgationem uentriculum & corpus 15
reliquum emendat, & pristino uigori maximè restituit.
Omnes enim uentriculi molestias ex uacuationis agita-
tione proficiscentes sedat. Deligatur itaque cibus & po-
tus talis, & paucus aer temperatus, gaudium, deliræ, &
reliqua id genus, iunctus ratio. Balneum uerò his est no- 20
centissimum, nisi immoderatus uacuentur: tūc enim ne-
cessarium ob id per immodicam huiusmodi uacuatio-
nem imperandum est.

Canon secundus.

IN auferendis uerò causis imbecilli uentriculi, danda
est opera, ut quæ illas auferunt remedia omnino etiam
uentriculum robovent, ut his integra succedat uentri-
culi sanitas. Quam rem præstabunt mista illis cardiaca
medicamenta, & stomachica. Si autem imbecillus est 30
uentriculus, ab intemperie per medicamentum exci-
tata, curabis idoneis ei intemperaturæ mistis remedijs.

At

THEOREMA Q VARTVM. 63

At si imbecillus est uenterculus, ob id quòd per purga- Hec lib. 7.
tionem latera eius sint rarefacta & attenuata, sanatio meth.
est difficilis. Curabis tamen partim uictus ratione, uir-
tutem eius paulatim instaurante, potissimum quiete, &
5 cibo boni succi citò nutriente sed pauco, qualis est ui-
tellus oui recentis & sorbilis, hepar gallinæ iuuenis &
pinguis, ale auium & pullorum, uinum odorū: partim
medicamentis uirtutem ipsius congregantibus sumptis,
qualia sunt astringentia, odorata, non ualentia. Empla-
10 strum quoque ex medicamentis astringentibus, & odoris
ipsi imposuisse confert: conseruat enim ipsius calorem
resolui periclitantem, ob uentriculi raritatem. Quòd si
adeò attenuatus sit uenterculus, ut hectica immineat, uen-
triculū modis omnibus humecta, præcipuè his, quæ tum
15 corpus, tum uirtutē instaurare partim diximus, partim
dicemus. Si præterea uenterculus est imbecillus, ob id
quòd humorem benignum uacuauit medicamentum, &
prauum reliquit, aut quia humorem prauum commo-
uit quidem, sed non uacuauit: eo humore uacuato sana-
20 bitur, si uenterculum quoque postea roboraris. Quòd si
imbecillus est, quia medicamenti portio uillis ipsius ad-
heret, dictis remedijs curatur. Si uētriculum ulcus à me-
dicamento imbecillum fecerit, idq; recens sit, da robo-
rantia, & ulcus glutinantia: si uetus, tergentia aliquana-
25 do, aliquando glutinantia & roborantia.

Olea, unguēta
cerata, empla-
stra, lib. 7. me-
ibo.

Canon tertius.

Modis autem tribus uenterculum imbecillum robo-
rabis: primò, causa ledente ablata, quæadmodum
30 ante docui: secūdò, his quæ ipsius lassitudinē tollere scri-
psimus: tertio, cibo, potu, & alijs omnibus, quæ roborāt,
& uirtutem instaurant, adiuantibus in id aromatibus
stypc

stypticis, & rebus alijs parū acidis, præsertim primum aut secundum[caloris aut frigoris] gradum nō excedentibus, quibus natura gaudet. In singulis autem tribus modis prædictis, cor uitæ thesaurum roborare conuenit.

Canon quartus.

VAcuata ex uētriculo materia, ad ipsum affusa, iterum recipi in eūdem prohibebis bifariam: primò, materiæ ad contraria reuulsione, per frictionem extremorum, & alia iam dicta, præter balnea: secundò, uirtutem uentriculi in unū cogendo, ipsumq; uentriculum roborando, ne humores ab alijs partibus transmissos recipiat. Virtus namq; unita contrarium fugat, nō admittit.

Balnea fusam
à se materiam
ad fluēdum ex-
citant.

De siti post purgationem. CAP.

VI. 15

Hec probè o-
mnia ex cōmen-
tario Gal. in
Aph. 19. lib. 4.

Sitis antè interdum fit, quàm purgatorium medica-
mentum uacuet, interdum purgationem sequitur: est
quando immodicam purgationem. Si ante uacuationem
excitetur sitis, eius causa est, uel medicamentū, uel uentri-
culus, uel humor uacuandus. Medicamentum quidem ca-
lidum, acre: salsum, amarum, aut aliter desiccans: uentri-
culus uerò naturā calidus aut siccus, aut calidus simul &
siccus humor calidus & acer, ut bilis, flaua præsertim,
& salsa pituita uentriculo cōsuetior. Hic autē cum medi-
camento ubi uacuatus erit, sitis cessat, nisi fortè is humor
intemperiem in parte reliquerit. Si autem uentriculus hu-
more crasso, lento, & pituitofo abundat, sitis non gigni-
tur. Hoc autem ut purgatrice medicamēti uacuato, sitim
succedere bonum est. Id quod Hippocrates innuit hoc
aphorismo. Si quis ob suam plenitudinem non sitiatur pur-
gatus, iterumq; sumpto medicamento non sitiatur, iterum
atque iterum purgandus est, donec sitiatur. Quæ sententia
uoluit

Sitis à calido,
uel sicco, uel u-
troq; lib. 1. sim-
plic. cap. 30.

Aph. 19. lib. 4.
ab hoc diuersus
est.

- uoluit Hippocrates, ut Rufus est interpretatus, † con=
- fertim exquisitissime corpus esse uacuandum, donec si= † ἀπόρος Gre
- tat. Rufus autem male oblitus erat sermonē hunc Hip= cē, uulgò simul
- pocratis in Epidemijs dicentis, per opus medicamenti
- 5 purgatorij non ueniendum esse ad ultimam uacuationē, *Rufus Ephe-*
- quòd hæc naturam terret. Ob id salubrius putauit Gale= *sus medicus*
- nus, uacuationē iterare, quàm semel multam facere. Hac *capitur.*
- igitur ratione sitis à purgatione laudatur. Sitis uerò illa
- laudabilis Ioannitio significatur, cum qua simul adsint
- 10 etiam laudabiles & legitimæ, leuitas, iucunditas, quies.
- Immoderate autem actioni purgantis medicamenti suc=
- cedens sitis, ab Hippocrate non intelligitur, quòd inani=
- tio immodica hecticam, & attenuationem uentriculi,
- & sitim, & asperitatem excitat: estq; illa terroris signū
- 15 potiùs, quàm commodi alicuius. Siti uerò quàm Hippo=
- crates intellexit, nullis opus est remedijs, præterquam to=
- lerantiæ, & somno. His enim duobus sic sedatur, ut etiam
- probiùs coquat uenterculus. Ne igitur tam confidenter
- potum multum mox propines. Hic enim uirtutem abo=
- 20 let, sitimq; potiùs auget, quàm minuat. Adhæc obstru=
- ctiones prauas excitat, quibus hydrops interdum succe=
- dit. Cùm uerò sitis est à calore uentriculi, blandè tra=
- ctanda est, quòd medicamenti purgantis actio erit ab=
- soluta. Tunc enim si uentriculi intemperies perseueret,
- 25 sitim curato his quæ intemperiem conuenienter permu=
- tant. Cauendum autem tibi est, ne naturam potu multo
- obruas, cùm sitis potiùs frangenda sit his, quæ lamben=
- do sumuntur, qualia multa doctis scribuntur. Si denique
- 30 sitis uacuationem immoderatam sequatur, modis omni=
- bus, totaq; uictus ratione humecta: cautione tamen in=
- terim adhibita, ut coctio sumptorum fiat, & prædictis
- roboretur.

Vt siccitatem
emendat. Gal.
libr. 7. meth.

De singultu post purgationem. CAP. VII.

Sic Gal. in sym-
ptom. differ. &
aph. 3. lib. 7.

Singultus est uentriculi motus conuulsorius, à re ipsa
snoxia excitatus: seu, est partium uentriculi motu ui-
lento aggregatarum contractio. Is autem medicamento
purganti aut interuenit, aut succedit. Interuenit quidem, 9
nunc medicamento purgantis ratione, nunc ob materie
per ipsum motu naturā. Medicamēti ratione, quia ipsum
aut suo calore immodico & acrimonia mordet uentri-
culum, aut siccitate eundem corrugat & coarctat. Ob
materie uerò per medicamentū motu naturam, cum ipsa 10
in uentriculum effusa aut calida acris, mordax, suo mor-
su cōuulsionem excitat: aut crassa frigida eundem grauat
& replet: aut in flatum est soluta crassum, replentem ad
Lib. 7. meth. extendentem ipsius tunicas. Succedit autem singultus
actione medicamento purgantis, ob siccitatem ab immo- 15
dica uacuatione excitatam, & eam aut nondum cōsum-
matam, aut confirmatam proximam, quæ Hippocrati si-
gnum est lethale. Singultus uerò quem medicamentum
purgans per se excitauit, curatur, his uicisim adhibitis,
quæ ipsius uirtutem alterant. Ob materie uerò naturam 20
factum curabis, blandè acrimoniam ipsius frangentibus,
donec ipsa materia uacuetur: quando etiam uestigia ab
ipsa uentriculo impressa alterare oportet. Factus uerò
singultus à siccitate non cōsummata, humectantibus iu-
uatur: quin & interdum sanatur. A siccitate autem ue- 25
lut sigillo impressa, & consummate propinqua, uix sa-
natur, ut inquit Hippocrates in Aphorismis. Id quod eo
posteriores quoque asseruerunt.

De dolore uentriculi post purgationem,

CAP.

VIII. 39

Dolor ab alte-
ratione subita
aut solutione
cōtinui Gal. ut
Hic Mesuæ,

Dolet uentriculus post purgationem, uel ob intem-
periem ipsius æqualem uel inæqualem, à medica-
mento

mento purgante excitatum: aut ab eodem ulceratus, aut flatu calido acri pungente, uel crasso frigido, quæ medicamentum in uentriculo mouit, non dissipauit. Si intemperies est, eaq; sola, curabitur contrarijs alterantibus quantum conuenit. Si uerò non sola est, sed cum materia, ea prius coquenda, post uacuanda. Si ulceratus est uenter, hæc solutio continui curanda remedijs à nobis dictis. Si à flatu calido aut frigido, resoluator hic remedijs, quæ docti scripserunt.

Libro 6. sanit.
tuend. & li. 7.
metho. 5. Gal.
Ibidem.
Gal. lib. meth.

10 De ulceratis intestinis post purgationem.

CAP.

IX.

Intestina ulcerantur aut à medicamenti facultate, aut materia acri, incidente, ulcerante, à medicamēto mota. Diximus autē medicamēta, quibus est incidendi ac ulcerandi proprietas. De hisq; iterū dicemus in simplicibus. Distinguenda uerò tibi sunt intestina ulcerata, sintne superiora seu tenuia, aut inferiora & crassa, aut media.

Quam rem ex situ doloris & puncturæ discernes, & strepitum [βορβορύμους Græci, uulgius gurgulationes uocat] differentijs, & alijs signis, quæ à peritis medicis conscripta sunt: à quibus etiam ratio curandi ulcera intestinorum superiorum, inferiorum, & mediorū exactè est tradita: & ex illis tibi est cognoscendum. Quòd si hæc à medicamenti purgantis reliquijs excitata suspitio est, curabis uirtutē medicamēti fragentibus remedijs, & fortas extrudentibus. Si à materia acri & ulcerante, eā coque & blandè clementerq; expelle, ne noxam noxā cumules. Post hæc tergentibus & glutinantibus dictis utere.

Gal. lib. 6. loc.
affec. cap. 2.

30 De cruenta deiectione post purgationem.

CAP.

X.

Deiectio fit cruenta uel intestinis à purgatione ulceratis, uel uasorū orificijs à medicamēto mordēte,

ut colocynthide, cucumere agresti, & similibus, adeo patefactis, ut sanguine manent: uel ob id, quod uacuatio tam immoderata per medicamenti attractionem superfluam excitatur, ut uis naturae afferatur, cogaturque ipsa magno suo incommodo sanguinem trahenti uiolentiùs me-

Hip lib. de natura humana.

dicamento permittere. Vlcera autem curationem iam diximus. Si uenarum ora immoderatiùs pateant, curabis remedijs priùs dictis, praesertim quae parium essentiam uniunt, roborant, glutinant. Si denique cruenta sit deiectio, à purgatione immodica est iam dicta prius curatio. 10

De Tenesmo post purgationem. CAP. XI.

Spinæter musculi sedis transversus, eadem claudens.

A piuita etiã uireâ & salsa mordetur.

Tenesmus fit spinætere uel ulcerato, uel medicamento, aut materie per sedem uacuatæ acrimoniâ commorso, uel perfrigerato. Ob quæ fit inanis quædam desendi cupiditas. Curatur tenesmus balanis, enematibus, emplastris, pro uaria affectus causa scriptis à doctoribus. 15

De lassitudine seu imbecillitate corporis post purgationem. CAP. XII.

Syncope est præceps uirui lapsus.

Aph. 5. lib. 1. in pronos. li. 2. rat. uic. acutorum.

Copia quam in pie praesentius remediū. Natura morbos sanat. Plenum inanitur omni pro-

Corporis imbecillitas interdum uacuationi immodicæ succedit tanta, ut uires prosternantur, ob id recte Galenus uacuationem repetere, quàm exquisitè semel uacuare maluit: & in morbos à plenitudine, quàm ab inanitione, aliquem prolabi, tolerabilius esse existimauit: id ipsumque uerbis Hippocratis confirmauit, dicentis facilius esse repletum inanire, quàm inanitū replere. Morbum autem posse curari, uel non posse, ad uirtutem refertur, autore Ioannitio: illud quidem saluam, & integram: hoc uerò lapsam, uel imbecillam. In morbis autem à repletionem, salua magis est natura: in his uerò, quos inanitio parit, uelut lapsa iacet. Est igitur repletū inanire prom-

promptius, quàm contrà: Corporis quoq; imbecillitas interdum sequitur medicamento purgantis malignitate, ob excitatam scilicet ab eo intemperiem, aut naturæ fatigationem, propter ipsius cum natura contrarietatem. Quapropter æquum esse censuit Democritus, ualens medicamentum reddere imbecillum, malignum uerò salubre. Id quod opere hoc toto contendimus, & præstare conamur. Imbecillitas corporis purgati item gignitur, interdum ab externo calore & æstu, natiuum calorem & spiritum dissolvente, & à corpore profundo ad cutim trahente. Ira quoq; purgationi accedens, & sollicitudo, & coitus, & labor, & reliqua uiuendi ratio praua, uires deijcit. Hanc autem corporis imbecillitatem sanabis, cognita ipsius causa: ad quam propulsandam interdum conatus omnes nostros dirigimus, eaq; demum est ritè curandi methodus, & opus medici præcipuum. Est tamen quando prius contra ipsum symptoma nobis pugnandum est: tunc præsertim, cum ob ipsius uehementiam uirium resolutio timetur. Si autem imbecillitas hæc ob uacuationem immodicam contingit, analepticæ artis parte, hoc est resectoria & renutritoria, utendum est, ut in uentriculi imbecillitate diximus. Si uerò imbecillitas hæc corporis ab intemperie est, contrarijs antè dictis profligetur. Si fiat spiritibus ab æstu, labore, coitu, ira, resolutis, prædicta uictus ratio est necessaria. Cum uerò contra symptoma pugnamus, renutritoria uictus ratione & roborante est opus. In id etiam perquam commoda est delectatio, & alimenti paulatim pro uiribus facta accessio. Ad hæc somnus, quies, iucunda & suauolentia adhibita, medicamenta cardiaca & stomachica. Balnea quoq; præsertim dulcis aquæ, absoluta propemodum curatione sunt saluberrima: & in his ipsis

per modum generis cauere salutem. Inane autem corpus uiuere sola nutritione repleti potest, ut lib. 7. meth. per cibum coctum à uirtute robusta, qualis impleti est potius, quàm inanis.

Curatio.

Sic omnino Galen. lib. 7. meth.

Sic lib. 7. meth. Gal.

et auium aliarū, et uitellos ouorum sorbere, praesertim si lenis frictio praecesserit, et neruorū musculorūq; unctio ex oleo aliquo temperato, quale est oleum ex spica, oleum chamemeli, oleum leuicij lutei. Oleum quoq; uetus, autore Galeno, lassitudinē soluit. Adhuc oleum mastichinum, cum oleo rosato, et uino antiquo factum, lassitudinem, debilitatemq; neruorum aufert.

De conuulsione post purgationem.

CAP.

XIII.

Conuulsionis
essentia.

Gal. aph. 39.
lib. 6.

Aph. 5. lib. 5.

Ut aph. 1. li. 5.
Aph. 3. et 4.
lib. 5. et alijs
passim, et ini-
tio prognosf.

Conuulsio in purgatione ipsa interdum accidit, interdum post ipsam. Quae autem in purgatione accidit, interdum fit ob materiam multam a medicamento commotam, non tamen uacuatam, sed ad neruos et musculos aliquando procumbentē, eosq; replentem, et uilos ipsorum extendentem. Quo fit, ut nerui et musculi in latū aucti, breuiores euadant, longitudine scilicet naturalium minuta. Quapropter ceu chordis tensis uinae partes, motu contrahuntur dolorifico multum, qualliter arcuum chordae breuiores redditae. Porro ad hanc conuulsionē propensi sunt magis, quibus est corpus impense plenum, et meatus in eo angusti: quibus item nerui sunt humidiores: qui denique uino se multo frequēter ingurgitant. Fit item conuulsio haec interdum a uapore turbido, crasso, quem cum flatu inflante medicamentum ad neruos sustulit. Fit etiam a frigore uehementi, neruos et musculos corporis purgati ladente, cogente, densante. Quapropter hi uersus principium suum contrahuntur. Nonnunquam fit a medicamento qualitate uenosa, neruos et musculos feriente, quam ut hi a se expellant aut ut omnino uitent, cōtrahuntur. Quae uerò ex siccitate cōuulsio ab Hippocrate ceu lethalis damnatur, ea potissimū intelligitur, quae fit a siccitate consummata.

Quar

THEOREMA QVARTVM.

71

Quamquam autem ex repletione conuulsionem febris
superueniens soluat Hippocrati, recte uiri huius con-
siliū est accipiendum. Quēdam enim à plenitudine
conuulsio est, quam febris superueniens tantum abest ut
5 soluat, ut etiam febrem ea de causa excitasse, malum ge-
minet: qualis ea præsertim fuerit conuulsio, quam parit
materia multa per medicamentum commota: sed non ua-
cuata, quæ in nervos & musculos, ut dixi, incubuit. Medi-
camentum namq; purgans, febrem flammeam dum red-
10 dit, uenenosam ei qualitatem acquirit longè nocentissi-
mam. Recte autem curabitur, si repente materiam com-
motam uacuaris, idq; uel medicamenti uim adiuvando,
acquisita scilicet & facultate plenitudinem uacuatur:
quæ & superdato ualenter purgante alio, si opus esse
15 tibi uidebitur. Posthæc noxas nervoso generi impressas
corrigere, ipsumq; robora, & spinalem medullam, & ce-
rebrum, & corpus reliquum. Si autem à uaporibus ela-
tis conuulsio fiat, curabis dicta uictus ratione, & dictis
omnibus remedijs, quæ uapores in contrarium reuelle-
20 re possunt. Si à frigore, calefacientia nervos & muscu-
los omnia sunt remedio. Si à qualitate uenenosa, curabis
per ea prius dicta, quæ malignitatem hanc citò de cor-
pore detrudunt: adhæc tum ea, quæ nervos & musculos
à noxis in idem acceptis uindicant, tum per ea, quæ
25 ipsos roborant. Conuulsionem uerò ab euacuatione im-
modica, lethalem scripsit Hippocrates, quæ à siccitate
omninò est: quam si consummata est, insanabilem dixi-
mus. Si non est confirmata, curetur ratione uictus hume-
stante, & auctiore tum cibo, tum somno, & similibus.

Aph. 26. lib. 2.
& 57. lib. 4. et
9. & 70. lib. 9.

Sic Gal. lib. 5.
meth. in pñtis
nervus.

Apho. 3. & 4.
lib. 5. & alibi
passim.
Gal. lib. 7. &
10. meth. & li.
februm & de
marasmo.

F I N I S.

	Clementer,		Valenter.
	Aloë, Absinthium, Rose, Rhabarbarū, Myrobalanī, Pruna, Tamar Indi, Cassia, Manna, Viola nigra, Pshllium, Adianum etiam pbleg.	irabendo & astringendo. flauē:nam aliæ aliud vacuant. astringendo.	Agaricus, Asarum, Aristolochia, Bryonia, Cyclammus, Cucumer agrestis, Dracunculus & arus, Elleborus, Esula, Hernodactylus, Iris, Scilla, Turbitib.
Chola- goga.			Radices
Pbleg- maggoga.	Cnicus, Lupulus, Hyssopus, Eupatorium & cholag.		Lachry- me.
Melano goga.	Stœchus, Aqualatīs, Fumaria, Epithymus, Thymus leuiter, magis pbleg. Polypodium, Ius gallorum pbleg.cum pbleg. melanogogum cum melanog.		Fruſtus & flores.
			Balanus myrepfica. Centaurium, Colocynthis, Coccum Gnidium, Genista, Ricinus, Senna. Armenus lapis, Cyanus lapis, Nitrurum, Salis genera.
			Terrea

IOANNIS ME- SVAE DAMASCENI LI- BER SECVNDVS, DE SINGVLIS

MEDICAMENTIS PVRGANTIBVS

DELIGENDIS, ET CASTIGANDIS,

IACOBO SYLVIO, MEDICO,

INTERPRETE.

ACTENVS GENERALEM
quendam medicamenta purgantia
deligendi, & castigandi modū pro=
duximus libro superiore. In quo sco=
pos distinximus, quibus intētus quis
ipsa inueniat, & modo idoneo ex=
ploret, an conditiones illas celebriores habeant: idq;
scrutandi principio à nobis breuiter ac pulchrè tradi=
to. In eo autem theoremata quatuor ad hanc rem necessa=
ria pertractaui. Nunc uerò consiliū est, singula purgan=
tia medicamenta seorsum explicare, & in horum quo=
uis substantiam, facultatem, castigationem noxarum
corpori ab ipsis impendentium. Quibus absolutis, li=
brum finierimus. Deum igitur adiutorem imploremus,
ad quem cōspirant omnia, & à quo misericordia omnis
proficiscitur, qui sit benedictus. Incipiamus autem à
medicamentis purgantibus, quæ ob id bene=
dicta uocamus, quòd harum actio nul=
lam corpori noxam imprimit:
horumq; primam Aloēn
ipsam statuamus.

De Aloë.

CAPVT .I.

LOE medicamentorum purgantium
 præstantissima, et ob suam quan-
 dam prerogatiuam excellentissima.
 Cum enim cætera purgantia partes
 nostras principes, et ex his, seu fon-
 tibus profectas facultates nostrum
 corpus dispensanteis, uel actionis uehementiâ ledant
 [uel nihil iuuent,] Aloë sola eas partes imbecillas robo-
 rat, et ad functiones suas reducit, nullâ omnino actione, 10
 noxia: præterquàm quòd uenarum ora tantum aperit,
 ut per hæc sanguis effluat. Ad has eius doteis accedit,
 quòd cæteris purgantibus, et his præsertim quæ ua-
 cuando corpora dissoluunt, aloë mista, hæc ipsa corri-
 git, et noxis eorum prohibitis meliora reddit. Nam sua 15
 crassiore substantiâ tenuem illorum, acremq; naturam
 frangit, et noxam partium ab his promptam, celerem-
 que, proprietate quandam substantie inhibet: sua deni-
 que purgandi tarditate, horum celeritatem contempe-
 rat, purgationemq; auget. His igitur ipsis nunquam non 20
 miscenda aloë. Eam uerò mittunt India, Persis, Arme-
 nia, Arabia. Optima autem est ^a Indica: post hanc persi-
 ca: terio loco Armenia, Arabica ignobilissima. Boni-
 tatem eius præcipuam declarant color, odor, sapor, pon-
 dus, consistentia, et in singulis cōditiones quedam spe- 25
 ctandæ. Colore enim est ^b flauo in rubrum inclinante, he-
 patis modo, ac per spicuo et splendente: opaca enim et
 obscura est deterior, et quæ uetustate nigrescit. Odor
 uerò inest ^c bonus quidem, sed suus, non autem per adul-
 terium acquisitiuus. Sapor autem primo gustatu ^d dul- 30
 cis, subamarus [mox ualenter amarus.] Substantia deni-
 que sit tenera, friabili, [puta, ^e doli experte, rara] ob id
 leui,

^a Syriaca non
 bona, Cælesy-
 riaca et Ara-
 bica melior,
 Indica optima
 Gal.

^b ὑποξανθὰ
 καὶ ὑπατὶς
 οὐκ αὖτις
 αὖτις Dioscor.

^c Sic Dioscor.
 Planta tamen
 tota odore est
 graui. Idem.

^d Sapore parū
 adstringente
 multū amaro
 Dioscor. Gale.

^e ἁπλοῦς καὶ
 ἁπλοῦς, Diof.

- quoq; lenior, eò præstantior: & quanto à dictis conditionibus abest longius, tantò est deterior. Adulterantes eam inſtitores ac ſophiſtæ, partes eius craſſas & impu-
ras, lotione ſecretas, aquâ marina paucum crocum habente aliquoties lauant, & ſiccant, donec lucida, colore flauo, odore bono euadat: ſed odor croci dolum prodit.
- Calfacit^a ordine ſecundo, ſiccatur tertio, ſed tamen ſine morſu: ob id excrementa conſumit, & à putredine uindictæ: etiam cadauera, præſertim myrrhæ miſta: ſanguini uerò draconis, & myrrhæ iuncta ſanat ulcera putrida & maligna, quia ut dixi, ſine morſu ſiccatur: ora tamen uenarum aperit, præſertim hepatis. Quapropter hepar ab ea ledi: quidam putauerunt, utq; ipſum potiùs inuaret, correctione effecerunt. Adhæc^d aloë lota, minùs aluum ſubducit, ſtomachum magis roborat: non lota contra. Poſtremo melle excepta minùs trahendo quidem purgat: magis autem partes quas permeat, tergendò.^e Bilem pituitamque purgat, ob id affectibus uentriculi, & cerebri, & reliquarum partium, inde natis, ut dolori, inflammationi ſic præcauet, ut eius creber^f uſus ſenſuum inſtrumenta & corpus reliquum, nullo inſanabili affectu tectari ſinat: ſed ſenſus acuat, cogitationem reddat meliorem. Hepati conſerti, iterum tollit, hæmorrhoidibus & ſedî nocet, ob id uitanda his, quibus iſtæ partes dolent, & aëre^g frigido, quia tunc ſumpta excorticationis ſanguinem educit. Vinum autem, uel aqua roſata, uel ſuccus fœniculi quo aloë fuit macerata, oculos lotionem terget, uisionem acuit, delachrymationem ſiſtit. Datur^h ab aureo uno, ad drach. duas. Inſuſa autem ab aureo uno, ad drach. tres. Veruntamen cum & tardius purget aloë, ob id diu ante cibū ſumenda: & tã imbecilliter ut eius ſcultas purgatrix hepar nix trãſeat, niſi largior ſumatur: cum

^a Calida 1. ordine inieſo, uel 2. remiſſo Gal.

^b Idetiã liuere ſacræ cõfirmât.

^c Vt Auicenna cui experientia ſubſcribit in beate calidioris & ſiccioris.

^d Gal. li. 7. meibo.

^e Hæc interpretatio Meſue Gal. 7. meibo. conciliat.

^f Vide Gal. 6. ſim. & hieram eius picrã li. 7. met. & lib. 6. cõ.p.p. & li. 6. ſan. tu.

^g Tuta eſt frigidis & humidis, ſiccis ut bilioſis iuuenibus & ſenibus uſu multo & crebro eſt noxia. Calido legendum uidetur, quia calida ſicca calidis ſiccis corporibus eſtate noxia. ap. 34. li. 2.

^h niſi uacuata

bile plus pro-
fit, quàm ledat
calfacto & sic-
cato magis cor-
pore.

Intemperatu-
ra uetriculi sic
et calide, &
sicce frigide
obest. Gal. li. 6.
fani. uet. & li.
7. meth.

cum denique adeo uenarum ora patefaciat, ut inde san-
guis emanet, his eius incommodis hac ratione occurrir-
mus. Imprimis tarditatem purgandi aloë ipsi celeramus,
si cum aromatibus essentia tenuioris & acribus, ut ma-
ce, nuce moschata, cinnamomo, spica nardi, calamo aro- 5
matico, cubebis, schœnâtho, asaro, mastiche, caryophyl-
lis, portione pari: croco autē portione dimidia, in aqua
sextuplo igni lento, ad aqua eius tertiā, coquantur: aloës
uncia sex in libras aqua singulas: post siccentur in um-
bra primū, deinde in sole. Idem alij similiter efficiunt 10
per aromata sex, quibus cū aloë mistis Galenus hieram
picram cōponit. Eius enim actionē talia citatiorem red-
dunt, & præterea hyssopus, cinnamomum, cassia, & alia
plurima. Sunt qui celeritatē purgandi aloë acquirāt, ma-
cerantes aqua illa, cui incocta sunt aromata, deinde ex- 15
pressum potui dantes. à partibus autem remotis, trahen-
di potestatem aloë conciliamus, alijs purgantibus ualen-
ter (qualia sunt colocynthis, turbit, & similia) mistis:
uel in decocto illo aromatu, uel in sero lactis, uel in tro-
chiscis, uel catapotijs, uel in alia medicamento forma. 20

Postremo uenas aperire desinit aloë, bellio, aut tra-
gacantho, aut mastiche, aut simili permista. Hæc autem
tria eius incommoda nō modò maiora habet aloë, dictas
bonitatis notas egressa: sed præterea uentrem totum tor-
minibus dolorificis conturbat, uentriculū, & hepar, & 25
uiscera alia ledit molesta adeo uacuatione, ut sua uirtute
illis hærente, interdum sanguinem quoque uacuet. Hæ-
morrhoidibus & sedi eadem maxime nocet. Lotione igitur
partes huius impure separētur, & quod purius est,
aromatum decocto maceretur, & his misceantur quæ 30
ipsam promptē lubricando per intestina deturbēt, quæ-
lia sunt aqua hordei, cum oleo nucum, aut uuarum pas-
sarum

sarum decoctum, aut aqua tepida cum melle. Bdellium autem & tragacanthum, præter cætera, omnem aloën castigant, & emendant.

- Aloë oui albumine dissoluta euadit emplastica, *Lib. 5. meth.*
 5 tuncq; sanguinem non ex venis hæmorrhoidibus solis, sed vndecunq; fluentem per ora, vel diuissio-
 nem venarum, atq; adeo per arteriam apertā sistit:
 rupto quoq; vel eroso, vel hiantē in pulmonibus
 vase, si liquore idoneo soluta, faucibus diu & sepe
 10 contineatur. Sic enim foris quoq; vasis sanguine
 fluentibus admouetur: & si hæmorrhoidibus im-
 modicè fluctibus, similiter soluta adhibetur, adius-
 uante talem ipsius actionem facultate aloës adstri-
 ctoria, & non minimū sarcotica, cuius gratia
 15 præcipuè id à Galeno commendatur in hæmorrhæ-
 gia lib. 5. meth. Deuorata verò multa & sæpe, &
 in hepar, aliasq; partes distributa, calore suo &
 crassa substantia venas tum hepatis, tum hæmor- *Lib. 5. simp.*
 rhoidas aperit. Anastomatice enim sunt: maximè
 20 quidem calida, crassa, acria, & mordacia: non mini-
 mū tamē calida, crassa, qualis aloë. Quod autem
 calore & crassitie sanguinem efficit melancholicū
 cum magis, id etiam non parum ad vasorum apertio-
 nem facit vi adstrictoria eius lepicula, hoc opus
 25 ob imbecillitatem prohibere non potente. Quam
 rem experientia quoque confirmat. Vsu enim cre-
 bro catapotiorum, aloën multam recipiētium, hæ-
 morrhoides multis tumere cœperunt: & quibus
 iam prius aliquoties fluxerant, frequentius, & lar-
 30 gius, & periculosius fluunt. Vt verissimum sit
 Galeni theorema, nihil sumptum & admotū vi-
 res habere easdem, sed quædam genere etiam con- *Lib. 3. temper.*
 trarias, alia maioris & minoris tantū ratione, vt
 in methodo cōponendi medic. probauimus. Quod
 35 symptoma venarum scilicet apertionem, si aloë
 facit, per se, vt Mesues velle videtur, aut per hu-
 morum acrium vacuationem, qui intestini recti
 finem

finem mordeant, & calfaciant: quod & medicas
mētis melanogogis Galenus tribuit Aph. 47. li. 6.
Id quia longiore eget oratione, in præfens omitto.
Aloën succotrinam Auic. & Mesues præferunt,
Dios. & Halyabbas hepaticam.

De myrobalanis, citrinis, nigris, & Indis.

CAP.

II.

Myrobalanus, id est, unguetaria glans. Hæc autem genera quinque; Græcis indicta, pomorii aut prunorii generis uerius sunt quam gladiu.

De myrobalanorum generibus lege lib. 1. nostre methodi comp. med.

MYrobalani, citreæ, nigræ, cepulæ, eiusdem arboris fructus quibusdam uidentur, ut immaturi sint citreæ, maturi nigræ. Cumq; arbor ea his autoribus sit bifera, primi partus sunt citreæ & nigræ, secundi uero cepulæ. Alijs diuersarum arborum fructus uidentur, idq; creditur, quod eorū facultates, & opera uariant. Sunt autem etiam hæc medicamenta benigna. Tantum enim abest, ut purgando uires deiciant, ut etiam cor, uentriculum, hepar, corpusq; reliquum confirment, cogendoq; in unum roborent: quare unica his incommoant, qui sunt obstructionibus obnoxij, has enim excitant. Præterea medicamentis acribus, & purgando exoluitibus, ut scammonio perfectè corrigēdis rectè miscentur: sed huic præsertim citrinæ sunt miscendæ. Id enim contraria, tum substantia, tum qualitate frangit, & purgationem iuuat.

Citrinæ autem colore sunt multum citrimo, in uiridem inclināte, graues, quia magnæ, & carne multa densæ: si frangitur gummosa, osse exiguo. Cepulæ subnigræ in rubrum inclinantes: quod maiores, eò meliores, carne multa, ob hæc etiam graues, adeo ut aqua mergantur. Inde sunt nigræ, magnæ, carne densa, graues, tamen exoffes. * A quibus notis quod harum singule absunt longius, eò sunt deteriores: hæc autem omnes sunt frigide primo gradu, siccæ secundo. Siccando enim excrementa partium putrida ualenter absumunt, mollesq; partes, &

* Tēperatura & facultas.

Chrysobalanus Galeni cum calore digerat, esse nequit myrobalanus curina de qua uide nota sira simplicia.

- laxas durant, & densant, multaq; adstrictione cogunt. Cor, stomachum, reliquumq; uentriculum, & hepar roborant: quapropter exhilarant, colorem cutis, odorem oris, & sudoris commendant: corpus floridum & iuuenile diu tuentur, tremori cordis conferunt, hæmorrhoidibus commedant, Purgant uentriculum bile, ab eaque tertianam, & reliquas febres biliosas & ardorem extinguunt, præsertim citrinæ. Hæ enim præter cæteras sunt cholagogue: ob id calidis & biliosis naturis salubres.
- 10 Eadem omphacio, uel aqua rosarū, uel succo scœniculi macerata, conficata, oculum tergent, intemperiem eius calidam auferunt. Earum quoq; puluis tenuissimus, per se quidem de lachrymationem stringit, oculum ab humore multo laxiorē iuuat: cum mastiche uerò, ulcera siccando sanat. Cepulæ uerò sunt phlegmagogæ, uentriculum purgant, & roborant, rationalem animæ partē uegetant, uisum [& sensus alios] acuunt: præsertim cōditæ, hydropi & febribus diuturnis cōducunt. Nigræ melancholiā purgant, & bilem uisam, tremori, tristitiæ, lepræ,
- 20 quartanæ, & cæteris affectibus melancholicis prosunt, Castigatio. coloremq; cutis uiuidum efficiunt. Quia uerò dictæ myrobalani omnes obstructionē prōptè excitant, in corpore obstructioni opportuno, & uillis uentriculi, & intestinorū faciliē adherentes, ceu rugis quibusdā ea exasperant, nō dentur obstructioni obnoxijis: alijs uerò dentur cum diureticis, uel infusæ sero lactis, uel succo fumarie, uel cum absinthio, agarico, rhabarbaro, spica nardi. Oleo autē amygdalarum dulcium, uel rosato, uel uiolato, uel sesamino imbutæ & cōfricatæ, uel cum amygdalis
- 30 dulcibus, aut uuis passis, aut harum melle tritæ, uel cum cassia, uel māna, uel tamar indis, uel uiolis cōditis, uel alio leniente medicamento sumptæ, uentriculum & intestina leniunt,

leniunt, & citò per ea lubricant, etiam si quibusdam aliter uisum est: neque amplius his adherent, aut rugas inducunt. Hæc uerò ipsarum incommoda sic emēdabis, & saporem delicatum acquires. Tritas ætate merges oleo

Electarium Al amygdalarum dulcium, confricabis, & lubricas reddes 5
baril prius idē in umbra, siccabis sole, affusoq; identidem oleo confricabis: idq; triduo cum feceris, altero deindē triduo aqua
babet in Anti- saccharata, uel sero lactis parum saccharato, aliquan-
dotario. diu mergas, in sole iterum siccabis, affusoq; frequēter eodem liquore confricabis, coges in trochiscos, in umbra 10
 siccabis. Alij ipsarum tritarum partem unā diebus octo macerant sero lactis caprini, in uase uitreo oris angusti: deindē semel ferues faciunt, manibus confricant, colant, aqua deindē siccata trochiscos, uel catapotia fingunt. Hisq; addunt nonnulli medicamenta purgantia benigna. 15
 Hæc uel illa pro scopis & indicationibus uarijs. Datur citrinarum tritarū pulvis à drach. duabus, ad drachmas quinque; maceratarum uerò expressum, à drach. quinque, ad drach. uiginti. Indarum & cepularū pulvis à drach. duabus, ad drach. quatuor: expressum infusarū à drach. 20
 quatuor, ad drach. decem. Ne sume flante Borea: & his sumptis, piscibus abstine. Veruntamen harum decoctum promptius, & ualentius obstruit, quàm maceratarum expressum. Assæ item ipsæ minùs purgant, potentius constipant, & adstringunt, & his magis usæ. Ha- 25
 rum quoque tritarum pulvis quò tenuior, eò uehementius adstringit: maceratarū uerò expressum, minùs adstringit, omnium maximè purgat. Ob id eas infundimus, quando solam uacuationem expetimus. Cepulæ uerò conditæ purgant quidem minùs, partes nutritorias roborat. 30
Id repetet in magis: non cōditæ contrā. Condiuntur autē uel recentes, si harum est facultas: uel siccæ, sed industriā humectatæ.
Conditis.

Recen

Recentes quidem, densæ, stylo confixæ, postea igni lento coctæ, quantum sufficit: aqua deinde expressa, uno die super tabulam siccantur, post mulsæ biduo macerantur, igni lento percoquuntur, uase uitreo reconduntur, post sex menses utendæ si uerò siccæ sint, aqua sub sole dies octo macerentur: deinde in dolio, uel alio uase magno, uel fossa in arenis humidis tertio quoque die mutandis secretas, identidem aqua irrigabis, donec tumescant: reliqua ut prius persequere.

10 De emblicis. CAPVT IIL

Emblica parum frigent, siccât ordine primo, pituita etiam putri uentriculum purgant, eumq; & cerebrû, neruos, cor, hepar, & partes laxas constringendo roborant, ob id tremori cordis conferunt, appetentiam inuitant, uomitum sistunt furorem & latratus eius cohibent, uim animæ rationalem augent, calorem uiscerum insigniorem & inde natam sitim extinguunt. Præstantiores sunt magnæ, carnis multæ, densæ, graues, osium paruorum: largius purgant, & rugis uentriculo minus incommodant, si aqua in sole macerentur, donec humectatæ tumescant. Postea expressæ mulsæ biduo macerantur, igni lento coquuntur: ubi coctæ refrixerint, mellis albißimi parte quarta exceptæ reconduntur: aromatibus quoque, cinnamomo, xyluloë, cardammo, croco, galliæ, & similibus nonnulli condiunt. Ex etiam lacte manè & uespere mutato, macerantur triduo, siccantur uento, & in umbra, & reconduntur.

Nutritio.

De belliricis. CAPVT IIIL

Bellerice etiam sunt benignæ, & roborant: frigide primo gradu, siccæ secundo, cætera emblicis uiribus proximæ. Optimæ sunt magnæ, multa & densa carne, graues.

*Rhabarbarum, hoc à rha pontico ueterum diuersa res est, priscis incognita.

Paulo tamen in podagra bis adhibetur.

Mistum rhaponticum ex terreo frigido adstringente constat: acrem quoque & calidam substantiâ ubi multum est mansum, ostendu, tenuem eius substantiam & aëream raritas & leuitas ostendunt Gal.

Rheo suo ueteres Greci uim

purgatricem non adscripserunt.

Rheon hepaticis, nephriticis torminibus, lie-

ni, peccatori, uen-

triculi dolori, imbecillitati,

& inflationi salubre Diosc.

Alia quoque uires suo rheo

tribuunt Diosc.

scori. & Gal.

de quibus hic non putauit dicendum.

*Mumie & rubie non ita ualentium medi-

camentorum mensura hic est

parior, ut mēdi suspicio sit

præsertim cum Asiæ. (quem

Mesopasum est sequutus) ru-

bie drachmam unam rhabarbaro misceat, cap. de rubia, & libro 3. in curando ab-

cessu calido hepatis. Rha ex locis supra Bosphorum, seu supra Pontum affere-

De Rhabarbaro.

CAPVT

V.

*Rhabarbarum etiam clemēs, & excellens est me- 10
dicamentum, multas dotes medicamēto purganti
maximè expetitas complexum. Calidum siccum ordi-
ne secundo potius, quàm primo, substantie duplici con-
stat, una aquea, terrea, adstringente, corpus dante, pro-
funda: altera aërea, & ignea (à qua rarum efficitur) 15
superficialia, quæ suam terream essentiam adurendo
amarum effecit, & purgatorium, & obstructa libe-
rans. Has autem substantias macerando separamus, ut
calida & purgatrix in humorem transferatur, terrea
uero adstringens remaneat. Bilem uero pituitamq; illa 20
uacuat, præcipuè à uentriculo & hepate, & inde san-
guinem purgat, obstructions liberat, & affectus inde
natos sanat, icterum, hydropem, splenis tumorem, fe-
bres putridas, etiam diuturnas, dolorem hypochondrio-
rum puncturium. Hac uero hæmorrhagiam pulmo- 25
rum, uel aliarum partium sistit: ex casu quoque ictu
contusa, rupta, fracta, interna, & externa sanat, si eius
drach. una cum *mumie granis duobus, & rubie tincto-
rum grano uno & dimidio, & uino austero bibatur.
Oleum quoque eius contusis & contractis musculis uri- 30
liter

bie drachmam unam rhabarbaro misceat, cap. de rubia, & libro 3. in curando ab-

cessu calido hepatis. Rha ex locis supra Bosphorum, seu supra Pontum affere-

batur, ex India nullum. Rhaponticum simile costo nigro, sed minus & Pauli
Ruffius Plin. uel centauryo magno, sed minus nigro colore, crocum dum mandi-

tur, aliquo pa-

to referens

Dioscorid.

liter illinitur: singultum item & dysenteriam sanat,
5 præcipue assum, & cum succo plantaginis & pauco
uino austero potum. Rhabarbarum quoddam est Indi-
dicum, alterum Barbarum generis nomine appellatum,
tercium Turchicum, omnium ignobilissimum, ut Indi-
cum est præstantissimum, præsertim si recens est, &
10 subnigrum, in rubrum inclinans: si rarum, tamen gra-
ue: si fractum ex rufo & glauco, alternat: si mansum,
uel aliquo liquore solutum, croci modo tingit. Indige-
ne ipsum dies quinque aqua macerant, qua siccata, tro-
chiscos fingunt regibus. Reliquum uero etiam sicca-
15 tum, sed iam exanimatum, & ui purgatrice tota, aut
propè tota priuatum, uenale ad nos transmittunt. Hoc
autem est densum, ualenter adstringens, croci colore
non inficit, confractum intus nigricat, amissa colorum
dicta uarietate. Innoxium est rhabarbarum, omni tem-
20 pore tuto datur, omni est ætati salubre, atque adeò pue-
ris & prægnantibus. Efficacius autem agi sumptum
ex sero lactis, præsertim caprimi: aqua quoque intybi
& apij, uel plantaginis cocta, & colata maceratum,
idq; omnino cum *spica nardi, actionem eius impri-
25 mis iuuante, expressumque. Quod si ad liberandas
obstructiones propinandum est, uini albi puri, & odo-
ri, modicum macerando admisceatur, expressumque
eius tunc sumatur, & cum deterfione ac purgatione
opus est. Quod si post purgationem uiscera adstrin-
30 gendo roborari uolumus, puluis eius triti datur: si ad-
strictio maior expetitur, assum datur: si maxima,ustum.

Rhabarbarum legitimum & integrum, aliquandiu

*Spice uera

radix affertur

capia ex In-

dia, misceri tu-

to pot, si uires

eius species in

Gal. etia si rha-

barbarum illis

parum egeat.

Quibus affecti-

bis conuenit rha-

barb. infusum,

Tritum.

Assum,

Ustum.

Potest igitur

coqui rhabarb.

nihil tamè ni-

mis: coquendo

autem us in l-

quorem abut

purgatoria.

† Tres in Mesuæ legendum puto, nec tam stupidus fuit, ut ad drachmas decem daret, ut omnes eius codices habent. Quæ menjura si Mesuæ placuisset, à drach. sex, septem, uel circuer, ad drach. decem scripsisset, non à drachma una & dimidia interuallo scilicet inter hæc inmodico, nec Mesuæ consueto, ut cæteras doses intuenti apparet: tritici drach. quatuor multe sunt.

*Cassia syriaca, id est, fistula Græcorum, est quæ bodiæ cassiam ligneam uocant, aut uerius quod de cinnamomo uidentur. Cassia uerò hæc nigra, & catbarica, est Arabibus inuenta: pulchrè Aëtia-rio descripta, salubris sanis, & aegris, ad aluum clementer leniendū quouis tēpore tuto sumitur, etiā initio epularum, aut paulò ante cenā. Saccharo recens cōdita Italici afferuntur ad eisdem usus, nondum Gallici. Vires seminis quàm pulpe interne maiores Manardus tribuit, Musa negat, ego periculum nondum feci.

teri coquiq; uiribus integris potest, rariori autem & laxiori uehemens contritio & coctio, uirtutem resoluit.

Datur expressum à sesquidrachma ad drach. † tres: tritum uerò, à drach. una ad drach. quatuor. Annos tres aut quatuor integrum incorruptumq; seruatur, si cera sola, uel cera cum terebinthina liquata circumlinatur, aut melle albo, aut psyllio, aut milio mergatur.

Cum alia res sit rhabarbarum Mesuæ à rheo veterum, etiam Manardo medicorū ætatis nostræ doctissimo: mirum mihi est, cur ex Dioscor. Plin. Gal. rheo seu rechomate testimonia cōtra Mesuæ rhabarbarum opponat.

De Cassia fistula.

CAPUT

VI.

Cassia fistula *calido frigido temperata, nisi quod paulò est calidior, humida primo gradu, clementer & innoxie à uentriculo bilem & pituitam purgat leniendo, febribus inde ortis confert, sanguinem hac ratione puriorem reddit, ac eius sanguinis, & bilis flauæ acrimoniam frangit, resoluit thoracis & pulmonis, & asperæ arteriæ phlegmonas, easq; partes lenit ipsa morus expers, sitim sedat, præsertim sumpta cum succo intybi, uel cichorii, uel solani arte depurato. Intemperiem denique renum calidam mitigat, cum diureticis sumpta, & glycyrrhizæ decocto, ob idq; calculum in his gigni

prohi

prohibet. Deligenda est fistulâ insigni, plenâ, ob id gra-
ui, splendente foris ac etiam in pulpa pingui, quæ recens
sumenda est potius quàm uasis seruata: si autem uiscera
sunt sicciora, cassiæ lubricitas augenda est oleo amygdæ-
larum dulcium: si debilia & lubrica sint, minuenda my-
robalanis uel rhabarbaro, uel aqua cum mastiche cocta,
uel spicâ additâ: si ad uias urinarias ferri eam uolumus,
uretica misceantur. Quoniam uerò tardius & imbe-
cillius purgat, acre aliquid (quale thymum, hyssopum)
10 actionem eius intendens misceatur, aut potius aliquid
medicamentorum ualenter purgantium: efficaciusq; pur-
gat hæc, si ex sero lactis propinetur. Tam est benignum
& innoxium hoc medicamentum, ut omni ætati, & ipsis
etiam pueris & prægnantibus tuto sumatur.

15 Huius dosim Mesues omisit, quod sit medica-
mentum tutissimū: hodie datur, cortice, membra-
nis, & seminibus per cribrum purgata, ab vncia
dimidia ad sescunciam, uel drach. decem mane uel
ante cœnam: sed paulò ante pastus duos tres pro-
20 ximos, etiâ drachmis duabus tribus, quatuor da-
tur his, quibus est alius natura pigrior. In quem
usum quibusdam iucundus est pulpam lata cul-
teli cuspide exceptam, deuorare. Conditam sac-
charo ab indigenis dum recens est, ostendunt Ve-
25 neti, & Lusitani. Quam autem vim purgatoriam
tribuit Manardus semini ipsius, maiorem scilicet,
quàm pulpæ ipsi, non recipiendam confirmat
Musa suo multiplici experimento. Cortex uerò
huius ad menses mouendos, aut partum iuuan-
30 dum inefficacior est multò, quàm cassiæ aromati-
cæ: de qua nos in simplicibus.

De Tamar Indis.

CAPVT

VII.

T Amar Indi dactylli sunt acidi, fructus palmæ syl-
uestris Indicæ: medicamentū quoque excellens ac

Tamar Barba-
ris est dactylus,
ut sunt tamar

indipalma cu-
iusdā sylvestris
in India fru-
tus semine
proximo cas-
sia. Res etiam
nova est, priscis
indita.

†Tertio, auer.
De his multa
in nostris sim-
plicibus.

innocens, frigidum siccum ordine t secundo. Ob id hu-
morum acrimoniam reprimat, bilem purgat, eiusq; &
sanguinis feruorem furoremq; compescit, febres acutas
lenitione egentes & icterum sanat: sitim ac omnem
uentriculi hepatisque ardorem extinguit, uomitum si- 5
stit. Præcellunt subnigri, splendentes, teneri, uillis seu
radicibus quibusdam permisti, recentes, pingues, dul-
cacidi, synceri. Adulterantur carne prunorum, sed oba-
scura nigredo dolum detegit: præterea humiditas lar- 10
gior & prunorum tum odor, tum sapor. Quidam sic
cos uino puro humectant, ut recentes uideantur. Ne
uentriculam frigidum ledant, cauetur mistis hunc ro-
borantibus, spica nardi, mace, mastiche, succo absin-
thij, foeniculi, apij, intybi, cichorij agrestis. Actio-
nem uero eorum imbecillam intendit, serum lactis ca- 15
prini, uel succus sumariae, lupinae salictarij. Maceran-
tur autem sextuplo prædictorum liquorum, uel aliorum
simplicium, aut compositorum, ut triplicis granati: de-
indè manibus fricantur, post semel feruescunt: postre-
mò colantur, donec potio sit liquida & clara, præfer- 20
tim quando flammeum calorem citius extinguere libet:
quando etiam rosæ, santala præcipuè, citrea, spodium
simul cum his macerata, ut potentiùs refrigerent. Non
colati quoque dantur, quando potentiùs ardor ille ex-
tinguendus est. Addunt quidam prunorum par pon- 25
tus. Mediocriter coqui (uiribus seruatis) possunt, si opus
est, quas tamen immodica coctio adimit. Ob id uero,
quòd imbecilliter purgant, ab uncijis duabus ad quinque
propinantur. Annos tres seruantur in uase uitreato
bene obstructo, & in locum purum & perflatilem se- 30
posito, nisi externus uel calor uel humor putredinis ini-
tium ipsis attulerit.

De manna.

CAPVT VIII.

- M**elest ros frigore noctis æstiuæ concretus, ex ha-
 libus à terra & aquis Solis calore sublatis æsta-
 te, id est, die calido sicco, ac deinde exactè tenuatis & co-
 5 ctis. Manna est ros ex uapore elato, & coctio in aëre Galeni est mel
 temperato, fecundo, latis aspectibus cadens super quas aërium seu ro-
 dam plantas & lapides, à quibus duæ ipsius differentiæ ridum.
 statuuntur. Quæ enim lapidibus incidit, gutturum aut se-
 minis modo coagulatur: quæ si recens, dulcis, alba, aut
 10 saltem subcitrina, est melior: mala uerò, antiqua, fusca,
 coenosa. Quæ planis, harum tum facultatem aliquam
 assumit, tum folijs & floribus est permista, neq; id ni-
 mis: quæ si præterea recens est, & subalbida, est melior.
 Temperata est, aut paulò calidior, guttur, thoracem, uen-
 15 triculum lenit, terget, bilem clementer purgat, sitim se-
 dat. Adulteratur saccharo, & folliculis sennæ: sed hæc
 tempore maturari eget, dumq; mollescit, & liquefit, do-
 lum prodit. Quoniam uerò imbecilliter uacuat, præfer-
 tim cruda (cocta enim citius agit) thymo & hyssopo,
 20 uel alio, uis eius ut cassiæ intenditur. Valentibus autem
 medicamentis mista, eorum actionem reddit meliorem,
 cum suo dulci sapore illa naturæ magis familiaria red-
 dat. Ob id eā Galenus † scāmōnio miscuit, quod à poste-
 rioribus est laudatum: alij deinde turbith, alij alijs. Da-
 25 tur à drach. sex ad drachmas quindecim: annū seruatur.

Calida humida
 primo gradu
 Auerrhoi.

† Mel, rē man-
 ne cōgenerē mi-
 scuit Gale. ubi
 autem manna
 non legi, nisi in
 libris falsò il-
 li adscriptis.

Particeps calo-
 ris lib. 3. alim.
 frigidū autē et
 humidum libr.
 4. simp. ca. 16.

De fero lactis.

CAPVT IX.

- S**erum lactis calidum siccum gradu primo usq; ad se-
 30 cundum lauat, tenuat, nitrosa sua substantia obstru-
 cta aperit, terget, purgat clementer, & sine morsu bilem
 fluuā & uisus humores: ob hæc mania, melicholia, im-
 simpl.

petigini, pruritui, lepræ, ulceribus malignis, & cæteris
 Hæc ei etiam cutis uitij, morbis omnibus obstructions sequentibus,
 tribuit Diosc. ut hydropi, ictero, febribus à bile putridis, lienis tumo-
 ri, serum optimum est lactis caprarum nimirum nigra-
 rum, bonis pabulis nutritarum, recens foetarum, recens, &
 iucundi odoris & saporis, & sui non alieni, non corru-
 ptum: secundum in bonitate est ouinum. Eo ferè medica-
 menta alia maceramus, est innoxium: sed cum sit imbe-
 cillum ad purgandum, cum melle & lupi salictarij ger-
 minibus, uel floribus, sanguinem potentiùs purgat, bile 10
 flaua & humorib. adustis: præterea cum myrobalanis,
 rhabarbaro, tamarindis, cassia fistulari, fumaria succo,
 aut semine rosarum, aut uiolearum succo. Cum myroba-
 lanis, cepulis, hyssopo, thymo, agarico, bilem & pitui-
 tam uacuat. Cum myroba. indis, epithymo, polypodio, 15
 melancholiam, & alios humores uastos. Cum asaro, iri-
 de, aquas serosas educit, addita semper spica ipsius actio-
 nem intendente: sed cum cichorio agresti, intybo, cassia-
 tha, lingua arietis, uolubili, spica, rhabarbaro, absinthio,
 eupatorio, asaro, fumaria, apio, foeniculo, amygdalis 20
 amaris, scolopendrio, seminibus quatuor, & alijs etiam
 diureticis, obstructions potentiùs aperit. Fit autem ex
 lacte ebutyrato, seu à quo est pingue innatans secretum,
 quando lubricitatis causam ex partibus excretorijs as-
 ferre uolumus: ex lacte non ebutyrato, cum partes eas le- 25
 uare magis & lubricare studium est. Datur ab uncij
 sex ad libram unam.

Hemina Diosc.
 sextario uno,
 pueris: ductus
 uiris, Paulus.

De Rosis.

CAPVT

X.

Rosa est frigida primo gradu, sicca secundo, ex sub- 30
 stantijs diuersis etiam separabilibus composita:
 aquea quidè mediocri & terrea, adstringente, materiã ei
 multã

- multam præbente: ærea uerò dulci & aromatica: ignea Rubor signū in
deniq; tenui, à qua est amaritudo, rubor, perfectio, & separabile est
forma. Ignea tamen substantiæ uis, quæ ruborem & spe formæ rosarū
ciem impressit, ualentior fuit, quam quæ amaritudinem. rubrarum ma
nentis, non cau
5 Ob id hæc solâ siccatione perditur, illis adhuc perma
nentibus: quæ si perierint, non magis rosa fuerit, quàm sa.
homo mortuus est homo: recentes tamen sunt amaræ ma
gis: quàm adstringentes. Ob eamq; amaritudinem rosæ Vnguentū ro
recentes succo præsertim purgant: siccata uerò resoluta satū soluit al
10 caliditate amaritudinem excitante, substantiam stypti uum Diosco.
cam & constipantem ostendunt. Succus autem rosarum Experimur ro
calidus est: propè ad primum gradum, quia est à substan sas bilem & a
tia terrestri & frigida secretus: purgat, resoluit, aperit, quas purgare,
terget. Sicca uerò rosa est frigidior, & magis styptica, etiā si ueteres
15 & ea magis, quæ non fuit perfecta: & alba magis quàm id tacuerint.
rubra. Rosa præterea resoluit, intemperies calidas ex
tinguit, partes cogendo & constipando roborat: id au
tem semine & pilis in calicis medio inuentis maximè.
Cum autem rosæ sint rubræ, & albæ, & ambæ foliorum
20 multorum uel paucorum, crispiorum uel planiorum: in
utroq; genere est præstantior, cui color genuinus est
perfectior, & folia adsunt pauca & plana. Albæ nihil
aut minimum purgant, potentiùs adstringunt & robo
rant, quàm rubræ. Succus completarū est melior, idemq;
25 & aqua, in qua ipsæ recentes & perfectæ sunt macera
te: purgat bile flaua sanguinem uenarum & arteriarū:
confert ictero, quia obstructions uentriculi & hepatis
aperit & expurgat. Cor, uentriculum, hepær roborat, purgantissimæ
cordis tremorem sanat, uacuata eius causa. Febris bi sunt initio. Da
30 liosis confert. Easdem partes roborat oleum rosatum & mascentes albis
aqua sublimando ex rosiseducta. Cogendo substantiam si. scribit Ma
ipsarum laxam, facultatem retentricem roborant, in nard.

inflammationem omnem extinguunt, & ab ea dolorem sedant, somnum conciliant: coryzam tamen & sternutationem excitant, catarrhis obsunt: uiam stringunt, & guttur, & roborant ea, crapulam auferunt. Rosa cum sit medicamentum benignum, sed ad purgandum inbecillum, adminiculis quibusdam eget, ut sero lactis, melle: succi enim rosarum uncia una cum seri lactis uncijs duabus, aut tribus, & pauca spica, commodè uacuat: foliorum quoque sero lactis infusorum, cum pauco melle expressum, sine molestia purgat. Syrupus quoque ex succo rosarum, & rosis ipsis est clemēter purgatorius. Oleum uerò rosatum ualentium medicamentorum, ut scammonij euphorbij, acrimoniam potu obtundi, & noxam à siccitate myrobalanorum corrigit: ut oleum uiolatum, amygdalarum dulcium, sesaminum, omphacinum. Rosæ
 Mel rosatum. melle conditæ tergent, purgant, roborant: saccharo autem, minus tergent, magis roborant, & adstringunt. Aqua cui infusæ sunt rosæ, mundum facit, terget, purgat: per sublimationem uerò facta, multum roborat, non purgat: quia subtilis eius caliditas igni est dissoluta. Acetum rosatum inflammationes omnes sedat, incidit, purgat, roborat. Rosæ, præsertim recentes, coctionem nullam sustinent: facultas enim earum tergens & purgatoria, mox igni resoluitur, remanet adstringens iam manifestior. Succus autem earum mediocriter coquendo fit tenuior, & potentiùs terget. Oleum præsertim omphacinum cum rosis imperfectis insolatum, ualentius refrigerat, & adstringit. Oleum uerò dulce ex maturis oliuis expressum, uel sesaminum cum rosis perfectis insolutum, potentiùs resoluit. Datur rosarum succus ab uncia una ad uncias duas: syrupus autem cum succo earum factus, ab uncijs duabus ad uncias quinque.

Deviolis.

CAPVT

XL

Viola recens, est frigida, humida ordine primo: sic-
 cata, minus tum frigida, tum humida. In recen-
 te enim excrementosa, in superficie humiditas purgatrix
 5 lubricando caliditatem obtundit, perfectionis ipsius, &
 formæ causam. Hæc autem siccando resoluta cum est, ca-
 liditas prius obruta emicat, & ab ea sapor amarus, sitq;
 trahendo purgatrix. Viola recens refrigerat, narco- Multiplex res
 ticorū ritu dolores calidos sedat, inflammationes omnes cuius infusum
 10 extinguit, asperam arteriam & thoracem lenit, & pur- purgat, & eo
 gat bilem flauam, & ab ea calorem extinguit, & ce- magis semen.
 phalalgiam à causa calida: somniferæ sunt, conferunt
 uivæ, cynanchæ: præter cætera uerò pleuriidi, & cete-
 ris tumoribus thoracicis: phlegmonē hepatis, obstructio
 15 nem eius siccam, icterum, ualde iuuant, & febres sym-
 ptomaticas seu inflammatorias: sitim sedant, sed cory-
 zam excitant. Melior est uiola matutina, cuius uirtutem
 neque solis calor resoluit, neque pluuia dissipauit. Cum
 imbecilliter purgetur, additur à quibusdam uiolarum par-
 20 ti dimidium turbith, ab alijs scammonium, & finguntur
 trochisci. Violæ & oleum uiolatum, ut medicamen-
 torum uehementiam obtundant, ipsis adduntur, succus
 uiolarum, & syrupus leniēdo soluit. Violæ melle con-
 dite magis tergent, minus refrigerant: cum saccharo con-
 25 tra. Nec violæ, nec harum succus, multam coctionem
 sustinent. Acetum uiolatum, febrium ardorem mirè
 sedat. Oleum sit omphacinum, aut amygdalinum, ex
 quo oleum uiolatum fiet. Dantur potu expresso ab
 uncijis quatuor, ad uncias octo. Succus ab uncia una, ad
 30 uncias duas. Syrupus uiolatus ab uncijis duabus, usque
 ad unc. quatuor. Conditum uiolarum, ab unc. una & se-
 misse ad uncias tres.

De

De Absinthio.

CAP. XII.

Absinthii Pon-
tici, seu Cappa-
docii Diosc. &
Galeno dici-
tur. Mesuae Ro-
manum, ut in
nostris simpl.
probauimus.

† Tercio Gal.

Cholagogum
uim Diosc. etia
& Galen. tri-
buunt.

Absinthium cum sit multiplex, Romanum eligi-
mus, folijs albis, leuibus, & planis, non asperis
odore iucundo, absinthium marinum nihil imitante. le-
ctum in terra libera, calidum ordine primo, siccum † se-
cundo, in quoto etiam calet flos. Constat substantia du-
plici, una calida, amara, nitrosa, purgante, obstructa li-
berante: altera terrea styptica, partes cogendo roboran-
te, largiore praesertim siccatum. Cum autem substantia
eius calida sit superficialia ubi sumptum est absinthium,
ab ea prior fit actio: a terrea styptica posterior, per
quam comprimendo uentrem soluere nonnulli male sunt
opinati. Bilem enim flauam, & aquas a uentriculo, inte-
stinis, hepate, uenis, uacuat etiam interdum per urinas.
Pituitam uero aut non uacuat, aut maxime paucam, licet
phlegmagogum quoque ipsum Auenzoar censuerit. Ab-
sinthium a putredine uindicat, praecipue potu quotidia-
no unciae unius, uel duarum, uini aut aquae, cui infusum
uel incoctum fuerit, uel aquae ex eo sublimatae. Siccum
idem panis interpositum a timeis & uermibus uindicat,
& tutos reddit. Partibus attritis, aut contusis, praecipue
cum melle aut uino, & paucis cymino calfactum, & ap-
positum mire confert. Si uino item, aut aqua, aut oleo, cui
absinthium radix cucumeris agrestis incocta fuerint,
spongia mersa & expressa temporibus alligatur, hemi-
cranium sanat. Auris quoque suffusa uino aut aqua, cui in-
coctum sit absinthium, dolore, tinnitu, surditate libera-
tur. Acetum item autem aut uinum, cui incoctum sit ab-
sinthium, cum cortice citri, oris foetorem a gingiuarum
& dentium, uel materialium in uentriculo, putredine emen-
dat. Idem praestat aqua eius distillata. Succus absinthij
cum nucleis persicorum, uermes atrium, & aliarum par-
tium

- tium enecat, & educit: sed maximè hoc electuario lumbricos enecat, absinthij uncia duæ, euphorbij drachma una & dimidia, cornu cerui usti unc. dimidia, mellis quantum sufficit. Ex absinthio, fumaria, passis uuis purgatis, myrobalanis citreis, potio fit commoda cōtra pruritum & scabiem. Absinthium uentriculum & hepar roborat, appetentiam excitat, obstructions tollit, & inde natos affectus, ut icterum, hydropem: febribus putridis etiam diuturnis confert. Absinthium innocēter sumitur, succo tamen lædit uentriculum ob nitrosum saporem. Quia autem imbecilliter soluit, rosæ fumaria, serum lactis, spica uua passæ purgatæ, illi miscētur, ut melius & tutius purget. Colligitur uere, & succus ex eo, uere medio præfertim: extractus, sole uel calidis cineribus in uasē uitreo siccatur, ut aloë, aqua ex eo ut rosis & alijs sublimādo destillatur eodem uere: flos uerò æstatis principio legendus: mediocrem sustinet decoctionem. Absinthij decoctum uel infusum bibitur ab unc. quinq; ad unc. octo: succus à drach. tribus, ad drach. quatuor: puluis à drach. duabus, ad drach. tres.

Capitis dolorē
facit Diosc.

Destillanda calore uaporis
aque feruentis
ut odorem, saporem, uires reuineat, non ignis primo.

Semen drach. sex cum marinæ aquæ sextario purgationis gratia antiquos dedisse, testatur Plinius. Dioscoridi thoracem purgat cum iride, & icterum, inappetentiamq; sanat.

25 De Stœchade. CAPVT XIII.

- Stœchas laudatior Arabica, *est herba folijs tenuibus, oblongis, stipite gracili, cimericio, cubitali, flore spicatum filiginis amulo, breuiore, sine semine, calida recessu primo, sicca secundo: duabus constans substantijs, una terrea, frigida, styptica, & ea pauca: altera ignea, tenui, modicè amara, acri multum: tenuat, terget, purgat, resoluit, aperit hepatis & lienis, & aliorum uisc

*Est etia Gallica ex insulis Stœchadibus ad Massiliam, Græcis laudata, facultate tamen purgatrice ab his ommissa.

Tenuat, ter-
get, obstructa
aperit, menses
ciat: uiscera o-
mnia & corpus
reliquum robo-
rat, thoracis do-
lores & alios
affectus leuat
hyssopi modo,
Plin. Gal.

uiscerum obstructa: putredinem prohibet, omnes in-
ternas partium intemperies, praesertim cum materia, cor-
rigit, cerebrum, nervos, cor, & alia uiscera, partesque
omnes internas ui pauca adstringente roborat, Pur-
gat autem bilem atram & pituitam etiā ex cerebro, ner-
uis & sensuum instrumentis, easque partes roborat: omni-
bus frigidis affectibus est salubre, sōtu, lauacro, potu.
Oleum quoque stœchados cerebrum, & nervos calfa-
ciendo, seu uitam illis restituit. Sumpta stœchas cum scil-
la uel aceto scillite, epilepsiam & uertiginem iuuat. Cum
lapide Cyaneo, aut sale Indo, aut alijs ualentibus, con-
fert melancholicis affectibus, quibus timor & mœror
comes adest. Cum succo autem buglosi, aut pomorum
dulcium, affectus cordis melancholicos iuuat, dolorem
neruorū, iuncturarum, musculorum, sedat, quouis modo
adhibita: suffiturnarium obstructionem expedit. Syrupo,
uel alia forma stœchas sumpta, quartanis, & reliquis
diuturnis febribus, praesertim pituitosis, succurrit. Ca-
lidis siccis, biliosis, praesertim quibus multa bilis flaua in
uentriculo redundat, est noxia, quia turbat uentriculum,
& sitim, uomitum, ardorem molestum excitat. Quia im-
becilliter purgat, ipsi additur pars sexta salis, & salis
gēma: additur & myrobalanus nigra aut cepula, ut ua-
lenior eius fiat actio: & scilla praecipue in capitis affe-
ctibus: item sero lactis macerata, uel cocta, fit potentior:
cum uuis autem passis purgatis succo pomorū dulcium
cocta, innocentior. Oleum uetus cum stœchade &
pauca spica factum, est efficax. Pars stœchados potior
est flos, paucam decoctionem sustinens: longiorem uero
eius folia floribus ignobiliora. Potatur stœchados deco-
ctum ab uncijs quinque, ad uncias septem: puluis autem
a drach. tribus, ad drach. quinque.

De

De Fumaria.

CAPVT

XIIII.

Fumaria in superficie calida est, in profundo frigida, non absolute frigida cum quibusdam, sicca ordine secundo. Ab illa autem substantia calida (quæ semini maior inest) est amara et subacris, purgatoria, attenuans, penetrans, obstructa aperiens. A frigida autem styptica constringendo, uentriculum, hepar, et cetera uiscerum laxiora et molliora roborat. Quapropter ad actionem nullo externo eget auxilio, cum per se purget ac roboret. Purgat uero bilem et istos humores, etiam ex uenis: clarum ob id et purum sanguinem efficit. Ob id mirè prodest morbis omnibus, hos humores sequentibus, lepre, scabiei, pruriti, impetigini, serpigini, et similibus cutis uitijs. Quia ite obstructa liberat, morbos omnes inde natos sanat, ut febres biliosas putridas. Herba est innocens, quia tamē magna ubique copia luxuriat, uilescit. Flore est nunc sub albo, cimericio nunc, nunc pallido, uiolaceo. Optima est uiridis, tenera, folijs teneris, planis, non crispis, flore sub uiolaceo. Herba et succus eius initio ueris sunt efficacissima, semē ueris exitu. Quoniā uero imbecillius purgat, fortior euadet cum myrobalanis, senna, sero lactis, passis uuis semine carentibus, melle ex his passis. Succus extrahitur ut succus absinthij, in uase uitreo diu seruari potest, oleo superfuso: succus * datur ab uncia dimidia, ad uncias duas: puluis à drachmis tribus, ad drachm. quinque: decoctum ab unc. decem, ad unc. quindecim.

Auic. frig. pri. gra.

Amara, acris, acerb. purgatrix, Gal.

Cholagoga etiā Pli. uretica.

Diosc. et Gal.

Actius tunc datur febrientibus aut. Lachrymas quoque educit sumi modo, unde illi nomē sed uerū acuit.

* Auic. dat ad uncias octo: alij etiā ad plures innoxie propinant.

† Nec eupatorium uulgare, folio cannabinis, nec uerū, agrimonia dicta, sed conyzæ species uidetur intelligi.

De eupatorio.

CAPVT

XV.

Eupatorium † herba est cubitalis, eximie amaritudinis, folijs, centaurij parui, uiridibus, asperis, incisis: caule tenui, quæ siccata flauescit, floribus subluteis oblongis. Quibusdā herba pulicū dicta, ob lētorē ei adhærentē calida

calida est gradu primo, sicca secundo: duplici quoque constans substantia calida tenui, quae bilem & pituitam facile purgat, tenuat, incidit, terget, expurgat, putredinem prohibet, resoluit sine attractione, obstructions tollit, & morbos ab his natos sanat, febribus diuturnis mire subuenit. Altera est terra adstringens, quae uentriculum, hepar, & cetera uiscera cogendo roborat. Cum sero lactis efficacius purgat, per se enim est imbecillum. Herba colligitur, succus exprimitur, ut ex absinthio, sine ueris. Decoctum eius datur ab unc. quatuor, ad unc. sex, puluis à drach. duabus, ad drach. tres. Eius penuria absinthij & asari ana pondus dimidium.

Cum Mesues diuersum à Græcorum, eupatorium pingat, huius vires ex Græcorum eupatorio non sunt expendendæ.

De epithymo.

CAPVT

XVI.

Epithymum thymo, thymbræ, cuidam speciei originis, supercrescit cassuthæ modo: duplex id est, Creaticum, idemque præstantius, præcipue capitulis florulentis, subrusum, acre etiam, odoratu absolutum, graue. Alterum Syriacum, minus rufum, ignobilius, ut etiam palidum & subcitrinum, calidum siccum secundo ordine: Galenus tertio. Duplici substantia compositum, terrea pauca, parum adstringente, & ignea acri, melancholicam præter cetera, tanquam prærogatiua quadam, facile & citra molestiam purgante (ac etiam pituitæ aliquid quorundam sententia. Humores quoque adustos paulo uidetur uacuare, sed falso, non enim eos ab hoc uacuari inueni) ob id affectus melancholicos, potissimum capitis melancholicam, epilepsiam, desipientiam, timorem, uertiginem, cephalalgiam melancholicam: syncopem quoque cardiacam, cordis tremorem, & affectus alios cordis.

cordis melancholicos. Obstructionem lienis & morbos inde ortos sanat, & melancholiam hypochondriacam, obstructions renum, cancrū, lepram, ulcera nigra, quartanam, usu multo sanat: nam tenuat, resoluit, obstructions aperit, uiscera roborat. In calidis & siccis naturis non utendum: quia calorem immodicè auget, ac inde sitim excitat. Imbecillius & tardius purgat, nisi largius sumatur, aut cum myrob. Indis, aut pauco elleboro nigro, aut mulsā, cum pauco sale, aut uuarum passarum decocto, cum sale præsertim gēmeo, uel Indo, uel Naphthico, aut sero lactis caprimi, uel pipere aliquo, zingibere, uel alio acris: sic enim citò ac faciliè purgat. Sumedum autem omninò est, uel cum oleo amygdalarum dulcium, uel decocto uuarum passarum purgatarum, ut leniendo
 15 aluum magis subducatur, & ne substantia nitrosa partes ledat quas permeat, Parum diu coqui sustinet. Datur decocto à drach. quinque ad drach. uiginti: puluere à drach. tribus ad drachmas septem: cauendo æstatem.

20 Epithymum Arabum velut cassura thymi est, ut etiā hyssopi, satireiæ & sampsuchi sæpe uidi. Quod sine radice Plin. ait, à Græcorum epithymo re & viribus est diuersum. Manardus caput hoc loco interfert de tymbra seu satireia, quod
 25 non habent exemplaria nostra, multaq; idem in plerisque notat, quæ desideramus.

De Thymo.

CAPVT.

XVII.

THymus quibusdam hyssopus hortēsis uidetur, alijs origani species. Planta est multis caulibus, gracilibus, semicubitu altis: folijs origani, minoribus, in summo minutis in capitula quedam subpurpurea coeuntibus. Flore calaminthes in rubrum inclinante, cui epithymum innascitur. Calidus siccus recessu secundo, aut po-

Galeno lege, nō tius tertio cum Galeno. Calfacit, tenuat, incidit, resolu-
 cum quibuscū exemplaribus
 Dioscoride, apud quem nulla
 est graduū definitio. Gal. autē
 thymū calidum sicū ordine ter-
 tio scribit li. 6. simpl. & capi-
 ta reliquarum uirū latius hic
 explicatarum addū.
 † Cum sale & aceto pituitam
 per aluū purgat Diosc.

uit, obstructa aperit, flatus etiam crassos dissipat. Pitui-
 tam clementer educit, & ut quibusā placet, etiā me-
 lancholiam sed inbecilliter & cum sale gemmeo uel in-
 do. Illam uerō pituitam etiam crassam & lentam, potis-
 simum à thoracis partibus & respiratorijs euocat, & à
 cerebro. Ob id harum partium & neruorum affectibus
 frigidis & pituitosis mirè succurrit, ut asthmati, tussi,
 dolentibus à frigido pulmonibus, præsertim ex ipso sy-
 rupus, uel decoctum, uel oleum ex eius flore incoctis sa-
 ctum: quod etiam uisum acuit, & sanitatem conseruat.
 Partes neruosas calore suo roborat. Suffitu autem dolo-
 rem auris & tinnitum flatuosum sanat. Saluberrimus
 est senibus, & contra hyemis frigida humidæ iniuriæ:
 appetentiam excitat, coctionem uiuat, cum nitro & mel-
 le lumbricos necat, menses ac urinas mouet, rigori febrili
 prodest. Caliditas eius uehemens aliorum mistione
 obtunditur, siue coquatur cum passis uuis, siue aceto in-
 fundatur, siue mulse cum pauco sale gemmeo, purgatio-
 nem eius augente. Decocto eius manne drach. septem
 dissolutæ, clementer & quantum satis est, subducūt. Co-
 ctionem & trituram mediocrem sustinet. Quod si te-
 nuius pulueretur, penetrat magis, & urinas largiores
 mouet, deiectionē uerō minorē. Datur decocto à drach,
 quinque ad drachmas decem: pulucre autem à drachmis
 duabus ad drachmas quatuor.

De Hyssopo.

CAPVT

XVIII.

HYSSOPUS duplex, hortensis & montanus: ille semi-
 cubitalis, caulibus & ramis paucioribus, quàm
 thymus: folijs thymi, sed maioribus: flore purpureo. hic
 breuior & folijs minoribus. Hyssopus est calidus siccus
 ordine secundo, uel potius tertio. Pituitam etiam crassam

& putrem purgat, sed minus quàm thymus. Thoracem
 & pulmones partesq; alias respiratorias pituita eadem,
 & humoribus alijs putribus & pure expurgat, & te=
 nuando, ac incidendo tergendog; sputum facile reddit.
 5 Ob hæc asthmæ, tussis à materijs prædictis est salubre,
 & epilepsie pituitosæ, cæterisq; cerebri affectibus pi=
 tuitosis: præsertim sumptus syrupo uel decocto cum
 oxymelite scillitico, & cum origano, etiam in omni æta=
 te expertus: coctionem quoque iuuat propter hæc respi=
 10 rationem leuat, & cutis colorem floridum efficit. Co=
 ctus cum uino, hepatis, & lienis, & aliorum uiscerum
 tumores resoluit sumptus, & cum ficubus, & iride, &
 nitro admotus: lumbricos necat, cum ficubus coctus: cum
 aceto autem uel oxymelite, dolorem dentium sedat: suffi=
 15 tu autem aurium tinnitum dissipat. Nam tenuat, terget,
 digerit, flatus dissipat. Odore & sapore acerrimo est
 præstantior, præsertim qui habiliior est, & quo tempo=
 re florere incipit, quando etiam colligendus. Imbecilli=
 ter purgat, nisi cardamomum, & ius misceatur, aut cum
 20 manna, uel melle, uel uuis passis purgatis, uel scilla co=
 quatur. Mediocreem sustinet coctionem & trituram, ut
 thymus. Datur decocto à drach. sex ad drach. decem, pul=
 uere à drachmis tribus usque ad drachmas septem.

Cum oxymelite & sale est phlegmagogus Plin.
 25 crassos humores per aluum vacuat Dioscor. var=
 lentius autem cum ficis cardamo, vel iride, vel
 erysimo.

De Prunis.

CAPVT

XIX.

30 **P**runa aluū subducūt, & alterāt: sed alba, flaua, ru=
 bra, minus sunt medicamentosa, quàm nigra: quorū,
 quæ uiciora, id est, dulcacidia sunt, alterant magis. Dulcia
 uero soluiūt largius, tamē utraq; alterāt, & soluiūt magis

scilicet & minus. Damascena uerò, & Armena, utrunq;
præter cetera præstant: humida tamen potius quam sic-
ca, quæ etiam in uentriculo promptius quam sicca, cor-
rumpuntur. Dulcia calido frigido temperata, aut paulò
frigidiora, humida ordine secundo: *μικτα*, id est, dulcacidia 5
frigida, principio secundi. Omnia tamen lauant, leniunt,
refrigerant: bilem educūt, ob hæc duo biliosis, tum feбри-
bus, tum morbis alijs sunt salubria: stomacho nocent,
pauci sunt alimenti: quia imbecilliter soluunt, eis addun-
tur præsertim infusione, Tamar Indi, cassia fistula, man- 10
na, uiole cōditæ. Ex horum succo fit syrupus, & ex car-
nibus electariū in eadem salubre Armeni truncum pru-
ni arboris locis duobus uel tribus palmæ unius interual-
lo tenuiter perforant: immissoq; scammonio lutant, pru-
na ob id purgantiora euadunt. Dantur succo seu deco- 15
cto cum saccharo ad libram unam.

De Pŷllo.

CAPVT

XX.

Auic. libro 2.
cap. I.

Venenum tota
substantia po-
tius quam ca-
lore, uidetur
etiā Græcis fri-
gidum solij sta-
tuentibus, ob id
rarò suauur,

Pŷyllum purgat leniendo, alterat. Est uel album uel
nigrū, uel subpurpureū: duabus substantijs cōpositū 20.
tū, medulla, scilicet interiore, calida, sicca ordine quar-
to, acri admodum, incidente, rubrificatæ, ulcerante, uene-
nosa: cortice uerò frigido multum, ruffus autem frigido.
humido ad gradum tertium, uel potius cum Dioscor. ad
secundum, Nam res frigida simul & humida, secundum 25
gradum non transcendit, ut inquit Hippocrates in Epi-
demijs. Vbi & Galenus ait rem humidam non transire
metam, quam hominis uictus assequitur. Ob id humidum
per se non est dolorificum: sed tantum copia distendente
& cōtinuitatē soluente. Aqua frigida maceratū & agi- 30
tatū est cholagogum, ob id febribus biliosis est salubre,
& inflammationibus thoracis. Thoracem quoq; lenit,
sitim

- fitim extinguit. Cum aceto autem agitatum, phlegmonas, erysipelata, herpetas, & ceteros tumores calidos extinguit, & harum dolorem sedat: præsertim cataplasmate impositum. Sic & cephalalgiam calidam mitigat.
- 5 Frixum uero, & (ut dixi) conquassatum, fluorem biliosum, dysentericum, à medicamento acri, ut scammonio, excitatum, sedat cum oleo rosacco sumptum uel iniectum. Ex psyllio sic macerato cum aqua fontana frigida, & quassato: muccosa potio, præcipue cum oleo uiolato,
- 10 aut syrupo uiolato, aluum subducit. Deligendum maturum, magnum, graue, & quod aqua mergatur. Datur potu à drach. una, usq; ad drach. tres. Non sumendum autem quibus uiscera sunt imbecilla, neq; etiã tritum. Nam sic sumptum substantia medullari detecta ulcerat, & excoriat.
- 15 Galenus frigidum secundo gradu, humidum & ficci medium. Dioscorides & Hippo. gradum non meminerunt. Ex libro igitur aliquo, qui falso Dioscoridis aut Hippocratis titulo circumferebatur, hæc sumpsit, quod qua ratione sit excusandum, in
- 20 præfatione docui.

De Adianto.

CAPVT XXI.

- A**diantum album, capillus ueneris, uel hominis nemoralis, uel fontium, uel coriandrum putei dicitur: folijs est coriandri uiridibus, tenuibus, cauliculis semicubitalibus, setarum porcinarum modo tenuibus, colore ex rubro nigrescente, præsertim circa radicem, & ubi iam adoleuerunt, sine flore, in puteis, fontibus, & aquosis: temperatus est, aut temperato proximus: constat substantia aquea & terrea, sed tenui modicè, eaq; stypica: altera uero superficiali, calida, tenui admodum, ob quam uirtus eius facile resoluitur. Quia uirtus imbecilla à subiecto imbecillo promptè dissipatur. Hac autem

Adiantum album, uulgo capillus ueneris.

Græci nullam tenuant, obstructa aperiunt, digerunt, ventrem solvunt, præsertim recentes: sicci enim constringendo fluxum uim purgato- riam tribuunt. sistunt: bilem uero flauam, & pituitâ uentre toto & hepate: humoresq; crassos quâuis imbibitos etiam ex thorace & pulmone screatu educunt, respirationem ob id liberiores reddunt, sanguinem clarum reddunt, & inde colorem cõmendant, & partium prædictarum dolorem leniunt, obstructions hepatis, lienis, tollunt: ob id ictero

Absolute strumas etiâ, id est, præsertim aqua apij, & intybi, aut decocto cicerum nigro- rum, aut seminum quatuor, aut sero lactis. Cum oleo autem chamæmeli strumas delent. Syrupus ex his, pleuriti- di, peripneumoniæ prodest, urinam mouet. Deco- ctum eorum calculum frangit, purgat uterum à partu.

Parte uero styptica fluxiones cohibet, & sanguinem sistit, uentriculum & uentrem reliquum roborat, ne excrementa promptè recipiant: roborat etiam capillorum radices, ob id eorum defluuium sistit: quinctiam pilis partem replet, præsertim cum oleo myrtino, aut oleo ladan- i, & uino styptico. Idem præstat pulvis eorû ustorum, cinis ipsorum uel decoctum ex uino fursures abigit lotionem, fistulas lachrymantes sanat. Imbecillitatem eorum in purgando corrigunt uiolæ, cassia fistula, manna, serum lactis: paruam sustinent decoctionem. Meliores sunt bene habiti, folijs uirentibus: strigosi enim, & flauescen- tibus folijs inutiles. Dantur decocto ad aluum subducendam, libra una.

Minora & ro- undiora hederæ, Diof. & Cyni Diof. sed etiam recte Mesues.

De Afaro.

CAPVT

XXII.

A Sarum herba montana, folijs ut hedera angulosis, floribus & hyoscyami. Tota planta est aromatica, & gustû mordens. Radice præcipua, præsertim magna, odore tenui, sapore acri, & parum styptico. Calida sicca ordine

- ordine tertio, uel potius cum Dioscoride calida secundo, sicca tertio. Tenuat, resoluit, obstructa aperit, hepatis lienis, & horum duritiem soluit, & affectus alios inde natos, febres putridas & diurnas, icterum, hydropem, præsertim uino infusum. Purgat uomitu, & deiectione, & urinis bilem, sed pituitam manifestius, etiam exilibus, ischio, & alijs articulis: ob id harum partium dolores mitigat, præsertim infusum, uel aliter exhibitum. Oleum asari cum Ladano spina illitum sudores mouet, & rigorem febrilem inhibet. Urinas mouet, semen auget. Valentiùs agit cum sero lactis, spica & hydromelite. Mustum his radicibus cõditum, post tertium mensem hydropes & splenem sanat. Mediocriter coqui & teri potest: & quo tenuius est tritum, eò magis urinas mouet, minùs autem aluum ducit. Datur infuso ab aureis duobus ad drach. quatuor: puluere autem à drach. una, ad aureos duos.

Asari radices
ellebori albi
modo purgant,
& alia præstant.
Cratæy, Diosc.
Plin.

Asari unc. tres
musti leminis
12. misceat Dio.
ad locum, hydropē, ischia-
dem, icterum.
Drach. septem
duo Diof.

Validiorem asarum aceto calido sicco gradu tertio Galenus scribit.

20 De Iure Gallorum. CAPVT XXIII.

- G**allorū & gallinarū iuuenū mediocriter pinguiū caro, alimenti est inter aues optimi, quia facile in sanguinē uertitur, & parū excrementosa est. Caro autem gallinarū est melior quàm gallorū, nisi sint castrati. Nit-grarū quoq; & quæ nondū pepererūt, est melior, & leuior, ut gallorū qui nondū coierunt. Decrepitorū autē præcipuè gallorū caro nitrosa & salsa, cibo inepta, medicamentosa est iure suo maxime: potissimū uerò gallorū ruforū, qui ad motū sint alacres, ad coitū ardentes, ad dimicandum fortes, obesorum & macrorū medijs, quoq; uetustiores, eò magis sunt medicamentosi Galeno. Id ius ob nitrosam & salsam substantiam calidum est, lauat.

Ius gallorū aluum subducit, gallinarum astringit. Gale.

Quidā braſi- terget, tenuat, flatuſ diſſipat, cum ſemine anethi, uel dau-
cāmarinā, mer ci, & polypodio, & ſale gemmæ coctum: & dolore
curiale, cnicū, uentriculi, coli, ilium, renum, à flatibus ortum ſedat, ob-
polypodii in- ſtructa aperit. Purgat pituitam quidem cum turbitū, &
coquūt, aut ua cnico, ob id confert arthriticis doloribus ex hac natiſ. 5
cuent humores Melancholicam uerò cum epithymo & polypodio, &
cratſſoſ, lentos, cum iſſdem atq; thymo, hyſſopo, anetho, & ſale gemmæ,
crudos, nigroſ, arthriticis confert. Galluſ autem ſurfure à Galeno nu-
Dioſcorid. trituſ, alijs etiam melle & pauco ſale, plurimum fatige-
tur uel à nobiſ uenantibuſ, uel potiùſ dimicando decapi- 10
tatuſ, & exenteratuſ cum ſale, aut ſale gemmæ, igne len-
to, aqua ⁊ ſufficiente coquatur ad duarum aquæ par-
tium conſumptionem: alijs atq; alijs ſimul incoctiſ pro
Pli. reducatuſ ad treſ cotylas, uarijs medicorum ſcopiſ. Potatur eiùſ decoctum ad li-
id eſt libras. bras duas. 15

† Sextarijs 20
Dioſc. cōgijs 3.
Pli. reducatuſ
ad treſ cotylas,
id eſt libras.

Deuolubili.

CAPVT XXIIII.

Ciſſampeloſ ui
detur Dioſ. Ga
le. Pauli.

Volubiliſ multæ ſunt ſpeciſ. Vna enim eſt magna
lactaria, ſuniſ arborum dicta: flore albo campa-
næ æmulo. Dioſcoridi eſt temperata, uel paulò calidior,
ſicca ordine ſecundo, reſoluit, maturat, terget, ſoluit, ape- 20
rit oriſ ſica uaforum, ob id datur cum tragacātho, maſti-
che, ſpica nardi, ſero lactiſ: obſtructionem uenarum me-
ſaraicarum & hepatiſ liberat: ob id ſanat icterum cum
ſucco apij, & intybi, uel ſero lactiſ: bilem uſtam clemen- 25
ter purgat, ob id febreſ putridaſ, præſertim biliſaſ diu-
turnaſ: thoracem, & pulmonem excrementiſ repurgat,
ob id aſthmati confert, phlegmonem hepatiſ externam
iuuat: præſertim cum polenta & oleo roſaceo, & ace-
to. Cephalalgiam antiquam, præſertim cum oleo roſato
aut chamemelino, & aceto, ſuccuſ eiùſ aurium ulcera 30
ſanat. Secunda eſt parua, ſolijs & floribuſ minor, ſuper
Periclimenus terram & aliarū plantarum ramaſ ſerpit. Tertia etiam
lacta

- lactaria, folijs subalbis, lanuginosa, immodicè calida, in= est potius quàm
 cîdit, ulcerat, & ita soluendo sanguinem educit. Ob id clematis alte-
 prorsus uitanda, tanquàm uenenosa. Quarta est folijs ci ra Diosco.
 treoli modo asperis, flore foliaceo, squammatim compa= Lupus Plin. di-
 5 cto [quod sicut ampulæ adherentes, malè uertit inter= ciur, & lupus
 pres] Lupulus uocatur temperatus, uel potius frigidus salictarius.
 principio ordinis primi. Sanguinem bile flaua modicè
 purgat, eumq; clarum reddit, & sedato eius calore tem= perat, præsertim sero lactis infusa: icterum syrupus ex
 10 eo sanat, febribusq; biliosis & sanguineis prodest. Ipsa
 quoq; & succus eius cum ordeï polenta cephalalgiam
 calidam sanat, & uentriculi, ac hepatis intemperiem ca= lidam. Cumq; tam sit efficax medicamentum, mirari su= Flores huius
 bit, cur à nostræ tempestatis medicis in usu tam rarò ha= cercusis lar-
 15 beatur. Quinta est radice bryoniæ, aut maiore cucurbi= giis incocti ca=
 tula magnæ instar, caule bicubitali, folijs angustis, par= put remant.
 uis, in sagittæ pennatæ modum figuratis, leui causa deci= duis, lactis præter ceteras fecunda, quo fit scammoniū, Helxine uel
 ob id domina lactariarum uocatur, calida sicca ordine bedere folia.
 20 secundo uel potius cum Galeno tertij principio: in eius= molliora trian=
 dem uerò sine succus ipsius lacteus, idemq; acer, & mor= guli figura, flo=
 dax magis, quàm ceteræ ipsius partes, minùs quàm tertia: ris albi, rotun=
 tergetq; ac resoluit, ut mox in scammonio audies. Hæc di, caui, cala=
 & magna cæteris præfertur, præsertim si ex locis sint tibi forma Dio=
 25 temperatis. Huius deniq; radice cum oleo rosato, uel cha scorid.
 memelino emplastrum, cephalalgiam frigidam, & anti=
 quam, ac hemicraniam sanat. Decocti primæ dantur
 unc. quatuor, infusi autem in sero lactis libra una.

Conuoluuli, seu volubiles, & quæ vicinis plan
 30 tis se implicant, sunt similax, læuis, aspera, hortus
 lana, clematis duplex, cyclaminus altera, & aliæ
 non paucae Dioscoridi.

DE MEDICAMENTIS

violenter, & moleste purgantibus,
iisdemque deleteriis.

De Scammonio.

CAPVT

I. 4

Scammonia pro
prie plāta: scā-
monii, liquor
& succus.

Colophonium
Plin. ex Mysia
Asiae Diosclau-
datur.

Syriacū & Lu-
daicū, malum,
densum, graue,
Diosco.

Resecatur ra-
dicis caput in
cauum, quo li-
quor colligen-
dus est.

Alij liquorem
excipiūt folijs
iuglādis suffo-
sam foueam te-
gentibus.

Secundū Prie-
neste alijs.

CAMMONIVM EST MEDICA-
mentorum purgantium maximum,
ut purgatorij nomine simpliciter
pronuntiato, per *ἀρτομονίαν*, scā-
monium intelligatur, ut ait Demo- 10
critus. Est autem lacteus ipse suc-
cus: postremæ uolubilis natæ in Antiochia, Armenia, re-
gione Scenitarum, Arabia, Turchia. Plurima etiā apud
nos nascitur, sed praua, loci (opinor) naturā, & colen-
di modo, & arte conficiendi. Quibus tribus euadit hæc 15
bona, alia mala. Fit autem multis modis. Primo, cū pri-
mū radix super terram extiterit pars eius non euulsa:
quæ terre supereminet incisa, succum quandam gum-
meum quotidie remittit, qui siccatus seruatur. Deinde ra-
dix omninō euulsa inciditur, lacq; inde profluens sicca- 20
tur, uel igne lento, uel Sole, & in offas quasdam forma-
tur, & ob signatur. Colore autem est sub albo, uel uario.
Postea taleolæ radicum trite exprimuntur, & succus, ut
dixi, siccatur, sigillo notatur. Nunc autem bonitatis fides
per sigilla hæc perijt: est autem hæc crassa, nigra, grauis. 25
Sunt etiam, qui ex folijs & caulibus tritis succum extra-
hunt, & quo dixi modo, siccant, coguntq;: sed hic
ex nigro uirescit, estq; odoris tetri. Præstantissimum
est Antiochenum, præcipuè, quod primū summa
radice incisa exudat: reliqua hoc inferiora: uiride pes- 30
simum. Secundas tenet Armenium. Nostras uerò, &
quod

† Taurino glutini simillimum, splendens, nitidum, decorum, rarum, fungosum, te-

- quod ager Scenitarum mittit, omninò prauum est, etiam quod primum profluit. † Sit autem clarum gummi modo, aut subalbum, aut uariū: præcipuè quod primum effluxit. Idem fractum, salinæ aut aquæ attractu lactescit. Sit præterea tenerum, & friabile, pulueratuq; facile, leui pondere, odoris proprii, sed boni, non tetri. A quibus notis quantò magis recedit scammonium, tantò est deterius. Viginti annos seruatur, sed quò antiquius, eò imbecillius. Calidum est ac siccum, ordine tertio, ac re minus tamen quàm planta ipsa, acrimoniæ, opiorum, parte per artem fracta & obtusa. Est etiam amarum, incidit, terget, purgat, bilem flauam ex sanguine attrahendo, etiam à remotissimis partibus: tanta eius est ceu furiosi uehementia. Cor, uentriculum, hepar intestina, ledit, reliquaq; uiscera conturbat, uentriculum subuertit, appetentiam deijcit, nauseam mouet, sitim excitat. Ex scammonio autem myrrha, costo, croco, omphacio, opio pauco, cum uino austero fiant trochisci drach. unius pondere. Quibus ex uitello oui & aceto forti solutis, & illitis, fronti quidem ac temporibus, cephalalgia frigida uetus, & hemicrania solutu contumax sanatur: denti uerò, eius dolor & rosio cessat: strumis autem, præsertim cum succo apij uel dauci, eas discutit: occipiti denique cum succo sisymbrij & aceto caron & lethargum magnopere iuuat, si opij loco habuerint castorium. Scammonium item cum lana subditum menses mouet, & abortum facit. Scorpionis ictum cum succo menthæ aut uino illitum sanat. Non sumendum igitur calidis & siccis naturis, & febricitare paratis. Sumpto autem eo, frigus, æstus, fructus præsertim frigidi-

aqua

nuissimis fistulis, spongiosum. Dioscor. Plin. quam leuiss. cuiò liquefscens, uirus redolens Plin. lingua, & cum diluatur albescent, sed lingua non urens, quod tithymali succo adulteratum facit.

Omnis liquor & succus, plantae est ualētior. Ellebori modo purgat & magis bitē Paul. & phlegma. Diosc. Stomacho nocet plusquam cetera purgātia Paul. ob id sal, piper, zingiber uel aliud stomacho gratū misceat.

Dat Paulus his, qui bono sunt stomacho, & febribus capto.

aqua frigidior, somnus longior, exercitatio, ira[& cete-
 ri uehementes animi affectus] uitantur. Nostri cor-
 poribus ualde noxium est scammonium, quod flatu mor-
 daci uentriculum subuertit ad nauseam, & molestè tur-
 bat. Id quod ne contingat, coquitur in pomo, præfer- 5
 tim cum dauco, galanga, semine apij, fœniculi, & simili-
 bus. Iis enim coquitur uapor eius flatulentus, ferransq;
 & mordens dissipatur, & noxæ præterea eius aliæ mi-
 tescent. Deinde quòd calore uehementi corpus accen-
 dit, & febres in eo si ad eas est paratum, accedit, sitimq; 10
 inexpletam. Ea autem noxa tollitur mistis coquendo
 refrigerantibus, & acrimoniam eius flammeamq; cali-
 ditatem frangentibus, mucagine psyllij, succo & car-
 ne prunorum, succo & aqua rosarum, & uiolarum re-
 centium, cydoniorum acido dulcium, rhois, spodio: oleo 15
 quoque rosato aut uiolato, ante coctionem eadem ra-
 tione inuoluendum. Tertio loco uehementer attrahen-
 do uenarum ora immodicè dilatat, unde fluxus uentris
 ferè fit immoderatio. Quod incommodum uitamus
 mixtis coquendo, quæ partium harum uires tuentur, & 20
 laxam substantiam cogendo roborant: qualia sunt sty-
 ptica, quæ præterea scammonij acrimoniam superficia-
 riam tollunt, tenuitatem & penetrandi facultatem re-
 primunt, ut mastiche, succus & caro cydoniorum, cy-
 donium ipsum, myrobalani citreæ, aloë. Quarto doctores 25
 punctorios uisceribus rodendo adfert, ac intestinis ro-
 dendo excoriatis, dysenteriam uel tinesmum excitat. Hæc
 ne fiant, medicamenta illi miscemus, quæ tum citò ac cle-
 menter ipsum uelut furiosum deturbent, & corpore ex-
 pellant, tum uirtutem eius ferrantem & acrem obtun- 30
 dant. Prioris generis sunt lubricantia, ut mucago psyl-
 lij, caro prunorum, adstringentia, ut mastiche, cydonia
 post

post ipsum sumpta, præsertim ubi iam purgare cœpit ipsum, cum celeriter descendere ac egredi compellunt. Aqua quoque calida pota aliquandiu post ipsum sumptum, furiosam eius uehementiam frangit. Idem psyllij
 5 muccago cum aqua calente, extracta cum oleo rosato, sumpta horis quatuor, uel quinque post scammonium, efficacissimè præstat Rufo autore: addito horis post duabus myrobalanorum infuso, hæ enim ipsum citò deturbant. Secundi generis sunt humida, pingua, &
 10 lenta, ut tragacanthum, bdellium, oleum rosatū, & amygdalinum, & similia. Postremò substantiæ suæ totius proprietate lædit cor, uentriculum, hepar, facultatum quarundam nos gubernantium ceu fontes quosdam.

Quibus noxis per quædam proprietate & facultate
 15 contraria resistimus. Quæ incommoda cum sint maxima, ijs accuratè resistimus, miscendo quæ medicamenti actione efficiunt tutiorem, & partes dictas facultatesq; in his sitas roborant, qualia sunt medicamenta cardiaca, stomachica, hepatica, tam calida, quàm frigida. In hanc
 20 quoque rem commodat non parum eius per artem præparatio, quæ Rufo sic perficitur. Scammonium oleo uiolato aut rosato, aut amygdalarum dulciū toto propè die inuoluit, identidem reuoluendo: postea tritum inuoluit infuso myrobalanorum citrearum, ex succo cydoniorum facto, donecq; siccetur in scutellam reuoluit:
 25 tunc in malo cydonio coquit, formatq; trochiscos quæta parte drachmæ unius graues, quorum singuli citra molestiam purgant. Vel seminis apij, fœniculi, dauci, ana drach. duæ succo cydoniorum igni lento incoquantur & colantur. Hocque succo scammonium, ut dictum
 30 prius est, inuoluitur, & siccatur. Post in malo cydonio cum myrobalanorum citrearum propè dimidio coquitur

Cum cydonijs
miscet Gal. lib.
pri. alimē. ubi
autē cum melle
aërio, seu man-
na misceat, non
legi.

tur eidem Ruso, non solum minuenti, sed etiam augenti,
uel mutanti vires scammonij pro scopis varijs, si affe-
ctus postulat, & res patitur. Galenus autem manne
sextuplo, & succi rosarum triplo, scammonium in malo
cydonio probe coctum miscuit: quo parandi modo mul-
ta eius nocumenta sustulit, interdum muccaginem psyl-
lij, aliquando cardiaca, aliquando alia, pro varijs scopis.

Hamech uero ex scammonij parte una, foliorum ui-
larum partibus duabus, glycyrrizæ parte dimidia oleo ro-
sato inuolutis, format trochiscos drach. unius pondere, è
quibus unum exhibet. Humān quoq; scammoniū in oleo
amygdalino cum paucis mastiche dissolutum in sole bi-
duo agit, oleum paulatim & saepe affundendo: deinde
in aqua rosarū, in qua bdellium fuit dissolutū, biduo simi-
liter agit, & siccāt: post in malo cydonio coquit, &
cum tertia parte myrobalanorum citrimarū, format tro-
chiscos. Dantur hi drach. dimidia. Paulus autem zingi-
ber, piper longū, anisum scammonio miscens, coquēdo in
pomo acido, uel austero, innocentius efficit. Nos autem
frustra scammonij amygdalis purgatis, & tritis inuolu-
ta: folijs quoque quibusdam tegimus, & sub cinere cali-
do coquimus: amygdalis deinde abiectis, scammoniū in
aqua cydoniorum acidorum (cui spica, anisum, & alia
quædā, tum aromata, tum semina odorata fuerint inco-
cta) dissoluimus: post siccamus, & cum mastiche, &
bdellio coquimus in cydonio, uel pomo austero, maza
circundato. Deinde trochiscos cum equali portione
rhois, & quarta parte spodij formamus, ut priores lon-
gè optimos pondere scriptuli unius. Dantur singuli,
& purgant innoxie. Idem scammoniū postquam oleo
rosato, aut amygdalino est inuolutū, cum octupla miua,
& pauca spica in pomo etiam coquimus. Aloë item
scam

scammonij uiolentiam frangit, & myrobalani præter
 cetera. Coctum etiã in succo portulacæ, uel muccaginis
 seminis eius, noxas multas exuit. Coquatur autem clemen- *Alij accura-*
 ti calore: nam calor repentinus malignitatē eius auget, *tius uerendum*
 5 & parum diu teratur, quia triuram longiorem nō susti- *contendunt.*
 net. Datur per se a granis quinq; ad duodecim.

Vltra duodecim grana & etiã scriptulum, sine
 noxa quidam dederunt, obolis duobus alnū soluit
 Diofco. interdū tribus, etiã duobus ellebori obo-
 10 lis, & drach. vna aloës, cū largius purgandum,
 aut ipsius per se drach. vnam.

De turbith.

CAPVT II.

Turbith radix est herbe lactaria, folia ferula, sed
 minora habentis. Est autē turbith quoddam hor-
 15 tense, alterum syluestre: & in his magnum & parū, &
 album, flauum, nigrum. In locis siccioribus, quia lacte est
 crassiore, gummosius euadit, & melius. Laudatur enim
 gummosum, album, uacuum, arundinosum, cortice cine-
 ritio & plano, recens mediocriter, fractu facile. Non
 20 gummosum autem imbecillum est, ac uentrem cōturbat.

Malum quoque est flauum & nigrum, crassum & gra- *Hec Serapio*
 cile, cortice crispo, & dum frangitur intus ceu neruoso: *etiam suo Tur-*
 quod est syluestre. Recens etiam minū uiscera contur- *bith tribuit.*
 bat, ac euertit: uetus imbecillum est. Corticibus extre-
 25 mis liquato gūmi illitis, ipsum quidā mentiūtur: quod si
 frangatur, intus gūmosum haudquaquā erit. Calidum
 est ordine tertio, purgat trahendo mediocriter, flatus ex-
 citat, uentriculum ad nauseam euertētes: siccāt quoq; ex-
 crementis etiã tenuibus uacuatis. Correctū enim turbith
 30 pituitā crassā & lentā, & putrē à uentriculo, thorace,
 neruis, etiam à remotis, præcipuē iuncturis educit. Ob id
 ad dolores arthriticos usus eius est: à psora, lepra, baras,

& alijs uitijs pituitosis, tum cutis, tum aliarum partium:
 & pituitosis febribus, aut praeseruat, aut uindicat. Hoc
 autem sumpto, uitabis austrum, & usum piscium. Pur-
 gat tardè & imbecilliter, & stomachum ad nauseam
 subuertit, & usu crebro corpus extenuat. Ob id cortex 5
 eius ad album usque abradendus est. Acribus autem, ut
 zingibere, sic eius actio intenditur, ut proprietate qua-
 dam mirabili per id cumulatam, etiam à iuncturis & his
 remotissimis & profundissimis pituitam crassam & len-
 tam extrahat, cum per se solam tenuem pituitam educat, 10
 idq; tardè. Ne uerò stomachum exagitet, ac euertat,
 medicamenta stomachica miscentur, & odorata agita-
 tionem eius placatura, ut mastiche, zingiber, piper lon-
 gum, gallia, & aromatica alia. Ne denique corpus ema-
 ciet, oleum amygdalinum, uel amygdala, uel saccharum 15
 ei miscenda sunt, uel cum Rufo pistata. Iudæus autem
 turbith partem unam, zingiberis partem dimidiam, amygda-
 larum duplum, cum condito uel siccato succo cydonio-
 rum miscet, tanquam purgatorium salubre. Hamech ue-
 rò turbith partem unam, foliorum uiolarum partes duas, 20
 zingiberis partem dimidiam miscet in trochiscos citra
 molestiam purgantes. Ioannitius autem, dactylorum ace-
 to dies duos infusorum, partes centum, penidiorum par-
 tes quinquaginta, amygdalarum purgatarum, partes tri-
 ginta, turbith, partes triginta quinque, scammonij, partes 25
 duodecim, zingiberis, piperis longi, foliorum ruta sic-
 corum, ana partes quatuor, miscet cum melle despumato,
 & medicamentum fit mirabile. Sed filius Zexar,
 turbith partes decem: zingiberis partes quinque: sac-
 chari partes uiginti: interdum mastiches drach. tres: alias 30
 alia miscuit pro uarijs indicationibus, ad morbos hoc
 remedio egentes. Idem quoque turbith à raso cortice pur-
 gatum

gatum succo cucumeris agrestis, horas viginti quatuor macerat & siccatur. Fitq; sic ualentissimum ad articulares affectus. Si quam in corpore noxam reliquit, pota multa calente, aut quæ saccharo rubro est dulcorata, aqua calida eam profligabis. Coctione & tritura mediocrem sustinet. Datur puluere à drach. una ad drachmas duas.

Decocto autem à drachmis duabus ad drach. quatuor.

Turbith Serapionis est Diosc. tripolium folio ifatidis. Pityusa autem Diosc. turpet dicta folio pini: vulgare verò turbith est radix tithymali myrritæ à myrraceo folio. Mesuæ autem turbith folio ferulæ quid sit, hodie parum est compertum.

De Agarico.

CAPYT

IIL

15 **A**garicus medicamentum efficax oritur in truncis arborum magnarum, uetustate iam putrescentium, & erosarum, tanquam earum uel apostema, uel fungus. Est autem his duplex mas, & femina. Mas est malus, praeter-
 20 tim qui longus, niger, durus, densus, grauis, & in frag-
 mentis ceu uillos neruorum ostendit. Femina si rotundior,
 20 alba, porosa, & rara ualde, & frangi facilis, leuis, dulcis
 primo gustatu, mox amara & styptica, est melior, prae-
 cipue summa corporis sui parte. Nam stipex quod ligni
 putrefacti aliquid praefert, malus est, ut erosus agari-
 25 cus. Calidus est ordine primo, siccus secundo, constatq;
 substantia duplici, aërea superficiali, dulci primo gu-
 statu percepta: & terrea styptica, sed tenui ob uincen-
 tem in hac ignea substantia, amaritudinis esse trice, qui-
 bus incidit, tenuat, terget, obstructa omnia liberat, status
 dissipat, purgat. Pituitam autem crassam, lentam, putrem,
 30 & bilem flauam, & atram purgat Galeno, à cerebro,
 neruis, musculis, sensorijs, spina dorsi, thorace, pulmone
 uentriculo, hepate, liene, renibus, utero, iuncturis. Ob hæc

Mas rotundus,
 & undiquaque
 sibi coalitus,
 Diosc.

Femina mare
 melior, cursu
 uenarum recto
 constat eidem.
 Dulcis uerque
 eidem.

Subacris & mo-
 dice stypticus
 Gal. albiß. fra-
 ctu facill. mini-
 mum lignosus,
 aut perforatus
 Paul.

Crassos humo-
 res incidit, ob-

structiones uiscerum purgat, Gal. Vbi autē cetera hęc scribat, nodū legi.

Præfocationi ueri confert, In coxendicis, & aliorū articulorū doloribus cū oxymelite datur, & ad omnes inier nos affectus sto macho, per se si edatur. Phibiscū cū de fruto torminibus, cruditati, acido ructui Diosc. Tardē agit agaricus uentri culo parū molestus. Paulus nō Diosc. noster. Hos trochiscos apud Gal. nondum legi. Pau. dat crach. duos cū mulsā, Diosc. uarium pondus pro affectu uarietate.

medicamentum familie Democrito est dictum, quod ad omnes omnium partium internarū affectiones, præcipuē cephalalgiam ueterē, epilepsiam, uertiginem, mania, melancholiam, & alios cerebri ac neruorū affectus etiam cum tumore cōiunctos: ad asthma item, & spirandi difficultatem, & thoracis, aut pulmonis ulcera: ad affectus uentriculi, & uasorum aliorum: ad icterum, hydropem, lienis duritiem, & dolorem, & tumorem, tum ipsius, tum hepatis, & renū, & reliquos morbos obstructioni succedentes. Urinā quoq; mouet, ac menses uterumq; expurgat. Cutis colorē floridū reddit, lumbricos necat, ischiadi, & ceterorū articulorū doloribus cōfert, & febribus diuturnis ex materia uaria natis, easq; ad typum aliquem reducit, præsertim potus cum idoneis illi materie alijs medicamentis. Viscera reddit imbecilla, ob id tergetibus miscetur, ne in ea uirtus eius altius penetraret. Tardē quoq; & imbecilliter uacuat Diosc. nisi cum tertia parte salis gēma, & manna in trochiscos cogatur. Per se tamē eidē saluber dicitur ob substantiā & dulcē & stypticā, legitima portione mistam. Humain uerō mulsā ei uires, & celeritatē addit. Haly autē ex agarici parte una, ligustici, uel dauci parte sexta, salis gēma parte quarta, cum polypodij recentis mucagine trochiscos uirtutis mirē facit, quando est eo opus. Iudæus oxymelite scillitico uires eius auget, & acribus alijs. Galenus puluerem eius uino (cui infusum est zingiber) macerat, & cogit in trochiscos efficaces multum. Additur eadē ratione & spica & seru lactis, præcipuē caprini. Cotionē & triturā mediocrē sustinet. Datur pul. ā drach. una ad drach. duas: decocto ā drach. duabus ad drach. quinq; seruatur annos quatuor.

Agaricus aut radix est cum Galeno, aut uelut fungus quidam candidus, odoratus, nocte lucens, trun

truncis ilicum & aliarum arborū glandiferarum
truncis innatus.

De Colocynthide. CAPVT IIII.

- Colocynthis est cucurbita sylvestris fructus, &
5 Planta, sel terræ etiā quibusdam dicta, & Arabi-
bus plantarū mors, quod herbas alias sibi uicinas ueneni
modo interficit, ut uicina illi terra adusta uideatur. Fo-
lijs, sarmentis super terrā serpentibus, fructu licet mino-
ribus, cucurbita imitatur. In ea mas est foris lanugino-
10 sus, nigricans, sub asper, durus, grauis: & foemina præ-
stantior, præsertim si est magna, exactè matura, alba, le-
nis, rara, leuis: uti eius interior medulla albißima, rara,
lenis, & leuis, quoq; leuior, eò melior: sitq; ex agro laxo,
arenoso, libero, Autumno lecta, cum languescente uirore
15 coeperit in luteū colorem mutari. Immatura, & his no-
tis destituta mala, flatu torminosos & molestissimos
excitat, immodicè purgat, ut etiam sanguinem educat, &
sepe mortē afferat. Pessima est etiā ac uenenosa, quam
20 produxit unicam tota una planta. Quæ planta si loco
illo est unica, multo perniciosiorem fructum parit: præ-
sertim si locus ille est uliginosus, uel puluerulentus, uel
thermis propinquus, uel serpentibus abundet. Calida
est ac sicca ordine tertio, ignea substantia & terrea per
ustionem tenuata [eximie amara] constat. Pituitam &
25 alios humores crassos & glutinosos, magis ex profun-
dis partibus & distantibus, ut cerebro, neruis, musculis,
iuncturis, pulmone, thorace, quàm ex uenis attractos, ut
censet Dioscorides, purgat: ac etiam bilem flauam, ut
uoluit Humain. Quapropter dictarum partium morbis
30 mirè subuenit, cephalalgie antiquæ, dolori cranij totius,
hemisphæriæ contumaci, epilepsie, apoplexie, uertigini,
aqueose fluxioni in oculum, podagræ frigide, ischiadi

Id uerum in ca-
nonibus demon-
strauit, alij id
parui faciunt.
Pituitā, bilem,
& strigmenta
Diosc. purgat.
Pulpa colocyn-
thidis uacuat
precipue bilem
& mucos, non
à sanguine, ut
elleborus & scā-
monium, sed à
neruis & ner-
uosis partibus,
Paul. nō Diosc.
Danda quibus

caput est le- maximè, ac reliquis nervorum iuncturarumq; affecti-
sum, & menin- bus: asthmati item, ac tussi antiquæ, dyspnœæ ex thora-
ges, aut peri- cis repleti angustia. Ac præterea summè omnium pro-
cranios, uerti- dest colico dolori, tam à pituita, quàm flatibus, & hy-
ginosis, hemi- dropi. Omnia autem hæc siue sumpta, siue chystere, aut s
cranicis, epile- balano intestinis immissa præstat: utero autem imposi-
pticis, apople- ta, fortum necat. Eadem cum aceto forti affricta, alphas,
cticis, cynico lepram [psoram] elephantiam sanat. Oleum deniq; super
spasmo, asthma cineres calidos incoctum cortici eius inanito, capillos
ticis, oribopne illitu nigrat, eosq; ne cadant firmat, canitiem tardat. Idem 10
icis. Paulus.
Cum oleo spi- auri instillatū eius dolorem ac tinnitum sanat. Acetum
ne affricatum, autē similiter incoctum collutione dolorem dentium sa-
lumborum & nat : incidit enim, tenuat, terget, digerit. Ne autem cordi,
coxarū dolores uentriculo, hepati, & cæteris uisceribus noceat turban-
sanat, & alia do, subuertendo, uiolenter trahendo, miscenda ei sunt di- 15
multa potest, Dioscor. Plin.
Gal. Paulo. itas partes roborantia, ut mastiche, gallia, & similia, uti
miscentur glutinosa, lubricando citius deturbantia: acri-
moniam mordacem obtundentia, ut gummi, tragacantha :
bdellium, mastiche, & similia, ne amplius uias ul-
ceret [per quas fertur] & ora uenarum adeo uehementer 20
aperiat, ut inde sanguis manet. Filius Serapionis colo-
cynthidem mulsā cui incocta fuerat ruta macerabat, sic-
cabat, leuissima terebat, ex mulsā prædicta dabat. Græ-
cus quidam colocynthidem rosato oleo fricabat, & cum
equali portione ladani in catapotia formabat, utilia 25
prædictis affectibus. Ego autem eam minutissimè forpi-
cibus incido, glutino, & muccagine tragacanthi aut
bdellij perlino, sicco, tenuissimè tero : cum ladano, uel
mulsā, uel mastiche oleo rosato dissoluta, in pastillos
cogo citra molestiam purgatorios. Quod si noxam cor- 30
pori impresserit, mulsā, uel uuarum passerum decoctum,
cum oleo amygdalino, uel oleo nucum, eam abolet.

Longam decoctionem sustinet, estq; ut mihi cum Serapionis filio uidetur contra filij Zexar sententiam, pulueranda tenuissimè, ut eius facultas malefica, permista illi exquisitè alia plenius obtundatur, utq; uiscera celerius permeet, neq; in ipsis ob partium minus tritarum crassitiam cesset: qua fortasse fit, in uisceribus pigra retinetur, eaq; ulceret, præsertim cum sensu perceptibiles fuerint eius particule. Datur a siliquis sex ad decem, frigus, & æstum uitantibus.

70

De Polypodio.

CAPVT V.

Polypodium radix est plantæ, lapidibus, & arboribus in crescentis quam *λεωδοντίσις*, id est, arborum filicem, Græci uocant. Quod lapidibus innascitur, humiditate excrementosa, cruda, flatulenta, uentriculum ad nauſeam euertente, abūdat. Præstantius quod arboribus, præſertim glandiferis, innascitur: præſertim † magnum est, recens, solidum, nodosum, foris ex nigro rubescens, colore intus herbaceo, ut pistacium, sapore dulci, austero, tandem subamaro, nonnihil aromatico. Dioscorici calidum est tertio gradu, siccum secundo, humores crassos, lentos terget, digerit, siccatur, bilem atram, & pituitam uel crassam uel lentam purgat etiam à iuncturis. Affectibus ob hæc melancholicis prodest, ut quartanis, præsertim cum mulſa, epithymo, sale Indo, colico etiam dolori, & splenis duritiei quouis modo usurpatum. Contra rimas, quæ inter digitos fiunt, trita illinitur. Corpora enim exenuat & siccatur. Ne uerò uentriculum ad nauſeam euertat, utq; citius uacuet, datur ex mulſa, uel aqua hordei, uel uuarum passarum, uel ex iusculo gallorum & gallinarum, ut suasi Hanech, coctum, uel sero lactis. Bibitur uti liſ. ter mistis seminibus odoris, uel alijs aromaticis, ut dauco, aniso, fœniculo, zingibere, uel simili, animam &

30

Serapio parit, Paul. & Auic. multum teri uolunt, quia asperæ eius partes interioribus hærentes ulcerant. Pau. ad drach. unam, seu octodecim ceratia, id est, siliquis, propinat.

Truncis arborum præcipue roborum & lapidibus muscosis Diosco. † Digni minimi crassitudinis Diosc. Pin. Cum mulſa potest quod colicis Paul. Bilem trahit, & pituitam Diosc. sine graduum mentione etiam Galeno: dicte uerò qualitates minus calface re ostendit gra. 2. Aui. temperatum Auer. Clementer purgat sine morſu, siccatur securius epithymo Auer. ro. Mandant

per se multis- facultatē uētriculi naturalē corroboratē. Longā satis co-
ne stomachi ctionē sustinet. Datur à drach. duabus, ad aur. quatuor.
subue: sione: sto
macbum tamē
ab eo offendi
etiā Plin. scri-
bit.

Id in Gal. non-
dum legi.

Id in canombus
demonstrauit.

Candidissimā
Plin. utilissimā
addit albā Ga.
in Therap.
Calida secundo
gradu Gal.

Tussi antiquae,
& asthmatis,
trib. obolis sum-
pta eclegmate,
prodest. Diosc.
urina ciet, iste-
rum, hydropem
eodem pondere
iuuat. Idem.

Vredine qualis
ab urtica fit, in
partibus mol-
libus excitat,
quam oleū sa-

Dioscor. etiam cum beta vel malua coquit, vel
aridum mulsā inspergit. Vncia vna nostratis va-
cuat parum, & sine molestia.

De Scilla.

CAPVT

VI.

Scilla, autore Galeno, bifariam utilis, tum quod hu-
mores expelli apparat, tum quod apparatus uacuat.

Melior est, quæ alteri connexa eruitur (sola enim &
singularis, ut etiam prope thermas orta, est uenerosa) sa-
pore dulci, acri, amaro, laminis splendentibus, ex agro li-
bero, calida ordine tertio: sicca prope tertium. Substantiam
habet superficiariam, igneam, acrem admodum: ac terream
adustione amarā: aëriam denique mediocrem, eamque dul-
cem. Humores crassos ac lentos, & bilem atram inci-
dendo, tenuando, tergendo, ut promptius expellantur ap-
parat, & maxime oxymeli ex ea scillites, & eosdem ipsa
purgat. Quapropter capitis affectibus (cephalalgia, ce-
phalea, epilepsia, uertigini, scotomati) neruorum, &
iuncturarum, pulmonis & thoracis, praesertim electa-
rium ex succo ipsius & melle sumptum lambendo, con-
fert. Idem uocem claram reddit, & oxymel scillites, &
acetum scillites. Eadem splenis obstructionem & tumo-
rem sanant, putredinem in corpore prohibent, ob id sa-
nitatem tuentur, iuuenile corpus diu seruant, sed emaciāt.
Gingiuas quoque laxas sanat, dentes commotos ore collu-
to acetum scillites firmat, oris foetorem tollit, & hali-
tum reddit odoriferum, dolorem uentriculi sedat, co-
ctionem iuuat, corporis colorem commendat, corpus
molle & laxum confirmat, quouis modo usurpatum:
scilla enim tenuat, incidit, terget, foras trahit, resoluit
materiam crassam lentore partibus adhaerentem: a pu-
tre dine

- bredine uindicat, ulcerat, writ. Assata scilla facilius sol-
 uit, immissa autem aceto humores crassos, lentos, altius
 merfos, expelli promptos reddit: laminae autē ipsius ma-
 20 zā separatim inuolutæ sub cinere calido quantum suffi-
 cit, coquuntur, exoluuntur, in usum ueniunt: uel ipsæ lami-
 nae uase luteo uitrato, sursum stricto, operculato, perga-
 meno includuntur. Dies quadraginta per æstiuos dies
 insolantur, uase identidem uerso, ut ex æquo undiq; ca-
 leat: extracta usurpetur, uel cum equali farina orobi,
 10 fiant trochisci, quando opus est, utēdi. Ex his sic assatis
 etiam fit acetum scillites, uel cum Paulo mox ubi à scilla
 exemptæ sunt laminae aceto mersæ, insolenter in uase si-
 mili à Veris initio ad Aestatis finem, post usurpetur.
 Datur autem potio à drach. quinq; ad drachmas duode-
 15 cim: oxymeli autem scillites ab aur. sex ad unc. tres: tro-
 chisci autem à drachmis duabus, ad drachmas quatuor.
 Mediocre ferre coctionem potest scilla.

De hermodactylis.

CAPVT VI.

- 20 **H**ermodactylus est radix herbæ cuiusdam mona-
 ne: et ea uel digitum longa, uel rotunda, ac eadem
 præstantior, si multum est alba, intus et foris magna me-
 diocriter dura: altera scillæ aut raphano proxima, si cre-
 uit, si Vere lecta est, et menses deinde sex siccata est. Ru-
 bra autem et nigra mala est, et quæ in loco pingui et
 25 humido prouenit, quod inde humor eius inflans, et ex-
 cremētus ei largior insit. Rara uero laxa, leuis, est im-
 becillior. Calidus est ac siccus ordinis secundi initio, cum
 humiditate tamen excrementosa, flatulenta, nausæabūda,
 qua uentriculo nocet, præsertim quando in eum ex par-
 30 tibus alijs excrementa confluunt. Pituitam crassam, præ-
 sertim à iuncturis trahit, ob id podagræ, et alijs arthri-
 tidis differentijs confert, non sumptus modò, sed etiam

nat. Gal. lib. 2.
 simpl. cap. 5. nō
 autem causti-
 cum uidet.

Multi usus fit
 per assationem
 Diosc. per eāq;
 uel elixationē
 eius uehemētia
 reprimitur Ga-
 leno.

De his trochi-
 scis, et farine
 menjura in tro-
 chiscis scillinis
 dicitur.

Acetū scillites
 Vni scillæ par-
 ti octo satis par-
 tibus additis,

cochlear l. uel
 duo dat Diosc.
 ad aluiū lenien-
 dam.

De hoc in no-
 stris simpl.

Serapionē et
 Auic. sequitur.

Alexander
 Trallianus.

Paulo malusest
 stomacho, deco-
 ctio radix pur-

gat peculiari-
ter artubriicos
in ipfis fluxio-
nibus.

Castigatio.

Aluansf.

cataplasmate admotus, præsertim cum vitellis ouorum,
& farina hordei, uel mica panis. Impinguat, sperma au-
get, ulceribus confert, quia terget sordem eorum, & car-
nem in his putrem consumit. Cuminum, zingiber, piper
longum, libysticum, mentastrum, mastiche, mista, hermo-
dactylum prohibent, ne suo humore excrementoso, &
flatulento lædat uentriculum, neue flatu crassos & nau-
seabundos in eo excitet, aut multa in ipso excrementa col-
ligat. Si uerò hermodactylus cum pauco zingibere, &
succo raphani, uel cum scilla assata, aut scyllæ succo, & 10
zingibere, & pauca spica, in trochiscos fingatur, pur-
gat celerius & plenius: (per se enim tardè & imbecil-
liter uacuat) Myrobalani quoque roborando stomachum
hermodactylos citò deturbant, & humorem in uentri-
culum affluxum prohibent. Datur ab aureo uno ad au- 15
reos duos: annos tres seruatur.

Mesues agit de hermodactylo, radice etiã Pau-
lo diuersa, ab utroque ephemero, quorum Colchis
cū venenosum, radice rotunda quamuis sit, tamen
id non est Mesuæ hermodactylus optatior, ut nec 20
Pauli. Ephemerum uerò absolutè dictum, aliter
iris agrestis, foliis & caule lili, aut satyrii, radice
vna digitali crassitudine longa, licet à Diosc. Plin.
Gal. inter medicinas recensetur, tamen id Mesues
& Paulus hermodactyli nomine non accipiunt.

Ireos flores al-
bos, pallidos, lu-
teos, purpu-
reos, cæruleos
Diosc. scribit:
radicis non flo-
rum colore di-
stinguit.

De Iride.

CAPVT VIII. 25

IRIS radix est herbae, quam ῥεῖνός δ' ἴρις, id est, liliale uo-
cat autor Græcus, cuius flos uel cæruleus, ac uersico-
lor, ut iris arcus cælestis, undè illi nomen: uel albus.

† Alterius radix optima est, si magna, dura, dēsa, cre- 30
bro

† Optima Diosc. est Illyrica densa, submutila, frangi cōiūmax, subrusa, ualde odo-
rata sternutamenta, mouens dum frangitur gustu amara.

- brò geniculata, ex albo rubescens, odore seu uiola aromatico, sapore acri, & mordente. Veris initio collecta. Radices colligendas incipiente foliorum de fluuio docet Dioscorides. Tenuat, terget, coquit Paul.
- 5 calida sicca ordine tertio, acris: terget, coquit, resoluit, lenit, aperit obstructa, sedat dolores, pituitam crassam, & mistam illi bilem purgat, ac præter hæc aquas serosas, idq; clementer. Materiam crassam, lentam hærentem in thorace, ac pulmone coquit, tenuat, ac promptè educit, uisceraq; omnia expurgat. Hepatis quoq; ac lienis, & uicinarum partium tollit obstructions: affectus, ab ea excitatos, hydropem, dolorem, tumorem, duritiem, & similes sanat, aut lenit. Omnes quoq; tumores etiam duros, & strumas digerit, præsertim neruorum, & iuncturarum: maximè cum betæ uel brassicæ succo, uel uino, & melle, & oleo chamæmelino. Cephalalgiam ueterem sanat: præsertim cataplasmate imposita, & succo eius in nares attracto. Hic enim sternutamentum mouet, & per nares detrahit uim maximam excrementorum in partes
- 20 alias, per meatus occultos, alioqui defluxurorum. Succus autem ex ea ut absinthio extrahitur. Cum sapa autem tußim ueterem ab humore crasso, lento, factam, multum iuuat, & ab eodem spirandi difficultatem. Vterum prætereà expurgat. Pessò quoq; supposita uel emplastro admota, uteri dolores sedat, menses euocat, abortum facit. Ulcera antiqua, sordida, putrida, purgat, terget, carne proba implet, quale etiam ossa nuda uestit. Ischiadi salubriter aut clystere inijcitur, aut emplastro imponitur.
- 30 † Os si colligitur aceto cui incocta fuerit, deniù dolorem sanat, & rheumatismum sistit: supposita item hæc morrhoidas aperit. Inuitam seminis uacuatione sumpta cohibet. Succus eius cum farina fabarum & cinerum il-
- † Cum elleboro albo & duplo mellis Dio-

litus, faciem expurgat, eiusq; maculas deterget. Oleum deniq; irinum nervos & iuncturas, firmat, spasmus ex repletionem, cephalalgiam, dolorem hepatis, splenis, renum, uteri, iuncturarum, thoracis & podagræ, pleuritidem, peripneumoniam oblitum iuuat, catarrhum coquit, somnum conciliat temporibus inunctum: aurium dolorem instillatum auri, narium graueolentiam ipsis iniectum corrigit. Fit autem ex floribus iridis, & radicum dimidio, ut rosatum oleum, & uiolatum. Ne uentriculum ledat, sumatur ex mulsâ & pauca spica, uel cum sero lactis, melle, mastiche: ad affectus autem thoracis, & pulmonis, cum sapa, ut dixi, propinatur. Teri, & coqui mediocriter potest. Datur à drach. duabus, ad drach. sex: annos duos seruatur.

Dios. dat dr. 7. cum mulsâ, Paulus obolos octo dicit agarici modo purgare, modo nō sit antiqua, nec perforata.

Cucumer asini nus.

Elaterius succus ex huius fructu quomodo trahatur, Dio.

docet amarus extreme Gale. Tēpestius est hic fructus quā dō tactu solo succum eiaculatur Dios. aut. no Plin.

Tēpore quo folia decidunt, Manard. ex Diosc. Calidus secundo gradu Gale.

Quibus iunctū elaterium nūc uomitum, nunc deiectionem faciat, docet Dioscorid. Paul. dicit uacuare

De Cucumere agresti.

CAPVT IX. 15

Cucumer agrestis folijs satui cucumeris, sed asperioribus, fructu eiusdē, sed paruo, asperissimo: cuius perfecti, ac præcipue ex eo succi laus est præcipua, secunda radice. Idem fructus iam absolutus si maturitate pallescat, uiridisq; esse desierit, & amaritudine sit eximia, succumq; remittat album, & suppinguem, est calidior. Imperfectus autem tam est noxius, ut sanguinem educat. Succus autem exeunte Aestate excipitur, radix fine Veris colligitur. Eadem in medicamentum multum efficacia, & celebria recipitur. Calidus est ac siccus ordine tertio: substantia ignea, & terrea usta consistat. Purgat potenter pituitam uomitu & deiectione, & interdum bilem, si uacuari parata est: seorsum quoque excrementum, etiam euulsu contumax, atq; adeo à iuncturis mirifice trahit, præsertim succo & radice, ob id earum dolores sanat, ischiadem etiam iuuat aperte cataplasmate impositus, uel clystere iniectus.

Vim

Vim namque purgatricem scammonio proximam ei ut scammonii tribuit Ioannitius. Si enim uacuet, immodicè etiam san-
guinem trahit. Radices item eius cum absinthio in-
aqua, & oleo percoctæ, hemicraniam molestam, & cu-
ratu difficilem sanant, si ipso decocto tempora fouean-
tur, & iisdem radices eadem, & herbae trita cataplas-
mate applicentur. Succus quoque ipsius naribus iniectus
cum pauco lacte idem efficit. Excrementa enim cerebri
euocat, & nasi foetorem ab horum putredine ortum
persanat: cephalalgiam quoque ueterem, & epilepsiam.
Idem cataplasma, præsertim si stercus caprinum adda-
tur, tumores magnos & duros, & strumas resoluit.

Succus quoque & decoctum tum fructus, tum radi-
cis hydropem iuuat potu (ualenter enim aquas serosas
uacuat) & icterum, & obstructionem hepatis & lie-
nis. Pulvis radice cum melle cicatricem foedam tenuat,
ecchymomata cõusionibus succedentia dissipat. Succus
radicis cum farina fabarũ, sordem faciei & foeditatẽ cu-
tis illitus terget. Radix ex aceto forti alphis affricata, eos
delet, & lentigines. Resoluit enim, tenuat, terget, siccatur,
soluit molestiẽ & tardẽ, aperit obstructa, & ora uenarũ.
Ne ora uenarũ aperiat & ulceret hic succus, & cũ tor-
minibus, & anxia molestia uacuet: datur cum bdellio uel
tragacantho, uel lacte dulci recẽter mulso, aut mulsa & sa-
le: promptius autem purgat cum pauco sale gemmæ, &
aromatibus. Succus autem ex fructibus per maturita-
tem pallentibus clementer sine compressione multa ex-
tractus siccatur, ut scammonium, & aloẽ. Nonnulli inter
siccandũ ei immergũt aromata nodulo ligata, quẽ extra-
hant, dum siccado cogi incipit: alij alia immittũt, pro sco-
pis uarijs. Trienio seruatur, post sex menses utẽdus.
Noxã autẽ ab eo corpori impressam delẽt aqua hordei,
mulsa,

tribus obolis
trium cum la-
tis cotyla, bi-
lem, & puriã
trahit, & aggre-
spiratibus pro-
dest Diosc.

Hoc fufius Dio
scor.

Abinatu ad de-
camu purga-
tioni est apium
dios. A trimatu

incipere & nul- mulsa, uinum, oleum. Datur succus à granis decem ad
lum ex medica drach. unius partem tertiã: puluis radicis à granis quin-
mētis longiore decim ad drachmæ semissem. Decoctum ab uncijis dua-
euo durare, & bus, ad uncias quatuor.

Dioscoridi integra mensura est obolus, minima ⁵
femiobolus, infantibus dichalcos, id est, æra duo,
feu grana quatuor: maiore copia est periculosum,
Paul. dat obolos tres.

Theoph.

De Centaurio.

CAPVT X.

Centaurii ma-
ius est uulgare
rba Ponticum.

Vtriq; sunt sue
dotes.

Flos nostrati
ex punico pur-
purascit, sed
quod maius uo-
cant flauescit.

Exprimiur cū
semine, prægās
est Diosc.

† Auic. tertio,
Gal. ordinē nō
signauit.

† Hic modus lo-
quendi inuit,
hactenus de u-
troq; locuti &
utriq; pituitā
& bilem uacua-
re, sed minus
magis cui soli
uis hæc à Dio-
sc. Gal. Pau-
tribuitur: non

Centaurium est maius & minus, notis plurimis di- ¹⁰
stinguuntur: ad omnia minus est præstantius, idq;
suis floribus pallidis, & citreis, ac semine. Colligitur
Aestatis initio. Calfacit, siccatur, ordine † secūdo, uel cum
Ruso tertij initio: constans terrea substantia ob ustio-
nem ualde amara: & alia terrea non adusta, aquosa mi- ¹⁵
sta, qua modicē adstringit, & aërea parum dulci, &
igne subacri sine morfu. Ob hæc, ulcera & uulnera effi-
cacissimē curat, & glutinat. Terget enim, siccatur, ex-
crementa consumit, aluum soluit aliquandō tam uiolen-
ter, ut aperiat ora uenarum, quibus sanguis emanet. Qua ²⁰
dere dubitauit Hermes, præsertim cū uulnera conglu-
timet & sanet, & Alkindi sententia, sanguinis spato con-
ferat, ipsum sistendo & apertam uasis partem glutinan-
do. Sed ambiguitatem hanc soluit substantiarum in-
eo precipuarum contrarietas, amaræ scilicet, & hac lar ²⁵
gioris stypticæ, quæ prima cogendo agit, quod à domi-
nante substantia hæc facultas sit ad agendum prom-
ptior. Post longam autem eius actionem calor mordax
ex acri substantia excitatus, corpus agitat, & noxas
prædictas affert, non semper tamen, sed quando immo- ³⁰
dicē purgat. † Purgat autem centaurium præsertim
minus, pituitam crudam, & bilem flauam, & materias
alias

- alias etiam à neruis & iuncturis, & hæc tardè. Ob id etiam magnosque
 harum partium affectibus confert, ut etiam ischiadi, chyl- sanguinem uac-
 stere iniectum, uel cataplasmate impositum. Musculis cuare, si clyste-
 item attritis, sed cum panis mica, sale pauco, & melle, re in ischiade
 5 uel oleo. Obstructionem hepatis & lienis sanat, co- inijcitur, Gal.
 lico dolori & uentris prodest, lumbricos necat, & uad- minori tribuit:
 quat, menses mouet, uteri dolorem sanat, foetum educit. ad rupta, &
 conuulsa datur
 Styptica uerò substantia sputum sanguinis sistit, uul- maius Diosco.
 nera glutinat, ulcera etiam dyssepulotica glutinat, præ- & Gal.
 10 sertim puluere per se uel in unguentum coacto, ac etiam Succus mino-
 potu decocti ipsius fistulas, & ulcera cacoëthe sanat. ris ad hæc opti-
 Ambitiosè autem quidam ab eo carnibus diuisis in- mus Gal. sum-
 cocto eas glutinari aiunt. Cum mulsa, uel oxymelite, & ptus & admo-
 sale pauco, uel decocto ameos mellito, & salem gemmæ tus, ut etiam du-
 15 habenti promptius purgat, & clementius. Mastiche au- ratum splenem
 tem addita, uenas ab eo aperiri prohibet. Coctionem sanat.
 & trituram perfectam sustinet. Datur à tertia parte Cui contuso ma-
 unc. unius usque ad sescunciam. Decocto autem ab uncia iori centaurio
 una, ad uncias tres. coctæ carnes co-
 alescunt Diosc.
 20 Radicem inutilem, ramos, magisque folia & flo- Maius ad
 res valere scribunt Dioscor. Gal. Si centaurium drach. duas da-
 paruum Gal. amariss. ac subadstringens est, mas- tur Diosco. &
 gnum autem acre, adstringens, subdulce, quasdam Gal. minus ad
 vtriusque centaurij qualitates, & vires Mesuè con- drach. unam &
 25 fudisse, nihil miri est, cum etiam maius subamar- dimidiam co-
 rum, & minus subdulce sit, dum recens est: cum- ctum ad dimi-
 etiam Galeno quibusdam conueniat. Succus enim diis in aque co-
 minoris suppositus, menses foetumque educit: ma- tyla Paul.
 ioris autem radix, menses prouocat, mortuos fœ-
 30 tus extrahit, viuos corrumpit, & denecit Galeno. Eadem pota, torminibus medetur, & sputum cruen-
 tum sanat cum vino, si febris abest: cum aqua, si adest Dioscor. Maioris etiam adstringens quas-
 litas ex hoc patet, quod vulnera glutinat, præfers-
 tim

tim si recens tusa adhibetur: minor quoque virens
vulnera etiam magna glutinat Dioscor. & Gale.
Maioris herba, adhuc recens, vlcera antiqua ad cic-
atricem difficillimè euntia, purgat, & ad cicatris-
cem adducit Dioscor. & Gale. quod Mesures mis-
noris pulueri rectè etiam tribuit amaro, ob id ter-
genti, & siccanti, & quatenus adstringit, glutinat,
& cicatricem inducit. Cum etiam Galenus scribat
minorem siccatum siccantibus & glutinantibus
misceri, quæ sinu, fistulas, & maligna vlcera sa-
nent, & durities molliant: quamvis potionis non
meminerit, nisi quodd succum à quibusdam biben-
dum dari scribit in nervorum passionibus, seu sic-
cantem, & absque molestia vacuantem: eundem
cum melle illicitum oculis purgare ea, quæ luminis
claritati obstant Diosc. Gal. ad spirandi difficul-
tatem, & tussim antiquam, & lateris dolores, ma-
ius salubre faciunt ambo.

De Cnico.

CAPVT XI.

*Caribamus.
Sic Theo. diui-
fit Dios. satiuū
facit solum, sed
attrahit lidem
cnico similem
facit.*

*Sic Auic. 3. Ga-
le. Paul. si foris
admoventur.*

*Gal. lib. 5. san-
cnici & sic pa-
res portiones
misceat ad tu-
purgandū senis*

Cnicus est agrestis (nam quem Indicum addunt, & 20
nil uocant, cnicus non est) & satiuus, idemq; me-
lior semine, præsertim & eo albo magno, [in equali]
plano, pleno medullæ pinguis, cortice tenui. Nec inutilis
est flos croci pilorum effigie. Calfacit ordine primo, sic-
cat secundo, agrestis calidior, siccior: minus flos. Puunt 25
tum & aquas uomitu, & deiectione uacuat sumptus, &
clystere iniectus. Ob id morbis inde natis ut colico affe-
ctui, & similibus confert. Thoracem quoq; & pulmo-
nè expurgat, præsertim eclegmate sequente, & oleo suo:
unde & uocem claram reddit: sperma quoq; usu auget, 30
sed alimentum est prauum. Stomacho ualde noxium, in-
coq; & mammis lac dicitur cogere, fastidiendum ac nau-
seabundum est, ac conturbans. Facultate est lactariorum
plantarum, sed remissa: terget, aperit, etiam flore cum
mulsâ

mulsa icterum sanante. Ne uentriculum ledat, ei mi-
 sce stomachica, anisum, galangam, mastichem: acris ue-
 ro, ut cardamomum, zingiber, sal panis, sal gemme, addi-
 ta, actionem ipsius celerat, et intestinorum noxam pro-
 hibent. Sic medullæ eius drach. decem cum cardamomi
 aureo uno in catapotia cicerum magnitudine, drach.
 quinque sufficienter purgat Paulo autore. Eadem me-
 dulla panno ligata, oxymeliti præcipue scillitico dum co-
 quitur mersa, purgatorium id facit. Medullæ eiusdem
 10 aurei duodecim, penidiorum aurei quatuor, cardamomi,
 zingiberis ana aur. unum, cum melle forma bolos nucis
 magnitudine. Da unam uel duas. Medulla eadem ex
 iure galli uel gallinæ cū speciebus prædictis cocta idem
 præstat Gal. Vel medullæ eius drach. tres, amygd. drach.
 15 una, strobilorum drach. semis, cum melle cocto et succo
 scillæ fac eclegma mirificum in thoracis affectibus.
 Oleum ex eo semine, ut amygdalis et balano myrepfica,
 extrahitur. Datur à drach. quatuor, ad aur. quinque.
 Flos à drach. una, ad aureos duos.

De balano myrepfica.

CAPVT XII.

Balanus myrepfica, id est, glans unguentaria, fructus
 est magnus quidem nucis auellane magnitudine, tri-
 angulus. Paruus uero ciceri similis, malus: uterque tamen
 25 medulla leni, et unctuosâ. Magnus est præstantior,
 præsertim si uetus est, cortice est albo, leui, tenui, me-
 dulla intus alba, leni, pingui: paruus, si ex nigro albe-
 scit, et medulla est alba, leni, pingui, et uetus, est inno-
 centior. Calfacit maior initio ordinis tertij, siccatur se-
 30 cundo. Humiditatem habet excrementosam et acrem, quâ
 uentriculum subuertit, nauseam excitat, uiscera contur-
 bat. Pituitam crassam et lentam uomitu et deiectione

pituitâ, in quâ
 rem ceteris me-
 dicamentis auer-
 roi præfertur.
 Paulus etiam
 coquit drach.
 quinque cū pris-
 yana et salibus
 ad aquas edu-
 cendas sine car-
 damomo.
 Idem.

Alcibansi.
 Dioscor. contundi
 eius grana et
 dari cum aqua
 mulsa aut gal-
 linacei iure. In
 Gal. nodi legi.
 Cnici albi, anisi
 ana sextarii, a
 myg. Thapsiarum
 tostorum et ex

purgatarum cya-
 ibos tres, aphro-
 nuri drach. fi-
 cus siccus tri-
 gintra Diosc.
 Ben Arab. My-
 robalanus Gal.
 Pli. et Actio
 dicitur.
 Fructus magni-
 tudine auella-
 ne Dioscor.
 Plin. cappa-
 ris quantitate

pur

et figura. The
opb. a basi tri-
angula equila-
tera surgit in
pyramidē etiā
triangulam.

Recens melior
Diosc. sed uetus
est oleosior.

Caloris gradū
Gal. tacet.

Cū aqua mulsa
podagricis im-
ponit Diosc.

Ad splenem sa-
rina erui uel lo-
lij miscet Gal.
cū oxycrato po-
ta drach. una
uiscera purgat,
præsertim hep-
par, lienē, quē
etiā absunt,
Gal. Diosc.

Myrobalani
pyesma Gal. bu-
ius sex terget,
incidit, totus
autem fructus
etiā adstringit.

purgat: quare cōfert colico affectui pituitoso et flatu-
lento, sumptus, balano, clystere iniectus, cataplasmate ex
ipsius medulla hordei farina, et melle appositus, et ca-
lore suo neruorum frigidis affectibus, spasmo, tetano,
contractioni. Tumores quoque dueros, strumas, nodos, 9
resoluit cum melle. Hepati autem aut lieni obstructo, uel
durato cum farina lupinorum, et spica confert impo-
sita. Ad hæc autem fructus minor, et eius oleum effi-
caciū admoventur. Idem oleum auri infusum, tinni-
tui, sibilo, surditati auxiliatur, cicatrices fœdas, lenigi- 10
nes, albos, et cætera cutis uitia emendat. Incidit
enim, tenuat, terget, expurgat, aperit obstructa. Paruus
autem ad omnia est ualentior, molestè purgat, uires dei-
cit, sudoremq; frigidum mouet. Ob id non utendus etiam
oleo, nisi emplastro, unctione, cataplasmate. Magnus 15
ne uentriculo noceat, facit assatio, ut in canonibus dixi-
mus. Ea enim humiditatem excrementosam et acrem
horum symptomatum causam coquit, et resoluit: tuncq;
solum deiectione purgat. Adduntur præterea ipsi,
præsertim coquendo, semen anisi, et fœniculi. Ex huius 20
autem ita cocti medulla cum dimidio pondere amygdæ-
larum dulcium, et melle uuarum passarum, formæ fiunt
auellandarum effigie. Ipsi autem fructus integri, uel po-
tius horū medullæ multum tritæ aromatibus aliquibus,
uel anisi, et fœniculi semine adiecto, inuoluuntur papy- 25
ro, et maza: post coquuntur sub cinere calido. Oleum
autem ex his extrahitur, ut ex amygdalis. Datur à drach.
semisse ad drachmam unam et semissem,

Plena candida suo cortice, facilis spoliatur, res-
cens, Diosc. optima. Petræam nigro cortice, albo 30
nucleo, optimam uult Plinius. Stomacho nocet,
etiā valde Dioscor. Oleum ex cortice extrahi
vult

vult Hermolaus, quod Theoph. & Plinius in-
nunt. Succo carnis eius vnguentarios, id est, vnguentia odorata parantes, vti ait Galenus. Balanis
num oleum simili modo vt amygdalinum fieri dis-
cit Dioscorides. Ob id ex carne seu nucleo facien-
dum videtur, aluum soluit, stomacho aduersatur,
eidem. Nucis quoque vnguentariae nucleo Graecarem nucum more trito, humorem reddere ait,
quo ad pretiosa vnguenta pro oleo vtuntur. Car-
nis drach. cum mulsâ pota vomitoria est, & saepe
largius descendit Galeno, Oleum hoc vestigijs vlcerum,
& alijs adhibet Mesues, totâ glandem Diospyeima cum aceto Gal. apponit scabiei, leprae: nis
tro autem addito, alphis, cicatricibus nigris cum
vina lentigini, varis, ephelidi, Dioscor.

De lapide Armeno. CAPVT XIII.

Lapis Armenus atram bilem purgat tutius, quam
elleborus, & valentius, quam lapis cyaneus, autore
Alexandro Tralliano. Eligendus colore inter viridem,
& obscurum terrenum, indumque, medio maculis tum viridi-
bus, tum nigris distinctus, tactu lenis, asperitatis expers,
lapidea nondum duritie, sed facile friabilis, & puluerabi-
lis. Calfacit, siccatur principio secundi ordinis, atram
bilem uacuat etiam ex cerebro. Proinde melancholicis
affectibus, melancholiae morbo, maniae, epilepsiae, verti-
gini, cephalalgiae, mœrori, timori sine causa manifesta,
quartanis, cancro, leprae, lienis denique malis succurrit,
quia etiam terget, ac resoluit: sed quoniam non solum
deiectione purgat non lotus, sed etiam uomitu, ventricu-
lum turbando, & euertendo, & angendo. Lotus est dan-
dus, quod is solum deiectione purget, & citra molestiam.

Trius autem lauetur aqua dulci, tricies mutata. De-
inde aqua rosarum, uel potius buglossi cum Alchindo,
decies mutata, ut ei uis quaedam mira ad affectus melan-

Albus Alex.
apud quem valen-
tior lapide cy-
neo nō leguntur.

*Lotus autē nec
calidus, nec sic-
cus ualde, uis
nec amarus,
nec insuauis
Alex.*

*Alexander
quinquagies.
Siculus gram-
mata quatuor,
id est, obolos
octo. Alexan-
droti scriptura*

tria uel quatuor, loci quinque uel sex prebet.

cholicos acquiratur. Datur non lotus à drach. semisse ad sesquidrach lotus autem à drach. una ad drach. duas,

Læuis, cœruleus, vbique fractu facilis lapillis carens, Dioscoridi probatur. Plinio autem maxime uiridis, cōmunicato colore cum cœruleo. Lazpides & metalla Gale. lauat, lib. primo c. ph. gen. & in simpli. donec in aqua nec sordes, nec medicamentum qualitas aliena vlla supersit. Atrā bilem, & quicquid crassum & tenax sanguini mistum est, purgat Aëtio: ob id elephantiasis, nephriticis, asthmatis, synanchicis, orthopnoëicis, vt chrysocolia, sed hac ualentior Diosc. Plin.

De lapide cyaneo.

CAPVT

XIIII.

Lapis stellatus & lazuli cœruleus Latins.

Marchasita Arabū, pyrites Græcorum esse quibusdam uidetur Cyaneus acer purgat, discunt cū quadam adstriptione, Gal. reprimunt, exest modice, crusta efficit, & exulcerat Dioscor. scilicet admodum.

Lapis cyaneus marmoris species, uulgò etiam stellatus dicitur, quòd maculas quasdam aureas stellarum modo radiantes habet, colore ex uiridi, cœruleo, splendente, purus, grauis. Qui uerò albus est, impurus, marchasitæ mistus. Marchasita item dictus, macularum expers, leuis, improbat, Calfacit ordine secundo, siccatur tertio, uel etiam tertio calfacit Humani: acer est cum pauca stypticitate. Purgat melancholiā, & uisus humores, hisq; uenas sanguinēq; expurgat. Ob id affectibus melancholicis magnopere confert, melancholice morbo, mania, epilepsia, mœrori, & timori [sine causa manifesta] à lepra præseruat, quartanas sanat, tremori cordis, syncope prodest. Cor enim roborat, eius noxas aufert, animam exhilarat, corpus floridum diu tuetur, uitam reddit beatam, thoracem & pulmonem crassius, & lentis humoribus expurgat. Ob id confert asthmatis ab his nascenti, splenis affectibus remedio est. Menses superpositus educit, hæmorrhoidibus recentibus usu prodest. Acrimonia urit, ulcerat, putrefacit, terget, incidit: non lotus

lotus quoq; pilos radit, lotus eosdem seruat, productio=
 res reddit, & in palpebris novos gignit. Noxas habet
 cum lapide Armeno communes: ob id est ut ille abluen=
 dus, diutiusq; teri sustinet quam Armenus. Nonnulli eius
 5 loti drach. octo miscuerunt uni libræ confectionum le=
 tificantium, & dederunt cum succo buglosi depurato,
 & uino tenui antiquo, cōtra cordis affectus melancho=
 licos, animumq; ita recrearunt, & gaudij ceu mineram
 quandam effecerunt: & nos hoc modo utimur. Serici
 10 cocco baphica tincti lib. una, mergatur, hora una: succi
 pomorum dulcium & aquæ rosarum ana lib. una & di=
 midia: pōst modicè coquatur, donec aqua rubeat: extra=
 cto tunc serico, reliquum ad mellis spissitudinem perco=
 quitur cum sacchari albiß. lib. una & dimidia. Ab igne
 15 deposito, & adhuc calenti inijce ambre crude frustatim
 concise drach. sex: qua liquata, superda puluerē sequen=
 tem: ligni aloës crudi & cinnamomi ana drach. quatuor,
 lapidis cyanei loti & præparati drach. duodecim, mar=
 garitarum drach. duas, auri boni drach. unā & tertiam:
 20 misce prædictis, remedium est præstantissimum ad cor=
 dis tremorem, syncopen, desipientiā, tristitiam sine cau=
 sa, animūq; mirū in modum roborat. Datur à drachma
 una ad drachmas duas & dimidiam.

Quamuis cyaneo vin purgatoriam non dede=
 25 runt Græci, tamē lotum valde iuuare dictos affe=
 ctus nulla aut minima læsione, certò scire se scribit
 Manardus, ne tãquàm venenum perniciosissimum,
 vt quidam autumant, fugias.

30 De Senna.

C A P V T

XV.

Senna est folliculus plantæ Persis dictæ abalzemer,
 Sorobi modo nascentis, satiuā est, & agrestis. Folli=
 i 2

culo quàm folijs est efficacior, præsertim si is ex uiridi nigricat, modicè amarus, subadstringit absolutus, recens, in quo semen amplum cōpressum, uetustate enim exanimatur: subalbidus & imperfectus improbantur. Folia autem uiridia sunt præstantiora subalbidis & tenuibus: 5

Parū calida & siccata Serap. succa 2. Auer. surculis est inutilibus. Calfacit initio secundi ordinis, siccatur primo, folia etiā primo calfaciunt. Terget, expurgat, digerit, purgat clementer melancholiam & bilem uisam à cerebro, sensorijs, pulmone, corde, hepate, liene. Proinde morbis dictarum partiū ab humore huiusmodi proficiscentibus succurrit, ut melancholicis febribus & antiquis, gaudium gignit ablato humore sine causa externa tristante, & floridum corpus efficit, obstructions uiscerum aperit. Foliorum huius & chamæmeli decoctum lotionem cerebrum, neruos, roborat. Eadem quous modo usurpata, uisum & auditum firman. Eius purgationem tardam & imbecillam celerant, & intendunt mista acris, ut zingiber, sal gemmeus, sal indus: ne uerò stomachū ledat, cardiaca, & stomachica sunt miscenda. 15

Græci huius nō meminere, empetrō sic Diosc. coquit, & nos fenem, & facile purgat. Ob id Galeni decreto coquenda largo pondere ex iure galli, gallinæ, uel aliarum carniū, ut citra molestiam purget: uel sero lactis infusa, cum spica, deinde parum diu feruesacta, uel puluis eius ex lacte dulci sumendus est. Vino musteo albo miscebat quidam uim magnam fenæ, post tres menses potandum dabat, sicq; purgabat cerebrum, & sensoria, & gaudium augebat. 20

Sunt qui decocto eius cum prunis, & spica foeliciter purgant. Mediocreem autem coctionem sustinet. Infunditur ab aureis tribus ad unciam unam.

Fritæ arach. unam, coctæ drach. quinque dat Serapio. unctā ex aqua coctam medicum purgare affirmat Marcellus.

Hanc Dioscoridis quidam delphinium, alij pelecynon, alij peplum, alij empetron, alij alypon, putant, 30

putant. Res autem noua potius videtur nobilis, & efficax.

Aegyptia est præstantior quàm Apula, & hæc quàm nostras. Folia purgantiora folliculis affirmat Manardus. Non debilitare stomachū, quia subamara, & adstringens, expertum se dicit Manardus, tamen torminosum maxime medicamentum hic omnes experimur. Idem purgare pituitam contra Auerrois sententiam, & morbo Hispanico valere, se expertum: aquas etiam nobis purgare sæpe visa est.

De salis generibus. CAPVT XVI.

15 **S**alis species sunt memorabiles quatuor: sal panis, sal *Sales.*
gemmae, sal naphthicus, sal Indus. Sal panis, uel fossitius est, idēq; durior, & amarior: uel marinus est, & hic aqua facile soluitur. Sal *gemmae* crystalli modo scinditur. Sal naphthicus, est subniger naphthæ odore. Sal Indus, uel subniger, uel subruffus, obscurus, omnibus fortior: & subruher, melior subnigro: & subniger est fortior, & horū quiuis quantū est amarior, tantū ualentior. Qui sal lignis fit, nigricat, rubet Mæphi, rufus circa Oxū, Cenuripis purpureus.
 20 Post hūc sal naphthicus, post hūc sal *gemma*, cui proximū est fossitius, marino omnium maxime imbecillo fortior. Sal est calidus, siccus ordine secundo, & quō est
 25 amarior, eō calidior est, & siccior. Sal constat substantia terrea per adustionem amara, & aquea insipida, quæ ambæ si sint æquales, sapore salsum perficiunt: si terrea uincit, amarior euadit: si aquea, saljugo est mitior. Sal liquat, incidit, tenuat, mordet, purgat, densat, adstringit, *Sal adstringit*
 30 siccatur, à putredine ob hæc uindicat, uentriculum euertit, terget, expurgat, assundit, turbat, ad uomitum incitat, purgat humores crassos, len- reprimis, attenuat, crassas tos, ipsos ui sua liquando, postea stringendo. Sal panis purgat clementissimè, appetentiā excitat profligato cibi fastidio, purgantibus additus actionem eorum iuuat, chy- modo, Diosc.

stere iniectus pituitā uitream & lentā educit. Pulvis ex sale usto & portione equali uasorū de seni fractorum, uel cum smiride lapide, lapides alios incidente, uel uitro fracto, dentifriciū sit optimū: Nam dentes purgat, firmat adhuc gingiuas laxas. Cui addunt nonnulli cyperum, spu= 5

Ad lasitudi-
nes, hydropem,
podagrae pre-
cautionē, Dio-
scor. Paul.

nam maris, massacumiam, cornu cerui, & similia. Oleū cui is sal incoctus est, tepidum, ambustis illitum, uescigas gigni prohibet, neruos firmat, puncturā nerui occultam, adiecta terebinthina a phlegmone & spasmo uindicat, phlebotomiā cecae est remedio. Idem sal cum furfure & 10 melle attritis neruis, contusis, lapsis, aurium dolori pro-

Sal cum aceto,
oleo, melle, sy-
nanchen iuuat:
cum solo melle,
tostus tonsillis
& apibis, cū
melle & farina
luxatos Diosc.

dest: suggillata cum oleo & melle discutit. Omnis sal oculi maculas, pannos, ungues, carnē putrem, & similia consumit, cynanchae confert, uuae productioni, linguae ob humiditatem largam molliori & solutae, uentriculum 15 euertit, uomitorium est, sperma minuit, scabiem gignit.

Sal cum melle
suggillata de-
let: cū aceto &
oleo prope ignē
inunctus, pru-
riū, impetigi-
nem, scabiē se-
dat: sacros ig-
nes & herpetas
cū aceto, ut cor-
poribus totis ni-
hil sale, & Soie
uilius dixerit
Plin.

Sal gemma pituitam quoque uitream educit & humo-
res alios euelli difficiles, sensoria expurgat, uertiginem
iuuat, praesertim cum agarico, & tribus myrobalanis,
terget thoracem, uentriculum expurgat, & dolorem eius 20
soluit: dentifricio quoque est aptus. Naphthicus & In-
dus alijs sunt ad omnia ualentiores, & ambo melanco-
liam ualenter educunt, & pituitam, corpusq; a putredi-
ne praeseruant, & a lepra, & ceteris affectibus melan-
cholicis. Per se tamē non usurpantur, sed alijs miscentur 25
in catapotijs, confectionibus, enematis, collirijs, &
ceteris remediorum formis. Sal ut alimentum non est,
sed condimentum, sic purgatoria basis non est, sed alijs
mixtus uigorem addit, ac si imulos omnibus medicamen-
tis, tardē ac imbecilliter purgantibus. Salis autem acri= 30
moniam & morsum praeter cetera tollunt myrobalani,
& cetera adstringentia, ac etiam insipida.

Sal

Sal Dioscoridi marinus & fossitius, hicq; vel hammoniacus vel communis, candidus, lucidus, illapidosus, densus, & æqualis, qui sal gemma ob luciditatem, & perspicuitatem gemmis familias rem, videtur esse crystallo simillimus, & vt hæc scissilis. Sal autem hammoniacus facilis scindi, scissuris rectis Diosco. idem alumini scissili colore similis, longis globis, non perlucidis: nunc tantum factitius est hammoniacus, argentarijs vsui magis quàm medicis non naturalis. Sal naphthicus Plin. asphaltites, seu sodominus Galen. quod naphtha asphalti specie separata fit in Babylone, & mari asphaltite ad Sodomos mōtes in Palæstina Syriæ.

Sal Indus Auicennæ nigredinem habet propriam, nō acquisititiā, vt naphthicus, alius eidem Paulum secuto, est colore salis, sapore mellis. Sal in India ex Oromeno mōte exciditur Plin. officinis quibusdam pro sale Indo sunt glebulæ salis in alio nigricantes metæ forma.

De Nitro.

CAPVT XVII.

Nitrum * aliud minerale, aliud artificiale. Minerale mittit Armenia, Aphrica, Aegyptus, Roma. Optimum in his est laminosum, fragile in fracturis, lucidum, leue, spongiosum, ex rubro & purpureo, album, salsum, mordax: ualentius Armenum Aegyptio, & id Aphrico, et Romano. Artificiale imbecillius naturali, spuma nitri dicitur, alba, leuis, salsa, mordax. Alterum artificiale, flos parietis, uel salis dicitur, nitro ualentius. † Calidum initio tertij gradus, siccum tertio, salsum maxima sui parte: subadstringens terget, siccatur, incidit, humores crassos purgat etiam uomitu, præsertim cum melle, pituitam crudam, crassam, lentam, partibus ualenter impectam: ob id colico affectui pituitoso & flatulento prodest, uermes necat, & uacuat. Vsurpatur cū meli & alijs sumptus, uel balano suppositus, uel chystere

* Baurach
lim quotidianè
usus in balneis
& escis, iā uix
cognitū, ob id
usu rarum

Vera autē ni-
tri spuma natu-
ralis est Diosco-
& Gale.

Salpetra.

† Auic. in fine
secundi.

Nitru & nitri
spuma uires sa-
ti similes habet
Diosc.

Calfacit, exte-
nuat, mordet,
spissat, siccatur,
cerat, euocat,
discuit Plin.

Triu cū hmi-
no, & potū cū
aquā mulsā, uel
simili, status dis-
sipare, prodest
colicis, et tormi-
nibus sumptū;
& ad motum.

Vires aliæ
Diosc. & Plin.
tribunt.

iniectus, præsertim ex rutæ decocto, & oleo rutaceo. Idem emplastro cum ficis & stercore mule prodest hydropi, dolori splenis & stomachi frigidus. Medicamentorum basis non est, ut nec sal, ob id de hoc idem quod de sale statuendum est.

5

*Quod carne glutinet, Græc. dicta. in qua sit carnis colla, nā uulnera glutinat, et sine morfu siccat Gale. Albā ruse præfert Pli. & anis nigrescere scribit.

Alijs primo aut circiter, calida uidetur, nam Diosc. sub amara. Pli. cū quadam acrimonia dulcis. Gal. emplastica, & parum amara dicitur, siccans sine morfu.

Hoc nō lego in Diosc.

Ophthalmias discutere expertus est Manar. ubi he con

Sal petraë quod pro sale nitro malè supponunt officina, veteribus ignotus fuisse videtur. Nam sal arte in Aegypto aliter olim fiebat Plin. Optimum aphronitrum leuissimum, crustaceum, fractu facile, subpurpureum, spumeum, mordens, roseo colore vel candido, foraminulentum, ut spongia Diosc. purum, syncerū, tenuissimum, resolutum facillimum addit Plin. Quæ aphronitri notæ nitro hīc tribuuntur. Quod adulteratum est, pungere scribit Plinius, Aphronitro adstrictionem negat Gal. & suo baurach Auic. cui tamen eam paucam post eodem capite tribuit.

De Sarcocolla.

CAPVT XVIII.

Sarcocolla* est arboris fruticosæ, spinosæ, ramis nodosis arbori appressis, gummi album, thuris modo, uel pallidum, idq; amarius, & ob id ualentius. Calfacit ordine secundo, siccatur minus, coquit, terget, aperit, digerit, uulnera etiam uetera putrida terget, carne implet, glutinat, [unde illi nomen.] Purgat pituitam crudam, & humores alios crassos, præcipuè a cerebro, nervis, iuncturis, ut ischio, pulmonibus. Ob id senibus pituitosis, asthmaticis, tuſſientibus prodest, sed caluicium accersit, corpus impinguat, & sperma auget Dioscoridi.

Ophthalmiam & lippitudinem, & alios oculorum morbos, mirè iuuat nutrita in uase uitreo dies quinque in lacte asinae, nouo quotidie affuso. Aurium ulceri putrido, & sanioso utiliter imponitur linamentum mulsam mersum, & puluere huius inſperſum. Datur cum zingiber

30

bere & cardamomo, ut citius & ualētius agat, uel his capitolijs Haly senis, sarcocollæ drach. tres, turbiti drachmas quatuor, medullæ colocynthidis, zingiberis ana drach. unam & dimidiam, salis gemmæ drach. unam: sarcocolla in aqua rosarum soluta, fiât pillule in dicta opera efficacissimæ. Ventriculo calido & bilioso est nocentissima sarcocolla: ob id uitanda picrocholis est, alijs datur à drach. una ad drach. duas.

stiterūt. initio enim cum uino fluxiones oculorū sistit Diosco. & Plin.

Sarcocolla veteres tantum foris vsi sunt: purgatricem vim non dederūt, quæ etiam hodiè parum est cognita. Si purgat, & ventriculo calido est noxia, impinguare videtur tantum per accidens: vacuatis scilicet excrementis, probam nutritionem impredientibus, id quod alijs purgantibus est commune: sed dum correctæ est lacte asinino, calida humida euadit: ob id semen augere, & promouere potest. Hanc dies quinque asinino lacte in dies mutando macerant: post aqua rosarum dissoluunt, ut castigent.

*Sagapenū arbor similis panna Gal. in antidotis optimus liquor, splendus, foris rufus intus albus, accer odore medio inter sylphii & galbani Diosc. quod in sagapenum mutatur Galen. in anridor. Crassos humores ex pulmone expurgat Diosco. sed uim per inferna purgatricem. Greci tacuerunt, Arabes inueniunt.

De Sagapeno.

CAPVT XIX.

20 **S**agapenū *est liquor fruticis ferulacei oleastro montano similis, bonum quidem, colore ex albo subrubente, odore porri, substantia crassa, sed in aqua facile solubili, leue: improbum uerò notis his destitutum, ac prætereà odore sylphij perfici uiroso (assam foetidam uocant) aut galbani, quo est adulteratum. Calidum ordine tertio, siccum secundo, amarum, & porri modo acre: substantiæ tenuis & igneæ plus, quam terreæ complexum. Purgat pituitam crassam, & alios humores lentos, & aquas à uentriculo, intestinis, cerebro, nervis thorace, pulmone, iuncturis etiam longinquis & profundis. Morbis harum partium & aliarum frigidis inde natis succurrit, quouis modo usurpatum, ut cephalalgie anti-

Opisthotono ruptis, conuulsis, prodest Dioscorid.

que, hemicrania contumaci, epilepsia, paralyfi, uertigini, spasmo cynico, tremori, dolori uentriculi, aut coli pituitoso aut flatulento, cum succo rutæ & aceto dictis partibus illitum, & attritis musculis: uel cum liquore idoneo sumptum, & chystere iniectum: cum aqua rutæ uerò aut helenij nutritum & potum, crassa & lenta ex pulmonibus & thorace potenter educit. Illitum quoque tussi antiquæ, difficultati spirandi, dolori laterum prodest. Cum duplo item myrobalanorum citrearum in hydropes aquas serosas mirè extrahit. Splenis quoque duritiem & inflationem dissipat potum, & cum succo caparis, & aceto illitum: item charadas, nodos, & alios tumores dueros. Nutritum quoque cum succo rutæ aut feniculi, & felle auis alicuius rapacis, uisum clariorem reddit. Fluxionem in oculum præcipuè factum ab ea color sanat, hordeolum ex aceto illitum delet. Menses quoque potum & suppositum euocat, foetum necat, dolori uteri, & præfocationi prodest: quoniam tenuat, resoluit, dissipat, prouocat, soluit. Quod autem uentriculo & hepati noceat, cum stypticis, mastiche, spica, & similibus sumitur: cum enula quoque proprietate quadam mira perficit. Si colocynthis seminibus tantum abiectis, aqua cum pauca spica et mastiche impleta sub cinere calido ad tertie partis consumptionem coquatur, & hac aqua paulatim sepe affusa nutriatur sagapenum, ex eoque siccato trochisci fiant, magnarum sunt uirium ad iuncturarum affectus, & aquas serosas uacuandas. Potest nutriri aqua macerationis myrobalanorum citrearum, uel succi enule non purgati uncij septemdecim cum mastiches & spicæ nardi ana drach. tribus, coctis ad dimidij consumptionem, & colatis. Datur à drach. semisse ad drachmam unam.

Cicatrices etiã
oculorũ tenuat
& expurgat
Gal. & morfi-
bus serpentũ in
signiter auxi-
liatur.

Aceto solutũ si
mulier odoret,
præfocationem
ab uero soluit.

Verum

Verum sagapenum aqua infusum aut vino, statim dissoluitur Gal. Galbanum calidum in fine secundi, aut initio tertij, & similiter calidum sagapenum ipsi proximum, licet caloris ordinē in hoc Gal. taceat, tenuium partium, nonnihil tergens.

De euphorbio.

CAPVT

XX.

- E**vphorbium liquor est arboris in deserto frequentis, hispida, folijs itē prioribus hirsutis, quibus delapsis succedunt alia polio marino similia. id esse debet
 10 leue, fragile, clarum, colore pallido, acerrimū sapore, & odore: recens & annotinum est uenenosum, igneū, calidum siccū ordine quarto: omnium lachrymarū calidiss. tenuiss. urit, rubrificat, ulcerat, penetrat, terget, tam uiolenter agit, ut prae angustia & labore syncopē & sudorem frigidū accersat. Purgat autē prae cetera pituitā
 15 crassam & lentā, quantūuis impactam etiā a neruis & iuncturis remotis & profundis sumptum, sed ut mox dicam, emendatum. Idem ex oleo leucoij lutei solutum, affectibus neruorum frigidis, paralyssi, stupori, tremori,
 20 spasmō, spasmō cynico, nodis, illitu mirē conducit: hepati quoq; ac lienis tumoribus, & dolori ab intemperie frigida, & flatu, & ei qui per iuncturas, & partes alias turgēt, occurrit. Puluis eius ex aceto alphis ualētē affrictus eos delet: idem sternutamentum ualentissimē ciet.
 25 Cum oleo de spica illitum occipiti, lethargica obliuioni prodest: aquas quoq; uacuat. Ventriculo & hepati nocet suae actionis uehementia: ob id parū tenuiter est terendum, & miscendū acrimoniā obtundentibus, calorem flammeum extinguentibus, lubricatibus, & horum
 30 omnium tanta copia, ut superficies eius undiq; tegatur, & uestiatur. Alkanxi quoq; euphorbij grana oleo amygdalino inuoluta mergit mali circei diuisi succo acido, gacantho coctū

Splendidū ut saccocolla acre, erui magnitudine uitreo in uetribus oxium collectio praefert Diosc. Plin. lacteum. Gal. recens albū, uetus flauum ferribi esse. Pituitam purgat, sed magis aquam Paul. Si cū odorata portione bibatur, ischiadi medetur. Diosc.

in pane dedit
in morbo Itali
co Manardus,
et sine manife
sta noxa iuuat.
Cū melle tantū
Diosc. cū melle
cocto Paulus
prebet.

Id in Diosc. non
legi, sed drach.
tribus necare
scribunt, Rha-
zes, Sera. Au.

et malum maza circumdatum, coquit. Sic obrusa crimo-
nia fit innocentiū, uel oleo amygdalino inuoluta: dein-
de cum succo glycyrrhizæ, uel manna, uel sapa ex larga
stypticorum copia soluto, in catapotia formentur: dan-
da quibus opus est. Humain quoq; euphorbium propi-
nat cum mulsæ, et aromantibus quibusdam, et mastiche,
spica, communibus aliorum medicamentorum ualentium
epiceraisticis. Aquā hordei autē, et alia lubricantia cum
oleo amygdal. sæpe post euphorbiū potanda, ut calorem
extinguant, et leniendo celeriter ex corpore deturbent. 10
Aureo uno sumptū necat Dioscor. Datur a siliqua una
ad siliquas tres, quo sumpto frigus uitandum est. Anno
primo est uenenosum, ad annum usq; quartum est uali-
dum, præsertim cū initio, uel lentibus, uel fabis seruatur:

Euphorbium liquor ferulaceæ arboris Diosc. 15
herbæ folijs acanthinis in monte Athlante, Plin.
in Tmolo Mauritania Diosc. à Iuba rege inuen-
tum, ab Euphorbo suo medico, Antonij Musæ fra-
tre, vocatum. Paul. dat siliquas quinq; uel ses-
ptem, imo drach. vnam cum melle cocto, ad pitui-
tam & aquam ducendam, ad drach. vnam accet-
dit Dioscorid. Auicenn. tres obolos. Serapion duos. 20
Cætera de hoc, & alijs ex nostris simplicibus lo-
cupletare potes.

* Panacis Her-
culei liquor
omnibus dici-
tur, tamen A-
sclepium pa-
nax hic potius
describi cogno-
scet, ex utrius-
que notis à Dio-
scor. expressis.
Radix scindi-
tur cum caulis
germinat, cau-
lis autē scindi-
tur tēpore mes-

De Opopanace.

CAPVT XXI.

Opopanax* est liquor plantæ finalis ferulæ, caule 25
cubitali, uel bicubitali pallido, folijs ferulæ, sed mi-
noribus, floribus ancthi modo in umbellia dispositis, odo-
ris, flauis. Secto autem caule digitis duobus, aut circiter
supra radicem liquor effluit. Flauus qui coagulatus est
opopanax optimus, si intus albus est, foris flauus, ama- 30
rus, fragilis, in aqua mox solubilis, odoris boni, sed sui.
Adulterant hammoniaco, interfectis scilicet ex ipso granis
opopa

- opopanace uero. Dolum prodit odor & albedo in fracturis. Radice etiam planta hæc utilis est, calida sicca tantum ordine secundo: tertio autem opopanax utrunq; terget, digerit, tenuat, flatum dissipat crassos, lenit, expurgat. Purgat pituitam crassam & lentam clam a remotis partibus, cerebro, nervis, sensorijs, iuncturis, thorace. Ob id prodest harum partium affectionibus frigidis indenantis, uisui imbecillo tussi antiquæ, difficultati spirandi, ischiadi, gonagræ, podagræ. Vino musteo incoctum post tres menses potu hydropem leuat, & lienis tumorem. Ex mulsa calente potum, stranguriam sanat, menses mouet, abortum facit: alioqui ab utero præfocationi & frigidis uteri affectionibus saluber. Stomacho item nocet, sitimq; excitat, tardè purgat, corrigitur ut sagapenum.
- Idem aceto solutum collutionis dentium dolorem & erosionem sanat. Potum cum aceto hora una ante accessionem, & cum succo apij, & oleo anethino spine illitum, rigore febrilem prohibet. Ex ipso autem & succo apij, & aceto bono emplastrum leni impositioni ipsius duritiæ dissipat. Datur à drach. una, ad drach. duas. Nodos, strumas, emplastro dissipat, & resoluit, & ischiadem, gonagram, podagræ, & aliorum articulorum dolores quouis modo usurpatum, hoc est, sumptum, clystere iniectum, admodum præsertim cum succo brassicæ, melle, paucò sale.
- cera fistulosa, antiqua, putrida, cacoëthea, dyssepulonica, expurgat, carne implet etiã super ossa nuda (quod opus illi est peculiare) & cicatrice tegit, si Ebëgezæ aut opopanax uncia una, rasuræ panni antiqui tenuis, mundi, unc. dimidia cum uino & melle, & oleo rosato paulatim alternis affuso, teratur in mortario, donec fiat unguentum. Huic tamen posteriores addiderunt libargyri, aloës, myrrhæ, sarcocollæ, ana drachmas duas.

Opop

Opopanax calidus ordine tertio, siccus secundo Gal. calefacit, molliat, discutit radix verò terget, siccatur, & quia non vehementer calefacit, carnē generat. Ad claritatem oculorū inungitur, ad lateris dolores, tussis, rupta, conuulsa, cum multa sumitur: cum eadem verò aut vino, ad strangurias, vesicae scabiem, & tormina. Durities vteri & inflationes discutit, & foetus occidit, cū melle solutus: & radix abrafa & supposita, foetū educit. Fructus cum uino potus praefocationi vteri medetur, podagra cum uua passa, illius opopanax, podagram, ischiademq; sanat. Diosc. vulnera antiqua, & caecoethea radix sanat, carnemq; in his generat, & ossa nuda carne vestit Diosc. Gal. acopis & capitis medicamentis miscetur, canis dentium dum dolent, imponitur, carbunculos rumpit, cum pice mistum ad canis rabidi morsum optimū est emplastrum. Diosc. Vim purgatoriam Graeci tacuerunt.

* Mezereon.

Ramis tenuibus
speciosis, bicubi-
talibus Diosc.
† Minoribus
Diosc. fructus
inuito uaridis,
post rubet, ope-
rimēto tegitur
duro, toris ni-
gro, inuis albo
Dioscor.

Thymeleae fru-
ctus ui caustica
fauces urit, fo-
lia fauces mor-
dent, & scarifi-
cant, chamaelea
minus calet.
Chamaelea pi-
uitiam, & bi-
lem uacuat
Dioscor. hy-
dropem sanat
Pau. thymeleae
femen, coctum

De Thymelaea.

CAPVT

XXII.

THymelea (quae Persis mezereon, * id est, rapiens uitam, alijs faciens uiduas, multis leo terrae uocatur) planta est lactariorum maxima, caule bicubitali, folijs oliuae, sed maioribus, fructu nigro, myrtarum magnitudine, eaq; multiplex, una folijs magnis, tenuibus: altera folijs quidem paruis oliuae modo, sed multo spissioribus: alia folijs crispis, asperis. Ex his item quaedam folijs uirentibus, alia nigricantibus, colorem pauonis referentibus. Praestantior est, quae folijs est magnis, tenuibus, uirentibus, in loco libero nata prope alias speciei eiusdem. Quae uerò sola in magno agri ambitu oritur, perniciofa est, uti etiam, quae prope thermas, & quae folijs est paruis, & spissis: item quae crispis, asperis, item quae nigricantibus. Calida est ac sicca ordine quarto potius quam tertio, ut filius Zexar censuit. Vis enim ei inest ualenter acris,

acris, ignea, ulcerans, mordens, inflammans, consumens, gñidiū dīdum
uirtutes dissoluens. Aquas serosas ualenter purgat. *bile, pituitā, &
melancholiam quoque, ut ait Alexander, si melanogoga aquā uacuat al
uo Dios.*
5 miscentur: pituitam, si phlegmagoga: bilem flauam, si *Tbymelea no-
cet stomacho
Dios.*
cholagoga, ut absinthium duplum, aut myrobalani: hy-
dropem ob id mirē iuuat aquis ex uentre eductis. Lum-
bricos & animalia alia interanea necat, pellitq; Sed he- *Chamelea cum
melle ulcera
sordida, & cru-
stosa purgat
Diosc. & Gal.
dēiū dolori, &
scabiei, impeti-
gini, albis nec
chameleā, nec
thymeleā adhi-
bet Diosc. sed
schamaleōtem
nigrum.
Chameleontis
nigra radix ba-
bet auid uene-
rosi: thymelea
autē & chame-
lea qualitatē
uenenosam ue-
mo ueterū tri-
buit, tamen ob
actionis urentis
uolubilitatem
malefica, & ue-
nerosa dici po-
test.*
10 pati, ceterisq; partibus nutritoris nocet. Ad quartanam *Apud Auic. id
legiunt, non
Dioscor.*
commendatur à Ioannitio. Turunda ex ea & melle ul-
cera fistulosa cacoëthea, id est, maligna curat. Ace-
tum cui hæc incocta est, collutione dentium dolori &
erosioni, gingiuarum cruentarum mollitiei medetur.
Eadem cum aceto oleo, cera, unguentum est ad scabiem
utile: cum aceto autem forti, melle, & sulphure, albos,
15 leucum, lentiginem delet. Quin & folia ex aceto forti ijs
affricta idem possunt. Quoniam autem id partibus
principibus facultatum nos gubernantium, ceu fontibus
ueneni modo nocet, eas deiciens ac dissoluens, eius
uis acerrima & maligna frangatur contrarijs, acrimo-
20 niam, & calorem flammæum obtundentibus & extin-
guentibus, qualia sunt olea frigida, & adstringentia.
Muccago psyllij, succus portulacæ, & magis inrybi,
aut haliacabi, aut solani humidi, aut sonchi aut aqua
oxyacanthæ, myrobalani quoque: absinthium duplum
25 autore Zexar: acetum item uno die traditam sibi thy-
meleam corrigit Dioscor. Idem acetum cui incocta uel
infusa fuerit in syrupo acetoso coctum, magnarū & ex-
pertarum est uirū: melius si eodem aceto antè macerata
fuerint cydonia, uel maciana, uel uua oxyacanthæ. Folia
30 quoque eius lacte, uel asinino, uel caprino: dulci uel aci-
do, uel sero lactis infundantur, uel igni lento coquantur
despumando, & coletur. Tuto id propinatur malitiā

eius

cuius sic ablatâ. Syrupus rosatus antequàm sit percoctus, si eo maceretur aliquantisper thymelea, saluber est ac securus Galeno. Idẽ ius galli antiqui si in eo macerata sit, pollicetur. Oleum quoq; thymeleæ alijs mistũ uirtutẽ ipsius frangentibus est efficacissimum. Fit autem sic: 5

Foliorũ thymeleæ uncias quinq; macera horas uiginti quatuor, aquæ dulcis lib. tribus, coque igni lento ad dimidias, colato adde olei amygdalarum dulcium uncias octo: percoque ad aquæ cõsumptionem. Foliorum quoque horum unc. duæ, cado magno musti impositæ. Post tres menses uinum id ad hydropem efficaciss. reddunt auctore Rufo, expulsis ab eo citra noxam serosis excrementis. Ad eundem hydropem benedictum confecimus medicamẽtum ex foliorum thymeleæ præparatorum drach. decem, carniũ cydoniorum ex aceto coctorum sacch. albiß. ana drach. septuaginta, mannæ drach. quadraginta, feri lactis cui infusus sit agaricus drach. triginta, olei thymeleæ prædicti drach. duodecim: saccharum & manna in sero illo soluantur, carni cydoniorum misceatur, coque igni lento ad mellis spissitudinem. Puluis foliorum oleo dicto inuoluatur, & misce omnia. Catapotia idem ualenter, & tutò præstantia recipiunt foliorum præparatorum drach. quinq; myrobalanorum citrearũ drach. quatuor, cepularum drach. tres: misce cum mânia uel tamarindis, aqua intybi solutis. Mediocriter coqui potest: multâ triturâ uis eius uanescit. Aqua hordei & uuarum passerarum noxas eius in corpore abolent: aqua autem intybi & sonchi calorem ab eo in nobis relictum extinguunt. Styptica quoque medicamenta depellunt ex corpore, & frangunt uolentiam acrium. Datur decocto à drach. semiss. ad drachmam unam, pul. autem à siliquis duabus, ad siliquas quinque. 15 20 25 30

Vinum thymeleutes & chameleutes parat Diosc. Nam drach. triginta thymeleæ colorũ foliorũ, & seminis in uini congias tres inijcit, coquit ad uini cõsumptionem: & similiter ex chamelea nisi quod non coquit, sed mustum bullire finit duos menses.

Thymelea ancoquit Diosc. ad tertie partis uini cõsumptionem, & chamelea Serapio ad duarum ex tribus partibus, quæ uirgæ: eodẽ multâ dicitur potest.

Mezereon Serapionis est chamæla Diofcorid. Mezereon autem hoc Mesuæ est thymelæa Diof. cum verò differētias eius describit, mezerei nomine vtrancq; & prætereà chamælaontem vtrancq; 5 comprehendere videtur cum Auic. nam folijs magnis, & subtilibus chamælaā intelligere videtur. Paruis autē oliuæ similibus, multum spūsis: thymelæa folijs angustioribus & pinguioribus Diofcor. Crispis & alperis chamælaontem (nam chamæla, & thymelæa folijs sunt oliuæ) viridibus al- 10 bum, subnigris nigrū. Hic enim nomē habet à coloris foliorū varietate, quæ nūc valde viridia, nūc cyanea, nūc subalba, nunc rubra pro locorū differētia sunt Diofco. modo chamæleontis animalis 15 colores varios mētientis. Folia thymelææ tunsā exemptis fibris dantur, aut vt minūs purgent, elixa, & cum lente vel concisis oleribus mista & sumpta dantur Diofco. Ex folijs chamælaæ cum duplo absinthio, & aqua dulci catapotia format 20 Diof. Paulus drach. quatuor chamælaæ in aqua mulsa, cotylis duabus coctas, donec quarta pars superfit, dat: & catapotia ex duabus absinthij partibus, & vna chamælaæ dicit purgare vt elleborum, gnidia verò grana à viginti ad triginta.

Alebran.

Hec piuyse

25 De Esula.

CAPVT

XXIII.

Esula herbarum lactariarum species, rusticorū purgatorium. Huius una est magna, radicibus rotundis, magnis, densis & graui cortice intectis. Altera parua, radiculis exiguis, cortice tenui intectis. Maior 30 uiscera ulcerat, ob id perniciofa. Parua est præstantior, præsertim cortice radicis tenui, leui, fragili, subrubro cassie modo, ante sex menses collecto. Nam recens quo mense collecta mala est, uti & niger, & orta loco aliquo prope thermas. Colligenda est Veris initio. Lac 35 autem quod calidius, acrius ac ualentius, sine Veris. Cal-

Diofco. in quibusdam inuēte uidentur conuenire.

Mala Serapio & Auic. etiam dicunt.

Lac radice ualentius, & semē ex Gal. doctrina uidetur.

Lactariorū liquor calet or-

dine quarto,
sed radix mi-
nus calida est
lacte ipso.

da sicca principio tertij gradus, substantia cōstat tenui,
igne acri, incidēte, tenuate, fundente, siccate, aperiēte: &
terrea styptica etiam siccante materias altius immerfas:
purgat ualēter pituitā, aquas, atram bilem etiā à iunctu-
ris: ob id harū doloribus confert, & hydropi insigniter, s
sed nocet cordi, stomacho, hepati, uiscera excoriat, uena-
rum ora disrumpit, corpus immodicē siccāt, semen absu-
mit, febres inflammando excitat, lacte suo maximē. Ob id
miscenda ei sunt cardiaca, stomachica, hepatica, adhuc
glutimsa, cogentia, & adstringentia, glutinātia ut gum- 10
mi, tragacāthum, bdelliū, muccago, psyllij, succus portu-
lace. Postremò refrigerantia, & calorē illum extinguen-
tia. Infundatur ergo in acetum, præsertim quo cydonia
sunt macerata, aut decocta, & succum intybi, uel sonchi,
uel portulacæ, uel solani: additis autem myrobalanis, ab- 15
sinthij, aloë, præstantior euadit. Iudæus infundendo in
acetū, aut lac sæpe mutādo, & siccando corripbat. Si te
autē immodicē purgat, sede in aqua frigida ex Ruffi cō-
filio. Frigus enim ambiens & medicamenti uirtutem in
unum cogit, ipsumq; roborat, & per accidēs uiuat, pro- 20
trusus à se materijs ad meatus per quos sunt uacuandæ,
succurrendūq; est, ut in canonibus diximus. Catapotia ex
ea facta idem possunt, recipiunt autē esula præparate,
myrobalanorū citrearū ana drach. quatuor, aloës drach.
quinque cum succo fœniculi aut intybi misce: dantur à 25
drachma una & dimidia ad drachmas tres. Quidam ex
lacte eius & farina faciunt oblatas purgatorias. Alij
ex lacte, aceto, saccharo, alij carne cydoniorū & masti-
che. Datur autē cortex radicis à siliquis duabus, usque ad
siliquas septem: lac uero à siliqua una, usque ad tres. 30

Ex pityusæ suc-
co cum farina
fiunt catapotia
Diosc.

Radix pityu-
sæ drach. duas,
fructus unam,
foliorum tres,
succo cochlear
dat Diosc.

Serapionis esula est Diosc. pityusa: Mesuæ autē
esula tithymali species videtur cyparissia, vel pos-
tius

tiūs paralios, quæ pityusæ satis similes sunt folijs
ex Diosc. descriptione. Paralios enim folio lini est,
quod etiā esulæ herbariæ tribuunt. Vtut est, lactas
ria est esula. Nam tithymali & pityusa etiam las
5 cтарыæ sunt.

De Dracunculo.

CAPVT XXIIII.

DRacunculus (collū draconis dicta quibusdā) du-
plex: unus folijs planis, radice foris nigricante, in-
10 tus alba: alter est folijs crispis, radice foris cineritia, in-
tus alba pallefcēte. Caulis utriusq; maculis ceu serpentis
est uariegatus. Radice ualet, magna perfecta, in locis libe-
ris nata: legenda Vere, aut Aestatis initio. Crispa Dio-
scoridi calidior, quā plana. Nam Russo illa est calida
15 secundo gradu, hæc primo, seu potiūs cū Galeno Crispa
calida in fine secūdi gradus, plana in principio eiusdem:
substantia cōstat ignea calida, acri, superficialia: terrea,
largiore. Terget, incīdit, tenuat humores crassos, &
lentore hærentes, aperit, penetrat, sed crispa potentiūs,
20 quā plana. Pituitā tenuem & crassam purgat, etiā à
thorace & pulmonibus, ob id asthmatis & tussi humida
confert, præsertim eclegmate ex succo eius & melle, &
sapa: uel data cum ouis: renes roborat, urinas mouet, ue-
nerē excitat. Vterq; hæmorrhoidū dolores & flatūs uel
25 suppositus, uel emplastro admotus, uel quouis alio modo
usurpatus, mirè sedat Democrito, id quod experti su-
mus. Humorē quoq; crudum uentriculi, & renum mirè
iuuat. Tumores etiam duros splenis & aliarū partium
resoluit, carnem supercrescentē in tūceribus fistulosis,

30

& lentos humores tenuare, & expectorare, ex thorace obstructa liberare Diosc. Gal.
† Hoc de utroque Diosc. semen canerum, & polypum curat Gal. collyrijs factis cum
melle, fistulas Diosc. cum oleo seu succo seminis in aures infundunt Diosc. Plin.

Luf à Syris dici-
tur lupha Diosc.
Arus Plin. radi-
ce nigra, Diosc.
alba.

Dracunculus ra-
dice cādida, ro-
tūda, tenui cor-
tice Diosc. & al-
be radicis no-
mine intelli-
gitur ab Hippo.

Vtriusq; draciū
ij radicē mes-
ibus legit Dio.

Arus calidus
siccus primo
gradu, dracun-
culus aro cali-
dior, acrior, a-
marior, tenuio-
rum partium
quā arus Ga.
Folia ex aceto
& sale aluum
inaniunt Plin.
Græ. neuer ca-
& tarticus dici-
tur, sed crassos

& malignis, & naribus consumit, rofionemq; ac can-
 crum in eis nasci prohibet. Succus eiusdem cum melle in
 aurem instillatus tinnitum, surditatem, dolorem auris sa-
 nat, terget eius sordem, & ulcera in ea siccant, faciē uterq;
 terget, & cutim expurgat: lentigines, panum, alphas, 5
 præsertim cum melle delet, Cum melle item & ster-
 core caprarum podagram, & contusionem neruorum
 & dolorem, emplastro sanat. Pessio menses trahit, &
 abortum facit. Fugare etiam serpentes, uiperas, uermes
 uenenosos dicitur. Vterq; dracunculus nocet acrimo- 10
 niâ suâ uentriculo & hepati imbecillis, morsuq; suo ex
 uicinis partibus in uentriculum fluxionē allicit. Prio-
 rem noxam periti prohibent, miscendo sapam, aut mel
 uatum, & aromata: secundam additis stomachicis ad- 15
 stringentibus, ut mastiche, cydonijs. Trochiscis quoque
 diarrhodon post dracunculum sumptis. Hamech uerò ex
 radice crispæ in uino lota, cocta, si imbecillius uis medi-
 camentum, non cocta, si ualentius, trita ad libras duas,
 cum sapæ libris sex, uel mellis & sapæ ana lib. tribus, &
 piperis, cinnamomi, zingiberis, macis, caryophyll. ana 20
 drach. sex facit electarium dandum à drachmis tribus ad
 drach. sex, quod certissimè humorem crudum & ab eo
 flatus in uentriculo, partibusq; alijs nutritionis & re-
 nibus resoluit, & inde natum harum partium dolorem 25
 mitigat, hæmorrhoidas sanat, uenerem excitat. Ex eadem
 radice Hermes hieram descripsit efficacem ad cepha-
 lalgiam, hemicraniam, uertiginē, epilepsiam, paralytim,
 tremorem, torturam. Humores enim crassos, lentos, &
 tenues educit à capite, neruis, uentriculo, iuncturis, &
 corpore reliquo. Ob id natis inde doloribus renum, iun- 30
 cturarum, uteri, mirè subuenit. Recipit autem aloës un-
 ciam unam, pulpæ colocynthidis drach. octo, radices
 utriusq;

utriusq; dracunculi sicca, ireos, turbith, agarici, sagapeni, myrobalanorum, citrearum, cepularum, indarum ana drach. unam & semissem: zingiberis, cinnamomi, mastiches, ellebori nigri euphorbij, asari, casie lignee, salis indi, croci, castorij, apij, libystici, seminis thymelae, stoechados, ana drach. unam: scillae assatae drach. duas & semis, scammonij drach. duas. Omnia curiosè terantur, & succo cucumeris comprehendantur: siccentur, iterum eodem comprehendantur, & pauco nucum oleo iterum
 10 siccentur, & melle despumato excipiantur in maza crassitiem. Post sextum mensem detur à drach. una ad drach. duas. Philagrius ex radice plani, recenti, munda, pertrita curiosè cum aequali farina tritici tortellas format, & panis modo coquit, & dat quotidie ad hæmorrhoidas delendas. Vterq; dracunculus perfectam coctione sustinet.

Qui secundus est in Dioscoride, dracunculus est ociosus, ob id ex nostris exemplaribus Latinis rectè sublatus. Arum autem Mesues dracunculi nomine continet, tertium tamen non facit. Eumq;
 20 ut dracunculum folijs & radice fauces, & ventriculum velut exurere quotidie experimur, non multo post gustatum. Nam initio nihil sapit, quamuis amarus, acer, adstringens sit, licet in agro Ferrasienfi, à quibusdam citra noxam mandi libenter
 25 folia scribat Manard. & Diosc. ob minorem acrimoniam in cibum expeti: & Galenus radicem dracunculi & ari inter vesca lib. 2. alimentorum reponat, non tamen ubiq; addit, sed locis quibusdam.
 30 Cleopanthus purulenta screantibus dedit apud Plin. farina permistum in pane cocto. Ex minoris radice cum multo melle placentas parant Baleares, & in conuiuijs dant Diosco. Minor vrinæ, & venerem mouet Diosc. pota vino: maior venerem
 35 mouet eidem. Odor radice folius abortum facit

*Hæc radice fo-
ris nigra, intus
buxea Diosco.

uiti albæ ad
omnia similis,
sed imbecillior,
libro 6. simpl.
Folia, fructus,
radices dicitur
acres.

Ordines nõ ex-
preßit Diosco.
Moderatè ca-
let Gal. Añic.
nunc calida ordi-
ne tertio, nunc
temperata di-
citur.

† Hoc nõ habet
Gal. li. 6. simpl.
Albæ radicis
succus Vere ex
pressus, cū mul-
sa potus pitui-
tā educit Diosc.
Radicis drach.
una anno toto
potui datur epi-
lepticis Diosc.

Asparagi eius
boni sunt stoma-
cho, quia sub-
amari, leuiter

acres adstringunt, & Vere elixi & sumpti alui & urinas mouent. Dioscor. & Gal. 30
Asparagi, seu prima Veris germina nigra menses mouent, lienes minuunt, epilep-
ticis, paralyticis, uertiginosis utiles Diosc.

Diosc. in pestilentia salutaris est radix Manardo:
Nos vel cocta ex aqua, vel sub cineribus tosta
melle excepta utimur foeliciter in asthma.

De Bryonia.

C A P V T X X V I.

BRyonia* est planta, quam uitem albam uocāt, radi- 5
ce foris terre coloris, intus alba, ex qua pullulant
stipites arboribus alijs plexu multiplici inuolui soliti, &
in his racemi uuis similes, quos uuas lupinas uocāt. Alia
est uitis nigra radice foris cineritia, intus alba, minus ta-
men quā prior, quæ reptiliū cucurbita dicitur. Minus 10
item calida, & ad omnia imbecillior quā alba, quod in
ea plus sit substantiæ terreæ amaræ, quā igneæ acris.
Bryonia enim Dioscoridi calida sicca ordine tertio, cō-
stans substantia terreæ, pauca adusta, ob id amara, multa
autē igneæ, acri, mordente: † Galeno autē incidit, tenuat, 15
terget, rubrificat, subadstringit. Viriusq; radix, ac præ-
cipue succus, pituita etiam putri, cerebrū, neruos, partes
respiratorias purgat, obstructions uiscerū, renū, ape-
rit, urinas mouet. Quapropter epilepsia, uertigini, &
ceteris [cerebri, &] neruorum affectibus frigidis cōfert 20
apertè ac etiā tussi & asthma, præsertim labendo sum-
ptū, & laterū dolori. Turiones eius cū primū cre-
scūt, edūtur præcipue cū aromatibus, orisq; odorē tetrū
emēdant, præsertim quē humorū in uētriculo corruptio
excitat. Spiritus tamē in cerebro miscere dicitur usu cre- 25
bro. Tumores duos etiā splenis resoluit, præsertim cū
uino & ficis emplastri modo imposita radix, & oxy-
melite ex hac facta & sumpto. Paronychiā cum uino
sanat,

sanat, confert ulceribus malignis, fragmenta osium ex-
 trahit, & spumas, & ligna, præsertim cum uino & mel-
 le: sorbitio ex succo eius, frumento cocto, & melle, lac
 auget, bene coctum uterum purgat, abortum facit sum-
 5 ptus & suppositus. Tam radix, quam ipsius succus fa-
 ciem terget, & cutis reliquæ foeditatem, panum, uulne-
 rum uestigia, præsertim cum farina cicerum, & faba-
 rum, coctumq; cum oleo suggillata delet. Fiunt inde tro-
 chisci faciem claram reddentes, foeditatem cutis tergen-
 10 tes, colorem bonum ac roseum seu rubro permistum fa-
 cientes: accipe farinæ puræ, tritici, hordei, ciceris albi, fa-
 barum, amygdalarum dulcium, tragacanthi ana drach.
 duas, radices bryoniæ siccæ drach. unam & dimidiam,
 cum albumine oui fac trochiscos, line cum decocto hor-
 15 dei, & post duas horas ablue decocto fursuris. Ex suc-
 co autem bryoniæ nigrae melle & uino præsertim ana,
 fit potio ad strumas experta, & emplastrum ex ipsius
 radice, & melle easdem delet. Confert moribus anima-
 lium uenenosorum. Corrigitur ut dracunculus, ob id illi
 20 mox hæc subieciimus. Ex bryonia medicamentum à Demo-
 crito compositum aperte efficax, ad epilepsiam, paraly-
 sim, uertiginem, & ceteros affectus frigidos cerebri, spi-
 nalis medullæ, & ortorum utrinq; neruorum, accipit ra-
 dicis bryoniæ mundatæ, & tritæ, lib. dimidiam, sapæ, uua-
 25 rum passerum lib. quatuor, squille assatæ, strobilorum
 purgatorum ana unc. unam & semissem, nucis moscha-
 tæ, cardamomi, macis, zingiberis ana drach. duas, caryo-
 phyllorum, piperis longi, stœchados ana drachmam
 unam, & semissem, seseleos, salis gemmæ, galliæ ana dra-
 30 chmam unam, spicæ drach. dimidiam, agarici drachmas
 tres. Datur post sex menses à drachmis duabus, ad dra-
 chmas quinque. Idem accipit succi bryoniæ unc. quin-

que, aceti scilicet libram unam, aquæ coctionis origani, hyssopi sicci, libystici, seseleos, cardamomi, stœchados ana drach. unam sapa, uuarum passarum libram dimidiam, mellis libras duas. Fiat syrupus idem pollens, quod prior compositio, si detur uncij duabus. Ex succo eiusdem & sapa uuarum passarum eclegma ad tuſim, & asthma efficax, filius Zezar componit. Datur autem radix bryoniæ, & uitis nigræ similiter ab aureo uno ad aureos duos, succus autem à drach. una, ad drach. duas.

Calet multum bryonia baccis rubentibus, quibus depilat, & ob id coria, densantibus est vtilis, Gal. lib. 6. simpl. & quicquid attigerit, rubrificat ignis modo, vnde nostratib. ignis ardens tota planta dicitur, Gallis colubrata, fortè quòd sub hac colubri sæpe stabulantur. Radix albæ vitis confert epilepticis, attonitis, vertiginosis, serpentum morſibus. abortibus: sed mentem interdum turbat, quod spiritus permiscere vocat Mesues. Vitis albæ radix, quia terget, ficcet, moderatè calfacit, lienes induratos liquat pota triū obolorum pondere, per dies triginta cum aceto, & foris cum ficub. admodum: pforam quoq; & lepram sanat. Diosco. Galen. phlegmonas ex vino discutit, emplastri modo imposita, & abscessus rumpit. Oleo incocta donec colliqueſcat, pterygia delet & suggillata Diosc. Cum sale, radix, folia, semen albæ, ad chironia, gangrænica, phagedanica, putrida crurum vlcera faciunt imposita: eadem radix trita imposita ossa educit. Succus cum triticeis granis coctus potus, lac auget. Cum eruo ephelidas, ionthos, lentigines, nigras, cicatrices delet, morſibus viperæ prodest, drach. duarum pondere pota.

De Cyclamino.

CAPVT XXV.

Panis porcinus

Cyclaminus panis dictus, his fauni, alijs porci, maior inuenitur, & minor. Maioris radix rapæ modo do

do † rotunda, foris terrea & nigra, intus alba, à qua fo-
lia & flores uiolæ nigrae similes, subalbi, sine caule. Mi-
noris radix sub terra plurima auellanae: & cicerum for-
ma, uterq; est medicamentarius, calidus siccus initio tertij or-
5 dinis, incidit, tenuat, resoluit, terget, expurgat, obstructio-
nes aperit, sudorem copiosum mouet, cutem foeditate
eius ablata omnium maximè expurgat. Pituitam lentam
& crassam sumptus, & suppositus, atq; adeò femori, ili-
bus, & uicinis partibus illitus purgat. Obstructiones
10 uiscerum, præcipuè splenis aperit, maximèq; ex oxyme-
lite, & sumptus, & emplastri modo admotus, colicum
dolorè à pituita, aut stercore suppresso sanat, caput, &
oculos insigniter expurgat, præsertim errhino ex ipso
in nares recepto, præsertim post purgationem per hie-
15 ram, aut theodoricon, aut catapotia foetida, aut similia.
Quapropter uisui imbecillo, & aquis in ipsum ruenti-
bus, hemicranie, cephalalgie, torture, paralyti, & cate-
ris cerebri affectibus frigidis confert, errhino, ut dixi, at
tractus. Icterus sanat experientia certà, præsertim suc-
20 co cū oxymelite, uel œnomelite sumpto, & operto dem-
dè diligenter corpore. Nā sic sudore largo materia etiam
in uaporem uersa, bilioso excremento exonerabitur. Du-
ro lienī confert quouis utendi modo, & tumoribus alijs,
ut etiam strumas iuuat. Menses mouet, sumptus & sup-
25 positus hæmorrhoidas potentissimè aperit. Eius radix
collo mulieris appesa, conceptum prohibere dicitur, se-
dis procidentiam illitū iuuat. Corrigitur ut dracunculus,
& bryonia succi huius drach. quatuor cū saccharo solu-
tas, & ad tertiā coctas, manè sumptas, icterū sanare, cer-
30 tißimum & expertissimum affirmat filius Serapionis.
Idem præstare succum cum cum equali portione oxyme-
litis, uel œnomelitis, ut prius coctum, & sumptum Græ-

† Parum lata
est, & nigra,
caule diguorū
quatuor nudo
Dioscor.

Flos rosa-
ceus quidem, et
ad purpuram
uergens sed for-
ma uiolæ ni-
græ: altera au-
tē eius species
flore cādido, ra-
dice inutili: nul-
la multiuudi-
nis. mentione
Dioscor. Gale.
Gradus nō finit
Gal. nec Aui.
Attrahit quo-
que Gal. cū by-
dromelite po-
teus pituitā, &
aquā educit &
umbilico, pecti-
ni, coxendici-
bus illitus aliū
ducit & abor-
sum facit Dio-
Galen.
Succus cū mel-
le errhinum fit
Diosc. & oculis
suffusus, & be-
betibus inungi-
tur (non nari-
bus immittitur
Diosc.) Drach.

tribus cum pas-
fo, aut melicra-
to potatur ra-
dix in iatro
Dioscor.

cus testatur. Vnguentū præterea est Alexandri ex cycla-
mino, quod uētri, femori, ilibus inunctum, aliu deiectio-
ne purgat: stomacho autē uomitu uacuat aquas serosas,
idoneū hydropicis, & à medicamento abhorrētibus: re-
cipit autē succi cyclamini lib. tres, succi cucumeris agre-
stis lib. unam, olei irimi lib. duas, butyri uaccini lib. unam,
euphorbij unciā unā, pulpæ colocynthidos unc. tres, po-
lypodij unc. sex, trita, quæ teri possunt, succis octo dies
mergantur in uase uitreo angustī oris, obstructo probè:
post hos semel feruefiat, coletur: colato adde sagapeni
aureos quinq;, myrrhæ aureos tres in aceto prius dissolu-
tos, quāto est opus: coque semper rudicula mouendo, do-
nec succus propè omnis cōsumptus erit: tunc adde ceræ
unc. quinq;, fellis uaccini aur. quinq;, coque donec cera
erit liquata: tūc adde scāmōnij, aloës, cocci gnidij, colo-
cynthidos, turbitih, ana aur. quinq;, salis gemmæ aur. tres,
euphorbij, piperis longi, zingiberis, chamemeli, cinna-
momi, ana aur. duos: puluerisata in mortario permiscēa-
tur. Vnguentum quoq; alterum ex cyclamino fit ad resol-
uendam duritiem splenis etiam lapidosam, & strumas: 20
recipit succi cyclamini, humoris lenti ex radice filicis
emulsi, ana lib. unam, succi extremorum tamaricis sur-
culorum unc. duas, olei irimi libras duas, œsypi unc. quim
decim, aceti unc. duas, hammoniacci, bdellij ana unc. unam
& semissem, ceræ flauæ unc. sex: fac ut prius. Cyclami- 25
nus coctionem sufficientem sustinet. Datur præsertim
succo ab aureis duobus ad aur. quatuor.

Alterius cyclamini acinorum denarius in vini
albi cyathis duobus, dies quadraginta potus, lienē
per aluum, & vrinas emittit Diosc. Prior autē mis- 30
cetetur medicamentis, quæ tubercula, strumas, o-
mnemq; duritiem discutiunt Gal. Cum vino deni-
que bibitur contra omnia venena Diosc.

De

De Aristolochia.

CAPVT XXII.

- A**ristolochiæ tres sunt species, longa, rotunda, & clematidis, id est, sarmætaria dicta, quòd radices uitis sarmentorum similes spargat. Omnes calidæ sunt
- 5 Diosc. in principio ordinis tertij, sicca secundo: longa tamen calidior uidetur, quamuis terreæ in ea substantiæ plus sit, quàm in rotunda, quæ ob id tenuioris est substantiæ, & ad omnia efficacior. Vtraq; tamen obstructiones aperit, resoluit, attrahit, spinas extrahit & lignorum
- 10 fragmenta carni infixæ, tenuat: sed hæc omnia rotunda magis ob dictam prius causam: pituitam purgat, & quorundam sententia etiam bilem, thoracem quoq; & pulmones pituita etiam putri expurgat insigniter: quapropter tussi humidæ, & asthmæ etiam antiquo maximè
- 15 prodest quouis usus modo, ut etiam si suffitu uaporem per infundibulum æger inspiret, horum præsertim trochiscorum accipientium aristolochiæ rotundæ, arsenici pares portiones comprehendendas oui uitello in trochiscum aut auellanae formam fingendas, unius sumum certis
- 20 interuallis, ut dixi, per infundibulum inspiret æger. Aristolochia quoq; præsertim rotunda cerebrum expurgat, ob id epilepsiæ confert: stomachum etiam eadem iuuat, singultu à flatibus conflictatum. Hos enim non modò à stomacho, sed liene & alijs uisceribus dissipat, ho-
- 25 rumq; obstructiones liberat, & natos inde dolores sedat, præsertim cum oxymelite radicato. Omnis autem aristolochia uterum à partu † expurgat, menses mouet, abortum facit. Rotunda præter hæc ulcera maligna, fistulas mirè iuuat, quia terget, & carne implet. Po-
- 30 dagram quoque & musculos contusos cum melle & pauco sale emplastri modo admota iuuat: cum hydromelite uerò curat aurium ulcera & auditum roborat.

Acetum

Lōga, mas, rotunda, femina Diosc.

Auscenna, non Diosco. sunt bi gradus.

Longa nō minus calfacit, sed forte magis, minus tamen tenui partium, quā rotunda: amara, sub acris utraque, longa terget, digerit minus quā rotunda. Ob id sarcoticiū utilius est ulceribus & fomentis uteri Gal.

Rotunda spinas trahit Diosco. Gal.

† Cū pipere et myrrha pota, & fesso subdita Dioscor. de longa.

Rotunda cū aqua pota ualeat

rigori Diosco. Acetum deniq; cui incocta est, gingivas adstringit,
Clematis cū & putredinem ab his aufert; dentes quoq; cōfricatu de-
oleo aut suillo terget. Rigori etiā febrili remedium est singulare. Pur-
adipemita spi gando non nocet, sed uisceribus cōfert. Quod ad alia at-
ne rigori ua timet, ut dracunculus corrigenda. Coqui teriq; pluri-
let: suffitu uerò mium potest. Datur à drachma una ad aur. unum.
ad graues fe- bres Gal.

Clematidis sesquidrachma Paulo purgat ut cor-
locynthis. Aëtio fructus ficci drach. duabus pur-
gāt bilē et pituitā. Rotūda auxiliatur asthmaticis,
singultientibus, epilepticis, podagricis, si cū aqua 10
bibatur, ruptis itē & vulsis, & doloribus ab ob-
structione, aut flatu crudo & crasso, putredinibus
prodest, vlcera fordida, dētes, gingivas expurgat.

De Ricino.

CAPVT XXVIII.

* Magnus est,
Palma Chri-
sti, uulgo lathy-
ris: uulgo cata-
putia, est par-
uus. Gradus
etiam huius ta-
cet Gal. terge-
re & digerere
tantum dicit.
Triginta gra-
nis pituitā, bi-
lem, aquas, pur-
gat supra & in-
frā ricinus: la-
thyris uerò gra-
nis septem uel
ocho eadem si-
militer purgat
Diosc. ricini so-
lia terget, dige-
rūt, purgāt mi-
nūs, quā fru-
ctus Gal.

Ricinus * granum regii est duplex, paruus & ma-
gnus (quod kerua Mauris dicitur) uterque medi- 15
camentis aptus, sed magnus magis, ob id eligendus. Cali-
dus siccus gradu tertio Diosc. Hamech autem in princi-
pio tertij. Pituitam ac interdum bilem uiolenter pur-
gat, deiectione & uomitu materias quoque & aquam 20
serosam à iuncturis attrahit. Dantur autem grana eius
cocta & trita in iure galli antiqui, cōferuntq; colico do-
lori, & iuncturarum, ut podagra, ischiadi: aut coquun-
tur in aqua casei, aut lac caprinum super ea mulgetur
& colatur, & datur hydropicis utiliter. Oleum au- 25
tem cicimum seu ricimum colico dolori à pituita &
flatibus confert. Corrigitur ut balanūs myrepfica. Ex
utroque oleum extrahitur ut ex amygdalis. Datur à
granis quinque ad grana septē: alterius à granis septem
ad grana † quindecim.

Folia 30

Oleum id ad lucernas est utilissimū, tenuium partiū, & calidius quā commune.

† Alij duodecim.

Folia lathyridis cum gallinaceo aut oleribus cocta idem præstant, quod semina, Diosc. Oleum id purgat aquam, lumbricos necat, scabiem, capitis vlcera, sedis inflammationē, vteri præfocationem
 5 sanat Diosc. Ricini grana triginta, lathyridos grana septem vel octo dat Diosc. cū caricis aut dactylis aqua frigida super bibula. Paulus vsq; ad quindecim in robustis scilicet vt ea mandant, imbecilliores autem & malo stomacho integra deglutiāt.
 10 Viginti grana pota cum aqua pura aut mulsa purgant facili. Pli. bilem & aquam, si munda sumantur: si autem cum folliculo, vehementius purgant & stomachum lædunt.

De genista, seu sparto.

CAPVT XXIX.

15 **S**partum, genista Latinis & myrica est arborum capistrum: est autem arbor montana, cuius rami desinunt in uirgas multas rectas, flexiles, fractu contumaces, quibus uites & alia ligantur: flores habet flauos, lunata figurā: siliquas & orobinis similes, & semina in his lentia
 20 similia, interuallis distincta. Vltra marina & orientalis est melior, calida sicca ordine secundo Diosc. Semen uerò calidius, floribus & ramulis humiditas inest incensum, sed excrementosa, & ob id uomitoria. Quin planta hæc omnibus suis partibus conturbat, prouocat, incidit,
 25 tenuat. Pituitam & materiam à iuncturis uiolenter purgat uomitu & deiectione, renes omnibus excrementis perpurgat, urinas ualenter mouet, calculum frangit in renibus, atque adeò in uesica, nec in his materias figi, ac in calculum durescere finit. Flores quoque huius cum
 30 melle rosato aut ouo, strumas resoluunt. Oxymelitem ex his uel seminibus, tumores lienis resoluit. Vomitus quoque cum his frequens ischiadi, podagræ, & renum doloribus prodest. Nocet stomacho & cordi: ob id cū melle rosato

Myrica tamē Latinis est tamarix.

Virgas habet longas absq; folijs solidas ad frangendū difficiles: flores leuicij Diosc.

& Phaeoli
 Semina & succulorum succus strenuē trahitur Gal.

rosato sumi uult Philagrius, ut his partibus nocere designat, & eadem ratione cum rosis & mastiche. Semen uero eius cum aqua mellis rosati sumendum est: anisum quoque, & fœniculi, uel dauci semen eius noxas castigat. flos modicum coqui potest, semen diutius. Datur, præsertim si flore, à drachmis duabus, usq; ad drach. quinque: semine autem à drach. duabus, ad drachmas quatuor.

Seminis & floris obol. quinque; dat Diosc. Plin. sesquidrach.

Semen & flores cum melicrato pota tuto purgant per superiora, ellebori modo: semen quoque infra purgat: & succus ex ramis aqua madefactis extractus, à ieiuno cyathi mensura potus, ischiæ de & angina laborantibus est utilis. Plinius acetum pluribus diebus macerat ad ischiadem, & succum eiuſdem cum oleo inungit. Sunt qui maceratum muria, aut aqua marina, clyſtere inſciunt ad ischiadem, cruentaq; & strigmenta vacuant. Semen quoq; straguriam sanat Plin. & idem genistatusa cum axungia genua dolentia curat.

De elleboro.

CAPVT

XXX.

ELLEBORUS duplex, albus, & niger, idemq; salubrior albo: quin & albus symptomata terribilia minatur: niger autem corpus incolume, & uelut iuuenile tutatur. Eligendus in eo genere est sapore acri, gustantem mordente, colore asari, fragilis, medius ampli & gracilis, recetis & uetusti, grauis & levis, aut potius leuior quam grauior: levis autem ac sine asperitate. Radix eius est præstantior, & in ea fibrarum ac radicularum cortices, Vere, aut Aestate colligatur. Albus autem minus est tum acer, tum mordax: neq; mox acrimonia eius apparet, si amarior est nigro. Cætera nigro facultate est similis, nisi quod diutius seruari potest. Niger est calidus siccus ordine tertio, tenuat, terget, resoluit, carnem ulceribus supercreſcentem exedit. Adde, quod si is ad arboris alicuius

rad

radices crescat, fructus ipsius purgatorios reddit. Al-
 bus autē calidus siccus in medio tertij, similiter terget,
 mordet: sed uomitu multo purgat, & sternutamenta uio-
 lenter mouet. Vitandus autē hic est, quod strangulet. Ni-
 5 ger autē omnium consensu sumēdus, præsertim castigatus
 natura & arte: solis robustis & animosis dādus, & Ve-
 re ipso. Datus autē, quando & cui cōuenit, tēperamentū
 facit melius, ob id mores quoq; probatiores reddit, &
 corpus incolume, ac uelut iuuenile efficit. Hæc enim pro-
 10 priā ipsius sunt opera, Hippocrate autore. Corpus
 enim totū excrementis corruptis expurgat: clementer ac
 sine molestia uacuat bilem utrāq; & pituitā: sanguinem
 proinde puriorē reddit attrahēdo scilicet excrementa in-
 uenis sanguini mista, nō à solis cavitatibus partiū, sed à
 15 toto corpore, ac etiam remotis partibus, & cute ipsa.

Ad cerebrum quoq; purgandum, & caput totum, &
 sensuū instrumēta, & neruos, & uiscera, & uesticam, &
 uterū, est efficacissimus: cerebriq; affectibus, ut cephalal-
 gie, hemicrania, mania, melācholia, uertigini, epilepsia,
 20 paralysi, aquarum in oculos defluxui, apertē cōfert: iun-
 cturarum quoq; morbis, ut nodis, & tumoribus scir-
 rhosis alijs: strumis etiam. In summa, est uelut theriaca,
 & per antonomasiam medicina elephania, cancri, her-
 petis, erysipelatis, † exanthematum, phagedænarum. Pul-
 25 uis quoque tenuissimus ellebori nigri, uisum roborat. † Boibor pustū-
 Acetum quoque cum hoc decoctum, auri instillatum las uocant, ua-
 tinnitui confert, & auditum roborat. Idem acetum si os riolarū generi
 colluat, dentium dolori confert: præterea splenis affe- affines.
 ctibus, febrib. diuturnis, quartanæ biliosæ, reliquis affe-
 30 ctibus melancholicis sanatu cōtumacibus: urinā, & men-
 ses mouet: corporis colorem & odorē bonum efficit, ac † morpheam
 etiā oris, cutis affectus, † alphas utrosque quouis utendi & baras.
 modo

modo sanat: ex aceto affricatus cuti, eius sceditatē & pa-
nos delet. Albus autem uomitu immodico & uiolen-
to symptomata excitat terrenda: foris autem affricatus cu-
tis uitia, scabiem, impetigines, lentigines ualenter iuuat.
Vterque autem fistulis & ulceribus putridis ac mali-
gnis medetur. Albus igitur quia huius tempestatibus corpo-
ribus est molestus, quin & uelut uenenū, præsertim sus-
focans, uitetur. Nigri autem uirtus ad nostrā usq; tempo-
ra est tolerabilis, licet etiam difficilis. Sanis enim corpo-
ribus elleborus est molestus, inquit Hippocrates: arte au-
tem & industria nostra castigatum, quādo & cui oportet,
rectē propinamus: agitq; salubriter. Filius autem
Zexar manna melli simili tepida quantitatem corticis
radicularum ellebori aptam horis octo macerat, cola-
tum dat, in quo uirtus est ellebori. Idem fit in melle uua-
to, aut iure gallinarum uel carniū, aut oxymelite, aut
uino dulci, aut condito, aut syrupo, aut sapa aliqua, su-
peraddentes polentam uel orizā, aut pultem, & sorbi-
tioni per se datur. Sunt qui in radicem raphani perfo-
ratam ellebori fibras immittunt die uno: postridie fibris
ablatis, dant raphanum uires ellebori habentē. Daucus
item & piper longum, anisum, petroselinum, hyssopus,
succus calaminthæ, origanum, opus cyrenaicis, effica-
ciorem ipsum reddunt: & præter hæc, epithymus, poly-
podium, sal Indus, & similia: se enim hæc confirmant.
Ex hoc item catapotia formauit Haly ad affectus me-
lancholicos, elephantiam, alphas nigros contumaces
efficacissima, quæ recipiunt hieræ picræ drachmas duo-
decim: ellebori nigri, polypodij, ana drach. quinque, epi-
thymi, stæchados, ana drach. septem: agarici, lapidis
Cyanei, salis Indi, colocynthidos, ana drach. tres. Dantur
tuto à drachma una ad aureos duos. Vtriusque uerò
elleb

Aph. 16. lib. 4.
de albo, non de
nigro. Omnis
autem medica-
tio sanis est peri-
culosa. Apho.
36. & 37. li. 2.

Cum similibus
herbis Paulus
dat.

ellebori uirtutem ex corpore deturbat mulsæ decoctum
 uuarum passerum, aut hordei, aut gallorum, aut galli- *Albus impul.*
 narum, cum oleo nucum, uel amygdalarum dulcium, uel *potius ualde no-*
 simili, puluerem uero ellebori sumere tutum non est. Da- *cet & suffocat:*
 tur autem à siliquis sex ad tertiam drach. unius, uel usq; *nigrum autem*
 ad drachmam unam. *truu dat cum*
melicato Pau
lus.

Radiculæ graciles, breues, & velut decurtatæ
 ex ceposo velut capite procedentes, in usum solæ
 10 veniunt Dioscor. nec hæ totæ, sed harum cortex
 deligendus, carnosus, speciosus, medullosam in-
 tus partem, quæ eximenda est, habens tenuem:
 gustu acer & feruidus, asperis tumulis & locis
 siccis, qualis Anticyra est, natus, in frangendo
 15 puluerem emittens Plin. Semen tamen à quibus-
 dam purgationibus adhibetur: summa quoque
 radix, quæ velut cape canibus datur purgationis
 causa. Mesiibus albi radices leguntur Diosco. &
 Plin. Albus amarior est, & minus acer: nigro
 20 Gal. Albus eligendus gustu feruens, non tamen
 vehementer, sed saluam particulatim, non simul
 mouens, mediocriter extensus, candidus, fragilis,
 carnosus, non acuminatus aut iunceus, nec, dum
 frangitur, puluerulentus, medullam interiorem
 25 habens exilem, qualis Cyrenaicus. Improbatur
 Galatius, Cappadocius, Italus, albior, & magis
 puluerulentus. Pauli tempore utebantur ellebo-
 rismo per album, & nunc quoque: si enim bonus
 est, venenosus non fuerit, Quin ellebori nomine
 30 apud Hipp. & Gal. albus venit, ut Aph. i. libro 5.
 Apud Arabes contra: Ellebori nigri cum alijs
 misti usus non est difficilis, saepe magno successu
 in melancholia morbo, sum usus syrupo Saporis,
 largo satis elleboro nigro incocto: & Manard. non
 35 difficilem eius usum expertus est, & drachmam
 integram solam potam parum profecisse. Paulus

infundit aquâ dies quinque vnc. duas : ergo multus satis mannæ, vel melli, vel alijs incoquatur. Si in radicem raphani immittatur albus elleborus, elleborismi modus simplicior est Paulo.

*Cum hoc succo
calidissimo nos-
tem dare.*

Albus datur per se, & cum sesamo, aut thapsiæ 5
succo, aut alica, aut mulsa, aut pulte, aut lenticu-
la, aut sorbitione alia. Niger autē coquitur cum
lente, aut iure aliquo Diosc. Nigrum cum scam-
monio & sale dat idem. Album debilibus cum
succo ptisanæ, aut alicæ, aut alio simili, Paulus. 10

Niger pituitam & bilem infernè purgat Diosc. Bilem maximè flauam, Paulo : Albus autem vomitu purgat res varij coloris Diosc. Rem visu terribilem in varijs coloribus vomitionū Plin. Elleborus bonus ad exanthemata, impetigines, le- 15
pras, herpetas, erysipelata, icterum, Paulus. Albus oculorum collyrijs contra caligines imponitur Diosc. Oculorū caliginem foris discutit Plin. Niger auri inditur, & post biduum aut triduum eximitur in difficili auditu. Albus & niger men- 20
ses ciet, & fœtum occidit suppositus Dioscor. vel appositus. Niger scabiem curat cum thure, aut cera, & pice, & cedrino oleo inunctus: cum aceto viciliginem, impetiginem & lepras Diosco. Albi pulvis suffocationē facit: ob id incidendus in for- 25
mas sesamorum magnitudine. Quibus verò per os accepisse suspectum est, duarum drachmarum decoctum clystere iniiciatur, & balanus ex eo & melle facta Paulo supponitur: & Diosc. cum aceto facta balanus. Niger appositus si triduo ma- 30
neat, fistulas purgat Dioscor. Nigri obolos tres, aut drach. vnam dat Diosco. adiecto etiam scammonio. Manardus quoque drach. vnâ dedit cum granis duobus scammonij in malo cydonio assi, 35
minusq; & leuius purgant quàm iusta dosis pilularum, quas aggregatiuas vocant. Albi Themison 40
dabat drach. duas, sequentes quatuor, antiso-
quo

Plin.

- quorum vitium cognoscentes, qui ob metū parcius dabāt, cū celerius erumpat, quò largius iungitur. Verāt tamē dari senibus & pueris, & molibus, ac fœmineis corporibus. Paulus dat à drach. vna ad drach. duas, debilioribus in succo alicæ, aut prissanæ, fortioribus in aqua calida aut melicrato, sectum tamē, non in puluerem tritum, vt antè monuimus. Albo non est vñs Manard. ex Italis tamē robustos ferre posse putat: non dandum tamen nisi in diuturnis & valentibus morbis, per alia remedia non sanatis, vt hydropi, cachexia, elephanto, paralypsi, epilepsia, podagra, morbo Italico, qui pessimus & longissimus esse consuevit, & auxilia communia velut contemnere.
- 15 Cū præter simplicia medicamenta ad aluum ciendam à Ioan. Mes. scripta, alia nonnulla apud medicinæ autores inuenerim: ea annotationibus hisce nostris præmittere, visum est non inutile. Ea sunt: Myxa, id est, sebesten: Cynocrambe, hoc est,
- 20 Canina brassica: Pulegium, Bdelliū Arabicum, Parthenium, id est, Matricaria: Tragoriganum: Iuli nucis iuglandis, catuli vocati: Fex vini, Tartarum dicta: Atriplex, Malua, Asphodeli radix, Allium, Beta, Blitum, Cestri, id est, Vetonicae folia.
- 25 Brassica semicocta. Aqua stillans à cucurbita in fornace excocta. Chamæpitys, dicta Iua. Lapathon, vulgò Rumex vocatum. Lac, præcipuè asininum. Butyrum. Lentis primum ius. Semen cornicularis, & spumei papaueris. Resina pini picæ,
- 30 & laricis, quæ vulgò putatur & vocatur Teremintina. Item vera, quæ nunc adfertur ex Terebintho, Terebinthina. Vrtica, Sesamoides maius & minus, Peplis, Peplos, Chamefica, Lappago, Clematidis semen, Picnocomon. Apios, id
- 35 est, syluestris Rhaphanus. Alipon, Empetron, Heliotropion, Magnes, Cortex radices Capparis, Thlaspi, Flos æris, squama æris, Mandragora

succus, Daphnoides, quæ & Laureola, Sambucus, Ebulus, Lac, & cimæ ficus, Filicis foeminae folia, Peponis & cucumeris radix, Lactuca sylvestris, radix Peucedani, Staphis agria, Thapsia succus, Androsæmos, Ascyros, Hippophaes, 5

Hippophefos, Lactariæ multæ species,

Mercurialis Struthion, id est, ras

dicula, vel condes. Hos

rum historiam & vis

res ex ipsis

autoribus licet ediscere: mihi

fatissimum sit hoc loco nos

mina conscri

psisse.

FINIS.

IN ANTIDOTARIVM

Ioannis Mesuæ Annotatio-
nes quædam.

ANTIDOTARIVM est vocatū,
quod contineat descriptiones
antidotorum, hoc est, medica-
mentorum, quæ nō foris admo-
ta corpori, sed in corpus rece-
pta, affectibus medentur. An-
tidotus autem hæc, vel hoc an-
tidotum Græcis dicitur contra affectus datum,
vnde Gal. lib. de hac materia scriptum, *περὶ ἀντι-
δότης*, id est, de antidotis vocavit: nos rates verò li-
bros hac de re scriptos, Antidotarium inscripse-
runt, etiam si non sola antidota, quæ omnino sus-
muntur, sed etiam admouenda, olea, vnguenta, ce-
rata, emplastra, ex æquo continerent. Quæ duo
causarum salubrium materias præcipue compres-
hendunt, quanquam educenda & facienda ipsa-
rum reliqua duo genera magni etiam momenti
sunt in multis morbis. De sumendis igitur tantū
& admouendis Mes. scribit, & illa tanquā præs-
stantiora, plura, vsu frequentiora, & ferè priora
præponit: quibus etiam educendorum ratio quæ-
dam complicatur. Hæc propter oppositas ratio-
nes postponit: in ipsorum tamen vtriusque quorum-
dam ordinem cur mutarim, paucis accipe. Inter su-
menda statui prima omnium condita, quod hæc
parte sua plurima sint alimenta, non omnino me-
dicamenta. Vt igitur à re nobis familiari magis
incipiat oratio, hæc in prima acie locavi. Post hæc
autem iulepos & syruos naturā propè totā, viri-
bus, consistentiā, parandi modo conditis proxi-
& compositi) vt omittā syrupo suo condita scri-

*Gale. in initio
lib. de Antido.*

uari. Sunt item syrupi succorū & aliorum quorundam velut condituræ, ad saporis gratiam, & custodiæ diuturnitatem. Quoniam verò in syrupis plerique sunt thoracici & pulmonici, præsertim quos descripsimus postremos: ob id eclegmata viribus his affinia propè omnia subiunximus sectione tertia. Sectione autem quarta descripsi decocta atque infusa his consistentiâ proxima, & quibusdam syrupis aluum soluentibus facultate affinia: ut alicunde inciperet antidotorū propriè appellatorum tractatio. Quanquàm & infusiones & decoctiones syrupis sint necessariae, sed aliæ multò quàm quæ his Mef. decoctis & infusis, vel purgatorijs, vel saltem eccoproticis, & sterco dericientibus describuntur. Sectione quinta antidota conclusi, tum quæ electaria vulgus vocat: tum aliæ: sed in his priora, quæ sapore sunt iucundo: post hæc amara, & hiera, & alia purgatoria. Sectione sexta descripsi catapota purgatorijs his proxima viribus, neque iucunda, & consistentiâ nō multò duriora. Septima sectione trochiscos multò his duriores ac sicciore. Octava autem pulveres quosdam omnium siccissimos. In admouendis præterea ordinem mutandum censui, ac olea, cæterorum materiam, omniumque liquidissima, & ferè simplicissima, usu frequentissima, usu prima, non postrema scripsi cum Mef. sed reliquis præposui sectione nona. Decima verò, his consistentiâ & viribus propinqua vnguenta, adeò ut sæpe olea vocentur. Undecima autem sectione cerata ex præcedentibus, & cerâ constantia, ac magna ex parte emplastrorum materiam. Postremâ descripsimus emplastra, tâquàm maximè cōposita & durissima. Habes rationem ordinis in hoc Antid. à nobis parum mutati, non modò in sectionum ordine, sed in plerisque etiam sectionum singularum cōpositis, ut lectio te docebit: qua autem ratione id fecerim, faciliè tuipse con-

coniectabis, vt cur ex fine syruporum condita
quædam incondita retulerimus: in syrupis, cur ca-
lidos, thoracicos, iunximus: in eclegmatis, cur vis-
ribus finitima: & in cæteris similiter. Ea tamen
5 cautione prædicta mutauī, vt nullam omninō
Mes. compositionem omiserim, aut trunçauerim:
sed omnes integras, verbis tamē non paulō purio-
ribus descripserim, licet interdū coactus Barba-
ras quasdam voces retinui. Ipsas item libri totius
10 particulas breuiores, quā vt libri nomen mere-
rētur, sectiones appellauimus, Hipp. in epidemjs,
& Aristotelis in problematis *πρόματα*, hoc est (vt
Gaza in Arist. vertit) sectiones, imitati. An verō
probē omnes scriptas hoc lib. compositiones, siue
15 à Mes. inuētas, siue ex alijs corrogatas, dicere ma-
lo cum Gal. illas me vt antiquas, & multorū ex-
perientiā probatas, recipere, & Gal. cōsilio satius
esse multo vsu expertas, & confirmatas composi-
tiones sequi, quā nouas effingere: cum præfer-
20 tim methodo summa si quis altius expendat, plu-
rimas Arabum compositiones conscriptas iudica-
turus sit: quas verō paucas damnare conaberis. Si
pauca quædam Arabibus certissima receperis, in
illorum sententiā omninō abibis, nullāq; impro-
25 bandam iudicabis. Quāquam enim harum multe
viti exciderint, vitiosæ ob id existimādæ nō sunt,
aut Hippoc. suum pemplum & elleborū nigrum
vitio verteris, medicamēta illi etiam in morb. acu-
tis ad corpus purgandū cōsuetissima quæ ob vio-
30 lentā actionē hodiē attingit nemo. Et quot pur-
gatoria medicamēta, antidota, emplastra, vnguen-
ta, trochisci, malagmata, acopa, myracopa, & id
genus alia, Dioscorid. Galeno, alijsq; celebribus
35 medicis magno in pretio habita, nunc omninō
vsurpari desierunt: Vt rerum quæ verborū, con-
ditio quædam similis & vicissitudo sit. Quomo-
dō enim de verbis cecinit ille, sic nos de remedijs
pronunciare possumus, quod, s.

Lib. 2. ad. Mies.
acut.

Multa renascentur, quæ iam cecidere, cadentq;
 Vfurpata modò medicamina, si volet vsus
 Et ratio, Medicis duo præstantissima doctis
 Instrumēta, quibus quærūt, carpūtq;, docētq;:

Quæ vicissitudo in ijs mes. compositionibus vbi
 contigerit, notas propè singulis adscriptas à no-
 bis mutare cuius licebit. Adscripsimus autē op-
 nor non temerè notas huiusmodi, ne scilicet in ob-
 soletis hodiè multam operam collocet bonus le-
 ctor, quibus arithmeticorum neotericorum circu-
 lum nullius per se numeri indicem cernet præpo-
 sitam; in reliquis esset diligentior, præsertim cele-
 brioribus & vsu frequentiorib. quas asterisco &
 stellula quadam illustrauimus: vti quæ mediam
 horum conditionem sustinent, cruce signauimus: 15
 ne verba hæc vsitatum, inusitatum, tories mihi
 essent repetenda: vtq; (quod nuper dixi) bonus
 lector in scripturis hodiè consuetioribus operæ
 plus ponat, quàm in dissuetis. Quas ob id verū
 vel obelisco confodiendas non censui, quòd non 20
 improbarem: quodq; harum nonnullæ fortè for-
 tuna haud ita multò post asteriscos alijs rapient.
 Tempestiuum mihi iam videtur pauca quædam
 de mensuris & ponderibus Mesuæ consuetis dice-
 re, ne quorundam nouitas inaudita lectori adhuc 25
 rudi aut imponat, aut sit remoramento. Mensu-
 ris admodum paucis vtitur Mesues, vt libra men-
 surali, sextario, quem κιστ pro ξιστ interpretes vo-
 cabāt, mina. Ponderibus vtitur ferè Græcis,
 κεράτιον, δυνμία, δρεχμιν: γραμμὴ autem id est, scrip- 30
 ptulo, rarò: gaudet nanq; parua pondera expri-
 mere per drach. vnus partes tres, quatuor, s. 6. vel
 partem tertiam, quartam, quintam, sextam: vti
 mureo & aureo. Κεράτιον autem, id est, corniculum:
 κερὰ apocope interpreti vocabatur, vt Actuarius 35
 καρδδελιον appellat: quo nomine etiam hodie vulg-
 us & Mesues siliquā ipsam appellat. grana circi-
 ter tria lupinis similia, sed minora in carne lignos-
 ia &

Mesura & po-
 nera Mesue.

fa & dulci cōtinentem. Horum granorum quod-
 que grana hordei quatuor pendit: octo autē lens-
 tis, etiam *κιστρίου* Græcis, Mesuæ *μπαρ* quod in
 eo pōderum aliorum more per apocopen scriptū
 5 est, Latinis siliqua dicitur. *Κιστ* autē pro *κιστ* cor-
 ruptum ab interprete puto, quod etiam apocope
 pronuntiatur vocis Græcæ: *κιστ* enim Græcis
 dicitur, Latina voce sextarius: in hanc detorta, vt
α:τρη ex libra nōdē detorta. est: *δραχμα* verò integrū
 10 est. Sextarius autē Italicus vt Galeno, sic Mesuæ
 vsurpari videtur, qui duas cotylas, seu heminas,
 seu libras mensurabiles, id est, vncias vigintiqua-
 tuor implet. Sed variū pondus efficit, ob rerū me-
 triēdarū naturā: vini enim sextarius capit vnc. men-
 15 surales vigintiquatuor. Pendit autē librā & bes-
 sem, seu vnc. viginti mellis: sextarius duas lib. &
 semissem: olei sextarius vncias octodecim pendit.
 Vnius drachmæ partes duæ scilicet ex tribus, sunt
 scriptula duo: partes verò tres, scilicet ex qua-
 20 tuor sunt scriptula duo, & grana quinq;, seu gra-
 na quadraginta quinq;, quæ sunt partes tres gra-
 norū sexaginta, quot sunt in drachma. Quantum
 autē pondus drachmæ tribuat, & quot drach. vnz-
 ciæ impertiat, & quot vncias libræ, non perinde
 25 cōpertum est. Drachmā autē ipsi pondus minus
 aureo apertū est ex locis nō paucis in simpl. & in
 Antid. vbi elect. psyllæ dat à drach. tribus ad au-
 reos tres. Elect. Hamech à drach. duabus ad au-
 reos duos: & in catapotijs sæpe à drach. vna ad au-
 30 reū vnum, hoc est sesquidrachmā, vt quibuscūq; vi-
 detur: vt alijs pōdus granis quinq; aut sex, drach-
 mā grauius, quale est nostri aurei solaris. Idē pon-
 dus etiam solidus, & cum Actuario *ἑξαγίου* dicitur.
 Aureum autem scribit Mesues in hiera Archis
 35 genis à Paulo descripta: vbi tamen Paulus sem-
 per habet drachmam: id quod in alijs ex Paulo
 sumptis obseruare licet. Quid quod Serapioni in
 probāda theriaca, aureus est pondus duorum lus

pinorum, & Auicennas in curando ascite dat capotiorum quorundam aureum vnum debili: drachmam vnam fortis. Alijs aureus in cōpositio- nibus purgatorijs est pars septima vnciæ: in alijs est seiquidrachma. Vnciæ autem drachmas octo cum Græcis non videtur tribuere: Nam in hiera Ruffi scribit drac. octo, vbi scribere potuit vnciā vnam, si illi drach. octo tribueret. In apozemate adianti albi sectione quarta fumarie vnciā vnā: mox addit, lupuli, violarum siccarum, ana drach. octo: cum scribere potuisset, vt alibi semel fecit, tantundem: vel omnibus simul cōnumeratis sub- scribere ana, id est, æqualiter, particulam Galeno frequentem. In elect. Hamech. sennæ & aliorum vnciam vnam, polypodij drach. sexdecim: cum scribere potuisset vncias duas. In tryphera verò Persica myrob. flauarum vnc. vnā & dimidiā: cepul. Ind. ana vnciam vnam: belleric. emblic. ana drachmas quatuor: hinc pro vnc. dimidia videtur accepisse, vt proportionem quadam pondus dimi- nuat. Neq; vnciam drachmarum nouem Mesuæ esse potes conuincere: cum in hiera sua scribat dra- chmas nouem, vbi dicere potuit vnciam vnam, si vnciæ drach. nouem tribueret. Mallet tamē cum alia Galeni pondera & mensuras sequatur, etiam cum Galeno vnciæ huius drachmas octo tribue- re: non autem nouem cum imperitis quibusdam pharmacopœis, nulla eius autoritate, nec ratione probantibus. Pondera autem drachmā minora vitauit: scriptulo tamen vsus in Antidoto ex coc- co baphica, & Antidoto aromatico Gas- brielis: aliās drachmæ vnius partes duas, tres, quatuor, quinque, sex, dicere maluit, vt antè dixi- mus.

171

IOANNIS ME- SVAE DAMASCENI

LIBER TERTIVS DE AN-

TIDOTIS, IACOBO

SYLVIO MEDICO

INTERPRETE.

VM IN COMMENTARIO

5 nostros quedam à nobis experta
commemoratione digna coniecisse-
mus, nobis uisum est hæc in opus
unum ordine idoneo cogere, cui ti-
tulum Grabadin, seu de antidotis
fecimus: in quo medicamēta experta & secretiora, tum
à nobis inuenta, tum ab his accepta, qui artis medicæ ar-
cana perscrutati sunt, compendio tradere dignum existi-
10 muimus. Hoc autem opus totum in libros duos diuisi-
mus. Priore medicamenta describimus composita alijs
celebriora. Altero singularum corporis partiū morbos
proprijs cuiq; remedijs curare edocemus. Priorem uero
in sectiones duodecim diuisimus, docuimusq; harum

15 Prima,	condita.
Secunda,	sapas, iulepos, syrupos.
Tertia,	eclegmata, seu linctus.
Quarta,	decocta & infusa.
Quinta,	antidota, quæ electaria uocant.
20 Sexta,	catapotia, seu pilulas.
Septima,	trochiscos.

Ostiaua,

Octava,	pulueres.
Nona,	olea.
Decima,	unguenta.
Vndecima,	cerata.
Duodecima,	emplastra.

f

DE CONDITIS SECTIO

PRIMA.

CONDIVNTVR plantarū nunc ra-
dices, nūc surculi, & similia: nunc
flores, nūc deniq; fructus. De qui- 10
bus omnibus ordine nobis dicen-
dum est. Primò autem quibus modis
radices uariè condiri debeant.

Condire est sapidum & palato iucundum red-
dere, idq; alimentis maximè conuenit: ad medica- 15
menta verò trāsfertur: ambo autem saccharo vel
melle, vel utroque condiuntur & dulcorantur, ut
gulæ & stomacho sint grata, & diu seruari pos-
sint integra, & recentibus proxima, non ut vires
eis nouas quæramus, nisi quas saccharū, aut mel, 20
& coctio afferunt: præterquàm dum etiam aro-
mata conditis ipsis admiscemus. Condiuntur au-
tem radices, teneri caules, surculi, germina, flores,
fructus quarundam plantarum: semina quoque
non pauca, & cortices non modò fructuum, sed 25
lignorum etiam. Quæ verò cōdienda sunt, si am-
pliora sint, quàm ut vis condimenti coquendo, ad
intima vsque penetret, vel si quid intus alienum
continent: in frustra prius secantur, & purgantur
intus, & si est opus, etiā foris: minora verò quan- 30
ta sunt, condiuntur. Condita verò hæc nouisse ad
medicum pertinere præter Mesuen, abundè ex
Gal. lib. alimentorum colligere licet, atque etiam
ex lib. c. ph. p. Illic enī obsonādi, & obsonia pa-
randi

randi artem medico necessariam ait, hîc fructum,
aut potius ex his succorum variorum cōdituram
docet: quod magni sit momenti alimenta vel me-
dicamenta condimentis ægro iucunda facere, nis
hil aut parum minuta ipsorū facultatē. Condiens
di verò, seu vt vulgò loquimur, cōficiendi vocas-
bulum latius nobis patet, vt etiam quæ igni cle-
menter coquantur, & quæ sale & aceto seruens-
tur, confici dicamus. Contrà item conditi nomen
neotericio medicis in angustum sic est coactum,
vt illius appellatione ea veniant sola, quæ conser-
uis (vt vulgò vocamus) pulueribus cordialibus,
saccharo multo miscentur in grumos exiguos &
semisiccos. Quæ consistentia ægris est gratior,
quàm conseruarum per se, quàm siccorum per se.
Cur autem cōdita hæc prima statuerim, ac in his,
vt sequentibus permultis, ordinem Mesuæ, non
nihil immutarim, rationem in præfatione antidos-
tarij abundè docui.

20 **E** Ryngium conditū renes calfacit, uenerem excitat:
flatus tamen uentriculi dissipat: sic autem cōditur. *Radices con-*
dite.
Radices eius ample, albæ, teneræ, à cortice cineritio ex
ligno interno purgatæ, in frustra pollicaris magnitu-
dinis sectæ, uno caryophyllo humectato, & particula
25 zingiberis humectati (ut mox in zingibere condito di-
cam) fartæ intus, unde lignosa portio execta est, coquan-
tur in equali pōdere sacchari, & duplo melle, uel meli-
le solo sed triplo: coctis addatur aromatum pondus in-
† saccharo re-
centiores.
stuma. Datur ab uncia una ad uncias duas.

30 Cur sim secacul Mesuæ interpretatus eryngiū,
lege in nostris annotationibus in Antidorarium.
Quæ verò aromata, & quanto pondere addi poss-
sint, ex sequentibus conditis colliges: quanuis &
fine his solo melle aut saccharo, aut utroque con-
35 dita hæc radix sit odorata Dioscoridi, & gustu
aromatico. Datur dormituriis: mox etiam à cibo,
&

& ante cibum tutò sumi potest etiam largiore mensura. Radices cynosorchis & serapiadis, & vtriusque satyrii similiter in eundem vium hodie condiuntur. Nam hæ omnes etiam Dioscoridi ad venerem proniores reddunt. Mesues autem has ra-
dices hoc modo condit.

○ **D**iasatyriion analepticum & renutritoriū phthi-
siccis, hecticis uel aliter consumptis & emaciatis:
semen auget, ueneremq; incitat. Accipit radicem satyrii
plenarum & recentium lib. unam: tere, coque exactè in
lacte ouino dulci quantum satis esse uidebitur, ad lactis
consumptionem. Postea tere pistillo ligneo cum uncijis
tribus olei recentis amygdalarum dulcium. Deinde syru-
pum ex succi buglosi cocti & despumati libris dua-
bus, succi pomorum dulcium unc. duodecim cum sacchari
optimi libris tribus coctum superfunde: misce perco-
quendo. Postremò ab igni deposito inijce cinnamomi
drach. quinque: been albi & rub. ana drach. duas: ligni
aloës drach. tres: croci, santali flau, tragacanthi, gum-
mi Arabici, ozimi caryophyllati, cubebæ, macis, ana
drach. unam & dimidiam: repone uase uitreo. Da ab-
aureis tribus ad aureos quinque.

Hoc inter electaria confectionem de testiculis
vulpis appellabat Mesues: Rarum usu est: nec sa-
lubre hecticis, aut alia febre laborantibus, nisi
aromata tollas: quæ condito præcedenti etiam
addi possunt ad venerem plenius augendam. Venerem
verò quæ excitant, humida sunt ad secundum ordinem, calida temperata & flatulenta. Vult
autem Mesues eam radicem sumi, quæ superior est
ac plenior, non eam quæ flaccida est, & vetustior
alterius ceu parens. Quantum autem vtriusque
vires differant, leges in Dioscoridis cynosorchis,
ad renutriendum autem, datur vnc. semisse manè
horis

Gal. lib. 5. sim.

horis duabus aut tribus ante cibum : ad venerem
verò, dormituris, aut etiam ante coenam.

Diasatyryon alterum semen auget ac promouet,
veneremque arrecto ualenter pudendo concitat.

- 5 Accipit autem libram unam radicum eryngij in aqua
cicerum secunda coctorum, quæ cum radicum satyrij
plena:rum & recentium uncijs octo, radicis raphani
domestici unc.tribus : radicis dracontij unc. duabus te=
rantur, & adiectis olei sesamini & buryi uaccini ana
10 uncijs quatuor, exactè igni lento coquantur in lactis
uaccini, uel ouini quantitate sufficiente, ad iustam cras=
sitiem: tunc adde mellis despumati libras † sex: succi cæ=
pæ libram unam & semissem: perfectè costum ubi erit,
ab igne deposito adde hunc puluerem, scinci caudarum
15 & lumborum drachmas octo, seminis eruce, nastur=
tij, pastinacæ, napi, asparagi, zingiberis, ciananomi, pi=
peris longi, † lingue auis, ana drach. quatuor: cum præ=
dictis misce. Postremò adde strobilorum depellatorum
libram unam & dimidiam, pistaciorum depellatorum
20 uncias decem, cerebriorum passerum uncias duas: misce
omnia probè, aromatiza drachma una moschi boni.
Datur ab unc. semiss. ad unc. unam, cum uino generoso
& puro, sed paucò.

† tres tantum
bodie.

† Semen est
fraxini.

- Mista hæc conditura quæ promittit, potens
25 ter præstat: nam calidis humidis flatuosis ferè con=
stat, qualia maxime sunt idonea Galeno libro
quinto simplicium, ad semen non solum augens
dum, sed etiam promouendum. Cicerum autem
decoctum secundum miscetur, quod flatu iuuat,
30 & cum vretica sint, cætera ducunt ad partes ge=
nitivas. Pro succo autem cæpæ, mallem miscere
succum bulborum, qui flatulenti sunt, & venerem
excitant Galeno libro sexto simplicium: quod &
Martialis innuit hoc disticho.

Cum

Cum sit anus coniunx, cum sint tibi mortua membra,

Nil aliud bulbis, quam satur esse potes.

Vel radices solæ ex aqua aut lacte coctæ, melle deinde condiuntur: radices enim primò melle vix percoquantur, & mel coctione tam longa vreretur.

Radix pastinacæ idem potest quod radix eryngij: & similiter conditur.

Conditur etiam ex melle & aceto elixa, sicq; in mensas non inutiliter venit: alij quoque aliter. Radices etiam dauci, cari, seleri, raphani, panacis hortenſis, apij, & similiter calidæ, in pituitosis hominibus idem præstant etiam tantam frixæ, vel ex iure carniū, aut cum butyro largo coctæ. Quin & raparum & naporum radices ex paucis aromatibus coditæ & sumptæ, viribus sunt proximis: ari, dracontij, aflatorum: bryonia, iridos; hermodactylorum, gentianæ, asphodeli, pæoniæ viriusque radices coditæ fuerint efficacissimæ. Elenj autem radix saccharo aut melle condita, partes nutritorias roborat, obstrueta liberat, pesti resistit. Hactenus radices domesticæ quas vires condite habeant, dictum est: nunc exoticæ sunt dicendæ.

Zingiber conditum intemperiem ventriculi frigidam & humidam sanat, & ab ea tardam & depravatam coctionem quæ cibos in acidam crudinitatem corrumpat. Viscerum lubricitatem corrigit, flatūs dissipat, alimenti in hepar & corpus reliquum distributionem celerat: sic autem fit. Zingiberis recentis, si haberi potest, sin minus, saltem arte humectati pars una coquitur, ut eryngium cum mellis partibus tribus, & sacchari parte una. Sunt *qui zingiberis humectati & eryngij portionem æqualem simul condiunt, siq; deli-

*Neoterici solo saccharo condunt.

Nicolaus Salernitanus simul condit.

facius.

catius. Quidā præterea condiunt aromatibus, alij aliter. Humectandum autem zingiber album, purum, recens, aquā affusā primum: deinde arenā obrutum, ut in cepulis myrobalanis mox dicam.

- 5 Zingiber viride, nobis etiā vulgo dicitur, quia recens saccharo cōditum, ob hæc delicatius affertur ex loco natali Arabia, & troglodytica in Aegyptum, & inde ad nos. Hyeme, & senī est, & aliter frigidis salubre: calidis naturā aut morbo,
10 & æstate, est noxium.

Diazingiber idem pollens quod zingiber cōditum o
sic fit: Sacchari albi partes octo, mellis albi par=
tes quatuor. Saccharum aquā & melle solutum coqua=
tur quantum necesse, tunc zingiberis boni, albi, læuiss=
15 mē puluerati partes tres curiosē misceantur.

- Electarium hoc fuerit, ut vocat, tamen ob rei affinitatem & virium cōditis iunxit. Potes etiam saccharo in aqua soluto & cocto puluerem hunc comprehendere, & in offas aut tabellas, ut vocāt,
20 formare: idque ventriculo frigido fuerit salubre, & inflationi discutiendæ.

Acorus conditus cerebri & neruorum affectibus
confert: conditur ut eryngium. Quin & singulis
eius partibus diuæ eryngij boni adduntur.

- 25 Acorus Indicus iam notior, & galanga maior dictus sumatur, non nostras palustris. Frigidis cerebri & neruorū affectibus saluber est sumptus, & ore diu retentus, qualis vsus est rectus eorum
30 quæ his capitis affectibus prodesse volumus, ut inde vapor in cerebrum promptē tollatur. Idem pollet electarium diacorum à Mesuæ descriptum in sua praxi, capite de affectibus neruorum. Nos strum tamen acorum officinæ cōditum habent,
35 sed inutilem omnino censemus ad neruorum & cerebri frigidos affectus. Quapropter damnādus

est atq; abijciendus, ne posthac medici parum periti hallucinentur, & eius vsu ægros prodant, ac in sumprum non necessarium conijciant.

Sarcuti cōditi.

L Actucarum, buglosi, cirsiij, brassicæ, asparagorum, & aliarum herbarum multarum teneri adhuc caules, a multis hodie condiuntur saccharo, & iucundissime eduntur.

Flores cōditi.

Cōserua rosarū hodie ex foliis rubris exunguatis, non scicatis, duplo saccharo cōditis, mox reponitur etiam citra insolarum.

* **S** Accharum rosatum, uentriculum, & cor, & uiscera reliqua firmat, ipsorumq; intemperiem humidam emendat: fit autem sic. Folia rosarum albarum uel rubrarum nondum perfectarum in umbra siccantur, donec ipsorum humiditas excrementosa resoluitur: tertur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi tripulum, reponuntur uase uitreo aut uitrato pergamenæ operculato, mensibus tribus insolantur, indies sæpe agitantur, soli auferuntur, seruantur. Sunt qui rosas omnino imperfectas condiunt, ut ualentius astringant. Sunt item qui rosas non tertunt, sed forficibus incisas cum saccharo manibus curiosè confricant, post insolant.

Cum agat hoc loco Mesues de floribus saccharo aut melle cōditis ad dulcorationem & cōseruationem: rectius, rosas saccharatas aut mellitas appellauerit, & eodem modo violas, & flores buglosi, & rorisinarini saccharatos aut mellitos, vel ut hodie omnes appellamus, conseruam rosarum, violarum, buglosi, rorisinarini, quam saccharum, aut mel rosatum, violatū, buglossatum, rorisinarinatū. Quin & hodie aliter nobis fit horum sic appellatorum vnumquodque. Nam rosis tantum rubris exunguatis recētib; tritis in mortario lapideo duplum sacchari hodie miscemus, mox citra insolarum reponimus, vase tamen non ad cumulum repleto, ut feruenti sit locus, nec for

- ras exiliat. Saccharum rosatum fit saccharo soluto in aqua æquali rosarum albarum, vel melius in succo rosarum rubrarum exunguatarū, & cocto ad iustam crassitiem. Id verò postremum vis
 5 res quasdam aluum mouēdi retinet. Sunt qui saccharum in aqua infusionis aut coctionis rosarum rubrarum siccarum solutum coquunt: sed hoc ut præcedens rubrum est, & tanto præstantius eo, quod ex aqua rosarum fit album, quāto rosæ rubræ etiam à Mesuæ albis præferuntur. Intemper
 10 riam calidam emendat, & partes, spiritusq; à calore dissolui periclitātes cogendo firmat, præsertim recens, & sitim extinguit. Ob hæc febribus biliosis iam coctis prodest ad fescunciā, cum aqua
 15 frigida triplo: initio autem obstructionū & cruda adhuc materia, nocet. Antiquatum vero sanguinis sputo & sequenti hoc sputum phthisi prodest, ut mulier quædam largo huius usu à phthisi perianata narretur quorundam testimonio. Idem
 20 aqua hordei dissolutum dysenterias lenit. Rosarum siccis, tum recentibus, tum harum succo & aqua, ambarum quoque decocto vel infuso variè utimur, ut in syrups præcipuè audies. Rosas autem rubras intellige: nam albis non utimur nisi
 25 distillatis, dum recentes sunt, quòd siccæ nihil oleant, contra quàm rubræ.

Sunt præterea qui rosarum & aliorum florum conseruam faciant ex folijs florum purgatis non tritis, saccharo optimo & siccissimo puluerato
 30 alternatim infratis, deinde insolat, eoq; gratissimam, quòd tritura floribus odorem ferè aufert, vel saltem minuit.

35 **S**accharum uiolatum bilis incendium sitimq; extinguit: aluum subducit: fit ut rosatum, nisi quòd uiolo paulo diutius, & in umbra siccandæ, & cum saccharo insolandæ. * Conserua uiolarum.

Violarum humiditatem excrementosam siccando vult absorberi, ut in simplicibus docuit: quam sunt qui putant ob id quod vim earum facilem resolui iudicant, minus diu siccandas in umbra, & insolandas. Valentiùs refrigerat quam rosatum, sed ingratiùs. Fauces item & asperam arteriam lenit & dilatat, ob id biliosa cynancha & pleuritidi salubre est, si per se paulatim lambatur, vel eius vnc. vna cum aqua hordei paulatim sumatur. Horum violarum nigrarum seu purpurearum florum usus est etiam in melle violato, & syrupo violato multiplici. Flores violarum nigrarum recentes cauda & viridi seu caliculo purgati in mortario lapideo triti duplo saccharo miscentur, mox ut conferua rosarum reponuntur, aut cum Mesuæ triplo saccharo aut melle. Efficacius fit saccharum & mel violatum ex violarum recentium succo, aut infusione multiplici.

Conferua buglossi.

* Saccharum buglossatum cor ipsum roborat, eiusque stremorem & syncopen sanat, manicos & melancholicos iuuat: fit ut violatum.

Datur ad vnciam vnam per se: miscetur autem sæpe alijs cardiacis, ut saccharo rosato, margaritis, corallijs, & similibus. Similiter fit ex floribus boraginis etiam recentibus, & capitello cui inserruntur purgatis, in mortario lapideo tritis: addito sacchari duplo, aut cum Mesuæ triplo.

† Saccharum rosamarinatum, cor, uenter, cerebrum roborat, flatum pellit: fit ut rosatum.

Fit ex floribus rorismarini, & harum partium interperies frigidas suo calore corrigit, quo etiam flatum dissipat. Saccharum quoque cichoriatum fit seu conferua florum cichorii recentium ad partium nutritoriarum intemperiem calidam, & obstructions. Fit item ex floribus persici chalogoga & hydragoga, ex floribus saluiae ad frigidum affectum.

affectus cerebri & neruorum: ex floribus genistæ nostratis ad obstructiones renū. In his sacchari condituris, & in sequentibus ex melle his respondentibus, singulis libris sacchari aut mellis adduntur rosarum, violarum, & aliorum florum vncia quatuor, vt triplum sit saccharum, & mel: hodie autem ferè duplum tantum miscent, vt sit valentius, licet ingratius. Quinetiā flores capparis sale conditi seruantur, & flores genistæ nondū aperti aceto & sale seruati primis epulis capparum loco sumuntur magno successu, nec ingrato sapore.

Mel rosatum sic fit: foliorum rosarum, ut dictum est, in umbra siccatorum partes duæ in mellis boni partibus sex coquantur clementer quantum oportet. Sunt qui foliorum loco succi eorum, & mellis portionem æqualem coquant. Alij foliorum & succi anapartem unam & dimidiam, mellis partes tres.

Mel sit desputatum.

Folia rosarum & violæ flores, & buglossi, & rorismarini, vt saccharo, sic melle cōdiri diximus, vt delicatiora sint, & seruari queant: Viribus autem tantum differunt, quantum mel & saccharum. Porro id mel rosatum non modo hac conseruæ seu electarij mollis, aut eclegmatis forma seruatur rosis tuis, sed etiam syrapi, cum scilicet colatum est. Primum genus mellis rosati Mesuæ, sunt qui appellant mel rosatū cum folijs, seu non colatum: secundum ex succo scilicet ac melle, mel rosatum colatum: tertium verò ex ambobus mistum. Hic autem mel rosatum ex tritis rosarum folijs recentibus facimus. Id verò postea igni liquatum, linteoque percolatum, mel colatum vocamus. Rectius ex infusionis multiplicis rosarum recentium, & mellis pari mensura in syrapi consistentiam mel rosatum collatum coquunt, & quod plures sunt infusiones, eo valentius: ex rosarum

Mel rosatum Nicolai hodie est usu frequentius.

autem siccarum infusione non fiat, nisi medicus
 imperet. Secundam mellis rosati speciem non ex
 æquali succo & melle cum Mesuæ coquit Aëtius;
 sed succum rosarum exunguatarum melli tri-
 plū miscet, ac insolat, aut colatum coquit: cui affi-
 ne est Diosco. ex succo rosarum, & melle rhodo-
 meli, quanquā quomodo fiat, & qua vtriusque
 mensura, nō addat: nec dissimile est Pauli rhodo-
 staetum ex duabus succi rosarum exunguatarum
 partibus, & vna mellis coctis simul despumando
 ad partis quartæ consumptionē. Id mel rosatū co-
 latum ex largiore succo, vt triplo, aut multiplici
 infusione cum paucō melle liquidius & potabile,
 fluxiones calidas, & febres ardentes etiā in accen-
 sionis vigore datum larga copia, tempestiuē &
 cocto iam morbo febres acutas sæpe extēplō sol-
 uit sudore, aut acriū & calidorum succorū per al-
 uum deiectione. Coquit mel rosatum vtrunq; in
 partibus nutritorijs pituitam, & terget (nō enim
 hepar transcendit eius facultas) coctionemq; suo
 calore modico iuuat: affectibus autem solum bi-
 liosis insalubre est, vt mel. Idem sex matutinis à
 quibusdam datur vere ipso cum decocto ex vuarum
 passarū, anisi, glycyrrhizæ, adianti albi, ana-
 vnc. vna, mastiches granis sex, vt pituitam probē
 apparet purgationi insanis, sed ægrotare timentis
 bus, aut etiam tum ægrotantibus.

MEl uiolatum, buglossatum, rosmarinatum, fit ut
 rosatum, nisi quod rosmarinato sunt qui aroma-
 ta adijciant.

Mellis violati vsus est frequēs clysteribus, quo-
 ties abstergendum, refrigerandū, lubricandū: reli-
 qua duo sunt rara, frequēs tamen florū buglossi
 vtriusq; & rosmarini conserua, quam prius sac-
 charū buglossatum & rosmarinatum Mesuæ vo-
 cari diximus, pro floribus buglossi & rosmari-

ni, saccharatis, seu saccharo conditis.

Mel passulatu quod vocant, quod ex vuis passis calente aqua maceratis, coctis, colatis, ad melis crassitiem recoctis, fit, est frequens in Mesuae compositionibus, vt eclegmate pineo, elect. diaz bryonias. id nos inter sapas reiecimus: mel item emblicarum, scilicet myrobalanorum, hoc est, quo hæ sunt condita, & seruatur.

- 10 **C**onditum buglosi efficax & expertum ad cordis
 tremorem, stomachi imbecillitatem, deiectam ap=
 petentiam, coctionem imbecillam, & formæ corruptio=
 nem: recipiū buglosi, menthæ sicca, florum rosarum,
 corticum, aut foliorum citri, ana unc. tres: ozimi caryo=
 pyllati unciam unam: trium generum cydoniorū, trium
 25 generum pomorum, ana unc. unam & dimidiam: serici
 crudi incisi, nucis moschatae, zedoariae, galangæ, been
 utriusq; , santali citrini, croci, ana unciam unam & di=
 midiam: ligni aloës drachmas duas: vini & aquæ ana
 lib. sex: mellis libras octo aromatizetur moschi scriptu,
 20 lo uno galliæ drachmis duabus.

*Tria hæc gene
 ra sunt acidum
 seu acerbū, dul
 ce, dulcacidū.
 Crocus est lar
 gior.*

- S**emina quoq; non pauca, si magna sint, interdum
 depellata: si parua, qualia tulit natura, saccharo ad
 syrupi consistentiam cocto his manu subinde motis, suc
 cusis, confricatis paulatim cochleari affuso incrustan=
 25 tur, & ceu tectorio quodam uestiuntur: quo modo citri
 corticem Mesues postea uestiet, succussa tamen solum
 pelui, non etiam manibus uersatu: & nos aranci corti=
 cem minutim sectū, & cinnamomi uulgaris integimus,
 & caryophyllum, uocamusq; saccharum aranciatum,
 30 uel cannellatum. Idem in cortice cucurbitæ fit, carbassa
 tumq; uocant. Inter semina uero ferè incrustantur amy
 gdale frequentius dulces cum fursure parum terendo

*Semina con
 dita.*

ficcata, pistacia, strobili, nuclei persicorum prunorum, cerasorum, bombacis, coriandrum, anisum, anethum, foeniculum, carum, cuminum, ami, semen agni, cannabis, amomum, cardamomum, cardamum, cardamine, eruca, erysimum, sinapi, urtica, cucumeris, cucurbitae, melonis, citreoli semina: papaveris albi semen, absinthij marini semen, quod barbotinam uocant, & semen contra lumbricos. Sed ex his minora manibus subiguntur, maiora pelui succussa integuntur, saccharo primum, ut dixi, cocto, ad postremum paulo crudiore, ut leues & polita sint facie. 10

Fructus cōditū.

Fructus aut saccharo, aut melle, aut ambobus condiuntur, interdum integri & cum seminibus, sed fere imperfectis, interdum seminibus purgati.

Ex fructibus filiquae non paucae adhuc tenerae & virides, ac molles, nondum ob ficitatem lignosae & exuccae condiuntur: sic cerarium, casia Arabum, filiquam raphani, erucae, sinapis, leuconij omnis, erysimi, cardamomi cuiusdam, à quibusdam cōdiri videmus, ut gratiora sint, & viribus imbecilliora, quod ante maturitatem decerpuntur: sic & filiquastrum pyramidale dum viret, quidam condiunt, non expectata maturitate, per quam rubet semine plano, flauo iura crocante, feruidissimo turgida, vetriculo frigido saluberrima, zingiberis cōditi vice. Fructus vero alij quibus est plus carnis, frequentius condiuntur ut ab exteris sic à nobis. Externorum autem prius cōditurā declarabo, quod pauci sint, & quorum declaratio lucem afferet necessaria zingiberis condiendi praedictae humectationi. De myrobalanis ergo conditis dicendum est, post ad fructus nostrates trāsibimus, in quibus sermo & prolixior, & nobis multo utilior est futurus. Nam myrobalani conditae maioris, quam pro merito fieri hodie videntur, quasi pars pretij sit eas e longinquo venisse, & ob raritatem apud magnas

tes magis in pretio sunt, quàm ob singularem ali-
 quā facultatē, cū nihil aliud quàm valēter adstrin-
 gere deprehendatur, vt taceā, quod alioqui coctū
 sint difficiles, vt nescias an vetriculo coquēdi sui-
 5 difficultate plus obsint, quàm adstrictione robo-
 rando profint. Non addo, plurima ex adstringētis
 bus, imò veriūs omnia quatenus adstringunt, &
 proinde siccant, nonnullas ventriculi imbecillita-
 tes, vt quæ ab intemperie sicca proueniunt, læde-
 10 re, vt Gal. lib. methodi 7. demonstrat. Qua limita-
 tione adhibita, sunt vera quæ à Mesue scribun-
 tur, scilicet.

Cepulæ myrobalani condite stomachum & uen- *Fruſtus extera-*
 triculū firmāt, appetentiā inuitant, coctionē pro- *ni conditi.*
 15 mouēt, rationalem animæ partē uegetā reddūt & sensi-
 ficam: quapropter uisum quoq; clariorē, & uſu crebro
 iuuentutem diu tuentur. Accipiendæ uerò sunt quotlibet *Eadem ipſarū*
 humidæ & recētes si harū est poteſtas, uel ſaliē arte & *conditura &*
 industria idonea humectate, quæ ſtylo paſim compun- *humectatio an-*
 20 ctæ coquātur ex aqua igni lento, donec teneſcant. His *te in ſimpl. eſt*
ſcripta.
 in aſſerem immiſiſis aqua exprimatur. Deinde biduo hy-
 dromelite mergantur. Deinde igni lēto clemēter coquā-
 tur, uaſe uitreo recondātur, ac melle cui incoctæ fuerint,
 mergantur. Dantur poſt ſex meſes. Arte autē ſic hume-
 25 ctantur. Infunde his aquā plurimā, in ſola dies octo:
 deinde ſeparatim obrue arena humida † quarto quoque *† tertio, in ſim-*
 tie nouanda, aqua ſæpe ſuperfuſa, donec tumefiant, & *plic. Meſ.*
 humectentur: idq; uel in dolio, aut alio uaſe magno fiat,
 uel in ſoſſa quadā ſubterranea magna & loco humido.
 30 Cepulæ ex Aegypto conditæ in Italiā aſſeruntur,
 quia uerò caſſiam olent, ſpeciarij aquā mades
 factas rursus ſaccharo condiunt. Humectatio au-
 tem earū, quam docet Meſues, ſuſpicionem quan-
 dā ingerit, recentes non fuiſſe Damāſci tunc tem-
 35 poris, niſi dicas Meſuen addidiſſe hanc humectan-

di rationem, vt etiam exteris consuleret, ficas ferre recipiētibz. Hac autē arte possis fructus quoq; alios ficciores recētibus similes reddere. Quinetiā pruna passā modicē cocta, compuncta, in aquam frigidā mox coniecta, tumere multū vidimus, nec minus si quis ea passim pñcta sine coctione aqua frigida biduo maceret, quod & vna passā, & fructus alijs, atq; adeo pisces ipsi verū testātur. Hydro meli autē cui incocta sunt, his exēptis percoquens dū est ad aquā cōsumptionē, possit eo melle mergā 10 tur, vt in cerasis, & fructibus alijs quos condimus, integros facimus: eos enim quātū sufficit coctos eximimus ne vratur, aut distabescāt. Humos rē deinde per se percoquimus cū saccharo in syrū pi consistentiā, & fructibus vasi ad repositionem 15 impositis superfundimus: sic enim fruct⁹ integriorēs manēt, & cocto probē syrūpo fideliter seruantur. Vna manē ieiuno dari potest singulis aliquot diebus. Placēt enim sapore austero & per cōditurā dulci, & nōmihl aromatico. Quā autē recentes 20 sunt conditā, sunt prāstātiores: ac diutius seruantur, quā post humectationē conditā. Vētriculū roborāt vt austera reliqua, appetētā inuitāt suctio stomacho, vt cetera adstringētia, & cōtractio: coctionē iuuāt per vētriculi roborationē, & suo calō 25 re modico, quē aromatica qualitas indicat, & saccharū, coctioq; acquisiuit, facultatē animalē perficatū vētriculū synceriorē reddit, ob id vegetiorē. Nā lux sicca, anima prudētissima. Vētriculi autē maximus est cū cerebro consensus, & affectus 30 suos hāc partes inuicē cōmunes faciūt. Proba autē coctione prima, si reliquā non errēt, corpus bellē nutritur, & iuuenili simile diu perseuerat, neq; humoribus excrementosis est obnoxiiū, nec inde orientibus morbis. Vt enim siccitates aēris imbris 35 bus in totū sunt salubriores sic corpora sicca sunt à morbis ex putredine ortis tutiora, quā humida, vt docet Gal. lib. p. feb. temper. & lib. meth. 8.

Ex

Ex his patet, quæ prius diximus, eas in pretio maiori apud medicos haberi, quàm sint meritæ, cum ex nostris fructibus non pauci, ut oliuæ Colymbades, ut nuces cōditæ, ut persica Corboliana, ut cydonia condita, ut pruna Damascena, & Iorrasna, & Daçtylia quæ vocamus, si cōdiantur, eadē præstare possint. Quibus si quid exiguū desit, ut qualitas aromatica in his myrobalanis sanè quàm exigua, per rosas, per poma dulcia & odora, & alia propè infinita, impertiri promptè poterit.

Emblica myrobalani condite uentericulum roborant, eius substantiam & facultatē cōtrahendo, & intemperiem humidam corrigendo. Hæ autē aquā affusa Soli exponendæ donec tenerescant, & humectentur: tūc expressæ, ut priores, hydromelite biduo macerantur: post igni lento coquantur, coctæ ubi parum refrixerūt, mellis albi quarta parte adiecta reconduntur. Sunt qui præterea condiant aromatibus, cinnamomo, xylaloë, cardamomo, croco, moscho, gallia, & similibus.

Datur vna semel tota diebus aliquot, ut superior. Hæ autem duæ species quia sunt amplæ, ad cōdiendum sunt aptæ, & item flauæ. Ob id etiam conditæ afferuntur: rarò bellericæ, & nigre recentes conditæ afferuntur, & vires habent à Mesuæ adscriptas: ipsæ recentes aut illis proximæ, non autem quæ ligno aut veriùs lapidi siccitate & duritie perfimiles in officinis habentur. Vide igitur ne opinione magis quàm veritate adductus has myrobalanos tanti facias, & ægros quantum uis opulentos sumptu parum necessario, ne dicam noxio, ipse oneres. Quàm sim verus, iudicare possunt, qui usu harum multo, parum admodum profecerunt. His autem si utendum sit, mallem cōtusas accuratè probare, quàm dentibus parum probe cōmansas deuorare, ne suā durā substantiā ventericulum lædant, & coctioni sui diutius resist

*In simpl. hec
conditura antè
est scripta.*

resistant adeo, vt ne horis quidem quatuor (quantum tempus harum coctioni tribuere solene est) percoqui possint, & forsan vix semicoqui.

Nuces myristicæ, hoc est, vnguentariæ, vulgo moschatae cum nullam moschi qualitatem olfactui præferant: recentes conditæ ad nos Lusitanorum nauigationibus ex India cõuehũtur, nostris iuglandibus amplioribus per similes, cortice viridi, carnoso, & alio lignoso, inter quos est macis, & sub lignoso ipsa nux moschata nobis vsu frequens ad ventriculi robur & intemperiem frigidam: conditam integrã dono mihi iucundissimo dedit Bertrandus in summo. Parrhisiensi senatu Præses consultissimus pariter ac æquisimus.

Fructus nostrates conditi.

CYdonia condita fluorem alui uomitumq; sistunt, 15
ventriculum roborant, ob id & coctione iuuant. Sic autem condiuntur. Cydonia ampla, nulla putredine iniuncta, depellata, intus purgata, in frusta idonea secta coque in iulepo multum aquoso: postridie in iulepo alio propemodum perfecte cocto percoque, aromatiza- 20
mo- scho, uase uitreo repone, eo iulepo cui incocta sunt superdato. Sunt qui ex melle coquunt, alij ex sapa, alij præterea condiunt aromatibus, alij aliter.

Cydonia utraq; intus & foris purgata, quas dripartitò diuisa, saccharo diuitibus hodie cõdiũtur, 25
odorem, saporem, & vim cydoniorum propè totam retinẽtia. Eadem quadripartitò secta, diutius cocta ex aqua donec tabuerint, postea per linteum colata sine cõpressionẽ: deinde cum saccharo percocta in cerati consistentiã, faciunt gelatinam cydoniorum: quod est reliquum, violentius comprimendi cochleari cretum, & cum saccharo percoctum, ad emplastri propè consistentiam, cydoniatum vile constituit. Si autem tam clarum illud quam crassum simul cernantur, cum saccharo ut prius percoquatur, Cydoniatum fit, quod omnibus in vsu 35
est,

est, quodq; ante epulas ad vnciam vnā sumptum, alium sifit post epulas verò soluit, & vapores ad caput ex ventriculo attolli prohibet. Quæ virtus est etiam valentior cydonijs, & aliorum austero-
5 rum sub cineribus coctorum, sine saccharo sumptorum. Quorū ratio est initio lib. 1. & ad finem lib. 2. alimen. & lib. simp. cap. 5. & lib. 6. sani. tuen. vbi diacydonium cydonijs conditis viribus affine describitur. Nam appetentiam excitat, quibus
10 ea languet, coctionem iuuat parum foeliciter consequentibus. In summa, ventris robur conciliat, & viscerum in eo omnium: ob id vomitum & fluorem alui cedit: sic autē fit. Accipe succi malorum cotoneorū dulciorū, & minū acerborū, ac maiorū
15 rum (quæ Asiatici strugia vocant, Galli cotonea fœminina) & mellis optimi ana sextarios Romanos duos, aceti sextariū vnum & semissem. Hæc cum super prunas modicè coxeris & despumaeris, immitte zingiberis vncias tres, piperis albi
20 vncias duas. Deinde rursus in simili igne recoques ad mellis crassitudinē stomachicis medicamētis debitā. Datur mediocris mystri mēsurā horis duabus aut tribus ante cibum, vel aliquandiu post, vel ante cenam. Piper ad vncias tres, vel
25 duas & semissem: zingiber autē ad vnc. quatuor, si frigida intemperie laborat ventriculus: tolles omninō vtrūq; si calida: si neutra adsit, piperis vnc. vna, zingiberis vncia vna & dimidia sufficit, in qua media mēsurā cōponere satius est: in
30 ipso autē vsu si opus est, aliquid vtriusq; adicies: valētiū idē adstringit ex succo cotoneorum, quæ parua rotūda sunt, & absolutē cotonea nobis dicuntur: *Διὰ μέλιω* seu *διὰ μέλιω* idē dicitur Galeno lib. 6. c. ph. p. hoc est, ex malis scilicet cydonijs, quæ
35 absolutē *μέλιω* dicūtur, vnde oleū *μέλιω*, id est, cydoniorū, & emplastra *μέλιω*, quæ colorē mali cydonij referunt ex æruginē vsa lib. 2. c. ph. g. Malo cydonio mistū scammoniū efficit ipsum cholagogum

gum Galeno libro primo alimentorum : vnde,
opinor, Arabum cōsuetudo emerfit, scammonū
in malo cydonio vt mitescat coquentium, & inde
etiam cydoniatum Lugdunenſe scammoniatum.

Idem diacydonium à Meſuæ in electarijs ſic
deſcribitur.

Diacydonium factum cū ſucco cydoniorū, appetē-
tiam languentē excitat : uentriculū & hepar ro-
borat, coſtionē iuuat & retentionē, eam adſtringēdo:
recipit ſucci cydoniorum & mellis deſpumati ana lib. 10
tres, aceti, boni, puri: lib. duas : coque igni lento conti-
nenter deſpumando ad mellis craſſitudinem. Tunc in-
ſperge piperis longi, zingiberis, cinnamomi ana uncia
unam, caryophyllorum, ligni aloës ana unc. dimidiam,
moſchi drach. unius partem tertiam. Fit interdum etiam 15
cum alijs aromatibus, interdum ſine aromatibus, pro
uaria utentium neceſſitate. Fit etiam cum ſaccharo : alijs
quoque aliter parant.

Diacydonium aliud uentriculum firmat, coſtionem
diuuat, uomitum bilioſum & pituitoſum ſiſtit, co- 20
lorem corporis floridum efficit : recipit autem carnis
cydoniorum in uino coſtorū, & mellis deſpumati ana
libras tres: percoque igne lento : tunc adde cinnamomi,
caryophyllorum, cardamomi, galangæ, ana drachmam
unam: cinnamomi craſſi drachmas tres : zingiberis, pi- 25

Si affectus eſt peris longi, macis, ana drach. quatuor. Si autem affectus
frigidus, deſi- eſt calidus, coquenda ſunt cydonia cum aceti parte ter-
deratur. tia uel dimidia: reddito interdum ſucco malorū grana-
torum acidorum pondere cydoniorum dimidio : inter-
dum etiam ſucco ciuri quarta parte ponderis ipſorum 30
addito. Idq; uel ſine ſpeciebus, uel cum ſpodij, oxyacan-
thes, roſarum rubrarum, trium ſantalorum, ſeminis oxa-
lidis ana portione æquali: uel etiam cum alijs pro uario

med

medicorum scopo. Aromatizant interdum moscho, interdum caphura, aliquando utroque: conditurq; nunc saccharo, nunc melle.

Hoc duplex diacydoniū ex electarijs huc iure optimo trāstulisse mihi videor, hodie succū hunc coctione & saccharo misto cogūt, vocantq; gelatinā rem perlucidam, pulcherrimā, & gratissimā.

Idem variè purgatorium fit ab eodem in electarijs, hoc modo.

- 10 **D**iacydonion cholagogum colico dolori, & alijs partium nutritoriarū morbis salubre, accipit succi cydoniorum libras tres, mellis albi libras duas, scammonij unciam unā & dimidiam, galliæ bonæ, caryophyllorum, zingiberis, mastiches, piperis longi, cinnamomi, nucis moschatæ, ana drach. tres: misce simul omnia. Da ab aureo uno ad tres: si facere uis cholagogum simul & phlegmagogum, misce scammonij drachmas quinque, turbith drachmas duodecim: si solum phlegmagogum, abiecto scammonio, misce turbith drachmas uiginti-
 20 quinque, cnici excorticati, pondus scammonij: si bilem atram uis uacuare, prædictorum loco misce elleborum nigrum, uel epithymū. Quidam cum saccharo coquunt: alij quoque cum carnibus tantum: alij cum succo tantum: alij cum ambobus.

- 25 Diacydoniū huic simile habet Nicolaus Salernitanus in usu frequentius, quā hoc, quod nonnulli quoq; parāt, sine aromatibus tamē potius.

Diacydoniū præter dicta Mesiæ est quadruplex in syrupis, & conditū cydoniorū, seu miua aromatica, hoc est, succus ad mellis consistentiam coctus, & multis aromatibus conditis: hoc modò.

30 **C**onditum ex cydonijs uentriculum, hepar, & cæte Miua aromatica uiscera roborat, appetitiam excitat, coctionem uacuat, uomitum & lienteriam sedat, medicamentum est celeb

celebre, ac expertum: accipit autem succi cydoniorum acidorum lib. uiginti, uini antiqui boni lib. decem, coque igni lento semper despumando ad tertiae partis consumptionem: cola, residendo clarescat. Claro adde mellis boni & despumati lib. sex: iterum coque despumando, & in eo suspēde nodulo ligata hæc aromata: cinnamomi, cardamomi ana drach. tres: caryophyllorū drach. duas, & zingiberis, macis, ligni aloës, mastiches ana drach. unam & dimidiā, croci drach. duas, omnia præter crocum parum terantur, & suspendantur nodulo ut dictū est: identidem fricando eū in ipso medicamēto donec crassescat. Deinde aromatiza moschi drach. unius parte tertia, galliæ drach. duabus: sunt qui saccharum mellis loco miscent, & utrumque sine & cum aromatibus component.

Miua simplex.

Mel hic desideratur. Tūc eadem prope est cum priore.

Conditum ex cydonijs alterum idem pollens accipit succi cydoniorum libras centum, coque in uase lapideo mūdo igni lento ad dimidias, semper despumando, cola: horis circiter tribus resideat: claram partem exemptam, & uini antiqui libras quadraginta coque prunis ad trasitiem. Nonnulli loco mellis addunt saccharum, alij etiam aromata ingerunt, & aromatizant ut priorem.

Miua acetata.

† Alij 40.

Conditum ex cydonijs tertium acetatum idem pollet quod prius, præsertim si etiam calida intemperies adestrat: accipit succi cydoniorum libras † sexaginta, coquantur in aqua: pro coque cum aceti albi libris uiginti.

Mellis aut sacchari libras octo, aut circiter, hic coque tacet: hæc diacydonio Galeni simplici est

Conditum ex cydonijs quartum, accipit succi cydoniorum acidorum lib. sexaginta: menthe sicca, & foliorum

foliorum citri ana unc. octo, foliorum rosarū unc. tres: coque ad humidias: cola cum uini albi antiqui libris uiginti quinque, percoque addito melle, uel saccharo, cū, uel sine aromatibus: quidā item uini loco aceti incoquant. *Ut ualētius roboret, adstringentia auget.*

- 5 Hæc omnia & præter ea iulepum & syrupus ex cydonijs idem pollent, & ἰδὲ ῥόζων Pauli lib. septem ex succi cydoniorum sextarijs duobus, mellis sextarijs tribus, aquæ sextarijs sex, omnibus simul coctis ad tertiam partem, & expumatis. Hæc cum melle condita magis calēt, & tergent, minus stomacho iucunda, cum saccharo contrā. Dantur ad unc. duas, nunc per se, nunc cum aqua plantaginis, menthæ, rosarum, si aliud adstringenda est, postquam satis fluxit, aut purgata est: alioqui putres materiæ ab his suppressæ putridas febres excitarent.

- Quamuis hæc condita inter syropos à Mesuascribantur, huc tamen potius transferenda iure censi, quod cuique est perspicuum, cum præter 10 hæc iulepum & syrupum habet cydoniorum, & succum cydoniorum liquidum & siccatum, ut post in syroporum initio audies.

PYra condita, cor, & uentriculum roborant, con-
diuntur ut cydonia.

- 25 Pyrorū ut aliorum quoque fructuum magna est differentia, nō in generibus solum, sed etiā eadē in specie, quā saporibus distinguēs, ex hisque facultates iudicabis, ut lib. 4. simpl. docuit Gal. Ex pyris præsertim acerbis, aut acidis, & fructibus similibus tot cōpositionū genera fieri possunt, quot 30 ex cydonijs dicta, & ea cum saccharo, vel melle, cum, vel sine aromatibus. Ex his quoque iulep. & syrupus fieri potest, & succus horū liquidus & siccus seruari potest: eodē modo in fructibus prope reliquis, atque adeo in herbis ipsis facere possis. 35 Est præter hæc syrupus de pyris, & succus pyrorum sole vel igni siccatus, ut in syropis leges.

Poma cōdita cor firmant, syncopen & cordis pal-
pitationem sedant: condiuntur ut cydonia.

Poma cōdienda sunt odora, hæc verò condita
saccharo, partiū principū intemperiem calidam
siccā emendant refrigerante vi sua & humectan-
te: odore autem etiam vitalem spiritū instaurant.
Quam ergo syncopen & palpitationem emen-
dent, ex his patet, quanquā deposito cortice &
coctione odoris magnam partem deponant.

Conditū alterū de pomis salubre ad cordis & sto-
machi imbecillitatē, coctionemq; iuuandam, reci-
pit carnū pomorū dulciū & redolentiū, intus & foris
purgatorū, & in frusta incisorum lib. sex, sacchari albi
boni lib. quinq; aquæ rosatæ lib. duas, ligni aloës drach.
quinq; santali flauī drach. tres, caryophyllorū drach. 15
quatuor, cinnamomi drach. quatuor & dimidiā, am-
bræ drach. duas, moschi drach. unius partē tertiā. Eodē
modo cōdiuntur poma acida & parua, & aromatica,
& dulcia. Sunt præterea ex pomis syrupi quatuor, &
succus pomorū, ut cæt. siccatus, ut in syrupis dicemus. 20

Saccharo etiam cōdimus hodie cerasa, corna,
vuam oxyacanthæ, vuā ribes nostratis: & ex his
vt ex cydonijs & fructibus alijs gelatinā, vt vos-
cant, coquimus, ex ribes verò omnium gratissis-
simam sanis & febricitantibus. 25

Persica cōdita uētriculū calidū, & cor firmāt, sitim
sedant, oris foetore emendant: cōdiuntur ut cydonia.

Hæc, quòd frigida humida odorata sint, imbe-
cillas partes has ab intēperie calida sicca roborāt,
sitim extinguunt à calida, vel sicca, vel vtraq; cau-
sa nasci solitā, vt lib. 1. simpl. cap. 30. præcipuè cum
saccharo cōdita, vt lib. 7. simpl. cap. de melle: odor-
te præterea cor ipsum, spiritūq; vitalē recreant,
& oris odorem tetrum præcipuè ex putribus in
ventriculo humoribus procedentem tegunt. 35

Con

Conditum ex persicis uentriculi ardorem mitigando ipsum roborat, sitim extinguat, tetrum oris halitum emendat: accipit persicorum propemodum maturorum intus & foris purgatorum, & succi persicorum aliorum ana lib. tres, sacchari albi libras duas: tere persica in medullæ consistentiam, coque cum syrupo, ut in condito ex cydonijs diximus. Vbi coctum erit, pulueriza super ipsum ligni aloës, santali flauī ana drach. duas, cinnamomi, cucubebæ, macis, ana drach. quatuor, moschi scriptulum dimidium. Est cum sit sine aromatibus: salubre est ac expertum.

Vt sitim extinguat, & aliter refrigeret, humectet, tollenda sunt aromata.

Conditum ex prunis uentriculi ardorem, & inde *Salubre, effi-*
 15 *cax & iucun-*
 natam sitim extinguat, febres mitigat, aluum soluit: accipit carniū, prunorum nigrorū, oblongorum, mediorum, subdulcium, elixatorum in aqua, cui portulaca incocta fuit, lib. duas, sacchari albi lib. unam, aquæ uiolarum lib. duas: coque igni lento ad crassitudinē, re-
 20 conde uitreo uase. Da ab aureis quatuor ad sex aureos.

Conditum ex sorbis uentriculum roborat, immo-
 dicam purgationē sistit: accipit carnis sorborum propemodum maturorum coctorum in aqua, cui rosæ
 25 prius incoctæ fuerint, & cortices granatorum, libras quatuor: mellis, aut sacchari lib. duas & dimidiā: coque ad crassitudinem, & reconde uase: da unciam unam.

Fluorē alui immodicū sistit ante epulas sumptum, præsertim cum saccharo conditum. malis
 30 corij vnc. duæ aut tres, rosarū vnc. quatuor aquæ prius incoctæ fuerint. Ex mespilis vtrisque, & similibus fructibus idem fieri potest.

Citra condita uentriculū, corq; roborant, coctionē ciuant, olis halitū cōmendant. Cortices citro-

rum tam magnorum, quam uola manus capere potest, carne purgati lixiuio claro mergantur dies nouem, mutato ad diem quintum: post merge aqua clara, donec amaritudine deposita dulcescant: tunc uase mudo, aqua fontis plurima coquantur, donec tenerescant: aquosa deinde substantia ab his expressa in uase lapideo mergantur uigintiquatuor horas, iulepo sufficienti ex saccharo albo & aqua tripla constante, post coquantur igni lento ad penidiorum consistentiam. Extracti ex hoc iulepo cortices, uase uitreo reponantur, superfuso singulis uicissim uelut incrustandis iulepo rosato ad mediocrem, seu sacchari candefacti crassitiem cocto. Sunt qui ambra & moscho aromatizant. Datur post mensem.

Conditi cortices hi in compositiones cardiacas ob id recipiuntur, quia cor roborant, & calefaciunt. Conditur etiam caro quibusdam idem polulens, sed refrigerat, ut ambo simul condita sint temperata. Eodem modo conduntur cortices aranciorum & limonum, quos vocant, quinetiam ipsi fructus parui toti conduntur interdum, uti virentes multum nuces, & amygdalæ, & alia pleraque.

Conditum citri, cor, uentriculum, hepar roborat, coctionem iuuat, oris gratiam commendat: fit ex corticum, uel foliorum citri uncijs quatuor, cydoniorum uncijs duabus, pomis quatuor odoris frustatim sectis, maceratis biduo in uini antiqui libris octo cum pondere aromatatum. Post aliquoties feruescunt, & cum mellis despumati, & sacchari albißimi, & aquæ rosarum ana libris duabus, percoquitur in crassitudinem iulepi, aromatizatur cum moschi granis quindecim: si autem recens, per se bibendum est: multo parcius coquatur. Vel fit ex corticum citri uncijs septem, & buglossi uncia una

† alij mentha
sicce.

et

et dimidia, melissophylli semuncia, caryophyllorum aureis duobus, ligni aloës aurei semisse: macerentur tri- duo, uini boni lib. quatuor, post cum sacchari lib. dua- bus coque, aromatiza galliæ aurei semisse, croci granis quindecim, mastiches drach. una, moschi granis decem.

Idem pollet quod prius, & appetentiam exci- rat, flatus dissipat, pulsum cordis emēdat, intem- periem frigidam corrigit, ob id huc ex syrupis transtuimus.

- 10 **C**onditum ex fructibus appetentiam excitat, et bi- lem flauā ex uentriculo deturbat, cuiusq; intempe- riem calidam corrigit: accipit carnis cydoniorum, et pyrorum austerorum, et malorum acidorum ana lib. unam: coque ex aceto forti, in quo rhus uiginti quatuor
15 horis maceratus fuerit: deinde addita lib. una omphacij ex acinis cum seminibus multum diuq; tritis expressi, et carnis sorborum immaturorū unc. quinque omnia cum sacchari lib. quatuor coquantur ad mellis crassitu- dinem: tunc adduntur succi bacccharum, oxyacanthæ
20 unc. duæ, spodij, seminis oxalidis ana uncia una: perco- ctum conde uase uitreo. Datur à drachmis duabus ad drach. tres cum aqua frigida et succo citri, aut succo ribes, aut alio eiusdem naturæ.

Efficax est ac iucundum: dari autem potest ab
25 unc. vna ad sescunciam, cum nullius in eo simplis vires sint formidandæ.

- C**onditum ex succo fructuum accipit succi cydo- niorum iam cocti ad dimidias lib. duas, succi ma- lorum syluestrium, et pyrorū syluestrium cocti etiam
30 ad dimidias ana libram unam, uini antiqui libras duas: coque ut prius cum, uel sine aromatibus, cum melle uel saccharo.

SECTIO SECVNDA DE SAPIIS

IVLEPIS, ET SYRVPIS.

BSOLVTA VTCVNQV

præter alia fructuum conditura, vel integrorum, vel incisorum, vel etiam curiosè contritorum, ordine optimo cōsequitur, succorum ex ipsis, & floribus quibusdam herbisq̃ tritis

expressorum conditura, quanquàm & horum etiam quosdam prius leuiter attigimus in saccharo & melle rosato, & alijs passim. Nec omnes succos huiusmodi semper condimus, sed quidā, quales sunt expressi, reponuntur vt vinum, omphacium, agrestium pomorum succus, quo vice omphacii septentrionales populi vitium penuria vtuntur, vt vini loco pyrorum & pomorum succo similiter seruato: nisi quòd omphacium salem paucum ad sui custodiam requirit. Seruantur similiter succus rosarum, violarum quibusdam, cydoniorum, limonum, granatorum, oxyacantharum, vuarum: sed his vase vitreo conclusis. Similiter quoque seruari possunt fructuum omnium succi, præsertim acerbiorum vel austerorum. Aliorum autem, ac herbarum succi seruandi, parua coctione & residencia purgentur ante repositionem: in

valis plenis, vel oleo, si lubet, superfuso reponantur: sic fumariæ, absinthij, eupatorii, & aliarum quarundam herbarum succos quidam hodie reponunt loco frigidiore. Succos alios ante repositionem mediocriter sole feruente vel igni siccamus, vt absumpta humiditate excrementosa feruoris & corruptionis autore, integri seruentur, quales Mesuæ rob & robub appellantur, nobis verò sapæhi verò sunt.

Sapa. **S**apa est succus à nobis tantum purgatus, & crassatus solis aut ignis calore.

Hos

Vini pomati
& pyratum.

Hos succos electarij mollis, vel eclegmatis consistentiam à nobis adeptos per consumptionem aquosæ substantiæ, sapa vocauimus, vt Arabes rob & robub, quod illis absolutè pronunciatum, sapa Latinorum est, seu defrutum. Græcorū verò σιπάρις ἢ ἰ-φύμα, hoc est, vinum ad dimidias vel tertias coctū. Quæ nomina vino soli cocto licet vtri que tribuerint, fortè quod ex succis vinum aut solum, aut frequentissimè ad hanc consistentiam coquerent. Arabes tamen alios quoq; succos similiter coxerint, & rob vel robub non quidem amplius absolutè, sed addito plantæ nomine: nobis visum est eorum imitatione eos ipsos sapa nominare non absolutè quidem (vt vini succum sic coctum, hætenus appellatum scimus) sed expresso nomine rei cuius est sapa: vt sapa ribes, sapa oxya canthæ, &c. sapa autem ipsa (cuius Mesues non meminit) vires habet maximè varias pro vuarū ex quibus coquitur natura. Ferè autem nobis ex vuis albis coquitur, vt sit dulcius, eademq; coctione rubet, anodyna est, condimentis magnam saporis gratiam conciliat: calfacit, quia vinosa: humectat, quia nutrit: aluum subducit, quia dulcis: libro secundo rat. vict. acut.

²⁵ Sapa ribes refrigerat, adstringit: ob id uentriculum calidum, & cor roborat, amborumq; feruorem, & inde natam sitim extinguit, biliosam uomitionem, & deiectionem sedat, & alterat.

Succi ribes libræ decem coquuntur igni lento ad tertiæ partis consumptionem, colantur, subsidere permittuntur donec clarescant. Clarū dein de igni clementi percoquitur, aut insolatur ad iustam crassitudinē, qua seruari possit. Datur cum aqua frigida aut niuis. Succus herbæ oxalidis illi est facultate proximus. Sapatam verò ex vuis dum coquimus, quantum vi expressum est, id totū percoquimus ferè ad trium partium consumptionem,

quod vina nobis magna ex parte ut ceteri terræ
 factus sunt humidiora & aquosiora. Hæ autē sa-
 pæ à Mesuæ descriptæ refrigerant, & adstringūt,
 & propemodum idem pollent aduersus, scilicet
 calidas intemperies, & inde natam partium imbe-
 cillitatem: quibus abactis, temperieq; natua seu
 sanitate restituta, robur facultatum partis in ipsa
 temperie situm, tanquam redituum recreatur.
 Quod autem sitis non à stomachi tantam, sed
 etiam cordis, intemperie calida & sicca fiat, do-
 cuit Galenus in arte medica: factam verò à calidis
 tate, sapæ refrigerando extinguunt: siccando au-
 tem nouam excitarent, nisi aqua mista remedio
 esset. Sic grauata, & alia adstringentia in febris
 bus & alijs affectibus calidis & siticulosis refri-
 gerando sitim sedant. Quatenus verò siccant, si-
 tim nouam mox excitant, nisi ex aqua succus eor-
 um bibatur, eaq; frigida vel ninoia. Adde quod
 hæ sapæ ob crassitiem bibi non possunt, nec prom-
 pte in corpus totum permeare. Quæ res necessa-
 ria est ad febrilis caloris alterationem & sitis na-
 turalis extinctionem, quæ partibus inest omnis
 bus, vel calfactis, vel siccatis, vel vtraq; hac qua-
 litate alteratis & inanitis. Bilis præterea vomit-
 um & deiectionem adstringit & alterat, siue
 seorsum hæc duo symptomata accidunt, ut in fe-
 bribus sæpe, & in plurimis dysenterijs, siue si-
 mul, ut in cholera, morbo acuto, & ob multā &
 repentinam vacuationem bilis primum, sed alio-
 rum deinde humorum periculoso. Si enim solus
 humor biliosus redundans & naturam grauans
 vacuaretur, tolerabile malum esset: at deprauato
 naturæ impetu, etiam benignus humor expellit-
 tur, & tandem sanguis. Ob id sistenda hæc vacua-
 tio sumpto hoc condito, vel simili, paulò quidem
 ante cibū ad sistendam deiectionem: ad vomitum
 verò post cibum per se, vel cum aqua rosarū, plan-
 taginis, & similiter adstringente. Cum autem bi-
 lis

lis flaua sit omnium quæ in corpore sunt, calidissima, partes per quas permeat & excernitur, ignis modo vrit, præsertim cum vitione malignior euasit. Hanc calfactionem sapa ribes alterat, & euincit refrigerando. Aiunt ex Syriæ montanis, & ex Aegypto succum hunc frigidum siccum adstringentem ab arborum fructibus prunorum æmulis expressum, nunc siccatum, nunc liquidum, nunc saccharo aut melle conditum afferri. Eius loco ex nostris ribes expressum coquimus cum saccharo in gelatinam, vel in syrupum.

Succus granatorum acidorum similiter fit, & potest. Vinum granatorum est eius loco in vsu.

Succus persicorum intemperiem ventriculi calidam iuuat, sitim sedat.

Succus acidus citrorum, idem quod succus ribes.

Succus fructuum intemperiem calidam tollit, ventriculum roborat, uomitum & fluorem alui sistit: fit ex succi granatorum acidorum & acidodulcium, succi cydoniorum acidorum, succi pyrorum immaturorum, succi pomorum montanorum, succi mespili tricocci, succi acidi citrorum, omphacii partes æquales: merge his baccarum, oxyacanthæ, & rhois ana partem dimidiam, & fac ut in succo oxyacanthæ dixi.

Succus fructuum alius intemperiem calidam & sitim extinguit, aluum subducit: fit ex succi granatorum acidorum & acidodulcium, aque prunorum, aque tamar Indorum, partes æquales, succi acidi, citrorum partem dimidiam: fac ut in ribes.

Pro acidis, dulcia ventrem magis molliunt, lib. primo sanitatis tuend. lubricando; sed hæc comprimendo.

*S*uccus myrtinus ut succus ribes: in summa, omnis *sy-*
rupus ex succis factus, si absq; melle & saccharo
igne uel sole incrassetur, rob uocatur.

Hi succi propè omnes non modò fluorem alui
sistunt, & dyfenteria conferunt, & vomitui, sed
etiam immodicis vrinis, immodico fluori mens-
sium: vomitui & sreatui sanguinis, in temperatu-
ris calidis hepatis, renum, & aliarum partium.

Succi autem huiusmodi in usu esse desierunt,
fortè quòd ægrius feruentur integri etiam sicca-
ti: quorum loco in usu frequentiore sunt syrupi
omphaci, oxyacanthæ, ex cydonijs, granatis, aci-
da parte citrorum, de quibus & cæteris syrupis
mox dicemus. Aequè verò desierunt syrupi Mes-
suae idem pollentes, de prunis, pomis, pyris, cor-
nis, succo rhois.

Rob de a-
gresta.

*S*uccus omphacis, id est, uuarum immaturarum, sci-
licet omphacium, earundem est uirium, & pulsus
cordis cohibet: fitq; modo eodem.

Omphacium succum vocant, & parant qui-
dam, alij cum melle coquunt, appellatq; *ομφακίου*.
Huius crassi omphaci meminit Gal. lib. 6. c. ph. p.

*S*uccus cornorum maturitati propinquorum idem
spollet, ac similiter siccatur.

Rob berberis.

*S*uccus baccarum oxyacanthæ idem potest, & eodem
modo paratur: uel baccarum eius siccarum lib. due,
omphaci lib. tribus triduo macerantur, manibus frican-
tur, exprimuntur, omphaci id expressum percoquitur.

Rob de sumach

*S*uccus rhois, & mororum domesticorum, uel potiùs
sbatimorum nondum maturorum, & cydoniorum, fit
& ualet ut prædicti.

*S*uccus pomorum, cor & stomachum roborat, synco-
pen sanat, ut prædicti.

Poma acida vel acido dulcia eligantur, qualia
sunt mala agria nobis dicta, vel syluestria, & im-
matura

matura, quorum succo Picardi & Normanni vice omphacii vtuntur.

Succus pyrorum similiter fit, & ualet.

Succus prunorum inflammationem extinguunt, sitim
5 *sedat, uentrem subducit.*

Pro varia prunorum natura variam habet facultatem, ut prius in iulepis docuimus: hodie succus prunorum ficcatus, & in casei formam coactus, mensis quadragesimalibus circumfertur. Est
10 etiam agrestium prunorum succus ficcatus loco acaciae nobis in usu, refrigerans, siccans adstringens.

Præter sapa, succos magis siccatos, seruamus succum glycyrrhizæ, prunorum agrestium, aloë, scammonium, quod tamen, si liquor sit, præstantius est, quàm succus ut in simplicibus docuimus.

Succus prunorum agrestium quo acaciae loco utimur, sic paratur. Baccas pruni syluestris aqua in vase pauca aliquot diebus maceratas coque, cola, recoque donec crassescant, serua qua uoles
20 *figura, si vis in uasculis.*

Vuas quoque pallas aqua calida horis viginti quatuor macerant, percoquunt, colo exprimunt, expressum ad mellis consistentiam recoquunt, & mel passulatum vulgò vocant à consistentia, colore, dulce, Io. Man. in consilio de lepra, nos sapa
25 varum passarum in Mesuæ compositis.

Sapas syrupis præposuimus, quod hæc omnino sint simplices: nisi compositas ea ratione dicas, qua Galenus aqua calfactam: syrupi autem omnes
30 cõpositi, etiam si eorum permulti exemplo Dioscoridis & Galeni in alijs, à Mesuæ simplices dicantur, quod sint minimum medicamentosi, & parum multis consent. Simplex autem composito & natura & docendi ratione prius est. Syrupus uero est
35 medicamenti forma liquidior, ex succis uel alijs plantarum partibus, cum humore aliquo percoctis

*Syrupi.
Lib. I. simp.*

&

& mellitis, vel saccharatis ad saporis gratiam, &
 custodiæ diuturnitatem. Syruporum copia quam
 maxima, & parum necessaria luxuriarunt Arab.
 cum longè præstaret succos medicis vsibus ne-
 cessarios vel synceros seruare, quibus seruari li-
 cet, vel siccatos ad mediocrem crassitiem, vt sa-
 pas ipsas prædictas, vel ex melle, aut saccharo con-
 ditos: reliquas verò plantarum partes ficas ser-
 uari donec vrendi incideret necessitas: nisi si quas
 rum adhuc virentium facultatē expetimus, quam
 decocto similiter condito seruare conueniat: sine
 tamen illa aliorum simplicium farragine. Quæ
 tamen syrupis polychretris, & ad multos affe-
 ctus efficacibus debetur quomodo theriacæ, mis-
 thridatis, & aliæ magnæ veterum compositio-
 nes, numerosa simplicium præstantissimorum con-
 gerie sunt mixtæ ob vsus plurimos & maximos.
 Syrupi autem ab Arabibus inuenti sunt, vt vis
 plantarum alioqui euanida & lubrica, efficax diu
 seruetur, & fomētando (vt cum vulgo dicam) in-
 terdum increseat, interdum facultatem nouam pa-
 riat, vt & remedia huiusmodi ad manum sint, quos
 ties vrendi necessitas inciderit, sint & vtētibus ius-
 cundiores. Syrupus verò dicitur, quasi Syriæ rez-
 gionis ῥῆος, id est, liquor, vt Hermolao in vnguen-
 to fusino videtur: alij Barbaræ voci etymū aliud
 Græcū somniāt, cum Actuarius & Simeon scri-
 ptores Græci, nō syrupum sed σιράριον vocent, &
 affinem ei potionē (σιράριον vel (σιράριον, quod alij
 iulapium, alij iulepum, vel iulebū, alij ἰσλάβον, ceu
 violarū infusionē, malunt appellare. Porro inter
 iulepū & syrupū quod interest apud Mesuem, ses-
 quēs eius dictio docebit, vbi syrupi simplicis spe-
 ciem facit iulepū, quāuis eidem iulepū multo mas-
 gis coquatur, quā syrupus, adeo, vt humoris
 saccharo incocti, vncia tantū vna manet in libra
 iulepi: in libra autem syrupi vncia duæ. Simplicis-
 simum item iulepū, vt ex violis, rosis, saccharo,

ro, aqua, ob id lymphidius & delicatius: quia tamen coctum magis, aqua largiore, vt tripla, quadrupla, vtendi tempore diluitur: syrupus tantum dupla vt ex conditis præcedentibus, præcipue citris conditis patet. At huius ætatis medicis cōtrā inoleuit consuetudo iulepos minus multo coquere, quā syrupos, ne tam multa aqua egeāt, vt sint minus glutinosi. Quin & syrupos aquā aliz quā dupla solutos vocant hodie iulepos.

¹⁰ **S**yrupus aut simplex est, ut iuleporum species, uel ex multis compositus, ob effecta & plurima & maxima. Item syruporum aliqui sunt species oxymeliis, alij etiam aromata recipiunt.

¹⁵ Primum iulepa Mesuæ describam, quod conditis rosarum & violarū sint affinia. Deinde syrupos ex succis fructuum cōditis quibusdam fructuum consistentia & viribus multum similes. Postea syrupos ex succis herbarum, post eos qui

²⁰ magis sunt compositi. Syruporum autem simplicium, præsertim ex succis fructuum typus & imago quædam à Galeno declinata lib. 6. c. ph. p.

vbi succum mororum, batiorū, pyrorum agrestium, cydoniorū, vini musti ex melle coquit, & ²⁵ item poriones quædam Græcis ῥοζα, ὠφελιμα, πρὸς πόματα, id est, suauia, vtilia, præporiones dictæ, & alia quædam mox dicenda. Genus iuleporum, vna est simplicium syruporum differētia, aliæ syruporum simplicium nomen vsurpant.

³⁰ **I**ulepum rosatum, febrium, thoracis, & uentriculi incensium, caloremq; flammæ exinguit, sitim inextinguit, sedat: recipit quæ in aqua rose sunt macerate lib. quinque, igni lento coquendas cum sacch. lib. quatuor. Datur cum aqua frigida.

Hoc iulepum refrigerat ordine primo, & leniter siccat, & adstringit: ob id ventriculum, & hep

hepar, & cor ignita, & à calore dissoluta roborat, tum refrigerando, ad temperiemq; reducendo, tum substantiam harum partium triplicem in vnum cogendo. Idem etiam putredini febres gignenti resistit, siccitate subamara, & aromatica qualitate. Propterea in febribus pestilentibus est longè præstantius violato, ut quod venenis, aerisq; corruptelæ sua qualitate aromatica resistit. In febribus quoque somnū cōciliat, tam per se refrigerando & humectando (nam cū aqua quadrupla sumitur) quàm per accides, dum vapores calidos, acres, ab humoribus putrentibus ad caput elatos, insomniā excisitare solitos, adstringendo, & per frigus cogendo meatus prohibet. Quanquam & refrigerando putredinē in præsens remittat, eiq; ut dixi, aromaticæ qualitate resistat: sitim eadem ex causa sedare certissimū est, tū à calido, tum à sicco, tum à calido, & sicco simul natā, quia rosæ & aqua refrigerat, & humectat aqua: nec solū sitim animalē in ore vetriculi sedat, sed etiā naturalē in singulis corporis partibus calfactis, siccatis, & inanitis: quam actionē sacchari essentia tenuitate iuuat, & dulci sapore hepati iucundo. Quomodo vinum vel acetū aquæ mistū sitim magis, & citius extinguit, q̃ horū triū per se quodq; ut abūdē probat Gal. lib. 1. simp. cap. 30. & alijs. Hoc iulepū ex rosarū rub. siccarū infusione aliquādo in vſu est, frequētius tamē ex infusione rosarū recentiū, sed nomine syrupi, nō iulepi: de quo mox. Hydrosaratū Paulus ex cōctis libris quatuor rosarum in aquæ sextarijs quinque & duobus mellis cōponit. Aqua verò sit optima, qualē Galenus describit primo sanitatis tuēdæ, & ea (si valēter est refrigerādū) prius calfacta, post niue vel aliter refrigerata, ut idē docet lib. methodi 7. vel eius loco aqua destillata tuo proposito idonea. Potentius fiet hoc iulepum ex succo rosarum recentium, vel etiam ex earum de infusione multiplici, & sacchari libris duabus.

Iulep

Iulepum alterum rosatum fit ex aquæ rosarum libris .
tribus, sacchari libris duabus.

Id iulepum est hodie vsu frequentiss. in febris
bus & siti aquæ quadruplo mistum, quia suavis-
simum, paratu facilius & clarius quàm præcedēs.
Id quia Regi nostro FRANCISCO in vsu est fre-
quenti, iulepum Regium à medicis Parrhisiens-
ibus appellari cœptū est: idq; solum medici hos
die in suis placitis absolutè requirunt. Veteris-
bus ignotum, rhodo stigma, seu aquam rosarum,
& hunc sacchari vsum nescientibus. Quibusdam
verò vni libræ sacchari in aqua communi clarifi-
cata adduntur aquæ rosarum vnciæ dug, vt fit ex
aqua rosarum pauca, & multa communi compos-
situm, sed id inefficacius.

Iulepum uiolatum, febres, phlegmonas, pleuritidem,
asperitatem gutturis & thoracis, tussim mitigat: fit ut
iulepum rosatum.

Violæ enim siccæ aquâ macerantur cui sacchas-
rum incoquitur, vt violarum vnc. sint tres, aquæ
sextarijs tribus, horis 24. macerentur, colatum co-
quitur cum sacchari lib. tribus, vel aquæ ex vior-
lis recentibus destillatæ, vel infusionis violarum
ficcarum, aut potius recentium lib. 3. saccha. lib.
tantum duabus, non tribus, quorundam more
percoquitur. *ἰοβολάπιον* Græcis recentioribus dis-
citur, & *ἰοσαχάρ* Actuatio, quod est *ἰωρ*, id est, vior-
larum succus saccharatus. Paruarum autem est vi-
rium ex aqua violarum destillata, quod tamen à
plurimis hodie paratur & coquitur: minùs quàm
syrupus refrigerat, humectat primo gradu, febris
bus acutis, tussi siccæ, affectibus calidis ficcis pars-
tium thoracis, & ventris inferioris salubrius &
somniaferum magis, quàm rosatum.

Iulepum de succo uiolarum fit ex succi uiolarum li-
bris tribus, coctis cum sacchari lib. duabus: similiter
fieri

fieri potest ex succo rosarum, estq; purgatorium.

Id iulepum ex succo violarum & rosarum, & cæterorum est præstâtissimum, quod plantarum succus ipsorum velut quidam sanguis est. Iucundius est ex florum infusione, minus efficax, nisi multiplex fiat infusio, & flores recentes sint: iucundissimum & maximè imbecillum ex aqua destillata: in febre ardenti, æstu stomachi aut thoracis, siti inexplata. Ad idem valet Actuarius iofaschar, id est, succus violarum cum saccharo coctus, bilis acrimoniâ obtundens, idemq; ob lentorem thoracis vitij est aptum, & aqua cum saccharo cocta, & aqua floribus nymphææ & saccharo cocta, bilis ardorem mirè frangit, & refrigerat.

Infusio rosarum & violarum hoc fit modo: foliorum rosarum & violarum recentium libræ sex, horis octo macerentur libris quindecim, aquæ calfactæ, in uase terreo uitrato, stricti oris operculato: postea colantur. Eidem aquæ iterum calfactæ, rosarum & violarum recentium tantundem immittitur, tandiu maceratur, colatur: id si uelis seruare, oleo affuso, & uase eodem bene operculato dies quadraginta insola, uocaturq; id muſcharum rosarum, aut violarum.

Ex hac infusione fit syrupus rosatus & violatus ex infusione rosarum & violarum. Infusiones verò istæ seorsum faciendæ sunt, quanuis simul breuioris sermonis causâ docentur. Possunt tamè simul infundi ana ut ambarum vires mistas habeat. Si verò quinquies rosæ vel violæ mutantur, aut etiâ frequētius, & addito saccharo percoquantur, syrupus fiet rosatus vel violatus purgatorius: & eò magis, quò plures factæ fuerint infusiones violarum vel rosarum omnium: maximè tamè purgatorias experimur quotannis, quas vulgus incarnatas à carnis per cutim colore, quæ omni sunt

sunt odoratissimæ dum recentes sunt: citò enim odorem amittunt, & syrupus ex his purgatorius magis est recens: post mensem verò sextum paruarum est virium. Eius ex infusionibus quinque sunt qui dant vnc. sex, nos ex nouè infusionibus ab vnc. duabus ad tres.

Si autè ex vna infusione, vel duabus fiat syrus pus, est rosatus, aut violatus, absolute dictus. Post expressas autè rosas & violas, magna abijciendū est, & aliæ recentes quoq; sunt immittendæ. Frequentius autè ne corrumpantur, eius infusi libras quinque cum sacchari libris quatuor per albumina clarificatis, igni lento coquitur ad syrupi consistentiam. Quòd si infusionis & sacchari ana lib. quatuor cum Nicolao sumatur, citius percoquetur. In febribus calorem extinguit, ob id sitim sedat, & ventriculum roborat. Huic affine est Aëtij & Pauli hydrososatum ex rosarum exunguatarum libris quatuor in aquæ sextarijs quinque, & mellis sextarijs duobus coctis ad tertiæ partis consumptionem, aut insolatis: sed cito corrumpitur, nisi foci frigidiissimo seruetur. Ἰδωρ ποσάδρον Actuarij dosibus ab hoc parum variat.

Alij syrupū violatū, vt & rosatū ex succi violarū libris tribus coctis igni lento, cum sacchari libris duabus, vt iulep. antè scriptū cōponūt cæteris efficaciorē. Alij huius succi vncias 4. 6. 8. 12. cū sacchari libra vna coquūt, vt in saccharo violato & rosato, ex violis, & rosis integris. Alij penuriā recentū violarum, aridas infundunt, aut coquūt, aut aquā ex violis destillatā coquunt, vt ex omni iulepo syrupū faciant, maiore tamē coctione adhibita. Qui verò syrupus fit ex aqua destillata, vel infusione violarū & rosarū siccatū, paruarū est viriū. Contra verò ex infusionibus multis recentū violarū, vel rosarum albarū, rubrarum, præcipuè autem (vt dixi) incarnatarum, aquas & bilem purgat estate salubriter ab vncijs

duabus ad vncias quatuor: sunt qui ad vncias sex, pauco anisi, aut iceniculi, aut cinnamomi addito, ne flatu in ventre moueat, & liquore idoneo. Præstantior autem multo est, hic syrupus rosarius purgatorius, quam qui ab Auicenna compositur ex succi rosarum libris duabus, mellis libris quatuor, scammoni tostii vncia vna, coctis ad spissitudinem. Si autem libræ infusionis dimidiæ incoquatur libra vna sacchari, minimum soluit noster syrupus: si libra libræ, mediocriter: si infusi libræ vni & dimidiæ sacchari libra vna incoquatur, mirè soluit. Coqui etiam cum melle in hyemem potest. Qui verò ex succo rosarum clarificato coquitur cum æqua portione sacchari, vncijs tribus, etiā aliu cōprimendo soluit, sed multo clementius, quam qui ex multis infusionibus rosarum recentium. Qui denique ex infusionibus tribus rosarum siccatum fit syrupus, sic, vt rosarum vnciæ quatuor singulis aquæ colandæ libris inficiantur, valenter adstringit, & ventriculum roborat, à neotericis inuentus, & syrupus rosarum siccarum appellatus. Purgatorius quoque aquarum & biliosi succi fit syrupus ex 4. 5. 6. infusionibus florum recentium perfici: idemque odor, saporis iucundi, modicè calidus. Ex iisdem floribus saccharatis, seu cum saccharo contusis conserua, vt vocant, eodè modo purgatoria est, præsertim recens. Vis enim ignea & purgatrix ab his omnibus facillè vanescit.

O Iulepus zizyphorum asperitatē gutturis & tussim iuuat, sputū tenue, quia incrassat, facilius expelli facit: ob id raucitati & pleuritidi cōfert: fit ex zizyphis magnis & pinguibus centū coctis in lib. quatuor aquæ ad dimidiās, quæ libræ duæ reliquæ cum sacchari libra una percoquantur in syrupum, id est, iulepum simplex. Non est in vsu, quamuis in hos affectus fuerit efficaciss. cum aqua hordei, vel adianti, vel comuni.

Iulep. ex iuiubis.

muni. Eius loco in usu est syrupus zizyphorum
pōt dicendus. Syrupus zizyphorum simplex
ad catarrhum tenuem in pectus, ad sputū liqui-
dius incrassandum modicè, fit ex zizyphis cens-
5 tum coctis in aquæ pluuiæ lib. quatuor ad di-
midias: colatū percoquitur in syrupo cum sacch.
lib. vna: postea compositus scribetur valentior.

Syrupus de prunis ualet idem quod syrupus de uio- 0
lis, & similiter fit.

10 Eius syrupi, vt prunorum, varia est natura: si
enim dulcia sint, aluum subducit: eius autem lo-
co Diaprunon simplex usurpamus: si austera
sint, aluum cohibet, nisi summis epulis sumptus,
firmatis partibus ventriculi superioribus, deors-
15 sum pellat. Si acida sint, refrigerat, humectat, in-
cidit, tenuat, appetentiam excitat. Dulcacidia
verò Mesues videtur intelligere, quæ parū aluū
subducāt, & magis refrigerent modo violarum.

¶ **S**yrupus de pomis cor imbecillū roborat, ob id syn- 0
20 copen & cordis tremorē sanat: fit ex pomorū dul-
cium & acidorū succi ana lib. quinq; coquendis ad di-
midij consumptionē: deinde biduo residere permittēdis
donec clarescant. Tunc colentur, & cum libris tribus
25 sacchari fiat syrupus. Quidam huic succo nondum per-
residentiam purgato immergunt sericū crudum, cocco
baphica recenti tinctum, donec is rubescat, & cocci ac
serici facultatem receperit, isq; est præstantior.

Syrupus de pomis simplex quibusdam in usu,
30 alijs compositus pōt dicendus, magis. Efficacior
erit, si poma dulcia augeas, quod illa odore cor
magis roborāt, vt Pauli hydromelum ex cydo-
nijs odoris, & aliud ex folis dulcibus pomis osten-
dunt, vt cōtrā Serapio ex folis pomis acidis: aci-
35 da enim putredinem prohibent, appetentiam in-
uitant, sitim sedant, vētriculum post vomitū bis-
nosum roborant. Ne autē accipe sericū pannū ab

infectioribus tinctum in chermes cum alumine, & alijs, quod illud chermes à succo baphicæ coccī sit diuersissimum, vt dicemus in syrupo corticis citri. Hæ compositiones ex fructibus syrupi sunt, quia minus coquuntur iulepis, aut affines, quia simplices, minus tamen claræ.

9 *Syrupus de pyris uentriculum roborat, & cibum in Seo continet: fit ut syrupus de pomis.*

Pro varia pyrorum natura variæ sunt eius vires; in hunc autem adstringentia pyra, nō tamen acerba, sed solūm austera aut subaustera Mesues acceperit, quæ refrigerādo, & adstringendo uentriculum à calore imbecillum, vt in febris, roborat, & cum cibi tenax non sit, sed vomitu, aut deiectione mox excernat firmata retentrice, & osculo ventriculi utroque adstricto cohibet. In vsu non est, tamen saluberrimus fuerit.

* *Syrupus de cydonijs idem pollet, & eodem fit modo.*

Dysenteriam hepaticā mirè sanat, modicè per cassiam aut mannam vacuato corpore. Sed va- lentior est ex succo cydoniorum paruorum, quæ mascula vocamus, & quæ acerbiora sunt, quàm ex succo struthiorum seu prægrandium, quæ fœminæ vulgò dicuntur. Hoc recentiores quidam *μυλε/ελαπτον & κυδωνίων χύλισμα* vocāt. Alijs miua cydoniorum simplex dicitur, licet postea Mesuæ scribatur miua sine speciebus & cum speciebus. Paulus etiam hunc hydromelum vocat.

0 *Syrupus de persicis intemperiem calidam uentriculi, & inde natam sitim compescit, orisq; foetorem: fit ut syrupus de pomis.*

Syrupus ex succo persicorum præsertim minus humidorum (qualia nos Corboliana vocamus, quod in Corbolij territorio & plurima & præstantissima proueniant) profectò fuerit præstantis, & multo utilior, non minùs iucundus, quàm

quàm perfica ipsa condita: refrigerat, humectat,
ob id intemperiem calidam sedat, & sitim, & odor
re iucundo tetrum oris odorem tegit, & epicrasim
emendat, eum scilicet qui à corruptis in ventris
culo humoribus, vel vlceribus excitatur, nō eum
qui à putredine humorum vel partiū in pulmo-
nibus, faucibus, ore toto, naribus prouenit, quia
vel in has partes non fertur, vel in his vix mor-
mēto manet: adde, quod qualitate aromatica pus-
tredini resistit.

*Syrupus ex succo cucurbitæ febres ardētes biliosasq; o-
reliquis, gutturis asperitatē, pleuritidē emēdat: cucur-
bitā magnā maza inuolutā clibano coque, eius expressi
succī libras quinq; cū sacchari libris tribus percoque.*

*Nobilis quidā nostras, in peregrinatione Hies-
rosolymitana Ioppe ardētissima febre correptus
à medico Iudæo est confestim hoc syrupo perfas-
natus: id obiter addendū putauī, vt lector intellē-
gat multa in Mesuæ præstantissima medicamēta
velut neglecta iacere, quorū vsus est saluberris-
mus. Hic ergo sitim & vehementē febriū ardo-
rem potēter extinguit magna frigiditate & hūi-
miditate. Gutturis hæc asperitas calidā & sicca
expirationē per febres ardentes sequitur, pleuris-
tis ab omni humore fit, frequentissimē tamen à
bile, vt aph. 33. lib. 6. ob id biliosis & calidissimis
morbis pleuritidem biliosam tanquam acutissī-
mam & calidissimam hīc commemorat.*

*Syrupus de granatis acidis febres biliosas, & quæ
Sex pituitosis flammam multam inuehunt, iuuat.*

Ex succo purificato granatorū acidodulcium,
vel acidorū simul & dulciū, vel acidorū tātūm,
aut acidorū maiori portione, cum saccharo fit hic
syrupus, vt præcedentes, quia refrigerat, hume-
ctat, & obstructa nōnihil liberat, essentia tenuis-
rate biliosis febrib. est efficax, sed etiā pituitosis
(quia sapor acidus etiā incidit) & præcipuē multū

Lib. 3. rat. iud.
acut.

inflāmatīs. Nam vt ligna viridia agrē incēdūtur,
sic pituita putrendo vix vritur: vbi autē accensa
omnino est, modo aliarū ardet: quod & Hip. cau-
sus pituitosus & hybernus declarat. Syrup. ex
succo omnis oxalidis, idem pollet, vt pōst leges. 5
Paul. *ἐκ τῶν* parat ex partibus tribus succi grana-
torū & vna mellis. Sunt qui sericū mergant, pu-
tantes id magnam vim habere roborandī cordis.

Syrupus de granatis dulcibus, sitim, tuſſim, pleuriti-
dem iuuat: sit ut prior: pręstantior euadit, si succo 10
maceratis sericum cocco baphica tinctum.

Libro 4. simpl.
cap. 16.

Sitim à sicco sedat, humectādo minūs eā, quā à
calido est, quōd dulcia in vētriculo calido prōprę
in hilē flauā, vertātur, & sitim inde excitēt: si vis
delicet exacte dulcia sunt vt mel: aliud autē sen- 15
tiendū de minūs dulcib⁹. Sunt enim in dolci sapore
alijs ceu gradus quidā maioris & minoris ratiōe
distīncti, vt pituita dulcis in 1. sit gradu, lac in 2.
glycyrrhiza in 3. mel & sanguis dulciss. in 4. ob
id mel quia summē est dulce, à calore vel suo vel 20
alio prōptē amarescit glycyrrhiza autē recēs etiā
diu coqui pōt citra periculū aduſtionis, vnde &
ipsa Gręcis ἀδύχμα dicitur, q̄ sitim sedat: lac coqui
diutius pōt, pituita diutissimē. Quatenus aut dul-
cia tergent, hic syrup. asperitatē gutturis lenit, si 25
ab humore siccato inæquale est, & humectādo, si
à siccitate exasperatū est. Quoniā itē dulcia tergē-
do sputa promouēt: in omni autē pleuritide facilē
spuere est saluberrimū, & quō citiūs & largiūs
spuitur, eō breuior & tutior est pleuritidis. Cor 30
præterea roborabit hic syrupus, si succo huic ser-
ricū crudū grano tinctorio, *κέρμης* Mauri vocant)
infectum immiseris, donec succus ruber euadat.
Nam utrūq; sericum inquam & coccus baphica
vim cordis roborandī habere creditur. Posset eadē 35
ratione cæteris huius generis syrupis hoc ipsum
misceri, non huic, & syrupo de pomis tantum.

Aph. 12. li. p.
lib. 1. criscan,
& lib. 2. prog.

Syrus

- S**yrupus ex succo citri acido bilis flauæ, & februm*
 ab ea, aut uiscerum phlegmone ortarum ardorem Syrup. acetosi-
 flammeum potenter extinguit, ac sitim uehementē: ebrie-^{tatis curi.}
 tati resistit, uertiginem iuuat, febribus deniq; pestilenti-^{Vertiginem bi-}
 5 bus, præsertim constitutione æstatis uenenosa & pesti-^{liosam.}
 lente opitulatur sic fit: Succu citrorum acidi lib. duode-^{Venenis etiam}
 cim in uase uitrato coque igni prunarum lento ad ter-^{resistit.}
 tiæ partis consumptionē, cola residere donec clarescat, teum sine ex-
 permitte. Clari succi libras septē percoque ad iustā cras-^{Cola per lin-}
 10 situdinē cū uilepi clari & purgati libris quinq;. Aut si ^{presione.}
 æstas est, in sola donec aquosa eius substantia cōsumatur. ^{Hoc aquosam}
 Sapor acidus refrigerando uehementiam bilis ^{in fructibus}
 potenter obtundit, præsertim mistus aquæ frigi- ^{causa feruoris}
 dæ, cum qua dupla huius syrupi vnciæ duæ pro- ^{& putredinis,}
 15 pinantur, vel eius loco aqua buglossi, intybi, mez- ^{Gale. in suppl.}
 lissophylli, vel alia pro scopis varijs: cor, ventricu-
 lum, & partes alias ab intemperie calida imbecil-
 las firmat, & dū spiritus calore immodico tenuas-
 20 morū, & aëris tota sua substantia resistit, per acci-
 dens naturā roborat, febresq; pestilentes, aut gis-
 gni prohibet, aut genitas emendat. Refrigerando
 item ac humectando (nā per se frigidus ac modis-
 cè humidus, duplo autem aquæ assumpto utrāq;
 25 qualitatem intēdit) februm maximē biliosarum
 incendium compescit, & sitim ac somnū cōciliat.
 Quoniā postremō vapores minuit extincto calos-
 re vaporē causam effectricē ebrietatis potō fā vis
 no potēte & vaporoso reprimi frigiditate. Qua
 30 de causa nonnulli cū vinū meracius bibere cor-
 gantur, ob ventriculi imbecillitatem, ab eo ne cas-
 put vaporibus calidis tentetur, aquam superbis
 bunt: alij pomum aut pyrum, aut aliquid simile
 postremum ingerunt: alij ore tantū ea contis-
 nent: alij ore aperto respirant, vt vaporum à vis
 35 no calidorum pars magna cum expiratione

Lib. 3. prog. &
criseon.

foras exhalet, non deferatur in caput, vbi spiritibus mista pro suo impetu, errabundo motu spiritus ipsos animales dimoueat, vt inde nobis appareant communia ebriorum symptomata. Inter quæ vnum quoque est vertigo, cum scilicet omnia circummagi videntur. Cui syrupus iste etiam succurrit, & visis quæ vapor nunc biliosus, nunc alius à ventriculo, vel etiam toto corpore elatus in caput, & spiritui visorio permistus nobis mentitur. Qualia multa ieiunis quibusdam, omnibus 10
verò febrem deposituris crisi per vomitum, aut emorrhagiam narium accidunt. Citrea mala septentrionalis Gallia cum desideret, hunc syrupum ex Prouincia, & Gallia Narbonensi coëmit. Possis tamen ex succo limonum (quos plurimos, & integerrimos prædictæ regiones quotannis transmittunt) isto non multo inferiorē: magis tamē refrigerantem & penetrantem coquere: ambo prætereā cor, & stomachum roborant, & spiritus res solui prohibent: nec malus fuerit ex succo aranciorum indidem magna copia huc anno prope toto delatorum.

Syrupus item acetosus simplex, & de granatis acidis, facultate refrigeratoria huic est affinis, visibus alijs longè inferior. Iulep. clarum est saccharum aqua dissolutum, coctum, cum albuminibus clarificatum: vel iulepum accipe cum succo citri factum, aut rosatum. Potes etiam sacch. lib. duas in aquæ triplo ad penidiorum consistentiam coctas illi syrupo incoquere, post insolare dies 40. 30
vt diutius seruetur. Si contra bilem sumitur, maxnē dentur eius vnciæ duæ cum dupla aqua: si ad sitim & calorē febrilem, longè à cibo frequenter die sumitur vncijs duabus cum aquæ quadruplo.

Cortices sint
recentes.

Syrupus ex corticibus citri stomachum firmat, & 35
oris gratiam commendat. Corticum citri libra una in aquæ fontis libris quinque coquitur ad duarum librarum

tum

rum consumptionem, & cum sacchari libra una percoquitur in syrupum cōdiendum moschi granis quatuor. Alij libris 2. Alij corticum quantitatem iustam in iulepum probè coctum projiciūt, & fit delectabile. Quòd si aqua cui cortices citri sint incocti, sericum cocco baphica tinctum maceraris, præstantior euadet.

Cerebrum, cor stomachum, & reliquum etiam ventriculum, si frigida intemperie laborant, calore aromatico roborat iste syrupus, & cortex conditus, siue humidus, siue siccatus, diligenter mansus, & ore contentus, vel deglutitus. Nobis, ut dixi, citrorum desiderio non paratur, sed eius loco sæpe utimur eo syrupo, in quo ipsi cortices citrorum conditi seruantur. Quia verò est odore iucundo, tetrum oris halitum regit, & obtundit, præfertur tim qui à corruptis in ventriculo humorib. effertur. Nam à partibus alijs ori vicinis odorem foetidum, nec multum, nec diu dissimulat. In idem vitium cortex citri conditus est efficacissimus, siue ore contineatur, siue etiam præmāsus deuoretur, præfertim aëre frigido, aut temperato, & in ventriculi intemperie frigida potius, quàm alia quas uis: nam manifestè calfacit. Odorem verò huius syrupi aromaticum moscho addito auget, ut etiā partes principes valentius roboret. Quamuis autem calidus sit, tamen pestilentibus morbis, & veneno resistit, partes principes roborando. Ne autem accipe pannum sericum tinctum in chermes, rem a nostra natura & cocci alienam, non solum per se, sed ob aluminis & aliorum tincturæ panni huius necessariorum mistam malignitatem. Miscetur hic syrupus sæpe alijs compositionibus ad cerebrum, cor, stomachum roborandum. Idè pollet conditura corticum citri liquida. Nā sicca mista est efficax, quæ fit corticibus in saccharum propè percoctum iniectis. Fieri similiter potest syrupus & conditura ex corticibus limonium &

aranciorum, sed postremi, quod amariores sunt, aqua macerando sunt antè dulcorandi.

*Syr. de acresta
Cholera mor-
bus, fellis Gal-
lis, quod fel si-
ue bilis uomitu.
simul & deie-
ctio euacuatur.*

* **S**yrupus de omphacio uetriculū roborat, etiā pręgnā-
tū, ne aliarū partū excrementa facillē recipiat: ob id
cholera morbo medetur, intemperie calidā uetriculi febres
biliosas, sitim uehemētē extinguit, uenenis resistit. Fit ut
syrupus ex succo citronū. Nonnulli cōdiūt caryophyllis.

Refrigerat, & potenter adstringit, si ex uis
naturā austeris (quales vulgò nobis dicte Burde-
galenses) & immaturis expressum sit omphaciū:
ob id hic syrupus ad vncias duas cum vncijs duab-
us aquæ coctæ & chalybatæ, ante cibum præ-
sumptus, non modo deiectionem immodicam in
cholera sistit, sed etiam omni dysenterię, præter-
tim biliosæ, quæ frequentissima est, multum con-
fert, purgato prius, si opus fuerit, corpore per rha-
barbarum etiam tostum, vel aliud idoneum medi-
camentum. Si autem paulò post cibum sumatur
aut propinqua mensura, vomitum immoderatio-
rem, & à cholera, & à causa alia cohibet. Quia
verò refrigerat, ficit, adstringit vt acetum, tris-
bus his qualitatibus putredini resistit, vt sal duos
bus postremis, mel & saccharum, & coctio à sole
vel igne sola siccatione, ob id conditioni pestilenti
vfu est frequentiss. omphacium. Vt aromatico sit
odore, miscent nonnulli caryophylla, quibus mul-
tò aut paulò minus refrigeret pro caryophyllos
rū quantitate & viribus. Paulus omphaciū sextar-
ios tres cū mellis sextario yno igni lento coquit:
vel dies 40. insolat, donec aquosa eius substantia sit
consumpta, & ob id *ομφακίου* appellat. Actuario
ad eadē fit ex omphaciū libra vna, sacchari libris
duabus, bilis ardorē & febrīū magis refrigerādo
obtundit: nymphæo sacchar eiusdem ex florum
nymphææ libris duabus in aqua parū coctis ex-
pressum, deinde percoquitur, cum sacchari libris
duabus seruatur: & omphaciū cū sale & ompha-
cium

ciū siccū cuius meminit Galen. lib. 6. cō. ph. p. Fit ex omphacij coctione, & residua purgati lib. septē, & sacchari clarificati libris quinque, additis caryophyllorum drachmis duabus, aut circiter.

5 *Syrupus myrtorum uentriculum & uiscera alia roborat, ob id fluorem alui antiquatum sistit, & tussim mitigat: fit ut syrupus de omphacio predictus.*

Hæmorrhagiam omnē cohibet, sumptus cum aqua chalybata, vel plantaginis, siue à pulmone
10 est, siue ab utero, siue renibus. Diabetem quoque reprimat, & omnem immodicam vacuationem quia refrigerat, siccet, adstringit. Eadem opera omphaco sacchar præstat. Viscera ab intemperie calida imbecilla & soluta roborat, tussi à defluxu
15 calido & acri medetur dictis qualitatibus, & suo lentore velut incrustando muniens fauces, ac guttur: fit ex succi myrtorum, id est, myrti baccharum libris duodecim, coctis ad tertiæ partis consumptionem, deinde colatis, & quiescendo purgatis libris septem, quibus affunde sacchari clarificati libras quinque, percoque igni lento in syrupū, vel si æstas est, insola vsque ad partis aquosæ consumptionem: sic Mesues & Serapio componunt. Parrhisijs autem quod myrta parum res
25 centia habemus, ex ipsis in aqua temperatis & coctis paramus, sed imbecilliozem. Hic ventris fluorem etiam antiquum sistit, & screatum sanguinis, quæ ut præstet efficacius astringentium catalogum, rosas, rhoa, acaciam, hypocistidem, balaustia, oxyacantham, baccam, mespila, carnem cydoniorum, succum granatorum, mastichen, fantala, ebur vstum, cum horum vnum aut saltē pauca sufficiant. Myrteton Pauli lib. 7. huic affine est, ex succi myrtorum sextarijs tribus coctis, cum melle sextario vno ad tertiæ partis consumptionem semper despumando.

Syrupus ribes (sic enim vocant Barbari, doctis

ctis ignoratum frutice) vel Damasceni, vel nostratis calorem, febres biliosas, sitim extinguit, profluuium biliosum, vomitum, hæmorrhagiam sistit, cardiacis succurrit, appetentiam excitat, exanthemata seu morbillos & variolas sanat, in pestilentia est efficax, ebrietati resistit, visum acuit: fit vt syrupus ex acida parte citrorum, cui viribus æquale est. Ex baccis item ribes rubentibus racematim cohærentibus in aqua coctis, & expressis cum saccharo percoctis, fit cremor gelatinæ 10 vulgari similis, qualis ex cydonijs, cornis, oxyacanthæ, uvis, gelatina vulgò dictus, quod gelu concretionem refert: sed hic omnium est gratissimus, & potest eadē, quæ syrupus, & sapa de ribes presdictus. Quam vellem simplices herbarum succos 15 vt fructuum, melle vel saccharo conditos & coctos, vel etiā igni aut sole siccatos seruari, potius, quàm sic variè initio misceri, cum posset medicus vtendi tempore pro suis indicationibus & scopis miscere. Est multum in vtu, nomine syrupi de bacis 20 myrti. Est alius syrupus myrtorum compositus post scribendus, frigidus est ac siccus ad primum gradum, mista etiā pauca caliditate aromatica.

o Syrupus ex uvis purgatis prodest tussi & thoraci, fit ut syrupus zizyphorum.

o Syrupus ex dactylis uentericulum adstringendo 25 sborat, ob id uomitum, & fluorem alui sistit: fit ex dactylis enucleatis, tritis, coctis ad consumptionem duarum partium, deinde in syrupum percoctis.

Succo dactylorum caremus, vuarum abundamus, tamē cocto in syrupum non utimur: potest, 30 qui volet, componere, & composito ad dictos affectus vti. Quæ ex vino, & aceto, succis fructuum, cum melle, aut saccharo fiunt potiones, cœnomeli, oxymeli, oxyfachar simplicia hîc adscribi possunt, quia tamen multipliciter componuntur, in 35 compositos syropos distuli.

SYRV

SYRUPY SIMPLICES EX

SUCCIS HERBARVM.

Syrupus ex succo oxalidis febribus biliosis & pe-
 5 stilēibus saluber est, cordis & uētriculi flāmen ca-
 lore extinguit, ipsaq; roborat: fit ut syrupus uiolarum.

Syrupus ex intybi succo ad hepatis intempe-
 riem calidam, & obstructionem, accipit succi in-
 tybi purgati lib. octo, sacch. albi lib. quinque & di-
 midiam, coque in syrupū. Sic fiat syrupus ex suc-
 10 co cichoriorum, lactucae, portulacae, betae, brassis-
 cae, buglosi vtriusq; eupatori, absinthii, fumari-
 ae, hyssopi, menthae, marrubii, arthemisiae, & si-
 milium herbarum tam frigidarum, quam calidas-
 rum, & temperatarū. Possis etiā sacchari quan-
 15 titatem succo aequalem in aqua aquali prunis li-
 quare, & per pannum laneum colare, mox perco-
 quere, etiā vltra aquae consumptionē, ad consisten-
 tiam scilicet penidiorū quae vocāt aut sacchari ro-
 fati, mox à prunis deposito saccharo sic percocto,
 20 succos huiusmodi residendo, puros paulatim mis-
 scere, parū coquere, & seruare. Potes etiā succos
 parū coctos, residēdo purgatos colatos simul cum
 saccharo vel iam clarificato, vel simul clarifican-
 do, sine aqua coquere in syrupū: sed coctione tam
 25 longa vis succorum, praesertim refrigerantium,
 propè tota corrumpitur: quod priori modo non
 ita accidit. Quando autem in syrupum succus est
 coquendus, modo posteriore prius residēdo est pur-
 gandus: deinde ouorum albuminibus, postea cum
 30 melle, aut saccharo coquendus ad mellis crassitiē,
 aut circiter, vt seruari possit.

Hactenus syropos simplices & iulepos descripsi-
 mus, nunc cōpositos aggrediamur, primum refri-
 35 gerantes serē, postea calfacientes & roborantes.

Syropos ex succis fructuum medicamentosis,
 praesertim refrigerādo, & adstringēdo, & obiter
 ex

ex succis herbarum etiam calfacientibus, simplicibus explicuimus: compositi super sunt, inter quos Mesues acetatum, ex aceto, aqua, saccharo, recenset, quanuis minimum sit compositus.

Frigidi autē hi aduersus biliosos affectus & sanguineos sunt efficaces, vt calidi ad pituitosos & melancholicos, nisi quibus melancholia feruet.

Primum autē cōpositos ex succis fructuū docemus, quo ordine simplices prius sunt descripti.

- Syrupus acidus ex prunis potēter refrigerat, ob id magnam sitim sedat, intemperie calidam partium internarum cum febre, & sine febre extinguit, & ebrietatē, & uertiginē, & uomitū sistit cordis tremorē & syncope sanatur. Fit ex succi seu aquae prunorū acidorū, granatorū acidorū, & tamar Indorum ana libra una, succi acidici citrorū lib. dimidia, cū sacchari lib. una, igni lento coctis. Datur cum aqua frigida, uel aqua niuis. Si absq; saccharo coquitur ad crassitiem, sapa quedam fiet.

Aqua hīc vel succus est, vel prunorū, & tamar Indorum decoctum, minū quam succus efficax.

- Syrupus acidus de pomis, cor, & uentriculum roborat, sitim sedat: fit ut syrupus acidus de cydonijs.
- Syrupus alter acidus de pomis, ad tertianas exquisitas & ardentes aestiuas, sitim uentriculi & hepatis intemperiem calidam, recipit succi malorum acidorum, granatorum acidorum, uuarum agrestium, ana lib. unā, aquae rosarum, aquae cui infusi sunt tamar indi, & prunae, ana lib. unam & dimidiam, succi intybi cocti & despumati, & aceti ana lib. duas, sacchari lib. octo. Conditur à quibusdam caphurā. Datur cum aqua frigida, uel melonum hyemalium.

Delicatus est ac utilis, ablata tamen caphura. Hi melones sunt citri forma & colore, in hyemē feruari soliti.

Syrup

Syrupus alius acidus de pomis eadem promittēs, reci-
 5 **S**pit succi pomorū acidorum lib. unā, succi acidi citri
 lib. dimidiam, iulepi boni lib. duas. Datur cum aqua ni-
 uis. Si maceraueris sericum cocco baphica tinctum, suc-
 cis prædictis ualentius corroborabit.

Sericum quidam malunt auferre, & morbis bi-
 liosis ætate feliciter vsurpant.

Syrupus Saporis de pomis ad melancholiam, & ma-
 10 **S**niam, cor etiam exhilarat, accipit succi pomorū re-
 dolentium lib. † tres, succi buglosi domestici & sylue- † Alij quatuor
 stris ana lib. duas, folliculorum sennæ unc. quatuor, cro-
 ci drach. duas, sacchari albi lib. tres. Fit autem sic: senna
 contrita, horis 24. succis maceretur: semel deinde ser-
 uesiat, aut bis coletur, expressum post cū saccharo per-
 15 coquatur in syrupum. Crocus autem panno lineo liga-
 tus inter coquendum infricetur.

Hic apud Mesuē est in praxi, capite de mania
 & melacholia sanguinea. Sapor uero hic rex fuit
 20 Perfarum, cuius meminit Crinitus lib. 13. cap. 4. à
 quo, uel in cuius gratiā hic syrupus est cōpositus.

Alius est apud Mesuē in cephalalgia melacho-
 25 lica ualētior, etiā ad quartanas, & lienē obstructū,
 efficax, ex adianti albi, radicū & florum buglosi
 domestici & syluestris, polypodij, epithymi ana
 vnc. vna, folliculorū sennæ, fumarie, chamæmeli,
 stœchados ana drach. septem, chamædryos, schoe-
 nanthi, ellebori nigri, ana drach. tribus, eupatorii,
 drach. quatuor, succi pomorū dulciū vnc. octo, co-
 ctis simul præter epithymū, & succū in aquæ li-
 30 bris tribus ad librā vnus consumptionem, tunc
 adde epithymū, & parum coque, & cola: deinde
 succum, & lib. duas sacchari, & percoque.

Syrupus acidus ex cydonijs, stomachū roborat, & na-
 turam calore dissolutā: ob id uomitum cohibet, sitim
 tollit

tollit, fit ex succi clari cydoniorum acidorum partibus decē, aceti parte una & dimidia, sacch. partibus duabus.

Rafis lib. 9. ad Almanforem huic similem habet syrupum ex cydonijs. Obserua hñc pro succi quantitate immodica saccharum partius.

- o Syrupus acidus de succis fructuum, refrigerat, ob id sitim sedat, ardorem bilis, & febrium, & phlegmones, aut intemperaturæ calidæ, cordis, uentriculi, hepatis, extinguit: recipit succi granatorum acidodulcium & acidorum ana partes tres, coque igni lento ad tertiæ partis consumptionem, biduo clarescere permittit, eius partes duas cum iulepi partibus tribus, uel pluribus, uel paucioribus percoque.

- o Syrupus acidus de succis & aquis fructuum uentrisculum præsertim calidum roborat, ob id uomitum etiam prægnantium, & fluorem alui biliosum sistit, recipit succi granatorum acidodulcium, cydoniorum, pomorum, pyrorum, mespilorum tricoccorum, singulorum parem portionem aquæ, cui rhus & uua oxyacanthæ incoctæ sint, partem unam & dimidiam, sacchari partes tres, coque in syrupum.

Fuerint hi syrupi etiam ad condimenta aptissimi, quæ appetentiam excitent.

- o Syrupus acidus ex manna febri æstuantibus & cum syncope confert, ac siti inextinctæ, tussi siccæ, uentriculi & hepatis inflammationem sedat, accipit manæ unc. tres in succi intybi cocti & purgati lib. una, macerandas in uase lapideo. Deinde simul feruefiant, manibus fricentur, colentur, post cum aquæ rosarum, succi granatorum acidodulcium ana lib. una, succi uuarum agræstium, succi acidi citrorum ana lib. dimidia, sacchari lib. tribus percoquitur.

Syrupus

Syrupus portulacæ ualenter refrigerat, ob id sitim, *
 febrium ardorem, uentriculi & hepatis intemperiem
 calidam corrigit, accipit seminum portulacæ tritorum
 lib. unam, horis 24. maceradam in succi intybi cocti &
 5 purgati lib. † quatuor, postea igni lento coque ad dimi- † alij sex, uel
 dias, & tunc cum sacchari lib. duabus percoque in sy- etiam octo.
 rupum: additur interdum aceti lib. una, uel succi grana-
 torum acidorum lib. una & dimidia.

- 10 Potest succus intybi cum succis alijs refriger-
 rantibus coqui ad usus eosdem. Syrupus quoq;
 intybi à Gentile scriptus refrigerat, humectat,
 obstructions aperit, intemperie calidam hepa-
 tis, renū, emendat, bilis acrimoniā frangit, recipit
 15 succi intybi & lichenis herbæ ana lib. tres, rosas
 rū, violarū, lētis palustris, polytrichi ana vnc. di-
 midia, adianti albi, hordei mūdati, seminū cōmu-
 niū frigidorū ana vnc. vnā cum saccharo quantū
 sufficit: fac syrupum, aromatiza fantalis albis &
 20 rubris, & vua oxyacanthes: cui si cinnamomum,
 lignum aloës, corticem citri aromatis gratiā im-
 mittas, cor magis roborat, sed minus refrigerat.

- Est etiam in usu syrupus cichorij compositus *
 à Nicolao Florentino vreticus, splenicus, melanz
 25 choliam vacuans, hepatis obstructionē liberans: Species qua-
 recipit autē intybi hortensis & syluestris, cicho- tuor feridis
 rij hortensis & syluestris ana manipulos duos, Dioscor. Nam
 fumariæ, cucurbitæ, lichenis herbæ lupi salictarū quod Nicolao
 ana manipul. vnū, hordei mundati, fructuū hali- huic est tara-
 30 cacabi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ, trium ad- xacō Serapio-
 iantorum, asplenij, cassuthi ana drach. sex, radicis ni est cicboriū,
 fœniculi, asparagi, apij ana vnc. duas, coque in seu feris sylue-
 aqua, cola, percoque: addunt nōnulli lib. singulis stris Diosc.
 35 inter coquendū exprimendā: aliū cōpositiorē ha-
 bet Gulielmus Placentinus: simplex verò, aut
 simplic, proximus, & minimū cōpositus ratioz

ne bona efficax probatur: malilemꝫ rhabarbarꝫ aut substantiã, aut expressiõẽ syrupo simplicẽ miscere vtẽdi tẽpore, quã parãdi, quod minũs pretiosam, & efficacẽ magis portiõẽ reddat. Quod si per hũc syrupũ vis lienem aut hepar, aut renes purgare, præstabit multo syrupũ simplicẽ miscere decocto simpliciũ splenicorũ, vel hepaticorũ, vel nephriticorũ. Ex succo lactucæ, oxalidis, portulacæ, & aliarũ similiter refrigeratium, atq; buꝫ glossi vtriusq; & reliquarũ quoq; herbarũ viribus saltem insignibus præditarũ, possunt parari multo meliores, quã qui vulgò sunt in vsu.

- o Syrupus de cannis ad tussim, pleuritidem, sitim, utilis. Recipit succi granatorum dulcium libras duas, aquæ malorum dulcium, & aquæ cannarum, sacchari, aut penidiorum ana lib. unam & dimidiam.

Per aquas succos intellige. Mala verò dulcia nostratia substituimus pro malis Mesuæ de Syenitarum regione: alij mora, quibus fit diamõron, intelligunt.

- * Syrupus violatus pleuritidi & tussi à causa calida²⁰ prodest, fit ex violarum unc. duabus, seminum cydonij, & malæ ana unc. una zizypha, myxa ana viginti, cum aquæ cucurbitæ lib. † sex, coque ad tertiam partem, & cum sacch. lib. † una & dimidia fiat syrup.

† alij triginta,
† alij septem.
† alij lib. duab.

Ad pleuritidẽ & alios affectus biliosos efficax initio, & augmẽto; refrigerat enim & humectat primo gradu, ob id tussim siccã iuvat, sitim sedat cum aquæ frigidæ quadrupla, somnum conciliat vespere sumptus vnc. duabus cum æquali aquæ portione, vel solus. Syrupus autem violatus absolutus est, qui ex violarũ infusione prædictus est, hic verò dicitur syrup. violatus compositus.

- * Syrupus adiantinus ad thoracis affectus calidos, & viscerum obstructions, recipit glycyrrhizæ unc. duas.

† Syr. capilut.

duas, adianti albi unc. quinq; tempera aque fontis lib. quatuor, horis uigintiquatuor, coque ad dimidias, expressum percoque cum sacch. clarificati aque adianti albi ana unc. octo.

- 5 **S**yrupus zizyphorum raucitati, tussi, pleuritidi, con-
 fert: sic ex zizyphis† sexaginta, uiolarum, seminis † alij centum.
 malue anat unc. quinq; adianti albi, glycyrrhizæ, hor- † alij drach. 5.
 dei mundati ana uncia una, sem. cydoniorum, papau-
 ris, melonis lactucæ, tragacanthi, ana drachmis tribus:
 10 coque cum aque fontanæ lib. † quatuor, & sacchari † alij sex.
 lib. duabus.

Alij coquunt ad dimidias, colatum percoquunt in syrupo cum sacch. lib. vna potius, quam libris duabus. Tussi siccæ & asperitati arteriæ, omnis
 15 busq; thoracis affectibus & fluxionibus calidis confert. Viribus affinis est violato, sed eo minus refrigerat: ylceribus vesicæ etiam utilis est: mi-
 nus in usu est hic compositus, quam simplex prius scriptus. Malè hîc legebatur zizyphos
 20 rum lib. x. quod libras decem interpretati sunt, pro lx. hoc est, sexaginta. Nam libris zizyphos-
 rum decem, &c. capiendis, aquæ libræ quatuor non suffecerint. Id addo, ut intelligas vitia cons-
 tingere plurima ex notis ponderum, & nume-
 25 rorum, quæ nos ob id integra, aut propè, dimis-
 dia scribimus.

Syrupus contra catarrhum calidum, coryzam, pleu-
 30 ritidem, tussim, recipit zizypha, & myxa ana cen-
 tum, uiolarum, manne ana unciam unam, glycyrrhizæ,
 florum buglosi ana unciam unam & dimidiam, sem.
 malue, cydoniorum, ana drach. sex, sacchari libras duas,
 succi mali granati dulcis libram unam: fiat syrupus.

Coqui omnia debent in aqua, nodulo ex semis
 35 nibus imposito.

Syrupus papaueris ad catarrhum & tuſſim, cauſam inſomnie: ſit præſertim ex capitum papaueris albi & nigri, ana drachmis ſexaginta coctis in libris quatuor aquæ pluuiialis, ad conſumptionem librarum duarum & dimidiæ: tunc percoquantur cum ſacchari albi, & penidiorum ana unciijs quatuor.

Galenus in diacodio hunc terminū decoctionis nō vult tam longū in recētibus præſertim capitibus, quia vim perdit: ſed donec ipſa capita coquendo rabeſcant. Pōt fieri ex ſolo ſemine, ſed præſtat ex capitibus, cū ſemine decoctis ipſum cōponere, q̃ in capitibus viſ refrigeratoria ſit inſignior, vt indicat opium ex his præſertim nigris incīſis, emanās liquor maximè omnium narcoticus. Hic ſyr. ſimplex vſu frequētiſ, quā ſequens, catarrhum calidū, tenuē, & acrē, in aſperā arteriā ſiſtit, quia frigidityte ſua cogit, & craſſum efficit humore, ob id ad fluēdū ineptiorē. In quē vſum diacodion adhibet Gal. Caloris quoq; incendiu ex-tinguit, ſomnū conciliat, ſitim ſedat, guttur lenit. Tuſſim quoq; ab eodem catarrho ſicca ſinit, aut ſaltem mitigat. ſicca autē eſt, quōd nihil materiæ tenuioris, & effluſionem tuſſis materiā eludentis expectoratur, & lentore ſuo gutturis aſperitatē lenit. Pro pluuiali aqua quidā malūt fontanā, & coquūt ad cōſumptionē tantū libræ vnius, vel vnius & dimidiæ in formā iulepi. Capita autem papaueris ſunt recentiora, quia frigidiora ſunt, & diu minūſ coqui deſiderant, quā ſicca: ſomnum quoq; cōciliat, tum per ſe refrigerādo & humectādo ſumptus vnc. duabus hora ſomni, tum per accidēs mitigata per tuſſi vigilijs excitāte. Eadē vi ſitim extinguit, à calido & ſicco naſci ſolitam. Papaueris nō nigri ſed rubri legūt nōnulli, q̃ papauer rhæas eſt Dioſcoridi refrigerās, & omnibus ſuis partibus ſomnū cōcilians, ne putes cum quibuſdam ipſum anemonem eſſe calidā herbam

Syrupus papaueris ad tuſſim ſiccā, phthiſim, ca-
 5 **S**tarrhum inſomniæ cauſam, recipit papaueris albi
 & rubri ana drach. † quinquaginta, adianti albi drach. † alij triginta:
 quindecim, glycyrrhizæ drach. quinq; zizypha trigin- & in priore le-
 10 ta, ſeminis lactucæ drach. quadraginta, ſeminis maluæ guni: uide dia-
 & cydoniorū ana drach. ſex: coque in libris quatuor, codiū in ecleg-
 aque ad dimidiū cōſumptionem, colatum cum ſacchari matibus.
 & penidiorum ana unc. octo in ſyrupum percoque.

Alij papaueris nigri legunt, de quo nuper. Ca-
 10 **S**tarrhum calidum, acrem, tenuem, in pulmones
 ruentem prohibet, in craſſando lenit aſperam ar-
 teriam, ſomnum conciliat. Datur ad thoracis
 partium affectus cum aqua adiantorum, vel bes-
 chij. Semina muccaginosa panno lineo ligata, ſa-
 15 cultatem ſyrupo tradunt: muccaginem in linteo
 retinet, quæ ſyrupos minimū glutinosos reddet.
 Rarus uſu eſt, frequentior ſimplex nuper di-
 ctus. Competunt etiā hi ſyrupi papaueris fluo-
 ri alui & dyſenteriz poſt totius purgationē, aut
 20 quia ſomnum conciliant, qui fluxiones ſiſtit, &
 coquit: aut quod intemperiem calidam ſiccā
 inteſtinorum à materiæ ferē bilioſā, aut melans
 cholicæ affluxu emēdat. Diacodiū & eclegma
 papauerinum in eclegmatibus dicta, idem propē
 25 poſſunt. Huc adſcripturus erā ſyrupos alios tho-
 racicos, ſed calidos, niſi ante compoſitos frigidos
 abſoluiffe præſtitiffet. De his igitur in fine ſyrus
 porū agam, quibus cōtinenter ſuccedet eclegma-
 ta remedia, maximē thoracica & pulmonica.

Syrupus acetatus ſimplex materias calidas frigiditas
 30 **S**te, tenuitate uerò craſſas & glutinoſas ad expulſio-
 nem apparat Galeno, etiā in partibus remotis, ad quas
 eſſentiæ ſuæ tenuitate alia quoq; medicamenta affectus
 35 in his cōtumaces uictura cōuehit: humorē tamē melan-
 cholico ſibi temperamento affinem iuuare non uidetur:

recipit aquæ fontis libras quatuor, cum sacchari libris
 quinque, coquantur in uase lapideo, ad dimidias semper
 despumando, carbonibus accensis, aut flamma exigua,
 & sine fumo, tunc adde aceti albi, clari libras duas. Si au-
 tem ualentissimum uis, libras quatuor: si uiribus medio- 5
 cre, lib. tres: & percoque in syrupum: datur ab unc. una
 ad unc. tres cum frigida.

Affectibus biliosis saluber, quia bilem tenuitas
 te & caliditate furiosam frāgit: crassiat, extinguit:
 humores autem crassos tenuat, incidit, obstruētio 10
 nes aperit, vrinas mouet ac sudores. Quæ contras-
 ria potest, nimirum contrarijs constans substātijs
 etiam aceti ratione. Cū autem acetum sit frigidum
 siccum, uiribus maximè, & humor melan-
 cholicus frigidus ficcus, & melancholia extincto 15
 iam calore frigida sicca Galeno dicatur, ob id hu-
 mores & affectus melancholicos augere uidetur
 acetum, præsertim in mulieribus, quia utrum læ-
 dit Hippocrati lib. 3. rat. vic. acu. & eius ratione sy-
 rupus acetatus tamen, quia hos humores & simi- 20
 liter crassos, lentos expulsiōni apparat tenuando,
 incidendo, meatus aperiendo: saluber etiam est af-
 fectibus melancholicis, ut quartanæ libro primo
 ad Glauconem, & splenicis remedijs sumendis, et
 admouendis miscetur in methodo medēdi, & lib. 25
 9. c. ph. p. putredini etiam resistit, ut acetum, ob id
 pestilētibus febribus est saluberrimus cum aqua
 buglosi, melissophylli, & alijs, partes principes
 roborantibus. Non abs re autem in uase lapideo,
 aut filiceo, aut terreo vitrato coquit. Nā acetum 30
 à vase æneo, æruginosum aliquid contrahit, &
 corrodens. Quod autem Galeno autore hanc ei
 syrupo vim tribuit, rerū affinitate fecit. Id enim
 Galenus oxymeliti tribuit, a quo hic syrupus nul-
 lo differt, nisi quod mellis loco, saccharum mellis 35
 speciem accipit, & quod caalsius coquendo effi-
 citur,

citur, quàm Galeni oxymeli, ad diuturnam custodiam. Potest tamen hic syrupus vt Galeni oxymeli parum coqui, ætate præsertim, & fiet liquor dissimilis, clarissimus, iucundissimus in hos omnes affectus, vt quotidie exeperimur, potius, quàm tantam crassitiem ex multa coctione natam aqua vel dulci, vel destillata dissoluētes, præsertim quibus affectibus mel timetur. Acetum autem album tenuis & potentius alio est.

- 10 *Syrupus acetatus cum radicibus bilem crassam & *
Saulsu difficilem, ac pituitam incidit, terget, obstru- Syrup. acet. cō
ta hepatis, lienis, renum, aperit: recipit radicem apij, posius.
foeniculi, intybi ana unc. tres, seminum apij, foeniculi, Radicē intybi
anisi, ana unc. unam, seminis intybi unc. dimidiam: hæc omittūt quiddā.
omnia igne lento coquantur ad dimidias in aquæ fonta-
neæ libris decem: † tunc additis sacchari lib. tribus cla- † Expressum
rificetur, deinde acetum additur, quantumlibet pro sco- ubi est.
pis, ut dixi nuper, varijs.*

- Nam si imbecillum vis, acetum libras quinque ad-
dis: si valentissimum, decem: si medium, libras ses-
20 ptem, & dimidiam. Sed hic acetum modus atque adeo
primus, in hoc syrupo, & in præcedente nobis est
molestus, præsertim quibus frigidus est ventricu-
lus, quem vt cæteras partes nervosas acetum læs-
dit. Ob id etiam Galenus mel duplum aceto mis-
25 cet, & melli duplam aquam, Mesues quoque aquam
propè duplam saccharo vbiq; miscet. Quinetiam
sæpe sine aceto hic syrupus fit, & tunc de duabus
radicibus sine aceto dicitur, quia ex radicibus
quinque vreticis, apij, foeniculi, petroselinii, ruscii,
30 asparagi, duas tantum recipit. Febribus pituitosis
quàm biliosis aptior est, quia modicè calet, &
ijs incipientibus vt Bizantinus paulò valentior
procedentibus.

- Syrupus Bizantinus ad icterum, & febres putridas, *
35 Sbiliosas, & phlegmaticas solutu contumaces, re-*

cipit succi intybi & apij ana lib. duas, succi lupuli & buglosi hortensis uel syluestris ana libram unam, ferue fiant semel, & purgentur eius succi clarificati lib. quatuor, igni lento coque in syrupum, cum sacch. lib. duabus & dimidia. Interdum acetum mensura succorum purorum dimidia incoquitur, interdum rosarum uncie due, glycyrrhizae unc. dimidia, spice nardi drach. due, seminis anisi, foeniculi, apij ana drach. tres succis incoquantur, & ui mirus euadit.

Coquendo despumetur & clarificentur, & co-
lentur succi. Si hunc vis obstructa potentius aperire, adde acetum album, apium, petroselinum, foeniculum, & alia vel splenica, vel hepatica, vel nephritica, aut ei iunge, utendi tempore syrupum de radicibus vel duabus, vel quinque.

* Syrupus de quinque radicibus ad eadem efficacior, Sproximus uiribus syrupo Bizantino, incerti est auctoris, accipit radicem apij, foeniculi, petroselini, asparagi, rusci ana unc. duas, coque in lib. sex aquae fontis ad tertiae partis consumptionem, expressum percoquitur cum sacch. lib. tribus, addendo ad finem aceti unc. octo. Alij addunt decocto seminis apij, foeniculi, petroselini, ana unc. unam, & in libras decem aquae coquunt ad dimidias. Expressum percoquant cum mellis potius quam sacchari libris quatuor.

o Syrupus acetatus de succis herbarum, recipit succorum syrupi Bizantini partes tres, sacchari partes duas, aceti partem unam.

o Syrupus acetatus diarrhodon ad febres complexas, & eas, quae formam corporis corrumpunt, obstructiones hepatis & lienis idem aperit, recipit succi intybi, apij, ana libras duas & dimidiam, radicem apij, foeniculi, intybi ana unc. duas, rosarum unc. unam, glycyrrhizae

rhizæ unc. dimidiam, spicæ nardi drach. duas & semissem, apij, fœniculi, anisi, ana drach. septem, cum aquæ lib. sex coque ad duarum partium consumptionem, dein de cū lib. duabus aceti, & lib. tribus sacch. fiat syrupus.

5 Datur ab unc. una ad unc. tres.

Affinis est Byzantino viribus, nisi quod paulo est eo calidior, qui sequitur autem, multo efficacior & calidior.

10 Syrupus acetatus de succis herbarum cum aromati-
bus, obstructions aperit, ob id febres putridas, & implexas, & morbos alios obstructis succedentes curat: recipit succorum apij, fœniculi, intybi, lupuli, coctorum & purgatorum ana lib. duas, succi buglosi, lib. duas & dimidiam, rosarum unc. unam, spicæ nardi drachmas tres, glycyrrhizæ unc. unam, seminum apij, fœniculi, anisi, rhabarbari, eupatorii, absinthij, cassiæ, ana drachmas quinq;, sacchari lib. duas & dimidiam, aceti lib. duas: condiatur galliæ aromaticæ drach. duabus.

20 Syrupus acetatus, cholagogus, & refrigeratorius,
recipit pruna passa, myxa, ana centum, tamari Indorum libram dimidiam, myrobalanorum citrearum unc. quatuor, succi rosarum recentium unc. tres, manni, cassiæ, ana uncias tres & semissem, sacchari libras quatuor. Fac syrupum, post adde aceti libras duas, succi granatorum acidorum libram unam & dimidiam, percoque igni lento cum scammonij drachmis sex, panno tenui illigatis, & sæpe confricatis.

Huius imitatione syrup. vnius humoris vel plurius, vel omnium purgatorios ad præcautionem, vel curationem morborum, præsertim longorum, describunt medici, portiones multo iucundiores ægris, quam ipsa purgantia medicamenta, vel saccharata, vel liquore aliquo soluta: vt ad pituitam pur-

gandam, ex radicibus fœniculi, apij, petroselinij, polypodij, sem. anethi, fœniculi, ameos, cnici, hyssopo, calaminthe, pulegio, & similibus, cum agarico, turbith, & similibus: ad melancholiam, ex radicibus capparis, tamaricis, polypodij, lapathi, aspleno, phillitide, adiantis, buglossis, lupo, fumaria, floribus cordialibus, epithymo, senna folliculis, & sero lactis, præsertim caprini.

Hætenus syropos compositos refrigerantes docuimus, nunc ad calfacientes morbis frigidis salubres transeamus: oxymeliis genera primum dicturi, si prius de aqua mulsa, & uini o mulso egerimus.

Morbi frigidi sunt pituitosi & melancholici, præsertim à pituita insipida, vitrea acida, & humore melancholico. Nam pituita falsa ex putredine aut bile mista iam calida est: ut melancholia ex putrefactione, vel vitione sanguinis, vel humoris melancholici, vel bilis flauæ genita, quamuis actu frigida videtur ut calx, fœx vini, vltima tamen potestate calida est: ac ubi actu per nouam putredinem, vel causam aliam calida euasit, est ardentissima, & calicis, & ac facis vitæ in morem vitæ, & cancrum facit ulceratum.

Aqua mulsa: magnarum est uirium ex maiorum nostrorum sententia. siquidem sitim sedat, affectus frigidos, præsertim cerebri & neruorum, & iuneturarum, iuuat: loco uini potum tuum humidam, puris & pituitæ crassæ & lentæ expectorationem promouet, lauat, terget, purgat intestina, uiscera, meatus urinarios: ob id colicis prodest, & aluum subducit, calculum in uis urinae gigni prohibet. Fit ex mellis boni (quod colore sit pallido, odore iucundo, sapore modicè acri, & dulci consistentia crassi & tenuis, media non ictus) libra una aque fontane dulcis & clare lib. octo in uase lapideo, uel uitrato igni lento coctis, & cōmēter despumatis:

Aqua Paulo
etiam octupla.
Dioscoridi & Aui-
cennæ tantum dupla.
Coquendo ad
partis quartæ,
aut quintæ con-
sumptionem.

matis: deinde panno denso colatis. Quod si mox per se
 bibendum est, aquosius fiat: larga enim coctione cras-
 satum, ut iulepus diu quidem seruatur, sed in partes re-
 motas egrè penetrat, in bilemque ob multam dulcedinem
 5 facile uertitur, & ob id sitim auget, nisi largiore aqua
 mista dissoluatur, ut in insipidum, aquæ modo, uideatur.
 Alias quoque facultates coctio uaria ei acquirit, quia pa-
 rum coctum inflat, magis aluum subducit, minus nutrit:
 largius uerò coctum, inflatione dissipat, magis nutrit, mi-
 10 nus deijcit. Addunt nonnulli aromata, zingiber, crocum,
 cinnamomum, macis, & similia: alij galliam moschatam,
 lignum aloës, & similia. Fit etiã ex mellis parte una, aquæ
 fontanæ partibus octo, fermenti in his dissoluti uncij tri-
 bus, in singulas libras aquæ mellitæ, quæ uasi ligneo tra-
 15 de, relicto trium digitorum spatium uacuo, in quod dum musti
 modo seruebit, recipiatur: ubi seruere desierit, obturato
 uase modo umi doliorum, tertio post mense fit pota-
 bile. Immitti possunt aromata panno lineo ligata.

Μελίκρατον recens ἰδρωμελίς sepositum, ut seruetur,
 20 Dioscoridi dicitur: alijs confunditur pro aqua mul-
 sa, seu mellita. Melicratum male pro διωμελίς Mes-
 suæ interpreti dicebatur. Has vires hy dromelitis
 ex Hippocratis & Galeni libris probare, quia est
 cuius procliue, si vel lib. præcipue tertium rationis
 25 victus acutorum, aph. 41. li. 5. li. san. tuë. & methodi
 medendi legerit, ob id scies omitto. Addam tantum, in-
 sflationes, & tormina maxime excitare, quonia in
 aqua tantum calfacta mel dissolutum est: quale mul-
 sa crude Serapio vult dari dormituræ mulieri,
 30 quam cõcepisse suspicamur, nisi eius potui sit as-
 sueta. In arthritide calida, pro mulla, aqua sacchar-
 rata est præstantior. Quod si vel à mulla, vel sac-
 charata aqua post usum septem dierum aut vires
 nimis collabantur, aut ventriculus male coquat,
 ad

Aph. 41. lib. 5.

ad vinum est redeundum, vel potius vinum mellis transeundum. Secundum hydromelitis genus est infinitis partibus valentius & generosius, & *Lib. 14. ca. 17.* item quod vinum mellis vocat Plinius. Vtrunq; enim colore, & calore, & saporis gratia vinum exoticum, quod Bastardum vocant, metitur: estq; efficacissimum in affectibus cerebri, & partium nervosarum frigidis, paralyti, apoplexia, epilepsia, lethargo, colicis item, & nephriticis, & venter inferioris intemperie frigida: servaturq; vtrunq;, & valentius euadit tempore & loco calido. Vires eius miraberis, si parum ante coxeris, & despuma ueris: deinde dies quadraginta, aut circiter, extra pluuiam soli verno exposueris. Exposui etiam aestivo, & autumnali, nec infelicitur, nisi quod semel in acetum longe omnium acerrimum abiit, quod solem non habuerat liberum, nec post feruesfactionem & insolationem fuerat operculatum. Fermentum non misceo, ut nec Plinius: id tamen accelerare feruorem, & augere acrimoniam certum est: quanta vero mensura sit miscendum, ex Mesuae corruptis codicibus difficile est coniectare: hi enim vnc. tres in libras centum aquae, & mellis expertunt: alij in singulas libras aquae, & mellis simul mistorum uncias tres fermenti miscet: alij ad melis lib. vnam, aquae lib. octo, fermenti vnc. vna. Mesocratu Hippocrati est noxium biliosis, & quibus magna sunt viscera, Gal. etiam febribus colliquantibus: aquosius vrinas & sputa magis promouet, minus aquosum aluum magis subducit.

Quod uinum mulsum, intemperiem frigidam ventriculi, hepatis sanat: flatus in eis & hypochondrijs dissipat: oris odorem, cutis colorem commendat: fit ex uini antiqui boni lib. decem, mellis boni & despumati lib. duabus, addendo cinnamomi tenuis drach. 35 quinq;, spicae nardi drach. una, caryophyll. zingiberis, ligni

ligni aloës, macis, ana semunciâ, cardamomi drachmas † alij drach. duas, croci drach. unam, & semiss. tere negligenter, cola tres. anno raro, aromatiz a moschi drach. tribus.

Oenomeli Gal. podagricis, arthriticis, nephriticis, & senibus, ex melle, & vino Sabino, aut *Lib. 5. sana. tu.*
 5 mili, & petroselino cōponit, adiectâ bethonica, *Oenomeli sim.*
 & saxiphago in nephriticis. Qui verò curiosius *plex.*
 cōponunt, etiâ spicæ nardi aliquid injiciūt: hodie
 verò eidem magnam aromati miscellam immittunt.
 10 Olim fuit vsu celebre ad cerebri, neruorum,
 & aliarum partiū affectus frigidos, sed id medicamentosius, quale hīc scribitur: nunc magno harū
 frigidarū regionē incōmodo in vsu esse desijt,
 præterquā quod circa natalem Christianum in
 15 Bacchanalibus vulgi regalibus, plebecula ad palari gratiam, non ad intemperaturæ frigidaē propulsionē, etiā largiūs bibit, & claretū vocat: mag
 gnates verò pretiosius, *οινόσακχαρ*, parciore tamen
 mensurā, quod ferè ex sacch. vnc. quatuor, & cin
 20 namomi vnc. dimidiā in lib. vini singulas conficitur,
 & Hippocraticum vinum appellant, tanquam Hippocrate inuentore dignum, ob virum
 & saporis excellentiam, cui etiam mellis parū addunt
 quidam, præfertim si vinum austerius, ad sa
 25 poris gratiam, & coloris: clarius enim euadit coloratum.
 Vinum mulsum Diosc. fit ex vini veteris austeriq;
 metretis duabus, & mellis boni metreta vna, alijsq;
 duobus modis parat, semper tamen sine aromatibus.
 30 Vinū verò melhites, ex musti austeri cōgnis quinq;, mellis cōgno vno, salis cyatho
 vno: vinū autē aromatites Diosc. longè diuersum
 est ab hoc Mesuæ mulso aromatite, præsertim
 primū: nā secundū quādātenus cōuenit. Aliæ sunt
 eidē, & Actuar. variæ vinorū conditurae, vt
 31 absinthites, saluiatū, pycatū &c. Ex quibus vinum
 absinthites ad atrophiam ex ventriculi imbecillitate
 efficacissimū etiam Imperatorum experien

rientia docet Gal. lib. de Theriace ad Pifionem, in cōditum ex cydonijs quadruplex seu minam, hinc transtulimus ad condita.

Oxymeli simplex Galeni, seu acetū mulsum.

Lib. 8. meth.

Oxymeli fit ex aqua, aceto melle: aqua uerò miscetur, ut longa coctione causa inflationis in oxymelite resoluatur, ut etiam promptius despumetur, ut deniq; medicamento huius facultas ob aquosam substantiam in corpus distribuatur: mel uerò additur ad oppugnandam pituitā. Ex melle autē & aceto mistis facultas quedam tertia horū neutri tanta cōsurgit, certissima, & efficacissima ad tenuādū, incidendū, resoluendū humorem crassum, lentū, uentriculi, hepatis: praesertim uerò iuncturarum, & in febribus diuturnis, quarū materiam incidit, & coquit, fit ex aceti parte una, mellis partibus duabus, aquae partibus quatuor. Necesse tamen est, interdum augere acetū, ut in syrupo acetoso diximus. Primum autē mel & aqua simul coquantur, ubi despumata probe sunt, addito aceto percoquantur, semper quoque despumando. Datur ab uncia una ad unc. tres.

Oxymeli simplex Galeni.

Iam quae ex aceto (in quod vinum corruptione degenerat) fiunt compositiones, dicamus. Oxymeli Græcis, nobis acetum-mulsum, crassa in uentriculo & uenis tenuat, lenta incidit, ac strenue terget, obstructa liberat, sine manifesto calore: ob id nec febres accendit: sputū euocat, sitim sedat, aliaq; permulta efficit Hippocrati lib. 3. rat. vict. acut. morb. Si tamē immodicē vtare, intestina rodit, neruosa laedit, tussim excitat, etiam in synochis tutò datur lib. ii. meth. Sic Galeno componitur lib. 4. san. tuē. Aceti albi acerrimi lib. vna, mellis optimi lib. duæ, aquae fontis lib. quatuor, coquantur simul ad tertiam, vel etiam ad quartam, spumā interim detractā, quam si multā mel egerat, malum est, & ob id diutius coquendum, Optimum

mum verò vel minimum spumæ euomit, & bre-
 uissimo tēpore coquitur, & plurimum quartam
 partē eius, quod fuerat initio, amittit. Si vis oxy-
 meli valentius, misce tantum aceti, quantum mel-
 5 lis, aquæ duplo, quale est oxy meli pauli lib. 7. Idē
 Mesues imitatus est in syrupo acetoso simplici,
 quem facit mitiorem aceti partibus tantum dua-
 bus mistis: valentem verò mistis quatuor: medio-
 crem deniq; tribus. Sed cum vna omnibus mēsu-
 10 ra nō placeat, quia hi acetosius, illi mellitius ma-
 gis ament, pro cuiusq; palato misceatur. Aut si
 vnicū vis, para imbecillius: cui medicus acetū ad-
 dere vtendi tēpore, si opus erit, poterit. Si diutius
 vis seruare, coque perfectius, donec aceti & mel-
 15 lis qualitates planē fuerint vnitæ, nec acetum ad-
 huc crudum gustanti appareat. In syrupi consis-
 stentiam cum Mesuē coquunt ea ratione nostri
 pharmacopolæ, cū liquore aliquo dissoluendum,
 vt potabile fiat. Quod autem cum Galeno quæ-
 20 drisariām coquitur ad tertiam, vel etiā quartam
 partem, parū diu, vt dies octo, vel circiter, æsta-
 te præsertim, etiam si loco frigido condatur, ser-
 uatur integrū. Nam corruptione abit in acetum
 acerrimū, quod hydromeliti quoque calido aëre
 25 accidit, tamen longē est omnibus medicis potio-
 ribus idem iucundius, vt id etiam vino ægri ple-
 riq; præferant, præsertim si paulò est aquosius,
 quale æstate & in febribus coquere soleo, aut
 aquā cocto mista parare. Ferē autem aquæ pintis
 30 sex mellis lib. duas igni lento despumo, vt sit claz-
 rius, pōst aceti quartaria tria incoquo, cætera, vt
 mox audies, persequor. Quia autē mel nostrū im-
 probius est cinnamomo vulgari, pauco odoris, &
 saporis gratiā augemus immiscendo, dum colas-
 35 tur, in lib. singulas ad drach. duas, & albumini-
 bus ouorū sordē eius omnē cogimus, quam pāno
 laneo, dum parūper refrixit, colātes secernimus,
 vt iam sit q̄ purissimū, & vino albo simillimū,
 vbi

*Gal. aph. 24.
lib. 1. & lib. 13.
meth. ad finē,
ut id unū sit sy-
rupus quidam sy-
ruporum.*

ubi mel album, & acetum album accepit: aut flas-
uo, si mel flauum, & acetum vulgare recipit.
Oxymeli aliter coquit Dioscor. & post eum Pli-
nius. Oxymeliti vt hydromeliti incoquere pos-
tes quæ eius actionem intendunt, tenuantia, inci-
dentia, tergentia, vt hyssopum, thymum, satu-
reiam, origanum, pulegium, calaminthem, &
quæ ipsius vim ad partem affectam deducunt, vt
asplenium, tamaricem, in obstructione lienis, eu-
patorium, cichorium, obstructo hepate. Vnde
Paulo est oxymeli splenicum, & oxymeli cal-
culosis efficax. Quinetiam purgantia eidem in-
cocta clementius & efficacius vacuāt, vt cnicus,
agaricus: pituitam, epithymus, polypodium, cha-
mædrys, chamæpytis, elleborus niger: melan-
choliā, rhabarbarum, scammonium: bilem fla-
uam, cortex rad. sambuci: colocynthis, aquas: vt
id vnum pro omnibus propè tum iulepis, tum
syropis esse possit, si quis cognouerit vti. Vnde
& Mesuæ est oxymeli cholagogum, phlegma-
gogum duplex, & melancholiā vacuans. Id
oxymeli qua ratione fit coquendum, libro 4. san-
tuend. vt dixi, docetur, quas vires habeat, ibi-
dem & locis alijs permultis præsertim libro 3.
rat. vict. acut. Vt verò multa multum cocta est
calidior, magis incidens, tenuans, tergens, quia
mel retinet largius, aquā in vaporem magna
parte soluta: sic oxymeli, quod pharmacopo-
læ ad consistentiam syroporum coquunt, vt ser-
uari possit, est potentius quàm aquosius, & mi-
nus coctum: sed hoc est gratius, & citius ob flux-
ilem consistentiam penetrat, quàm vim aceti
tenuitas non minus, quàm aquæ fluxilis substan-
tia iuuat, vt libro 1. simp. Aquam verò, vt cæ-
tera humida iuuare distributionem docet Hip-
po. aph. 11. lib. 2. & Gal. initio libro 4. vsus part.
Illud autem vix potabile, nisi aquā vel crudā,
vel aliā diluatur.

Oxymeli de radicibus, incidit, tenuat, terget, ob id *Oxymeli diu-*
obstructiones uentriculi, hepatis, lienis aperit: se- *reticum.*
bres diurnas à bile crassa aut pituita iuuat, urinam
mouet: fit ex corticum mundatorum & incisorum, radi-
cis apij, fœniculi, ana unc. duabus, sem. apij, fœniculi,
anisi, ana unc. una, macerentur omnia uiginti quatuor, *Acetum fit al-*
horis in uase lapideo, aceti lib. decem, aquæ lib. uiginti, *bum, & anis-*
coque ad tertiæ partis consumptionem, colato adde *quum.*
mellis dimidium, igni lento percoque.

- 10 *Vfu frequēs procedētibus morbis: nam ineun-*
tibus tutius est oxymeli simplex, hodie verò fre- *Oxymel compo-*
quentius fit, hoc modo. Corticū rad. apij, fœni- *situm quinque*
culi, petroselin, rufci, asparagi, ana vnc. dug, sem. *rad.*
apij, & fœniculi ana vnc. vna, aquæ libris duode-
 15 *cim, & aceti lib. vna macerantur, & ad dimidias*
coquuntur, expressum pōst cum mellis quantitate
idonea percoquitur: alij loco seminū, radicis ras-
phani vnc. vnam & dimidiā miscent, alij vtrūq;
 20 *alij neutrū pro scopis varijs, alij quoq; sine aceto*
parant, & vocāt syrup. de quinq; radicibus sine
aceto, sunt qui saccharum mellis loco miscent, vt
minūs caleat, & sit iucundius. Non modò ad affe-
 25 *ctus ex bile crassa, & pituita etiam crassa & len-*
ta natos valet, sed etiam ad melancholicos, vt fœ-
bres quartanas, præsertim in declinatione. Valen-
tius est quàm oxymeli de duabus radicibus, &
quàm syrupus Byzātinus: etiam sudores mouet,
si calidum bibatur, & corpus bene tegatur, præ-
sertim cocta iam materia.

- 30 **O**xymeli phlegmagogum fiet id prædictum, si inter
coquendū medulla sem. cnici pāno lineo raro lig-
ta mergatur, & identidē cōfricetur. Potētius uacuabit, si
etiam turbitū cum zingiberis nodulo prædicto addatur.

Alios humores vacuare poterit incoctis simis
 35 *liter simplicibus, quæ peculiariter illos humo-*

res trahūt. Potest verò poni in prædictam quantitatē Mesuæ, cnici medullæ lib. vna & turbith vncias tres.

O Xymeli uacuans melancholiam recipit thymi, calamithes, agarici, buglosi hortensis & erra-
tici, glycyrrhizæ, ana unc. una, polypodij unc. tres, chamædryos, chamæpytios, stœchados, spinæ albe ana
drach. quinq; uuarū passarū purgatarū lib. dimidiam,
macera uiginti quatuor horis, aceti albi, succi buglosi
ana lib. duabus, & dimidia, aquæ lib. duabus coque, igni
lento ad dimidias, cola, cum mellis lib. tribus percoque:
inter coquendum autē epithymi unc. una, ellebori nigri
aurei tres, nodulo ligata, mersuq; sæpe confricentur.

Humorem melancholicum & melancholiam
expulsiōni apparat, & vacuat, in affectibus mel-
ancholicis mitissimum & saluberrimum. Quod
verò ellebori vnc. duas reciperet, cum Manardo
esset vehementius.

O Xymeli ex ligustico ad pituitam crassam, lentam,
putrem, obstructiones hepatis & splenis aperien-
das, urinam mouendam, recipit radicū apij, fœniculi,
petroselini, calamithes, dauci, ana unc. unam: zingibe-
ris, sem. ligustici, apij, fœniculi, anisi, cari, eupatorij,
asari, absinthij, ana unc. semis, caryophyll. galangæ, ana
drach. tres, spicæ nardi drach. duas: coque in aceti libris
decem ad dimidias, & cum mellis lib. quinq; percoque.

O Xymeli ex calaminthæ, calfacit, incidit, terget hu-
mores crassos, lentos, putres, ob id intempericm
frigida uentriculi & hepatis corrigit, scirrhum lienis, &
aliorum uiscerū dissipat, febres diurnas iuuat. Recipit
rad. apij, fœniculi, intybi, ana unc. unam, schoenu anthus
drach. duas, sem. apij, fœniculi, anisi, ana drach. sex, ca-
laminthes montanæ & domesticæ, spicæ, asari, casie,
mast

mastiches, dauci, petroselini, ana unc. dimidiam: caryo-
 phyllorum, ligustici, zingiberis, galangæ, ana drach.
 duas: coque in aceti lib. octo, & aquæ lib. sex, ad dua-
 rum partium consumptionem: adde mellis despumati.
 5 libras quinque. Datur ab uncia una ad duas.

A Cetum scillinum ueterū consensu & experientia
 est efficacissimū ad cerebri affectus frigidos &
 curatu cōtumaces, epilepsiam, uertiginē: gingiuas laxas
 & putres sanat, dentes cōfirmat, oris odore cōmendat,
 10 fœore eius ualenter dissipato: partes respiratorias iu-
 uat & expurgat, & musculos laryngis roborat, ob hæc
 uocē clarā efficit. Ventriculū putridis humoribus de-
 ter sis expurgat, appetentiam excitat, coctionem iuuat,
 hepar, & lienem quoque expurgat, horumq; dolorem
 15 leuat. intestinorū, & uesicæ retentricę uim firmat, præ-
 focationi ab utero, affectibus iuncturarum prodest: hu-
 mores enim crassos tenuat, lentos incidit, & fluxiles ad
 expellendumq; promptos reddit, & expellit, interdum
 etiam bilem atram: corpus laxum & molle firmat, in
 20 iuuentute cōseruat, a putredine uindicat, coloratū bene
 efficit, sed usu multo emaciat: sic autem fit, scillæ laminas
 inter corticem & cor mediās, acu lignea filo consutas
 tanto interuallo, ne se cōtingant, siccabis in umbra dies
 quadraginta, postea concisam cultello ligneo lib. unam
 25 dies alios xl. insolabis in aceti boni lib. octo in uase ui-
 trato, stricti orificij, bene obstructo: postea colabis &
 uireris: si uerò accelerare cogaris, sepeli uas in calido ci-
 nere, uel sabulo, non repente, sed paulatim, ut horarum
 spatium intercedente. Paulus uerò scillæ laminas recentes
 30 in aceto insolat à Veris initio, ad æstatis finem, in uase
 uitreo probè obturato, & postea utitur. Datur ieiunis
 quotidie paulatim, donec ad fescunciam perueniatur.

Acetum scillites veteribus frequens vsu, hodie rarum per se, ob amaritudinem & acrimoniam mordacē: idq̃ multi cum melle, & fit oxy-meli scillitum: alij cum saccharo in syrupo formam percoquunt. Id acetum incidit, tenuat, 5 terget humores crassos, lentos, putres, quales pituitosi & melancholici in omnibus corporis partibus: ob id affectibus ab eorum copia excitatis, & diuturnis conducit, epilepsię, vertigini, auditui obtuso, asthmati, raucitati, familiaribus senectutis vitijs, & cæteris. ob hæc à morbis præcauer, 10 & sanitatē tuetur, si per se sumatur: melius autem cum melle in syrupo. Datur à drach. vna ad drach. octo manē cum aquis aut decoctis aptis: in affectibus autem thoracis paulatim lambatur. Si tamen æstas est, aut febris hæctica, vel alia adest, abstine huius vsu ob scillæ caliditatem: aqua ex aceto scillitico destillata est gratior, & efficacior. Vomitu etiam valenter purgat humores in ventriculo crassos, lentos, putres, datum ad sescunciam cum mellis aut sacchari rub. vncijs tribus, aquæ hordei cyathis tribus. Acetum autem scilliticum Dioscoridi & Paulo sic fit, scillæ candidæ purgatæ cōcisa segmenta lino traiecta modicis interuallis, ne se contingant, in vmbra dies 25 quadraginta siccantur, iterum purgantur: horum miua mergitur aceti boni sextarijs duodecim, sic, vt vas folia nō tangat: deinde vase operculato probè insolatur diebus *sexaginta, post quos exempta, expressaq̃ scilla abiicitur, & de- 30 facatum acetum transfunditur, ac reponitur: verteratum valentius euadit: alias eius compositiones tibi recenset Dioscorides, hæc consuetior. Cultro ligneo partes inter centrum & superficiem medias separant: acu etiam lignea consuunt 35 quidam, ne ferrum tangat, quo venenari opinantur. Partes autem medias etiam Dioscor. lib. 4. præferre videtur. Eodem prope modo hodie nobis

*Septē Diosc.

nobis fiunt ex floribus siccatis rosarum, saluix,
sambuci, rorismarini, acetum rosatū, saluiatum,
sambucatum, rosmarinatum, vulgò authozatum
dictum, & præter hæc, vuatum, ex vuis passis.

- 5 **O** Xymeli scilliticū humores crassos, lentos, auulsu *
contumaces, separat, ob id confert uentriculi &
aliorum uiscerum affectibus hos humores sequentibus,
ructum acidum sanat, & uesicæ mollificationem, seu
urinæ incontinentiam: fit ex aceti scillitici libris dua- Coquitur in sy-
10 bus, mellis despumati libris tribus coctis despumando, rupum ut oxy-
ut in oxymelite diximus. meli.

Efficacius est aceto scillitico & iucundius ad
cerebri, pulmonis, vetriculi, affectus pituitosos,
aut melancholicos, etiam contumaces: nam hu-
15 mores hos dictis partibus etiā impactos educit.
Compositum id quidam faciunt additis simpli-
cibus compositi oxymelitis: aliter Paulus libro
septimo compositus facit & efficacius: sunt qui
huic aquæ libras quatuor addendas putent, quæ
20 aceti sit dupla, vt in oxymelite simplici, sed cum
mel iam sit despumatum, & acetum scillites pa-
ratum. Potes cum Mesuæ sine aqua coquere, vt
Nicolaus etiam oxymeli compositum coxit.

- 25 **O** Xymeli scilliticum de radicibus, fit ut oxymeli
compositum de radicibus, sed pro aceto commu-
ni accipit acetum scilliticum.

Id potētius multò incēdit, tenuat, terget, obstru-
cta aperit, in diuturnis quartanis, & quotidianis,
quàm oxymel compositum de radicibus.

- 30 **O** Xymeli scilliticum Democriti epilepsiam, uer-
iginem, cephalalgiam, hemicraniam, cerebri, &
pulmonis obstructionē ab humoribus ualenter impa-
ctis sanat. Recipit origani, hyssopi sicci, thymi, ligusti-
35 ci, cardamomi, stœchados ana drach. quinque: coque in

libris tribus aquæ ad librarum duarum consumptionē,
percoque cum mellis libris duabus, mellis uuarum pas-
sarum libra dimidia, succi bryoniæ uncis quinque, aceti
scillitici libra una & dimidia, semper despumando.

Effet efficacissimum ad eos affectus quibus est
destinatum, si quis ipsum coqueret. Oxy mel sus-
lianum laudatum Galeno libro secundo ad Glau-
conem in podagra, Paulo libro tertio cap. 13. Tral-
liano in cephalalgia describit Paulus lib. septimo
principio medicamentorum compositorum pur- 10
gantium: id est parari dignissimum. Oxy rhodinō
propriè est mistum aceto rosaceum oleum, Gale-
cap. octauo, lib. tertio simplicium: hodie etiā aquā
rosarum miscent variā singulorum mensurā, Ar-
culanus. Quoniam mellis & sacchari vires sunt 15
finitimæ, ut docet Galenus libro septimo simpli-
cium, tamen veteribus consuetissimum erat mel,
inuitatum saccharum, cōtrā, quā Arabibus &
neotericis: ob id Arabes Græcorum velut simiæ
ex saccharo permulta repræsentarunt, quæ Græ- 20
ci ex melle parant: hinc,

*Syrupus aceto-
sus Mesuæ.*

* **O**xy saccharum simplex ex aceti libris duabus,
aque libris quatuor, sacchari libris quinque, sem-
per despumando igni lento percoctis: ualentius fit adie-
cta aceti libra una, ualentissimum libris duabus adiectis. 25

Nicolaus aceti uncias quatuor, succi granato-
rum acidorum lib. dimidiam, sacch. lib. vnam mis-
cet, morbis æstiuis & biliolis præstantius est,
quā oxy meli. Oxosachar ex aceti lib. vna, sac-
chari libris duabus sine aqua coctis ad bilem flaz 30
uam & cephalalgiam calidam, maluit appellare,
quod τὸ ὀξύ- acetum sit, ὀξύς, ὀξύς, ὀξύ, acidus.
Oxosachar è radicibus Actuarii bilem vltā, pitui-
tam incidit, terget, obstructa aperit, hepar, lienē,
renes: fit autem ex corticū radicis, fœniculi, apii, 35
intybi satiui, ana sextante, coquendo in aceti li-
bris

*In potionibus
febricitantium.*

- bris tribus, ad libræ vnius consumptionem: deins
de expressum percoquitur cum sacch. libris dua
bus. Simile, sed compositius eidem scribitur, in
tio serapiorum. Sumptum id videtur ex syrupo
5 acetoso cum radicibus Mesuæ, nisi quod hic aquā
addit, & sem. apij, fœniculi, intybi, anisi, & ponde
ribus variat. Oxy saccharum multò compositius
facit Nicolaus ratione nulla: potes vt diximus,
qualibet incoquere oxy meliti, sic oxy saccharo
10 pro scopis varijs. Oxosachar *δική κίχλη* Actuarij
corpus refrigerat, stomachum roborat, cor, & he
par æstare exhilarat, appetentiam inuitat: capit
aceti selibram, succi cydoniorum libram vnā, sac
chari libras duas, coque ad iustam consistentiam.
15 Sumptum ex syrupo acetoso de cydonijs Mesuæ,
sed ponderibus mutatis.

Syrupus de calaminthe, *asthma, tuſſim antiquam*, in-
†
temperiem viscerum frigidam, & splenicōs, & se-
nes iuuat. Recipit calaminthes domesticæ & syluestris,
20 ana unc. duas, ligustici, dauci, schoenu anthus, ana dra-
chmas quinq; uuarum passarum purgatarum lib. dimi-
diam mellis lib. duas.

*Senibus sa-
miliare affe-
ctus, & splenē
durum.

Quibusdam in vsu est, ad calfaciendū, incidens
dum, tenuandum, aperiendum, tergendum obstru
25 ctiones viscerum, ob id splenem tumefactum mi
nuit, cum aqua asplenij, vel phyllitidis, thoracem
& pulmones expurgat cum aquis thoracicis. Co
quitur in lib. sex aque ad dimidias, expressum per
coquitur cum mellis lib. duabus.

30 **S**yrupus de calaminthe alter, singultū, & uomitum
si pituita, uel bile flaua, crassa, sedat. Recipit succi ca
laminthes, & uini odori, ana lib. quatuor, succi malorū
granatorū acidorū, cum sua pulpa interiori, lib. quinq;
coque ad dimidias, biduo permitte, ut crassum subsideat,
35 & clarū percoquatur in syrupum cū sacchari lib. qua-

tuor, aromatizetur drach. duabus galliæ aromaticæ, in uase uitreo bene obstructo, insola dies quadraginta.

Quibusdam in vsu est cum aqua menthæ & absinthij: parum calet, ventriculum, & hepar expurgat, & simul roborat. Fuerit igitur saluberrimus, tum etiam quod alimentum cum medicamentis coniunctum habet: quod genus medicamentorum Galenus maxime commendat. Nam calaminthe amara, acris, expurgationem propè sola facit: vinum putredini resistit, vires eius & granatorum vehit: granata acida incidunt quoque, & tenuant, sed etiam roborant: saccharum dulcorat, & custodiam siccando iungat cum igni & sole. Gallia iucundiorè facit, & facultatum nostrum corpus dispensantium robur auget. Cum igitur sit paratu facilis, & magnarum virium, in vsu frequentiore habendus fuerit, nisi syrupo menthæ viribus proximo sis contentus.

Syrupus absinthij uentriculum, & hepar roborat, ob id appetentiam excitat, retentricem uim firmat, amborum dolorem sedat, & aliorum uiscerum mollificationem iuuat. Recipit absinthij Romani lib. duas, foliorum rosarum unc. duas, spicæ nardi drach. tres, uini albi, antiqui, boni, odori, succi cydoniorum ana libras duas & dimidiam, in his macera horas uiginti quatuor prædicta, coque igni lento ad dimidias, cum mellis libris duabus, fiat syrupus efficax, & multa experientia probatus. Vel absinthij Romani drach. centum coquantur in aquæ libris tribus usque ad partem tertiam, friceatur manibus, coletur, expressum cum mellis, & uini ana libra una, percoquitur in syrupum.

Hic autem simplex est, serapium de absinthio Actuarij ab hoc est diuersissimum. Prior solus est in vsu ad ventriculi, & hepatis, & viscerum aliorum imbecillitatem etiam dolorificam, & cachexiam.

† aut cū sacch. lib. duabus.

† alij unc. 12.

† alij ad dimidias.

xiam. Datur etiam in albo mulierum fluore, & ad febres biliofas iam procedentes, non multum calidas: ad ineuntes verò posterior, & simplicior & aprior. Quanta autem vis sit absinthio Pontico (quem Romanum à Mesue vocari in simplicibus probauimus) in deturbanda bile flaua ex ventriculo, in roborando ventriculo, & hepate, Galenus in simplicibus, & methodo, in compositis partium medicamentis, & alibi passim abundè inculcat, vt non sit opus testimoniorum multitudine eius facultatem demonstrare. Datur per se si materia appetentiam lædens est frigida: si autem caslet, datur cum frigidis.

15 **S**yrupus de eupatorio uentriculum, & hepar roborat, obstructions aperit, calore digerit, ob hæc incipienti hydropi, hypochondriorum dolori, febribus antiquis, uentriculi, & hepatis formam corrumpentibus confert, status dissipat, intemperiem frigidam expugnat. Recipit radicū apij, fœniculi, intybi, ana unc. duas, glycyrrhizæ, schœnu anthūs, cassuthæ, absinthij, rosarum, ana drachmas sex, adianti albi, spinæ albæ, & Arabicæ, florum aut radicum buglossi, anisi, fœniculi, eupatorii, ana drach. quinq; rhabarbari, mastiches, ana drach. tres, spicæ nardi, asari, folij, ana drach. duas, coque in
25 aqua lib. octo ad tertiam, & cū sacchari libris quatuor, ^{†partis terciæ} & succi apij, & intybi quātitate sufficīeti fiat syrupus. ^{cōsumptionem.}

Hic syrupus quia calfacit, incīdit, tenuat, terget, roborat partes omnes nutritorias, appetentiā excitat, coctionē firmat, obstructions in eis aperit, per vrinas expurgat, intemperiem frigidā corrigit: proptereā hydropem omnem ab hepatis, vel lienis primario affectu proficiscentem sanat, & inde natum cutis colorem plumbeū, cacochymiam item, atq; adeo cachexiam dictarum par-

tium vitio natā emendat. Cui malo succedit corruptio formæ ventriculi, & hepatis, & corporis reliqui per harum partium actionem toti corpori communē, habentū vitium, malē nutriti. Expressum percoque cum sacchari clarificati libr. quas ruor, & succi purgati apij, & intybi, ana lib. duas bus paulatim addēdis, vt in sy ru. fumarie maiori.

* **S**yrupus de mentha uentriculum frigidum roborat, Sob id nauſeam, uomitum, ſingultum, fluorem alui ſedat: recipit ſucci menthæ libram unam, ſucci granatorum dulcium, & acidorum ad dimidias coſti libras duas, mellis, uel ſacchari lib. quatuor. Vel ſucci cydoniorum mezorum & dulcium, ſucci granatorum mezorum & acidorum & dulcium, ana libram unam, & dimidiam. In quibus horas uigintiquatuor macera 15 mēthæ ſiccæ, lib. unam, & dimidiam, foliorum roſarum unc. duas, coque igni lento ad dimidias cum mellis, uel ſaccha. lib. duabus: fiat ſyrup. aromatizetur cum gallia.

Vel accipit menthæ parum ſiccate librā vnam, & dimidiam, roſarum rubrarum vnc. duas, ſucci cydoniorum dulcium, ſucci granatorum acidorum, dulcium, acidodulcium, ana lib. vnam, & dimidiam, coque igni lento ad dimidias, expreſſum percoque cum mellis, aut ſacchari libra vnā, aromatizetur cum gallia Meſuæ: ſi autem ſiccior ſit 25 mentha, quia ſuccorum plus ebibit, ſuccos auge. Poſterior eſt valentior, & ſolus in vſu cū ſaccharo, quia mitior eſt & grator, quā cū melle. Ventrículum & ventrem reliquum inferiorem frigidū ſuo calore blando, & lenicula adſtriptione roborat. Ventrículum vel diſſolutū, vel à cauſa frigida imbecillum roborat. 30

† **S**yrupus fumarie maior, uentriculū & hepar roborat, obſtructiones aperit, cutis morbos, præcipuē ab humo

humore salso uel usto natos, ut psorā, leprā, impetiginem, serpigine curat: recipit myrobalanos cepulas & citreas ana † uiginti, florum, uiolarū, boraginis, uel bu- † Alij legunt. glosi, uiolarū, absinthij, cassiæ, ana unc. unā, glycyrr= 3.20.

5 rhizæ rosarum ana unc. dimidiā, epithymi, polypodij, ana drachmas septē, pruna centum, uuarum passarum purgatarum libram dimidiā, tamar Indorum, cassiæ fistulæ, ana unc. duas: coque in libras decem aquæ ad lib. septem cōsumptionem, & cum succi fumarie cocti & 10 purgati, & sacchari ana lib. tribus, fiat syrupus.

Ab vncijs tribus ad vncias quinque vel sex sumptus, etiā purgat pituitam saliam, & bilem, vtranq; vltam: purgatoria enim clemētia & parua quantitate recipit, curatisq; cutis vitis color 15 rem cōmendat: vt apertis obstructionibus febres putridas, præsertim dictis humoribus natas, & icterū vtrunq; sanat: ne putes hanc facultatē posteriori à Mesue attributā, illi esse peculiārem, cū sit communis vtriq;, vt morbū Hispanū iu- 20 uat: eid quod ex generalibus his facultatibus coniectare non est difficile, cū sit maior, compositior, & potentior minore. Vterque sumitur cum aqua intybi, buglosi, sed hic in multo vsu est. Hic ob pruna, passas, cassiā, tamar Indos est crassissimus, proinde ingratusissimus, & qui æquē citō 25 vt syrupus portulacæ situm ducit, atq; corrumpitur, nisi facta simpliciū decoctione, coquas in tyrupum, succum fumarie despumatū & clarificatū, cum saccharo aquā fontis clarificato, tūcq; 30 paulatim addas decoctionem, semper coquendo: tandem verō cassiam, & tamar Indos ob substantiæ raritatem, & virium imbecillitatem, parū diu coquendo: sed cū parui sit momenti, & tam operosa paratio & iniucunda, satius est omittere, 35 vt syrupus epithymi ad eadem efficax.

Syrup

Syrupus fumarie minor, hepatis obstructionem aperit, ob id icterum sanat, pituitam falsam, & bilem uisum uacuat, proinde psoram, lepram, pruritus, & alia cutis uitia inde orta sanat, & corporis colorem floridum reddit. Recipit myrobalanorum flauarum unc. 5 duas, uiolarum, cassuthæ, absinthij, ana unc. unam: coque cum lib. septem aquæ usque ad partem tertiam. Expressum cum succi fumarie cocti & purgati, & sacch. ana lib. duabus percoque. Datur ab unc. una ad unc. duas. Quidam scammonij unciam dimidiam panno lineo raro ligatam, in eo suspendunt.

Hic potest eadem quæ prior, sed imbecillior est, nec usu frequens: assumpta autem scammonij facultate, purgantior efficitur, ut ventriculorum, hepar, lienem pituita falsa & bile utraq; vacuet, ob id icterum utrunq; sanat.

* **S**yrupus de epithymo atram bilem & alios humores uisus uacuat, ob id morbos ex his nascentes, elephantiam, cancrum, ulcera maligna, fistulosa, psoram, lepram, & xopas præcauet curatq;. Recipit epithymi borthensis drachmas uiginti, myrobalanorum indarum & citrearum, ana drachmas quindecim, cassuthæ, fumarie, ana drachmas decem, thymi, calaminthes, buglosi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobalanorum emblicarum & bellericarum ana drachmas sex, rosarum, sem. fœniculi, anisi, ana drachmas duas & dimidiam, pruna uiginti, uuarum passarum purgatarum uncias quatuor, tamar Indorum unc. duas & dimidiam sacchari libras quatuor, Tepe lib. duas, fiat syrupus.

Affectibus ex melancholia, vel pituita falsa, & alijs humoribus uisus confert magis, quam syrupus fumarie, quia obstructiones aperit, & humores

sapi.

- mores eos potentius apparat, & expellit per aluum urinas, sudores: clemēter tamen purgat myrobalanis, fumaria, poly podio, prunis, tamar Indis, & quia datur ad vncias duas cum aqua lupuli, fumariæ, boraginis, mty bi, vel decoctione conuenienti: quod pondus si augeas, aperte aluū subducit. Sunt qui dant ab vncijs quatuor ad vncias sex. Hic etiam ob pruna, passas tamar Indos, sapam, crassus ob id & ingratus est. Hunc etiam ad scabiem Neapolitanam adhibent, quam inter melancholicos morbos recensent. Melior fuerit syrupus aliquis simplex, qualis est Saporis, vel alius ex asplenio: & si vis, paucis alijs splenicis ad melancholicos affectus, non autem ex farragine simplicium melancholiā succumq; melancholicum apparantium, aut purgantium.

- S**yrupus de thymo calfacit, incidit, tenuat, ob id omnē frig. intemperiem thoracis, pulmonis, uentriculi, hepatis, & aliarum partium iuuat, & hyberno frigori resistit: recipit comarum thymi unc. duas: calaminthes, mentha sicca, ana drachmas quinque: seminis apij, feniculi, anisi, dauci, ana semunciam: uuarum passarū purgatarum unc. quatuor & dimidiam: cum mellis lib. duabus fiat syrup. aromatizetur drach. duabus galliæ.

- In usu rarus est, tamen ad ea quæ promittit, est efficacissimus, modò thymus sit vel Creticus, vel ex locis editis & ficcis & insolatis, & calaminthe montana: obstructa etiam liberat, & menses mouet, sed omnium valentissimè syrupus sequens.
- S**yrupus Artemisiæ Matthæi Gradi, ad menses ciendos ex catalogo simpl. menses mouentium: cum tamen singula, vel horum pauca sufficerent. Artemisiæ manip. duos: pulegij, calaminthes, origani, melissophylli, sampsuchi, sabina, persicarum, chamædryos, chamæpityos, hyperici, centaury parui, parthenij cum flore, ruta, bethonica, bugl

buglofsi, dictanni: rad. foeniculi, apij, petroselini, alparagi, rulci, taxifragiæ, iridis, enulæ, rubiæ, præoniæ, ana manij. vnum: sem. iuniperi, myrri, petroselini, apij, anisi, gith, carpoballami, cardamomi, costi, asari, pyrethri, pñu, calami aromatici, casia. ana. vnc. dimidiam: macera aqua flusali, coque ad dimidias, expressum percoque cū sacch. & mellis. q. f. Addit potest acetum simplex, vel scilliticum: alij aliter parant, & syrupum parant, id est, maricariæ, vocant.

* Syrup. stœchad. iuuat omnes affectus frigidos cerebri & neruorū, ut paralyzin, epilepsiam, spasmus, spasmus cynicu, tremorem: recipit florum † stœchad. drach. nas triginta: thymi, calaminthes, origani, ana drach. decē: anisi, pyrethri, ana drach. septē: piperis longi drach. tres, zingiberis drach. duas, uuarū passarum purg. unc. quatuor: mellis lib. quinq. Condiatur cinnamomi, calami aromatici, spica nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi, ana drach. una & dimidia, ligata in panno raro & appensa in syrupum. Datur unc. una cū aqua cui incocta sint & spica & rosmarinus.

Sericus sit pannus, aut similis, sed nō iunctus.

Coquitur in lib. decem aquæ ad dimidias, expressum percoque cum lib. quinque mellis, aut si vis delicatius, sacchari. Datur ab vncia vna ad vncias duas cum aqua decoctionis: aut potius destillationis sumptum, & florum rosmarini. Syrupus hic pituitam horum affectuum frigidorum causam potenter tenuat, incidit, dissipat, siccit: catarrhos frigidos consumit sumptus cum aqua foeniculi, melissophylli, vel decoctio has facultates ferente in cerebrum, spinalem medullam, & neruosas partes: ventriculum præterea roborat. Alter huic diuersus Mesuæ scribitur in affectibus neruorum, in vsum non receptus. Est præter hos syrupos alius à Mesuæ in cephalalgia melancholica descriptus ad omnes affectus mel

melancholicos, & splenicos, vt quartanam, & melancholiam, & prius dictos in syr. epithymi saluberrimus. Recipit adianti albi, radicū & florū bugloisi domeltici & syluestris, polypodij, epithymi, ana vnciam vnā: foeniculorū iennæ, chamæpityos, stœchados, fumarizæ, ana drachmas septem. chamædryos, schœnu anthūs, ellebori nigri, ana drach. tres: eupatori semunc. iucci pomorum dulciū vnc. octo. Omnia præter epithymum & succum, coque in aquæ lib. quatuor ad tertiæ partis consumptionem, post adde epithymum, & semel feruefiat, coletur, cum succo pomorum, & sacch. lib. duabus percoquatur in syr.

Syrupus glycyrrhizæ iussim antiquam iuuat, thorac.
 15 *Scē & pulmones expurgat: recipit glycyrrhizæ unc. duas: adianti albi unc. unā: hyssopi sicci unc. dimidiā: horas uiginti quatuor macera aquæ lib. quatuor, coque ad dimidiā, expressum percoque cum mellis, sacch. penidiorum, ana unc. octo: aquæ rosarum unc. sex.*

20 *Est frequens vsu initio pleuritidis, & aliorum thoracis affectuum, etiam si aquam rosarum recipiat. Nam in horum affectuum à fluxione proficiscentium initio modicè adstringentia nō modò sumi posse, sed omninò sumēda imperat Galenus lib. meth. 12. Et rha barbarū, & electariū cui ma-*
 25 *nus Christi nomē est, in vsu quotidiano sunt contra tales affectus, quamuis ambo adstringunt, vt partes ob laxitatē ad fluxionē recipiendā oppositunæ, ubi adstrictæ fuerint, ampliū nō recipiāt,*
 30 *& roboratæ valentiū repellant nouam, & expellant veterem materiam. Incipientibus itaq; thoracis & pulmonis affectibus frigidis & pituitosis, saluber est hic syrupus: augescētibz & vici-*
 35 *gentibus, syrupus hyssopi, declinantibus syr. pus prasi, nisi magna expurgandi has partes necessitas, metusque suffocationis à postremo*

nos incipere coëgerit, qui omnium valentissime cal-
facit, incidit, tenuat, terget, expurgat, lenit, siccatur:
quæ omnia syrup. Glycyrrhizæ præstat, sed mos-
deratissime, vt tuis in antiquam sanet tantum,
quæ à pauca, nec crassa, nec lenta pituita excita- 5
tur. Syrupus autem hyssopi viribus est in medio.
Hic syrup. aperit, dilatat, terget partes præsertim
spiritalis, asperam arteriam, pulmonem, thoracem
ad expellendum roborat.

† petroselinum
addit aliqui.

Syrup. hyssopi asthma, tuſſim, dolorē thoracis & hy 10
Spœchōdriæ. ~~recipit hyssopi mediocris sic-~~
ci, radic. apii, ~~et~~ glycyrrhizæ, ana drach. decē,
hordei nudi un. dimidia, ~~et~~ malæ, & cydoniorū, tra-
gacat. pi. ana drach. tres: adianti albi drach. sex: zizyphæ,
myxæ ana triginta: uuarū passarū purgatarū drach. 15
mas dr. decim. siccas, dactylos pingues, ana de-
cem: penidiorū alborum libras duas: fiat syrupus.

Huius syrupi & sequentis facultas nuper est
declarata. Potenter præterea obſtructione li-
berat, vt etiam in adulescentibus renum calculi 20
los frangat sumptus cum aquis, aut decoctis vre-
ticis, quomodo ad affectus thoracis cum aqua
abiota, vel bechij, vel decocto thoracico fumen-
tus est: subadstringit quoque dactylis, & sem.
cydoniorum. Nec abs re penidia exigit alba, hoc 25
est, ex saccharo albiſſimo, & puriſſimo facta:
non autem ex saccharo vel crasso & pingui, vel
rurſus cum amylo & subito marmoribus
roborat. ex his facta penidia ægri colantur, &
impurum ac ingratum magis syrupum reddit. 30
Alias quinque huius syrupi descriptiones habet
Mesueus cap. 2. Pleuritidem quoque & ob-
ſtructiones liberat. Coque unita in lib.
3. aquæ ad lib. quinque consumuntur. Ex-
presſum in syrupum percoque tum libris duabus 35
penidiorum alborum.

Syrupus

Syrupus Prasij thoracem & pulmones expurgat,
 Spituita crassa, lenta, traxit ex ea asthmati, anti-
 que tussi prodest, quales sunt & quæ sunt in frigi-
 dis sunt frequentes. *Prasii uiride.*
 5 pi, adianti albi, ana drach. sex: glibanæ, & unc. unam. *Hyssopus sic-*
 calaminthes, anisi, rad. apij, & feniculi, ana drach. *cus.*
 quinque: ireos, sem. malue, & fenigræci, ana drach.
 tres, sem. lini, & cydoniorum, ana drach. duas: uuarum
 passerarum purgatarum uncias quinque: ficus passas pin-
 10 gues† quindecim: pehidiorum, mellis boni despumati, *† alij sexde-*
 ana libras duas. *cim.*

Syrupus hic pituitam crassam, lentam, pus-
 trem, ac pus ex pulmonibus, & thorace incidit,
 15 renuat, terget, educit, diuuat leniendo, & aper-
 riendo meatus, & vim expectatricem roborando.

Strenuè enim spiritum præmouet in declinatio-
 ne horum affectuum, & in flexione pèdeat: quam
 suo calore multo, & in se compaeretur, geminas
 20 uerit, & uerit, & uerit, & uerit, & uerit, & uerit,
 lenta materia peragitur, & uerit, & uerit, & uerit,
 autem materia, quæ ex ore, & ex ore, & ex ore,
 asperæ arteriæ angustiam patitur, & ex ore, & ex ore,
 spirandi difficultatem, & ex ore, & ex ore, & ex ore,
 25 liberris respicit. Alias, & ex ore, & ex ore, & ex ore,
 Mesues cap. de climate, & ex ore, & ex ore, & ex ore,
 patitur autem cum quodis prædictis, & ex ore, & ex ore,
 iopi, vel alia, & ex ore, & ex ore, & ex ore,

libris decem, & ex ore, & ex ore, & ex ore,

dis, & ex ore, & ex ore, & ex ore,

comparatur cum,

pendio,

rup, & ex ore, & ex ore, & ex ore,

an libris duas,

bus.

IOAN. MESVAE LIB. III.
 SECTIO TERTIA, DE
 ECLEGMATIS.

Loch.

ECLEGMATVM quædam sunt iu-
 cunda, alia sumentibus ingrata. In
 utroque genere describam ordine &
 celebriora, ut salubriora in parti-
 cularium morborum curatione.

Eclegma, id est, linctus, thoracici & pulmonis
 cum est præfidiū, ex medicamentis ferè dulcibus, 10
 & tergentibus, ac etiā glutinosis, interdū amaris
 & acerbis (quæ valida sunt) parcius coctis, quàm
 electario liquido vel solido conveniat. Hæc au-
 tem humore multo in rem præsentē idoneo sunt
 diluenda: præsertim cum crassum & lentum pus, 15
 aut pituita similis ex thorace, aut pulmonibus
 educēda est. Quā enim cōsistentia fiunt, ut aspe-
 ra arteriæ affectibus quibusdam convenire poss-
 sunt, ita crassa, & lenta thoracis & pulmonis ex-
 crementa magis mōrentur, quàm promoveant. 20

- o Eclegma ad gutturis intemperiem calidā, & asperi-
 tatem, & indēnatam tuſſim: recipit glycyrrhizæ
 drachmas quīdecim: passarū pinguiū purgatorū un-
 cias duas: zizypha, myxa, ana viginti quinque: coque igni
 lento in aquæ lib. quatuor ad librarū trium cōsumptio- 25
 nem: adde cassiæ fistule uncia unam: colatū, & semini-
 bus ac membranis purgatū percoque cum penidiorum
 libra dimidia, sapæ uncis quatuor, ad iustā crassitiem:
 tunc misce farinæ fabarum uncias duas: lambe, ut alia.

Huius loco eclegma papaverinum vsurpetur, 30
 vel tragacanthi à Nicolao scriptum.

- o Aliud nostrum idem promittens, recipit seminis
 papaveris drach. decē: glycyrrhizæ drach. septē
 myxa viginti: seminum psyllij, & cydoniorum, ana
 drach.

drach. quinque: coque libris tribus aquæ ad dimidiū cōsumptionem, colatum percoque cum sapæ, & penidiorum, ana unc. quatuor, ad iustam crassitudinem: deinde misce tragacanthi, gummi, ana drach. quinque: papaueris albi, trium granorum, ana drach. duas.

Tria semina, melonum, citrulli, cucumeris, ut in tryphera Persica quatuor semina, hæc tria, & semen cucurbitæ intellexit.

- 10 **E** Clegma papauerinū iuuat tuſſim, & gutturis aspe- ritatem à catarrho calido tenui (quem sputū liqui- dum indicat): eum enim coquit, & crassat. Cōfert etiam febribus ardentibus, dolenti thoraci, pleuritidi. Reci- pit autem papaueris albi drach. uiginti quinque: amygdalarum dulcium depellatarum, nucleorum pineorum, 15 gummi Arabici, tragacanthi, succi glycyrrhizæ, ana drachmas decem: amyli, seminum portulacæ, lactucæ, cydoniorum ana drachmas quatuor: croci drachmam unam: penidiorum alborum uncias quatuor: syrupi papaueris, præsertim albi, & nigri cum semine lactucæ, 20 & uiolis facti, quantum sufficit.

- In catarrho calido tenui (qualis est falsus, & amarus, & acer) in pulmones procūbenti, & tussi inde sicca est efficax multum. Nam crassata ab eo materia expui potest, quæ prius ob tenuitatem 25 tusses eludebat, nec spuebatur, prohibetq; no- uam affluere: somnum item conciliat, tum reſtris gerando, tum in febribus calidos vapores in caput tolli prohibendo, frigidum enim humidum est ad primum gradum. Sumitur lambendo ad 30 drachmas quatuor, horâ vna, aut circiter, à cœna, si somnus quæritur: si verò materia tenuis in capite cōtēta est crassanda, etiā hora vna post prandium: ad prædictos verò affectus, horis quibuslibet, ante cibum tamē rectius sumitur, dicta prius

quantitate: nec admodum sape, ne ventriculū offendat, præsertim frigidum humidum. Cū syrupo papaueris sit hodie, non cū isto à Mesuæ hic obiter descripto.

† uel fontane
per tubos plum
beos nō deflue
tis.

Glycyrrhizam
uel succū eius,
dum coquuntur,
miscet Gale.

Ad somnū cum
sapa est melius,
ad spūm cum
melle Gal.

Duo cocblearia
magna plus mi
nus, pro catarr
hi natura, eta
te, aëre, & c.
Gale. nam his
frigidis minus,
calidis plus da
tur, & magno
catarrho plus
quā paruo.
Tramich in
trochiscis.

Diacodyon Galeni simplex catarrhum à cerebro in
pulmones tenuem, & inde natā tuſim, & insom
niam iuuat. Sic paratur: capita decem papaueris ma
gnitudine mediocri, & humidorum ac siccorum me
dia, in aqua & pluuiæ sextario uno macera [ad biduum:]
si autē sint sicciōra, diutius: si humidiora, horas uigin
tiquatuor. Post coque ad ipsorum dissolutionem, seu ad
duarū aque partiū consumptionem, cola, & cum sapa
dimidio prunis percoque, si catarrhus tenuis in aspe
ram arteriā, pulmones, thoracem, impetum minatur &
insomniam. Tunc enim mel quia sua acri substantia
tenuat materias, noxium est, cū hæ sint nimis tenues.

Cū uerò materia largior in pulmone, uel thorace
collecta, est tergēda, & tenuanda, & habilis ad expui
tionē reddēda, mel miscendū, quod prædicta præstat, &
præterea dormire facit: si ambo scopi concurrant, mel,
& sapa miscenda. Datur autem drachma una, aut plus
minus, si affectus postulat, ore retinetur, & quantū eius
est, salua solutum cum ea paulatim deglutitur. Si autem
per id naturæ impetū uis sistere, & sanguinis reiectio
nem à uisceribus thoracis, cuique huius libræ miscebis,
acacie rubræ, hypocisthidos, myrrhæ, croci, balaustij.
ana drachmā unam: tramich drachmas quatuor, utere.
Sunt qui diacodym simplex loco mellis coquant, cum
penidijs, alijs cum saccharo. Vbi autem affectus magno
perē calidus est, ac mordax, sit ex capitibus papaueris
nigri ad quinquaginta, interdum ex albo simul & ni
gro, addendo tunc loco mellis penidia, aut saccharum.

Ecleg

Eclegma hoc viribus & vtendi modo cōuenit cum papauerino. Est autē scriptū à Galeno lib. 7. c. ph. p. inter arteriacas antidotos, vbi varias eius cōpositiones etiā ab eodē factas describit ad scopos varios: alij enim diacodyū simplex cōponunt ex capitibus papaueris viridibus solis aquæ pluuiæ inditis, & donec intabuerint, coctis: quibus abiectis mel Atticū solum immiscent, percoquuntq; ad spissitudinē mediocrē, quæ lingi possit: quātū autē aquæ, capitū, mellis, pōst dicitur. Alij addūt crocū Ciliciū, succū hypocisthid, & acaciā.

Capitibus papaueris centum viginti, quidam aquæ sextarios viginti infundūt, vt quisq; sextarius capita sex habeat. Alij vt Crito, capitibus octingentis, sextarios octoginta, vt quisq; sextarius capita decē habeat. Alij sextario capita octo tradūt. Alij sextarijs tribus capita nescio quomodo incoquūt octoginta. Alij vt Heras, his tribus sextarijs capita centū viginti: Galeno autē aqua hæc parcior tam multis capitibus iudicatur. Capita præterea papaueris viridia Andromachus & Heras iniiciunt: capita verò papauerū syluestrium octingēta aquæ sextarijs octoginta Crito coquit ad tertias, exprimit, addit mellis libras decem. Quod si variū magis placet, croci, myrrhæ, hypocisthidos, acaciæ, ana drachmas duodecim, thuris drachmas sex adde cum Critone, quorum nullum addebat Galenus. Heras cōiecta capita in vas fictile aqua pluuiæ triduo macerat, cū croci drach. vna nodulo ligata, coquit ad tertias, tollit ab igni, exprimit, percolat, addit mellis sextarium vnū, coquit in duplici vase ad spissitudinē: tunc addit acaciæ rufæ, succi hypocisthidos ana drachmā vnā. Addūt alij myrrhæ in passo solutæ drachmā vnā: Galeno placet aqua simplicissima, sicq; parat, nullo alio addito. Soranus capitibus centum quinquaginta addit aquæ sextarios viginti, sine maceratione coquit ad dimidias, exprimit

mit, reliquias abijcit, addit mellis sextariū vñū,
& croci, myrrhæ, hypocisthidos, acaciæ, anā
drachmam vnam, obolos tres: quæ linteolo ligā
ta suspendit in lebetē cum melle coquenda. Des
mocrates papaueris syluatici, & quod non seri
tur, capita viridia (quæ *κισυὰς* vocat) semē rubēs,
nondum nigrum habentia, iustæ magnitudinis,
centum viginti in ollam nouam oris lati indita,
aquæ pluuiæ sextarijs tribus vigintiquatuor ho
ras macerat, igne leni coquit, multū exprimit,
addit mellis Attici libras tres: rursus coquit igne
leniori ad mellis Attici nō liquidī spissitudinem,
refrigeratum vase vitreo reponitur. Datur my
stri mensura sub noctem, aut die ore continetur,
donec liquecat: tunc sensim deuoretur. Galenus
autem, vt sequitur, cōposito à se frequenter pro
bato vtēdum censet. Capita papauerum medio
cria decem (nam si grandiora essent, pauciora
inijci oporteret si minora, plura) in aquæ pluuiæ
vel simplicis sextarium vnum, vt Crito: aut ca
pita quindecim in aquæ sextarios duos, vt Sora
nus: aut modo inter vtrunque medio, cap. octo
vel nouem in sextarium vnum conijce, macera si
humidiora & molliora sunt, horas vigintiqua
tuor: si duriora & sicciora, diutius vno die, etiam
ad triduum: quod tempus Heræ est perpetuum.
Multum autem sicca, quia succi modicū habent,
reijce, ac etiam multum humida, præcipuè ex lo
cis humidis & palustribus: quoniam licet mul
tum habent succum, quia tamē crudus est, atque
aquosus, inualidus iudicatur. Finis autem co
ctionis sit, non tertiam aut quartam, aut talem
aliquam partē relinqui, sed cum primū omni
s nō intabuerint, vt eorum succum exprimere pos
sis: superfluum enim est ampliū coquere. Misce
bis verò mellis Attici mensuram dimidiam, &
coques igni fumi experti ad mellis Attici consi
stentiam. Aquam pluuiam quidam deligūt, quia
in

in putridam qualitatem non mutatur: tibi abunde sit fontana, si pluuiialis deest, eaq; pura, & omnis permissionis expers. Fugienda verò quæ per canales plumbeos defertur: facces enim alis quæ plumbi, & vitia in ea resident, vnde & qui sedimentum ipsius biberint, dysentèrici fiunt. Datur dormituris in catarrho acri & tenui ex capite in asperam arteriam, tussis excitante somnum prohibentes. Ad quem conciliandum non modo diacodyon, sed etiam medicamenta quæ opio constant, sæpe coacti damus. Sed tunc diacodyon cum iapa, id est, vino cocto mellis loco, aut cum vino dulci, aut potiùs Thereo Creticove coquendum, & aqua, donec ad dimidias peruenerit. Miscbis etiam glycyrrhizam, aut si desideratur, eius succum ex Creta delatum. Mel autem fugiendū est, quia cum sit naturæ tenuantis, fluxiones ipsas admodum tenues intendit. Si verò multus humor in pulmonem fluxerit, vt is promptè sputo excernatur, diacodyon cum melle vtilius est. Si autem & somnus conciliandus, & sputum æquè prouocandum est, ambo æqualiter miscenda. Si alterum præpolleat, & maiore auxilio ob id egeat, plus eius quod requirit, miscendum.

Mensura verò mediocris est duorum cochlearium iustæ magnitudinis, augendo aut minuendo, pro corporis sumpturi magnitudine, ætate, parte anni, regione: calidioribus, augendo: pro frigidioribus, minuendo. Hæc paulò fusiùs ex Galeni lib. 7. cap. ph. p. tradidi, vt lector intelligat tum variam rationem componendi diacodyon medicis veteribus fuisse, tum quàm fideliter & compendiosè ex Galeni sententia hanc compositionem, variam eius condituram, vires, quantitatem, vtendi tempus, Mesues sit mutuatus.

Diamoron phlegmonas oris partiū, ut columellæ, faucium, & eas à quibus impendet suffocationis

periculum, sanat. Fit autem hoc modo: succi mororum domesticorum, & batimorum ana libra una, & dimidia, cū sapa & mellis ana libra una, igni lento coquantur ad mellis spissitudinem, reponuntur. Simplex hoc fit à quibusdam: ab alijs, præsertim necessitate magna coactis, adduntur aluminis, myrrha, croci, omphacij, ana portiones æquales.

Succus per se incipit pblegmone est melior, quia tunc repellit: alijs eius temporibus cum melle melior, ut etiam digeratur.

Diamoron Nicolaivsu est frequentius, hoc rarius, in gargarizatu cum aqua hordei, vel plantaginis, vel rosarum, vel alia ad oris phlegmonas. De Diamoro Galeni abundè egimus libro quarto nostræ meth. Plegmonæ verò suffocatoria sunt, cynanchæ præsertim, & quæ fauces occupant. Galenus quintam partem mellis miscet mesdiocri, ut sint succi lib. quinq; mellis lib. vna: croci & myrrhæ ana drach. vna & dimidia: omphacy drachma vna. Myrrha, crocus coquunt, prætereà crocus repellit, ut rhus, alumen, omphacium, balaustum, malicorium, flos rosarum, galla, & alia adstringentia, quæ interdum miscet Galenus initio. ut in fine, ad cocta dissoluendum, sapam, nitrum, sulphur.

Dιαιταρρυον, id est, ex nucibus, à Græcis dictum, medicamentum est efficax ad catarrhum acre & tenuem à capite in asperam arteriam, pulmones, thoracem, à quo phlegmone, suffocatio, mors, impendunt. Libræ quatuor succi ex corticibus nucum viridiū, diebus canicularibus extracti, semel seruefiunt: tunc mellis libris duabus additis, coquantur ad mellis crassitiem: idq; medicamentum pueris, mulieribus, & naturā humidis, salubre est. Quod si phlegmones initium, adstringentium aliquid miscendum est, ut rosa, balaustum: si in statu, crocus, & myrrha: si in declinatione, nitrum, & sal ammoniacus, & similia.

Hoc

Hoc diacaryon Galeni inuentum, vires habet easdem cum diamoro ad omnes oris phlegmonas, & cynanchas, sed efficaciores, vt ex Galeno docui li. quarto nostræ meth. in antidotis stomaticis.

- 5 **E** Clegma de scilla, materiam crassam, lentam, coctu[†] difficilem in partibus respiratorijs, expelli facilem strenuè reddit, & natam inde spirandi difficultatem, & thoracis dolorem leuat: recipit succi scillæ, mellis despumati partes conuenientes, coquendas ad eclegmatis consistentiam. Vtere lambendo.

- Huic simile est eclegma Antonij Musæ ex A^z In fine libr. 7. sclepiade, ad crassa, & lenta ex pulmonibus v^z c. pb. p. cuanda, pleuriticis, empyis, asthmaticis, senibus salubra. Scillæ crudæ succum expressum cū meli^z 15 lis Attici eadem mensura prunis incoque. Da mystri mensurâ ante, & post cibum. Sed Mesues meli despumato miscet. Id eclegma calidum siccum 0 ad secundum gradum, incidens, tenuans, tergens potenter, asthmaticis, senibus, & cæteris pituitæ 20 crassæ, lentæ, vel etiam puris copiam in pulmonibus, vel thoracis spatio habentibus. Calidis autem naturâ, vel ex febre nocet. Datur ad drachmas duas ieiunis.

- 25 **E** Clegma ad asthma, & tussim antiquam (humorem enim crassum tenuat) recipit scillæ assatæ drachmas quatuor: radicis ireos drachmas duas: hyssopi, præsij ana drachmam unam: myrrhæ, croci, ana drachmam dimidiam: melle excipe.

- Validissimum est, sed etiam ingratisimū, quia 30 amaris & acribus propè omnibus cōstat, ob quæ multum etiam calet. Multo adhuc fieret valētius, si radicem acri, aut dracontij reciperet, & mellis loco terebinthinam. Validum item & ingratum, ex radice bryoniæ, quod quædam Mesuæ exempla 35 plaria hoc loco etiam habent.

E Clegma ex radice bryoniae idem pollet, eodemq;
modo paratur.

Eius cōpositio est in simplicibus cap. de Bryonia ante descripta, & quanuis in vfu nō sit, digna tamen recipi, præsertim quibus Galliæ partibus scilla desideratur. Nos etiam sæpe ex ari radice, & etiam dracunculi simile eclegma paramus, valentissimum ad hos affectus, vt etiam in simplicibus docet Galenus.

* **E** Clegma sanum & expertum inuenimus ad tussim, 10
raucedinem à frigore, uel pituita crassa thorace, aut pulmone comprehensa: recipit cinnamomi, hyssopi sicci, glycyrrhizæ, ana drachmam dimidiam, zizypha, myxa, ana triginta: uuarum passarum à semine purgarum, ficuum passarum siccarum, dactylorum pinguiū, 15
ana unc. duas: scenigræci drachmas quinque; adianti albi manip. unum: seminum anisi, sceniculi, lini, ireos, calaminthes, ana drachmas quatuor: coque omnia in † aqua ad librarum duarum consumptionem, colatum coque cum penidiorum libris duabus ad mellis crassitudinem, 20
tunc adde nucleorū pincorū depellatorū drach. quinque; amygdalarum mundatarum, glycyrrhizæ, tragacanthi, gummi Arabici, amyli, ana drach. tres: ireos drach. duas. Misce omnia probe, donec albū fiat medicamentū. Datur à drach. quinque; ad drach. decem, & lambendo sumitur. 25

Hoc eclegma idem potest quod est scilla, & pino: sed potentiū incidit, tenuat, terget: est etiam gratius, minusq; calidum & siccum est, vt in fine primi gradus. Has autem vires habet à substantiæ tenuitate adianti, ficuum: & etiam calidorum, cinnamomi, hyssopi, ireos, sed à frigidis, vel temperatis fractorum. Ad drachmas quatuor dedisse sufficit, si febris abest, & cœli caliditas, nec sumptus rus calido sit temperamento.

Ecleg

E Clegma ex pulmone uulpis, ad phthisin, recipit *
 pulmonis uulpis siccati, succi glycyrrhizæ, adian-
 ti albi, seminis fœniculi, ana drachmas tres: confice cum
 saccharo in † aqua sufficienti cocto. Cum succo autem † bipimelle
 5 myrtino confectum ualentius roborat. soluto, &

Id ex Mesuæ practicæ cap. de phthisi huc tran-
 stuli. Nicolaus Florentinus lib. 3. cap. de cathar-
 ro, & coryza idem ad verbum mutantur: hodie
 autem fit cum melle, licet Mesues, & Auic. cum
 10 saccharo parari imperent. Eius loco datur pul-
 uis pulmonis cum saccharo rosato.

Eclegma de alijs Mesuæ in praxi cap. de tussi
 humida, recipit alliorum purgatorum libram
 dimidiam: coque exquisitè in aqua cui cicer &
 15 hyssopus sicca antè sint incocta. Hæc allia tere,
 cerne: hanc medullam percoque igni lento ad
 eclegmatis consistentiam, cum mellis & butyri
 ana vnc. sex.

E Clegma phthisicis saluberrimum, sed etiam hec-
 20 tis & aliter consumptis, pure & sanie pulmones
 purgat, & tussim lenit: recipit autè seminis papaueris
 albi, seminis lini torrefacti, spodij, croci, amygdalarum
 dulcium, ana drach. tres: amyli, tragacanthi, gummi, se-
 minis cydoniorum, seminis citrulli, ana drachmas sex:
 25 seminis nasturtij torrefacti, amygdalarum amararū, fa-
 barum, ana drachmam unam & dimidiam: penidiorum
 drachmas sexaginta. Hæ aqua fontanâ dissolutæ co-
 quantur, deinde cætera misceantur. Dantur drachmæ
 duæ cum hydromelite.

30 Vellem nasturtium, & amygdalas amaras tol-
 li, si hectica adest, & hydromeli valde aquosum
 propinari.

E Clegma de amygdalis ad intemperiem multum sic-
 cam pulmonis & thoracis, & tussim inde siccam,
 recipit

recipit amygdalarum dulcium & amararum, seminis li-
ni torrefacti, nucleorum pineorum, anisi, tragacanthi,
gummi Arabici sicci, & radices glycyrrhizæ, ana dra-
chmam unam & dimidiam: sacchari, peridiorum, ana
drach. tres: excipe mellis & succi fœniculi simul cocto
rum quantitate sufficienti.

† **E** Clegma ex pineis nucleis, tuſim antiquam, ſputum
glutinoſum, aſthma, & ſpirandi ex partium ſpiri-
taliū anguſtia difficultatem iuuat: recipit uerò nucleo-
rum pineorum drachmas triginta: amygdalarum dul- 10
cium, auellandarum aſſatarum, tragacanthi, gummi Ara-
bici, glycyrrhizæ, & ſucci ipſius amyli, adiāti albi, rad.
ireos, ana drach. quatuor, carnis dactylorum ſulueorum
drach, trigintaquinque: amygdalarum amararum dra-
chmas tres: ſapæ, uuarum paſſarum, ſacchari albi, buty- 15
ri recentis, ana drach. quatuor, mellis q. ſ. ſuue uelut lam-
bendo unc. unam.

Eius eclegmatis ſemuncia ore contenta, paulatim deglutita, portione ſui liquidiore in pulmo-
nes deerrat, pituitamq; multam, craſſam, lentam 20
incidit: tenuat, terget: ob id habilem expui reddit,
ac etiam pus. Quapropter pulmonis & thoracis
affectus ab illorum quantitate, vel qualitate na-
tos curat, ut empyema, aſthma, ſpirandi difficul-
tatem ob plenas pure vel pituita aſperas, arterias, 25
& pulmōnis carnes: peripneumoniam quoq; &
pleuritidē inuat declināte iam febre: caſſificat enim
ad primū gradū, & ſiccāt. Præſtātius autē multo
fiat (ut dixi) ſi apozemate thoracico diluatur, vel
piſſana vulgarī, aut decocto ordeī, vel braſſicæ, 30
vel ſimili, vel hydromelite, vel oxymelite, niſi
ſi vlcus aut tuſſis adſit. Mel tabarzet album po-
tiūs, quā cū Manard. ſuccus ipſe, ex quo per co-
cturam fit ſaccharū: quod ſi album eſt, tabarzet
quoq;

quoq; vocāt. Serapio conficit cum melle. Farina etiam seminis lini torrefacti vel non tosti, cum melle, optimum est eclegma tussi puerorum.

Hæc eclegmata quæ etiam inuicē misceri possunt, pro scopis medici varijs, hodie magna parte interciderunt, & ex hypoglottide alba, saccharo Cando, electario diatragacanthi, & syrup. puls monicis, & thoracicis è re nata fiunt à medicis, fortè, quòd antiquata hæc vires suas & saporis gratiam amittūt, vel quod cōpositis non fidunt. Eclegma de alijs, brassica, radice ari, dracunculi, ireos, & alijs multis fieri possunt, quorum quædam in Nicolai antidotis postea describemus.

SECTIO QVARTA DE

15

DE COCTIS, ET INFUSIS.

20

Ac sectione quarta decoctorum, & infusorum differentias, quomodo in superioribus, ordine describemus.

Apozema, id est, seruesfactum & decoctum, fit ex plantarum partibus, precipuè radicibus, folijs, surculis, floribus, fructibus, seminibus, corticibus, lignis, interdum etiam succis, rarò ex liquoribus, gummis, resinis, rarò item ex animalium partibus, rarissimè ex terreis, & metallicis corporibus. Coquuntur autem hæc, nunc ex aqua, tum simpliciter, qualis fontana, pluuia: tum medicamentosa, qualis ex plantis destillata, marina, salsa, sulphureosa, aluminosa, bituminosa: nunc ex alio humore, vt lixiuio, vino, aceto, lacte sero, vel quouis: in quem tamen hæc medicamenta vires suas deponant, & humoris illius facultatum aliquid assumant, quauis magna parte absoluta coctione
exp

exprimantur, ac mox ceu inutilia abijciantur. Exprimuntur autem horum quædam valenter, alia clementer, alia ne tantillum quidem, pro rerum coctarum & humoris in quo incocta sunt natura & vario medici scopo, vt interim taceā colorum differentias, & coctionum, & cōtusionum. Quæ enim liquida malumus & parum valētia, parum diu cocta, non contusa colodensio, nulla aut minima expressione excipimus. Cōtrā verò quæ crassa glutinosa appetimus, diu cocta, probè contusa propemodum tota per colum rarum vel trāsmitimus, vel exprimimus. Coquūtur quoque nonnulla multum, alia parum, alia mediocriter, non modò ob coquendorum naturam, vt in libro secundo de præparationibus medicamentorum ad pharmacopœos scribimus, sed ob medicamenti constituendi formam, & indicationes varias. Infunduntur, seu macerantur eadem humore similibus, sed ferè calfacto cineribus calidis, vel sole, vt medicamenti vires promptius, & valentiùs trahatur: quanquàm infusio imbecillius eas ad se alligat, quam coctio: ob id diutiùs fit, & sæpe leui coctione adsoluitur. Infusa item colantur: sine expressione quidem imbecilliora sunt, sed tenuiora, & iucundiora: cum expressione autem valentius, contrā.

Apozema adianti albi sanguinem à mistis ipsi purgat, clarūq; reddit, ardoremq; ipsius, ac bilis flauæ compescit. Adianti albi unc. unam & dimidiā: sumariæ unc. unā: lupi salictarij, uiolarum siccarū ana drach. octo: pruna quadraginta: zizipha uiginti: coque libris tribus aquæ igni lento ad duarū librarum cōsumptionē, tunc adde cassiæ fistule purgatæ uncias tres: tamarindorum uncias duas, mannæ unciam unam: rhabarbari boni drachmas tres: frica manibus,

et colu. Datur mane. Interdum loco aquæ, coquantur hæc in feri lactis caprimi libris quatuor.

Horum apozematum multa aluum subducunt, quædam leniendo, alia comprimendo: sunt etiam quæ attrahendo. Ob id autem quod parum sunt iucunda, propter crassitiem, & nigrorem, quoddque parum diu, vt ad triduum, seruari possunt, præsertim aëre calido, parari hæc desiesunt. Coquantur autem nunc frequenter sine cassia, & tamar Indis, & id genus alijs. Huius dari possunt vnciæ sex.

Aqua fructuum sanguinis, et bilis flauæ feruorem Areprimit, sanguinem clarum facit, bilem clementer educit: pruna quadraginta, myxa, zizypha ana triginta, tamar Indorum unc. duas, cassiæ fistulæ unc. tres, manne unciam unam. Fiat ut diximus.

Proximum hoc superiori est vt materia, sic vis ribus. Est tamen illud ob rhabarbarū, fumariam, adiantum paulò purgantius.

Decoctum fumarie sanguinem bile flaua, et adustis humoribus purgat, mundumq; reddit: hepatis obstructionem aperit, ac inde natum icterum sanat: recipit succi cichorii, intybi, lupi, buglosi ana uncias quatuor, succi fumarie unciam unam et dimidiā: quibus coctis et purgatis, adde myrobalanorum flauarum, et indarum ana drachmas duas, passerum purgatarum tritarum unciam unam, tamar Indorum uncias tres. Fiat syrupus ut diximus.

Syrupus fumarie prædictus in usu est huius loco, vt syrupus thymī, stœchados, eupatori, epithymī loco decocti eorum mox scribendi.

Decoctum thymī phlegmagogum, ob id senibus, et aliter pituitosis salubre, uentriculum firmat, coctionem iuuat, flatu a uisceribus, et hypochondrijs dissol

diffoluit: recipit thymi, cassuthæ, hyssopi ana unciam unam: passerum purgatarum drachmas viginti: cepularum emblicarum ana unciam unam: turbith drachmas quatuor: stœchados, polypodij ana drachmas quinque: eupatorij, absinthij, anisi, dauci ana drach. tres: radicum apij, fœniculi ana drachmas septem: coque omnia in libris tribus aque ad librarum duarum consumptionem, cola: adde colato turbith, agarici ana drachmam unam, zingiberis drachmam dimidiam, macerati noctem sine, postridie cola, & utere.

DEcoctum myrobalanorum bilem utranque, & pituitam purgans, recipit myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum ana unciam unam, tamar Indorum unciam unam & dimidiam, fumariæ drachmas octo, absinthij drachmas duas, pruna triginta, passerum purgatarum unciam unam, coque in libris tribus aque ad duarum librarum consumptionem, reliquæ libræ dimidio, uel circiter, adde cassiæ uncias duas, cum imbecillum uoles medicamentum: cum autem ualentius, cassiæ fistule unc. unam, turbith, agarici ana drach. dimidiam. Præstantius fiet, si cum aqua casei coquantur.

DEcoctum stœchados confert pituitosis affectibus, ut febribus quotidianis, iuncturarum & nervorum dolori, & frigide intemperiei: recipit stœchados, origani ana drachmas quatuor, seminis apij, fœniculi, eupatorij ana drachmas tres, schoenanthi, hyssopi ana drachmas duas, passerum purgatarum drachmas octo, turbith albi arundinacei drachmas quatuor, coque & utere.

DEcoctum eupatorij hepatis, & lienis obstructiōnem, & inde nascentes dolores, & febres compositas

positas iuuat: recipit eupatorii, absinthij, asari, spicæ,
 adjanti albi, tcyperi rhabarbari, fumarie, † spinæ albæ † alij Cypri, id
 * Aegyptiæ ana drachmas quatuor, cepularum Indarum, † est, florum li-
 rum ana drach. octo, passarum purgatarum unciam gustri.
 5 unam, coque & utere. † Bedegar.
 * Sucaba.

DEcoctum epithymi atrā bilem uacuat, ob id affe-
 ctibus melancholicis, ut cancro, elephantiasi, &
 ceteris confert: recipit autem myrobalanorū Indarum,
 stoehados, epithymi, passarum purgatarū ana unciam
 10 unam, cepularum, fumarie ana drachmas quatuor, fol-
 liculorum sennæ drachmas octo, polypodij drachmas
 sex, turbith drachmas quatuor, eupatorii drachmas
 quinque: omnia præter epithymum coquantur in aquæ
 15 casei libris tribus, ad duarum librarum cōsumptionem,
 tunc adde epithymum, & semel seruesc: cola, frica in
 eo ellebori nigri drach. unam, agarici drach. dimidiam,
 salis Indi aureum unum, utere.

Vtile in morbo Hispano, & ab eo vlceribus
 20 & doloribus.

Infusum aquæ casei, bilem flauam clementer educen-
 do, sanguinem purgat: recipit foliorum rosarum re-
 centium cōpletarum unc. duas, rhabarbari boni aureum
 unum & dimidium, spicæ drachmam unam & dimi-
 25 diam: rhabarbarum & rosæ parum terantur, & mace-
 rentur per noctem in seri lactis: præsertim caprini lib.
 duabus, cola, propina: penuriā rosarum recentium sit
 interdum ex siccis.

Serum lactis per se sumptum, sanguinem red-
 30 dit puriorem & frigidiorē, quòd acrimonia sua
 subducatur aluum: id multò efficacius præstat mas-
 ceratis in ipso per noctem rosis, lupulo, fumaris,
 sumi & tunc potest vere singulis tribus aut quas-
 tuor matutinis ab vncijs sex ad vncias octo. Si

autem rhabarbarū simul infuderis, pondere sufficienti, vt ad drachmas duas aut tres cum paucis spica, vel schoenantho actionem celerante semel sumpsisse sufficit. Spicam ceu non necessariam, & ingratam tollit Manardus.

Infusum succi herbarum idem potens quod præcedens recipit succocū intybi, lupi, buglosi, purgatorū ana uncias octo, in quibus macera corticum myrobalani flauæ unciam unam, rhabarbari boni drachmas tres, tamarindorum unciam unam & dimidiam, cassiæ fistule uncias tres: fiat ut supra.

Infusum hieræ uentriculum & caput purgat, proinde amborum doloribus etiam assiduis & hemicraniæ confert, ac febribus antiquis: recipit hieræ & aloës ana drachmas quinque, macera decocto eupatorij prædicto ad libram unam, in uase uitreo, in sola dies duodecim aut plures: da singulis matutinis unciam unam, plus minus uti opus erit.

Infusum aliud hieræ purgans humorem crassum & melancholicum, ob id affectibus cerebri melancholicis salubre, recipit hieræ & aloës ana drach. quinque, macera libra una decocti epithymi antè descripti, utere ut priore.

Infusum tertium hieræ phlegmagogum, in aquæ decoctionis thymi libras duas.

Pulvis hieræ picræ Galeni intelligitur, cui aloën prætereā addit, qua ratione Galenus aloës interdum drachmas centū, & centum ac viginti, singulorum aliorū drachmas sex addebat, vt uas lentior esset. Id infusum antiquatis affectibus aliter atq; aliter pro vario scopo factum est utilius, quàm aquæ balnearū naturalis potæ. Decoctum autem cōmune Italis, & Lugdunensib. est ex partibus æqualibus anisi, fœniculi passerum, glycyrrhizæ,

- rhizæ, myxoriū, zizyphoriū enucleatorū, adianti
 albi, prunorū, hordei mundi, quo medicamenta
 purgātia leniendo, cōprimendo, attrahendo dissol-
 uunt, præsertim cœlo, & morbo frigido. Calis-
 do autē utroq; dissoluuntur potius decocto partiū
 æqualiū passarum, glycyrrhizæ, violariū, hordei,
 prunorum enucleatorū, seminum cōmuniū frigi-
 dorum purgatorū, in aqua simplici. In affecti-
 bus verò capitis frigidioribus priori decocto etiā
 10 stœchadum, vel maioranā, vel nucē moschatam
 addimus: thoracis autē hyssopum, dactylos, tra-
 gacanthum, vel adiantum augemus: ventriculi,
 cinnamomū, mentham, absinthiū, mastichen: he-
 patis, eupatoriū, absinthiū: lienis, tamaricē, cap-
 15 pares, aspleniū: renum, & vesicæ, radices quin-
 vreticas, vel semina communia frigida, si calidus
 est affectus: & in alijs partibus similiter ea misce-
 mus decocto, quæ proprietate, & particulari res-
 pectu eas iuuare sunt cōprobata. Delectis tamē
 20 semper his, quæ gustatu sunt gratiora. Loco hor-
 rum decoctorū medicamenta sæpe cū festinan-
 dum est, dissoluuntur aquis destillatis, fœniculi
 maioranæ, chamæpityos, saluiæ, vini in frigidis
 cerebri & neruofarum partium affectibus, aqua
 25 fœniculi, menthæ, absinthij: ventriculi, aqua abs-
 inthij, fumarizæ, eupatoriij, hepatis, aqua cichoriij,
 intybi, & similia in calidis hepatis affectibus,
 aspleniij, tamaricis, cappariū: lienis, aqua hyssopi,
 prasi, scabiosæ, verbenæ: thoracis, & pulmonis,
 30 aqua melissæ, boraginis, buglossi, rosariū cordis.

Decoctū item radicū quin-
 tarū, & cicerum rubrorū saccharatū, aut mellis-
 sum, hepatis, lienis, renum, vesicæ obstructions
 potenter aperit, flatus dissipat, pituitā & humo-
 35 rem melancholicū incidit, & tenuat. Aqua hor-
 dei bilis acrimoniam obtundit, obstructa aperit.
 sudorē mouet, & vrinas, si calida bibatur: aluum
 lenit, sitim sedat, somnum conciliat, si frigida.

Diacassia recipiet succorū uiolæ, betæ, Mercurialis maluæ, muralis herbæ ana quartarium unum, succi absinthij pontici uncias duas: coque cum mellis quantitate sufficienti ad iustam crassitiem, tunc adde medullæ cassiæ libram unam. Vtile catharticū pauperibus, etiam diuitum clysteribus per commodum. Ex succis autem componi malo, quàm harum plantarum decocto.

Diacassia triplex pro enematibus in Dispensario, sine autore certo.

SECTIO QUINTA DE
ANTIDOTIS, QVAE ELECTA-
RIA VOCANT.

10

ELECTARIUM qua forma antidotarium dicitur, compositio scilicet electa aliquot simplicia medicamenta cōprehensid: id quod licet medicamentis omnibus cōpositis cōmune est (omnia enim delectis summa diluenda simplicibus perfectissimis cōponi debent, non adulteratis, aut aliter vitiatis & imperfectis) tamē vt antidotorū genus duplex contractum est vsu neotericorū. Alterū solidū & durum, reliquū molle, nō tamē liquidū. Fit vtrunq; ex pulueribus maximē, ijsq; vel saccharo, vel melle, vel vtroq; cōprehensis, addito etiam melle aëreo, nōnunquam penidijs, quādoq; miua, sapa. Quæ quidē ijs miscentur, non modo vt pulueres per illa cōprehensi facilius deuorentur, sed etiam diutius efficaces serpētur, & vt dulcorētur, præsertim qui sunt gustu ingratiore. Qui enim grati sunt, iusculis inspergi & cōdimēto possunt, & falsis vice sumi, quālia sunt Galeno, diatriōpe pereō, diacalaminthes, & quæ Mesues prima scribit. Possunt tamen hæc etiā iisdem autoribus melle despu

20

25

30

35

despumato excipi, vel etiam Arabum, & neotes-
 riorū more, saccharo in aqua rei propositæ ido-
 nea dissoluto, & ad iustam crassitiem cocto com-
 prehendi, mox cōplanari, & in tabellas solidas,
 nunc quadratas, nunc quadrangulas, sed oblon-
 5 gas, nunc rhomboïdes leuari quas vulgus lozen-
 gas vocat, vt oblongas manum Christi, à digito-
 rum longitudinis forma. Qui verò pulueres sa-
 pore sunt ingrato magis, melle omninò vel sac-
 charo, vel penidijs, vel miua simili sunt dulcoran-
 10 di, siue solidū, siue molle faciendum sit electariū,
 quāuis mel & miua mollibus sint ferè destinata,
 vt saccharū & penidia duris. Sic vt pro vncijs tri-
 bus pulueris aromati, & aliarū specierum tritas-
 15 rum & cretarum, misceatur libra vna, vel mellis,
 vel sacchari, vel vtriusq; ana selibra. Quò autem
 plus horum habet dulcium, min⁹ est efficax, sed
 delicatius: ob id libra sacchari, vt loquuntur, sy-
 rupizati, & perfectè cocti, hodiè vnciam tantū
 20 vnam pulueris specierū tenuissimè triti & creti
 comprehendunt: alij etiam semunciam. sunt qui
 tantū drachmas tres, vel etiam duas: quando
 delicatissimis hominibus scilicet tabellas solidas
 paramus. Creti addo propter amygdalas & se-
 25 mina alia gummi, quæ cū cribrari nequeant,
 non æstimantur: ob id in diatragacantho Nicolai
 quia pauca sunt creta, vncias tres pulueris mis-
 cem⁹ vni libræ sacchari, licet gummi aqua vio-
 larum vel alia scopo idonea melius dissoluantur.
 30 Quæ verò electaria mollia tam grata palato q̃
 ingrata paramus, mellis despumati libra vna, &
 pulueris specierū tribus vncijs, omninò tempera-
 mus apud Mesuen & alios, nisi in alicuius gratiā
 aut mel augemus, aut puluerem etiam vnciā vnā
 35 minimus, cuius quātō plus habet medicamētū,
 tantō est valentius, cū vis eius omnis à puluere
 pendeat, cuius parua quātitas mellis, aut sacchari
 copiā obtunditur. Molle autē sicco est efficacius,

quia pulueris plus capit, melius feruet, ægrè expi-
 rat, pròptius in corpus distribuitur. Quapropter
 vini libræ sacchari parum coctæ sunt qui miscent
 hodie rhabbarbari pulueris, vel alterius vncias qua-
 tuor, quinq; sex, palati voluptate vtcunq; negle-
 cta, quādo parū diu feruare libet, ac paucis tabel-
 lis magis medicamentosis æger gaudet potius,
 quā multis minùs efficacibus. Id quod in electa-
 rijs quoq; mollibus quidam hodie etiam faciūt.
 Nec fortasse alienum à ratione est, quòd hodie sic-
 co electario, quā humido minùs puluerum mis-
 scemus, quòd in subiecto sicco valentiores appa-
 reant, præsertim cū maxima ex parte potentiā
 sint calidi. Sunt autē qui pulueres electarijs vtrius-
 que parciùs misceant, non de palato agrorum sol-
 liciti, sed sumptum fugientes, præcipuè cū pul-
 uis preciosus est, vt in electarijs cardiacis. Quam
 rem à medicis animaduerti quā diligentissimè
 vellem. Alij preciosa medicamenta pondere medi-
 co appendunt, alia viliora pondere (quod medicū
 quoq; sed grossum vocant) tam graui tamen, vt
 vncijs suis duodecim (quor libra medica comple-
 ctitur) æquet pondus vnciarū sexdecim, quor li-
 bra mercatoria & negotiatoria continet. Nec des-
 sunt qui drach. nouem vnc. habet; & octo his pre-
 ciosa, illis vilia appendentes, hoc se modo compo-
 sitioni satisfecisse rati. Quam verò differentiam
 Arabistarum vulgus inter confectionem, hoc est,
 compositionem, omni composito medicamento
 conuenientem, & electarium sunt commenti, non
 seruanti ipsi perpetuò, vt illa solum sit electarium
 solidū: electariū verò latiùs pateat, & etiā molle
 comprehendat. Quam nominum confusionē pla-
 nè indicabat. Mesuæ interpres, confectionē de bac-
 cis lauri, confectionem alcermes, confectionem pi-
 lularum talium & talium, & alibi saepe. Sed hæc
 nominum portenta ex Mesuè de industria sustuli-
 mus, vt facie paulò tersiore lectorem magis allu-
 ciat,

ciat, & contentum reddat. Nec tantum dulcia, &
 amara sunt electaria, sed etiam acida, vt diaprū,
 diatamar Indorum Nicolai, & quouis sapore præ
 dita inueniuntur. Sed ad hos sapes duos, dulcem
 5 & amaram, tanquam ad gratum, & ingratum
 Mesues reduxit, quomodò & odorum species om
 nes (quæ Galeno tot sunt, quot saporum sed
 non omnes nominatæ) ad suaueolens, & graueo
 lens, seu odorem gratum, & ingratum reduxe
 10 runt maiores nostri. Nec omittendum est, quod
 ceteris paribus electarium molle est, valentius
 est sicco: hoc est, si pondus idem specierum libra
 mellis ad molle, libra sacchari ad durum acceper
 rit, potentiùs ager molle, quàm siccum, etiam si
 15 mox à componendo vtrunq; sumatur. Quia de
 causa hieram mettitam potentiùs purgare cõsue
 rit Gale. lib. septimo methodi. Sed si vtrunq; serue
 tur, quod dicimus apparebit euidentius: nam ele
 ctaria sicca initio sunt valentiora, & quo diutiùs
 20 seruantur, quia vis eorum promptius exhalat ex
 corpore tabellarū tenui, eò imbeciliora euadunt.
 Mollia contra tẽpore in se mutuo agentibus ipsis
 simplicibus & patiẽtibus à suo calore natiuo, tan
 dẽ coquuntur illa sua velut fermentatione, tanta
 25 rum virium, vt medicamentū vires acquirat, non
 modo his quas recẽs habebat cõtrarias, sed à sim
 plicium omniū viribus diuersas, vnā scilicet velut
 specificā formam nouā adeptum: id quod theria
 ce, & opiata multa alia medicamenta Sole clariùs
 30 ostendūt, quæ mox vt sunt composita, tam valen
 tis habent opij, & aliorum refrigerantū vires, vt
 stupefaciant, & tanquàm partes mortificent: vbi
 verò possit menses aut annos coctionẽ acceperunt,
 nunc celeriore, vt si optimum recepit cinnamo
 35 mum theriace, nunc tardiore, si deterius, nam ca
 lesfaciunt, & quò diutiùs seruata sunt viribus inte
 gris, eò calidiora euadunt, & suā velut florentem
 ætatẽ ostentant. Tuncq; non modò calefaciunt pro

simplicium suorum ratione, sed etiam valentiùs, & facultatem sortiuntur à forma acquisititia nouam: vt cum ex maza feruendo euasit fermētum, vires à maza diuersas omninò nanciscitur, & ex vino acetū, & ex vino nouo vinum idem vetus: id quod Galenus in theriaca abundè docuit, & in Antidoto Philonis libro methodi medendi.

Vt molle item electarium sicco sit præstantius (nisi quando potentiùs siccandum) non mediocriter facit promptior ipsius in corpus distributio. Vt enim potu quàm cibo impleri est facilius, sic medicamenta quantò læuiùs trita sunt & liquidiora, tantò celerius in corpus rapiuntur: tamen pro cuiusq; palato nunc illud, nunc hoc sumendum est, nisi aliud intercedat, quod vnum altero reddat vtilius. Electaria autem tam solida, quàm mollia non purgatoria, sumantur horis duabus ante cibum, si apparare humores expulsionem, obstructions liberare, vrinas, aut menses, aut sudores mouere, crudos in corporis habitu succos coquere debent: horis quoq; duabus ante cenam sumi possunt: quæ verò coctionem iuuant, partes nutritorias roborant, aut etiam cor, illa mox antè vel post, vel etiam inter epulas sumi possunt, vti & analeptica inter cibos ferè sumuntur. Quæ alimènti in corpus distributionem iuuant, absoluta in ventriculo coctione. Id quod ex cibi ingesti quantitate, qualitate, & tempore coniectabis: adhæc ventriculi coctricis robore aut imbecillitate consueta: adhæc ructu nullam alimènti prioris qualitatem referente, ventriculi tumore iam submisso, & noui alimènti appetentiâ. Quæ cerebrū roborant mox à cibo, vti quæ os ventriculi respiciūt: simul enim cū vapore ex alimentis elato, vis medicamenti sursum tollitur. Cerebrum autem roborantiâ quidam exhibent horis duabus à cena: quæ appetentiam inuitant, paulò ante cibum: quæ flatus dissipant, cruditates & obstructions corripunt,

rigunt, ventriculo vacuo tribus aut quatuor ho-
 ris ante cibum: quæ coctionem iuuat, etiam inter
 epulas, & paulò antè, aut paulò post cibum, aut
 etiam mox à cibo, sed cardiaca ore tenenda. Quæ
 5 item hypnotica sunt, paulò post coenam, horâ sci-
 licet quâ ager per sanitatem dormire consuevit,
 sumenda sunt eadē stupefacientia, si ad dolorē se-
 dandū, aut sanguinē sistendum, datur horis qua-
 tuor, quinq; ante cibū stomacho vacuo. Purgans
 10 tia verò manè horis duabus, tribus, quatuor ante
 cibū, pro medicamēti viribus tardis, celeribus, &
 corporis humore multo, paucō, crasso, tenui, leni
 to, liquido, plenī natura & morbi tēperie. Ad an-
 num seruari possunt: sed electarium quo vtuntur
 15 Reges, ad dies tantū viginti, aut triginta. nam
 rancescit facilē. Pulueres autem miscendi mellī
 vel saccharo modicē refrigeratis, non autem
 multū adhuc calentibus, nam aromatum vires
 calor dissipat.

20

ELECTARIA GVSTATV

IVCVNDA, TRIGIN=

T A S E X.

25

LECTARIVM de aromatibus Galeno ad-
 scriptum, ad uentriculi, & hepatis affe-
 ctus frigidos, ex pituita crassa & flatibus
 natos efficax: flatus enim dissipat, coctio-
 nem iuuat: ob id acidus ructus, nauseam, cibi fastidium
 30 compefcit, colorem cuti floridum affert, canitiem tar-
 dat, oris & sudoris odorem commendat: sed hepar &
 renes immodicē calfacit, ac inde semen & uenerem pro-
 mouet. Recipit autem ligni aloës crudi, rosarum ana au-
 reos quatuor, galliæ moschatæ, macis, doronici, pipe-
 35 ris longi, nucis moschatæ, menthæ, siccæ, spice nardi,

castia, mastiches, cinnamomi, caryophyllorum, asari
ana aureos tres: croci, cardamomi maioris & minoris,
trium santalorum, rhabarbari, costi, cubebæ, zingiberis, seminis foeniculi, & anisi, & hygustici ana aureos duos, sacchari uncias sex, miuæ aromaticæ uncias
duodecim, mellis despumati, quantum sufficit. Datur à
drachmis duabus usq; ad aureos sex.

Hoc medicamentum ex aromatum catalogo
commistum (vnde nomen habet) valenter calfas
cit, leniter adstringit: in usu esse desinit: neque igna
uum fuerit, etiam si componatur absque cinnamomo, vel calamo aromatico, cardamomo, semine libistyci, simplicibus etiam hodie in Gallia des
sideratis, atque etiam sine reliquorum bona parte, quando singula propè idem pollent: calfas
ciunt enim, tenuant, incidunt, tergent: quædam
adhuc leniter adstringendo roborant. Hoc antidorum non esse Galeni apertè declarant galliamoschata, nux moschata, macis, doricum, caryophylla, santala, rhabarbarum, cubebæ, miua
aromatica, omnia Galeno ignota, & sacchari
usus infrequens, etiam si non id modò, sed alia
non pauca tam simplicia, quàm composita Galeno, vel ignota, vel indicta Mesues ex Galeno
citet, nisi fortasse antidotarium aliquod falso Galeni titulo circumlatum viderit Mesues, & præter
eum Auicennas, & Nicolaus medicus Salernitanus in Antidotario suo tum magno, tum paruo
Galenum persæpe citantes autorem compositionum ipsi indictarum. Quanquàm certum esse
magnum aliquod Antidotarium à Galeno scriptum, nondum tamen Latinitate donatum as
firmet Christophorus Georgius Florentinus: quod falsum esse præter dicta facile conuincit, quòd eius nusquam Galenus meminit, nec in pu
mero

mero, nec in ordine librorum suorum, nec libris duobus de Antidotis, homo alias eius rei studiosus maximè. Rhabarbarum huic inest parcius, quam ut purgare possit.

- 5 **E**lectarium ex gemmis ad frigidos affectus cerebri, cordis uentriculi, hepatis, uteri, efficacissimū: nam melancholicos sine causa manifesta tristes, timidos, solitarios iuuat, exhilarat, ad mores probos inuitat: emendat cordis tremorem, syncopen: uentriculum à
 10 frigida intemperie imbecillum roborat, & coctione tum eius, tum hepatis meliore reddita, corpus bene coloratum, & odoratum efficit: ob sumptum. Regibus, & magnatibus magis in usu est. Accipit uero margaritarum albarum drachmas duas: † saphiri, hyacinthi, † Ab his nomē
 15 sardinis, granatorū, smaragdi fragmentorū ana drachmam unam & dimidiam: zedoarie, daronici, corticum citri, macis, seminis ozymi caryophyllati ana drachmas duas: coralli rubri, electri, limature eboris ana
 20 drachmæ unius partes duas: ben albi & rubri, caryophyllorum, zingiberis, piperis longi, spicæ nardi, solij, croci, cardamomi ana drachmam unam: trochiscorum diarhodon, ligni aloës ana drachmas quinque: cinna-
 25 momi, galangæ, zurumbet ana drachmam unam & dimidiam: auri, argenti foliorum ana aureum dimidium: moschi boni, drach. dimidium, ambre drachmas duas.
 Confice cum † melle emblicato & melle rosato colato ana, uel etiam saccharo rosato si solidum facturus es, non molle. Datur ab aurei semisse ad aureum unum cum aqua buglosi, & uino odoro.

† Alij, succo.

- 30 Sic parandum est hoc electariū ad frigidos distarū partium affectus salubre: ad calidos uerò,
 &

& cum febre coniunctos ablatiis aromatibus com-
 ponendum est, nisi datur vt lib. 12. meth. Vinum
 calidum, odorum, tenuium partium in syncope
 etiam cum febre, & à bile flaua stomachum mor-
 dēte: vbi verò succis & spiritibus ob tenuitatem,
 corporis raritatem facile & multum diffilatis sit
 syncope, vti nec vinum tenue, sic neq; hoc electa-
 rium cōuenit, nisi ablatiis aromatibus. Karum est
 in tabernis, & si gemmis his facultas aliqua di-
 ctis partibus roborandis apta insit: optimæ gem-
 mæ sunt læuigandæ, non fragmenta, & rasuræ
 quædam cum veris gemmis solo colore affines,
 & earum vel purgamentum, vel si gignuntur
 in terrâ, & aluntur gemmæ metallorum modò
 (vt chymistis placet) gemmarum sunt velut ru-
 dimentum à natura excoli cœptum, nondum ab-
 solutum. Quauis autem hos gemmarum pulue-
 res Græci veteres nō sumpserint: tamen esse effica-
 ces Arabum experientia probauit, nec à Græco-
 rum placitis abhorret, cum etiam integrum iaspi-
 dem viridem è regione stomachi appensum, robo-
 rare ipsum affirmet Galenus libro nono simpl. &
 margaritæ, & corallium viribus non obscuris va-
 lent. Auri verò & argenti folia, an ad decorē ad-
 dantur tantum, & sumptum, ostentationemq; an
 vires prætereà aliquas medicamento, vt Mesu-
 eus vult, afferant, docui in simplicib. Zurumbet à ze-
 doaria hic separat: id cum desideretur, zedoariæ il-
 li facultate similis duplū est miscendum. Cum em-
 blicas recētes habere non possumus, quarū succo
 pulueres excipias, vt quidā legunt (vt in simplici-
 bus dictū est, & post in conditis dicitur) ex ficcis
 vino vel aqua probè maceratis succum exprime.
 Id electariū ficcū & puluere Parrhisīs hodiè ser-
 uatur: potest tamē cum saccharo in aqua buglossi
 (cui infusa sint myrobalani, emblicæ) solutò per-
 coqui in formā ficcā, & ficcari in offas quadrāgu-
 las, vel rhōboides, vti cū melle in electariū molle.

Electariū ex granis tinctorijs ad cordis palpitatio-
 nē, syncopen, mētis alienationē, seu desipientiā, mor-
 rorem sine causa manifesta: facultates enim nostrū cor-
 pus dispensantes mirificē roborat. Accipit serici succo
 5 granorū tinctoriorū recenter tincti librā unā, succi po-
 morū dulcium, & aquæ rosarum ana librā unā & dimi-
 diam uiginti quatuor horis macerandam: deinde pau-
 lisper his incoquendam, donec liquores isti rubeant.
 Quot expresso & abiecto serico coque cum sacchari
 10 optimi librā una & dimidia ad mellis crassitudinē: ab
 igne depositis, sed adhuc calentibus misce ambre cru-
 de minutim concisæ drach. quatuor: quā liquatā, inijce
 puluerem sequentē, ligni aloës crudi, cinnamomi crassi
 ana drachmas sex, lapidis cyanei loti, & præparati, mar-
 15 garitarum albarū ana drachmas duas, auri boni folio-
 rum drachmam unam, moschi laudatissimi scriptulum
 unū. Datur ab aureo uno ad aureos duos & dimidium.

In simplicibus eadem hæc cōpositio in lapide
 cyaneo a Mesuē describitur, pōderibus errore lis-
 20 brariorum non parum deprauatis. Efficacissima
 multorū etiā Regum ac Reginarū in Gallia testi-
 monio est probata, maximē in quibus vel longo
 morbo fessis, & iam moribundis, vel ab eo reuas-
 lescētibz, natura languet: etiamsi quibuscūq; ma-
 25 ximē improbari audiam, dicentibus coccum ba-
 phicā solūm adstringere, & suo colore rubro sans-
 guinem, & spiritum similitudinis ratione magis
 ad se distrahere, & dissipare, quā cogēdo firmas-
 re: præterea lapidem cyaneū vomitu & deiectioni-
 30 bus purgatoriū, naturā turbare tantū, & humo-
 res melancholicos exagitare, ob quantitatem tam
 exiguam nō vacuare. Quæ obiectio momēti non
 est maioris: quā de rhabarbaro in electario præ-
 cedenti: vtrunq; enim largiore copia sumptū est
 purg

purgatorium, parciore verò, alia sua substantia roborat, purgatrice imbecilla ne mouet quidem corpus vel tantillū. Rationabilius obijceret, hæc purgatoria, cum inferiora sunt ob paucitatem, verti in humorem eum quem attrahere nata sunt. Sed id verum est, ubi sola sumuntur, non castigata aliorum hæc nostra prohibentium mistione, *δια κοκκῶν βαρκῶν* id est, ex granis tinctorijs. Sericum autem rufum & crudum tingitur succo ex granis tinctorijs recentissimis extracto: id triduo siccatum maceratur vno die aquæ rosarum solius lib. tribus, vel aquæ rosarum & succi pomorum dulcium ana libra vna & dimidia, calfacitque modice in vase duplici lauitur, exprimitur, expressus liquor cum sacchari lib. vna & dimidia percoquitur ad mellis crassitiem, aufertur igni, & calido adduntur quæ Mesues docet. Siccum idem medicamentum vsurpari hodie video.

Confectio ligni
aloës.

O Lectarium xylaloës morbos cordis, ventriculi, hepatis frigidos sanat, & partes ipsas roborat. Ob id cordis palpitationem, syncopen sanat: exhilarat, costionem iuuat, ac inde & odore suo halitum oris commendat: accipit autem ligni aloës crudi, rosarum rub. ana drach. octo: caryophyllorum, spicæ nardi, macis, nucis moschatæ, galliæ moschatæ, cubebæ, cardamomi utriusque, mastiches, cinnamonomi, cyperi schœnu anthus, zedoarie, beben albi & rub folij, serici crudi, margaritarum, corallij rub. succini. citri corticū & foliorū, ozymi caryophyllati, sisymbrij aquatici, methæ siccæ, pipæris longi zingiberis, ana drac. quatuor: ambre drac. unā & dimid. moschi scrip. unū: excipe melle emblicarū, & miua aromatizata. Datur à drach. una, ad drach. tres.

O Lect. letificans, Hamech filij Zachariæ ad affectus cordis, ventriculi, hepatis, quas partes etiā roborat, palpitationem, cordis emēdat, ualēter exhilarat, costionem

nem iuuat: proindeq; oris & corporis reliqui odorem commendat, coloremq; uiuidum facit: accipit uerò rosarum, ligni aloës, ana drach. sex: macis, nucis moschatæ, galliæ moschatæ, cardamomi utriusque, ana drach. 5 duas, cinnamomi, croci, ana drac. duas & semiss. cyperi drach. quinque: caryophyl. mastiches, spica nardi, asari, ana drac. tres. Excipe melle emblicarū: aromatiza moschi granis quindecim. Datur à drac. una, ad drac. tres.

Lætificās compositio hæc apud Rasin (quem 10 Hamech filium Zachariæ vocatum quidam uolunt) est lib. 5. continentis, quibusdam tamen mutatis: alia eidem lib. 9. ad Alinās. cap. de melancholia, multò præstātor ista: alia etiā Mes. cap. de melancholia: alia Mes. & Nicolao ex Gal. (quo tamē 15 lib. nondum legi) citata: alia deniq; Nicolao Salernitanis vsu frequens. Hic uerò descripta, quamquam in vsu non sit, tamen ad ea quæ pollicetur est efficax: harum omniū loco frequentius vsu est elect. lætificans Conciliatoris differentia. 196.

20 **E**lect. ex citro, cor & uentriculum roborat, coctio- nem iuuat, oris halitū cōmendat, flatu crassos dissipat: accipit autem corticum citri aureos uiginti: caryo- phyl. ligni aloës, cinnamomi, macis, galangæ ana drach. 25 duas: cardamomi, zingiberis ana drac. unam: moschi drac. quinque: melle excipitur. Datur ad unc. quinque.

In vsu non est, sed cortex citri saccharo tum li- quido, tum sicco conditus, ad cordis & uentriculi robur, & coctionem probiorem diligenter man- ditur per se, vel alijs mistus: odore. n. aromatico 30 & calore mediocri, & tota sua substantia dictis partibus confert: huncq; sicci loco miscere præ- senti compositioni, ut sit suauior, nec minus effi- cax, præstiterit Moschi largior quantitas hinc est: suffecerit. n. scrip. dimid. Adhæc in dosi pro unc. 35 quinque legerem drach. 5.

Elect

† **E**lect. dulce ex moscho, ad frigidos cerebri affectus sine febre, melancholiam & ei connatā tristitiam sine causa manifesta, uertiginē, epilepsiā, paraly sin, oris torturā, seu spasmus ^{xviii}, cordis palpitatiōē, pulmonis affectus, & spirandi difficultatē. Accipit autem croci, daronici, zedoariae, ligni aloës, macis ana drach. duas: margaritarū alb. serici crudi usti, electri, corallij rubri, ana drach. duas & semiss. gallie moschate, ozimi citrati ana drach. duas & semiss. been albi & rubri, folij, spicae nardi, caryophyllorum ana drach. unam: zingiberis, cubebae, piperis longi, ana drach. unam & dimidiam, moschi scrup. duos. Excipe mellis crudi quadruplo, uase uitreo conde: datur à drach. una ad drach. duas. Amara autem fiet, atq; ad praedicta efficacior, & praeterea uentriculi humores etiam putres potētius absumet, si addantur absinthij, rosarum ana drach. tres, aloës lotae drach. quatuor, castorij, ligustici ana drach. una, cinnamomi drachma una & semis.

Electarium dia moschu dulce, multis in usu est: amarum, ob saporis ingratitudinem, nulli humores ac spiritus tenuat, atque purgat, principesq; partes roborat. Margaritarum, non albarum, sed ambarum quidam legunt: scilicet crassarum, & minutarum, vel integrarum, & perforatarum, quarum crassae & integrae praestantiores sunt. Datur autem manē horis duabus ante cibum: affectibus quoq; cerebri pulmonisq; pituitosis confert, vertigini, paraly si, apoplexiā, epilepsiā, asthmā. Secūda Aētuarij compositio dia moschu viribus eadem cum ista, licet simplicibus multis variet, ut aliorum dia moschu. Iisdem prope simpl. constat elect. ex xylaloë, & idem pro mittit. Mel quadruplum erit, si pul. Creti vnc. tres lib. mellis singulis misceantur: sit autem id
mel

mel purū, aut despumetur. Hodie autem elect. fit solidum ex sacch. cocti lib. vna, & pul. vnc. vna. Confect. testiculorū vulpis incondita reieccimus.

Elect. diagalanga, uentriculi & hepatis intemperiem frigidam sanat: ob id coctionem iuuat, ructus acidus compescit, & flatus crassos potenter dissipat, atque ab eis natas inflationes: oris halitum commendat, ac gigni prohibet: accipit autem galangæ, ligni aloës ana drach. sex: caryophyll. macis, ligustici ana drach. ¹⁰ duas: zingiberis, macropiperis, piperis albi, cinnamomi, calami aromatici ana drach. unam & sem. calaminthes siccæ, menthæ siccæ, cardamomi, sem. apij, fœniculi, cari, anisi ana drach. unam: sacch. albi unc. decem: mellis despumati q. s. Datur à drach. duabus ad aureos duos.

¹⁵ Nunc ferè cum solo saccharo componitur, aut sicca seruatur, per se, aut cum vino decoctionis galangæ horis duabus ante cibum datur: inflationemq; potèter depellit. Vitanda æstas, & calidis naturis, ac morbis. Etiam radix sola hyeme ²⁰ in regione frigida commansa idem præstabit.

Elect. diarhodon commune, uentriculum & hepar roborat, coctionem ob id iuuat, & dolorem horum à calenti & acri, ac mordente bile mitigat: accipit rosarum rub. drach. triginta: trochiscorum diarhodi, trochisc. ex spodio, glycyrrhizæ ana unc. dimid. caryophyllorū, trium santalorū, galliæ moschatæ ana drach. tres: spodij, croci, mastiches, ligni aloës ana drach. duas: asari, spicæ nardi indicæ, macis, cardamomi, sem. portulacæ, lactucæ, sereos, scariolæ, cucumeris, cucurbitæ, ³⁰ melonis, citrulli, margaritarū albæ. ozimi caryophyllati, rasuræ eboris, tragacanthi, gummi Arab. ana drach. unā: caphuræ drach. unā & sem. moschi script. dimid. excipe syr. rosato, & aqua rosarū: datur ad unc. dimid.

Gentili de Fulgineo & eius discipulo Thomæ de Garbo vsurpatis. Alterū est diarhodō Abbas tis à Nicolao descriptum, alijs in vsu. Elect. molle hoc fingere potes solidū pro vario sumētis palato. Sunt qui hoc releuatis à febris biliosis, vt tertianis nothis, esse saluberrimū dicāt, quia totū ventrē inferiōrē, atque adeo renes ipsos roborat, obstructa liberat, intēperie calidā tollit, appetentiā excitat, & sumitur cū aquis destillatis cichorii, eupatorii, &c. pro vario scopo. Si verò magis est refrigerandū, recēs cōponatur, & aromata vel tollantur, vel multū minuātur, vt cum elect. triū santal. facultate multū cōueniat: hic autē syr. seu iulep. rosatus fit ex sacch. clarificato in aqua infusionis rosarū, & aqua rosata: & deinde percocto ad aquarū cōsumptionē, tūcq; reliqua sunt addenda, & fiat cōpositio, vel liquida, vel in bucellas. De hoc syrup. pōst agetur. Alij lib. quinq; aquæ rosarū feruentibus lib. duas rosarū recentū macerant, manibus exprimūt: idem opus iterum & tertio repetunt: deinde cum sacchari clarificati libris quatuor aquā hanc percoquūt in syrupum.

O Elect. aromaticum rosatum, cor, uentriculum roborat, appetentiam excitat, coctionem iuuat, nauſeam & uomitum sedat: uiscerum humiditatem excrementosa absorbit: accipit autem rosarum rubrarum drach. unam & dimid. ligni aloës, macis, galægæ, caryophylli, zingiberis: trochiscorum diarhodon, nucis moschate, galliæ moschate ana drach. duas & dimid. glycyrrhizæ rasæ unc. unam: cinnamomi drach. tres: cardamomi, spicæ nardi ana drach. unā: syrupi rosati & syr. corticis citri quantū sufficit. Sunt qui aromatizant moschi scrip. dimidio. Datur à drach. tribus ad drach. quinq;.

In vsu nō est, licet intēperaturas frigidas efficacius sanat, quā quod sequitur vsu frequētissimū.

Elect

Electarium rosatum Gabrielis, cerebrum, cor, uen-
 triculum, atq; adeo totū uentrē inferiorem roborat,
 appetentiā excitat, coctionē iuuat, uētriculi humiditatē
 excrementosam & ab ea putredinē omnē corrigit: ob
 hac re ualescētib; & imbecillis mirē subuenit: accipit
 uerō rosarū rubrarum drach. quindecim: glycyrrhizæ
 rasæ drach. septē: ligni aloës, santalorum citreorum ana
 drach. tres: cinnamomi drac. quinq;: macis, caryophyl-
 lorū ana drach. duas & semissem: gūmi Arabici, traga-
 canthi ana drach. duas, & scriptula duo: nucis moscha-
 tæ, cardamomi, galangæ ana drach. unam spicæ nardi
 drach. duas: ambre script. duo: moschi scriptulum unū:
 syrupi rosati, & syrupi corticū citri quantū sufficit. † seu iulep.
 salu.

Omnes nutritorias partes, cor, cerebrū robo-
 rat, ventriculi totius & stomachi imbecillitatem
 ab humiditate multa, & ab ea putredinem corri-
 git, appetentiā excitat, coctionem iuuat, cōua-
 lescētib; & debilib; mirē subuenit. Idem
 prōpē pollent apud eundem Mesuen descripta,
 aromaticū minus, stomachicum rosatū, aromati-
 cum moschatū, aromaticum caryophyllatum,
 aromaticum nardinū, & aromaticum Galeno à
 Mesue adscriptū. In usu est frequētissimū, parum
 calet aëre calido, & temperatura calida, tutius est
 prædicto, sed ferē cum saccharo in aqua rosarum
 soluto, forma solida coquitur, sicq; magis calet,
 ac siccatur: delectat tamē, ac iuuat. Melle autē ex-
 ceptum terget quidem magis, sed etiā fit calidius.

Elect. rosatum minus, cor, & uentriculum roborat, o-
 & eorum flatus, & ab his inflationes dissipat: re-
 cipit enim rosarum rubrarū drach. decem: ligni aloës,
 santalorum citreorū, ana drach. duas: cinnamomi unc.
 dimid. mastiches scriptula quatuor: ambre script. duo:
 moschi script. unum: syrup. rosati q. s.

O *Lectarium aromaticum moschatū cerebrum, cor, uentriculum roborat: ob id confert epilepsiae, pal-*
itationi cordis, & syncopae, suffocationi quoque ab
utero: oris odorē cōmendat. Recipit ligni aloës drach.
septem: cinnamomi crassi drach. decem: ambræ drach. 5
tres: moschi script. duo: syrupi rosati q. s.

† *Lect. aromaticū caryophyllatū, cor, uentriculum,*
& reliquum uentrē inferiorē roborat, nauſeam &
uomitum sedat: flatus dissipat, putredinem humorum in
uentriculo arcet: recipit caryophyllorū drach. septem: 10
macis, zedoariae, galangae, fantali citrei, trochiscorum
diarhodon, cinnamomi, ligni aloës, spicae nardi, pipe-
ris longi, cardamomi, ana drachmā unam rosarum unc.
dimid. glycyrrhizae, galliae moschatae, ana drach. duas:
folij, cubebe ana script. duo: ambræ, drach. unam: mo- 15
schi script. dimid. Syr. de citro q. s. Datur à drach. tri-
bus ad drach. quinque.

Quibusdam in vſu est, proximū viribus aro-
 matico Gabrielis prædicto, sed eo calidius: vtens
 dum verò præcipuè cocta & vacuata putri aut 20
 frigida ex dictis partibus materia. Quidam cum
 saccharo in aqua rosarum dissoluto electarium
 formant solidius.

E *Lectarium aromaticum, nardinū, cor, uentriculum,*
bepar, renes, & cætera uiscera roborat, & uesicā: 25
coctionē iuuat, ob id oris, & sudoris odorē cōmendat,
flatus dissipat: tamē ueneris appetitum excitat, respira-
tionē facit liberiorē. Recipit autē spicae nardi drachmas
duas, rosarū rubrarū unc. dimidiā: cubebe, ligni aloës,
macis, caryophyllorū, cinnamomi, folij Indi, anisi, cor= 30
ticum citri, trochiscorum diarhodon, & galliae Sebel-
line ana scriptula quatuor: strobilorum, amygdalorum
excorticatorum ana drach. quinque: gummi Arabici,

trag

Hæc in trochi-
 scis declaratur

tragacanthi ana drach. duas : moschi script. dimidium :
 syrup. rosati q. s.

Elect. diacyminon uentriculū, & uiscera reliqua ca-
 5 lesfacit: coctionē iuuat: flatus in dictis uisceribus na-
 tos dissipat: recipit autē cymini pridie in aceto macerati
 & siccati drach. decē : zingiberis, cinnamomi ana unc.
 dimidia: caryophyllorum, ligni aloës, macis ana drach.
 duas & dimid. galangæ, piperis longi, cardamomi ana
 drach. duas: moschi script. dimid. mellis despumati q. s.

10 Diacyminon Nicolai minoris constat, & vsu
 frequens est, præsertim cum saccharo forma solis-
 da, quia gratus quàm cum melle forma molli-
 cēt inefficacius. Vtrunque flatus à pituita crassa
 aut frigidityte natos dissipat: ob id colicos leuat,
 15 & singultum præfocantem ex plenitudine, præ-
 sertim flatuum crassorū, ructum acidum emen-
 dat obstructa liberat.

Alium electarium diacyminū ad eadem, sed in-
 efficacius: accipit cymini pridie aceto macerati,
 20 & siccati drach. uiginti: zingiberis, thymi ana drach.
 tres: piperis, cinnamomi ana drach. duas: ameos drach.
 unam & dimidiam foliorum rutæ siccorum, nitri rubri
 ana unc. dimidiam: excipe melle despumato.

Hoc affine est diospolitico Galeni, quod co-
 25 ctionē iuuat, flatus dissipat: hypochondria turgi-
 da & inflata cruditate & flatu liberat, si omnia
 tenuissimè trita sint & cribrata: recipit cymini
 Aethiopicī in aceto maximè acri macerati: post
 modicè frixi in vase fictili probè cocto, rutæ mos-
 30 dice siccitatæ, piperis longi, veri & integri vel
 albi ana: nitri dimidium, trita misce, siccis vttere,
 vel melli curiosè despumato misce. Si verò nitri
 par alijs pōdus accepit, & crassius teritur, aluum
 subducit. Diospolites quasi Iouis ciuem dicas,
 vocatur Paulo lib. 7.

Diospoliticum
 lib. 4. sanit. tu.

† **E**lectarium Dianifon, intemperiem frigidam uentri-
culi à pituita cruda, uel etiam flatibus sanat, & tus-
sim diuturnam à frigida causa genitam: recipit anisi dra-
chmas uiginti: glycyrrhizæ, mastiches ana unciam unā:
fœniculi, cari, macis, galangæ, zingiberis, cinnamomi 5
ana drach. quinque: trium piperum, calaminthes, pyre-
thri, casie ana drach. duas: cardamomi, caryophyllorū,
cubebærum, croci, spicæ nardi ana drach. unam & dimi-
diam: sacchari uncias duas: mellis de spumati q. s. Diacy-
mino calidius: cætera idem pollet. 10

* **E**lectarium Diambra, cerebrum, cor, uentriculum,
ac uentrem reliquum inferiorem calfacit & robo-
rat, ex hilarat, coctionem iuuat, affectibus uterimis, & o-
mnibus alijs frigidis prodest, senibus ob id ac mulieri-
bus salubre: recipit uerò cinnamomi, doronici, caryo- 15
phyllorum, macis, nucis moschatæ, folij, galangæ ana
drach. tres: spicæ nardi, cardamomi utriusq; ana drach.
unam: zingiberis drach. unam & dimidiam: santali, ci-
trei, ligni aloës, piperis longi ana drach. duas: ambre au-
reum unum: moschi drach. dimidiam: excipitur syrupo 20
rosato, & aqua rosarū: datur aureis tribus, aut quatuor.

Vel cum sacchari libra vna in aqua rosarum so-
luta, & pulueris vnc. vna fiat electarium solidum
vel ficcum; vt ferè fit. Forma etiam solida cum
saccharo in aqua rosarum soluto paratur, precio- 25
sum est, ac efficacissimum: spiritus & multos, &
puros efficit: calorem natium senibus auget: mu-
lieres ob intemperiem frigidam humidam, steris-
les, reddit fœcundas.

o **E**lectarium de cinnamomo coctionem iuuat, etiam 30
pituitæ putredinem prohibet, distributionem ali-
menti in corpus promouet: recipit cinnamomi subtilis
drachmas quindecim: cinnamomi crassi, cymini, enule
cam

campane ana uncia dimidiam: galange drach. septem:
 caryophyllorum, piperis longi, cardamomi utriusque,
 zingiberis, macis, nucis, moschate, ligni aloës ana
 drach. tres: croci drach. unam: sacchari unc. quinque: mel-
 5 lis despumati q. s. uel sacchari leuissimè triti duplo ad
 pulueres tenuissimos pondere excipiunt, & siccum ser-
 uant. Quidam moschi script. duo miscent puluerando,
 ut cerebrum & cor magis roboret. Datur à drach. una
 ad drachmas duas.

10 Electarium de cinnamomo dulcem pituitam in
 ventriculo, & primis venis coquens, & appetens
 tiam excitans est inusitatum. Dignum tamen in
 vsum recipi, præsertim si puluere illo saccharato
 escæ specierum vocatarum loco condiantur.

15 **E**lectarium de baccis myrti, uentriculum & hepar O
 firmat, eorumq; coctionem iuuat, ob id lienterie &
 dysenterie hepaticæ confert: recipit autem baccarum
 myrti tenuissimè tritarum libram unam: myrobalano-
 rum nigrarum, bellericarum, emblicarum in aqua cydo-
 20 niorum, & uino odorifero semel seruesactarum ana
 drach. septem: seminum anisi, cymini, apij aceto horis
 uigintiquatuor maceratorum, & siccatorum ana dra-
 chmas quinque. Additur id totum electario de aromati-
 bus: excipitur miua aromatizata. Datur cum syrupo
 25 decoctionis cydoniorum.

Electarium diacalaminthe Galeni, humores crassos †
 & lentos tenuat, flatus etiam crassos dissipat: sin-
 gultu inde natu uehementè soluit: coctione & alimenti
 in hepar & corpus reliquū distributione peculiariter,
 iuuat: affectus partiu uentris inferioris frigidos sanat,
 30 & rigores febriu, spine illius: urinas & menses mouet.

Recipit autem calaminthes fluuiialis & montanæ, seseleos, petroselini, ligustici ana drach. sex: zingiberis drachmas tres: seminis apij, summitatum thymi ana drachmas duas: piperis nigri unciam unam & dimidiā: melle despumato excipe: da ad drachmam unam. 5

Hoc etiam Auicēnas s. canone ex Galeno sumptum describit, idem cum Mesue, nisi quod pro thymo miscet xylobalsamum: sed vtrunq; à Galeni diacalaminthe recessit non modò pōdere, sed etiam quod hīc pro pulegio, calamithen fluuialem communi Arabum errore scribit, & zingiber addit: cetera Galeno consentit: vsui est inter dum Italīs. Quod verò Nicolaus describit, hodie magis est in vsu. 10

† **E**lectarium diatrion pepereon commune stomachum & ventrem calfacit, calore suo coctionem iuuat: ob id ructus acidus curat, & compescit dolores ventriculi à pituita multa crassa, cruda: recipit trium piperum ana aureos quinq;: zingiberis thymi, anysi, ana aureos duos: spicæ nardi, amomi ana aureum unum: cassie, asari, enulæ siccæ, seminis apij & seminis seseleos, ana aureum dimidium, melle despumato excipe. Datur à drach. una ad drachmas duas. 15

Hæc compositio ponderibus & multis simplicibus adiectis, quam damnat Gal. à Galenica differt. In vsu est frequēti quibusdam, purgato prius corpore: calida sicca est ad gradum tertium: pituitam crudam & flatum ab ea crassius vacuat, & gigni prohibet. Electaria de cydonijs, pomis, persicis, fructibus ad condita hinc transulimus. 25 30

Diacalaminthe. Anti. diacalaminthe Gal. libro quarto sanitatis tuendæ, coctionem imbecillam iuuat, & alimenti in corpus distributionem, crassa tenuat, lenta incidit & terget, ciet menses & vrinas, flatum dissipat, rigores febrium arcet spinæ illitum. Recipit 35 calamin

calaminthes Cretēsis aut ex regionibus editis, pu
 legij Cretici, petroselini Macedonici, seseleos Mas
 siliēsis ana vnc. duas: sem. apij, cacuminum thymi
 Cretici, vel ex regione alta & sicca ana vnc. quas
 5 tuor: lybistici vnc. sexdecim: piperis grauis vnc.
 quadraginta octo. Quod lignosum est ac durū, ex
 herbis abijce, & folia tenuissima & virentissima,
 & in summis herbis nata accipe. Flores itē, & cū
 his festucas herbarū minutissimas, omnia simul
 10 tundātur, cribētur tenui cribro, vt in totū corpor
 ris habitū maximē digerātur, & citissimē siccū re
 pone, & salis vice vttere in obsonijs: ptissana &
 alijs vice piperis, vel melle optimo curiosē despu
 mato excipe. Mesues ac Nicolaus paucis mutatis
 15 vel adiectis Galenū sequūtur suo diacalamēto,
 & Actuarius, nisi quod pondera multū immutat,
 Ant. dia trion pepereon, Gal. libro quarto sanitas, *Diapipercon.*
 tis tuendæ dandū eis, qui malē coxerūt, ob recens
 vētris frigus, & succū pituitosum, ac cruditatē in
 20 primis venis habentibus: recipit autē trion pepe
 reon ana drach. quinquaginta, anisi Cretici, thym
 i Attici zingiberis non pertusi ana drach. octo.
 Hoc est simplicissimū minimūq; medicamento
 sum, ac ex parū varijs compositum: simplicius ad
 25 huc, si tollas zingiber: compositū magis, si anisi,
 thymi, zingiberis ana drachm. sexdecim misceas.
 Actuarius pondera mutat semen lini addit, melle
 excipit. Alterū medicamētosiū ad fluxiones à cas
 pite in pectus: recipit ammi, seseli, liby sicū, enu
 30 lam, spicā nardi, casia. Qualis propemodū est Mes
 suæ descriptio, nisi amomū, cinnamomū, asarum,
 apij semen reciperet, & pōderibus variaret: melle
 despumato idem excipit. Galenus mellis non
 meminit. Eo adhuc paulō medicamētosiū est
 35 apud Nicolauū, ob additum melanopiper, leucopis
 per, macropiper, marathrum, hyssopum, crocam,
 trochiscos hedicroos, bethonicam, rutam, vt intes
 rim ponderum varietatem omittam.

o **E**lectarium de seminibus coctionem iuuat, obstru-
 ctiones aperit: ob hac lienteriam sanat, & dolo-
 res viscerum a flatibus excitatos placat: recipit semi-
 num, cymini, anisi, foeniculi, cari, dauci, ameos, apij, amo-
 mi, aceto horis uigintiquatuor maceratorum & sicca-
 torum, ana drach. sex. cinnamomi, zingiberis, macropi-
 peris, seseleos, galangae, ana drach. quinque: cardamo-
 mi, spicae nardi, caryophyll. ana drach. quatuor: libysti-
 ci drachmas tres: melle destillato excipiuntur, uel du-
 plo sacchari adiecto puluis fit leuissimus. 19

Omnia loco specierum vulgò dictarum vsur-
 patur, simile vitibus diacymino, sed calidius, ob-
 structaq; valentius aperit: est enim efficacissimū,
 & quibusdam in vsu. Quod à Serapione in An-
 tidotario describitur, parum ab hoc differt: pluris-
 mum autem quod Auicennas describit quinto ca-
 none, vti & quod Galen. & cæteri Græci vocant
δια σπέρματων.

Electarium de prunis vt cætera de fructibus,
 in condita reieciimus. 20

o **E**lectarium Regium, cerebrum, cor, thoracem, uen-
 triculum roborat: strobilorum excorticatorum unc.
 octo: amygdalarum similiter purgatarum unc. sex: sac-
 chari libras quatuor: aquæ rosatæ libram unam & di-
 midiam: olei amygdalarum dulcium recentis, & rosati,
 ana unc. tres: cinnamomi drach. octo & semissem: caryo-
 phyllorum, & santali citrei ana drach. tres: ligni aloës
 drach. quatuor: ambre drac. unā: moschi scrip. dimidiū.

Ab hoc tolle oleū, ne sit vomitoriū si vti libet.

o **E**lectarium Regiū alterū, idem pollet: nam ipsum;
 complet strobilorum excorticatarum unc. sex: a-
 mygdalarum dulcium etiam delibratarum unc. quatuor:
 aquæ rosarum libra una & dimidia: rosarū rubrarum
 uncia

uncia una & dimidia: santalorum citreorum drachmæ tres, & dimidia: sacchari lib. quatuor: ambre drach. unamofchi script. semiss.

Vsui esse potest sublatiſ ſantalſ ferè ingratſ, aromatibꝯ etiam diminutſ, & in eorꝯ loꝯ cum ſemine cucurbitæ & melonꝯ addito, vel alio, pro varijs ſcopis.

Electarium de oxalide Galeno adſcriptꝯ ad in-
temperaturam calidam totius, ut in febre æſtuosa,
10 uel ſolius uentriculi aut hepatis ſyncopem, cordis pal-
pitationem, ebrietatem recipit xylaloës, cubebæ ana un-
ciam dimidiam: roſarꝯ rubrarꝯ, coralli rubri, mar-
garitarꝯ albarꝯ, ſantali citrei, auellane Indicæ,
ana drachmas duas: baccarꝯ oxyacanthæ, ſeminis cî-
15 treoli, ſeminis cucurbitæ, ſem. cucumeris, ana unc. ſe-
miſſ. ſem. oxalidis, ſem. portulacæ, & bugloſi, ana
drachmas tres & ſemiſſem ſpodij, electri, gummi Ara-
bici, tragacanthi ana drachmas tres: boli Armeni drach-
mam unam & ſemiſſem: caphuræ drachmam unam:
20 excipe ſucco citri aut omphacij coctiōe inſpiſſato:
datur à drachmis duabus ad unciam dimidiam cum
aqua frigida.

Galeno id malè tribui indicant ſantala & ca-
phura, & auellana Indica, cubebæ, ſpodium Ara-
25 bum, id eſt, ebur uſtum (nam Græcorꝯ ſpo-
dium, id eſt, cinerula, metallicum eſt excremen-
tum pompholygi congener in corpus non reci-
piendum) margaritæ nuſquam quod ſciam, Gale-
no appellatæ vel uſurpatæ, caphura.

30 ELECTARIA AMARA.

Theriaca antidotus diateſſaron, id eſt, ex quatuor,
ad aſſectꝯ frigidos, tum cerebri, ut epilepſiam, †
paralyſin, ſpaſmũ cynicũ, id eſt, oris torturã: tum uen-
tric

Antiqua & uir-
lis compoſitio.

triculi, ut inflationē, & ab eo dolorem, tardam coctionem: tum deniq; hepatis, ut hydropem: cachexiam, obstructionem: præterea morsui scorpionis, & portioni ueneni cōfert. Recipit autem gentianæ, baccarum lauri, myrrhæ, aristolochiæ rotundæ, singulorum portionem æqualem: trita curiosè omnia melle † despumato excipiuntur. Datur ab aureo dimidio ad aureum unum.

† Mel sit quadruptū ad species hęc, & in similibus.

Theriaca dicitur, quia valet ad morsus ferarum: addito ebore diapente faciunt Absyrus & Vegetius mulomedici, iumentis seruandis saluberrimum: à circumforaneis pro magna theriaca passim venditur.

Triplicem antidotus Sarracenica magna, coctionem uetriculi & hepatis suo calore iuuat, ob id flatus dissipat, humores in uentriculo, & alijs uisceribus putres absumit: oris & corporis reliqui odorē & colorē cōmendat, lassitudinē tollit, sanitatē præsentē tuetur, & morborū generationē prohibet, uenerē auget, hæmorrhoidas sanat. Recipit autē myrobalanorū, cepularum Indarum, emb. bellericarum, citrearū ana drac. quinq; cinnamomi, trium piperū, eryngij, folij, spicæ nardi, cardamomi utriusq; casie, lepidij, cyperi: apij, linguæ auis, caryophyllorū, behen utriusq; zingiberis, ana drach. duas: nucis moschate, macis, sesami excorticati ana drac. tres: amygdalarū ambarū ana drach. quinq; ligni aloës, mastiches, rhabarbari, seminis foeniculi, ana drac. duas: ozimi menthæ siccæ, origani Persici ana drachmā unam & semissem. Myrobalani fricentur cum butyro recentis: ceteræ species cum oleo amygdalino, melle excipiuntur omnia, datur à sesquidrachma ad drachmas tres: addunt aliqui turbith drach. quinq; moschi drach. unius partem quartam, seu grana quindecim.

Tryp

Tryphera Sarracenica Nicolai Gallis est vſi-
tator. Tryphera autem, id eſt, delicatæ dictæ vi-
dentur per antiphrasiſ: ſunt enim ob amaritudi-
nem ingratæ. Arabum inuentum eſſe oſtendunt
5 myrobalani, & alia quædam: alij hominem iue-
nem reddentes interpretantur. Annos duos ſer-
uant: poſſunt cum ſacchari lib. vna in vnciam ſo-
lidum fieri electarium.

10 **T**ryphera antid. moſchate eadem promittit, quæ
prior, ſed imbecillius: recipit uero myrobalano-
rū, cepularū nigrarū, emb. bell. piperis nigri & longi,
zingiberis, caſiæ, ſpicæ nardī, ana drach. quinque: ſeminis
anethi, ſeminis porri, ana drach. duas: ſeminis dauci, ro-
ſarū rubrarū, cinnamomi, nucis moſchate, caryophyl-
15 lorū, ana drach. unā & dimidiā: macis, cardamomi maio-
ris, galangæ, ligni aloës, moſchi, ana drach. unā: ſeminis
naſturtij drach. decem: excipitur melle deſpumato da-
tur à drachmis duabus ad drachmas quatuor: addun-
tur interdum ſcoriæ ferri nutritæ drachmæ due.

20 **T**ryphera antid. Galeni eadem omnino promit-
tit: recipit omnium myrobalanorū ana drachmas
decem: zingiberis & maſtichis, cinnamomi, caryophyl-
lorū ana drachmas ſeptem: galangæ, ſpicæ nardi, aſari,
croci, ſem. fœniculi, aniſi, apij, ameos ana unciam dimi-
25 diam: coſti, piperis nigri & longi, caſiæ ana drachmas
tres: nucis moſchate, cardamomi utriuſque, macis, cala-
mi aromatici, ligni aloës ana drachmas duas: † behen al † alij ſanali.
bi & rubri, rad. piperis, cyperi ana drachmas tres &
ſemiſſem: ambre drachmam unam: moſchi ſcript. unū.
30 fricentur myrobalani cum oleo amygd. dulcium: melle
deſpumato omnia excipiuntur. Scoria ferri in aceto nu-
trita aliquando additur à Galeno ad menſurā omnium,
uel dimidiij. Datur à drachma una ad duas.

Non

Non esse Galeni, indicant simplicia Galeno indicta & incognita, myrobalani, ambra, moschus, galanga, caryophylla, nux moschata, macis.

o **T**Ryphera antid. minor Phenonis, uetriculum, hepares, renes, uesicam roborat: ob id fluorem alui, hæmorrhoidum, mensium, immodicū cohibet, sanguinis corruptionē & cruditates, & in uentriculo putredines humorum emendat, colorem bonū reddit, ac formæ corrumpi cœptæ uitium redimit: accipit autem myrobalanorū cep. ind. beller. embl. nucis moschatae, ana drachmas quinque, nasturtij, asari, origani, persici, piperis, thuris, ameos, zingiberis, fructus tamaricis, spica nardi, schœnu anihūs, cyperi, ana unc. dimidiam: scorix ferri diebus quinque in aceto nutritæ drach. uiginti: myrobalani, assentur in butyro uaccino, & cætera inuoluantur oleo amygdalarum dulciū. aromatizentur moschi drac. una, melle de spumato excipiantur. Post sex menses datur 4 drachmas una, ad drachmas tres.

Ex his omnibus sola ferri scorix & fructus tamaricis apertè adstringunt, spica nardi, & alia quædam imbecilliter. Eademq; multò plus calore suo, & essentix tenuitate menses ac hæmorrhoidas promouerint, quàm adstrictione leuiterint: ob id in hos affectus duos ea omnia tolerem, vel horum partem bonā, neq; solum pondus minuerem. Ad affectus alios frigiditati succedentes, & menses, ut vocant, albos esse possit salubris, non autem ad eos qui calorem sequuntur: nam putredo humorum & formæ corruptio, qualis in elephantiscis, calorem ferè sequitur, rariùs caloris imbecillitatē: licet hac mixture integra mirifice valere ad mensium corruptionem & fluorem eorum, ac hæmorrhoidum immodicum usu suorum affirmet autor Luminaris maioris. Scorix autem in aceto nutritur, dum eo diu maceatur,

ratur, aliquoties mouendo, vt docemus in nutritione lib. 2. pharmacopœiæ.

TRyphera alia minor uentriculum & hepar firmat, lienterix confert & hæmorrhoidibus malignis, & formæ corruptæ. Fit ex myrobal. cepularum Indarum, beller, embl. singularum portione pari: hæ butyro uaccino inuolutæ fricentur, melle emblicarum excipiantur: aromatizetur moscho. Addunt alij, cyperi, thuris, asari, seminis apij & nasturtij, ana scriptulum
10 unum: scorix ferri nutritæ partes.

TRyphera Persica, quod apud Persas experta sit contra febres acutas, intemperix calidam uentriculi, hepatis. Morbis omnibus ex humorum uisione natis confert, in Aestate pestilenti, & Autumno: sitim sedat:
15 icterum calidum ex obstructione sanat, hypochysim à uaporibus biliosis uisui incommodantem discutit. Recipit autem succorum solani, intybi, apij, lupuli, purgatorum, ana libras duas. Quibus immitte uiolarum recentium, aut siccarum libram unam: folliculorum sennæ,
20 uncias duas: agarici, unciam unam, pruna Damascena, quinquaginta: cassuthæ, semunciam: myrobalanorum, cepularum, citrearum, Indarum, frixarum in oleo uiolato, aut amygdalarum dulcium, ana drachmas duas: spicæ nardi, drachmas tres: coque igni prunarum lento, donec
25 nec libra unica supersit: cui iniice epithymi drachmas quadraginta. Myrobalani autem oleo amygdalarum dulcium mersæ, semel feruescant: tollantur ab igne, coquantur. In parte colati dissolue tamar Indorum recentium uncias tres: mannæ fescunciam: pulpæ, cassiæ uncias
30 quatuor: sacchari uiolati uncias duodecim: cola, ut munda sint à seminibus, & alijs: in parte reliqua, & aceti libra una, coque igni lento sacchari albißimi
lib

libras tres. Adde quod prius in succis est dissolutū : misce, percoque ad mellis crassitudinē. Postremò adde paulatim rhabarbari boni uncias duas : myrobalanorū citrearum fescunciam, cepularum & Indarū ana unciam unam : bellericarum, emblicarū ana drachmas quatuor : seminis sumariæ, trochiscorum, diarhodon, macis, mastiches, cubebarum, spodij, santali, citrei, seminum quatuor, ana drachmas duas, & dimidiā : anisi drach. quatuor, spicæ nardi drachmas duas : inuoluantur oleo uiolato, & reponantur uase uitreο. Datur ad unciam cum aqua frigida, & succo intybi, uel solani.

Hæc antidotus tryphera, id est, delicata, vsu rara est, opinor quòd simplicibus multò paucioribus nobis licet affectum idem assequi: præterquàm quòd cōponendi modus & longus est, & negotij plenus. Præterea myrobalanis recentibus caremus, à quibus vis plurima medicamēti expectatur: quanquam & simplicia alia quā plurima recipiat, quæ bilē vtranq; & præcipuè atrā, aut expulsioni apparent, aut etiā trahant, & vacuāt, ut interim taceam mista refrigerantia non pauca, & quædam partibus principibus robur afferentia.

* **D**iacurcuma magna, uentriculi, hepatis, lienis, morbos frigidos, ob id diuturnos, sanat: & quæ his succedunt symptomata, obstructiones, hydropen, cachexiam, colorem corporis fædum, humorum in uentriculo corruptelam, à flatibus crassæ inflationem: dolorem quoq; renum & uesicæ à causa frigida, uel obstructione mitigat, urinamq; prouocat. Recipit autē croci, asari, seminū petroselini, dauci, anisi, apij, ana unc. dimidiā rhabarbari, mei, spicæ nardi, ana drac. sex: costi, myrrhæ, casie, schœnu anthūs, carpobalsami, rubiæ, succi absinthij, succi eupatoriij, olei balsami, ana drach. duas:

cal

calami aromatici, cinnamomi, ana drach. unā & semis.
 scordij, scolopendrij, succi glycyrrhizæ, ana drachmas
 duas & dimid. tragacathi drach. unam: melle de spuma
 to excipitur. Datur à drach. una ad drach. tres.

5 Δι' ἰσχυροῦς Græcis potest vocari: nam curcuma est Arabibus, ἰσχυρόδανον, id est, rubea: alijs placet curcuma esse chelidonium, à cuius colore flauo huic antidoto sit nomen, vel corruptè pro δίαχρος, quem capit largiorem.

10 **D**iacurcuma minor idem pollet, sed imbecillius: Recipit spica nardi, myrrhæ, casia, croci, schœnu anthūs, costi, cinnamomi, ana: melle de spumato excipiuntur.

Hæc ab usu recessit, & quæ maior, & minor,
 15 tam Auicennæ quinto canone, quàm Serapioni in antidotario scribitur.

Diamorusia præstat quæ diacurcuma: nam affectus uentriculi, hepatis, lienis frigidos proindeq;
 chronicos sanat, hydropem, frigidam uentriculi intemperiem, ac inde natam crudorum succorum copiam &
 20 dolorem: recipit autem croci, acori, ana drach. duas: myrrhæ, drach. tres: baccarum lauri, drach. duas & dimid. dauci, cinnamomi, casia, cymini, carmani, carpo- balsami, schœnu anthūs, sem. apij, anisi, cardanomi,
 25 spica nardi, menthæ siccæ, marrubij, ameos, ana drach. unam: costi, triū piperum, ana drach. unā: melle de spumato excipitur. Datur à drach. una ad drach. duas.

Electarium hamorusia dicitur Auic. 5. can. & Serap. in Antidotario.

30 **D**ilacca magna uentriculum & hepar roborat, hepatis obstructions aperit, eius schirrū dissoluit, & ex his nascentē cachexiam & hydropem sanat, urinas mouet, lapidemq; renū & uesicæ frangit: recipit

lacce lote, rhabarbari, ana drach. duas : spice nardi, mastiches, schoenu anthûs, costi, myrrhæ, croci, cinna-
momi, bdellij, seminũ apij, anisi, amcos, foeniculi, succi
absinthij, succi eupatorij, sabinae, asari, aristolochiæ,
gentiane, hyssopi sicca, amygdalarum amararum, ru-
biæ, ana drach. unam & dimidiam, piperis nigri, zim-
giberis, ana drach. unam : myrrham & bdellium uino
infunde, cætera tere, omnia melle despumato excipe.
Dabis ab aureo uno ad aureos duos.

Διακακαμὸν Græcis diceretur : id gummi sæpe ¹⁰
adulteratur, eoq; infectores passim vtütur, sericũ
colore Kermesino tincturi. Hæc tutior est, quam
diacurcuma. Lauada aut hîc lacca decocto schoe-
nu anthûs, & aristolochiæ, vt essentia tenuitate
assumpta valentiâs aperiat, calida pr. gr. sicca se-
cũdo. Cymas, seu summitates schoenu sustuli, q; ¹⁵
hæ cũ floribus sumantur, quibus sunt inferiores.

- o **D**alacca minor, eadem potest, sed inefficaciũs : fit
ex lacce lote, croci, costi, schoenu anthûs, rubiæ,
aristolochiæ longæ, glycyrrhizæ, piperis ana drach. ²⁰
una & dimid. rhabarb. drach. tribus : myrrhæ, bdellij,
ana drach. una, mistis ut in priore.

Dux Actuario describũtur: διὰ λαχάρ duplex,
ex his duabus fere sumpta : vt hæ, & aliorũ alia, ²⁵
ab vsu recesserunt.

- o **E**lect. ex rhabarbaro, obstructions potenter ape-
rit, & inde natos affectus, icterum, febres putridas
etiam inueteratas, formæ corruptionem sanat. Recipit
rhabarbari, succi eupatorij, succi absinthij, ana drach.
quinque: myrrhæ, croci, ana drach. unam : spice nardi, ³⁰
asari, casia, schoenu anthûs, fumarie, sem. anisi, apij,
amygdal. amararum excorticatarum, ana drach. dimi-
diam: melle despumato.

Elect.

Elect. diacoston, obstructa uiscera liberat, & inde O
 natū dolorem mitigat: hydropem gigni cœptum,
 perfici prohibet. Recipit costi amari, casie, cinnamo=
 mi, ana drachmas quinque: asari, drachmas quatuor:
 5 rhabarbari, schœnu anthūs, seminum apiij, anisi, ana
 drachmas tres: croci, aristolochiæ, myrrhæ, ana drach.
 duas: mellis despumati q. s.

Elect. à nobis inuentū, uentericulum & cæt. uiscera O
 roborat, & calfacit: ob id lienteriam, diarrhoeam,
 10 dysenteria hepaticā, & alios dictarum partiū affectus
 frigidos sanat, & immodicā medicamēti purgantis ua=
 cuationem sistit, & hemorrhoidas: flatus quoq; discua=
 tit: recipit ligni aloës, galliæ moschatæ, spicæ nardi, cy=
 peri, calami aromatici, ana drach. duas: cymini Carmeni
 15 aceto uigintiquatuor horis infusi & assati, drach. tres:
 seminis porri torrefacti drach. unā & dimid. emblicarū
 & bell. succo intybi infusarū & tostarū, nucis moscha=
 tæ ana drach. duas & semis. se. nasturtij tostorū drach.
 sex: sem. uuarū drach. quinq;: sem. myrti tenuissimè tri=
 20 torū drach. uiginti sex: balaustij, concharū ustarū, thu=
 ris, fructus tamaricis, ana drach. duas & semis. aneos
 drac. tres. Tere omnia, & frige in uino odorato, & sic=
 ca: frige iterum aquā cydoniorū, aut baccarū myrti, &
 sicca: iterum tere subtilissimè: excipe miuā aromaticā:
 25 dantur drach. tres cum syrupo cydoniorū, aut myrtino.

Elect. alterū confirmans uentericulū, & uiscera aliā O
 roborat, fluore alui à causa calida, uel medicamen=
 to nimis purgante sistit, appetentiā excitat: recipit nu=
 30 cleorū myrti leuissimè tritorū unciam unā & dimidiā:
 rosarū, spodij, rhu, trium piperū, santali, balaustij, gum=
 mi asi, ana drach. unam & dimid. granorum granato=
 rum assatorū drach. septē: coriandri infusi in aceto &

assati unc. semis. feminis rosarum, se. oxalidis, sem. plantaginis, ana drach. duas: trita probè omnia frigrantur ex omphacio, uel succo myrti, & aceto, siccenturq;: excipiantur deinde miuà acetosâ. Dantur drachmæ duæ uel tres cum syrupo cydoniorum acidorum.

E Lect. alkanzi, uentriculum & hepar calfacit, & roborat: ob id appetentiam excitat, coctione iuuat, flatus dissipat, uomitum pituitosum, & ab eo uirium dissolutionem emendat: recipit autem rosarum, costi, spice, ana unc. dimid. florū granati syluestris unc. unâ: nucus moschate, calami aromatici, caryophyllorum, macis, cardamomi, ana drach. tres & semis. zing. drach. duas. myrobal. Indarum, embl. bell. ana drach. sex: granorum myrti lib. unam: balaustij, thuris, corticum citri, fructus tamaricis ana unc. semis. Feruesciât semel omnia in uino generoso antiquo, post siccentur: feruescant deinde semel in succo cydoniorum, exsiccenturq; in uase terreo uitrato: terantur tenuis miuà excipiantur. Dantur drach. tres cum syrupo cydoniorum.

E Lect. ex lasere ad febres antiquas, & circuitu repetentes, ut quartanas quotidianas, somnū grauē, tremorē, uenenosos morsus: recipit liquoris Cyrenæici, pipæris, myrrhæ, foliorum rutæ siccorū, ana unc. dimidiâ: melle despumato excipe. Datur à drachma una ad aureum unum in febre cum oxymelite per horam ante accessionem: contra uenenum, cum uino calido.

Vtile est hoc electarium in declinatione vniuersali quartanæ, horis duabus ante accessione, ad drachmam vnâ & dimidiam cum uino tenui calido, Malo opum Cyrenæicū vulgò, assam aromaticâ (quam dictum beniouin quidam putant) miscere, si proba habetur, quàm Medicam, vel Parthicam virus olentem, ob id assam foetidam

dam vulgò dictam. Proba autē fuerit subrubra,
splendida, myrrham referēs odore, non porrum,
& solutu facilis in album colorem.

- E** Lect. anacardinum ad uentris totius inferioris & ⁺
 1 **C**erebri affectus frigidus, sanguinem reddit purio- ^{Confectio ana-}
 rem, & inde spiritu animali reddito purgatiore & te- ^{cardina.}
 nuiore, sensus omnes, apprehensionem, intellectum, &
 memoriam iuuat, coloremq; uiuidum corpori tribuit.
 Recipit autē piperis nigri & longi, myrobalanorum,
 10 cepularum, embell. bell. Indarum, castorij, ana drachmas
 duas: costi, anacardi, melāthij, sacchari boni, ana drach.
 sex: cyperi drach. quatuor: tere anacardos per se: dein-
 de alia excipe butyro uaccino & melle simul coctis
 portione equali. Datur post sex menses ad drach. duas
 15 cum aqua sceniculi & apij: quo sumpto, uitabis labo-
 rem, iram, coitum, ebrietatem.

- Et cætera immodicè calfacientia & vacuātia,
 quia calidiss. est, solisq; multum frigidis securū.
 20 Nam spiritibus accensis, febres excitat diarias, à
 quibus sæpe transitur in putridas, vel hecéticas:
 ferè autem vsurpatur ad febrem excitandam in
 morbis frigidioribus. Datur autem post sex men-
 ses, cum scilicet vis anacardorum feruendo expis-
 25 rauit, antè nanque vti est periculosum. Ant. dia-
 nacardon Act. ad vertiginosos, comiciales, diffi-
 culter spirantes, & ileosos, menses pellit, incip-
 pientem hydropem, & cachexiam sanat: recipit
 anacardiorum, epithymi, acori, piperis, saxifragæ,
 30 gæ, mastiches, iridis, myrobalani, singulorum
 quadrantem: croci, casia, folij, spicæ nardi, mei,
 agarici, iunci odori, rhei, singulorum fescūciam:
 aloës sextātem, caryophyllorum vnciam vnam:
 mellis quātum erit satis. Mel verò anacardinum,
 id est, cui incocti sunt anacardi recētes & relictū,

usu frequens est, in compositionibus præsertim,
ut post leges.

Hactenus electaria, nunc antidoti opiatæ scribendæ.

† **A**ntidotus Philonis efficacissima, & expertissima
ad sedandos uehementes & lethales partium do-
lores, uentriculi, coli, hypochondriorum, hepatis, lienis,
renum, uteri, excitatos à crudis humoribus, aut flatu cras-
so, aut amborum causa intemperie frigida: ualet etiam ad
suffocationis periculum, singultum uehementem, urinae
difficultatē: ob hæc à morte impendente uindicat. Re-
cipit autem piperis albi, hyoscyami albi, ana drachmas
uiginti: opij drachmas decē: croci drachmas quinque:
spicæ, pyrethri, castorij, ana drachmam unam: mellis
despumati quadruplo omnium excipe: addunt aliqui
moschi scriptulum unum. Datur quantitas ciceris, aut
fabæ parue, cum liquore aliquo conuenienti. 15

Sic Philo medicus Tharsensis præstantissimus
scripsit elegiaco carmine elegantibus, sed ænigmati-
bus de industria obscurato, apud Galenum libro
nono comp. phar. secundum partes: nisi quod eus
phorbium habet, Mesues uero castorium: in cæte-
ris & pōderibus idem sunt. Hoc ferè primū anod-
ynorum antidotorū celebre extitit. Huic autem
quidam ademerūt, alij addiderunt, nonnulli etiam
ponderibus euariantes, magnū fecerūt numerum
antidotorū anodynorum principalium, quæ etiam
antidoti colicæ vocātur, ab affectu maximos do-
lores experiente. Ex aromaticis tamen dictis mes-
dicamentis Philo solam nardum imposuit. Qui
uero illius ætate extiterunt, alius aliud, nonnulli
plura adiecerūt, ut schœnu anthos, casiam, cinnamomum,
amomū, costum: alij loco croci crudos
humores & dispositiones crudas coquentes, alia
etiā coquentia, myrrham, castorium, iniecerunt:
alij

alij etiam semina hæc, seseleos, apij, anisi, cucumi,
dauci, petroselini, aneos, vt medicamenti amari
suauitatem obtunderent, vtq; medicamentum fa-
cilius distribueretur, & vrinas moueret, & humo-
res crassos, si essent, tenuaret. Hoc Philonis medi- *Galenus ibide*
camentum, & similia, post annum à compositio-
ne sumenda sunt, ad annum vsq; decimū; ad quod
vsq; tempus stupefaciēdo sensum partis, dolorem
tollūt efficaciter, post languidis sunt viribus. Gal.

- 10 lib. 12. meth. Dosis est adultis, auellanæ magnitudi- *Paulus.*
do: minoribus, fabæ: pueris, ciceris: cum portione
conuenienti. Quidā addunt moschi scrup. vnum.
Aëtius, Paulus, Oribasius, Aëtuaris, Mesues, sic
vt Philo componunt: nisi quod Paulus, & Aëtua-
15 rius, & Mesues piperis albi iniiciunt drach. vigin-
ti: Oribasius viginti quinque: hyoscyami autem
drach. viginti Mesues & Oribasius, sed Paulus
drach. octo: & Mesues castorium pro euphorbio
miscet: excipitq; mellis despumati libr. duabus.
20 Philonis medicamentum aliud facit Mesues in ope-
re medico, cap. de fluxu sanguinis ab ore, longē
ab hoc diuersum, quod Persicum appellat. Hæc
antidotus frigiditate immodica neruorū spiracul-
la, (per quæ spiritus animalis sentiendi & mouen-
25 di vim transferens distribuitur) contrahit, & dens-
sat: ob idq; illi spiritui viam præcludit, quomodo
compressio violenta & diuturna neruorum à vin-
culo, sessione, innixu, tumore aliquo præter natu-
ram. Vbi verò partes sentire desinunt, dolere non
30 possunt, cum citra sensum tactus dolor nō fiat, vt
docet Hippocrates in lib. de Nat. humana: & Gal.
lib. de elementis. Hac ratione dolores omnes se-
dare opium, & ex eo composita, dicitur, abusiue
scilicet loquentibus, cum propriè anodynum sit
35 nequaquā. Hi verò dolores: præsertim colici, sape-
tā sunt vehemētes, vt quosdam syncope sustule-
runt: alios ad consciscendā sibi mortē impulerunt: *Lib. 12. meth.*
ob id Philonis antidotus à morte liberare dicitur.

Opiata, & ob opium stupefacientia medicamēta ante sextum mensem non vtenda, post sex annos imbecilla sunt. De vſu recto huius & ſimiliū Galenus abundē lib. 12. methodi, & aph. 37. lib. 6. Do-

lores oculorum, &c. & nos lib. 3. noſtræ methodi. Quamuis dolores hos à cauſa frigida proceden-

tes iuuēt Philonis antidotus, tamen quia diſpoſitionem horum cauſam auget, parum tuta eſt in his affectibus: nec adhibendā: niſi ſumma neceſſitate: in calidis verò diſpoſitionibus dolores tutius

Lib. 12. meth.

ſedat, & horum ſæpe cauſas vna abigit. Cū multis ex cauſis ex ſpirandi difficultate adueniat ſuffocationis periculum, id cui eſſe remedio hæc antidotus ſcribitur, videtur eſſe, quod à cordis, aut pulmonis incendio prodiit: vt æger ſcilicet efflare magis, quā expirare cogatur, & citò multū inſpirare. Nec ſingultum ab intemperie frigida ſedare videtur, ſed eum quem mordax, & calidus

hūmor, vel piper, vel aliud excitauit, præſertim quibus os ventriculi eſt magis ſenſile, qualem ſingultum Galenus ſæpe ſe expertum ait. Vrinę diſ-

Lib. 3. loc. aff. cap. 7.

ſicultatem intellige, quæ ob lotij mordacem multū acrimoniam fit, ſiue ea fit à pure, ſeu bile, ſeu arenulis, ſeu pituita ſalſa, ſeu calculo veſicæ, ſeu qualitate alia lotij mordente. Dum enim ſenſum veſicæ ſtupefacit, non doletur, ſed periculofus eſt vſus, quia vt virium aliquid retineat, quando ad veſicam ventū erit, ſumi vehemens, aut largū, & partibus quas permeat noxiū, oportuit: niſi meatum vrinarium inſcias. Sed neq; in his diſpoſitionem ſanat: ſed datur vt quieſcente interim dolo-

re vires omnes multū proſternente per apprehenſionem, ſpiritus animales conquieſcant & ſomno etiam conciliato inſtaurentur. Quibus iam confirmatis, nec alijs diſſipatis, æger poſſit diſpoſitionis remedia ſuſtinere. Eadem ratione in ardentibus, & mordentibus vrinis ſemen papaueris, hyoſcyami, & ſimilia hodie miſcēt apozematis,

con

conditis, & alijs horum remedijs. Alterū est Philonicum antidotum Mesuæ in sputo sanguinis, quod Persicum vocat, fortè quoddam in Perside sit inuentum: quomodo Nicolaus suum Philonium vocauit Romanum, quoddam Romæ in vsu celeberrimo fuerit. Præter dicta Philonij huius medicamenti opera, hæmorrhagiam omnem potenter sistit, siue sputo fiat, siue vomitu, siue ex vtero, vel hæmorrhoidibus. Somnum item conciliat, & per se refrigerando, & per accidens sopito dolore somnum interrumpente. Utendum verò non est Philonium, nec aliud opiatum ante menses à compositione sex, & horis quinque ante cibum est sumendum, vacuo scilicet omnino ventriculo, & factis prius totius vacationibus idoneis. Castorium omittit Galenus. Vide lib. 9. comp. ph. local. Pueris datur ciceris quantitas: debilibus, fabæ parue: grandioribus & robustis, auellanæ.

Alia Philonia antidotus descripta ab Hamech filio Zachariæ, earundem uirium: recipit melanthij, castorij, piperis, ameos, baccarum lauri, cymini, foliorum rutæ, calaminthes, opij, hyoscyami, corticis rad. mandragoræ, partes æquales, melle excipe. Alij scribunt opij partes duas: croci partem unam. Datur à drachma duabus ad aureos duos.

Videtur in hac descriptione crocus desiderari, quam coniecturam & suspicionem ingerit alia lectio: & certè si crocum, & alia habet æqualia, est præstantior. Priorem verò latius sum persequutus, quoddam hæc antidoti opiatæ medicum desiderant prudentem: non autem temerarium in dando, ubi opus est: neque formidolosum, si eius utendæ necessitas contigerit.

Zazenea frigidam intemperiem sanat, status dissipat, & sedat inde natos dolores uentriculi, coli,

uteri, dentium : urinæ item difficultati medetur, & fecundas facit mulieres, potum, & pefso cū lana & oleo liliorum collo uteri impositum. Recipit castorij, opij, piperis, macropiperis, galbani, costi, cinnamomi, phu, mei, dauci, asari, croci, æquales partes: excipitur melle despuato : alijs sapa. Datur aureus unus.

Purgato corpore, & cocta quadantenus materia, denti dolenti imponi potest ter quater die, sed non diu, vt per horam tantum, citraq; deglutitionem, ne opium simul deuoretur. In sterilibus etiā ob vteri intemperiem frigidam, quæ semen extinguit, apho. 62. libr. s. Pefso inditur semel in die per horas tres, aut quatuor, & alijs diebus aliquot sequentibus idem. Nam nouasse periculum est propter opium, cuius vim calida in partes deducunt: frangere omninò nō possunt nisi tempore longo. Ob id tutius id est ab anno post compositionem secundo ad septimum: sed in dolore detrium à sexto mense vsurpari potest ad sensum obtundendū. Manardus hoc sæpe vsum se contra hanc sterilitatem scribit nō infœliciter. Alij Azaranj antidotum: alijs egeteam: alijs sagineam vocant.

A Thanasia magna, obstructionem hepatis & lienis liberat, dolorem sedat, tum dictarū partium, tum ventriculi, renum, hæmorrhoidum, quomodo Philonij antidotum. Thoracem pulmonesq; expurgat, ob id asthma & antiquam tussim iuuat, hæmorrhagiam, diarrhœam, lienteriam antiquam: dysenteria cōhibet. Hepar autem lupi, quod tota sua substantia morbos hepatis iuuat, huic mistum Galenus uoluit. Nam recipit hepatis lupi, eupatorij, croci, myrrhæ, castorij, costi, cinnamomi, spicæ nardi, opij, papaueris nigri, hyoscyami albi, cornu dextri capræ, uel (ut alijs legūt) cerui, portiones æquales: terenda terantur, & alia in uino liquefiat: excipe

excipe omnia melle despumato, & post sex mēses utere
ab aureo dimidio ad aurum unum, cum uino dulci &
grato, aut cum sapa & succo intybi, & apij.

Effecta antidoto Athanasia contraria tribuit
5 Mesues, vti theriacæ, & alijs optatis medicamen-
tis. Nam quæ obstructionem liberant, hæmor-
rhagiam, & vacuationes alias sistentibus sunt cō-
traria. Item sensu stupefacto dolorem sedare, &
crassa lentaq; ex thorace expectorare, causis pu-
10 gnant. Illud enim frigidi cogentis opus est, hoc
calidi dilatan- tis: accedente vi tenuante, inciden-
te, tergente. Sed id facile recipies, vbi medicamen-
tum hoc, vt alia eius generis multa, animalium
more temperiem per ætates mutare didiceris: sed
15 contrario illis modo. Nam animalia primò, cal-
lida sunt: postremò, frigida. Hæc verò medica-
menta primò frigida, deinde calida euadunt.

Effecta igitur frigoris efficit à sexto mense ad
annos tres, cum aqua plantaginis, intybi, rosa-
20 rum, ab anno tertio, ad decimum: victa iam fri-
gidorum vi à calidis: sumpta cum vino dulci, sa-
pa, succo apij. Athanasia antidoti, & ambrosi-
a passim meminit Galenus in libro sanitatis
tuendæ, & methodo: in quibus theriacæ eas com-
25 parat: sed non describit, nisi quòd Mithridatis
athanasiam, antidotum ab hac multum diuer-
sam, sine hoc hepate describit libro 2. Antidoto-
rum: ob id, an hepar lupi athanasia misceri vo-
luerit, compertum non habeo. Quid autem de
30 hepate lupi censuerit Galenus in hepatis affe-
ctibus, in nostris simplicibus abundè expressimus.

Cornu cerui & caprae vsta, & si opus est, lota
idem pollere docet Galenus lib. vndecimo simpli.
& lib. quarto c. ph. p. Athanasia autem, i. im-
35 mortal- is, dicitur, vel quòd longo tempore efficax
perduret, vel potius quòd homines à morte, ex
venenosorū ictu, morsu, vel causa acia malefica
vind

vindicet: quæ vis est præcipua Athanasia Mithri
 datis, à qua vel simili ista videri potest denomina-
 ta, quæ magna quoq; dicitur, quòd pluribus con-
 stet simplicibus, quàm parua. Serapioni & Haly
 etiam descripta, & Auicennæ, ex quo hæc descri-
 pta est. Quæ autem à Nicolao describitur, est ad-
 stringentior, & consuetior. In Athanasia Pauli
 ex Oribasio sumpta, cornu nulla est mentio. Su-
 peritiosum autem est, dextrum potius quam si-
 nistrum imponere.

Dia sulphur confert febribus diuturnis ut melan-
 cholicis phlegmaticis: thoracē ac pulmones pur-
 gat pituitā crassā lentā pure: ob id tuſim antiquam &
 difficultatem spirandi inde natam leuat. Splenis duri-
 tiem minuit, & inde natum hydropem: urinas mouet,
 calculum frangit: morſibus uenenatis, & poto iam ue-
 neno prodest. Recipit autem piperis albi & longi, ana
 drach. sex: sulphuris flauī, thuris, mei, hyoscyami albi,
 myrrhæ, styracis, cardamomi, ana drach. octo: rutæ, co-
 ſti, caſiæ, ana drach. quinque: opij, mandragoræ, ana dra-
 chmas tres: croci, drach. duas & dimidiam: melle deſpu-
 mato excipe: post sex menses utere.

Fuerit hæc antidotus efficacissima ad ea, quæ
 pollicetur. Sulphur viuum autem vbiq; Galenus
 prædicat: hic citreum, seu flauum, quod ignē ex-
 pertum videtur: quemadmodum & viride, palli-
 dum, & cineritiū in cannas coniectum, & ab his
 formatū. Optimum existimarim, quod chy mistæ
 sublimādo (vt loquūtur) purgant, & tenuāt, odo-
 risq; & saporis insuauitate exuunt. Opera propē
 omnia hīc adscripta sulphur solum præstat, vt vi-
 res eius legenti in nostris simplicibus patebit. Ta-
 men quæ illi adduntur, actiones eius reddunt me-
 liores, quorum plurima venenis resistūt. Sunt &
 in eo stupefacientia quædam mista potius, vt a-
 liorum valenter calentium vehementiam frangant

gant, quàm vt stupefaciât: ita, vt vis eorum paucorum sexto mense fracta, multis calentibus elanguerit. Magnâ verò vim habet in dolore renum, & spirandi difficultate.

5 **C**onfectio ex styrace, alui immodicum fluorem biliosum aut pituitosum sistit: tinea sum à causa frigida natum sanat. Recipit styracis liquidi, opij, asari, hyoscyami albi, castorij, croci, myrrhæ, thuris, partes æquales: melle sufficienti comprehenduntur.

10 Per styracem liquidum à Mesue intelligi miscellam quandam grauem & somniferam putat Menardus ex Diosc. & Gal. antidotis.

Haftenus secunda distinctio.

DE MEDICAMENTIS PUR-

15 GANTIBVS COMPOSITIS.

EDICAMENTA purgantia sunt quedam aloë, alia colocynthide, alia turbit, nonnulla scammonio, alia alijs. De quibus ordine nobis dicendum est, primum

20 de hieis.

Quædam non ab vno tantum simplici purgatorio purgandi vim obtinent, sed à pluribus. Quæ verò simplicia sint Mesue purgatoria, libro ipsius secundo docuimus.

25 **H**iera picra, id est, amara Galeni, facultatibus multis insignibus efficax. Siquidem calfacit, tenuat, incidit, terget, siccatur, obstructions aperit: humores, ac flatus prauos, crassos, lentos, poris corporis tanquam spongiæ cauernulis imbibitos separat: digerit, expur-
30 gat commodè. Magis autem purgatrix est cum aloë illota, sed minùs roboratrix: contrà uerò quæ cum aloë

lota

Gal.li.7.met. lota paratur, minus aluum subducit, magis uentrem roborat: affectibus capitis, uentriculi, hepatis, renum, uteri, iuncturarum, & ceterarum partium frigidis, mirè cōfert, humorem ab his partibus frigidum, aut putrem uacuando. Recipit cinnamomi, mastiches, asari, spicae, nardi, carpobalsami, croci, xylaloës, casiae, partes aequales: aloës duplum pondus omnium. Quidam addunt schoenu anthos: alij absinthium: alij alia. Quidam melle excipiunt: alij sine melle in trochiscos fungunt cum aqua bdellij, & tragacanthi.

Lib.7.meth.

Antidotus hiera, id est, sacra ab operibus diuinis & mirabilibus, picra, id est, amara, ob aloën, unde & hiera dialoës etiam dicta est, Galeno describitur libro sexto sanit. tuenda: libro septimo meth. & lib. secundo, & octauo comp. ph. p. ad purgandam maximè ex ventriculo, intestinis, uenis mesaraicis bilem flauam, & pituitam non modò tenuem, tunicis uentriculi altius infarctam: sed promptius eam, quæ in eius spatio innatat. Cum autem vis eius purgatrix hepar non superet, qua ratione affectibus frigidis capitis, & aliarum partium tam remotarum cum Mesuæ conferet: Vt phlebotome à toto corpore vacuat, non primo, sed succedente in locū vacuati sanguinis alio sanguine ex reliquo corpore, sic vacuato per hieram vêtre inferiore, successione quadam aliarum partiū excrementa aut mole sua ruere, aut vi partiū expultrice mitti videntur: nec alienū fuerit ab hiera, si non valenter, saltē leniter trahi, ut momento vacuandi semel accepto, ferri in uentrem perseveret: quod in clysteribus paulò acrioribus sæpe fieri probauit Galenus. Quæ res tibi si nō ad plenū satisfacit, in memoriā reuoca uentriculi actionē toti corpori communem. In quo si multa est excrementosa materia, ea chylo mista, in corporis dictas partes cū sanguine tandem distribuitur,

- buitur, & partes ipsas tali excremento onerat. Si
verò contra excrementis omnibus his biliosis, pi-
tuitosis, putribus omninò vacuus est ventricu-
lus, & perfectius coquet, & alimentum in cor-
pus purum transmittet. Quo partes singulæ ve-
lut recreatæ, & meliores redditæ, quod in se ha-
bent excrementosum coquent, si coqui habile
est: aut si tota sua substantia est ab alendo iam
alienum, excernent. Omitto ventriculi cum cere-
bro consensum maximum, & oculis. Vis igitur
hiæræ huius à Gal. non inuentæ (nam multis ante
ipsum annis celebrata est, vt ex lib. c. ph. p. collige-
re potes) sed vsu crebro celebratæ, est maxima.
Sicq; Romæ Gal. tempore parabatur: Cinnamo-
mi, xylobalsami, asari, spicæ nardi, croci, masti-
ches Chia, ana drach. sex; aloës drach. cētum. Sed
centum drachmæ ipsius, magna nimis mēsurā est
visa Galeno aliorum proportionē lib. 2. comp. ph.
p. Ob id præstantius medicamentum feceris, si mi-
nus aloës iniicias, vt drach. nonaginta, quā tan-
quā optimā, se vsū Gal. asserit. Interdū drach-
mas octoginta miscebat, cū gratiorem, sed calē-
diorem volebat: interdum contrā etiam centū &
viginti, cū purgantē magis. Aloë autē nō lota,
magis vacuat: lota, magis roborat, ventrē minus
vacuat. Crocum item parcius misceri vult Ga-
lenus, vt drachmas quinque: præsertim quibus me-
dicamento vtentibus crocum caput ferit odore,
vti nobis ante mīstionem. His etiam suffecerint
croci drach. quatuor. Sex verò croci drachmas
Galenus miscebat mulieribus malè per menses
purgatis, & aloës drach. octoginta, & carpesium
loco asari: interdum vtrumque. Vtebaturq; non
in his solis quibus dolet caput per consensum
stomachi ab humore bilioso morfi, sed etiā in his,
qui suffusionum phantasmata & symptomata
patiuntur ex simili stomachi affectu, & quibus
alius supprimitur, & quibus ructus est fumosus.

Cin

Lib. 4. loc. aff.

cap. I.

Lib. I. loc. aff.

Lib. 2. comp.
ph. p. lib. 7. me
tbo.

Cinnamomi penuria inſiſce optimæ caſſiæ duplū,
quæ nihil virtute ab inualido cinnamomo abeſt:
à generoſo multum ſuperatur. Quidam carpobal
ſamum loco xylobaſami: alij vtrunq;: alij etiam
xylaloēn, caſſiam, ſchoēnu anthūs addunt. Doſis
ſumma eſt drach. vnus cum aquę cyathis tribus:
minima eſt ſemidrach. alijs in medio pro ætate,
corporis magnitudine, conſuetudine: ſeu minima
eſt vnus cochlearis parui: mediocris, duorū par
uorum: maxima, duorum cochleariū magnorum
cum aquę temperatę cyathis duobus aut tribus:
aut in catapotia fingitur. Dat Aēt. à drac. vna ad
drach. duas. Hodie eius ſiccā (quæ vtilior eſt) etiā
vnc. dimid. cum drach. vna diaphœnici ex hydro
meliterant mulieri innoxie propinari vidimus.

Gallia vel ſiccum puluerē exhibet, vel melle
exceptum, vt gratior, durantiſ, purgantiſ: licet
tunc ventrem iniūſ roborer, quia mel ſtomacho
malum eſt, & roborantiū vim diſſoluit. Meſ. pul
uerem tacuit, trochiſcos expreſſit: alij quoque in
catapotia fingunt, quod propter multam aloēs
amaritudinē ægrē puluis ex vino, vel iure pulli,
vel aqua hordei, vel alio liquore deuorari queat:
nec multò facilius cum melle excepta eſt hiera
hæc, ſiue bolus deglutiēda ſit, ſiue liquore (vt pul
uis ſolet) diſſoluta. Adde quod catapotia ex hiera
obmoram in ventriculo longiorē à remotis par
tibus trahere magis poſſunt. minimum, ſi potu
deuoratur. In ſtomaſto ventriculo celerrime & eſ
ſluit, & ex illis. Si bolus autem ſumitur, vt con
ſiſtentia, ſtomaſto in ventriculo, & viribus in vacuo
cuandoq; media. In hoc antidoto autem ſola eſt
aloē purgatrix, & tam imbecilliter, vt vix hora
poſt duodecim vacuare incipiat, duretq; eius va
cuatio inſtadum ad horas viginti quatuor. Quæ
conſuetudo eſt tardior & imbecillius vacuantiū,
cū valentia mox vires ſuas exerant, & non mul
tò poſt terminent, niſi quantitate immodica hy
per

percatharsin moliantur. Cum autem Gal. hiera
ad cinnamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, cro-
ci, xylobalsami, ana drach. sex addat aloës drach.
centum, drach. vna sicca probè purgat, cum vul-
5 garis officinarum hiera hæc sicca drach. vna &
dimid. parū sit efficax, quòd aloën ad omnia sim-
plicia simul sumpta duplam rācūm misceāt: eam
apud Gal. ferè sit tripla: nam pro aliorum sex ana
drachmas sex, quæ sunt triginta sex, misceat Gal.
10 aloës drach. centum, & interdum centum viginti.
Quæ verò Gal. hiera melle excepta est, vnc. vna
mediocriter purgat, in qua sunt pulueris drach.
duæ. Cum enim tribus pulueris vnus miscenda
sit lib. vna mellis, in tribus autē vnus drachmæ
15 sunt viginti quatuor: in libra, vnciæ duodecim,
sequitur vt in qualibet hieræ mellis vncia sint
propè pulueris drachmæ due. Addidi propè, quòd
pulueres ipsi cum melle iuncti pondus augment.

Cur autem milita Galeno purgatoria magis
20 dicitur, quàm sicca, leuiter attingi in Mesuæ aloë
libro secundo. Ab hac autem hiera velut anti-
quissima incepit. In quam xylaloën, & casiam
inuenit: & pro xylobalsamo, carpobalsamum.
Actuarius autē pro spica, xylocasiam. Mel verò
25 quantū species, vt vnc. tres. Huic hieræ, & alijs *Albucasis.*
medicamentis, quorum aloë est basis, miscendum
quidam contendunt, & hieram Iulio aut Iunio
faciendam, in hordeoq; sepeliendam volunt per
sex menses, vt fermententur. Aestas alioqui
30 vires ei adimit, nec vtendam ante hanc fermen-
tationem feruariq; integras omnes hieras à sex
mensibus ad annos quatuor.

Hiera Andromachri initio lib. 8. c. ph. p.

Schoenu anthris, xylobalsami, mastiches, croci,
35 nardi Indici, asari, cinnamomi, singulorū drach-
mas sex: aloës lotæ drachmas centum: simul laui-
gata reponit, datoq; ieiuno à cocleario vno ad
duo, cum aquæ frigide, aut calidæ cyathis à duos

bus ad quatuor: alij singulorū sex drachmas octo
 miscēt: alij aloēs drachmas octoginta: multi præ-
 ter illa sex etiam schœnu anthūs addunt. Ascle-
 piades Andromacho consentit, nisi quod aloēs
 simpliciter scribit, & horū simpl. vnc. vnam, id
 est, drach. octo, vel drach. septē & semissem mi-
 scet, & oxobalsamū pro xylobalsamo, & schœ-
 nu anthūs omittit. Aloēn quidā cum Androma-
 cho lotam, alij illotā ponūt: cūm lota minūs aluū
 subducatur, quia multum virtutis medicamentosæ
 lauando deponit, sed tunc conueniet magis febris
 non valida, sed admodū remissa laborantibus,
 quibus etiam hieram ex aloē illota citra euiden-
 tem noxam multi dederunt, in alijs febribus no-
 xam maximā ex ea sunt experti. Nam aloē etiam
 lota est maximē aduersa his, qui intēperie calida
 & sicca laborant sine prauis humoribus: deinde
 his qui sicca & frigida: in totum his, qui ex solis
 qualitatibus partē aliquam habent vitiatā. Nam
 intemperies cum humoribus medicamentis illos
 vacuātibus indigent, quæ sine humoribus sunt, à
 medicamento ex aloē inmarcorē omninō perue-
 niūt. Vbi igitur humiditas praua vētriculi tuni-
 cas irrigat, picra ex aloē utilis est, humiditatē va-
 cuans prauā, quæ nauseā maiore aut minore exci-
 tat. Eam autē noxiā humiditatē sola aloē vacuat
 sua vi purgatoria nō valente, sed quæ ex ventri-
 culi regione quæ attingit, vacuare possit: si tamē
 largior sit exhibitā, ad iecoris partes peruenit: nō
 tamen vacuat totū corpus aloē. Hiera quoq; ipsa
 valet ad purgandū ventriculum prauis humoris-
 bus, præcipuē tenuibus & biliosis, & coctionem
 impediētibus, iuuat etiā ventriculū intēperie hu-
 mida citra humorē laxatū, vt ligamēta, seu nerui
 colligantes articularū laxantur: omnium autē præ-
 stantiss. est remediū his qui bilē altius inter tuni-
 cas ventriculi receptam habēt. Datur etiam tutō
 phlegmone ventriculi iam cocta, post declinatio-
 nem

nem scilicet, nullo autem phlegmonis tempore. Hieram picram alij habent siccam, alij melle non cocto modicè exceptam. lib. s. sanat. tuend.

Hiera Hermetis cum dracunculo maximarum & certiss. est virium ad cephalalgiam, hemicraniam, uertiginem, paralyfin, epilepsiam, tremorem spasmus cynicum dolorem colicum, nephriticum, uterinum, arthriticū. Vacuat enim humores tam tenues, quàm crassos & lentos à capite, uentriculo, neruis, iuncturis & reliquis partibus. Recipit autem aloës uncia unam: trochiscorum Alandhal aureos octo: turbith, agarici, dracunculi utriusque sicci, iridis, sagapeni, myrobalanorū, cepularum, citrearum, Indarum, ana sesquidrachmarum: zingiberis, cinnamomi, mastiches, bdellij, ellebori nigri, euphorbij, asari, casie lignee, salis Indi, castorij, croci, apij, ligustici, cocci gnidij, stœchados, ana drachmam unam: scillæ assatæ drachmas duas & dimidiam: scammonij drachmas duas. Curiosè cuncta terantur: gummi & succi uino odoro dissoluantur: pulueres succo cucumeris agrestis comprehendantur. Siccentur iterum, eodem succo & pauco nucum oleo excipiantur, & siccentur: postremò melle despumato omnia comprehendantur. Datur post sex menses à drachma una ad drachmas duas.

Descripta etiam Mesuæ in simplicibus cap. de dracunculo. Potentissimum & efficacissimum est medicamentum, ubi remedijs alijs mala hæc contumacia non cesserunt. Trochisci Alandhal inter trochiscos describentur, quos tamen tempore Hermetis nondum compositos scribit Marsnardus, sed sine testimonio. Hi autem colocynthidis loco in compositiones veniūt tutius quàm ipsa colocynthis, nisi hæc mistis probè castigaretur.

Hiera Archigenis omnibus descripta, confert affectibus melancholicis & ex pituita crassa natis, ut uertigini, epilepsie, spasmo, hypochisi incipienti, uoci ob humiditatem multā raucae, dolenti asperae arteriae, difficultati spirandi, psorae, leprae, & ceteris tuberculis à crassa materia nascentibus, aut seroso excremento, uentriculo, intestinis, mesenterio, utero à flatu dolentibus, aut praedictis humoribus. Datur aliquādo potui cum rutae decocto, adiecto etiā castorio ad siliquas tres. Dolentibus autē spinæ, renibus, ilibus, inguinibus cum decocto apij, ad ischiadem, & similes articulorum affectus cum aqua centaurij, adiecto etiam electario, id est, cucumeris agrestis succo, & colocynthidis pulpa, ad siliqua. quatuor. Morsus deniq; à cane rabido, ab hydrophobia, id est, aquis formidatis securos reddit data cū aqua abrotoni: praecipuè adiecta drach. una pulueris cancrorū fluuialiū ustorū. Recipit autē pulpæ colocynthidos drac. duas: prasij, stœchados, ellebori nigri, chamædryos, scæmoni, leucopiperis macropip. ana drach. duas: scillæ assatæ, euphorbij, aloës croci, gentianæ, petroselini, hæmoni, opopanacis, ana drach. unā: polij, cinnamomi, sagapeni, myrrhæ, spicæ nardi, schœnu anthūs, calaminthes mōtanæ, aristolochiæ rotūdæ, ana drac. duas: melle sufficiēti excipiantur omnia. Datur ad aureos quatuor cum decocto epithymi, & uuarū passerū mūdaturum.

Hiera hæc ad verbum ex Auicenna descripta longè est præstantissima: multò autem valentior fiet, si colocynthidis pulpæ vnc. duæ, aut drachmæ viginti duæ misceantur, vt quidam codices habet. Quod ad hydrophobiam symptoma perniciosissimū eorū qui à cane rabido sunt morssi, attinet, lege Gal. in libro de commodis theriacis. De puluere autem cancrorum fluuialiū vstorum
mira

mira Galenus libro vndecimo simpl. prædicat ex Aesculione. Magni præterea est facienda decoctionum ratio varia pro vario affectu, ex quibus hieram propinat. His vero affectibus omnibus valenter opitulari hanc hieram nemo inficiabitur, qui simplicium & plurimorum, & efficacissimorum eius naturam perpenderit. Doses tamen minuerem, quod his ferendis nostratum corpora sint imparia. Valet igitur ad cōgestam vel fluentem pituitā, aut melancholiā, & affectus omnes inde natos in quavis corporis parte, auribus, dentibus, collo, &c. Eius loco quidam vtuntur hodie hiera Logadij, quam Paulus, Aëtius, Nicolaus, & alij plerique describunt. Antè tamen tutum harum hierarum tam potentium vsum, apparanda est materia hoc est, tenuanda, incidenda, tergenda, fluxilis reddenda, & meatus sunt aperienti, per quos est vacuandum: in summa corpus fluidum est faciendum, quod tuto & salubriter purgandum est.

Hieralogodion corrupte.

Aph. 9. lib. 2.

Hiera Archigenis Paulo aliter descripta, recipit opoprasij, agarici, chamædryos, pulpæ colocynthis, stœchados, ana aureos decem: opopanax, sagapæni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana aureos quinque: cinnamomi, spicæ nardi, polij, croci, ana, aureos quatuor. Sicca terantur, liquores frangantur, hydromelite infundantur, & omnia melle excipiantur. Datur ad aureos quatuor cum salis triti drachma una, & aqua mulsa.

Aureos decem pro quinque scripsi, quod Paulus drachmas decem habet. Auicennas viginti. Absurdum item esset in prima simplicium classe aureos quinque scribere, & in secunda similiter aureos quinque. Omnia enim illa simplicia si eodē pōdere cōuenirent, vna classe cōclusisset. Paul. præterea spicæ nardi subscribit myrrham à Mes. omissam.

Addit Paul. arida simul tundenda & incernenda, sed opopanacem & sagapenum (quæ gummi malè ab interprete Mesuæ vocantur, vt in simplicibus docemus) & myrrham contusa per noctem vnam malsa in pila macerat. Postea læuigat, & siccis miscet. Melle deinde optimo excepta omnia, vase vitreo, vel plumbeo reponuntur. Hæc ratio omnium hierarum est communis: summus ipsarum modus est, denarij duo cum salis denario vno, & mellis heminis duabus: & aqua quanta satis est. Si vehementiores vis, quibus scamentum non inest: iniicietur, & his singulis obusulus. Hæc Paulus. Quæ Pauli verba me mouerunt, vt dictioni Mesuæ liquorum in hydromelite infusionem adderem.

15

Hieradia colocynthidos à Ruffo inuenta, caput, uentriculum & corpus reliquum purgat humore crasso & lento, & atra bile. Ob id manie, melancholie, epilepsie, paralyfi, spasmo cynico, uertigini confert, ac ulceribus malignis, fistulosis, cancro, elephantie: flatibus quoque discutit: uentriculum roborat coctionem firmat. Recipit autem stœchados, agarici, chamædryos, ana drachmas decem: colocynthidos, drach. uiginti (alij legunt colocynthidos, trochiscorum alandahal, ana drach. uiginti quinque:) sagapeni, opopanacis, ana drach. octo: petroselini, aristolochie rotundæ, piperis albi, ana drachmas quinque: casie drach. septem: cinnamomi, croci, spicæ nardi, myrrhæ, polij drach. quatuor, Myrrham uino infunde: cætera tere, & melle despumato excipe.

Stœchadem, agaricum, opopanacem, in hiera Ruffi Ephesii medici præstantissimi, quæ etiam colocynthidem recipit, Paulus omisit: ponderibus præterea cum Mesue non consentit multum autem in ceteris similes sunt hieræ Ruffi à Mesue, Auicennæ

Avicenna, & Paulo descriptæ. Hieram dia colo-
 cynthidos Nicolai quidam parant: ego autem
 hieram diacolocynthidos Antiochij, Pacci, à Scri-
 bonio descriptam, & mirè celebratam, & post
 eum à Galeno in libr. c. ph. p. compo. & omni-
 bus componendam suadeo: cuius vires sunt à Pac-
 cio, Scribonio, & alijs probatæ. Ad lateris dor-
 lorem, epilepsiam, maniam, melancholiam mor-
 bum, scotoma, cephalæan, suspirium, vocis abs-
 10 scissionem, subitas præfocationes, incubum, tetan-
 num, spasmus cynicū, contusum corpus ex ictu,
 lapsu, tremorem, paraly sin arthritidas, dolores
 spinæ, mammarum duritias, cancosq; earum, &
 vlcera in his cacoethea, stomachi imbecillitatem,
 15 ructum acidum, inflationem, tormina, nauseam,
 stomachi saliuam, colicum dolorem, menses sup-
 pressos ex decocto artemisiæ, aut dictamni. Has
 eius vires Scribonius ex Pacci libr. ad Tiberium
 Cæsarem scripto descripsit, & probauit. Cons-
 20 stat autem stœchados, marrubij, chamædryos,
 agarici, colocynthidos, singulorum drachmas de-
 cem: opopanacis, sagapeni, petroselinij, aristolo-
 chiæ rotundæ, piperis albi, singulorū drach. quin-
 que: cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, folij croci,
 25 singulorum drach. quatuor: opopanax & sagape-
 num mortario teruntur, adiecto melle tenui, id
 est, quā liquidissimo: trita cætera & cribrata melle
 ad comprehendendum sufficienti cum his exci-
 piantur, vase vitreo reponantur. Vbi autem affe-
 30 ctus sunt curatu difficiliores, aut natura sua, aut
 ex diuturnitate, adde prædicto ponderi colocyn-
 thidis drach. viginti: opopanacis & sagapeni, sin-
 gulorum drach. tres. Hoc autem medicamentum
 non solum non nocet stomacho, sed etiam reficit
 35 eum, ac confirmat supra omnem opinionem: hæc
 Scribonius. Datur puluis ex liquore aliquo, vel in
 catapotijs à scrup. dimidio ad scrup. duos: cū mel-
 le verò à drachmīs duabus ad drachmas quinque.

Hæc eadem est cum ipsa Rufià Mesue scripta, nisi quòd polium pro folio, & cassiam pro marrubio habet, & ponderibus nonnihil variat. Hi trochisci Rufo incogniti fuerunt, vti & Galeno, qui eo longè fuit posterior, ob id eorum loco sunt qui elaterium misceât. Hiera Legadij plus alijs bilem atram trahit: recipit myrrhæ, spicæ, scillæ torrefactæ, euphorbij, hammoniæ, bdellij, zingiberis, aloës, stœchados, hyperici, chamædryos, singulorum vnciam: epithymi vnc. duas: cinnamomi vnc. 10
 cias tres: veratri nigri fescunciam: petroselinij fescunciam, scrup. duas: amomi, folij Indici, castiæ piperis triplicis, costorei, opopanax, medullæ colocynthis, sagapeni, singulorum semunciam: aristolochiæ drach. vnam mellis modum, qui tibi vi 15
 debetur. Actuarius. Huic multam affinis est hiera Logadij scripta sic ab Aëtio, pulpæ, colocynthis drach. viginti: scillæ assatæ, agarici, hammoniæ, scammoni, corticis ellebori nigri, hyperici, singulorum drach. vna: epithymi, polypodij aridi, bdellij, aloës, chamædryos, cassiæ marrubij, singulorum drach. octo: myrrhæ Troglodyticæ, piperis albi & nigri, cinnamomi, croci, opopanax, sagapeni, castorei, petroselinij, aristolochiæ, singulorum drach. quatuor, melle excipe: datur à drach. 25
 chmis duabus ad drach. quatuor. Huic eandem facit Aëtius hieram Galeni, nisi ponderibus differret, & præterea haberet stœchadem, & piper longum: recipit enim pulpæ, colocynthis drachm. octo: scillæ, assatæ, agarici, hammoniæ, scammoni, corticis ellebori nigri, † stœchados, hyperici, 30
 ana drach. sexdecim, epithymi, polypodij sicci, bdellij, aloës, chamædryos, marrubij, cassiæ, ana drach. octo, in alio vnc. duas myrrhæ Troglodyticæ, sagapeni, croci, aristolochiæ, piperis albi longi & nigri, cinnamomi, opopanax, castorei, petroselinij, ana drach. quatuor: mellis quod sufficit. Huic Aëtij descriptioni si adieceris polij, gentianæ, 35
 nā,

Hiera Logadion corruptè Nicolao dicitur, & aliter, quàm hic describitur.

† Euphorbij alij.

næ, pulegij, spicæ nardi, iunci odorati, ana drach.
 quatuor: aut ex hiera Gal. ab Actuario descripta,
 aristolochiam longam, & zingiber sustuleris, &
 pro aiuga stoechadem: pro porro, prasium, id est,
 marrubium scripseris: medicamentum habebis
 5 celebre triginta duobus constans simplicibus, ad
 contumaces morbos omnes efficacissimum: & tu-
 tissimum: ex hieris alijs Rufi, Antiochi, Iusti, Le-
 gadij, Archigenis, à Galeno excerptum, cuius me-
 10 minit lib. 8. c. ph. p. & lib. meth. 12. Ab eo autē non
 fuisse descriptam miror, cum præsertim hieram
 dialoēs. lib. 2. & 8. c. ph. p. describat, & utrobique
 hieræ diacolocynthidos meminerit: nisi fortē des-
 cripsit in lib. de comp. ph. purgantium, quem ali-
 15 quoties in opere prædicto pollicetur, nondum tas-
 men visus nobis est aristolochiam tamen rotun-
 dam & longam habet hiera Iusti. Aliæ vnciam
 ex tribus, & hiera Rufi Aëtio habet chamæpis-
 tyn: huius rei dum hæc scriberem, me admonuit
 20 Sigisbertus medicus Romæ doctissimus & dili-
 gentissimus.

Hiera nobis inuenta purgat utramq; bilem & pi-
 0 tuitam, flatu crassos cerebri, & uentriculi, &
 corporis reliqui dissipat: ob hæc uisioni imbecillæ con-
 25 fert, ac cæteris affectibus causas illas sequentibus. Reci-
 pit aloēs drach. quindecim, epithymi, costi, ana drach.
 quinque: euphorbij, croci, spicæ nardi, chamædryos, ana
 drach. sex: agarici drach. nouem: caryophyllorū drach.
 duas: calami aromatici, mastiches, casie, ana drach. se-
 30 ptem: xylobalsami (alijs xylaloēs) drach. quatuor: pipe-
 ris albi & nigri: gentianæ, anomi, ana drachmam unam
 scammonij in malo cydonio costi drachmas duas: mellis
 quantum sufficit. Datur aureo uno.

Diamanna nobis descripta celebris, præsertim ad
 35 febres acutas & multum ardentes. Nam cordis,

uentriculi, hepatis, sanguinis intemperiem calidam, & feruorem, & suum extinguit. Recipit manna bone, & recentis, castie ana unc. quatuor: tamar Indorum immaturorum unc. sex: medullæ castie, sacchari uiolati unc. sexdecim: succi intybi, apij, malorum dulcium, acidorū, & acidodulcium, succi acidi citrorum, ana unc. † tres. In quibus purgatis prædicta tria dissolue, cola, ut munda sint omnia. Præter hæc accipe radicem intybi, apij, ana unc. tres: foliorum lupuli, adianti albi, ana unc. duas: pruna passa centum: uiolarum unc. unam & semissem: 10 rosarum unc. unam: specie nardi drach. tres: coque hæc libris tribus aquæ fontanæ ad dimidias: colato adde sacchari libras tres: aceti boni libram unam: semel feruefiant. Adde colatum prius, & percoque ad mellis crassitudinem: postremò adde santalorum, citreorum, rosarum, spodij, succini, oxyacanthæ, sem. portulacæ, sem. oxalidis, sem. melonum, citreoli, cucurbitæ, cucumeris, ana drach. tres: ligni aloës drach. quatuor: cubebæ drachmas quinque: caphuræ drach. unam: repone uase uitreo. Datur Aestate cum aqua frigida ab uncia una ad 20 uncias duas.

Operosa hæc cōpositio, & quæ paucioribus idē præstare possit: cui calida pauca miscentur, ut frigidis in corpus spargendis viam parēt. Pro folijs lupuli fume ipsius asparagos, & prima germina, vel summa cacumina. Valentius fiet, si in libras singulas acceperit scammonij semunciam.

^O
Diamanna.

Electarium aliud manna Galeno inuentum, chola- 30
gogum, benignum & delicatum: ob id morbis omnibus biliosis salubre: recipit manna thuris & recentis libram unam in libra una succi rosarum rubrarum dissol

diffoluendam & coquendam sufficienter igni lento:
tunc adde scammonij unciam unam: mastiches drach=
mas tres. Datur uncia dimidia: compositum hoc cele=
bre medicamentum (inquit Galenus) ex simplicibus tem=
5 peratura & proprietate maximè idoneis.

Scammonium hîc castigatum misceri quis
dam volût. Datur à drachmis quatuor ad drach=
mas sex: vbi à Galeno scribatur, non legi. Si tas
men legeris, mel aërium vocat, quod Mesues
10 mannam. Nam ei, vt Dioscoridi manna thus
ris aliud est. Meminit huius Mesues in simplicib;
bus de manna.

E Lectarium Alharif saporis iucundi, in estate fa=
ciendum: purgat uentericulum, hepar & corpus
15 reliquum: usu corpus uiuidum & iuuenile reddit, &
seruat. Recipit uero myrob. citrearum, cepul. Ind. par=
tes æquales: tere [scribra] oleum amygdalarum dulcium
superfunde q. s. in sola triduo, frica sæpe manibus: Vide caput de
oleum nouum suffice quantum absimitur. Iterum ea=
20 dem triduo continenter tere in aqua fontana, in qua
sacchari partem decimam dissolueris, affusa identi=
dem pauca aqua. Hoc fac, donec myrobalanorum sa=
por ingratus auferatur: post sicca in umbra. Accipe
relictæ huius massæ drach. quindecim: turbith drach.
25 sex: anisi, mastiches, ana drachmas duas: spice nardi,
sem. apij, ana drachmam unam & dimidiam: uiolarum
siccarum drachmas septem: sacchari albi, & candefa=
cti ana drachmas decem. Excipe melle despumato. Da=
tur drachmis tribus cum aqua calida.

30 **A** Iterum elect. Alharif earundem uirium, præterea
uentericulum roborat, & cæteras partes nutri=
torias frigidas: appetentiam excitat: coctionem iuuat:
prop

propter hæc colorem corporis, & odorem commenda-
 dat: iuuentutem tuetur: canos remoratur, & spiritibus
 tenuatis & purgatis visum & reliquum sensum omnē
 & cogitationem exacuit: uenerem excitat. Recipit my-
 robalanorum, cepul. nigrarum, citrearum, ana partes
 duas: embl. belleric. ana partem unam & dimidiam: tere,
 cribra, ut nuper dixi præpara. De hac massa accipe dra-
 chmas quatuordecim: turbith drach. septem: zingiberis,
 cardamomi, mastiches, cinnamomi, ligni aloës, caryo-
 phyllorum, piperis, cubebæ, galangæ, macis, sem. 1
 apij, ana sesquidrachmam: spica nardi scriptula duo:
 strobilorum, sacchari albi & candefacti ana drachmas
 duodecim excipe melle despumato. Datur drachmis tri-
 bus cum aqua calida.

† **E** Lectarium Indum maius, purgat uentrem totum in- 1
 feriolem, atq; adeo iuncturas, pituita etiam putri,
 flatuq; dissipat: & affectibus inde natis, dolori colico
 & nephritico, & uentriculi, & aliorum uiscerum. Re-
 cipit cinnamomi, caryophyllorum, spica nardi, rosa- 24
 rum, & casie, macis, cyperi, ana drach. quatuor: santalo-
 rum citreorum drach. duas & dimidias ligni aloës, nu-
 cis moschatæ, ana drach. duas: turbith boni, albi, gum-
 mosi, arundinacei, drach. quinquaginta: sacchari, peni-
 diorum ana unc. uiginti: galangæ, cardamomi utriusq;, 25
 asari, mastiches ana sesquidrachmam: scammonij boni
 & in malo cydonio decocti drachmas duodecim: omnia
 cum oleo amygdalino fricentur. Post succi cydoniorū,
 & granatorum, & apij, & fœniculi ana libra dimid.
 coque cum melle ad spissitudinem idoneam, & misce
 aromatiz. Datur ad aur. tres. 30

Si uncie tres
 pulueris libe-
 mellis miscen-
 tur.

Potentius est diaphœmico, si neutrum acceperit
 scammonium: aut si utrunq; equaliter acceperit,

rit, idemq; coctum ambo vel crudum. Grandio-
ribus dari potest vncia vna, pueris verò Mesuæ
dosis. Huius drach. sex, cassiæ drachmas tres, si-
mul dabat Manardus ad renes expurgandos. Per
nidia miscent purgātibus ventriculū intestina,
venas magnas, vt huic & diaphoenico: nō autem
his quæ à remotis partibus attrahunt.

Electarium Indum minus eadem promittit: recipit
turbith, sacchari ana drachmas centū: macis pipe-
ris, zingiberis, caryophyllorū, cinnamomi, cardamomi,
nucis moschate, ana drachmas septē: scammonij drach-
mas duodecim: misce cum melle despumato. Datur ad
aureos tres.

Hoc minus est calidum, & simplicius, sed est va-
lentius ad purgandam pituitam, ac etiam bilem
flauam, vtrunque vacuat. Quauis enim turbith
phlegmagogus in hoc largior phlegmagogum
hoc electariū magis faciat, tamen & maius etiam
est phlegmagogū turbith adiuto à scammonio,
bilem primo & per se purgante, sed etiā pituitæ
vacuationem iuuante. Ob id electarium Indum si
absolutè scribitur, hoc minus, quia efficacius, &
tam delicatū etiam sine melle, vt eius puluis
possit cum iure sorberi, à multis intelligitur: estq;
in vsu frequentiore, quia efficacius pituitam ex-
pulsionī paratam, & bilem mistam purgat, &
minus calefacit. Ob id salubre in quotidianis fe-
bribus, nothis à mista bile. Potest dari ad drach-
mas quatuor, vel etiam quinque minus, vt maius
ad drachmas sex, non solū aureos tres cum Mes-
sue. Nam hic singulis mellis libris miscet pulues
ris vncias tres, nos tantū duas: quod si quis vns
cias tres misceat, vt hodie fit, dosis Mesuæ placet.
Ferè miscetur cassiæ, mannæ, & alijs imbecilliter
vacuantibus, ad actionem earum celerandam &
augendam. Manardus in affectibus renum sex
drach. Indi maioris, & drach. tres cassiæ exhibet:

ac

ac robustis dat vnciam integram, & dosim Mesuæ vix pueris sufficere ait. Si autē diu ante vsum est seruandum, misce scammonium: si autem mox vtendum, diagredium, quod vocant.

*Phlegmagogū
ob turbith est
magis, quam ob
alia cholago-
gum.*

* **E** Lectarium diaphœnicū à filio Zezar descriptum, 5
purgat clementer, & tutò humorem crudum & bi-
lem. Ob hæc conuenit febribus complexis & diutur-
nis, dolori uentriculi, & colico, intemperaturæ harum
partium frigide. Recipit autem πορνικῶν κίρῳν, id
est, dactylorum fuluorum, aceto per triduum macera- 10
torum drach. centum: penidiorum hordeatorum drach.
quingenta: amygdalarum purgatarum drach. tri-
ginta: turbith drachmas triginta quinque: scammonij
drachmas duodecim: zingiberis, piperis longi, foliorū
rutæ siccorum, cinnamomi, macis, ligni aloës, anisi, fœ- 15
niculi, dauci, galangæ, ana drachmas duas & dimidiam.
Tere omnia probè, melle de spumato sufficienti excipe.
Datur ab aureis tribus ad septem.

πορνικῶν κίρῳν lego, id est dactylos fuluos, quo
colore sunt immaturi, vt maturi flauiores, aut 20
iam nigricantes. Hanc autem Græcam vocem an-
rectè diuinā à Mesuæ usurpatā, & ab interprete
corruptā, lectoris candido iudicio cōmitto. Neq;
interpretatio Arabicæ familiæ mihi repugnat:
kheyron enim (sic nanq; scribūt) immaturos aiūt 25
significari, & ob id adstringētes magis. Sic tamen
tamar Indorum kheyron, id est, immaturorum, vt
interpretantur: qui licet sint species dactylorum
sylvestriū, tamen dum sunt immaturi & acerbior-
res, quales ad nos afferuntur colore fuluo, nō sunt 30
vt vinū κίρῳν, id est, fuluum, igneū, mediū Hippo-
crati & Galeno dicitur, sed nigricāt. Id potest vos-
cari diaturbith, quāquā est aliud diaturbith in
simpl. cap. de turbith, multò hoc valētius & peris-
culosius, præsertim si turbith horis vigintiqua- 35
tuor

tuor maceratum sit succo cucumeris agreſtis, & ſcammoniū acceperit. Viribus conuenit cum eleſtario Indo maiore, ſed clementius purgat, & biſlem magis per ſcammoniū: ſed etiā nō ignauiter
 5 pituitā per turbith, ob id febribus complexis, vt tertianæ nothæ ex bile flaua & pituita conuenit. Datur ad drach. quatuor per ſe. Frequēter cū caſſia & manna. Quidam diaphœnicon minus vocant, cui immittuntur ſcāmōnij drachmæ vndeſ-
 10 cim vel duodecim: maior autē, cui indūtur drach. eiufdem tres & viginti, vel quatuor & viginti. Deſcripta erat prius in ſimplicibus ex zezar cap. de turbith (baſis enim eius eſt turbith & ſcāmōn-
 15 nij) eadem omninō, niſi quōd vno tantūm die daſtylos ibi macerat, & zingiberis, piperis lōgi, foliorū rutæ ſiccorū ana drach. quatuor ſcribit, auſta horum triū doſi, & omiſſis ſimplicibus reli-
 20 quis. Penidia autem & daſtyli hīc & in alijs purgantibus miſcentur, vt lentore ſuo purgātia reti-
 25 neant, ne in lōginqua ferantur. Adde quōd ibi penidiorū tantūm ſcribitur, non vt hīc penidiorum hordeatorū, quod interpretantur, ex ſaccharo al-
 30 bo & optimo cum aqua decoctionis hordei ſex horas infuſo & cocto ad iuſtam conſiſtentiam. Drachmas ſcripſi, vbi Meſues ponebat partes, quōd ita facilior intellectu eſſet deſcriptio, neque
 35 res mutatur: quanquā & Galenus, & veterum pleriq; pōdus aut menſurā nomine partiū indefi-
 40 nitā quādoq; ſcripſerūt, cōtenti ſingulorū ſimpli-
 45 cū proportionē. Potesq; pro drach. ſemūciā, vel vnciam, vel ſelibram, vel libram, vel pōdus aliud quoduis, ſed vnicum ſumere. Magna ratione au-
 50 tem daſtyli, & in alijs adſtringentia alia ſcam-
 55 monio in varijs purgantibus miſcentur: ſic enim
 60 rhu ſuccum, carnem mali cydonij, carnem pal-
 65 mularum ſeu phœnicum, myrta maſtichen &
 70 ſimilia ſcāmōnio, & alijs multis purgātibus adie-
 75 cerunt, quæ ſtomachum adſtringendo roboras-
 80 rent,

rent, & grato sapore medicamenti abominabilem qualitatem tegerent: effecto autem quid possent purgantia monstrarent. In his enim substantia purgatrix exigua, sed validis prædita viribus, mista alteri substantiæ plurimæ, sed imbecillæ, sumpta gustu non percipitur: agit tamen efficacius pauca hæc, quàm plurima alia libro 3. simpl. cap. decimo quarto. Sic cydonijs scammonium rectè misceri docet libro primo alimentorum. Crudum autem miscendum hîc, quia per dactylos & aromata satis castigatur, & non impeditum, vaporibus longè transmissis à longinquis trahit: quanquàm etiam penidia suo lentore turbith & scammonij substantiâ in corpus distribui prohibent. Sauonarolæ tamè vapores ab his eadem virtute præditos omninò non prohibent.

- o **E**lectarium ex psyllio colagogum, ob id febribus solutu contumacibus, acutis, & ardentibus, & cephalalgia, ac uertigini à bilis uapore nascenti, & ictero, & intemperici calidæ hepatis confert. Recipit autem succi buglosi domestici & sylvestris, intybi, apiij, coquendo despumatorum, ana libras duas, quibus misce uiginti quatuor horis cassuthæ, anisi, folliculorû sennæ, ana unc. semiss. adianti albi manipul. unum: succi fumarie unc. tres: asari unc. quatuor: spicæ nardi drachmas duas: semel seruefiant. Præterea adde uiolarum uiridum, uel siccarum uncias tres: epithymi uncias duas: & semel quoque seruefiant: cola, exprime: colato psyllij uncias tres macera uiginti quatuor horis, in singulas rudicula agitando: post exprime totam muccaginem, in cuius lib. quatuor coque igni lento sacch. libras duas, & dimid. scammonij in malo cydonio cocti uncias tres, & dimidiam. Coctis omnibus his adde pul. trochiscorum diarbodon, & de spodio, & de rhabarbato ana unc.

unc. unam : trochiscorū oxyacanthæ unc. dimid. Datur à drachmis tribus usque ad aureos tres. Hamech hoc electarium de trochiscis appellat. Addunt aliqui aceti libram unam & dimid. alijs uiolarum lib. unam.

- 5 Seminis psyllij drach. trium mucago sumpta, soluit bilem lubricando, & calorē eius obtundit & suum, frigida sua substantia, vt ipsi volunt: licet Dioscoridi & Galeno tantum refrigerare dicatur. Scammonij crudum quidam miscent, quia
10 coquendum: quod si coctum, iterum coquendum misces: leniet tantum medicamentum, non etiam soluet. Dari tutò potest ad vnciam vnā.

- E**lectarium Episcopi excrementa statuiq; corpore toto educit, ob id dolorem colicum hypocond.
15 iuncturarum leuat, renes & uesicam purgat, uenerem excitat. Recipit scammonij Antiocheni, turbith albi, ana drach. sex: caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, nucis moschatæ, emblicar. polypodij, drachmas duas & dimid. sacchari unc. sex: excipe melle despumato. Datur
20 ab aureis duobus ad tres.

- Hoc elect. Episcopi pro elefscoph cum Auicennæ interprete appellauimus, à quo tamen cardamomum & piper huic descriptioni adduntur: cætera similis est. Vacuat bilem scammonio, &
25 pituitam turbith. Quidam eo vtiuntur ad purganda corpora in lue Hispanica, in omnibus corporibus, licet melancholicis minus conueniat, quàm electariū Hamech. In hoc vnciæ sex mellis cum æquali saccharo cocti sufficiunt. Si autem saccharum pulueratum vis inspergere, largiore tum
30 melle opus esset, ac dosi etiam ampliore. Ex his speciebus, & saccharo cōfectæ placetæ nihil purgant, interdum vtiuntur scilicet speciebus: est quādo immodicè purgant, n̄isdem simul malè cōmisistis. Potest tutò dari largius quàm scribat Mesues.

Confessio Hamech uulgo.
** alij octodecim.*
caprini in sereno acri- monia exui.
Seri lactis lib. quatuor.
Die sexto ca- lesfacta expri- mantur.
Alij expres- sum cum sacch. sesquilib. igni lento sesquibo- ra percoquant,
percocto addit particulatim cassiam. tamar Indos super ci- neres calidos in unc. duabus expressi crudi dissoluta & co- lata, manne unc. tres in ses- uncia prædicti expressi solutus & colatus, idq; faciūt, ne tria hæc coquantur, uti nec scāmō- niū, & reliqua.

** Lect.* Hamech purgat bilem utranque, & pituitam
 salsam: ob id affectibus inde natis, impetigini, psora, lepræ, cancro exedenti, & similibus mirè con- fert. Recipit myrobal. citrearum uncias quatuor: cepu- larum, & nigrarum, rhabbarbari, ana uncias duas: aga- rici, colocynthidos, polypodij, ana drach.* sexdecim: absinthij, thymi, sennæ, ana uncia unā (in alio drachmas sex:) uiolarum drachmas quindecim: epithymi uncias duas: anisi, rosarum, foeniculi, ana drachmas sex: succi fumarie lib. unam: pruna sexaginta: uuarum passarum mundatarum uncias sex. Macera dies quinque sero la- tis & sufficiente in uase uitreo stricti oris, & obturati: semel deinde seruefiant: manibus fricentur, & colentur. Colato adde cassie fistule purgatæ uncias quatuor: ta- mar Indorum uncias quinque: manne uncias duas. Fri- ca manibus: cola, percoque ad mellis crassitiem cum sacchari libra una & dimidia: scammonij uncia una & dimidia. Postremò adde myrobalanorū, citrearum, cepul. Ind. ana unc. dimid. belleric. embl. rhabbarbari, se- minis fumarie, ana drach. tres: anisi, spicæ nardi, ana drachmas duas. Datur à drachmis duabus usque ad au- reos duos.

Consuetissimum est hoc medicamentū in affe- ctibus melancholicis, mania, melancholia, alphis nigris, cancro, elephātia, & cutis vitij, psora, le- pra, impetigine, quæ effecta Mes. peculiariter tri- buit electario sequenti. Tuto datur uncia Manar- do ad pruritū, maniā, melancholiam morbū, ele- phantiam psorā, leprā, Scammoniū hīc crassius tritū quidam volunt, ut coctionē aliquam susti- neant ad malitiā eius castigandam. Si autē coctum esset (quod *ῥαγρόδιον*, quasi lachrymulam Græci recentiores appellant; Arabes corruptè diagres- tion

dion) non coqueretur, ne vim purgatoriam perderet. Eodem modo in elect. rosato. in his enim crudum scammonium miscetur, quia coquendo corrigitur: & his quæ diu seruantur ante vsum: in cæteris scammonium coctum ponatur.

Elect. alterum Hamech purgat melancholiam, & o
 ustos humores alios: ob id confert manie, melancholiz, uertigini, obliuioni, & uitijs cutis, qualia sunt, psora, id est, scabies, lepra, alphi, id est, morphea, cancer, elephantia, impetigo. Recipit myrobalanorum nigrarum, cepularum, epithymi, ana drach. quinquaginta: fumarie, absinthij, ana drach. uiginti: thymi, calaminthes, polypodij, agarici, glycyrrhizæ, buglossi, ana drach. decem: stæchados, chamædryos, chamæpitvos, spine albæ, anisi, ana drachmas quinque: pruna, zizypha, myxa, ana septuaginta: uuarum passerum mund. lib. unam: coque in aqua sufficienti ad partem tertiam: in qua igni lento ad mellis crassitiam percoque sepe lib. duas: mellis lib. unam: scammonij unc. duas. Datur à
 20 drachmis tribus ad drachmas sex.

Alij legunt à drachmis duabus ad drachmas quinque. Indæ myrobal. nigris addebantur, cum tamen eadem sint Mesuræ in simpl. ob id sustulimus. Hoc in usu non est: tamē esse possit loco superioris, quo maxime vrimur hodie ad luem Hispanicam. *Ακανθαρι λευκη* Dioscor. & Gal. id est, spinam albam cum omnibus Arabum interpretibus, in locum bedegar suffecimus.

Electarium rosatum cholagogum clemens, ob id salubre biliosis affectibus, arthritidi calidæ, cephalalgie calidæ, uertigini, oculorum dolori, ictero. Recipit autem succi rosarum rubrarum perfectarum libras quatuor: sacchari lib. unam & dimid. manne puræ & recentis unc. sex: scammonij Antiocheni unc. unam & dimidiam.

Coque flammâ lentâ ad mellis crassitudinem: adde tunc trochisc. spodij unc. unam: galliæ, croci, ana drachmas duas: trochisc. oxyachanthæ drach. quatuor: repone uitreo uase. Datur ad drachmas quinque.

De succo rosarum.

Eo in formandis catapotijs (quæ aggregatiua vocant, & de hermodactylis minora, & à Mesue inueta) vtendum est, non elect. de succo rosarum: alias in vfu est raro, vt Nicolai electarij de succo rosarum est vfu frequentissimj. Hoc tamen celebre est ac delicatum. Diarhodon Alexandri 10
Tralliani cholagogum citra molestiam cephalalgiam, arthritidem, vertiginem, oculorū dolores, icterum, & cæteros affectus calidos & biliosos mire leuat. Succu rosarū rub. lib. vna: scammonij vnc. vna: agarici semuncia: piperis drach. vna. 15
Mellis vnc. sex cum succo coque ad crassitiem: tunc prædicta cætera laeuiganda. Alterum eiusdem ex succu rosarū vnc. tribus: scammonij vnc. vna: lactis tithymali drach. tribus: mellis Attici lib. vna, ac podagricis, ictericis, tertianarijs, aculorū doloribus tutò dari, quia citra angore purget, prædicat. Aliud ex Nicolao & Mesue descriptū nobis ad dictos affectus: coque sacchari lib. vnam & dimid. in succu rosarum rubrarū lib. tribus ad mellis crassitiē: tunc adde scammonij vnc. 25
vnam: trium santalorum ana semunciam: galliæ moschatae, trochiscorum oxyacanthæ ana drach. tres: mannæ vnc. sex: caphuræ scrup. vnum: forma tessellas, aut cum melle sacchari loco coque & serua. Rhodomeli catharticum Actuarij ex 30
succo rosarum, scammonio, agarico, melle.

Alphesera.

Elect. ἰατρικὴ Democriti, cerebrum & nervos purgat excrementis: ob id epilepsia, paralyti, uertigini, & alijs cerebri & nervorum frigidis affectibus medetur. Recipit radicis bryoniæ purgatæ & tritæ lib. 35
dimid. sapæ, uuarum passarū lib. quatuor: scillæ assatæ, strob

*strobilorū depellatorum, ana fescunc. nūcis moschate
cardanomi, macis, zingiberis, ana drach. duas : caryo-
phyll. piperis longi, stœchados, ana drachmā unam &
dimid. seseleos, salis gemmæ, galliæ, ana drachmā unam:
5 spicæ drach. semis : agarici drach. tres. Datur. post sex
menses à drachmis duabus ad drachmas quatuor.*

Prius descripsit omninò similiter in cap. de al-
phepera, id est, vite alba, seu bryonia, ubi dosim
drach. quinque scribit, quamvis etiam drach. sex
10 esse possit. Diaturbith Mesuæ idem promittes,
hic non repetitur. Potes tamen si utendum tibi
est, ex simplicibus requirere.

Electariū *λεχέ χοκκου xvi σίου* *hydragogū in hydropē* *Almezerocn.*
Efficacissimum, recipit foliorum thymelæ præpa-
15 ratorum, partes decem: carnis cydoniorum in aceto co-
ctorum, & sacchari, ana partes octoginta: mānæ par-
tes quadraginta: olei ex cocco gnidio partes duodecim:
saccharum & manna dissoluantur in seri lactis, cui in-
fusum erit agaricus, partibus triginta: misce carnem cy-
20 doniorum: coque igni lento ad mellis crassitudinē. Pul-
vis foliorum thymelæ mistus prædicto oleo reliquis
addatur. Dantur drach. quatuor.

Violentum medicamentum in ascite virorum
robustorum tantum experiendum. Oleum hoc
25 prius descriptum est, atque hoc electarium in
simpl. cap. de thymelæa: præparanda autem fos-
lia ut in cap. eodem docuit, & postea docebit in
alkekengi. Cydoniorum partes septuaginta in
simplicibus scripsit, & mannæ partes sexaginta.
30 Hoc autem contigit ob notas vel ablatas, vel lux-
uratas, vel transpositas. Nam lxxx. id est, octos-
ginta: si vnum x. tollas, manent septuaginta:
& xl. id est, quadraginta si transponas, lx. id est,
sexaginta fient. Utrobique igitur simile pon-
dus est scribendum.

o **E** Lect. alsebran pituitam & melancholiam purgat,
 & aquas: recipit alsebran boni, myrobalanorum ci-
 trearum, ana unc. duas: trita & creta mergantur succo
 foeniculi, & insolentur dies quinque, affundendo sepe
 succum nouum: siccatum repone uase uitreo. Datur à 5
 drach. una ad drach. duas cū saccharo, & aqua calida.

Hanc attigit in simpl. cap. de alsebran, id est, esu-
 la, vbi succum intybi, vel portulacæ, vel similiter
 frigidum expetit, vt hoc loco legendum non esse
 foeniculi suspitio sit vehemens. 10

E Lectarium de eupatorio, ad ictum & hydropem
 incipientem, recipit succi eupatorii, rhubarbari, ana
 drach. quatuor: croci drach. duas: lacæ, seminis cassu-
 thæ, cacuminum schoenu anthûs, sem. citreoli, cucume-
 ris, portulacæ, succi absinthij, ana drach. tres: scammo- 15
 nij in cydonio cocti drach. duas & dimidiam: tere cu-
 riosè. Datur aureo uno cum lacte camelarum, aut aqua
 casei alcherigi. Quod si calor adest, succo solani, aut
 intybi, aut volubilis reprime.

Per volubilem, lupum salictarium, id est, lupu 20
 lum intellige: aliæ enim volubilis species nimis
 calent. Eupatorium est agrimonium: potest dari
 etiam maior mensura: semen cassuthæ non colligi-
 tur, an colligi possit, observa.

o **D** iaphysalidon, efficacia. ad hydropem & cache- 25
Alueuangi. xiam & affectus hepatis, lienis, iuncturarum, lu-
 bricitatem partium nutritiarum formæ corruptio-
 nem, hæmorrhoidas. Recipit succorum lupi salictarij,
 intybi, apij purgatorum, ana libras quatuor. In quibus
 myrob. citrearum, cepul. ana drach. duodecim: emblic. 30
 drach. quinquaginta: Indarum, bell. ana drach. octo: aga-
 rici, ireos, ana drach. decem: absinthij, cassuthæ, rad. apij,
 foeniculi, anisi ana drach. quatuor: uuarum passarum
 munda

mandatarum drach. octoginta : coquantur igni lento ad
 consumptionem, dimidij succorum : frica probè mani-
 bus: cola. Vni huius parti adde tamar Indorū, cheyron,
 & casie fistula ana uncias octo : mannae uncias tres:
 5 cola, & mūda. Alteri succorum parti adde penidiorum,
 hordeatorum libras quatuor: misce omnia simul: bis fer-
 uesiant : tunc adde olei sesamini recentis uncias quindecim:
 percoque ad mellis crassitudinem: ab igne depositis
 adde troch. diarhod. troch. de eupat. troch. de absinth.
 10 troch. de rhabarb. ana unciam unam & dimidiam: ireos
 unciam unam agarici, foliorum thymelae nutritorum
 in aceto ana aureos octo : scammonij, succi eupatorij,
 succi absinthij, croci, lacca lota, myrobal. citrearum, ce-
 pularum, ana aureos quatuor: belleric. embl. Ind. ana au-
 15 reos tres. spica, anisi, ana aureos duos : turbit. unc. sex
 cum olei thymelae tribus uncis: omnia prius inuoluta:
 praedictis misceatur: Datur a drach. tribus ad drachmas
 quatuor cum aqua intybi.

Quibusdam in usu est ad ascitem, & corporis
 20 colorem cineritium, & plumbeum & hepatis, cas-
 chexiam, quae hydropis est initium. Hic per volu-
 bilem potius cum Manardo intellige lupulum,
 quam eam, quae vitibus circumplexa fert campas-
 nulas, lactariam & purgatricem, quam Mesuae
 25 interpretes intelligit. Cum saccharo vel melle cons-
 fici potest, bis in mense sumpta, multos hydropis
 eos sanauit. Trochisci diaphysalidon Pauli ses-
 primo ab hac compositio diuersiff.

30 **E**lectarium Diacydomides cholagogū & phlegma-
 gogum, colicos affectus & alios partium nutrito-
 riarum iuuat: recipit succi cydoniorum libras tres: mel-
 lis libras duas : scammonij fescunciam : gallie, caryo-
 phyllorum, zingiberis, mastiches, piperis longi,

cinnamomi, nucis moschate, ana drach. tres: misce. Datur ab aureo uno ad aureos tres: Si uis cholagogū fieri & phlegmagogum, adde scammonij drachmas quindecim: turbith drach. duodecim. Si uis tantum esse phlegmagogum, omisso scammonio misce turbith drach. uiginti quinque: cnici excorticati drach. quindecim. Si bilem atram uis eo uacuare, prædictorum loco misce ellæborum nigrum, aut epithymum, aut polypodium. melle uel saccharo excipitur: fit cum cydoniorum nunc succo, nunc carnibus. nunc ambobus simul. 10

Id non est in usu, sed quod à Nicolao scribitur. Electarium Indum utrūq; & diaphœnicū phlegmagoga sunt, etiam in febribus clementia. Diasmanna, & electarium de succo rosarum Nicolai etiam in febribus sunt cholagoga idonea. 15

SECTIO SEXTA DE CATAPOTA

TIIS, SEV PILVLIS.

*
Pil. elephantina.

ATAPOTIA aromatica nobis inuenta, uentriculum, cerebrum, & sensoria humoribus crassis, putribus, pituitosis purgat, & inde natum dolorem dissipat, uentriculum roborat, coctionem eius iuuat: recipiunt cinnamomi, cubebæ, ligni aloës, calami aromatici, macis, nucis moschate, cardamomi, caryophyllorum, 25 asari, mastiches, schoënu anthus, spica, carpobalsami, ana unciam unam: absinthij ficci, rosarum, ana drachm. quinque: terantur, parum coquantur in aquæ libris 7 duodecim ad duarum partium consumptionem: fricentur tunc manibus, & colentur, exprimantur. Accipe 30 aloës

† alij sex, alij quatuor lib.

aloës bonæ libram unam, laua sæpe in scutella lapidea
 uitrata cum aqua pluuiæ: siccetur: ipsi affunde decocti
 prædicti circiter libras duas: tere in sole: deinde ipsi
 aloë misce myrrhæ, mastiches, ana drach. quinque: croci
 5 drachmas tres: tere curiosè: prædicti decocti reliquum
 ipsis affunde: tere donec siccantur: fac catapotia ciceris
 magnitudine. Dantur à drach. duabus ad aureos duos.
 Interdum aloës tantum uncias quatuor indimus. Inter-
 10 drachmis quatuor ad drach. octo: coquatur autem in ea
 aqua: deinde siccetur: postremò lauanda aqua aroma-
 tum, ut diximus: sunt enim salubria hæc catapotia.

Auget potius
 aloën Manar.
 Sunt qui lauāt
 succo bræcæ,
 alij aqua cui
 diu infusum
 fuit rhabarba-
 rum.

Καταπότιον Græcis à καταπίνω, est medicamen-
 tum quod integrum deglutitur, vulgò pilula vo-
 15 carum, à paræ pilæ figura, nullo angulo ventris
 culū lædente & habili simul tangi multis κρίσις
 partibus. Fieri autem catapotia possunt, tum ex
 prædictis omnibus antidotis, tum ex alijs mox
 declarandis. Purgantes verò materiæ hac forma
 20 ferè concluduntur, vel vt facilius deuorentur,
 etiam saccharo, folijs auri, carne fructuum non au-
 tem pelle, vel alio quopiam simili interiecta: vel vt
 morâ in ventriculo longiore diutius agant, à res-
 25 morioribusq; in ipsum, & intestina humores vas-
 catapotiorum ægrius à ventriculo comminuitur,
 ob idq; tardius agit: liquida verò contrâ cōfestim
 vacuant, & simul vacuantur. Quæ horum in me-
 dio sunt, tempus ad actionem mediocrem requirunt.
 30 Propterea quæ citò agere volumus catapotia, da-
 mus admodum mollia, præcipue quibus imbecil-
 lus est ventriculi calor. Catapotia diu seruanda
 ex aqua aliqua sola, aut succo solo ne formæ
 ris, quòd citius siccantur, vel situm contrahant,
 35 nec vires simplicium cohibent: sed syrups actio-

*κακια etia uo
cari Grecis ait
Manard.*

nem catapotiorum iuuantibus, vel alio & glutinoso, & iucundo humore. Catapotia, sunt inuenta, vt semel deuorentur (vnde & nomen habent) ne suo sapore ingrato linguam vitient, vt quæ diuturna in ventriculo mora, à remotis etiam partibus attrahant. Cùm verò ferè sint valentibus in simplicibus composita, initio febrium cruda adhuc materia non sunt danda, quia mouent & agitant, nec vacuant. Vnde symptomata sequuntur à Gale. scripta aph. Concocta medicari. Neque danda sunt emaciatis, & ventriculolum habentibus imbecillum, vt à quo non sint dissoluenda, & in actum reducenda à quibus si sumpta sint coclearia tria iusculi multum calida forbeantur. Si autem ob duritiem non dissoluantur, vomitu reijciantur. Nisi quæ in his sunt clementissima, & mollissima, & minimè deuorantur, qualia aromatica communia, mastichina, & alia quædam, de quibus post. Catapotia Thomæ de Garbo secreta his affinia ad affectus cerebri, spinæ, neruorum contumaces, à materia frigida, crassa, lenta, præsertim sub finem morborum. Cubebæ, nucis moschata, cinnamomi, spicæ, anisi carpobalsami, schoenu anthus, mastiches, asari, caryophyllorum, calaminthes, ana drach. duas: turbith, colocynthidis, ana drachmas tres: myrobalanorum omnium ana drach. duas: agarici, fennæ, ana drachmam vnam: aloës pondus omnium cum succo menthæ.

† Catapotia stomachica, pituita & bile flaua ventriculi, hepar, caput, sensoria, iuncturas purgant: recipiunt hieræ picræ drachmas septem: † trium myrobalanorum, ana drach. tres: agarici drachmas duas: turbith boni drachmas decem: epithymi Cretensis, anisi, ana drachm. duas & semissem: salis Indi drach. duas: † absinthij, scammonij, ana drachmas tres: fac catapotia cum

cum penidiorum drachmis tribus, & succo cichorii: dantur drachmæ duæ.

Sumuntur ad drachmam vnam & dimidiam, tantum coctione ventriculi absoluta ad affectus pituitosos præsertim, sed etiam biliosos & melancholicos. Horis quatuor post sume iusculum lauatorium, & hora vna post prandē, sed partiū: quin & drachma vnica mediocriter purgant hiera picra Galeni, myrobalani flauæ, nigræ, cepulæ.

Catapotia stomachica alia cerebrū, & uētriculū corruptis humoribus purgāt, uētriculū roborant, coctionē iuuant, appetentiā excitāt: hieræ picræ drach. decem: trium myrobalanorum, absinthij, ana drachmas duas: mastiches, anisi, bellericarum, emblicarū, agarici, ana drachmas tres & semissem: zingiberis drachmas duas: caryophyllorum, salis gemmæ, schœnu anthūs, ana drachmam unam: turbitū drachmas duodecim: confice cum succo absinthij. Da drachmas duas uel tres.

Possunt dari tantum à drachma vna, ad drachmam vnam & dimidiam, ut prædicta: nam corpora regiones frigidas habitantia, quia pituitosa, alba mollia, minus valentia ferunt medicamenta, quam corpora nigra sicca, dura regiones calidas, ut Aegyptum, Aethiopiam colētia, Gal. in lib. c. ph. g. Catapotia autē ex puluere solius hieræ picræ Galeni cū melle rosato, vel syrupo rosato, vel alio formata idem possunt quod hiera ipsa, & ad drachmas duas sumi possunt. Catapotia Rufi ex aloēs vncijs duabus: croci myrrhæ, ana vncia vna, cum vino albo aromatico: vel potius syru. limonium, vel succo citrei formāda, illis proxima sunt viribus. Pro croco autē hammoniācū, thymiana miscet Paulus lib. 3. cap. de pestilentia ex Rufo. Sunt enim cōtra pestē salubres, præsertim additis vncijs duabus boli Armenicæ & aloē, si æstas sit, lota

lota in aqua intybi & rosarum. Nam ventriculus, intestina, mesenterium, hepar, cerebrum purgant humore putri, bilioso, aut pituitoso. Datur manè ieiunis drachma una.

- o Catapotia stomachica alia idem pollentia, recipiunt trium myrobalanorum ana drachmas tres, rosarum mastiches, ana drachmas duas: cardamomi, ligni aloës, santali citrini, cubebæ, caryophyllorum, schœnu anthûs, nucis moschatæ, ana drachmas duas: rhubarbari unc. semissem: turbith drachmas septem: aloës pondus omnium: comprehendere omnia uno odore.

- * Catapotia stomachica alia nobis inuenta, ventriculum & caput expurgant: quouis tempore sumi possunt: recipiunt turbith drachmas decem mastiches drachmas quatuor: rosarum drachmas tres: aloës bonæ pondus omnium: comprehendere succo absinthij.

Materiam pituitosam, putrè, præcipuè aquosam ex ventriculo & cerebro vacuant à drachma una ad drachmam unam, & semissem.

- o Catapotia stomachica alia, caput & ventriculum purgantia, recipiunt aloës drachmas sex: mastiches, rosarum, ana drachmas duas: compone cum succo solani.

Hæc ostendunt hieram picram Galeni tribus his simplicibus absolui posse, sed minùs efficacè, ut antè docui.

- o Catapotia stomachica alia recipiunt myrobalanorum flauarum, aloës, turbith ana drach. decem: rosarum, spica, mastiches, ana drachmas duas & dimidia: anisi drachmam, unam & semissem salis Indi, croci, ana drachmam unam: misce cum succo absinthij.

Hæc ob myrobalanos flauos, bilem flauam leuiter vacuant.

Catap.diarhodon,uentriculum firmāt,coctionem o
 ciuant,oris odorem cōmendant: recipiūt trochi=
 scorū diarhodon,absinthij,ana drachmas. quinq;,sum=
 mitatū schœnu anthūs,mastiches,ana drachmas duas:
 † salis Indi drachmā unam: aloës bonæ pondus omnium:
 comprehendē aqua foliorum citri.

Pituitam,præsertim tenuem & putrem,à ven=
 triculo vacuant,& vi aloës etiam bilem.

- ¹⁰ **C**atapotia polychresta nobis inuenta, ob idq; sic ^{* Pil.aggregati.}
 cappellata, quòd sint efficacia ad multos affectus ^{ue multorum}
 capitis,uentriculi,hepatis:purgant enim ex his & sen=
 forijs pituitam, & bilem utranque: quapropter se=
¹⁵ bribus antiquis, complexis, & inuicem complicatis
 commodant:recipiunt myrobalanorum flauarum,rha=
 barbari,ana drachmas quatuor: succi eupatorij, succi
 absinthij,ana drachmas duas: scammonij Antiocheni
 in pomo cocti drachmas quinque: cepularum Indæ=
²⁰ rum,agarici,colocynthidis,polypodij,ana drachmas
 duas:turbith,aloës,ana drachmas sex:mastiches,rosa=
 rum,salis gēme,epithymi,anisi,zingiberis,ana drach=
 mam unam: † electarij rosarum quantum sufficit ad ^{† à Mes. & Ni}
²⁵ comprehēsiōnem.Fiant catapotia crassa:da à drachma ^{col. scripti.}
 una ad aureum unum.

Humores tenues & calidos potiùs quàm pi=
 tuitosos, crassos, frigidos, vacuant à toto corpo=
³⁰ re, sed præcipuè à dictis partibus. Dantur cocta
 iam materia & iam mista in febribus heteroge=
 nibus inuicem complicatis. Sunt etiam salubria
 purgationi vernæ. Dantur hora vna ante diluc=
 lum. Omnium pilularum quibus vtimur, has
³⁵ maxime excellentes scribit Manardus, & quia
 tutiores, & efficaciores, per aggregatiuas abso=
 lutè scriptas intelliguntur.

Catap

† lignæ, seu
cinnamomi uul
gari.

o **C**Atap. polychresta maiora, pituitam crassam, len-
tam purgant, & inde natos affectus, colicum, ar-
thriticum, ischiadem, podagram, uentris totius inflatio-
nem: præter hæc hæmorrhoidas, recipiunt bdellij, my-
robalanorū nigrarum, emblicarum ana drachmas qua-
tuor: turbiū boni & electi drachmas tredecim: seminis
apij, fœniculi, anisi, carui, ameos, origani, rosarum, le-
pidij Indi, rutæ agrestis, hermodactyli, salis Indi, masti-
ches, hanmoniacy ana drachmam unā: cinnamomi, car-
damomi, acori, spicæ, croci, † casia, ana drachm. semis. 10
sem: sagapeni drachmas quatuor: colocyntidos drach.
tres: penidiorum alborum drachmas quatuor: aloës
drachmas quindecim: commisce cum succo brassicæ,
manibus tuis oleo iasmeno inunctis.

o **C**Atapotia polychresta minora, pituitam & bilem 15
Cutranque a uentriculo, & capite purgant, obstru-
ctiones hepatis liberant: ipsumq; ac uentriculum ro-
borant, febres antiquas, pruritum, ulcera [maligna]
iuuant: recipiunt myrobalanorum flauarū, nigrarum,
emblicarum, ana drach. tres: mastiches, anisi succi eupat- 20
torij, absinthij, rosarū, ana drach. duas: rhabarbari drach.
quinque: hieræ picræ drachmas duodecim: confice cum
succo apij. Da drachmas duas cum aqua calida.

o **C**Atap. ex eupatorio maiora, obstructionem hepa-
tis liberant, & icterum inde ortum sanant, ac do- 25
lorem & febres circuitu repetentes: recipiunt myro-
balanorum flauarum, succi eupatorij, succi absinthij,
ana drachm. tres: rhabarbari drachmas tres & semiss.
mastiches drachmam unam: croci drach. semiss. aloës
drach. quinq;: forma cum succo intybi. Dantur drach. 30
duabus cum sero lactis.

Bilem liquidam & tenuem, & hos affectus
inde

inde natos sanant drachma vna & dimidia, etiam sine sero lactis.

Catap. ex eupatorio minora idem potentia, recipiunt myrobalanorum flauarum, rhabarbari, succi eupatorii, aloës, ana partes æquales: comprehende aquam apij, uel intybi. Da drachmas duas.

Catapotia ex rhabarbaro uacuât humores crassos, & lentos, multum putres, & inde ortas febres antiquas, & ex alijs quoq; humoribus, sanât & hepatis dolorē, ac hydropem incipientē recipiunt rhabarbari drachmas tres: succi glycyrrhizæ, succi absinthij, mastiches, ana drachmam unam: myrobalanorum flauarum drachmas tres & semissem: seminis apij, foeniculi, drach. semissem. trochiscorum diarhodon, drachmas tres, & semissem: hieræ picræ drachmas decem: excipe aquam foeniculi. Da uespere drachmas duas, cum sero lactis.

Obstructiones hepatis aperiunt: & bilem, pituitamq; putres præsertim, purgant.

Catap. ex rhabarbaro alia ad hepatis & lienis obstructionem, & hydropem: recipiunt rhabarbari drachmas septem: hammoniæ, sagapeni, bdellij, ana drachmas decem: cancam, drachmas octo: opoponacis drachmas quatuor, thymelææ, gūni, ana drachmas quatuor: turbiti drachmas decem: spicæ, polij, aloës, ana drach. quinq; mastiches drach. duas: myrobalanorum flauarum drachmas decem: dissolue lachrymas uino, & forma. Dantur drachmis duabus cum aqua casei.

Vnica drach. sufficit, sunt enim longè ualentiores prioribus.

Catap. Imperialia his affinia, bilem & pituitam ex nutritorijs partibus vacuant. Rhabarbari vnciam vnā: aloës vnc. duas: turbiti, agarici, folliculorum fennæ, quinque myrobal. cinamomi, amomi, cardamomi, caryophyllorum, zingib., macis, nucis moschatæ, zedoariæ, cubebæ, xyl

xyloaloës, croci, anisi, mastiches, spice nardi, melis aëri, ana scrup. vnum, cum syrupo rosato, aut violato.

- o **C**Atapot. ex halicacabo à nobis inuenta, ad febres diuturnas ex humoribus uarijs ortas, obstructio-
nem hepatis soluunt, & inde ortum dolorem, & inci-
pientem hydropem: recipiunt absinthij & succi eius,
& succi eupatorii, aloës, myrobalanorum flauarum,
mastiches, croci, rhabarbari, cancamis loti, asari, anisi,
† cassie, seminis fumarie, ana drachmas duas, hieræ pi- 10
cræ drachmas tres: cōfice cum aqua solani. Da à drach-
ma una ad aureum unum & semissem. Si autem tussis
est cum febre, pone uenarum glycyrrhizæ pondus di-
midium ad omnia.

† lignee ut
prius.

Eadem mistio-
nem in tussi cū
febre potes in
alijs pilulis fa-
cere.

Solanum id, cuius aqua aut succo vult compre- 15
hendi, sunt qui putant esse halicacabum solani
speciem, & inde nomen his impositum: alioqui
halicacabum non reciperent, nisi malè halicacas-
bum omissum caueris, aut titulum corruptum
pro alchindi, vel alio.

- o **C**Atap. Philagrij ad febres antiquas: recipiunt tro- 20
chiscorum diarhodon, trochisc. de rhabarbaro
ana drach. quatuor: succi eupatorii, spmæ albæ, ana
drachmas duas: absinthij drachmam unā & semissem,
mirobalanorum flauarum seminis cassuthæ, turbiti, 25
ana drachmas quatuor, agarici, aloës, ana drach. octo:
salis Indi drachmam unam & semissem confice cum
aqua foeniculi. Da drachmas duas.

- * **C**Atapotia Indæ Haly ad affectus melancholicos,
cancrum, elephantiam, alphas nigros curatu dis- 30
ficiles, melancholiam morbum, & inde ortum timorem
[& mærorem,] quartanam, icterum splenicum, splenis
dolorem recipiunt myrobalanorum nigrarum, ellebori
nigri,

nigri, polypodij, ana drach. quinque: epithymi, stoecha-
 dos, ana drach. sex: agarici, lapidis cyanei loti, colocyn-
 thidos, salis Indi, ana drach. quatuor: succi eupatorii,
 spice, ana drach. duas: caryophyllorū drachmā unam:
 5 hieræ picræ drachmas duodecim: fiat massa cum succo
 apij. Dantur à drachmis duabus usque ad aureos duos *Unica drach.*
 cum aqua casti: Salubria sunt experta. *latis est.*

Humorē melancholicum & melācholiā vřtam
 purgant. Icterus splenicus est, qui niger Galeno
 10 dicitur initio libro 6. locorum affectorum, quod
 splenis vitio fiat: fædos & pallidos colores in
 puellis, nubilibus præsertim, vulgò appellamus,
 licet etiam viros occupet. Indæ autem vocantur,
 vel quia in India celebrentur, vel à fale Indo, qui
 15 niger est: eiusq; loco ruber vtendus est, non fac-
 charum candefactum. Idem pollicentur pilulæ
 fumarie Auicennæ: ad pruritus, scabiem,
 & affectus alios ab vřta materia natos valent: res-
 cipiunt autem myrobalanorū citrearum, cepul.
 20 Indarum, scammoni, ana drach. quinque: aloës,
 drach. septem: tere omnia nō multum subtiliter:
 aquā fumarie irrorā, in sola ad mediocrem sicca-
 tionem: secundo, & tertio idem fac: post sicca-
 perfectæ, & repone.

25 **C**atap. Hermetis ex trochiscis colocynthidos, ad
 Cephaleā & hemicraniam difficilem, & affectus
 nervorum, & iuncturarum, recipiūt trochiscorum co-
 locynthidos, drach. duodecim, hieræ drach. septē: masti-
 ches drach. duas: salis gemmæ, aureū unum, ladani boni
 30 unciam unam: omnia præter ladanū & mastichen tere,
 & cribra: mastiche uerò pulueretur cum paucō oleo
 nucum, quo species trite illinantur: deinde cum ladano
 misceatur in mortario pistillo calido: fiant catapotia
 crassa. Da à drach. semisse ad drachmam unam.

o **C**Atapotia alia ex eisde trochiscis efficacia ad affectus cerebri, neruorum, & iuncturarum pituitosus: recipiunt trochiscorum colocynthidos, drachmas decem: salis gemmae, drach.unā: ladanī drachmas duodecim: olei rosarum, quantum sufficit.

o **C**Atap. ex colocynthide, ad affectus pituitosos & melancholicos, ut alphas curatu difficiles, & iuncturarum dolores: recipiunt colocynthidos drach.sex: myrob.nigrarum & flauarum, sagapeni, bdellij, sarcocollae, ana drach. quinq; aloës drach. septem: melanthij, cumini, carmani, origani, persici, nasturtij albi, salis gemmae, absinthij Romani, ana drachmā unam: infunde lachrymas* aquae porri, & cum ceteris finge massam. Dantur à drachma una ad aureum unum.

† Thlaspeos
Manard.

* id est, succo.

Pituitam crassam, lentam à cerebro, & partibus omnibus neruosis potēter trahunt drach. vna in fortibus: parum tuta sunt per se, cum alijs parua portione misceri possunt alium humorem vacuantibus, & ab alia parte, si his scopis erit alius quando seruiendum.

CAtap. ex sarcocolla, alba sunt: pituitam uacuat, ob id pituitosis affectibus comodant: recipiunt sarcocollae drach. tres: turbith, drach. quatuor: colocynthidos, drachmam unam & semissem: zingiberis tantundem: salis gemmae, drachmā unam: dissolue sarcocollam in aqua rosata: hisq; alia comprehende.

Violenter pituitam crassam & lentā trahunt, parum tuta vsu, nisi parua dosi in valentibus, & cum alijs mista: descripta sunt etiam in simpl. cap. de sarcocolla.

* **C**Atapotia foetida maiora, uacuant pituitā crassam, crudam, ob id conferunt affectibus inde natis, arthritidi, podagrae, gonagrae, dolori spinæ & aliarum iunctu

iuncturarum, uentriculi, colico, alphis, elephātie, alba-
 ras: recipiunt sagapeni, hammoniāci, opopanax, bdellij,
 colocynthidis, rutæ agrestis, aloës, epithymi, ana
 drach. quinque: hermodactylorum, esulæ, ana drachmas
 5 duas: scammonij drach. tres: cinnamomi, spicæ, croci,
 castorij, ana drachmā unam: † turbith drach. quatuor:
 zingiberis drachmam unam et semissem: euphorbij } † Vnica drac.
 drach. unius partes duas: dissolue lachrymas aqua por- } sufficit.
 ri, et finge massam. Dabis drachmas duas.

10 Cataplotia hæc arthritica *δυσώδεια*, pituitā crassam, lentam, à cerebro, iuncturis, & partibus alijs remotis trahūt: vtenda potiūs in fine morborum pituitosorū, vt paraly sis. Dantur drachma vna. Fœtida vocantur, quod castoriū, rutam agrestem
 15 & liquores graueolentes recipiant potiūs, quàm quod putres humores vacuent.

Atap. fœtida minora idem pollentia, recipiūt sagapeni, hammoniāci, opopanax, bdellij, myrrhæ, ana drach. quinque: turbith drach. decem: colocynthidos drach. sex: fiant ut priora. Da drachmas duas.

Quod paucioribus cōstant simplicibus dicuntur, tamē minūs tuta sunt quàm priora: quia minūs correctā sunt simplicia: fortibus dari possunt à script. duobus, ad drach. vnā.

25 Catap. sagapeni pituitam lentam purgant: ob id ciuuant paraly sin, spasmū, dolorem iuncturarum, dorsi, podagram frigidam: recipiunt sagapeni, hammoniāci, bdellij, opopanax, aloës, castorij, rutæ agrestis, ana drach. duas: colocynthidos drachmas tres. Fac massam cum aqua porri.

Pituitam crassam lentā, expulsiōni paratam, à cerebro, spina, & alijs partibus neruosis potenter educunt drach. vna: tutiora tamen sunt fœtida maiora.

* **C**atap. ex sagapeno, ad ischiadem, podagram: & reliquarum iuncturarum dolorem, ac etiam uteri, mensesq; promouent: recipiunt sagapeni, hammoniacy, opopanax, bdellij, ana drachmas duas & semiss. seminis apij, ameos, rutæ agrestis, anisi, ana drachmam unam: acori, lepidij Indi, calaminthes, folij, centaurij, polij, costi, salis gemmæ, ana drach. semiss. aloës, drachmas sex: colocynthidos, drachmas quinque: fac massam, utere.

Lib. I. ca. pb. p.

Lib. I. 4. met.

Cataporia coccia pituitam à cerebro & alijs neruosis vacuant: ob id conferunt dolori capitis frigido, seu pituitoso: sic à Mesue describuntur in praxi: recipiunt pul. hieræ picræ Galeni drach. decem: colocynthidos drachmas tres & tertiam partem drachmæ vnus: scammonij, drachmas duas & semisseim: turbith, stœchados, ana drach. quinq; cum succo absinthij formantur drachmâ vnâ. Adscripsimus his quod vñ sint frequentia. Cataporia Galeni ex aloë idē præstantia, recipiunt colocynthidos & succi absinthij, ana partem vnâ: aloës, scammonij, singulorum partes duas: mastichen Chiam & bdellium, antè etiam miscebat Gal. sed postea sustulit. Dat vñ decim ciceris magnitudine adulescenti bene habito. Paulus autem lib. 7. medullâ colocynthidos, aloës, succi absinthij, singulas partes: scammonij partes duas miscet, ac fingit κόμικα, hoc est, granula erui magnitudine, datq; vñ decim: vñde vulgò pilulæ coccia dicuntur Aliter Rasis, Graeci, Nicol. cōponunt. Gal. itē lib. 5. methodi ad varias excrementorū species pilulas suas cōmendat ex aloë, scammonio, colocynthide, agarico, bdellio, gummi Arabico, nō adscripta singulorū mēfura.

Catap. euphorbij, pituitā frigidā, crudā, ad neruos fluentē uacuant: ob id cōferunt paralysi: recipiunt

piunt euphorbij, colocynthidos, agarici, bdellij, sagapeni, ana drachmas duas : aloës, drachmas quinque : finge cū aqua porri. Dantur à drach. semis. ad drach. unam.

Non vtenda nisi in necessitate magna, idē in robustis.

Catapotia ex thymelea, serosum excrementum ualentius purgant, seu aquas: ob id hydropem iuuant: recipiunt foliorum thymelea aceto infusorum & siccatorem, drachmas quinque: myrobalanorum flauarum, drachmas quatuor: cepularum, drachmas tres: forma cum manna, & tamar Indis aqua intybi solutis.

Dantur à drach. vna ad script. quatuor in ascite. Valide enim purgant aquas: tutius autem rhabbaro, aut catapotijs rhabbari miscentur.

Catapotia optica maiora, uisum roborant, & augent, excrementa uacuant, corpus sanum seruant: sumptis his, à cibo abstinere non est necesse: recipiunt rosarum, uiolarum, absinthij, colocynthidis, turbith, cubebæ, calami aromatici, nucis moschatæ, spicæ, epithymi, carpobalsami, xylobalsami, seseleos, seminis rutæ, schœnu anthūs, asari, mastiches, caryophyllorum, cinnamomi, anisi, fœniculi, apiij, casie, croci, macis, ana drach. duas : myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum, belleric. emblic. rhabbari, ana drach. quatuor : agarici, fennæ, ana drachmas quinque: euphragie, drachmas sex: aloës, pondus omnium : comprehendendo succo fœniculi. Dantur à drach. duabus ad drachmas tres.

Pituita à cerebro & oculis vacuant, ob id oculorum morbos inde natos curant: adhæc visorium spiritum roborant, augent, puriorem reddunt, sic visionem iuuant. Optica, id est, visoria, seu cum vulgo, lucis inde dicta. Hæc roborat Manardus in pituita educenda coccis: in bile, aureis pilulis.

CAtapotia optica minora idem pollentia, recipiunt
 xylobalsami, carpobalsami, ana drachmam unam:
 chelidoniij, drach. quinq; rosarum, uiolearum, absinthij,
 euphragie, ana drach. tres: sennæ, epithymi, myrobal.
 flauarum, cepul. Ind. bellericarum, emblic. agarici, colo- 5
 cynthidos, schœnu anthûs, lycij, lapidis cyanei, ana
 drachmas duas & semis. aloës, pondus omnium: finge
 cum succo scœniculi, aut chelidoniij.

Minora hæc sunt vocata, quòd paucioribus
 constant simplicibus: viribus enim valentiora 10
 sunt prioribus, præsertim ad purgandam melan-
 choliam magis, quàm pituita: cum illa contrà pi-
 tuitam potentius purgent, quàm melancholiam.

CAtap. ex agarico, thoracem purgant pituita crassa
 & putri: ob id antiquæ tussi, & asthmatis conse- 15
 runt: recipiunt agarici, drachmas tres: radices ireos, præ-
 sij, ana drachmam unam: turbith, drachmas quinque:
 hieræ picræ, drach. quatuor: colocynthidos, sarcocollæ,
 ana drach. duas: myrrhæ, drachmam unam: misce cum
 sapa. Da drachmas duas. 20

Trahunt etiam à capite & iuncturis: & periz-
 pneumoniæ etiam conferunt script. quatuor, sine
 myrrha fiunt Auicen. cap. de asthmate.

CAtap. ad febres biliosas, & morbos ex bile flaua,
 & sanguine natos, recipiunt myrob. flauarum, & 25
 Ind. emblicarum, seminis fumariæ, cassuthæ, ana drach.
 duas: foliorum rosarum seminis citruli, rhabarbari, ana
 drach. duas: alij rhabarbari drach. sex: scāmōnij in cydo-
 nio cocti, drach. unā & semis. alij drach. duas & semis.
 succi eupatoriij, succi absinthij, ana drach. duas: agarici, 30
 drach. duas & semissem: hieræ picræ, drach. octo: mellis
 cum cassia fistula, tamar Indis, & succo intybi misti,
 quantū sufficit. Dantur à drach. duabus ad aureos duos.

Catap

0
 Tuta non sunt
 in magnis fe-
 bris.

CAtapotia ex turbith aurea dicta, bilem & pituitam citra molestiam purgant: hepar & uentriculum roborant, coctionem iuuant: recipiunt, turbith boni drach. sexdecim: aloës unciam unam & semiss. mastiches, rosarum, ana drach. septem: myrob. flauarū, drach. decem: croci drach. tres: confice cum succo absinthij. [†]

Nomine aurearum pilularum medicis veniunt quæ à Nicolao describuntur. Hæ autem turbithis cæ his appellantur. Mesues sine zingibere parat, ut sint mitiores, & minus longè trahant: zingiber enim turbith actionis vim talem impartit.

CAtap. ex turbith alia idem potentia, recipiunt turbith, myrob. flauarum, aloës, ana, drach. decem: mastiches, rosarum spicæ, ana drach. duas & semiss. anisi drach. unam & semiss. croci drach. unam: fiat massa ut prius. Alij addunt salis Indi drachmas duas.

CAtap. ex lapide cyaneo, ad affectus melancholicos, & bile uisita natos: recipiunt lapidis cyanei loti, drach. sex, epithymi, polypodij, ana drachmas octo: scammonij, ellebori nigri, salis Indi, ana drach. duas & semiss. agarici drachm. octo: caryophyllorum, anisi, ana drach. quatuor: hieræ picræ, drach. quindecim: miscum succo intybi. Da drach. duas cum aqua casti. *

Cancro, elephātiāsi, quartanæ, cutō & sine molestia purgando conferunt à drachma vna ad drachmam vnam & semiss. atram bilem purgant valentiùs quàm Indæ.

CAtap. ex lapide Armeno, melancholiā, & bilē uisita multiplicem utranq; clementer uacuant: ob id morbis inde natis conferūt: recipiūt lapidis Armeni loti & preparati, hieræ picræ, ana drach. quinq; epithymi, polypodij, ana drachm. octo: scammonij in cydonio cocti, [†]

Non paratur quia lapis Armenus desideratur. Mandat.

drachmas tres: caryophyllorum, drach. duas: salis Indi, drachmam unam & semissem: confice cū succo solani.

Rariùs vsurpantur, quàm prædictæ: quia im-
potentiùs purgant, licet clementius. Actuarius
habet pro polypodio, agarici drach. quatuor, & 15
ponderibus variat. Alexander picræ, epithymi,
agarici, scammoni, ana scrip. quatuor: lapidis Ar-
meni loti, drach. quatuor: caryophyll. grana vi-
ginti: in alio exemplari scammoni script. duo lapi-
dis Armeni scrip. quatuor: in alio ana script. qua-
tuor. Mesue in cephalalgia melancholica accipit
aloës drach. quatuor: scammoni, drach. quinque:
caryophyll. drachmam vnam.

Catap. ad catarrum, coryzam, tuſſim, aliosq; his suc-
cedentes affectus: recipiunt myrrhæ, drachmas sex:
thuris drachmas quinque: opij, hyoscyami, ana drachm. 15
quatuor: croci drach. unam & semissem: radicum lin-
guæ canis, drach. quatuor & semisſ. forma maſſam. Da-
da drach. semisſ. ad drachmam unam.

Pilulæ de cynogloſſa alijs dicuntur: tenuem des-
tillationem fiſtunt: ſed parùm tutæ ſunt, vt aliæ 20
ſtupeſcientes. Alias ex Alexandro in eundem
uſum deſcribit Meſues cap. de catarrho, quas cū
ſucco cynogloſſi conficit: Alexander verò cum
* aqua in qua opium ſit diſſolutum.

† cœcharū: alij
auellanarum
alij ueneriarū,
id eſt, radicem
acori legunt.
† Vel decocto,
uel deſtillata
aqua porriſe-
tilis, & non
transplantari.
Catap. ex bdellio maiora ad fluxum hæmorrhoidū 25
& ulcerum in eis, & ad menſes immodicos, reci-
piunt bdellij, drachmas duodecim: ameos, drachm. tres:
ceptularum, Ind. belleric. emblic. † peſtinum uſtorum,
ſuccini, ana drachmas duas & semissem: inſunde bdel-
lium † ſucco porri, & forma maſſam. Dantur à drach. 30
duabus ad aureos duos.

Humore melancholico & uſto per inteſtina cle-
mèter his catapotijs vacuato, deriuatio fit ab hæ-
mor

morrhoidibus, & vlceribus intestini recti, quæ vsti humores illi erodendo excitant: & ab immodica per vterum vacuatione: & vim retentricæ hepatis, ac lienis imbecillam roborant.

9. **C**atap. ex bdellio minora, idem pollentia, recipiunt ^o
myrobalanorum, cepularum, Indarum, emblicarum,
& belleric. ana drach. quinque: bdellij, drachmas quin-
decim. Forma ut prius.

10. **C**atap. de bdellio alia nobis inuenta, idem pollentia, ^o
recipiunt myrob. nigrarum, emblicarum, belleric.
ana drach. quinque: bdellij, drach. decem: scorie ferri, se-
minis porri, ana drach. tres: coralli usti, succini, pectinū
ustorum, ana drachmam unam & semissem: margarita-
rum, drach. semis. Forma ut prius.

15. Omnes pilulæ ex bdellio valent profusioni san-
guinis ex ano: non autem his, quas cæcas hæmor-
rhoidas vocant. In maioribus, cortices auellanas
rum vstos, vel radicem aliquam stypticam vstam
cape, pro venarum, seu pectinum. Vltimæ ad fluo-
20 rem immodicum sanguinis per sedem, vel vterū,
vel os sunt efficacissimæ.

- C**atapotia ex opopanace, ad paralytim, spasmus [†]
cynicum, gonagram, podagram, & aliorum articu-
lorum dolores, morbosq; partium nervosarum frigidos:
25 recipiunt opopanacis, hermodactyli, sagapeni, bdellij,
hammoniæ, colocynthidos, ana drachmas quinque: cro-
ci, castorij, myrrhæ, zingiberis, piperis, macropipe-
ris, casie, myrobalano. flauarum, belleric. emblic. ana
drachmam unam: scammonij, drachmas duas: turbit,
30 drachmas quatuor: aloës, drach. duodecim: infundan-
tur lachrymæ aquæ brassicæ, & cum his fac massam.
Dantur à drach. una ad aureum unum cum aqua cha-
mapytios.

Vacuant à cerebro neruosisq; partibus pituitis tam crassam : sed etiam melancholiam , & bilem.

- * **C**Atap. ex hermodactylis maiora, ad podagram, & dolores frigidos aliarum iunctura: recipiunt hermodactylorum, aloës, myrob. flauarum, turbith, colo-
cynthidos, bdellij, sagapeni, ana drach. sex: castorij, sar-
cocolle, euphorbij, opopanax, rute agrestis, apij, ana
drachmas tres: croci, drachmam unam & semissem. For-
ma cum succo brasicæ.

Pluribus constant simplicibus, suntq; compos-
fita magis: ob id maiora vocauit. Hæc, vt sequens
tia quædam, cathartico rosato Mesuæ excipiunt.

- † **C**Atapotia ex hermodactylis minora, ad podagram
calidam, recipiunt hermodactylorum drachmas
quinque: scammonij, drachmas duas & semissem: myro-
balanorum flauarum, drachmas tres: rosarum, drachm.
duas: aloës, drach. decem. Forma † cum cathartico rosa-
to. Da drachmas duas.

† elec. rosatū
Mes. non elec.
de succo ros.
Nico.

Materiam ex iuncturis biliosam præsertim va-
cuant, sed & pituitosam: ob id calidæ arthritidi
conducunt, sed etiam frigidæ.

- † **C**hermodactylorum, aloës, ana drachmas quinque:
myrobalanorum flauarum, turbith, ana drachmas qua-
tuor: zingiberis, drachmas duas: forma cum electario
rosato. Da drachmas duas.

- o **C**Atapotia Sebellia, obstructions uentriculi, hepa-
tis, lienis sanant, & hydropē, materiamq; uacuant:
recipiunt spicæ Indæ, drachmas quinque: spicæ Roma-
næ, drach. duas: rhabarbari, agarici, epithymi, ana dra-
chmas tres, costi, mastiches, chamædryos, amomi, ana
drach. tres: croci drachmas duas: myrrhæ, cinnamomi,
caryophyllorum, schoenu anthūs, ana drachmā unam:
aloës

*aloës drachmas decem : cum uino antiquo forma. Da
drachmas duas, cum uino.*

Materiam biliosam, pituitosam, melancholicā,
ex dictis partibus obstructis vacuāt, & aquas hy
dropicorum, ad scrip. quatuor sumpta: ab inuen
tore Sabellia quidam dici opinantur. Hactenus
Mesuæ catapotia, præter quæ alia quædam vsur
pamus, qualia sunt communia omnibus dicta: ab
Almāfore scripta cap. de præcautione à peste: reci
piunt autē aloës drachmā vnā: myrrha, croci, ana
drachmā semissem cū uino tenui odoro: fac mass
sam. Dantur ventriculo vacuo ad drachmā vnā,
etiam ad cōsuetā opera ituro: ob id sine custodia
scilicet cubiculi vulgō dicuntur. Aestate autem
aloë lauanda præstantiora fuerint, si boli Arme
nicæ drachmam vnā accepierint. Vacuāt à ven
triculo, mesaræo, hepate, excrementa pituitosa, bi
liosā, putria, & absumūt, partesq; dictas roborāt:
ob id à peste seruāt, quia corpus siccāt, vacuant, à
putredine vindicāt. Catapotia ex fumaria Aui
cennæ, ad scabiē, recipiūt myrobalanorū flauarū,
cepcularum Indarum, ana drachmas quinq; aloës
drach. septem: scammonij cocti, drachmas quinq;
puluerentur omnia, & cum succo fumaricæ com
prehendantur: siccentur dies aliquot in vmbra:
forma offam, & omninō sicca: & iterum in mor
tario puluera, & iterum simili succo comprehen
de, & sicca: iterum puluera, succo comprehende,
& forma massam. Soluunt humores acres, bilios
fos, pituitam salsam, & alios adustos, à quibus
pruritus & scabies. Datur ad scriptula quatuor.
Catapotia Bechica, ad tussim siccam cum caliz
ditate & asperitate faucium, & gutturis: reci
piunt succi glycyrrhizæ, sacchari boni, ana drac.
decem: amyli, tragacanthi, amygd. dulcium des
pellatarum, ana drachmas sex, excipe mucagine
seminis cydoniorum: fac catapotia in ore tenēda.
Fiunt

Fiunt autem hodie formâ trochiscorū, inter quos repetentur. Mesues sic describit in practica, cap. de curatione tussis sicca. Fiunt etiam ex benedicta, & itē ex hiera picra Galeni catapotia, quæ à remotioribus trahant, quàm dum hæc melle excepta sumuntur formâ molliore. Catapotia mastichina Petri de Ebano Cōciliatoris, ventriculū, cerebrū, viscera reliqua, oculos, vterum putribus humoribus purgant, & roborant: accipiunt autē mastiches, drach. quatuor: agarici albi, drachmas tres: aloës, drachmas decē: cum succo arthemisiæ, vel syr. stœchados, vel sapa formantur pro vario medici scopo. Catapotia Asserieret dicta Auicē. in cephalalgia: recipiunt pul. hieræ picræ Gal. vnc. vnam: mastiches, myrob. citrearū, ana semūciam: aloës vnc. duas, cum syr. stœchados formentur.

SECTIO SEPTIMA DE

TROCHISCIS.

Τροχίσκος & *κυκλίσκος* & *ἀρτίσκος*. Græcis omnibus, & alio quoque diminutio *τροχίσκιον*, *κυκλίσκιον*, Democrati dicitur medicamentum quoduis in formam rotulæ, orbiculi, pastilli, qualis est semini lupino, coactum. Eius generis sunt antidoti cephalicæ, oticæ, ophthalmicæ, arteriacæ, & hypoglossides multæ. Trita simplicia humore conuenienti subiguntur, & in pastillos digeruntur, vtendi tempore ex vino, aqua alio quouis liquore congruenti soluti, ebibuntur: vel admouentur, vel alijs miscentur. Trochisci enim quidā magnis compositionibus miscentur, vt theriaci, hedy croi, scillini theriacæ in ea dicti, alipta moschata, gallia moschata, diarhodon, & alijs per multi alijs, de quibus hîc agēdū, vt & de his, qui interdum per se vsurpantur, interdum alijs miscentur, quidā sumuntur, alijs illinuntur, alijs inhiuntur.

In hac

IN hac sectione septima de trochiscis, eos præcipue describemus, qui tum à maioribus nostris, tum à nobis sunt inuenti: quosq; experti sumus.

- Trochiscorum sequentiū vsus est rarus, præter
 5 quàm in magnis cōpositionibus, vt theriace: qui autē seorsum vsurpantur, puluerati, vt quādò cōpositionibus miscētur, ex vīno, vel iure, vel aquis distillatis quidā sumuntur: alij in cote medica liq̃uore idoneo soluūtur: alij aliter in vsum veniūt,
 10 pro varijs ipsoꝝ viribus, varia partis & vlceris forma & situ. Fiunt autē trochisci, id est, rotulæ, vel cyclisij, id est, circuli, vel artisci, id est, pastilij, seu parui panes, cōsistentiā durā, formā lupuli, aut paulò altiore: ponderis ferè drachmæ vnius,
 15 quò facilius ad diuturnā conseruationē siccentur.

TRoch. galliæ moschatae, cerebrū, corq; roborat, oris atq; adeò corporis totius odorem commendat. cōpositionibus alijs miscetur: recipit xylaloës crudæ, bonæ, electæ, partes quinq;: ambræ, partes duas: mo- 3. *lib.*
 20 schi boni, partem unam, glutinis, tragacanthi & aquæ rosatæ quantum sufficit ad ea comprehendenda. Fiant trochisci figura folij myrti, sigillantur, uase uitreo re-
 ponantur. Alij ambram in uase uitreo dissoluunt oleo balanino pauco: ac eo cætera comprehendunt. *† in aqua rosarum soluti.*

- 25 Porest huius drachma vna multis consequenter matutinis ex vīno, vel iure, vel aqua destillata idonea sumi, ad roborandum ventriculum, hep̃ar, & partes alias nutritorias longo morbo fractas. Possunt q̃dem in electaria solida cum sac-
 30 charo, vel liquida cum melle recipi, vt horum vnc. duę, si delicatius: vel tres, si efficacius vis medicamentum, sacchari vel mellis libram vnā habeant. Electarij autem huiusmodi sumitur vnc. cia dimidia, vt prius. Afferri ex Oriente, sed malè
 35 paratam dicit Manardus.

Troch

T Roch. galliæ Sebellinæ, uentriculum, cor, hepar, imbecilla roborant: in aliis compositiones magnas immittuntur: recipiunt foliorum rosarum recentium, humidarum, se aperire incipientium unc. unam & dimidiam: tere curiosissimè in mortario lapideo: tunc ipsis aloës bonæ, caryophyllorum, gummi, spicæ Indæ, ana drachmam unam & dimidiam: santali citrini, drachmas duas: ramich, drachmas tres: omnia minutissimè trita commisce, & contere diem unam cum rosis, aliquoties affundendo aquam rosatam infusionis gummi Arabici. Postremò aromatiza moschi drach. unius partibus duabus, ambre & caphuræ ana aureo dimidio. Forma trochiscos, & sigilla.

Recipitur in aromaticum nardinum. Sunt tamen qui eius loco troch. galliæ moschata miscēt.

T Roch. galliæ aromaticæ, ueteribus celebratissimus ad cerebrū, cor, uētriculum, hepar, ceterasq; partes nutritorias roborandas, neruosq; imbecillos illitus firmat: celebribus deniq; cōposiuiōibus miscetur: recipiunt autē emblicarum exossatarū, unc. quatuor, quarum tritæ triduo in uase uitreo probè operculato macerantur lib. dimid. aquæ rosatæ, cui prius rosæ siccæ, & cortices citrorū sint immersi, infusiq; deinde aquæ rosarū predictæ infusionis unc. quatuor preterea immittite, & postridiè tantundē, donec emblicarū uirtus aquis sit impressa. Tunc accipe ligni aloës drac. octo: ramich unc. unā & dimid. rosarū, caryophyllana drac. decē: spicæ Indæ drach. tres: santali flauī aromatici drach. quatuor: gūmi Arabici drach. sex: tere tenuissimè, & cū predictæ infusione emblicarū paulatim adiecta misce, & finge trochiscos: sigilla, aromatiza caphuræ & moschi ana drac. una: ambre drac. duabus, serua uitreo uase.

Troc

T Roch. galliæ magnæ. seu regalîs, uentriculum, cor, O
 hepar, cæterasq; partes nutritorias roborat: appe=
 tentiam excitat, coctionem iuuat: recipit succi dactylo=
 rum immaturorum, libram unam quæ semel feruefiat,
 5 cola in ea coque ad mellis crassitiem, gallarum recen=
 tium curiosè tritarum, unc. tres: deinde rosarū rubrarū,
 unc. unam: cardamomi, seminis fraxini, caryophyllo=
 rum, nucis moschatæ, mastiches, ligni aloës, ana drach=
 mas septem & dimidiam: cinnamomi drachmas tres:
 10 santali flauî drachmas quinque: croci drachmam di=
 midiam, gummi Arabici drachmam unam: tere, cribra,
 misce prædictis, extende super marmor oleo amygdal.
 unctum donec siccentur: terantur tunc tenuissimè, mo=
 fchi aureo dimidio aromatizentur cum aqua rosata:
 15 fiant trochisci parui, siccentur in umbra.

T Roch. diarhodō, efficacissimi ad febres pituitosas, O
 antiquatas, alijs implexas, formam corrumpentes,
 uentriculî dolorem leniendum, & humores ipsi adhæ=
 rentes detergendos: recipiunt foliorū rosarū rubrarum
 20 aureos sex: spicæ aromaticæ, ligni aloës, ana aureos
 duos: glycyrrhizæ aureos tres: spodij aureum unum:
 croci aureum dimidium: mastiches drachmas duas cum
 uino albo fac trochiscos drachmas unius pondere.

Hos trochiscos Mesues suis compositionibus
 25 magnis miscet. Nicolaus autem suos diarhodon=
 his diuerfos suis.

T Roch. de rosis, uentriculum & hepar firmant, hu=
 moresq; ab illo detergent: ob id phlegmaticæ febri
 conducunt: recipiunt foliorum rosarum, drachmas de=
 30 cem: glycyrrhizæ, drachmas quinque: spicæ aromaticæ,
 drachmas duas & dimidiam: uino albo excipe: si pur=
 gatorios uis, adde scammonij drachmas tres.

Dantur

Dantur ad ventriculi & hepatis, & aliarū partium nutritoriarum imbecillitatē ex morbo longo, & intemperie frigida, humida, febres antiquas, hydropis initium. Quauis autem diarrhoea don significet de rosis, tamen hoc loco differunt, s vt apud Galenum, & alios leucacantha, & acantha leuce: chalcanthum: & chalcu anthos: aphronitron, & aphros nitrū, & alia pleraq; ob aliquā differentiam nunc coniuncta, nunc diuisa.

o **T** Roch. de rosis & eupatorio, obstructionem hepatis probē leuāt, & inde nascentes, icterum, febres antiquas, & alijs complexas: recipiunt foliorum rosarum, drachmas octo: spicæ, rhabarbari, glycyrrhizæ, ana drachmas tres: spodij, drachmam unam & dimidiam: succi eupatorii, drachmas decem: cum manna fac trochiscos.

o **T** Roch. de rosis multorum scriptis celebrati, efficares ad multos affectus præsertim ad ventriculi dolorem, malam coctionem, febres antiquas, hydropem incipientem, & illos maximè, quibus forma corrumpitur: recipiunt rosarum drachmas quatuor: ligni aloës, drachmas duas: mastiches, drachmam unam & dimidiam: absinthij Romani, cinnamomi, spicæ nardi, casie lignæ, schœnu anthūs, ana drachmam unam: cum uino antiquo, & aqua decoctionis radicum, fac trochiscos drachmarum duarum.

Radices sunt verticæ quinque intelligendæ, rusci, asparagi, apiij, petroselini, fœniculi.

Troch. Ra-
mich Arab. id
mixture ex gal
lijs & uis pas-
sis, ut quidā in-
terpretantur.

T Roch. Ramich, uentriculum, cor, hepar imbecilla firmat, & lubrica uiscera ac intestina, choleram morbum sistit, acrimoniam obtundit, animum reddit tranquillum, omnem hæmorrhagiam cohibet: ob quam naribus sanguine fluentibus flando impellitur, alijs

alijs medicamentis miscetur: recipit oxalidis uncias sex-
 decim: semel feruefiant cum rosarum uncia una: bacca-
 rum myrti, uncijs duabus: cola: his misce gallarum re-
 centium curiosè tritarū unc. tres: coque iterum. Deinde
 5 pulueriza super ipsa foliorum rosarum unciam unam:
 santali flauī unc. unam, & quartā: gummi Arabici, un-
 ciam unam: & dimidiā: carnū rhois, spodiū, ana drach.
 octo: omphaciū, drachmas septem: succi baccarū myrti
 multum tritarum, uncias quatuor: ligni aloës, caryo-
 10 phyllorum, macis, nucis moschatae, ana drachmas qua-
 tuor: misce omnia simul, & extende in scutella lapidea,
 usque dum siccentur: post tere minutim, & cum caphu-
 re aureo uno, & aqua rosarum fac trochiscos paruos,
 sicca in umbra. Sunt qui loco succi oxalidis sumūt suc-
 15 cum cydoniorum immaturorum: quidam quoque aro-
 matizant moschi drachmæ unius quarta parte.

In multas compositiones recipitur, propter
 quas solas quibusdam paratur, illas compositis
 nes vsurpantibus. Ramich autem Serapioni gal-
 20 lia est, aut galliæ materia. Galliæ autem viden-
 tur trochisci quidam prædicti vocari à gallis fru-
 ctibus: quas ferè recipiunt, aut per se, aut per tro-
 chiscos ramich, qui gallarū uncias tres recipiūt.

Gallia autem moschata cur sit appellata, non
 25 video, cum nec gallas, nec ramich accipiat: ra-
 mich autē nescio an ex rumice Latina voce cor-
 ruptum est, quē largissimū hæc cōpositio recipit.

Trochisci caphuræ, ad febres ardentes bilis & †
 sanguinis feruorē, uentriculi & hepatis intem-
 30 periem calidā, & ab his sitim inexpletā, ieterū quoq;
 ac phthisim & hecticā conferunt: recipiūtq; foliorum
 rosarum drachmas quatuor: spodiū, glycyrrhizæ, ana
 drachmas duas: santalorum flauorum, drachmas duas,

& dimidiam: croci, seminum melonũ, citruli, cucumeris, cucurbitæ, tragacathi, gummi, spicæ, ana drachmam unā: ligni aloës, cardamomi, amyli, caphuræ, ana drach. unius partes duas: sacchari albi, & manne, ana drachmas tres: comprehende muccagine seminis psyllij, &

† Extracta cū taqua rosarum.
succo rosarū.

Vt præcedentes parātur, nō quod per se vsurpentur, sed quod in alias compositiones veniant. Spicam tamē & crocū, xylaloēn, cardamomum, & etiam saccharū, mānam, febribus acutis noxia tolle, si cōtra ipsas his es vsurus. Trochisci albi, seu collyriū album Ratis his affines sublatis calidis: recipiunt cerusæ lotæ, drachmas decē: amyli drach. quatuor: gummi Arabici, tragacanthi, ana drachmas duas: caphuræ drachmā dimidiā: Fiant trochisci sic, gummis aqua rosarum solutis addatur reliquorū puluis tenuissimus. Fiant trochisci à medico vtendi in collyria sicca, vel humida.

† **T** Roch. rhabarbari, valent ad hepatis obstructiōnem, dolorem, tumores præter naturam, affectus inueteratos eiusdem, & hydropem, & icterum, & formæ corruptionem: recipiūt rhabarbari boni, drachmas decem: succi eupatorii, amygdalarum amararum, ana drachmas quatuor: rosarum, drachmas tres: spicæ, anisi, rubiæ, absinthij, asari, seminis apiij, ana drachmā unā: fac trochiscos ponderis unius aurei.

Quibusdam sunt in vsu ad frigidos, & pituitosos, ac etiam biliosos affectus hepatis, quibus corporis habitudo seu forma cachexia corrumpitur, vt in hydropicis & ictericis, & cæteris cachecticis, ob hepatis deprauatam actionē. Dantur drachmā vnā ex aqua aut vino, pro affectuū & aliorum indicantium natura. Ad comprehēdenda autem omnia, vt trochisci fiant, succo eupatorii largiore opus est. Troch. ex rheo Indico

dico Actuarij sunt his affines: ponderibus tamen variant.

T Roch. spodij efficacissimi in febres acutas uentri-
culi, & hepatis inflammationem, & sitim uehe-
5 mentem: recipiunt spodij, drachmas quatuor: rosarum
rubrarum, drachmas septem: seminis portulacæ, succi
glycyrrhizæ, ana drach. duas: cū mucagine sem. psyl-
lij, fac trochiscos drach. unius: utere cū succo mali gra-
nati. Sunt qui addunt seminum quatuor, gummi Arabi-
10 ci, tragacanthi, croci, ana drach. unam & dimidiam.

T Roch. spodij alij, cum semine oxalidis ad febres †
biliosas cum alui fluore ualent: inflammationem
uentriculi & hepatis, & sitim continuam sedant: reci-
piunt rosarum rub. drach. duodecim: spodij, drachmas
15 decem: seminis oxalidis, drachmas sex: seminis portu-
lacæ, seminum coriandri aceto maceratorū, & torre-
factorum, pulpæ rhois, ana drach. duas & dimid. amyli
assi, balaustiorum, baccarū oxyacanthæ, ana drachmas
duas: gummi Arabici assi, drachmam unam & dimi-
20 diam: comprehende omphacio: utere cum aliquo succo
adstringente.

Fluorem alui & dysenteriam iuuant, vel poti-
drachma vna cum aqua plātaginis, aut uino au-
stero, aqua chalybata iugulato, si febris adest: vel
25 drachmis duabus clystere iniectione: purgato tamen
prius corpore per rhabarbarum torrefactum, vel
simile, & intestinis clystere alio antè deterfis: si
sitim uero & febrilem ardorē extinguit cum aqua
inty pi, cichori, vel alia.

30 **T** Roch. oxyacanthæ, febres ardentes extinguunt, ac
sitim uehementem: recipiunt baccarum oxyacan-
thæ, aut succi earum, succi glycyrrhizæ, seminis por-
tulacæ: spodij, ana drach. tres: rosarum, drachmas sex:

spica, croci, amyli, tragacanthi, ana drach. unam seminis citruli, drach. tres & dimid. caphuri, drach. dimid. cum manna fac trochiscos.

T Roch. oxyacanthæ alij, ad intemperiem calidam, fluorem alui, hepatis dolorem: recipiunt baccarum oxyacanthæ drach. duas: spodij, mastiches, xylaloës, galliæ, spicæ, seminis oxalidis, ana drachmam unam: rosarum, drachmas quinque: gummi, drachmas tres: cum aqua rosarum fac trochiscos.

Rarior usu hic, quàm superior: amborum loco 10 fuerit vna oxyacanthæ condita.

T Roch. absinthij, obstructions uentriculi & hepatis, & ab his dolorem, & febres antiquas tollunt: dictas partes, reliquasq; nutritorias roborant, appetentiam excitant: recipiunt rosarum, absinthij, anisi, 15 ana drachmas duas: rhabarbari, succi eupatorij, asari, apij, amygdal. amararum, spicæ, mastiches, folij, ana drachmam unam: fac trochiscos cum succo intybi. Da cum succo herbarum.

Scilicet absinthij, eupatorij, apij, aut cum aqua 20 ex ipsis defullata.

0 **T** Roch. eupatorij, obstructionem & tumorem præter naturam hepatis & lienis sanant, ac inde natas febres antiquas, & harum rigorem, ictus, incipientem hydropem: recipiunt manna, succi eupatorij, 25 ana unciam unam: rosarum, unciam dimid. spicæ, drach. tres: rhabarbari, asari, anisi, ana drachmas duas: spodij, drachmas tres & dimid. cum herbarum succis forma trochiscos, & cum iisdem utere.

†eupatorij.

0 **T** Roch. anisi, obstructions hepatis, & alios eius 30 morbos, & inde natas febres antiquas sanant: recipiunt anisi, eupatorij, ana drach. duas: seminis anethi, spicæ,

spica, mastiches, folij, absinthij, asari, apij, amygdalarum amararum, ana drachmam dimidiam: aloës, drach. duas: compone cum succo absinthij & apij. Da cum syrupo acetofo, & succo herbarum.

- 5 **T** Roch. anisi alij ex decē simplicibus, hepatis uitia, & inde natas febres antiquas, & quartanas, & formam corruptentes sanare sunt à ueteribus probatè recipiūt anisi, succi eupatorij, ana drach. quatuor: mastiches, spica, apij, absinthij Romani, asari, folij, ana
10 drach. unam: amygd. amararum drach. unam & dimid. aloës bonæ, drach. duas: confice cum decocto absinthij.

Materiam crassam tenuant, obstructiones hepatis & lienis liberant, flatus dissipant.

- 15 **T** Roch. cancami, ad obstructiones hepatis & lienis, & inde natas febres uarias antiquas, & ascitem, urinas mouent: recipiunt cancami mundati, succi glycyrrhizæ, absinthij, oxyacanthæ, succi eupatorij, rhabarbari, aristolochiæ longæ, costi, asari, amygdalarum amararum, rubiæ, anisi, apij, schœnu anthus, ana
20 drach. unam: fac trochiscos ponderis drachmæ unius.

- T** Roch. terræ sigillatæ nostri admodum efficaces
ad sputū sanguinis, cum aqua plantaginis poti: ad
fluorem uerò sanguinis è naribus, fronti illui: ad menses
immodicos, utero iniectioni, uel pubi illiti: ad mictum san-
25 guinis, in uesicam iniectioni: & ad alias hæmorrhagias,
parti sanguine fluenti impositi: recipiūt sanguinis dra-
conis, gummi Arabici assi, ramich, foliorū rosarum, &
seminis earūdem, amyli assi, spodij, acaciæ, hypocisthi-
dos, lapidis hæmatitæ, balaustij, boli Armenicæ, terræ
30 sigillatæ, fumariæ, corallij, succini, ana drachmas duas:
margaritarum, tragacathi, papaueris nigri, ana drach.
unam & dimid. portulacæ assæ, cornu cerui usti, thuris

masculi, croci, ana drach. cum aqua plantaginis fac trochiscos. Da cum aqua infusionis spodij, gummi, boli Armenicæ, spicæ: ad sputum sanguinis ex thorace aut pulmone reiecti, cum aqua portulacæ sumitur: ad excoriationem, cum succo cydoniorum, uel alio adstringente: ad hæmorrhagiam partium infernarum iniicitur cum aqua bursæ pastoris. Cogimur interdum his trochiscis addere opij drach. duas, aut plures, aut pauciores.

Troch. sphragidis Lemniæ, seu sigillati terræ Lemniæ, in fluore sanguinis è naribus, ex succo plantaginis & oui albumine soluti, fronti, & temporibus applicantur in mensibus immodicis, coxis internis, & lumbis. Sedenagi autem (quod hîc habebat interpretes) quidam non fumariam, sed cannabî semen intelligunt, quod euphisiidem alij dictum volunt.

Tr. albandal. **T** Roch. colocynthidos in hieram Hermetis, & compositiones alias iniiciendi loco colocynthidos: recipiunt pulpæ, colocynthidos albæ & levis, & seminibus purgatæ, drach. decem: forpicibus incidantur, & fricentur cum uncia una olei rosati: fac trochiscos cū muccagine ex tragacanthi, gummi, bdellij, ana drach. sex: aquâ rosarum dies quatuor maceratis, sicca in umbra: tere iterum curiosè, & cum eadem muccagine forma rursus trochiscos, & utere. 25

Nec hiera Hermetis, nechi trochisci etiam in simplicibus Mesuæ descripti viurpantur: salubrior res tamen quam ipsa colocynthidis sunt.

T Roch. santalorum, ad febrem ardentem, uentriculi & hepatis intemperiem calidam, & sitim: recipiunt trium santalorū ana drach. octo: spodij, seminum cucumeris, cucurbitæ, citruli, portulacæ, boli Armenicæ, ana drach. quatuor: rosarum, drach. sex: fac trochiscos 30

scos cum aqua portulacæ. Da cum lacte acido, aut omphacio, aut succo acido citri, aut succo ribes.

T Roch. santalorum alij idem promittentes, recipiunt santalorū flauorum, drach. duas gummi Arabici, seminis citruli excorticati, ana drach. unam: seminum lactucæ, portulacæ tragacanthi, succi glycyrrhizæ, ana drach. dimid. Fac trochiscos, utere ut prius.

T Roch. Hamech. sedāt inflammationem, uentrem leniunt, thoracem purgant: recipiant foliorum uolarum humidi & sicci mediorum, aureos duodecim: turbith albi & gummosi, aureos sex: succi glycyrrhizæ, aureos tres: manna, drachmas tres: fac trochiscos. Dantur aurei duo cum saccharo, aut pulpa cassiæ fistule: his interdum coacti addimus scammonij drachmas duas.

Drachmis duabus purgant aquas & pituitam crassam, flatusq; dissipāt. Si autem scammonium acceperint, etiam bilem purgant seu quadrachma dati. Trochisci de violis in turbith, & capite de asthma istis sunt finitimi.

T Roch. cyperi, corruptionem, malamq; coctionem uentriculi, & inde natum oris fetorem salubriter, & certò emendant: recipiunt zingiberis, cardamomi, nucis moschatæ, cubebarum, macis, caryophyllorū, galliæ, gummi Arabici, ana aureum unum: corticum citri, mastiches, florum schœnu anthūs, cyperi, spicæ, cinamomi, emblicarum, extremitatum myrti, ana aureos duos: sunt qui addant moschi ceratia duo: fac trochiscos cum melle uuato, utere cum uino odoro post purgationem & uomitum.

Horū trochiscorum drachmā vnā post vacationem materiæ in vētriculo putris & corruptæ, suo vapore tetro expirationem corruptentis,

odorem foedum emendant, tum quia coctionem iuuant aucto calore natiuo, & ventriculo ab his roborato: tum quòd odore aromatico etiam cor & cerebrum roborante, oris halitum foedum tegunt. Multùm tamen calent, ob id ætate suspecti, & quibus hepar est calidius.

o **T** Roch. ligni aloës, uentriculum, cor, hepar, imbecilla roborant: ob id ualent ad oris foetorem, pulsum cordis, & syncopen, hydropem: recipiunt ligni aloës, rosarum rubrarum, ana drachm. duas: mastiches, 10 cinnamomi, caryophyllorum, galliæ, spicæ, macis, nucis moschatae, cubebarum, cardamomi maioris & minoris, corticum citri, pastinacæ, ana drach. unā & dimidiam: moschi, ambrae, ana drachmæ unius partem sextam: fac trochiscos cum melle uuato. Da cum uino odorato & 15 aromatico.

† **T** Roch. capparum, ad splenis duritiem & flatus eius dissipandos, recipit corticum radicis capparis, seminis agrij, ana drach. sex: melanthij, calaminthes, acori, amygdalarum amararum, nasturtij, hammoniaci 20 foliorum rute, aristolochiæ rotundæ, succi eupatorii, ana drach. duas: cyperi, scolopendrij, ana drach. unam: puluis horum omnium comprehendatur hammoniaco aceto dissoluto. Datur aureus unus cum uino, cui incocta sint, radix capparis, cortex fraxini, & cortex tama- 25 ricis, aut extremitates ramorum eius & cortex salicū. Sunt qui ualentius efficiunt duplicato hammoniaco.

Materias crassas melancholicas tenuant, lienis & hepatis obstructions liberant, sicq; duritiem eorum sanant: flatus crassos indidem & ex partibus alijs dissipant. Datur ieiunis cum uino tenui, vel aqua asplenj. Cortex salicis adstringens, parum scopis propositis conuenit.

Troch.

T Roch. electri, omnem hæmorrhagiam sistūt: reci-
piunt succini, aur. sex: cornu cerui usti, gummi Tr. Caraba.
usti, corallij usti, tragacanthi, acaciæ hypocisthidos, ba-
laustij, mastiches, cancam, papaueris nigri aßi, ana au-
5 reos duos, thuris, croci, opij, ana aureum unum & dimi-
dium: fac trochiscos cum muccagine seminis † psyllij.

† aqua feruente
macerati.

Δι' ἡδὲ κτλβ, seu ex succino, fluxū sanguinis præ-
fertim à thorace, pulmone, hepate, renibus, vte-
ro, hæmorrhoidibus drach. vna sumpti cū aqua,
10 aut succo plantaginis, vel polygoni, vel similij,
aut vino granatorum, aut omphacio non falso,
aut vino austero imbecillo, & aqua pluuiæ chaly-
bata. In dysenteria quoq; clystere iniiciuntur. cor-
pore purgato per rhabarbarum, vel alio compri-
15 mendo vacuato. Paulo autem fiunt troch. diaeles-
ctri ex psyllij vnc. quinq; mastiches, electri, scos-
bis, iridis, croci, ana vnc. quatuor, vel cum Gale.
Oribasio, Actuario, drach. triginta: opij, vnc. duas
bus, vel cum Oribasio & actuario drach. quinde-
20 cim: cætera apud hos sunt eadem, nisi quod Actua-
rius scobis loti recte addit. Nam lotus arbor fic-
cat, adstringit decocto suorū rametorum in aqua
aut vino, etiam Gal. lib. 7. simpl. vt pilos fluentes
cohibeat, & fluxum muliebrem, dysenteriam cœ-
25 liacum affectum.

T Roch. halicacabi, ad renum & vesicæ ulcera, & †
natam inde dysuriam, recipiunt baccarum, halica-
cabi, drach. tres: seminis citruli, melonis Indi, cucurbitæ,
ana drach. tres & dimidiā: boli Armenicæ, gummi Ara-
30 bici, thuris, sanguinis draconis, papaueris albi, amygdæ-
larum amararum, succi glycyrrhizæ, tragacanthi, amy-
li, nucleorum pineorum, ana drach. sex: seminis apij, suc-
cini, † boli, hyoscyami, opij, ana drach. duas. Da drach.
unam cum iulep. aut cum hydromelite.

† Sinopidis, uel
mili, seu ma-
cre Manard.

Hi trochisci *διὰ φουσκαλίδων*, id est, de haliacabo: conueniunt ardori vrinae quam vocant ab vlcera-
 ceratis renibus, vtereribus, vesica meatu vrmario
 pluribus continenter diebus assumpti cum iulep-
 rosato vel hydromelite, vel vino austero imbeci-
 lo. Nam vlcera tergent, glutinant, & cicatrice tes-
 gunt, & vrinae acrimoniam vlceribus mordacem
 mitigant, strigmenta cum vrinis mucosa & dor-
 lorifica obtundunt. Possunt etiam sine opio pa-
 rari. Alia est compositio Pauli & Actuaria, ma-
 gna parte cum hac conueniens. Haecenus trochis-
 ci Mesuae. Trochisci ex agarico fiunt ex ipsius
 puluere cum vino albo, cui zingiber fuerit infus-
 sum, vires habet agarici, sed tutius agit, minoresq;
 vetriculi noxa. Trochisci dia glauciu Gale. ad
 phlegmonas mediocres, non pulsatiles, incipien-
 tes praesertim aurium, oculorum, & erysipelata
 incipientia, & oedemata, & aurium vlcera. Glau-
 cium ex aqua pluuiam diligenter tere: forma pastilis
 los, addita gummeos parte duodecima, aut decim-
 ma quinta, si fragilius fuerit, quam formari possit.
 Tr. Andronis, Passionis, Polyidae multiplex
 lib. c. ph. g. & Paulo lib. 7. Tr. dia opiu Galeni, ad
 aurium inflammatarum dolorem magnum, &
 implacabilem: recipiunt castorei per se laeuigati
 accuratè, drachmam vnam, opii in sapa dissoluti
 drachmam vnam, si dolor sit vehementissimus:
 si minor est, drach. dimid. tempore vtendi dissolu-
 ue sapa ex musto (hoc enim magis mulcet dolo-
 rem, quam vinum dulce) in consistentiam, qua
 clystere auriculario possit auribus infundi. Tro-
 chi. bechici tussim ab arteria asperae siccitate &
 caliditate leniunt, in catapotijs dicta recipiunt suc-
 ci glycyrrhizae, sacchari optimi, ana drachmas
 sex: amyli, tragacanthi, amygdala. dulcium, ana
 drachm. quatuor: cum succo sem. psyllij, vel sem.
 cydoniorum forma. Troch. albi idem pollentes,
 ex gummi tragacanthi, in aqua rosarum dissoluti,
 &

Lib. 14. meth.

Lib. 3. c. pb. p.

& sacch. albiss. q. s. Si insomnia adest, misce sem. lactucæ, & papaueris, ana drachmam vnā : & in catharro acri. Mirum est vulgus catapotia vocare has hypoglottidas, & arteriacas antidotos, cum lupi forma fiant vtrique. Etiam si Mesues harū autor pilulas vocet : aliæ sunt bechicæ Alexandro pag. 120. Quæuis catapotia etiam bechica inueniantur, qualia sunt hæc Gal. lib. 7. com. ph. par. dolorem lenientia, somnum conciliantria, & sanguinem spuentibus salubria : styracis vncia vna, opij, myrrhæ, ana semunciam, passo dissoluta finge in catapotia, erui magnitudine danda dormituro.

OCTAVA SECTIO, DE

PVLVERIBVS.

15

PVLVERES odorati tenuissimi, & compositi, cum liquore aliquando bibendi : Arabibus Suffus. dicti, vsu hodie rarissimi.

20 **P**VLuis ligni aloës, uentriculi humiditatem immodicam siccatur, flatus dissoluit, coctionem iuuat : recipit ligni aloës unciam dimidiam : galliæ aureæ unum & dimidiâ, sacch. albi, unciam unam & dimidiâ, potatur drachmis tribus cum miua.

25 Cum miua simplici, vel aromatica, & aqua forniculi, vel menthæ, vel absinthij horis duabus ante cibum, & si vis, vespere horâ somni.

PVLuis ligni aloës alius, cor, & uentriculū roborat, oris odorē cōmendat, coctionē iuuat : recipit ligni aloës drachmas tres : cardamomi, menthæ siccæ, spicæ, marrubij, cyperi, corticis citri, ana drachmas duas : galliæ, schœnū anthūs, ana drachmam unam : mastiches, anisi,

anisi,apij,ana drachm.duas : sacchari pondus omnium.
Da cum miua.

Pvluis diarhodon , intemperiem uentriculi frigidam
corrigit: ob id, dolorē inde natum sanat, ipsumq; ro
borat: recipit trochiscorum diarhodon, mastiches, ana s
drach.tres: succini, menthæ siccæ, ligni aloës, ana drach.
duas & dimid. Da drach. unam cum uino odorifero.

Humores in ventriculo superfluos, etiā putres,
frigidos, flatuosos absumit, coctionemq; adiuuat.

Pvluis aromatum uentriculum roborat, coctionem 10
iuuat, flatus dissoluit, halitus gratiam commendat:
recipit anisi aureos duodecim: seminis fœniculi, aureos
quatuor: glycyrrhizæ, zingiberis, ana aureos tres: ca
ryophyllorum, macis, cinnamomi electi galangæ, galliæ
moschatæ, ana aureos duos: ligni aloës, corticis citri, ana 15
aureum unum & dimidiū: moschi boni, drachmæ unius
quartam: sacchari albi, ad pondus omnium: sacchari can
defacti, dimidium pondus omnium. Datur aureis duo
bus cum uino bono.

† **P**vluis impinguare expertus, recipit farinæ cicerum 20
infusorum lacti dulci, & siccatorum, & iterum in
fusorum lacti & siccatorum, ac tertio, deinde coctorū
uncias sex: oryzæ frequenter lotæ, uncias duas: tritici,
& hordei excorticatorum, & sepe lotorum, & sicca
torum, & sepe lacti infusorum & siccatorum, ana un= 25
cias tres: amygdalarum dulcium, uncias quinque: papa
ueris, panis albi bis cocti, seui ana uncias quatuor: sac
chari albi, libram unam: tere. Da sorbendas in dies ma
nē uncias tres coctas cum lacte, aut aqua cicerum.

Conuenit emaciatīs etiam lacte, & decocto 30
cicerum

cicerum dissolutus hic puluis: ad venerem quoque
ciendam facit.

Pulvis baccarum myrti, ad uentriculi & aliorum
viscerum imbecillitatem: recipit baccarum myrti,
5 & granorum granatorum acidorum tostorum, ana
drachmas uiginti: cymini Carmani aceto uigintiqua-
tuor horas infusi, & siccati, coriandri sicci similiter
infusi & siccati, & torrefacti, polentæ, succi messilo-
rum immaturorum, cerationum, rhois, glandium, ana
10 drachmas decem: acaciæ, hypocistidos, ana drachmas
quinque: confice & da.

Diarrhoeam, hienteriam, & omnem viscerum
lubricitatem, siccando & adstringendo, valenter
corrigit.

Pulvis ad tuſſim, & thoracis dolorem, recipit amy-
gdalarum dulcium, sacchari, ana uncias duas: semi-
nis foeniculi unciam unam: tere. Da cum iulep. [scilicet
uolato, & aqua adianti albi.]

Hi pulueres recipi possunt in electaria mol-
20 lia & dura mellita, vel saccharata. Pulvis Ga-
leni. lib. 5. methodi, omnem hæmorrhagiã etiam
ex arteria sistit: recipit thuris partem vnam: aloës
partis vnius semissem: vtendi tempore cum oui
albumine subige ad mellis crassitiem: pilo le-
25 poris mollissimo excipe: vasi ipsi & vlceri libe-
raliter impone: lanam eodem medicamento ma-
dentem super hæc applicat Aëtius. Guido Gau-
liacus pilos incidit, & alijs miscet. Alij præter pis-
los miscent bolon Armeniam, sanguinem dracos-
30 nis, mastichen, terram sigillatam: succum plan-
taginis addunt, & stupis excipiunt. Pulvis Aui-
cennæ inspersus, carnẽ gignit abraſo cranijs ossẽ,
& vlcere suppurato, etiam si crassa meninx ap-
pareat: recipit sarcocollæ, thuris, ireos, sanguis-
35 nis draconis, myrrhæ, aristolochiæ longæ, ana
fiat

fiat pulvis. Multis in usu est, sumptus ex Galeo
no lib. 3. metho. & ex catagmaticis in lib. de cōp.
ph. g. Pulvis ex limatura chalybis aceto aliquot
ties macerata & siccata, sumptus drachma vna
& dimidia cum sacchari vncijs duabus: ieiuno
sumptus, humiditatem excrementosam & pus
trem ventriculi, hepatis, lienis, & aliarū partium
nutrimentiarum absorbit, obstructions liberat: ob
id saluberrimus est ictero vtrique, & incipien
ti hydropi, cachexiæ, cacochymæ, coctionem ob
id iuvat, & appetentiam inuitat, ablatiis scilicet
causis prostermentibus. Alumen rupis vsum,
viceribus omnium partium putridis, fistulosis,
vel aliter maleficis confert, & multo magis
fiante viscera lauentur, & foueantur aqua vel
lixiuio, vel vino quo pulvis iste maceratus sit, &
colando remotus. Chirurgis in usu multo est.

Turbith drachma vna: hermodactylorum,
drachma dimidia: zingiberis, script. vnum: sac
chari, vnciam dimidiam. Da drachmam vnam &
dimidiam ieiuno cum iure pulli, vel alio idoneo
pituitam a partibus remotis purgat: ob id salu
ber est affectibus iuncturarum. Cymini drach
mæ duæ cum vino calido a ieiuno diebus aliquot
sumptus, curat colicum dolorem, & prohibet.

Pulvis contra pestem vsitatus.

R. radic. tormentillæ, dictamni, tunicæ, scabios
æ, rad. buglossæ, ana vnc. semiss. sem. citri & ace
tosæ, ana drach. quatuor: coriandri præparati, sem.
portulacæ, rasuræ eboris, ana drach. duas: corallij
vtriusq; ana drach. vnam semiss. rosarum rubra
rum drachmam vnā: terræ sigillatæ verę, vnciam
semiss. boli Armenicæ verę, vnc. duas: fiat pulvis.

Pul. elect. de bolo.

Dosis ad pestē,

Boli Arme. dr.

duas, cum aqua

ros. unc. duab.

uni unc. semis.

R. omnium santalorum, galangæ, ligni aloës,
cinnamomi, corall. rub. rosarum rubrarum, se.
melonum, ana drachmā semiss. rad. tunicæ & tor
mentillæ, ana drachmas tres: rasuræ eboris, cornu
cerui,

cerui, ana drach. semiss. nucem moschatam vnam:
 macis, cubearum, ana drachmam vnam: anisi,
 marathri, zing. ana grana quindecim: se. acetosæ,
 citri, iuniperi, bombacis, caryoph. ana drach. ses
 5 miss. boli Armen. drach. duas: fiat puluis.

Puluis contra lumbricos.

℞. se. contra lumbricos vnciam vnam: lupino-
 rum, vnciam semiss. absinthij, drachmas duas: cor-
 nu cerui vsti, drach. vnam semiss. Fiat puluis.

10 Penidia ex Bulcasi in Seruitore vsitatiss.

Sacchari boni, si vis puluerisati, libras duas
 aqua dulci, aut hordei mersas cum mellis vncijs
 duabus, nisi saccharum sit dulcis. & ne id can-
 defiat (qua fini etiam syrup. interdum miscetur)
 15 coque prunis in vase æreo stannato potius, quàm
 terreo vitrato, quo ad fila inter digitos ducat, &
 manus nō inquinet, affundendo paulatim oleum
 amygdalarum dulcium, vel commune: subige
 in marmore, quod eodem oleo illeueris. Deinde
 20 in clauo parieti affixo, longo, curuo, tanquàm fu-
 nem aliquem nunc trahe, nunc rumpe, nunc du-
 plica, quo ad omnino albescat: calido loto serua,
 vt sit diutius tractabilis, forpicibus diuide in
 offas exiles, oblongas, vel in quam voles figuram
 25 finge cum pul. amyli. Quidam ex melle solo
 coquunt: alij ex mell. & sacch. portione æquali
 vel inæquali. Addunt nonnulli aquam rosatam,
 & capthuram, vt sint temperatiores.

Pineolatum vulgatum.

30 Saccharo in aqua rosarum dissoluto, probè cla-
 rificato, & cocto, nuclei pinei mundati refrigera-
 ti conduntur. Aliqui hos, præsertim recentes,
 aqua calente parùm diu maceratos persiccant,
 priusquàm aut condiant, aut compositis medicas
 35 mentis misceant, vt acrimoniam, & quandā sub-
 stantiæ densitatē stomacho noxiam adimāt Auic.
 consilio. In pineolato autem abundè corrigi vi-
 dentur: vt hac maceratione non sit opus.

Pul.

*Alij oleum tan-
 tum adbibent
 marmori, in
 quo subiungitur.*

Pul.pro epithemate cordis.

℞. Florum buglosi, boraginis, melissæ, ana maníp. semiss. santalorum omnium rosarum, rub. ana drachmas duas: doronici, been albi & rubri, carabæ, ossis de corde cerui, ana scrup. quatuor: corticum citri, se. oxalidis, ligni aloës, caryophil. ana drach. vnam semiss. croci. scrup. semiss. marg. drach. semiss. moschi, grana tria: camphoræ, grana sex: fragmentorum lapil. omnium pretiosorū, drach. vnam: coralli vtriusque, spodij, ana drach. semiss. trita per se misce.

Pul. cordialis ex hsdem, vel sic.

℞. corallij vtriusque, sigilli Lemnij veri, ana vnc. semiss. rasuræ eboris, cornu cerui, ana drachmas duas: marga. drachmam vnam: coriandri præparati, spodij, rosarum, ana scrup. duos: se. oxalidis, fragmentorum pretiosorum, ossis à corde cerui, ana drachma semiss. sacchari, vnc. tres: folia auri & argenti, ana vigintiquinque, per se trita probè, serua.

Pul. violarum odoratus.

℞. rad. iridis Florentinæ, lib. quatuor: maiora: næ siccæ, quart. vnum: calami aromatici, vncias tres: rosarum, violarum, ana vncias quinque: caryophyl. vnciam vnam & semiss. moschi, drachmam vnam.

*Pul. bezeardi-
cus.*

Pul. alexipharmacus ex cordialibus.

Ex bolo Armenica cum aceto præparata: semine rutæ, doronico, carabe, cardui benedicti semine, xylaloë, ferico crudo, rad. tormentillæ, dictamno, tunico, scabiosa, croco, ambrâ, moscho, pul. diamarg. fiat pul. vel cum syrubb. de ribes opiata.

Pomum ambræ.

℞. sty racis, calaminthe, vnc. vnam: caryophyl. drach. duas: beniouin, vnc. semiss. ambræ, drach. semiss. moschi, grana quindecim: pul. violarum dicti q. s. cum aqua rosarum cogatur.

SECTIO NONA,

DE OLEIS.

- 5 **O**LEVM multis fit modis: nunc expressione, nunc impressione, cum materie in ipso macerate, incoctæ, qualitatem suam & vires in ipso relinquunt: nunc resolutione, cum materie heterogenes in corpore
 10 conclusæ, & uelut concretæ, ut caloris separantur, operâ præcipuè chymistarū, de quo genere quantum licet, agemus: plura autem si audire cupis, chymistas præceptores tibi adhibe, & cum illis uersare. Primum autem dicam oleorum, quæ per expressionem fiunt, naturam & facultatem, ac extrahendi modum, postea de
 15 ceteris, si per Dei gratiam mihi uita dabitur.

- Inter admouenda medicamenta cõposita, simplicissimum & usu frequentissimū est oleū simplex & cõpositū, ex eoq; & alijs quibusdam ferè rebus
 20 qua cõstant vnguenta, cerata, emplastra. Primum itaq; de oleis dicere statui, postea de vnguentis naturâ, consistentiâ, & viribus tam propinquis, ut etiâ hæc sæpe olea vocentur, *μύρον μέλιτι, καὶ μέλιτι*
 25 *χρῆμα, καὶ γὰρ δινοῦ* initio lib. 7. meth. quorū primum non multò pōst, & alibi oleū vocat, nisi melinū, id est, cydoniū sit vnguentū, & simul oleū, ut rosatum, & alia pleraq;. Tertio loco de ceratis, quæ iam cõsistentia duriores sunt, & emplastris omnium durissimis proxima. Oleū maximè propriè succus est pinguis ex oliuis tritis expressus, vel immaturis, quod omphacinon ob id & omotribes, id est, acerbū & crudum est appellatū, idemq; refrigerās & adstringēs est: vel maturis, quod oleū commune dicitur: ac utrūq; vel insulsum est, vel falsum, & illotū vel lotum, idq; ad salem tollens

dum: vel ut fiat albius, vel morfus expers. Vtrūque item vel recens est, vel antiquatū, & ex hoc vel illo agro: ut Sabino prope Romam laxat, tenuē est præsertim vetustum. Quæ olei cōmunis differētiæ diligenter sunt obseruandæ, ut medicamentorū ex his cōpositio iustior fiat: nam facultatibus secundum has differētiās multā variant, ac cōposita quibus miscentur, plurimum immutant. Has igitur oleorum differentias, præsertim omphacinū & cōmune, recēs & vetus, domi seruata (nam insulsum lotionē cū libet, proptē reddideris) ut cū postular vsus, medici opinionē nunquam frustreris. Oleū secundo loco abusiue succus est oleaginus & fluxilis, ex quibusdam tritis, tum fructibus, tum seminibus, ut nucibus regnīs, 15 auellanis, moschatis, amygdalis vtriusque, nuce indica, anacardis, balano myrsifica, nucleo persicorum, præcociū, cerasorum, prunorū, pistaciorū, stybolorū, napi, sinapis, cannabis, lini, ricini, straphidos agrig, cnicī, citri, aranci, pomorū, pyrorū, 20 cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, & alijs prope infinitis pingue in nucleo ipso vel semine seu medullam fortitis. De quorū quibusdā potest ageretur. Non enim sunt omnia hæc in vsu. Huic generi proximū est balsameleon & petrelgon, ut potest audies. Illa duo genera sunt simplicia, nec illis educendis ac exprimēdis aliud misceri consuevit, præterquā quod pauxillū aquæ quibusdam extrahēdis miscetur, ut alijs oleum cōmune paucum. Est his affine genus tertiū, quod est humor 30 quidam oleaginus ignis vehementia extractus: humido etiā substantifico sæpe mistus, idque operachymistarū inuentū, siue id oleū in capitellū sursum tollant, siue in vas subiectum mox deflatur: quale ex liquioribus, succis multis, guminis, resinis, cera, melle, lignis resinosis permultis educitur. Quartū genus oleorū est omnino cōpositū ex simplicibus in oleo communi vel alio maceras

tis,

tis, insolatis, incoctis: quod genus quia latissime patet, de eo nobis pluribus est agendum, nō modo propter huius multitudinē, sed variam quoque in multis cōponendī rationē, quæ est propemodum vnica cuique prædictorū generum. Adde, quod oleum philosophorum, & alia quædam mista sunt, & in tertium simul & quartū genus incidunt. De primo genere tanquam omnibus perspicuo nihil dicemus: de tertio pauca quædam hodie consueta: de secundo & quarto discendum nobis est, quantum rei propositæ scopus exigit.

De oleorum genere secundo.

15 **O**leum ex amygdalis dulcibus, asperitatem gutturis, pulmonis, & partium cæterarum etiam externarum lenit: duritiemque omnem ac siccitatem iuncturarum, & partium aliarum emendat: ob id impinguat, hæcticis confert, semen quoque auget ardoriq; uulvæ & urinae iniectum cōmodat. Fit autem hoc modo: Amygdalæ dulces cortice lignoso, & cute membranosa purgatæ, plurimum teruntur, in offas coguntur: horis citius quinque loco calido continentur, uel in uase duplici hora una coquuntur, aut sub calente arena, aut cinere, sacculo inuolutæ & pannis, aliquandiu fouentur. Postea rursus teruntur, & sacculo conclusæ torculari exprimuntur: uel trite amygdalæ in uase quomodo maza subiguntur in aëre calido, paucā calidā idētidem affusā. Hisque modis oleum exprimes largius torculari, quod affere inferno sit cauato & declinū uersus emissarium: superno autem pro cavitatis magnitudine & forma gibbofo, ut undique ceu sigillo quodam amygdalæ æqualiter exprimantur.

Id oleum ex amygdalis dulcibus iure optimo

primum omnium à Mesue describitur, quòd sit
 tam alimentum (nutrimur enim solis dulcibus li-
 bro 4. simpl. cap. 9.) quàm medicamentū ad mul-
 ta efficax blandissimū, vſu frequētissimo cōſue-
 tiſſimum, gratiſſimum, & velut quidam ty pus
 aliorum oleorum generis eiufdem. Ab eo igitur
 tanquàm notiſſimo & vtiliſſimo rectiſſimè in-
 cepit. Aſperitas gutturis & pulmonis vna eſt in-
 ſita, & ex partis eſſentia profecta: brūchijs enim,
 quæ ſigmoïdes ſunt cartilagines, cōſtat tota hæc
 arteria, vnde *τραχηα*, id eſt, aſpera cognominatur,
 Græcis eā ab arteria læui ita ſeparantibus. Cum
 verò eadem intus ſit lævis admodū, ſanis homi-
 nibus ob mēbranæ cartilagines illas & ipſarum
 ligamenta vtracq; integentiſſimam naturam: interdum
 aſpera fit ac inæqualis, ſiue rugoſa fiat ob ſiccit-
 tatem, ſiue eiſus ſuperficie i humor aliquis largior
 quàm pro ipſius natura inſideat, & ibi inæquali-
 ter affigatur & ſiccetur, vnde tuſſis, raucitas, &
 ſæpe etiā ſpirādi magna difficultas, interdū agrè
 curabilis: præſertim dum vt cucumæ terreſti ex-
 crementum accreuit, & cenophoro ſordes craſſa,
 ſic ei pituita tādē agnata tenaciūſ inheſit. Hanc
 autē ſecundam aſperitatē, quæ ſola eſt præter na-
 turam, oleū amygd. dulciū ſanat. Nam humectat
 ſiccitatē, (vt oleum cōmune in ferro rubiginem
 omniū maximè emollit) & ſuo lentore ſiccationi
 nouæ multū reſiſtit: præterea inæqualitatē explet
 quomodo ſuccus portulacę glutinoſus in hæmo-
 dia. Sed paulatim id velut lambendo eſt deglu-
 tiendum, nō affatim deuorandū, vt paulatim eiſus
 ſubſtantię portio in aſperā arteriam deerret, non
 eam modò quæ collo anteriore ſita eſt: ſed quæ
 eiſus portio ramiſis propaginibus pulmonū ſub-
 ſtantiā totā, cum duobus alijs vaſorū generibus
 intertextit, quas pulmonum nomine videtur Me-
 ſues intellexiſſe: quāvis pulmonū quoq; eſſentiā
 æquabilē magis & mollē, mediocri lentore red-
 dat,

Lib. 6. ſimp.

*Libro 2. & 3.
 ſanit. tuen. &
 lib. II. met.*

dat, etiam citra nutritionē, quomodo pinguis friz-
 ctio cutem: ob id rectē addidit, corrigere asperit-
 tatem partiū aliarum etiam externarū. Nam hac
 in re oleo cōmuni non fuerit inferius, mirum ni-
 5 etiā superius, ob essentiaē tenuitatē, qua videtur
 cōmune oleū vincere. Ob quam, nō ob solam sa-
 poris gratiā, hodie & colicis, & nephriticis potui
 datur ad vnc. vnam, cum vini aromatiteos aut sis-
 milis fescuncia, aut vncijs duabus: pleuritidi &
 10 alijs thoracis affectibus propē omnibus illinitur,
 & collo vteri vel dolenti, vel sicciori, quā vt
 extendi facile possit, quantū fortui pariendo satis
 esse possit. Quibus igitur cutis est asperior ob
 excrementorū ad eam expulsoiū naturā, vel ob
 15 siccitatē, quæ atrophia, atati, viscerum intempe-
 riei calidā, & siccantiū vsui superuenit, his oleū
 id saluberrimum est. Quam eius facultatē doctæ
 mulieres, curim hoc oleo erugant. Duritiemq;
 omnem emendat. cū enim modicē digerat, quia
 20 temperatē calidum est, durū tensione seu reple-
 tione mollit, vacuatā per resolutionē eius mate-
 riæ parte aliqua. Cū verò sit moderatē calidū,
 vt dixi, etiā durum cōcretionē à frigido excitata
 mollit, fusā & colliquatā ea materia quam friz-
 25 gus coagulauerat. Cum deniq; humectet etiam
 secūdo gradu, vt etiā postea fusiūs docebo, durū
 siccitate (quod maximē propriē durū appellatur)
 mollit, ac humiditate delibutū tractabile reddit.
 Ob hæc iuncturis podagricorū, & nodis arthriti-
 30 corū emolliendis salubriter illinitur. Siccitatem
 partiū ex atrophia, & iuncturarū etiā ex itinere
 multo aut labore alio, illitū corrigit etiā poten-
 tius, quā oleum cōmune: præterquā si quod
 essentiaē est admodū tenuis, quale Gal. vbiq; Sa-
 35 binū prædicat. Adhibendum verò cum frictione
 molli, aut mollis & duræ vt multæ & paucæ me-
 dia, quæ poros rarefaciat, & corpus calidum red-
 dat: ob id paratius ad oleū id tenuādum & attra-

*Durū & molle
 triplex, lib. 5.
 simp. cap. 3. 4.*

hendum: quod planè coriorum concinnatores declarant. Corium enim crenatis assulis, & falcatis malieis, & flamma rarefaciunt, mox oleo & adipe calido largiter imbuunt. Quod autem eam siccitatem sumptū id oleum corrigat, planissimum est, quia alimentum est. Omne enim actu nutriēs, corpus calfacit & humectat. Nec solum corpori humidum dat alimentum, sed etiam mediocriter diuturnum, ob mediocrem illum lentorem, qualis in cremore ptissanæ, & oleo communi. Quæ enim cum lentore coniunctam habent essentiæ crassitatem, ut suilla, diuturnius alimentum corpori exhibent, quam quæ lenta sunt modicè, simul essentiæ tenuioris. Impinguat verò non solum quia plenius nutrit, sed quia substantiam corpori tribuit parùm igneam & aëreā, multumq; habilis est per tunicas vasorum exhalare, & in adipem concretere partium spermaticarum contactu. Rationes alię & causæ obesitatis huc afferri possunt ex lib. 6. sanit. tuendæ: & lib. 14. meth. & lib. 2. temperamentorum. Nec solum adipem gignere, sed etiam carnem, natum est id oleum, quia ob dulcedinem promptè ab hepate trahitur, & in sanguinem bonum mutatur, quo partes omnes abundè nutriantur. Hæc addidi, ne putes tantum corpus externum impinguare, si illinatur. Nam id corpus ab alio est pingue, non propriè, & in sua essentia. Hecticis & aliter consumptis, hac de causa est saluberrimum. Cùm enim his facultates omnes non solæ naturales sint imbecillæ, malè coquunt, nisi alimentum coctum & distributum est facile: quale est id oleum ob essentiæ tenuitatem coqui paratissimum, & distribui. Quanquam distributionis celeritatem hepar intendat ob eius dulcedinem. Adde quòd etiam alimentum dat corpori, quod aliquandiu furori febrilis in hectico caloris resistat, ut cremor ptissanæ. Ad hæc cùm calore sit temperatum, omnium intemperiem corrigit:

&

- & cum humidum sit adsecundum ordinem, hec
 citis febribus est saluberrimum, non modo sum-
 ptum, sed etiam cum oleo violaceo mediocrem il-
 lum calorem obtundente, illitum spinæ. Semē au-
 5 get, vt omne alimentum modicè calidum & hu-
 midum, præsertim si plenius alat: quæ omnia huic
 oleo inesse antè ostendimus: & fortasse etiam ses-
 men promouebit, præsertim ex recentibus amy-
 10 aliorum fructuum recentium modo, semicoc-
 ta humiditate abundantibus, quam ob cruditatem
 & lentorem esse nonnihil flatulentam, nihil miri
 est: sed flatuum vim exiguam facillè frangit vinum
 aromatites, ne sumptum colicos dolores, aut ne-
 phriticos flatibus à se excitatis gemit. Ardorē
 15 vteri & vesicæ etiam hodie vulgus appellat, cum
 menses aut muliebri profluuium, aut vrina, calos-
 re, frigore, acrimonia, morfuq; alio quouis par-
 tes, quibus continentur, aut per quas vacuantur,
 lacerant, & tandem vlcérant: quam affectionem
 20 Gallorum vulgus eadem ratione coctionem vo-
 cat, sibiq; aliquam partem coquere ait cum mate-
 rijs mordacibus, aut alia vlcérante causa lacescitur.
 Tales affectus adsunt cacochymis mulieribus &
 viris, ex putri pituita, & sæpe ex calculo, etiā ex
 25 pure, ex arenulis, ex adusto in hepate & venis, vel
 renibus, lotio. Affectionem hanc oleum hoc tollit
 sumptum, sed imbecillius, quia in partibus quas
 permeat, alteratur, & multis alijs miscetur: poten-
 tius autem iniectū in vterū quidem: *μυτρεχχυν* in
 30 vesicam verò, fistula ænea, quam vulgus ob id *οὐ-
 ρηνα* appellat. Lenit porro ardorē hunc, quatenus
 & *επιπρωσικόν* est (qđ multis alijs qualitate insigni
 carentibus, & aliā vehementē obtundentibus est
 cōmune) & *επιπρωσικόν*, meatus ipsos tanquā quodā
 35 tectorio illinens, ne corpus attingat humor ille
 mordax. Qua etiā causa in dysenterijs multū mor-
 dacibus & dolorificis, cremores & mucagines,
 & butyrū, & id genus alia glutinosa inijcimus:

sed etiam crassæ essentix potius, ne corrumpantur facile. Quæ in capacitatem intestinorū promptò inijciuntur, in meatum viri vrinarium ob angustiam & obliquitatem geminam, & viæ longitudinem (quæ iniectionis impetum frangit & frustratur) inijci non possunt, cum etiam tenuia ægrè inijciantur, nisi siphunculo in meatum alitius immisso excipiantur, & velut deducantur. Quod meatus latera in se concidunt, & à sphinctere arctius vndiq; constringitur, quo tempore vrina non redditur. Ob id liquidissimum inijciendum, & tepidum, & meatu vrinario per balneū, vel alium quendam fotum dilatato, adiuuante, vt dixi, argentea vel ærea fistula prius meatus immissa. Mediā inter hæc duo naturam collum vteri obtinet, si rectitudinem & capacitatem intestini recti: obliquitatem verò & angustiam meatus vrinarij in viris spectas: nam meatus colli vteri, omnium trium est breuissimus. Quod si in meatum mulieris vrinarium eadem affectio inciderit, ratio eius eadem propè habenda est, quæ & vteri, nisi quod graciliore est opus tubo. Hæc verò de corruptis intelligenda sunt. Quando nec virgines his vitijs sunt obnoxix, præsertim fluxui muliebri: nisi quæ religioni monasticæ addictæ ex vita sedentaria, & magna parte ociosa pituitam putrem, largam, huius mali causam frequentiore collegunt. Hæc de facultatibus olei amygdalarum dulcium dicenda putavi, vt tanquā iter indicarem ei, qui in cæteris eius medicamentis idem præstare voluerit: statuimus enim cætera leuiter, & velut canis è Nilo attingere, locosq; tantum indicare, ex quibus possit qui volet, rē ipsam prodignitate interpretari. Depellat amygdalas, vt purius & syncerius sit oleū, & largius. Terit curiose easdē, vt intus mersa humiditas promptius in apertum proferri possit: vt autem copiosius exprimatur, calfacit. Nam vt vetustate nuces & nuclei

nuclei omnes oleosi magis à calore natio perco-
 cti euadunt, sic etiam ignis vel Solis calore semis-
 crudæ humiditatis coctio acceleratur: aut saltem
 eo calore tenuata, liquata, fluxilisq; magis reddi-
 5 ta, foras tracta oleosa humiditas promptius & lar-
 gius exprimitur: quantoq; hic calor est valentior
 (modò oleum vrendo non absumat) tantò expe-
 ditiùs. Ob id in vase duplici & sub calente arena,
 aut cinere hora vna calefecisse satis est: in aëre au-
 10 tem calido, quinque horis est opus. Porro cales-
 fiunt amygdalæ vase duplici, impositæ scilicet
 postquam trite sunt vasi vitreo, in vas aliud aquâ
 calentem continens insidenti: ne ignis aut aquæ
 contactu, & mistione oleum vitietur. Sacculo au-
 15 tem, vel itamine vulgari, & pannis inuoluuntur,
 & eadem ratione: & ne his materns amygdalæ
 conspurcentur, etiam per sacculi inanes poros fa-
 cile ob tenuitatem incidentibus. Sed in vase dupli-
 ci calefecisse fuerit satiùs, quòd hoc modo empy-
 20 reuma, hoc est, vel substantia, vel qualitas amy-
 gdalis minùs misceri possit: & vitrum resudan-
 rem ex amygdalis calfactis succum non ebibat,
 vt sacculus, panni, arenæ, cineres, bibula omnia.
 Adde quòd possis tutiùs calorem intendere in va-
 25 se duplici, quàm cineribus, aut arenis, calore ficco
 magis vrentibus, & consummentibus. Postremò
 visu per vitrum & aquâ corpora diaphanea con-
 iectare potes quandò satis incaluerunt, & oleosæ
 sunt redditæ: quod indicium conuolutis & sepul-
 30 tis in cinere, & arena, amygdalis habere non po-
 tes, nisi recluseris. Neque tunc in offas velut pa-
 nes quosdam cogere oportet, sed mox à mortar-
 io, vt tritæ sunt, in vitrum transferuntur. In aëre
 autem calido mora longior non modò rufat pur-
 35 gatas & tritas amygdalas, sed etiam odoris gra-
 tiam, & saporis nonnihil dissipat: nisi etiâ vitreo
 vase per calidum aërem calente includantur: tunc
 enim præstantius fuerit: sed cum plerūq; sit opus

celeritate nec hodie paretur potabile id oleum, nisi in affectum praesentem, & urgentem, tot horarum inducens frui non licet. Multo minus aqua paulatim affusa largior hic succus & fluxilis magis est reddendus: cum hoc modo compositum sit, & verius hydrelæum, quam syncerum oleum. Ob id vase duplici calfaciendum potius est, quam igni ipso, quam aëre, quam affusa calente aqua. Qui mor-
 dus hodie magis in usu est, licet minus diu coquant, opinor ob praecipitem necessitatis occasionem: quae etiam fit, ut amygdalas etiam non depellatas, sed electas, & recentes mox terant: deinde quarta horae parte, aut etiam minus diu in vase duplici calfaciunt: post exprimunt, ex libra scilicet amygdalarum una unciam olei purissimi, aut sextantes tres, siue drach. sex. quod si magna re calfacias, unciam alteram extrahes. Sunt qui ut properent magis, tritas in sartagine frigunt, sed parcius & ingratius, tostamque substantiam redolens oleum exprimunt. Alij mola trusatili per candelarios exprimunt, sed ignobile, quale ex nucibus, lino spermo, & similibus. Exprimit autem Mesues torculari inferne cauo, supernè gibberoso, ut exquisitè & æqualiter amygdalæ sacculo cannabino, vel stramine vulgari concluso comprimantur: quomodo in articulis omnibus cavitatis est, & ei æqualis ossis oppositi condylus, ut motio sit exquisita, non ob angustiam impedita, aut ob laxitatem incerta et errabunda. Cum tamè id torcular vndique amygdalis contiguam viam non det emananti oleo liberam, cavitatem totam occupante partim amygdalarum mole, partim gibba asseris superioris parte: mihi non admodum probatur. Rectius fuerit asserem super-nū omnino æqualē & planū esse, & infernum: sed hunc ambitu circinato sensim cauari: ut in hūc velut canalem oleum vndique diffluat, & inde ob insitam gravitatē in emissariū parte declivi maxime excavatū. Qualia sunt nobis vinaria torcularia. Quamuis

Quamuis hodie adhuc Mesuæ torcular multis in
 vſu eſſe video, etiam ex ferro albo infernam cas
 uitatem imitantibus, cum vel olea exprimunt, vel
 capos & perdices aſſas, vel triticum virēs tritum
 5 ad condimenta, vel alia. Torcularis tamen plani
 & caui meminit Meſues in oleo laurino. Vtroq;
 tamen torculari expeditum magis hodie eſt præ
 lum libros colligantium: ob id in vſu iam fre
 quentiſſimo: ligna enim ſunt duo quadrata, ſerè
 10 ſagina, aut tiliacea, longitudine tricubitali, craſ
 ſitiæ palmi, in extremis cochleatim pertuſa, trāſ
 uerſis per hos cochlearum velut capreolos, & cin
 cinnos clauiculis inſertis, quæ ferro tortæ ligna
 illa dum adducunt, quod in medio eſt, valenter præ
 15 munt: dum abducunt, cōpreſſa liberāt. Amyg
 dalas igitur probè tritas ſacculo cannabino no
 uo, aut ſtamine vulgari calfacto inuolutas, aſſi
 culā etiā calfactā vtrinq; muniunt, poſt dicto præ
 lo tradunt, contrahunt prælum, & firmant, expri
 20 muntq; in vas ſubiectum oleū aëre quātum licet
 calidiſſimo, vt prope ignem luculentum, vel ſi
 Aeſtas eſt, in ſole. Sacculo autē opus eſt, ne amy
 dalæ diffuāt, ac diſſiliant: quomodò dum prælo
 vinario ſolos vuarum acinos abiectis pediculis
 25 euulſos ſunt preſſuri, aut tela noua includunt, aut
 feſtulas leſtatim interſternūt. Tela enim cānabæ
 na noua firmitate ſili facile amygdalas cohibet,
 præliq; violentiæ reſiſtit, minusq; eſt bibula, &
 adhuc hac minùs ſtamē vulgare, ob pilī caprini,
 30 quo contexitur, ſoliditatē. Vtrūq; autē cum ſit ræ
 rum, per nexuū interualla oleo viā præbet, ſub
 ſtitiæ amygdalarū viā negat. Sunt qui horū loco
 etiā cilicio vtuntur ex ſeta equina cōtexto, quod
 prædictis nō ceſſerit, niſi quòd propter panni hu
 35 ius craſſitiem amygdalæ minùs ſentiūt vim præ
 li, & oleum multum in magnis huius panni inæ
 nitatibus pigrum ceſſat. Prædicti verò panni tes
 nues prælorum violentiam intercipiunt quidem,
 ſed

sed nō cludunt, ac per mediam breuius amygdalis recipi permittūt. Quòd si depellare amygdalas libet, cultello potiùs, quàm aqua vel calida, vel frigida effeceris, ne ob aquæ miffionē oleum largius, sed aquosius & ingratius reddant. Adde 5 quòd calida virium aliquid dissipat. Non probo eos, qui frigendo pellem adurunt, postea rudi sacculo cōfricant, & depellant, quòd partim vrant, partim dissipēt earum succum nobis expetitur.

Ex his iam ex pressis, magna in panē coactum 10 sub cineribus coctum, panis loco esse possit.

Quod autem oleum amygdalarum dulcium quotidie vendunt officinæ ad latus partium dolentium, fit ex integris amygdalis, & magna ex parte ob vetustatem magis oleosis, usq; mola trusatili, 15 aut tractili contusis, & cilico inclusis, & per canaliculos expressis, cuneo valentiùs adacto: quo etiam ex nucibus exprimunt. Cb id etiam oleum nucum redolet ab his expressum, oleum amygdal. dulcium & amarorum. Hæc de modo extrahendi 20 oleum ex dulcibus amygdalis fusiùs sum persequutus, quòd is sit vtilissimus, & huic oleo, & cuius aliq; ex nucleis, vel seminibus extrahendo: de quo postea paucis cum Mesue est agendum, si prius adiecero huius olei compositionem 25 parum diuersam Græcis autoribus fieri. Quæ exēpla nobis in rem præsentē commodare nō parum poterunt, & Mesuæ lucē non mediocrē conferre. Semodius ex amygdalis dulcibus vel amaris res purgatis & siccatis, pistillo ligneo in pila leniter 30 tunditur in offas, & aquæ feruefactæ sextarius adijcitur: vbi verò hora dimidia humorem hauserit, vehemētiùs quàm antea tūditur: mox tabellis premitur, & quod digitis tergētibus hæserit, concha digitis affricta excipitur. Pressis nucibus his, 35 rursus aquæ hemina inspergitur, quam vbi ebiberint, similiter exprimuntur: singulas heminas reddūt singuli modij. Pistillo ligneo, nō ferreo

teren

Diofc.

- terendas obserua: in mortario autē æreo terimus interdum, & lapideo. Vides præterea aquā affundī, quæ succū illum liquidiorē reddat & paratior rem ad exprimendū. Sed id imbecillius multo fuerit, etiam si postea oleum aquæ innatans colligas. Nam sic multum est aquæ, vt ab ea omnino absoluī nō queat, qualiter dum aquæ lauando oleum si immodicē agitur, omnino misceri scribit Gale- nus. Satiū fortasse fuerit, si largius oleū expe-
 10 tis, oleū cōmune tritis amygdalis miscere, quā aquam. Id quod in plerisq; parū oleaginis ob na- turam vel siccitatē facere cogimur. Verboſiū de oleo amygdalarum dulciū egimus, non modō propter dictas prius causas, sed etiā quod eius cō-
 15 ponēdi modus multis sequuturus est cōmunis: & quī modi oleo amygdalarū amararū ab alijs tra- duntur, hos Mesues ferē oleo amygdalarū dulciū tribuit. Paulus enim amygdalarum vnc. duas in olei dulcis sextario vno ponit, & coquit in vase
 20 duplici, & Dioscor. sextarijs amygdalarum octo addit cotylas duas aquæ, & semihoram dimittit: deinde attritione facta maiore, cotylā aquæ iterum miscet, id ē oleum ex amygdalis amaris scilicet vtile Dioscoridi ad vteri dolores, præfoca-
 25 tiones, euerſiones, asthmata, calculosos, ægrē me- ientes, nephriticos, adhibet: vt nos hodie ex dul- cibis expressum, & recens potui damus in colicō dolore & nephritico ad vnc. vnam, cum vncia vna semis, aut vncijs duabus vini albi.
 30 **O**leum ex amygdalis amaris, obstructa aperit, flatus resoluit & dissipat, etiam in aurium tinnitu, & tono auditum efficiente obtusum: asperitates lenit, neruorum dolorem mulcet, duritiem mollit, pannum faciei delet. Extrahitur ut oleum ex amygdalis dul-
 35 cibus præcedens.

Adhibet verò Diosc. ad vteri affectus, dolorē, præfocationem, euerſionem, & nephriticos,
 dif

difficulter merentes, calculosos asthmaticos, lie-
 nosos, rugas & ephelidas faciei, quas pani nomis-
 ne interpretes Meluæ videtur intelligere: aut lentis-
 gines faciei, quas etiam idem oleû tergêdo delet.
 Calidum igitur cum sit ad primum ordinē, ac hu-
 mido ac sicco temperatum, & amarū, nullam pe-
 culiarem habere facultatem videtur, sed amaris
 omnibus communē calfaciendi, incidendi, tenuan-
 di, digerendi, potenter tergendī, nullum animal
 nutriendi, sed contrā potius enecandi, præsertim
 lumbricos. Quibus facultatibus ea præstat, quæ
 ipsi Mesues rectissimē tribuit. Nam tenuando
 & tergendō obstructions expedit, flatus vel
 in auribus frigidis natos, vel aliunde in ipsas
 ruentes, calore suo, & tenuandi vi ac digerendi
 dissipat, auditumq; ab his flatibus per aures tin-
 nientibus difficilem, meliorem reddit: asperitas
 res verò lenit tergendō humorem inæqualitatis
 causam. Nervosi generis frigidos affectus, & ab
 his dolores calore tenuante & digerente sanat,
 ac durum tensione mollit & concretionē, minis-
 mum iuuat durum siccitate. Iisdem rationibus
 sumptum & iniectum frigidis vteri & aliarum
 partium affectibus prodest, tenuando quoque ac
 tergendō calculosis & asthmaticis, crassam pi-
 tuitam incidendo, tenuando, tergendō: & si a so-
 la intemperie frigida est, asthma calfaciendo mis-
 re iuuat, linctum si recens est, & bonum, & tho-
 raci illitum, præsertim toto corpore prius vacua-
 to, si vacuatione egere videbitur.

Oleum καρύων id est, ex nucibus Regijs, flatus
 etiam crassos dissipat, tumores discutit, nervis attri-
 tis, uel punctis, præsertim cum calce lota confert, sca-
 biem emarginat. Fit ut oleum amygdalinum.

Gal. lib. 7.
 simpl.

Oleosum quod parte vesca nucum præsertim
 vetustarum facile exprimitur, tenuium est par-
 tium: per halitum digerit, siccatur sine morfu. Ob

id

id neutrota, id est, nervorum puncturas & vul-
nera quædam eo sanant: gangrænas quoque, car-
bunculos, ægylopsas sunt qui eodem percurant:
quod vñtis earum nucleis tribuit Dioscor. Si verò
5 ex recentibus est nucibus expressum, etiam sub-
adstringit, & semicoctæ humiditatis adhuc ali-
quid retinet, quæ in viridibus fructibus erat plu-
rima. Καρύινον oleum vim habet eandem quam Diosc.
balaninon. Doctè igitur & ex Galeni sententia
10 scribit Mesues flatus discutere calore, tenuitate
essentiæ, vi resolutive, id quod experientiâ quo-
ridianâ probamus in dolore colico à flatibus. Nā
iniectum cum vino generoso, aut sumptū, potens
ter flatus discutit, & dolore tensivo liberat. Eas-
dem ratione illitum, tumores discutit. Vi autem
digerente & siccante sine morfu puncturas ner-
uorum, & attritum, & scabiem sanat. id quod vt
potentiùs præstet, calcem lotam miscet, quæ siccet
fine morfu, & digerit: & cum ambo tenuis sint
20 essentiæ, in vlcus totū permeat, non hæret in ad-
itu modo adstringentium & emplasticorum, quæ
facultates siccantes sine morfu, & digerētes, quæ-
tum prosint pūcto nervo docet Gal. lib. 6. methor-
di, & libro c. ph. g. & quo tempore vtilis.

25 **O**leum ex auellanis nucibus, dolores nervorum &
arthriticos sedat. Fit ut præcedentia.

Cum λεπτοτέρα, id est, nux tenuis Pontica auel-
lana & Prænestina quoque à locis vbi lux
30 riat dicta, sit terreæ magis & frigidæ substan-
tiæ, quàm Regia: tamen nonnihil caloris habet
quo resoluit, estq; anodyna, & sua sicca substan-
tia humoris arthritici portionem absomit. Ne
credas Mesuæ interpreti hoc calidum secundo
35 gradu affirmanti, caryinum autem primo, in quo
siccum esse possit, hoc à falsa & nitrosa, illud à
terrea cruda. Addit Rasis in suo Antidotario
contra venenum & morsus serpentum valere.

Quam

Quam facultatē nucibus Regijs tribuunt Diosc. in nucibus, & Gal. lib. de euchy mia & cacochy mia. Bili quoque vtiliter in articularijs morbis addit Manard.

Oleū ex chrysomelis, aurīū, ani, hæmorrhoidum & dolorem sedat, tumores prædictarū partium & vulnerum digerit: linguæ impedimentum corrigit.

Manar. Distin-
guit tamē Gal.
in alimentis.

Nuclei præco-
cū ut amygd-
alarum dulces
quidam, aliæ
amaræ.

Oleum ex nucleis malorū aureorū (quæ etiam Armeniaca & præcotia dicuntur, suntq; generis persicorum) mordet, aperit, resoluit potentiū 10
quàm oleum amygdalarum amararū: ob id hæ-
morrhoidas ficas aperit, & vacuatione facta do-
lorem lenit: præsertim quod ex eorum amaro nu-
cleo extrahitur. Nam ex dulci est imbecillius. Res-
soluta item materia in auribus, & alijs partibus 15
tumefactis collecta, mitescit dolor, modò fluxio-
nis initium non sit, nec corpus ac caput plenum.
Vulneribus autē præsertim magnis, aut in parte
sensu exacto prædita, vt neruo, superuenire tu-
mores, & phlegmonas abiūdē docet Galen. lib. 6. 20
meth. & lib. 4. c. ph. gene. & Aph. 2. lib. 5. Cōuul-
sio ex vulnere lethalis est. Linguæ autē impedis-
mentum τραύλισμ, id est, balbutiem à multo hu-
more natā, intelligere videtur Mesues, quam id
oleum, & ortui neruorum septimæ coniugatio 25
nis linguam mouentium, & ipsi faucibus foris
illitum, & ore retentum, incidit, tenuat, terget.

Aph. 32. lib. 6.

Oleum de persicis obstructions aperit, aurīū, & sedis ab hæmorrhoidibus dolores ac tumores. san-
nat, uermes necat. Fit ut prædicta. 30

Oleum ex nucleis persicorū, quod amari sint, idem pollet quod oleum ex amygdalis amaris: fa-
cultate scilicet amaris omnibus cōmuni præditū,
calfaciendi, tenuādī, incidendi, digerandi. Quo fit
vt amarorum omniū more tollat obstructions 35
venarum mesaraicarum, hepatis, lienis, renum,
sumptum, sed etiam admotum, vt nuclei ipsi esu
vel

vel potu ex vino sumpti. Auriū dolores omnes à materia lenit ipſius per resolutionē vacuatione, quo ſcilicet tēpore digerentibus vtendū eſt, cūm ceſſauit fluxio & corpus, atq; adeò caput eſt purum. Si verò ſint ab intemperie calida ſicca dolores, per ſe exacerbat, contrarias intemperaturas corrigit. Idem iudiciū de ſede ab hæmorrhoidibus dolente, modò inflammatio, & ea incipiens, vel augeſcens, aut vigenſ non adſit. Rimis etiam
 10 ſedis mederi docet Rasis in antidotario, & cephalalgia: quam ſcilicet cauſæ dictis ſimiles excitarūt, quomodo oleum ex vrendis nucibus exudans rimas labiorum & manuū. Tumores omnes digerit vbi fluxio conſtitit, nec adeò craſſa, lenta,
 15 impacta eſt materia. Frigidus præſentius iuuat quam calidos. Amara omnia ſumpta & admota lumbricos & vermes reliquos necare & educere totius ſubſtantia contrarietate demonſtrat Gal.
 libro 4. ſimpl. non ſolū quòd nullum animal
 20 planè amaris nutriatur.

Oleum balaninum terget, expurgat, obſtructa liberat, auri iniectum, tinnitui, ſurditati, dolori cōfert: ſtrummas hepatis, & lienis ſcirrhu mollit, & digerit: affe
 25 ctibus frigidis neruorū & iūcturariū, ſpafmo, artbriti di medetur: alphas, lentigines, uaros, maculas, cicatrices nigras, & reliqua cutis fœdæ uitia corrigit: aluū potu ſoluit, ſed ſtomacho aduerſatur. Fit ut amygdalinum.

Balanus myreſfica, id eſt, vnguētaria dicitur, Lib. 6. ſimpl.
 30 quòd vnguētarij vtātur eius carnis ſucco planè inodoro, ob id apto ad odorem omniū recipiens dum, vt inſipida cucurbita omnibus ſaporibus, coloris expers cornea, & aqua ſuſcipiendis coloribus. Expreſſo autem ſucco reliquæ terreſtres ac duræ, ſunt amaræ & ſubadſtringentes: ob id
 35 incidunt, tergent, cōtrahunt, & ſtipant: ionthos, lentes, ephelin, pruritū, pſoram, lepram, achoras,

exanthemata sanant: lienem & iecur duratum lisquant cum farina lolij, erui, vel alia siccante adsmota. Carnis drachma cū melicrato pota est vomitoria, & sæpe largiter per aluū subducit. Viscera omnia, maximè hepar & lienem ex oxycrato pota expurgat, cicatricibus decorem affert. Id oleum, siue succus nucum ex nucleo huius balani

Diosc. frequenter hodie exprimitur. Oleum balaninum maculas repurgat, lentigines, varos, & cicatrices nigras: aluum soluit, stomacho aduersatur: contra aurium dolorem, sonos, & tinnitus auxilio est cum anserino adipe instillatum.

Oleum de cerua.

Oleum ξικαρον Latinis ricininū, flatu crassos dissipat, pituitam crassam & lentam tenuat & incidit, & dolenti ab his uentriculo, tenuibus intestinis, colico confert: hydropem iuuat potum, clystere iniectum uel illitum.

Diosc. Achoras, aurium dolores, scabiem, foedas cicatrices, fedis phlegmonas, vteri euerfiones & occlusiones iuuat. Auicenna. can. addit lentigines & panos delere.

Oleum charibami.

Oleum de enico, obstructa liberat tergetq;: ob id iustero dolenti à materia frigida, uentriculo, colico, thoraci, pulmone confert: hisq; partibus expurgatis, uocem claram reddit.

Huic Diosc. tribuit vires olei ex cocco gnidio purgato & tuso, sed imbecilliores, hoc est, aluum potu purgandi.

Oleum ex nuce Indica dolori neruorum confert, thoracem & pulmonem lenit, & inde claram uocem facit, impinguat etiam, & sperma auget.

Id oleū Græcis indicū, cōceprui valere creditur. Hodie ad seminis incrementū ferè vsurpatur.

Oleum de cerasis arthritico dolori mirè confert, terget, ac expurgat: ob id calculum à renibus & uesica

vesica expellit: panos, lentigines, & cetera cutis foeda vitia delet.

Id oleum vires habet aliorum ex nucleis aut seminibus amaris expressorum, qualia sunt persicorum, amygd. amararum, chrysomelorum.

Oleum ex nucleis cerasi sylvestris eadem praestat, sed efficacius.

Oleum ex seminibus citri & aranci, dolori arthritico, & succedenti tumori confert: lapidem renum 10 & vesica expellit: fit ut praedicta.

Idem est in pestilentia alexiterium, & lumbricos necat potum & illitum.

Oleum ex pistacijs & strobilis, hepatis & renum 15 dolores potenter lenit: hepar impinguat, sperma auget potum, sed stomacho nocet. Fit ut praedicta.

Fortis oleagina substantia, quod oleis omnibus & pinguibus est commune, tota tamen sua substantia stomacho amicum videtur usu quotidiano.

Addit Rasis tussim & thoracis dolorem mitigare, & intemperiem frigidam emendare. 20

Oleum laurinum ad partium omnium cerebri, ner- Ol. de bacis
uorum, articularum, ventriculi, coli, hepatis, lienis, lauri.
renum, uteri, affectus frigidos: & dolorem his succe- Diosc. Mes.
dentem: sic fit, Bacca lauri matura & recentes terun-

25 tur in pila, ex aqua in lebece coquuntur, post torculari plano, non cauo exprimuntur in uas subiectum in quo aqua supernatans oleum colligitur. Affusa calente aqua iterum terantur, & exprimantur torculari cauato: colligatur oleum, & reponatur.

30 Id oleum est calidum, essentiae tenuis, aperit, mollit, discutit: ob haec intemperaturam omnem frigidam solam, & cum pituita, vel flatibus sanat, & ab his calido dolenti clystere infusum, mire prodest, ut spinæ dorsu illitum, paralyti & horrore febrili,

uerum n.
Conferat

tum omnibus neruorū vitijs, aloribus, lasitis dimibus, catarrhis, aurīū doloribus, renū frigidis affectibus. Alij parte æquali oliuarū maturarum mista, & ambobus simul tritis, oleum laurinum exprimūt, sed imbecillius: aliter mistis alijs com-
 5
 poni docet Dioscor. Simplex vtilius idem censeat, & quo recētius & viridius colore, amarissimum est & acre. Ex Gallia Narbonensi vtribus vti cōmune aduehitur, vnguento similis, quā oleo.

Diosc.

Oleum ex baccis viridibus terebinthi, vulnere gluta-
 10
 tinat, spasmō, tetano, duritie neruorum confert: ob hęc multis emplastris miscetur.

Mirum est Dioscoridi hoc refrigerare & adstringere, cū calidum sit reuerā & modicē adstringens. Fit vt laurinum.
 15

Oleum lentiscinum ex baccis lentisci, stomachum, partes neruosas, iuncturas laxat, & musculos roborat: fit ut laurinum.

Scabiem iumentorum & canum sanat: pessis, acopis, leprarum medicamentis est vtilissimum, 20
 fudores cohibet. Ineptē scincus pro schino legitur. Nam ē scinco oleum si fiat, compositum est, neque horum aliquid pręstaret.

Diosc.

Oleum mastichinū ē mastiche, gummi, lentisco
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995
 1000
 1005
 1010
 1015
 1020
 1025
 1030
 1035
 1040
 1045
 1050
 1055
 1060
 1065
 1070
 1075
 1080
 1085
 1090
 1095
 1100
 1105
 1110
 1115
 1120
 1125
 1130
 1135
 1140
 1145
 1150
 1155
 1160
 1165
 1170
 1175
 1180
 1185
 1190
 1195
 1200
 1205
 1210
 1215
 1220
 1225
 1230
 1235
 1240
 1245
 1250
 1255
 1260
 1265
 1270
 1275
 1280
 1285
 1290
 1295
 1300
 1305
 1310
 1315
 1320
 1325
 1330
 1335
 1340
 1345
 1350
 1355
 1360
 1365
 1370
 1375
 1380
 1385
 1390
 1395
 1400
 1405
 1410
 1415
 1420
 1425
 1430
 1435
 1440
 1445
 1450
 1455
 1460
 1465
 1470
 1475
 1480
 1485
 1490
 1495
 1500
 1505
 1510
 1515
 1520
 1525
 1530
 1535
 1540
 1545
 1550
 1555
 1560
 1565
 1570
 1575
 1580
 1585
 1590
 1595
 1600
 1605
 1610
 1615
 1620
 1625
 1630
 1635
 1640
 1645
 1650
 1655
 1660
 1665
 1670
 1675
 1680
 1685
 1690
 1695
 1700
 1705
 1710
 1715
 1720
 1725
 1730
 1735
 1740
 1745
 1750
 1755
 1760
 1765
 1770
 1775
 1780
 1785
 1790
 1795
 1800
 1805
 1810
 1815
 1820
 1825
 1830
 1835
 1840
 1845
 1850
 1855
 1860
 1865
 1870
 1875
 1880
 1885
 1890
 1895
 1900
 1905
 1910
 1915
 1920
 1925
 1930
 1935
 1940
 1945
 1950
 1955
 1960
 1965
 1970
 1975
 1980
 1985
 1990
 1995
 2000
 2005
 2010
 2015
 2020
 2025
 2030
 2035
 2040
 2045
 2050
 2055
 2060
 2065
 2070
 2075
 2080
 2085
 2090
 2095
 2100
 2105
 2110
 2115
 2120
 2125
 2130
 2135
 2140
 2145
 2150
 2155
 2160
 2165
 2170
 2175
 2180
 2185
 2190
 2195
 2200
 2205
 2210
 2215
 2220
 2225
 2230
 2235
 2240
 2245
 2250
 2255
 2260
 2265
 2270
 2275
 2280
 2285
 2290
 2295
 2300
 2305
 2310
 2315
 2320
 2325
 2330
 2335
 2340
 2345
 2350
 2355
 2360
 2365
 2370
 2375
 2380
 2385
 2390
 2395
 2400
 2405
 2410
 2415
 2420
 2425
 2430
 2435
 2440
 2445
 2450
 2455
 2460
 2465
 2470
 2475
 2480
 2485
 2490
 2495
 2500
 2505
 2510
 2515
 2520
 2525
 2530
 2535
 2540
 2545
 2550
 2555
 2560
 2565
 2570
 2575
 2580
 2585
 2590
 2595
 2600
 2605
 2610
 2615
 2620
 2625
 2630
 2635
 2640
 2645
 2650
 2655
 2660
 2665
 2670
 2675
 2680
 2685
 2690
 2695
 2700
 2705
 2710
 2715
 2720
 2725
 2730
 2735
 2740
 2745
 2750
 2755
 2760
 2765
 2770
 2775
 2780
 2785
 2790
 2795
 2800
 2805
 2810
 2815
 2820
 2825
 2830
 2835
 2840
 2845
 2850
 2855
 2860
 2865
 2870
 2875
 2880
 2885
 2890
 2895
 2900
 2905
 2910
 2915
 2920
 2925
 2930
 2935
 2940
 2945
 2950
 2955
 2960
 2965
 2970
 2975
 2980
 2985
 2990
 2995
 3000
 3005
 3010
 3015
 3020
 3025
 3030
 3035
 3040
 3045
 3050
 3055
 3060
 3065
 3070
 3075
 3080
 3085
 3090
 3095
 3100
 3105
 3110
 3115
 3120
 3125
 3130
 3135
 3140
 3145
 3150
 3155
 3160
 3165
 3170
 3175
 3180
 3185
 3190
 3195
 3200
 3205
 3210
 3215
 3220
 3225
 3230
 3235
 3240
 3245
 3250
 3255
 3260
 3265
 3270
 3275
 3280
 3285
 3290
 3295
 3300
 3305
 3310
 3315
 3320
 3325
 3330
 3335
 3340
 3345
 3350
 3355
 3360
 3365
 3370
 3375
 3380
 3385
 3390
 3395
 3400
 3405
 3410
 3415
 3420
 3425
 3430
 3435
 3440
 3445
 3450
 3455
 3460
 3465
 3470
 3475
 3480
 3485
 3490
 3495
 3500
 3505
 3510
 3515
 3520
 3525
 3530
 3535
 3540
 3545
 3550
 3555
 3560
 3565
 3570
 3575
 3580
 3585
 3590
 3595
 3600
 3605
 3610
 3615
 3620
 3625
 3630
 3635
 3640
 3645
 3650
 3655
 3660
 3665
 3670
 3675
 3680
 3685
 3690
 3695
 3700
 3705
 3710
 3715
 3720
 3725
 3730
 3735
 3740
 3745
 3750
 3755
 3760
 3765
 3770
 3775
 3780
 3785
 3790
 3795
 3800
 3805
 3810
 3815
 3820
 3825
 3830
 3835
 3840
 3845
 3850
 3855
 3860
 3865
 3870
 3875
 3880
 3885
 3890
 3895
 3900
 3905
 3910
 3915
 3920
 3925
 3930
 3935
 3940
 3945
 3950
 3955
 3960
 3965
 3970
 3975
 3980
 3985
 3990
 3995
 4000
 4005
 4010
 4015
 4020
 4025
 4030
 4035
 4040
 4045
 4050
 4055
 4060
 4065
 4070
 4075
 4080
 4085
 4090
 4095
 4100
 4105
 4110
 4115
 4120
 4125
 4130
 4135
 4140
 4145
 4150
 4155
 4160
 4165
 4170
 4175
 4180
 4185
 4190
 4195
 4200
 4205
 4210
 4215
 4220
 4225
 4230
 4235
 4240
 4245
 4250
 4255
 4260
 4265
 4270
 4275
 4280
 4285
 4290
 4295
 4300
 4305
 4310
 4315
 4320
 4325
 4330
 4335
 4340
 4345
 4350
 4355
 4360
 4365
 4370
 4375
 4380
 4385
 4390
 4395
 4400
 4405
 4410
 4415
 4420
 4425
 4430
 4435
 4440
 4445
 4450
 4455
 4460
 4465
 4470
 4475
 4480
 4485
 4490
 4495
 4500
 4505
 4510
 4515
 4520
 4525
 4530
 4535
 4540
 4545
 4550
 4555
 4560
 4565
 4570
 4575
 4580
 4585
 4590
 4595
 4600
 4605
 4610
 4615
 4620
 4625
 4630
 4635
 4640
 4645
 4650
 4655
 4660
 4665
 4670
 4675
 4680
 4685
 4690
 4695
 4700
 4705
 4710
 4715
 4720
 4725
 4730
 4735
 4740
 4745
 4750
 4755
 4760
 4765
 4770
 4775
 4780
 4785
 4790
 4795
 4800
 4805
 4810
 4815
 4820
 4825
 4830
 4835
 4840
 4845
 4850
 4855
 4860
 4865
 4870
 4875
 4880
 4885
 4890
 4895
 4900
 4905
 4910
 4915
 4920
 4925
 4930
 4935
 4940
 4945
 4950
 4955
 4960
 4965
 4970
 4975
 4980
 4985
 4990
 4995
 5000
 5005
 5010
 5015
 5020
 5025
 5030
 5035
 5040
 5045
 5050
 5055
 5060
 5065
 5070
 5075
 5080
 5085
 5090
 5095
 5100
 5105
 5110
 5115
 5120
 5125
 5130
 5135
 5140
 5145
 5150
 5155
 5160
 5165
 5170
 5175
 5180
 5185
 5190
 5195
 5200
 5205
 5210
 5215
 5220
 5225
 5230
 5235
 5240
 5245
 5250
 5255
 5260
 5265
 5270
 5275
 5280
 5285
 5290
 5295
 5300
 5305
 5310
 5315
 5320
 5325
 5330
 5335
 5340
 5345
 5350
 5355
 5360
 5365
 5370
 5375
 5380
 5385
 5390
 5395
 5400
 5405
 5410
 5415
 5420
 5425
 5430
 5435
 5440
 5445
 5450
 5455
 5460
 5465
 5470
 5475
 5480
 5485
 5490
 5495
 5500
 5505
 5510
 5515
 5520
 5525
 5530
 5535
 5540
 5545
 5550
 5555
 5560
 5565
 5570
 5575
 5580
 5585
 5590
 5595
 5600
 5605
 5610
 5615
 5620
 5625
 5630
 5635
 5640
 5645
 5650
 5655
 5660
 5665
 5670
 5675
 5680
 5685
 5690
 5695
 5700
 5705
 5710
 5715
 5720
 5725
 5730
 5735
 5740
 5745
 5750
 5755
 5760
 5765
 5770
 5775
 5780
 5785
 5790
 5795
 5800
 5805
 5810
 5815
 5820
 5825
 5830
 5835
 5840
 5845
 5850
 5855
 5860
 5865
 5870
 5875
 5880
 5885
 5890
 5895
 5900
 5905
 5910
 5915
 5920
 5925
 5930
 5935
 5940
 5945
 5950
 5955
 5960
 5965
 5970
 5975
 5980
 5985
 5990
 5995
 6000
 6005
 6010
 6015
 6020
 6025
 6030
 6035
 6040
 6045
 6050
 6055
 6060
 6065
 6070
 6075
 6080
 6085
 6090
 6095
 6100
 6105
 6110
 6115
 6120
 6125
 6130
 6135
 6140
 6145
 6150
 6155
 6160
 6165
 6170
 6175
 6180
 6185
 6190
 6195
 6200
 6205
 6210
 6215
 6220
 6225
 6230
 6235
 6240
 6245
 6250
 6255
 6260
 6265
 6270
 6275
 6280
 6285
 6290
 6295
 6300
 6305
 6310
 6315
 6320
 6325
 6330
 6335
 6340
 6345
 6350
 6355
 6360
 6365
 6370
 6375
 6380
 6385
 6390
 6395
 6400
 6405
 6410
 6415
 6420
 6425
 6430
 6435
 6440
 6445
 6450
 6455
 6460
 6465
 6470
 6475
 6480
 6485
 6490
 6495
 6500
 6505
 6510
 6515
 6520
 6525
 6530
 6535
 6540
 6545
 6550
 6555
 6560
 6565
 6570
 6575
 6580
 65

fi malicorium, cupressum, cyperū iuncum odoratum cum Dios. recipiat. Efficacius est amarum oleosum, viride translucēs, olens myrtum. Myrteum aliud est Mesuæ in tertio genere.

Balsamelaon, id est, oleum balsami plantæ cubitalis, aut bicubitalis, rutæ agrestis similis: cortice cuius partem orientem spectante scarificato & uulnerato lachrymæ pingues destillāt, ipsius scilicet balsami pinguedo. Alij plantæ huius surculos Vere inuente in pileis terunt, in aqua coquunt, torculari exprimunt, oleumq; balsami uocant. Sunt qui surculos tritos in oleo ueteri dies quadraginta insolant, in uase duplici coquunt, exprimunt, surculos nouos tritos immittunt, secundo & tertio, colant & recondunt.

Oleo ueteri die vno maceretur xylobalsamum & carpobalsamū recentissima: pōit arte chymica oleū extrahatur, fuerit non ignobile: vel xylobalsamū recens in oleo ueteri diebus quadraginta insoletur, vase duplici coquatur. Vires huius olei ab omnibus tam laudari à Mesue taceri mirum est: calfacit enim, humectat, tenuat, digerit, terget, glutinat. Glutinādi hæc facultas ueteribus indicia, facit ipsum hodie pretiosum. Cetera ex Gal. in simpl. docui: notæ huius in Dioscor. opobalsamo. Id rarissimum, & ob id pretiosissimum. Quapropter Petrus de Ebano, Gulielmus Platearius, Bartholomæus Montaguana oleum balsami cōposuerūt, viribus uero balsamo nihil cessurū. Alij folia, & semē, & lignū huius plantæ oleo insolant dies quadraginta, exprimūt & feruāt: sed uiribus opobalsamo id multo est inferius.

Oleum sesaminum impinguat, semē auget, asperam arteriam lenit, & uocē ob id claram reddit, multorum præterea oleorū aliorum est materia: extrahitur ut amygdalinum, nisi quod prius semen sesami excor-

*ticandum sic est. Id semen ab excrementis purgatum, aqua parum salsa irrigetur, manibus fricetur: iterum irrigetur, donec madescat: siccetur modicè assetur, sacculo aspero multum diuq; confricando excorticetur, corticibus expurgetur, molatur in farinam: oleum ex-
primatur, ut ex amygdalis. Ex eodem semine non excorticato, sed assato & molito in farinam, oleum quoq; extrahitur ut prius.*

Id semen quod agros emaciat, in Italia feri desijt, ob eiusq; penuriam oleum sesaminum desideratur, cuius loco amygdalarū dulcium oleum substituitur: oleum id clarum, candidum, & vsu cum cibus delicatissimum.

O*leum lini, spasmo, duritiei nervorum & iuncturarum hæmorrhoidibus, sedis phlegmonis & rimis confert, ac dolori pulsatorio.*

Fit vt oleum sesami, sed lini semen non excorticatur: nervorū dolores sedat, viribus proximū est oleo chamæmelino, quibuscūq; in vsu est vice olei cōmunis. Quidam pleuriticis oleū lini dedērunt linctui aut potui, non sine vtilitate. Paratur hodie à candelarijs & olearijs molitorib. non à pharmacopolis. In moletrinis quoque aquaticis paucā aquā affusā extrahitur ad vsu lucernarū.

O*leum papaverinū impinguat, asperam arteriam lenit, febrium ardorem mitigat, & insomniam: fit ut oleum ex semine lini.*

A febrium enim vapore calido sicco vigilias tollit, somnūq; frigiditate & humiditate conciliat, fronti, auribus, naribus, temporibus illitum, Compositū autem oleū papaveris pōst scribens dum est vsitatus. Hyoscyamū oleum ex semine albo hyoscyami recēte, sicco, calidā aqua sparso, insolato, trito à Diosc. exprimitur ad aurū dolores, pessis etiā miscetur, ad emolliendum vtile.

Oleum

Oleum ex semine lactucæ idem pollet quod papauerinum, & eodem fit modo.

Oleum ex semine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, phlegmonis uiscerum, & ab his febribus ardentibus confert, urinae ardorem ualde mitigat. Possunt ex singulis horum per se extrahi, uel pluribus, uel omnibus simul: excorticatis tamen seminibus sesami, seminum modo. Ex pluribus alijs tum seminibus, tum fructuum nucleis, & fructibus, olea eodem modo exprimi possunt, quæ uires eorum ex quibus separantur retinet, & a nobis omittuntur.

Quale est raphaninum, melanthinum, sinapisinum, cannabinum, staphidis, agriæ: Quæ etiã fieri possunt seminibus ipsis tritis & coctis cū oleo, & cum succo aliquo vires eorum augente: vel, si est opus, remittente, vel saltem fouente, & olei adustionem ac seminis prohibente.

De tertio genere oleorum.

Fiunt & olea per impressionem, quæ ipsis oleis uelut habili cuidam materie aliorum medicamento-
rum uirtutem à sua ipsorum forma proficiscentem in-
ferit, quomodo sigillum formam suam materie cuiuspiam
ad eam suscipiendam habili imprimit. Hæc autem uarijs
fiunt modis, quos Deo adiutore tradituri sumus.

Oleorum genus tertium facultatem recipit uariam ex incoctis sibi varijs simplicibus: propterea
id iam est compositum, nō amplius, ut priora duo
genera, simplex: id Paulo *μυρσάνης*, id est, vnguentarium dicitur: est illi simplex, id est, parum medicamentosum, & paucis mistum: alterum composi-
tum & medicamentosius.

Oleum rosatum completū roborat, resoluit commoda, lenit, & sedat: fitq; ex oliuis maturis, & folijs

Hi quatuor mo-
di communes
utriusque rosati
differentie.

rosarum completarum: rude uerò inflammationes extin-
guat, roborat, cogit, densat, fluxiones sistit, & materia-
rum per corpus fluxum cohibet, dysenterias potu insi-
gniter iuuat, & fit ex oliuis immaturis, & folijs rosarū
nondum apertarū. Hoc autem modo fit: Folia rosarum 5
rubrarum recentium trita quantitate sufficienti, oleo ex
oliuis, uel sesamino recenti, & aqua fontana aliquoties
loto, macera in uase uitreo obturato, diebus septem in so-
la: coque tribus horis in uase duplici. Expressis folijs &
abiectis, noua immitte in sola iterum dies septem, coque 10
ut prius: tertio idem fiat. Deinde aqua infusionis rosa-
rum dictæ in syrupis quantū est oleum, misce, opercula,
in sola dies quadraginta: post excola, iterum diu in sola.
Aliter quoq; paratur magis resoluens ex succi rosarum
& aqua infusionis rosarum predictæ, ana parte una: 15
olei loti & parati, ut dixi, partibus tribus: foliorum, ro-
sarum contusarum quantitate sufficienti: hæc omnia in
uase uitreo in sola, ut dictum est, post coque: folia rosa-
rum permuta, in sola, ut diximus de permutando succo,
& aqua infusionis rosarum: idq; bis fiat. Postremo 20
oleum solum cum succo rosarum, & aqua infusionis
earū, in uase uitreo in sola dies quadraginta: uel amy-
gdalas dulces purgatas, curiosè tritas folijs rosarum tu-
sis misce in offas, quas in aëre calido horis uiginti qua-
tuor serua, tere, & subige continenter in mortario affu 25
sa pauca aqua infusionis rosarum calente: tandem tor-
culari exprime oleum, uasi uitreo impositum opercula,
& in sola: quarto modo cū sesamo excorticato fit qua-
liter cū amygdalis: sed rudi rosato aptiores sunt amy-
gdalæ completo autem sesamo. 30

Prima olei rosati compositio multis est in usu
Parificibus autem: compositio Nicolai in ipsius
Anti

- Antidotario dicenda. Paulus rosarum rub. exunguarum vnc. tres olei omphacini sextario immittit vasi operculato, ne expiret: dies quadraginta insolat, super tabulam reponit: alij non insolant, sed puteo imponunt: alæ terræ infodiūt dies quadraginta. Tres vnguenti rosacei compositiones Dioscoridi. Rosas quidā integris folijs, alij exunguatis, alij etiam forpicibus incisis, alij tuis oleo impositas igni coquunt, colant, seruant: alij dies quadraginta insolant in vase vitreo operculato, simul coctione: insolatus etiam in vase duplici est præstantior. Oleum rosatum veteres nominare consueverunt, quod absq; adoramētis paratum est: quorum si aliquid huic inditum fuerit, nō oleum, sed vnguentum rosaceum nominant, in fine libr. 2. simp. Oleum rosatum optimum conficitur ex rosis folijs, sine frondibus, quæ plurimæ oleo omphacino sine sale parato plenius inbuantur, & infundantur Vere, aut ineunte Aestate. Post annum autem vetus est ac inutile. Id oleū vim quandam repellentem habet, & repellentem, & mitigatoriam, & discussoriam: seu repellit, coquit, digerit omnia hæc mediocriter. Huic oleo quidam spissamenta adiungunt, vt id diutius sit odoratum.
- 25 Oleum rosatum audio fieri odoratissimum putrefactis mense vno rosis sub fimo in vase bene operculato. Eadem ratione ex mastiche vulgari, & rosis incarnatis, & moschatis, & similibus fieri posse confido odoratis. sine vllius olei mistione.
- 30 **O**leum chamæmelinum, genus omne nervosum roborat, fluxionesq; inhibet vi sua modicè adstringēti, moderatè resolvit: ob id dolores sedat. Fit ut oleū rosatum, sed ex oleo maturo, aut sesamino, ut dixi, extracto.
- Paulus florum sine albis folijs recentium, sic catorum vigintiquatuor horis vncias duas sextario Italico imponit, vas tegit linteo simplici, vt transpiret, & quadraginta diebus insolat,

Lib. 6. sanit.

Libr. 1. & 2. c.

pb. g.

Lib. 1. 2. & 3.

c. pb. p.

Libr. 3. c. pb. p.

initio.

• *Ol. chamame-
li refrigerare,
& dolorē capi-
tis ab estu mi-
nuere dicitur
libr. 2. c. ph. p.*

post bene obturato vase reponit: ex siccis folijs in vase duplici coctis est imbecillus. Calidum temperatē ad primum tantum gradum vergit, humidum sicco temperatum. Initio colici, arthritici, & aliorum dolorum est praestantissimum, quia parum repellit, & modicē digerit, cum valenter digerentia plus novae materiae in partem alliciant, quam veteris inania. Si tamen vehemens est fluxionis impetus, adstringente magis opus est. Vires laxandi tantum quibus febres prohibet, non etiam adstringendi Galenus ei tribuit.

Oleum meliloti, viribus est chamamelini, & eodem modo componitur.

Oleum violatum, intemperiem calidam, extinguit: Ob id phlegmonas omnes remittit, ac inde pleuriticos iuvat, asperitatem arteriae & pulmonis, & thoracis lenit. Fit quomodo rosatum: sed ex oleo viridi, vel amygdalino, vel sesamino.

*Vnguentū san-
calinum.*

Oleum *ιαρόν*, id est, ex floribus violae nigrae vulgō Martiae, frigidum, humidum, tenuis essentiae, lenit, & modicē aperit: clystere infusum ardorem febrium mirē sedat. Quibusdam placet hoc admodum esse tantum phlogosi, & intemperaturae calidae soli: ut rosatum intemperaturae calidae cum humorum affluxu. Heparis & renum caliditatem mirē sedat cum aceto pauco, succo lactucae, sancta Io albo, & cera exigua. Si oleum viride est, omphacino, seu ex oliis immaturis expressum, ut videri potest (tale enim, vel aliud lotum frigidis oleis conuenit) amygdalinum vel sesaminum ablutione in aqua refrigerante vires olei omphacini accipiant. Paulo fit hoc oleum ex violis purpureis vel croceis, vel leucoio, insolat autem exactē operculato vase, ne transpiret, tantum dies decem, violis interea ter mutatis, additq; demum violas siccas.

Oleum

Oleum anethinum digerit, ob id dolores sedat: confert rigori febrili, spinæ, & partibus uerus-
 5 sis, mûctum accessionis initio: phlegmonas & scirrhus
 resoluit, somnum item conciliat, & cephalalgiam miti-
 gat. Fit ut oleum chamæmelinum.

Flores anethi forcipe exacti ex oleo dulci dies
 quadraginta insolantur. Paulus comæ florum
 anethi vno die siccata vnciam vnam sextario
 10 olei imponit. Dioscor. anethi comæ libras duas,
 & vncias octo in libris octo olei, & vnc. nouem
 vno die insolat, post exprimit & reponit. Nam
 magna in hoc mensura florum hoc tempusculo
 satis virium suarum oleo impertit: articulorum
 dolores Dioscoridi sedat, vtrunque mollescit &
 25 referat. Oleum anethinum, ex anetho maturo
 & viridi in vase duplici coctum, succos, nec cras-
 sos, nec lentos in cute & carne residentes dige-
 rit. In vase duplici autem coquendum id, & Si-
 cyonium, & chamæmelinum etiam docet li-
 20 bro 12. meth. Anethum in oleo coctum, oleum fa-
 cit anethinum digerens, dolorem sedans, somnum
 concilians, crudos & incoctos tumores coquens.
 Est enim temperie propinquum pus mouëtibus
 & coquentibus medicamentis, nisi quatenus il-
 25 lis est paulò calidius & tenuius, ob idq; digerens.
 Viride autem capiendum, quia humidius, minus
 calidum, & ob id magis concoquit, & somnum
 conciliat, sed minùs digerit. In oleum relaxans nò
 adstringens, præcipuè antiquum, immitte anethi
 30 quod videbitur satis: mox ubi in vase duplici tan-
 tisper calfeceris, dum mediocriter vim herbæ im-
 biberit, exprime, & repone.

Li. 4. san. tuen.

Lib. 6. simp.

Lib. 12. meth.

Oleum liliorum calfacit, resoluit: ob id à frigore
 dolores thoracis, uetriculi: coli, uteri, renu, uesicae
 35 sedat, lenit, & coquit. Fit ut oleum chamæmeli, sed ex
 liliorum floribus quod croccum est, abijciatur. Com-
 pon

Ol. liliorum.

Simplex. ponitur item ex foliorum lilij uncijs octo: mastiches,
Compositum. calami aromatici, costi, arpobalsami, ana unc. una: ca-
 ryoph. cinnamomi, ana unc. semisse: croci drachmis tri-
 bus. Omnia præter liliorum folia aqua sufficiente uigin-
 tiquatuor horis macerentur, semel aut bis ferueant. 5
 Tunc inijce olei dulcis, uel sesamini, lib. duas: & additis
 lilij floribus, in uase uitreo insola dies quadraginta: post
 colatum reponantur.

Oleum irinum ex floribus ireos similiter factum,
 calidius, tenuius: ob id altius penetrat, & ualentius 10
 resoluit: liliorum uerò magis sedat, lenit, maturat. Iri-
 num oleum terget, tenuat, coquit, resoluit potenter: ob
 id à frigido dolores aurium, hepatis, splenis, uteri, arti-
 culorum sedat phlegmonas coquendo suppurat, mate-
 rias thoracis & pulmonis coquit: strumas dissipat, & 15
 alios tumores dueros, spasmus emendat, & narium fœ-
 torem. Sic fit: Radicum ireos libram unam, florum eius-
 de, libras duas: aquæ cui incoctæ sunt aliæ ireos radices,
 quantitatem sufficientem: olei dulcis, uel sesamini quan-
 tum sufficit in uase duplici coque, radices & florum fo- 20
 lia noua immitte prioribus expressis & abiectis, ut in
 oleo rosato.

Oleum sambucinum lenit, cutim expurgat, neruos
 roborat, eorumq; doloribus confert. Fit ut rosatū.

Ex floribus sambuci factum, dolores sedat: ex 25
 medio autem cortice ambusta sanat: fit etiam ex
 floribus iasminum, quod sambacinum Arabes
 vocant, chamamelino aut sequenti viribus pro-
 ximum.

Oleū de Keiri.

Oleum leucoij lutei tenuat, digerit: ob id dolores, 30
 thoracis, renium, neruorum, iuncturarum, sedat: fit
 ut chamamelinum.

Paulus

Paulus horum florum, exunguatorum vinctres olei sextario immittit, in vase exacte obturato decem dies insolat, ter mutat: vbi reponendum est, alias bene siccas adiungit.

5 **O**leum papaueris intempericem calidam sanat, & inde ortum dolorem, somnum quoque conciliat. Fit ut violatum ex floribus, sed etiam capitibus & folijs papaueris albi mitius & tutius, nigri stupesciendo efficacius.

10 **O**leum de folijs lactuce idem pollet quod oleum papauerinum.

Oleum nympheatum vires habet uiolati, & eodem fit modo. Ol. nenusaris.

15 Refrigerat tamen magis quam violatum, minus quam papauerinū: hypnoticis, & intemperaturam partium, vt renum, calidam sanantibus vtiliter miscetur, & veneris lentiginē prohibet genitali inunctum. Oleum nympheatū Rasis
20 in Antidotario describit, refrigerando mitigans cephalalgia febrilem à vaporibus sursum elatis, & delirium inde, vel ex phrenitide naturæ ardori vrinæ, vlceri renū & vesicæ commodum illitum, vel clystere iniectū. Fit autē ex floribus albis, nō flauis, in oleo omphacino dies quadraginta insolatis,

Oleum cucurbitæ nympheato uiribus par, & eodem paratur modo: sed hoc ex floribus cucurbitæ, & succo rasæ carnis eius, & oleo.

Cucurbitino autē oleo prius ex seminibus expresso si fiat, tūc multo est frigidius, ac humidius.

30 **O**leum melinum, refrigerat, adstringit: ob id ueniale. Ol. cydoniarū.

Otreum totū inferiorem, & nervos laxiores cogendo roborat, sudores immodicos sistit: fit ex carnis cydoniarū præmaturorū, cum cortice [et seminibus] tritorū, & succi eorum portione æquali in olei omphacini modo

modo sufficienti diebus quindecim uase uitreo infusa : deinde horis quatuor coquatur in uase duplici, caro & succus mutetur, & rursus insoletur, & coquatur, ut diximus, bis aut ter : postremò colatū reconde.

Oleum id facultatem ventriculi & intestinorum retentricè adstringendo roborat, & qualitate aromatica coctionem iuuat : ob id lenteria, diarrhoea, dysenteria multum salubre est, praesertim, biliosa, sed bilis parte iam vacuata : clysteribus iniectum per se, vel cum mastichino, myrteo, rosato. Spina etiam illitum & thoraci, sudorem immodicum vires deſcientem sistit.

Paulus cydoniorum lanugine bene tersa cum corticibus incisorum vnc. tres in olei omphacini sextario insolat dies quadraginta. Si succum cydoniorum oleo incoquis, sic crepitat & agitur, mirabile visu, ut oleum omne tandem vase excuriat. Ob id vase duplici coquendum est simul, ne vires cydoniorum empyreuma vitiet. Succus autem ex his largior extrahitur, si ferramentis segmentis quibusdam exasperato (rapam vocant) deradantur potius quam secentur minutim, aut terantur.

Oleum myrtinum, cerebrum, nervos, cor, ventriculum roborat coquendum ut melinum.

Id oleum adstringit quantum cydoniorum, sed ficiat potentiùs. Alterum prius in secundo genere per expressionem baccarum myrti recentium docuimus. Oleum ex oleo & myrtis, aut myrti succo compositum, adstringit solum à myrtis, digerit ab oleo, Gal. lib. 1. c. ph. p. & libro 2. c. ph. g.

Oleum ex pomis mandragorae inflammationem omnem extinguit, somnum conciliat. Fit ex succis horum pomorum maturorum, & olei sesamini partibus aequalibus in uase duplici coctis ad succi consumptionem

ptionem. Succī tantundem suffice : coque ut prius, idem tertio fac, & reconde.

Gallis interdum sic paratur : aliter Nicolao in Antidotario.

- 5 **O**leum enulatū calfacit, tenuat, digerit: ob id affe-
ctibus nervorum, uteri, vesicæ frigidis prodest,
ac febrium rigori, & colo à flatibus dolenti. Radices
enule tufas, succi aliarum enule radicum : olei sesamini
portionem æqualem in uini odori parte dimidia, coque
10 ut diximus in oleo myrtino. Compositius & ualentius
fiet, si foliorū lauri, cardamomi, spicæ nardi, calami aro-
matici, mastiches, ana sextam partis unius addideris.

Oleum ex cinnamomo & sabina, & pulegio:
idem pollet quod enulatum, & eodem fit modo.

- 15 Tria in Mesuæ de his capita in vnū iunximus:
oleum cinnamomi Dioscoridi eleganter paratur:
fieri etiam ex nostro pseudocinnamomo potest.
Quod verò è sabina fit, dolores à morbo Hispa-
nico mirè sedat, cutisq; fœditatem corrigit. Sed
20 quod è pulegio, ciendi menses vim magnā obtinet.

Oleum rutaceum calfacit, tenuat, digerit: ob id la-
terum, renum, vesicæ, uteri dolores à frigida cau-
sa sedat: fit ut myrtinum.

- Ex foliorum & succi rutæ ana portione æquas
25 li, olei omph. q. f. in sola dies quindecim obturato
vase : post coque in vase duplici, horis quatuor,
exprime : hos bis aut ter itera. Rutaceum & illi
tum & clystere iniectum, colicum dolorem quem
chamæmelinum & anethinum mitiora non sedat
30 runt, placat, vacuata prius parte materiæ : nervos
sas partes à frigido læsas valde roborat, paralyssi
confert, spinæ inunctum obstructions aperit, in-
flationem potētius dissipat, si ex ruta sicca ter vel
quater mutata perficiatur. Nam in virente succi
35 excrementosi multum inest.

Gal. in suo do-
lore colico.

Oleum

Oleum nardinum benedictum calfacit, tenuat, digerit, modicè adstringit: proinde affectus omnes frigidos & flatulentos cerebri, uentriculi, hepatis, lienis, renum, uesicæ, uteri magnoperè iuuat, naribus iniectum caput purgat, corporis colorem & odorem commendat. Spicæ nardi unc. tres: uini & aquæ ana unc. duæ & dimidia: olei sesamini lib. dimidia, coquantur in uase duplici lento igne, horis circiter quatuor, frequenter mouendo. Vel spicæ nardi unc. tres: sampsuchi unc. duæ: xylaloës, enule, folij. Indi, calami aromatici, foliorum lauri, cyperi, schoenu anthus, cardamomi, ana uncia una & dimidia, antequàm terātur, uino & aqua sufficienti, & olei sesamini libris sex mergantur: coque uase duplici igni lento horis sex, singulis horis mouendo. Vel spicæ nardi unc. quatuor: styracis, caryophyll. ana unc. tres: nucis moschatæ, unc. quinque: olei balsami, uncias sex: olei sesamini, lib. quatuor, coque ut prius horis quinq;.

Lib. 6. sanit.

Prima compositio est nobis frequens & efficax etiam ad aurium tinnitus & dolentes ipsius flatus, & omnem neruorū intemperiem frigidā. Oleum nardinum calfacit, potissimum ubi largius accepit amomum. Id olim Laodiceæ in Asia duntaxat præstantissimum fiebat: nunc etiam in alijs fit viribus. Secunda & tertia Mesuæ cōpositio si simplicia suppeterent vera, est efficacissima, sed ynguentū verius est quàm oleū. Oleū autem sesaminum quia desideratur, vice eius oleum dulce substituitur, paruo aut nullo errore. Nam mesuæ aliquando scribit olei sesamini vel dulcis.

Oleum mastichinum, cerebrum, neruos, iuncturas, uentriculum, hepar corroborat, tumores duos lenit, dolores sedat: sic conficitur: Mastiches unc. tres
olei

olei sesamini sextario coquantur in uase duplici. Vel mastiches unc. tres, uini uncie quatuor, alij octo, olei rosati libra una, in uase duplici coquantur ad uini consumptionem.

- 5 Secundum est solum in usu, quia præstantius priore, cui cum Paulo oleum omphacinum miscetur potius, quàm sesaminum: nisi quando stus diu maius esset duritias molliendi, & dolorem sedandi: quorum neutri omphacinum per se conuenit. Est autem utrūque simplicissimum medicamentosius, ac varium magis, & vnguentum verius, quàm oleum. Paulus describit. Facultatem ventriculi coctricem & retentricem roborat illitum in lienteria: ob id salubre. Minus multo calet, siccatur, obstructa aperit, quàm nardinum, nec minus adstringendo roborat. Oleum mastichinum ex oleo rosato & uino antiquo ad partium lassitudinem & imbecillitatem fit Mesuæ in fine suorum canonum cap. 12. Oleum mastichinum & lentiscinum reces in vase duplici calfactum, anodynum est phlegmones in gingiua, lingua, oris tunica & cute.
- Auic. 5. can. habet descrip. primam.*
Lib. 5. c. pb. p.

Oleum ex styrace calfacit: ob id confert dolentibus à frigore renibus, uescicæ, utero, neruis, musculis, tendonibus, iuncturis. Styracis uncie tres, uel si ualentius uis, quatuor, in olei sesamini libra una coquantur, ut in mastichino, & colatum reponatur.

- Oleum styracis huic simile scribitur Auic. 5. can. & Serapioni in Antidotario: ad scabiem est 30 efficax, præsertim addita parte octaua ellebori albi: diuersum Dioscoridi. Diuersum duplex Mesuæ ex styrace liquida in curandis affectibus neruorum: aliud etiam Nicolai. Styracini olei meminit Dioscor. in styrace, sed an simplex sit vel mistum non docet.

Oleum costinum calfacit, obstructa aperit, neruosum genus roborat, ut neruos, musculos, tendones, ligamēta, uentriculum: præter hæc, hepar & capillos: canitiem ob id moratur, & corporis colorem ac odorem cōmendat. Costi amari uncie duæ: casie, uncie una: sampsuchi summitatū uncie octo: uino odoro, quantum sufficit, biduo infundantur: deinde cum olei sesamini libris tribus coquantur horis sex, ut nardinū.

Si vera costi radice fiat, omnibus neruosi generis affectibus frigidis confert calore uehementi, ut etiam paraly sin ac uehementem rigorem spinæ illitum iuuat, Capillos etiam tenaciū affigit, & mucofo humore canitiem accelerante cōsumptio, canos prohibet.

Ol. de alkana.

Oleum cyprinum partes neruosas roborat, capillos à canitie uindicat: fit ex florū cypri uncijs quatuor coctis in olei ueteris unc. decem, ut rosatum. Florū penuriā, folia cum modico uino bis mutata coqui possunt in dicta olei mensura.

Lib. 2. c. pb. p.

Quod oleum cyprinum duplex Paulo describitur, uerius est vnguentum, ut Diosc. Suffecerit Mesuæ descriptio. Oleum cyprinum & lentiscinum magis calfaciunt, quàm myrteum: & modicè astringunt.

Ol. de sampsuchi.

Oleum sampsuchinum calfacit, roborat caput & neruosum genus omne: fit ut oleum myrtinum.

Rasi in Anti. acopum est, seu lassitudini utile, & morbis cerebri & neruorum frigidis prodest.

Ob id spinæ in balneo inunctum paraly sin iuuat, & spasmi cynicum vulgò torturā oris, naribus iniectum: ut auribus immisum, à flatu tinnitum dissipat, menses ciet, morsui scorpionis prodest. Porētius fiet ac odoratiū, si comis sampsuchi ter quater mutatis, in uase duplici coquatur.

Para

Paramus in nullos vsus alios, quàm ad emplas-
fri meliloti compositionem. Sampsuchinum
Diosc.ab hoc diuersum.

- 5 **O**leum ex thymelæa hydropi confert, ac ulceribus *Ol. ex meze-*
malignis, cutis sceditatem terget: foliorum meze- *reo.*
reon unc. quatuor aquæ libra una uiginti quatuor horis
macerentur, post coquantur in olei sesamini unc. octo:
et lactis dulcis et recentis uncijs sex, ad aquæ et la-
ctis consumptionem: colatum reconditur.
- 10 In simpl. cap. de mezereo prius est aliter descri-
ptum. Id umbilico admotum, aluum subducit.

- O**leum de thymo, renū, uesicæ, ilium dolori confert: *Ol. sericinum.*
urinae difficultatē leuat iniectū in sedē, uel meatum
urinariū. Thymi uncia quatuor: zingiberis unc. una et
15 dimidia: aqua dulcis sufficiens: succi extremitatū thymi,
unc. quatuor: olei sesamini unc. quatuordecim, coquan-
tur in uase uitrato ad aquæ et succi consumptionē. Vel
succī thymi, olei sesamini, lactis uaccini recentis ana lib.
duæ penidiarū albarū unc. quinque: zingiberis albi unc.
20 una et dimid. coquantur usque ad succi et lactis con-
sumptionem. Hoc eadem potest quæ prius, et prætereā
roborat dictas partes ac iuncturas, earumque dolorem
lenit, colorem bonum reddit, uenerem excitat.

- Id ol. cur Mes. hic & Serap. in Antidotario ses-
25 ricinum vocet, non video. Potest earūdem propē
virii fieri eodē modo ex hyssopo, quod quidam
hoc loco per alhasech. à Mes. intelligi voluit.

- O**λεονόριον. id est, de cucumere agresti, epilepsiam, *Ol. de cucum-*
hemisphericam, et alios cerebri affectus frigidos na- *re asinino.*
ribus immixtum leuat, et strumas, et surditatē, panū et
30 cicatrices nigras delet. Oleū sesaminū in succi cucume-
ris agrestis maturi quantitate æquali coquitur ad succi
consumptionē: uel succi radicū ipsius, et aliarū eiusdem

radicum tritarū ana lib. dimid. cum ol. sesamini lib. una coquitur ad succi consumptionem.

Paulus radicū eius vncias duas coquit in vase duplici cum ol. sextario vno. Alterum idem compositum efficit vnguento proximum. Hoc sæpe videtur Gal. in libris comp. medicamentorū, præcipue secundum genera, sed etiā secundum locos, & aliquando in methodo. Eius verò compositio nem ab eo promissam nusquam legi. ἀπό τῆς σικυδίας, à cucumere agresti est utiq; dictum σικυδόνιον. 10 Dioscor. verò σικυδόνιον ἀπό τῆς σικυωνίας, quæ regio est Peloponesi, in qua laudatissimum fiebat. Aliter omnino componitur, & sine radicibus cucumeris agrestis, à qua illud calfacit, tenuat, digerit: hoc verò aut temperatum est, aut subfrigidum: 15 quanquam id quadantenus calfacere, & febri ac neruorum vitijs prodesse, foeminisq; faciei nitorum conciliare scribit Dioscor. Elaterium verò ex fructu per maturitatem flauescente sine expressione extrahitur, siccat ut scammonium. 20 Post sex menses utendum.

*Ol. de pomis
curangulorū.*

Oleum de pomis citreis vel arancijs ad iuncturarum dolorē. Poma hæc duodecim matura integra in olei sesamini lib. duabus, aquæ fontanæ & marinæ ana. q. s. coque in vase vitrato ad aquæ cōsumptionem. 25 Iterum in aquæ dulcis libra una & dimid. cum penidiarum albarum unc. octo, coque ad aquæ consumptionem. Datur ab uncia una ad unc. tres, cum potu, cibo, obsonijs.

Oleum croci nervos & uterum roborat, amborūq; 30 dolorem sedat: durities dissipat, coloris gratiam efficit. Croci unc. una, myrrhæ puræ unc. dimid. diebus quinque aceto macerentur: die sexto toto cardamomi drach. nouem simul macera: septimo cum ol. lib. una & dimid. coquantur igni lento ad aceti consumptionem: 35

loco

locò aceti sunt qui uinum supponant.

Diosc. aliter præparat ad somnum concilians
dum, etiam phreniticis, si odoretur, aut naribus
infricetur, & ad clausionem vteri, suppûrat, vlce
ra purgat, etiã maligna. Paulo est aliud, vt pres
tiosius, ita præstantius.

- O**leum ex piperibus iuuat morbos neruorum fri
gidos, ut paralyfin, spasmũ. spasmus cynicũ, tre
morem, epilepsiã: adhuc ischiadem, & ceteras arthri
tidis differentias, & uteri, coli, renum, uesicæ affectus
10 frigidos: quia calfacit, tenuat, terget: ob id obstructiones
aperit, calculũ frãgit. Triũ piperũ ana unc. tres: cepula
rum, beller. embl. Ind. ana drach. quinq; radicũ apij, fœ
niculi, ana drach. tres & semis. sagapeni, opopanacis,
hyoscyami albi, ana drach. duas & semis. turbitũ boni
15 albi drach. duodecim: zingiberis drach. tres: surculorũ
hyssopi recentĩũ, foliorũ rutæ uirentĩũ, ana manipulum
unum: parũ trita coquantur ad terciã partem in aquæ
lib. uiginti quatuor, coletur cum ol. cicini heminis dua
bus: percoquatur ad aquæ consumptionem. Addunt aliij
20 ireos drach. sex: thapsiæ drach. duas: anisi, cardamomi,
ana drach. unã & dimid. calami aromatici drach. duas
& dimid. spicæ nardi drach. unam: expressionis hyssopi
uel thymi sextarios tres. Poni potest loco cicini oleũ
irinum. uel leucij lutei, uel amygdal. amararum, uel
25 omnium simul quatuor ana hemina dimid.

Hoc describitur Auic. nomine olei alchechens
gi. hyoscyamus præsertim tam paucus, hîc otios
sus videtur, vt mendi suspitio sit vehemēs. Valis
dũ fuerit hoc ol. etiã potu Mediolani vsurpatur.

- 30 **O**leum ex euphorbio iuuat maxime frigidos cere
bri & neruorũ affectus, cephalalgiam, hemicra
niam, lethargũ, naribus immissum: articularũ quoq; &

hepatis, & splenis dolores illitū iuuat. Euphorbij unc.
 dimid. in olei leucoij lutei, & uini odori ana uncij
 quinque coquitur ad uini consumptionem. Vel staphi-
 dos agrie, struthij, ana unc. dimid. pyrethri drach. sex,
 succi calaminthes montanæ unc. unam & dimidiam: 5
 costi, drach. decem: castorei drach. quinque: trita, tri-
 duoq; macerata, in uini odori libris tribus & dimidia
 coquantur ad dimidias: deinde frica multum diuq; ma-
 nibus, & cola: cum olei leucoij lutei aut sesamini libra
 una & dimidia percoque ad uini reliqui consumptio- 10
 nem: tunc insperge euphorbij recentis & albi tenuissi-
 mè triti drach. quatuor, & miscendo coque.

Idem potest quod ol. de piperibus, sed calidius
 & siccantius: fugiendum vtrunque in principio
 dictorum affectuum, nisi vehemēter frigidi sint. 15
 Secundum efficacius etiā Auic. describitur s. can.
 ex oleo & solo euphorbio parciore: largiore pa-
 rat Gal. lib. 2. c. ph. p. pro vario scopo. Olei libræ
 vni immitte euphorbij validi, hoc est, recentis &
 albi semunciam, vel (si vetus est euphorbium, 20
 vt bimum, trimū, & iam pallidum aut flauum)
 drach. sex: si sensus in auribus, vel parte alia est
 acer, minus semunciā vt drach. tres: si obtusus,
 validi euphorbij vnc. dimid. vel drach. quinque:
 præsertim si affectus est contumax, vt alopecia. 25
 Idem pollent piper, cepa, allium, ruta oleo inco-
 cta in frigidis aurium & aliarū partium affectis
 bus, vt in hemicrania à causa frigida. Oleum cui
 libanotis, id est, rosmaris incocta sit, vel radix
 betæ albæ, vel cucurbitæ agrestis, vel cucumeris 30
 agrestis, vel bryoniæ, vel althææ, efficaciter euas-
 porat: vbi hæc qualitatem & vires in oleo tenui
 non adstringente dimiserunt. Ol. ex mentha viri-
 di repellit: ex sicca roborat, digerit lib. 2. c. ph. p.
 Pisselæon seu picinum oleum Diosc. cōponitur.
 Oleor

Gal. in fine li-
 bro 2. c. ph. p.

Lib. 4. fa. tuæ.

Oleorum genus tertium facimus non modò eis plantarum prædictas partes incoquendo, sed etiam animalia medicamentosa : id quod exempla sequentia docebunt.

- 9 **O**leum vulpinum ad podagras, reliquasq; arthritidis species, ac dorsi, renumq; dolorem est efficacissimum. Vulpes integra tantum exenterata, in aquæ fontanæ & marinæ ana sextario uno: olei antiqui clari sextarijs duobus & dimidio cum salis uncijs tribus coquitur ad aquarum consumptionem, & uulpis artuum dissolutionem. Postea aquam dulcem (cui hyssopi, & anethi herbarum ana man. unus incoctus sit) affunde uasi, & cum dictarum herbarum ana lib. una recoque ad huius aquæ consumptionem. Vel vulpes in aqua fontana & salsa cum herbis dictis sine oleo percoquatur, ad carniū uulpis & artuum dissolutionem. Aqua hæc ad fotum uel balneum partium affectarum est efficax.

- Id oleum ad neruosi generis & iuncturarum affectus omnes frigidos ob calorem mediocrem est tutissimum etiam initio & efficacissimum. Paul. viuam vulpem oleo incoquit, & hodie nonnulli viuam ubi exenterarunt, semispirantem adhuc oleo incoquunt. Vulpes autem bene habita, qualis per vindemias uis nutrita, & impinguata, ætatis mediæ esto. Quid enim virium à vulpecula recens nata & strigosa expectare possis? Grandior enim quia calore est acriori, humores habet calidiores, & ob id excrementa omnia acria, & partium omnium naturam valenter digerentem, ut nec vrinam, nec ventrem inferiorem contempserim. Additur coquendo interdum saluia, rosmarinus, iuniperus, anethum, origanum, maiorana, & tunc vulpium est vnguentum.

- 35 **O**leum ex uiperis cutim expurgat, impetigines sanat. Oleum de serp. nat. fit ex uiperarū nigrarū integrarū lib. duabus, pentibus.

ad carniū dissolutionem coctis igni lento in olei sesa-
mini sextario uno & dimid. in uase terreo uitrato angu-
sti oris exactè obturato, ne illius noxiū uapore offenda-
ris: ubi refrixerit, uitreo uase reponatur, pennâ partibus
affectis illinatur. 5

Si abscisis capite & caudâ viperæ (quales the-
riaca postulat) oleo incoquantur, etiam elephans-
tia si fuerit salubre.

Oleum ex scorpionibus, lapidem renū & uesica
frangit & expellit, lumbis, pubi, perinæo illitum, 10
aut per meatum urinarium iniectum: fit ex scorpioni-
bus uiginti, uel paulò pluribus, aut paucioribus in olei
amyg. amararum lib. duabus insolatis mense uno in uase
uitreo probè obstructo. Vel aristolochiæ rotundæ, gen-
tianæ, cyperi, corticum rad. capparis, ana unc. una: in 15
olei amyg. amararum sextario uno diebus uiginti inso-
lentur in uase uitreo operculato: deinde scorpiones à
decem ad quindecim oleo iniice: obtura, insola iterum
mense uno. Egressus è balneo aut in seſſu calculosus illo
reguatur in tribus dictis partibus, & in meatum urinæ 20
rium iniiciatur portio eius exigua horis singulis: est
mirabile. Quidam priore, alij posteriore ceu efficacio-
re uti malunt.

Manard. Paratur etiam nunc oleo antiquo additis sim- 25
plicibus medicamentis contra venena laudatis:
fitq; oleum mirandarum virium contra venena
omnia & pestilentiam. Scio hominem hoc solo
munitum quantumuis sauiam pestilentiam nihili
facere, sed eum & seruos suos vnâ secū uiſcentes 30
pestilentia affectos, incolumes seruari: & sola vns
ctione quosdam à sauiſſimis venenis potis libe-
ratos. Prius ob scorpiones frigidum est: posterius
ob aromata calidum & efficacius, non ob horum
calorem & essentia tenuitatem (quib. aperit, in 35
cîdit, -

cidit, tenuat, terget, perrumpit) sed etiam totius substantiæ scorpionū proprietate, & ut loquuntur, forma specifica, qua utrūq; calculum renū & vesicæ frangit illitum tantū lumbis, si in renibus est: si verò in vesica, pubi, perinæ, & iniecta etiam tum pauca in meatum vrinarium.

Oleū ex ranis refrigerat: ob id podagrā & alias arthritidis species calidas mitigat: & incēdiū febriū ardentū fronti & tēporibus illitū: quādo etiam somnū conciliat. Capitū ranarū antiquarum selibra in uase uitreo bene obturato, cū sextario dimidio olei sesamini coquitur ad capitum dissolutionem, uti oleum ex uiperis.

Hoc oleum etiam hodie parant, ob id tantū, quod sit necessarium ad emplastri de ranis compositionem à Ioanne Vigo descriptam. Podagræ calenti admouerunt quidam, sed nullo fructu. Neq; enim frigiditas in eo magna esse potest ab his capitibus, coquendo cōctione tam longa, & ea in oleo sesamino, alteratis. Rectius, meo iudicio, ranae virides in syluis crebrae, vnguibus reptantes in altissimas quasq; arbores: & sub noctem brexantes (vox enim earū vnica est brex) oleo violato, vel omphacino, ad hos vsus incoquerentur. Quas manibus viuas hodie ex more tenent ad refrigerium febre acuta aliqua ardentes, croiffers, vulgò dictas, quarum meminisse videtur Gal. lib. 10. simpl. Oleorum genus quartum à sapientibus multis descriptum, hodie chymistica arte magis perficitur, vim quandam in concreto & composito occultam manifestante. Hæc namq; ignis vehementia ex liquorib. gummis, resinis, melle, saccharo, cera, oleaginam quandam substantiam separat, & in capitellum attollit: nec minùs ex plantis pinguibus, ligno guaiaci, iuniperis pini, larice, cedro, & id genus alijs: præterea ex plātārum, atq; adeo animalium partibus omnibus ipsum velut gluten

terreae substantiae, humorem insitum, pinguem, imputribilem maxime, ut ignis secretum nunc sursum attollit in capitella, vel vtriculos, vel deorsum in subiectum aliquem catinum praecipitat: rem omnibus alijs remedijs plane diuinior, si Vstadio in coelo philosophorum, & Gebero, & veritati credimus: quanquam hodie sunt idiotae quidam, magnorum tamen Medicorum nomine se venditantes, qui id ipsum ceu nugatorium calumniatur, ut alia prope omnia pulcherrima ipsis ignorata, solas (ut vocant) receptas scribere, nulla tamen ratione scientibus. Adde quod metalla quaedam chymistis in calcem versa, in oleum funduntur. Sunt qui terrea quoque corpora ut lateres ignitos oleo incoquunt, ut vires oleo ipsi praestantissimas acquirant. Ad Mes. redeamus.

Coposita enim quaedam uelut in elementa sua segregant, quorum id quod igni respondet maximarum est uirium.

Olea per resolutionem uarijs fiunt modis, uirium sane mirificarum. De quibus scribunt fusius, qui rerum occulta manifestant & detegunt. Sapientes tibi omnino legendi & imitandi, si fama illorum maxime es cupidus. Mihi uero Dei spiritus largitate & gratia, nunc pauca quaedam, sed mirabilia illorum oleorum effecta percensere sufficiat.

Oleum de ouis experientia plurimum probatum est cutim expurgare, impetiginem, serpiginem, & alia cutis uitia persanare, capillos regnere, ulcera maligna & fistulosa curare. Vitelli ouorum elixando duratorem triginta, aut circiter, manibus friati, in sartagine terrea plumbata frignantur igni mediocri, mouendo cochleari ligneo, aut terreo, donec rubescant, & oleum ab his resoluatur, quod pressi cochleari largius remittent: uel ijdem uitelli elixando indurati mola frangantur: deinde in offas tundantur, & torculari exprimantur, quale in oleo amygdalino explicuimus, & oleum destillabit: uel ipsi uitelli

vitelli corpulento uasi imponantur, oleumq; in capitellum ignis uiolentia tollatur, qualiter oleum philosophorum post dicendum.

- 5 Curis foeditatem mirè aufert, ac cicatrices, præcipuè in ambustis relictas: ferè autem grauiter olet: minùs tamen postremum sublimando destillatum. Pilos auget Serapioni in Antid. auritum, dentium, sedis doloribus, & alijs plerisque sedis affectibus, Rasi in Antid.

10 *Oleum Ouorum Nicolai.*

- Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunatum in patella ferrea, semper mouendo ruse ferrea, donec probè assentur, calidiss. lintheo
15 forti, oleo amygd. dul. madefacto exprime. Postest etiam alembico destillari, ut ol. philosoph. Mes. Satius est vitellos crudos frigere, cochleari assidue mouere, donec assati, & cochleari pressi, vase inclinato reddant oleum, quod phiala conditum, etiam diu integrum seruatur: ex viginti
20 vitellis extrahes horis duabus uncias quatuor, aut circiter.

- O**leum ex frumento, impetigines, & cutis asperitates curat. Frumentum inter duas laminas ferreas mediocriter ignitas si prematur, hoc oleum remittit. Vel triticum excorticatum uase sublimationis destilletur, qualiter oleum philosophorum.

Cutis asperitates à siccitate natas lenit, & huius mectat, & cæteras cutis infectiones emendat. Rasi etiam in Antid. describitur.

- 30 **O**leum sinapium salubre affectibus frigidis, lethargo obliuioni, dolori quem frigida intemperies parit. Fit ut oleum de frumento.

- In usu est id oleum, sed factum ut oleum amygd. Phoenigium. i. rubrificationem, ut ipsum sinapi
35 tritum in cute excitare potest.

Oleum

Oleum iuniperi emendat cutis infectiones, serpiginaem, cancrum, ulcera maligna, qualia, quæ in tibijs & cruribus quorundam: malum mortuum, recentiores uocant. Sermentis iuniperi tenuibus uas uitratum oris angusti reple, laminam ferri tenuem foraminibus multis in cribri triticei modum pertusam ori toti applica, luto eandem cum ore tum dicti uasis, tum alterius minoris etiam uitrati oleum excepturi, quod terræ ubi infœderis, igne luculento maius alterum iuniperi frustula capiens, circunda horis duabus, sicq; oleum in uas minus destillabit.

Hac arte oleum ex pineis nucleis ad erugendam mulierum cutem, ex ligno Guaiaci, & potentius ex ligno sancto ad morbi Hispanici dolores ac ulcera (quibus & oleum iuniperi & genistæ, & fraxini, & similitum prodest) & lignis alijs, præsertim pinguibus, ac succulentis, ut fructibus, baccis, seminibus. Vas autem maius esse possit metallicum, aut si vitreum est, vel filiceum, probè totum luto sapientum muniatur: figulinum autem, quia rarum est, oleo foras exhalanti viam daret: ob id vitratum sit intus. Infernum autem vas ac receptorium vitreum esse potest, ambitu non lutatum, modò sit paulò crassius. Potest & metallicum: potest denique terreum esse, modò sit vitratum: alioqui oleum id tenuissimum hæc illac per vasis poros diffueret. Multò minùs fouea intra terram parietes terra figulari paratos habente (quod Mes. imperabat) recipi tutò id oleum possit. Adde quòd nequius vas terræ infodere est necesse, si velut arcam aliquam possis carbones & ligna sustinere, quibus vas maius esse circumdandum.

Oleum fraxinum splenicos iuuat, præter id potest quæ oleum iuniperi, & eodem fit modo.

Id oleum hypochondrion sinistro illitum, & postea
tum

tum, splenit obstructions potenter liberat, duris-
tiemq; emollit, ac digerit.

Oleum ex gagate sacratum, dæmoniis, epilepti-
cis, paralyticis, spasmatis, tetanicis, arthriticis, ab
5 utero suffocatis saluberrimum: conceptumq; adiuvat.
Fit ex gagatis lapidibus quomodo oleum iuniperi, uel
sublimatione mox dicenda.

Gagates lapis ater, odore bituminis dum vris-
tur, tumores in genu diuturnos dissipat, & sis-
10 nus siccando contrahit: cruenta verò vlcera præ-
cipue glutinat. Hic multus nobis est in corallis,
maximè precarijs: & ita magnus sæpe, vt salina
mihi duo sint iustæ magnitudinis ex solido gas-
gate. Cum autem eo fit multò vilius bitumen,
15 & viribus aut ipsdem aut validioribus (vt ex gas-
gatis Galeni bituminis commercio eum odorem
& fortasse reliqua sortitis colligere licet) tentari
posset ex ipso oleum quod largius fluet, præfer-
tim si recens est bitumen, cum ipsum sit terræ
20 ipsius velut adeps, & olei vice vratur accolis lac-
cus Asphaltitæ, & locorum aliorum bituminos-
orum. An verò epilepsiam iuuare possit oleum
istud, iure ambigi potest. Cum enim non ita tes-
nuet ac digerit, sed vtrunque mediocriter præ-
25 stet, quid spei ab hoc esse possit, nisi siccando, aut
sua tota substantia iuuare dicatur? Nam odore il-
lo bituminis tetro epilepsiam magis, prodat vt
myrrhæ, galbani, cornuum, vngularum, pellium
capræ, & hirci suffitus: quòd verò de dæmoniis
30 scribit Mesues superstitiosum est, à Christianoq;
homine alienum.

Oleum philosophorum (quod etiam oleum sapien-
tiæ, & perfecti magisterij, & benedictum, & di-
uinum, & sanctum quidam uocantur) ueterū omnium
35 consensu effectibus secretis nō paucis est efficacissimū.
Nam calfacit, siccatur, essentie tenuitate in altum pene-
trat,

Gal. li. 5. simp.

trat, digerit. Proinde materiam omnem excrementosam consumit. Ob id epilepsia, paralyti, uertigini, obliuioni, & lienis, renum, uesicae, uteri, nervorum, articularum omnium, & reliquarum partium nervosarum doloribus frigidis maiorem in modum confert. 5

Oleum philoso= phorum.	{	Naturale,	{	Minerale.	{	Subalbum,
		Artificiale.		Marinum,		optimum.
				ex insulis		Subrubrum,
				& scopu= lis, fluens		medium.
				naphtha dictum:		Subnigrum 10 & crassum, pestimum.

Arte uero sic fit : lateres ex terra rubente multum antiquatos in frusta comminutos carbonibus non fumantibus accende, donec igniti rubeant : tunc concha, 15 oleo roris marini, uel antiquo claro plena extingue, & quoad eius fieri potest, oleo imbue : sicca per se in casulis, post minutissime tere, & uasi per sublimationem destillandum trade, luto chymistarum capitello committe, carbonibus in fornace accensis coque donec oleum de= 20 stillet in phialam uitream, naso imo capitelli aglutinatum, quam exacte obstructam reconde & serua : quando enim antiquius, tanto ualentius.

Oleum philosophorum, scilicet chymistarum, qui se suis scriptis ubique & quotidiano 25 sermone philosophos appellant, & quod mireris, solos se philosophos affirmant, quod rerum maximè abditarum, & in terrae visceribus reclusarum naturam scrutentur, metallorum in terra generandorum & augendorum rationem intelligant, 30 facultates corporum terreorum accuratissime vestigent, ipsaque corpora in elementa sua dissoluant, rem planè arduam, & operosam, sed, si ubique cer

certa esset, omnino admirandam. Si enim quò difficiliorum rerum aliquarum pulcherrimarum & præstantissimarum est inuentum, eò sit præclarior, quis non videt eos laude cumulatissima dignissimos, qui nostris sensibus abscondita ex Plutonis regno sic eruunt in apertum maximò non tantum sumptu, sed etià valetudinis periculo? Quando hæc omnia ceu Plutonis antro effusa halitum edunt crassissimum, & omni viuo animali (si pyraustas excipias) pestilentem atque adeò plantis ipsis noxium. Quam rem exemplis propè quotidianis chymistæ probant, & aurifices, & typorum literariorum fusores. Hi enim vapore hydrargyri, & aliorum retro & crasso derepente suffocantur, aut paulatim vitiato cerebro neruorum maximam imbecillitatem sustinent, nisi latiore infumibulo halitum foras educant, qui arbores propinquas velut fulmine afflatas tabefacit. Sed in hoc hominum genere impostura hodie est omnium maxima, præsertim cum metallorum generationem & transformationem corrasis alicunde aureis, vel nummis, vel torquibus, dolo malo frustra conantur. Sed de his fusiùs quàm pro re proposita: satis in præsens sit nouisse aquas & olea chymistarum industria singulari secreta maximarum esse virium, & essentia tam tenuis, ut olei cuiusdam gutta fortuito illapsa in lectum, stragula eius multiplicia & culcitras momèto penetrarit, asseresque fundum lecti stermentes visserit. Oleum verò istud de lateribus tam tenue est, ut momento latissime spargatur: si manui infundatur, eam citò penetret. Oleum balsami est multò tenuius, calidius, & in affectibus frigidis efficacius: urinam mouet, lapidem frangit, vermes enecat, aurium tinnitui à flatu crasso, paralyfi, spasmo cynico, ischiadi, gonagræ, podagræ, & cæterarum iuncturarum doloribus prodest, potum aut inunctum: sed parua eius portio aquæ affectui aptæ mista bibatur.

Fuisse

Manard.

Fuisse verò Mesuen factionis chymistarum stus-
diosum, loca in Antidotario isto non pauca plas-
nè declarant: voces chymistis solennes, qualis est,
perfectum magisterium, de suo lapide philoso-
phico frequenter dici solitum, & sublimatio, & 5
alembicum, & id genus alia. In montanis Mutis
næ loco Gibium vocato, liquor certis temporis
bus manat: (oleum montis Gibij vocant) in varia
loca cum magna vtilitate ipso rectè vrentium.

Naphtha Baby lonijs est bituminis colamen al- 10
hum quoddam: aliud nigrum Diosc. A rasi in An-
tidotario & Albuchasi in libro qui Seruitor ins-
cribitur, vbi lateres nouos, qui aquam nondum
senferint, præfert, quia oleum melius imbibent,
& eos in frustra vnciæ vnus diuidit, in vase vit- 15
treo aut vitrato, sed probè lutato ita componit,
vt eius pars tertia maneat vacua: & ignem opor-
tet fieri primo leniorem, sed qui fundum vasis at-
tingat: paulatim augeri, primò exhibit aqua, dein-
de oleum per se colligendum, vt refinam, terebin- 20
thinam, lignum Guaiaci, & alia multa destillas-
mus. Oleum etiam chamæ, & nardinum, etiam
benedictum dicitur Mesuæ, sed hoc præstantissi-
mum, & quibusdam petræum vocatur. Sic ex
ladano, cera, liquoribus, gummis, refinis, ossibus, 25
medullis, & alijs vt diximus, pingui humore abii-
dantibus, potest sublimādo trahi oleū. Calx inte-
gra oleo communi restinguatur, alembico vitreo
destilletur, manabit oleum ossi corrupto idoneū.

Oleum balsami Petri de Ebano cap. de cor- 30
dis affectibus, loco veri opobalsami miscendum
theriacæ, mithridatio, curcumæ aureæ Alexand.
Recipit myrrhæ, aloës, spicæ nardi, sanguinis
draconis, thuris, mumix, opopanacis, bdellij, car-
pobalsami, hammoniæ, sarcocollæ, croci, mastis- 35
ches, gummi Arabici, sty racis liquide, ana drach-
mas duas: ladani, succi castorei ana drachmas
duas & semiss. moschi drachmam vnam & dis-
mid

midiam: terebinthinæ pondus omnium tritis mis-
 fectur, alembico destillatur vt aqua rosarum, ser-
 uatur. Succus illius cerosi, quo testes castoris abundat
 dat Dioscor. legere malo, quam cum quibusdam
 5 ciccis. Tale enim exuccum & examinatum est.
 Aliud earundem virium Guilielmi Placentini,
 myrrhæ, carpobalsami, nucis Indicæ ana vnc. di-
 mid. hyperici drachmas duas: tere leniter, misce
 olei vncias quinque, vel terebinthinæ vnciam
 10 vnam & dimidiā, & in fine moschi grana quinque:
 ambre grana tria: olei de lateribus vnciam vnam:
 fiat vt oleum rosatum.

*Oleum tartari Petri Argillatæ ad faciem
 tergendam & erugendam.*

15 Tartarum dolij lateribus adhærens, album po-
 tius quam rub. puluerisatum, aceto maceretur,
 post inuoluatur pāno lineo, & deinde stupis aquā
 humectatis, ponatur sub cineribus: deinde tribus
 diebus scutellæ imponatur decliui, destillabit hu-
 mor quidam subrufus.

20 *N I C. Oleum tartari lateribus doliorum adhærenti.*

Tartarum id ex vino generoso tritum, linteolo
 inuolutum aceto albo forti bene madefac: sub ci-
 neribus calidis coque, dum nigrescat: iterum tere,
 in vase inclinato serua dies octo loco frigido, do-

25 nec in oleum resoluatur. Id si non fit, exprime, &
 serua: eodem modo facit Mesues ol. ouorum. Sa-

tius est calcinatum tartarum manicæ Hippocra-
 tis, vt vocāt, impositum, & loco frigido locatum
 sinere, donec in vas subiectum fluxerit oleum.

30 Oleum sulphuris sic fit: sulphur ignem non exper-
 tum, vel flauissimum inter vrendum fumum cras-
 sum remittit, excipiendum campanā vitreā aut

filicea. In qua ex vapore crasso oleum concretum
 destillat in vas planum capax, in cuius medio sul-

35 phur vasculo cōditum vritur. Alijs trito sulphuri

*Satius est mar-
 more impōere
 aut viro pla-
 no, quia nihil
 olei ebibet sac-
 culo inferre a-
 cuto.*

per aquam vitæ incensam ignea cōsumitur sub-
stantia : pōst reliquum defullatur vt oleum phis-
lophorum. Alij sulphuris flauī, terebinthinæ
ana vnc. tres : olei rosati lib. vna coquunt igne
lento cum vini odori vnc. duabus ad vini cōsum-
ptionē. Oleum de hyperico mirabile : summis-
tatū hyperici vnciæ tres infundantur triduū in
vino odorifero. q. s. pōst coque in vase duplici be-
ne obstructo, fortiter exprime : hypericum no-
uum similiter macera, coque, exprime : adde tere-
binthinæ vncias tres : olei antiqui vncias sex : cro-
ci script. coque ad vini consumptionem. Hoc
oleum incerti autoris. Galenus tamen vinum aus-
sterū, in quo folia androschœnū, vel ascyri (quæ
species sunt hyperici) cocta sint, vulnera etiam 15
grandia glutinare scribit, & hypericum calidum
siccum tenuium partium ischiadicis vtiliter bibi
quibusdam. Ex quibus & reliquorum hīc misto-
rum viribus, collige id oleum roborare, digeres-
re, & tenuare : ex substantijs enim cōtrarijs com-
ponitur. Oleum de capparibus, Corticum rad.
capparīs vnc. vna : ireos agriæ, tamaricis ana vnc.
dimid. olei communis lib. duæ coquantur in vini
vnc. quatuor, ad vini consumptionem : coletur,
condatur. Splenem durum comminuit, vsu quo-
tidiano probatiss. Galeno acceptum fertur in lib.
ad Glauconem, vbi tamen non inuenitur. Oleum
moschatum recipit olei communis lib. sex : lilij,
folij, spicæ, costi, mastiches ana vnc. vnam & di-
midiam : sty racis, calamitæ, croci, myrrhæ, cassiæ 30
lignæ, xylobalsami, ana drachmas sex : caryo-
phyllorum, carpobalsami, bdellij, ana vnc. dimi-
diam : nucis Indicæ drachmas duas : moschi drach.
vnam : vini odoris vncias sex : coque in vase du-
plici, trita leuiter omnia ad vini cōsumptionem. 35
Moschum tacuit Manlianus, à quo tamen vocas-
tum ait, dicitq; coquendum ad aquæ cōsumptio-
nem : cū tamen aquæ in descriptione non faciat
ment

Lib. 6. simpl.

*Ol. muscelli-
num.*

mentionem, sed mucilaginis vnciam vnam, vel
 drachmam vnam: res planè incerta, malè item tri-
 buit Galeni Antidotario. Id oleum pomis odo-
 ratis cogendis est aptiss. adhuc roborat, calfacit,
 5 resoluit. Oleum castorei ad frigidos affectus
 partium omnium, præsertim neruofarum, ex cas-
 storei, sty racis, galbani, euphorbi, casia, croci,
 opopanax, carpobalsami, spica nardi, costi, ana
 drachmis duabus: cyperi, schoenu anthus, pipe-
 10 ris longi & nigri, sabina, pyrethri, ana drachmis
 duabus & dimidia: olei lib. quatuor: vini albi &
 boni lib. duabus coque omnia ad vini consump-
 tionem, exprime, serua. Oleum iasminum mo-
 deratè digerit, odore est iucundo: fit ex vncijs dua-
 15 bus florum iasminorum in olei lib. vna insolatis
 dies quinque: coque igni lento, exprime, serua
 phiala vitrea, vel silicea. Oleum ad puerorum *Ol. sambucini.*
 tormina expertum, Ol. anethi & chamæmeli ana
 vnc. sex: ol. rutæ, myrrhæ, stactes, ana vncias tres:
 20 pul. cymini, vnc. duas: semel feruefiat, coletur,
 feruetur. Atramentum vulgare fit ex aquæ bo-
 calibus sexagintaquatuor, gallæ tritæ libris sex
 coctis ad dimidij consumptionē: tunc adde gum-
 mi Arabici libras quatuor: chalcanti triti libras
 25 tres misce. Atramentum futorium, quo hodie
 futores & coriorum cōcinnatores coria mox de-
 nigrant, dolia decocto furfuris calente, aut secun-
 do feruefacto magmatis cereuisiæ implent, mis-
 scent ferramenta rubiginosa, scoriam fer-
 30 ri, gallam, chalcanthum, & id genus
 alia: post dies octo aut circiter
 inspersum corio mox
 siccatur, & de-
 nigrat.

VNGVENTVM ab vtendi modo
vocatū est, quia partibus af-
fectis inunctum & illitum diu-
tius ob crassitē & lentorem
hæret, quā oleum, tamē sunt
proxima: ob id laurinum vel
oleum, vel vnguentum ma-
ius

nominare bis lib. i. c. ph. p. in alopecia, & vnguen-
tum oleumve melinum, & c. tamen oleum rosa-
tum ab vnguento rosato separat lib. 3. simpl. cap.
vlt. Nam oleum rosaceum est, cui odoramenta
non sunt iniecia. Cui autem odoramentorum ali-
quid iniectum est, nō oleum, sed vnguentum co-
gnominant: hæc autem Vnguentum tamē etiam
cum cerato in unam habere affinitatem docet
Gal. lib. 4. san. fr. vnguentum. Quodctique (inquit)
oleum, cui iniecia sunt alia, vt betæ albæ radix
& similia incocta vires & qualitatem suam tra-
diderint, vnguentum fiet si in id, vt loco melius
hæreat, inieceris vel cera, solius partē quartam,
vel etiam resinæ partem quodecimam, vel stiro-
bylinam, pineam, abietinam, terebinthinam, aut
humidam pini resinam, aut eam, quæ in fictilibus
habetur, aut *φρυκτη*, id est frixam.

Vnguentum palmeum ad vulnera cruenta, tumo-
res pestilentes, & exituras, iusta, rupta, contusa,
& inde nata ecchymomata: recipit olei ueteris, lithar-
gyri, ana libras tres: axungie ueteris purgatæ à mem-
branis & sale, lib. duas: chalciteos, unc. quatuor: liqua-
tis igni axungia & oleo, in uase stannato, asperge li-
thargyrum & chalcitrim, mouendo continenter tribus
palme

palme ramis recentibus: & coque ad iustam crassitudinem, iniecto ipsi inter coquendum ramo palme uno recentimmutum conciso. Vel lithargyri auri, libræ tres, adipis porci purgata sale & membranis unc. quinque: chalciteos uiridis unc. quatuor, cum ramis palme uel canna radice moueantur.

Est idem cum Galeni emplastro dia chalciteos.

Vnguentum diaphœnicon ulcera cruenta, fistulosa, pituita salsæ, maligna, & dysenterotica glutinosa, herpetas, tumores pestilentes, & qui ex humoribus constant, sanat: recipi adipis ceruini & uitulini mandati & colati ana lib. man. & dimidiam: chalcitidos uincias quatuor, olei antiqui & lithargyri puri ana libras tres: chalcitis & lithargyros læuigatæ trita & creta cribo tenuissimo, post oleo paulatim affuso simul terantur: addito deinde adipe igni lento coquantur semper mouendo palme ramis recens sectis & excorticatis, quorum extremam ab intellectu medicamenti & ignis siccus emiserit, nouos substitue: iniectis etiam tum ipsi vnguento segmentis recentibus ramorum uiuentium.

Vnguentum id Galeni est emplastrum dia xanthidis, descriptum libro 1. cap. 11. g. Recipi axungia porci uetus & a membranis per liquationem & colationem purgata lib. duas: olei ueteris & lithargyri triti & creti, ana libras tres: chalcitidos læuigatæ vncias quatuor: misce in mortario omnia paulatim. Post coque in cacia bo, & moue statim ab initio rudicula tanquam spathâ ex ramo maiusculo & recētissimo palme, qui parte qua emplastrum tangit, ubi aruit, mox præcidendus est, aut parte opposita moueatur, aut ramus nouus sufficiatur. Vbi cerati crassis

tiem affecutum fuerit, inijce fragmenta excor-
 ticata germinum palmæ tenerorum, vt horum
 succus in medicamento maneat: coque donec dis-
 gitos non inquinet: nunc vinum, nunc acetum
 additur pro varijs scopis. Omnium præstantissim-
 um, si quis parare rectè, & parato probè vt
 scierit. In quos affectus autem valeat, & quo
 vtendi modo huic illi affectui proffit, abundè ex
 Galeno initio emplastrorum docemus. Eo quor-
 tidie vtimur emplastri forma, quam oleo nunc
 myrteo, nunc alio, nunc succo plantaginis, bras-
 sicæ, aut alio mollimus pro scopis varijs. Palmæ
 autem ramorum & germinum (à quibus *φεινικιν*
μυρτα & Galeno & diaphœnicon bis, & pal-
 meum toties Mesuæ dicitur) penuria, quercum,
 aut prunum, aut cydonium, aut sorbum, aut loz-
 tum, aut mespilum substituo. Vides quantum à
 Galeno desciverit Mesues, scilicet ceruino & vi-
 sulino adipe pro suillo, cuius pondus his duobus
 æquat: cætera consentit.

Vnguentum diaphœnicum Arabum descriptione 20
 ulcera dyssepulota & cacoëthea carne implet, &
 cicatrice tegit, fistulas & cancrios curat, & ossa hu-
 mida glutinat: recipit foliorum leucoiij lutei, saluiæ,
 oxytriphylli, †acori ana libram unam: tere accuratè,
 affunde olei rosati aut myrtei, adipis antiqui ex epi- 25
 ploo vituli liquando & colando purgati, ana libras
 duas & dimidiam: in uase lapideo macerentur dies no-
 uem: tunc myrrhæ, aloës, ana aureis nouem: sarcocol-
 le aureis septem tritis & cretis adde succi plantaginis
 longæ, aut uini albi (in quo herbarum prædictarum 30
 ana uncie quatuor coctæ fuerint) quantum sufficit
 ad ea dissoluendum, permitte dies sex. Deinde herbas
 cum oleo & adipe bis feruesfac, cola, & exprime
 oleum & adipem: huius expressi lib. quatuor & dimid.
 litharg

†Mendum hic
 suspicatur Ma-
 nard. quod aco-
 ri folia compo-
 sitionibus mi-
 sceri non lege-
 rit, nec hic ha-
 beatur.

- lithargyri puri leuissimè triti libr. † tres, † chalciteos*
unc. quatuor : coque ut prius, & moue ramo palmeo, † Aliàs libras
& semel seruesac usquedum color medicamenti mute= tres & dimid.
tur: tunc ab igne sublatum continenter moueatur, donec † Calcanibum
 5 *parum frigescat: tunc coque muccaginem myrræ, aloës,*
sarcocollæ in uino albo, uel succo plantaginis longæ: &
paulatim affundas prædictæ mistioni, pistilloq; ferro
omnia moue, donec probè misceantur, & persfice co-
ctionem ut in priore. Addunt quidam arnoglossæ, præ=
 10 *sertim longæ, libram unam.*

Descriptio hæc operosa multum est, neq; ma-
 iorum quàm prædictæ virium, aut tam paulò
 maiorum, vt ob exiguitatem contemnatur, in nul-
 loq; sit vsu. Adhæc acori folia parum conuenire
 15 videntur. Oxytriphyllon etiam in vnguentum
 quoddam viride postea recipietur.

- Vnguentum Arabicum idem quod prius pollens,
 recipit ex folijs herbarum earundem ana librām
 unam & dimidiam, olei myrtini, adipis uitulini antiqui,
 20 ana uncias nouem: myrræ, aloës, ana drach. duodecim:
sarcocollæ drach. nouem: dissoluantur in uino, aut suc-
co herbarum, ut proximè diximus: herbæ quoq; curiosè
terantur. Affunde his oleum, adipem, & muccaginem,
 25 *& chalciteos aureos tres: coque omnia igni lento ad*
mellis crassitiem: utere in turunda uel platysmate. Spe-
cies aliquando, æstate præsertim, dissoluuntur succo
plantaginis longæ non ample, experientiâq; mirabile
fit medicamentum.

- Vnguentum mirabile relatum ad Nicodemum, ul-
 30 *cera putrida & fistulas purgat, carne implet, glu-*
timat, cicatrice tegit, putredinem arcet: recipit myrræ,

aloës, sarcocollæ, ana unciam unam: mellis deſpumati uncias ſex: uini albi boni quantum ſufficit: coque igni lento ad ſpiſſitudinem. Quòd ſi ulceri caro ſupercrescit, adde unguento chalciteos unciam dimidiam. Vnguentum alterum eiſdem: Myrrhæ, aloës, ana drachm. 5 nouem: uini albi. q. ſ. tritis tenuiſſimè uinum paulatim affunde ſemper miſcendo uſq; ad mellis craſſitudinē: utere. Addunt nonnulli chalciteos ſeſquidrachmā: alij olei myrtini & uini portionem paucam uiciſſim miſcent.

Hoc linamenta in vlcus mittenda oblini poſſunt vnguentum palmeum duplex in fine hñc adſcribendum: ſunt & empl. duo diaphœnicon Meſſuæ. Hoc ad antiqua vlcera & fiſtulas quidam chirurgi vtuntur addita chalciti. 10

Vnguentū magnum craſcos.

Vnguentum magnum *κράστος* ulcera maligna, pu- 15 trida, fiſtuloſa, ſorde & carne mortua purgat, carne implet, glutinat, & cicatrice tegit: recipit autem hammoniacy unc. unam: bdellij, thuris maſculi, ariſtolochiæ, ſarcocollæ, ana drachm. quinque: myrrhæ, galbani, ana unc. dimid. lithargyri drach. quindecim: aloës, opopana 20 cis, ana drach. duas & ſemiſſem: æruginis drachm. tres: refinæ drach. quatuordecim, ceræ albæ uncias duas: olei quantum ſufficit hammoniacum & bdellium aceto ſoluenda, lithargyros terenda, & cum oleo coquenda, donec liqueſiat. Tunc depone ab igni, & dum modicè re- 25 frixerit, miſce hammoniacum & bdellium aceto ſoluta: redde igni, coque ad iuſtam craſſitiem, tuncq; reliqua permiſce.

Deſcriptioni huic propè eſt eadem vnguenti Apoſtolorum deſcriptio apud Auicennam quin- 30 to canone. Recipit enim terebinthinæ, ceræ albæ, refinæ, hammoniacy, ana drach. quatuordecim: opopa

opopanacis, æruginis ana. drach. duas: aristolo-
 chie longæ, thuris masculis, bdellij, ana drachm.
 sex: myrrhæ, galbani, ana drach. quatuor. lithar-
 gyri drach. nouem. Hammoniacum & bdellium
 5 & galbanū aceto soluta coque in olei libris æstas
 re, duabus, hyeme tribus: ab hac enim, cogitur, ab
 illa liquefcit: quo nomine à chirurgis hodie vsur-
 patur. Idem gratiam Dei ob facultatem eius miri-
 ficam vocat Antonius de Ianua. Petrus verò Ar-
 10 gillata à Mes. dicit craseos vocari, dum coquendo
 ad iustam crassitiem ceu $\kappa\rho\acute{\alpha}\sigma\iota\mu$ quandam peruenes-
 rit, mollit, terget, glutinat.

Vnguentum craseos parū, ulcera tam uetera quā
 noua terget, carne implet, glutinat, cicatrice clau-
 15 dit: recipit aristolochie, ireos, sanguinis draconis, ham-
 moniaci, sarcocollæ, ana unc. dimid. lithargyri leuiga-
 te unc. quinque: coque lithargyrum cum ol. lib. una, do-
 nec liquefiat: tunc cætera, ut diximus, misce.

Hoc paruum mollit, terget, glutinat: sarcotis
 20 cum magis est quā magnum.

Vnguentum cyclamini magnum, relatum ad Alexan- Vnguentum
 drum, illitum stomacho, uomitu purgat: hypoga- arthasie.
 strio autem inunctum, aluum deijcit: ob id hydropicos
 mirè iuuat, serosum excrementum largè uacuando: uer-
 25 mes quoq; necat & educit. Adhibetur non potentib. su-
 mere medicamentum purgans. Recipit succi cyclamini
 lib. tres: succi cucumeris agrestis lib. unam: olei irini lib.
 duas: butyri uaccini libr. unam: pulpæ colocynthid. unc.
 quatuor: polypodij unc. sex: euphorbij unc. dimid. sicca
 30 hæc tria, tere & macera dies octo succis & oleis in ua-
 se uitreo angustî oris bene obstructo. Post semel serue-
 fac, cola: deinde adde sagapeni aur. quinque: myrrhæ
 aureos duos: prius autem duo hæc aceto dissoluantur,
 quanto est opus: coque mouendo ad succorum propè

consumptionem. Tunc adde ceræ unc. quinque: fellis uac-
cini aureos quinque: seruefac simul donec cera liqua-
tur. Tunc insperge paulatim puluerem hunc scammo-
nij, aloës, mezerei, colocynthidos, turbith, ana aur. quin-
que: euphorbij aur. duos: salis gemmæ aur. tres: piperis
longi, zingiberis, chamæmelini ana aur. duos: misce di-
ligenter.

Vehemens est, parumq; tutum, nisi in robusto
corpore, aut hydropico. Illud enim ob virium ro-
bur medicamenti vehementiam contemnet: hoc
feroso multo in ventre excremento obtūdet, eiq;
vacuato vtilitatem afferet non mediocrem. Eai-
dem vires Gale. cyclamino soli tribuit, vt parum
opus esse videatur tāta turba medicamentorū etiā
valentissimè purgantium. Parua eius portio mis-
seri potest clysteribus apoplecticorum. Lienem
efficaciter munit. Sunt qui succum ebuli addunt.
Quo loco Alexander Trallianus (quem hīc vt alī
bī passim Mesues citare videtur) nondū compe-
ri. Alexander autē Benedictus Hermolai sæculo
vixit, ne quis eum putet citare quenquam 16. cap.
Multa eius generis exomphalica recenset cathars-
tica. In simpl. cap. arthanitæ bis aliter describit.

Vnguentum cyclamini paruum, splenis tumores etiā
scirrhosos dissoluit, & strumas: recipit succi cy-
clamini, succi glutinosi ex radice filicis extracti, succi
ebuli ana uncias nouem: succi summitatum tamaricis
uncias duas: olei irimi libras duas: œsypi drach. quinque:
hammoniacci, bdellij ana drach. unam & semissimem: ace-
ti q. s. ceræ flauæ unc. sex: corticum rad. capparis unc. 3
unam, & semissimem. spicæ nardi unc. semissimem. Fiat ut prius.

Ol. de lino A-
uençoar.

Vnguentum ex panno lineo Heben Zexar mirabile
ad ulcera maligna, fistulosa, carne implenda: reci-
pit opopanax unciam unam, rasuræ panni linei te-
nuis,

nuis, puri, antiqui unc. semiss. uini & mellis, & olei rosati, uel myrtini ana unc. quinque lithargyri, aloës, sarcocollæ, myrrhæ, ana drach. duas & dimidiam: tere paulatim, affundendo nunc uinum, nunc mel, nunc oleū.
 5 Adduntur quandoq; chalciteos drachmæ duæ.

Pannus lineus per se vlcera siccat, vt etiā quædam vulnera recentia glutinet. Pro parte vnciam scripsi, & pro parte tertia vnciæ drach. duas & dimid. & pro quarta drachmas duas.

10 **V**nguentum ex cantharidibus causticum, phœnigamon & uesticas excitat, ulcerat: alphas, pannos, lentigines, cutis maculas delet: recipit cantharidum recentium drach. decem: axungie porci uncias quinque & dimidiam: tere simul, dies septem marcescant: post coque,
 15 cola, serua uitreo uase.

Possis pro taranhel, seu alhaniel, vt quidam legunt (quos cantharidas interpretamur) campas, pityocampas, vel bubrestes miscere.

20 **V**nguentum rosatum phlegmonas, erysipelata, herpetas sedat, cephalalgiam calidam & uentriculi ac hepatis intemperiem calidam mitigat, sic fit: Axungia porci probè lauetur nouies aqua calente, & toties frigida: deinde teratur cum ea portio equalis rosarum rubrarum recentium, quæ marcescant cum ea dies septem:
 25 funde igni lento, cola: rursus tantundem rosarum recentium cum ea tere, quæ dies etiam septem cum ea marcescant: funde ut prius, & cola: tunc affunde succi rosarum dimidium: ol. amygd. dulcium partes sex, coque igni lento ad succi consumptionem: repone. Si inter coquendum iniicias parum opij in aqua rosarum soluti, ualentius fit: præsertim ad insomniæ leuamen.

Eodem modo ex violis & nymphææ flore, & alijs vel frigidis, vel calidis, vel etiam odoris fieri potest.

potest. Hæc componēdi ratio ex Dioscoride perfecta videtur, dicente adipēs odorādos. Non enim adipēs per se, sed ijs odoribus imbutos intellexit. Cum enim temperatus sit adeps & inodorus, ad continenda calida, frigida, odora, est aptissimus, 5
vtri oleum balaninum Galeno. Opium stupefaciendo dolores placat: somnumq; stupidū & grauem refrigerando & velut spiritus animales glaciando facit. Id vnguentum est præstantissimum sine opio. Id enim addi potest vbi eius vtendi necessitas inciderit, nisi fortè maioris coctione & tem- 10
pore vires eius frāgere. Tunc enim dimidio compositi incoquere opium aqua rosata solutū possis. Adeps membranīs antè est exactè purgandus. Mallet ad colandū liquare in vase duplici, 15
quàm igni lento. Oleum omphacinū aut rosatum miscueris opio, amygdalino magis refrigerabit: minūs promptè altius intrò vi sua permeabit.

Vnguentum uiolatum idem pollet: præterea pleuritiidi & thoracis inflammationi prodest: fit ut 20
rosatum.

Id ad vires prædicti adiecit, quòd violæ tota sua substantia sint pulmonariæ & thoracicæ, vt indè composita conserua violarum, syr. violatus, mel & saccharum violatum, & id genus alia. 25

Vnguentum papaueris, dolores à causa calida mitigat: fit ut duò priora ex capitibus papauerum albi & nigri, & axungia.

Capita papaueris matura & recentia sumantur potiùs quàm siccata, vt humiditate frigida 30
agant, non sola propemodum frigiditate, vt in Diacodio priùs ex Galeno & alijs docuimus.

Vnguentum basilicon magnum, ulcera phlegmone carentia, præsertim partium neruosarum, terget, carne implet: recipit ceræ albæ resinæ, pini, sepi uac- 35
cini, picis naualis, thuris, myrrhæ ana, olei quantum
suf

sufficit. In alio ceræ unc. sex: picis, unc. tres: aliorum ana unciam unam & dimidiam.

Alij etiam terebinthinam addunt vulneribus glutinandis efficacissimam, alij etiam ichthyos collam: sed cum caleat id medicamentum (vt ex simplicium temperatura & modo perspicuum est) legendum in Mesue censuimus cum Christophoro & Manardo, quibus non est calor: præsertim cum Auicennas canone quinto sic etiam scripserit, & Serapio in suo Antid. quamuis vtriusq; descriptiones binæ ab hac nonnihil variant.

Vnguentum basilicum minus, recipit resinae, picis, ceræ ana, olei quantum sufficit.

Idem pollet quod præcedens, sed imbecillius: nam minus calet, terget, glutinat, quàm magnū: ob id recentibus capitis & neruofarum partium vulneribus & vlceribus fuerit aptius: flauum est colore, magnum nigricat. Basilicon tetrapharmacō Pauli recipit ceram, resinam, colophoniam, picem, adipem taurinum, æqualia. Galenus solum resinam, non addita colophoniam: adipem taurinum, aut vitulinum Celsus: Cuius loco Mesues & Guido Cauliacus oleum miscet quantum est necessarium. Vnguentum id basilicon Galeno tetrapharmacō & Paulo dicitur: calfacit, humectat, dolorē sedat. Pus mouet vt abunde Galenus docet lib. 4. 5. & 13. metho. & initio lib. 3. com. ph. p. Cum quo idem est Macedonicum solo thure, quod prætereā recipit, æquale, diuersum lib. 13. meth. Paul. lib. 7.

Vnguentum ex bdellio, epilepsiam, paralyse, spasmodum, ceteros neruorum affectus frigidos ac scirrhusos iuuat: recipit bdellij drachmas sex: euphorbij, sagapeni ana drachmas quatuor: castorij drach. tres: ceræ drach. quindecim: olei iasmini, aut leucioij lutei, drach

drachmas decem: bdellium & sagapenum dissoluantur aqua rute agrestis: cetera cum aqua calida uniantur, & fiat unguentum.

Id vnguentum potenter mollit ac digerit, vt etiam spasmodum iam diuturnum, & neruorū iuncturarumq; tophos ac nodos dissipet: multis ob id in vsu est creberrimo.

Alterum idem pollens recipit castorij drachmas duas: pyrethri, euphorbij, staphidos agræ, zingiberis, sinapis ana unc. dimidia: succi radicū asphodeli & rute agrestis ana uncias quatuor: cum succis omnia uniantur: deinde coquantur cum ceræ unc. quinque: olei rosati uncias uiginti: ad succorum consumptionem, coletur, reponatur.

Vnguentum philagrios, spasmodum & paraly sinuiuat: recipit ceræ uncias tres: æsypi, succi rute agrestis ana uncias duas: euphorbij, piperis, hammoniaki, croci, thuris, castorij, terebinthinæ, opopanax ana drachmas duas, † styracis liquidi drachmas duas & dimidiam.

† Vel myrrhe purioris.

Hic pro olibani voce vulgi ex Græco tum articulo, tum nomine confarcinata. i. thuris, quidam legunt olei balsami. Pro styrace liquido, id est, myrrha fracte, poni potest myrrha purior, si inuenitur.

Vnguentum aureū vulnere certò & salubriter glutinat: recipit ceræ flauæ unc. sex: olei boni libras duas & semiss. terebinthinæ uncias duas: resinæ pineæ & colophonæ ana unciam unam & dimidiam: thuris, mastiches, ana unc. unam: croci drachmam unam.

Id vnguentum ab auri pretio & colore: est enim præstantissimum. Miror quosdam colorem hunc illi à cinnabrio vulgari tribuere, cum illud non recipiat. Resinæ, colophonæ, pro vna re legi pot

potest coniunctim, vel pro duabus, resina scilicet pinea, & colophonia, quæ ex Colophonæ Asiæ minoris vrbe afferebatur.

- 5 **V**nguentum ex cerusa sanat ambusta, erysipelata, & scabiem siccam, & ulcera calida (ut quæ bilis usta & pituita salsa excitauit:) recipit cerusæ, lithargyri, ana uncias sex: plumbi usti, scorie argenti, ana unciam dimidiâ: mastiches, thuris, ana drachmas duas & dimi-
 10 diam: olei rosati, & aceti albi, ana q. s. tritis omnib. in mortario, affunde paulatim nunc oleum nunc acetum, semper mouendo donec pinguescant, uelut nutrita. Si argento uiuo eget affectus eius, adde drach. quinque, & etiam si opus est, eruginis drachmas duas.

- Hoc vnguentum est rarum vsu: in eius locum
 15 receptum est vnguentum hoc album, seu potius emplastrum de cerusa: Cerusæ lotæ vnc. duæ: olei rosati. q. s. Fiat vnguentum in mortario crudum. Alij cerusæ, & olei rosati portionem æqualem coquunt ad emplastri consistentiam. Valentius fit,
 20 sed mordax, pauco addito aceto. Sunt qui siccantius reddunt, etiam lithargyri adiectis vncijs duabus, & caphuræ drachmis duabus, & albuminis bus duorum ouorū, & aceto pauco. Intemperiem calidam sedat, vlcera & excoiationes à calore so-
 25 lis (ἰσχυρίδας Græci vocant,) strictiore calceo, itinere, equitatione, frictione, coitu cum impura muliere, sanat, nisi virus malignitatis Hispanicæ insit. Si item vlcera sunt profunda, aut in parte neruosa, vitabis ab aceti acrimonia morsum.

- 30 **V**nguentum sericinum utile ad ulcera putrida, excoiationem, ustionem, sic fit: adde unguento cerusæ prædicto serici drachmam unam & dimidiâ: aloës, myrrhæ, ana unciam dimidiam.

- Vsu rarum est, tamen si efficax sit, efficacius futurum, si sericum vstum pro crudo acceperit.

Vng

*Vnguentum de
melle quibusdā
dicitur.*

Vnguentum Aegyptiacum magnum, ulcera anti-
qua & fistulosa terget, carne mortua & putredi-
ne expurgat: recipit æruginis aureos quinque: mellis
aureos quatuordecim: aceti acerrimi aureos septem: co-
que igni ad iustam crassitiem. Addunt aliqui thuris ma-
sculi triti aureos duos & dimidium.

Id vnguentum vsu admodum frequens, valen-
tissimè laniem ficcet, sordem deterget, carnē ab-
sumit, præsertim si oleo caret ac viride sit, crudam
æruginem. Si verò cocta simul est, rubrum fit, & ¹⁰
moderatus vnguen. nec ægros terret: præsertim
si oleum acceperit, quanquam crudum cum hoc
non fit mitius. Nam eruginem recipit largiorem,
cui oleum in partes penitiores aditum parat: vide
melina ex ærugine vsta lib. 2. c. ph. g. Diuersum ¹⁵
ab Aegyptijs & fuscis emplastris in fine libro 3.
c. ph. g. descriptis. & ab Aegyptia fabas Aegy-
ptias recipiente, lib. 3. cap. ph. p. Ex Gale. tamen
lib. 3. metho. & lib. 2. c. ph. g. de viridib. emplas-
tris sumptum est. ²⁰

Vnguentum tripharmaticum sarcoticum & epu-
loticum: lithargyros læuissimè tritus, oleo uicissim
& aceto paulatim affusus in mortario, mouetur ad iu-
stam crassitiem. Vel lithargyri, aceti ana unc. unam: olei
uncias duas, coque igni lento ad crassitiem. ²⁵

Vnguentum de lithargyro, & emplastrum
tripharmacum Gallis vulgò dicitur. Gal. lib. 2.
c. ph. g. facit cum hydrelæo, & oxelæo, & cenes-
læo: docetque ibidem vsum crudi lithargyri.

Alij lithargyri nunc crudi, nunc aquâ rosarum ³⁰
loti, vnc. tres: aceti vnciam vnam & dimidiam:
olei rosati q. s. terunt in mortario sine cera, vt vng-
uentum de cerusa. Vtrunque coquendo etiam
fit cum pauca cera, vt solidius & tenacius eas-
dat, sed minùs tunc refrigerat. Prodest scabiei, & ³⁵
cutis vlcerebus. vt vnguentum cerusæ primum.

Vtr

Verunque triphar. Mesuæ est in vsu: illud expertum: hoc coctum quidam vocant.

Vnguentum psoricum Alexandri, psoram, id est, scabiem sanat, impetiginem à pituita salsa, cutis asperitatem, & alia cutis uitia terget: recipit cerusæ, lithargyri psorici, aloës, croci, cadmiæ argentariæ, ærgenti uiui extincti, ana portionē equalē cum oleo oleandri, & aceto quantum s. Fiat sicut unguentū de cerusæ.

Oleander Dioscor. dicitur nereon, alijs rhododendron. Latinis sofandrium. Psoricum Diosc. fit ex chalciteos partibus duabus: cadmiæ parte vna, tritis cum aceto. Galeno autem ex chalciteos partibus duabus: lithargyri parte vna. Mesuæ verò aliter.

Psoricum medicamen compositum ad fistulas, cancrios, scabiem siccam, lepram, carnis putridæ incrementum: recipit lithargyri albi, chalcanti, ana partem unam: æruginis partem dimidiam: terantur die uno in sole æstiuo cum aceto acerrimo paulatim affundendo.

Deinde in uase uitreo probè obstructo condantur sub fimo diebus quadraginta.

Vnguentum ulcera sanans antiqua, dysepulotica, recipit aloës, myrrhæ, ana partes æquales: tere cum succo absinthij, chelidonij, plantaginis, ad mellis consistentiam: ex linamento adhibe.

Hoc sine oleo & cera fit: in vsu non est, tamen est efficax, & paratu facile. Efficacius multò reddet Mesues cap. de aloë, si paucus sanguis draconis misceatur.

Vnguentum ad scabiem expertum: axungie uncias quinque, olei laurini, argenti uiui, ceræ puræ, mastiches, thuris albi, ana uncias duas: salis communis uncias octo: succi plantaginis & fumarie. q. s. Ceram &

axungiam nouam membranis purgatam, & oleum laurinum cum succis coque simul in uase stannato donec liqueſcāt: tunc adde pul. ſalis maſtiche & thuris: cum percoctum erit, & ab igne ablatum, adde argentum uiuum ſaliua exinctum, & pauco ol. laurini ſpathā diu miſce. Illinitur ueſpere ad dies octo.

Suſpectum eſt ob argētum uiuum, præſertim prope partes principes: hoc ſi ſuſtuleris, tutum erit, neque inefficax.

Vnguentum citreum.

℞. chryſocollæ vncias duas: caphuræ drachmā vnā: coralliꝝ albi vnciam ſemis: amenti dulcis vnciam vnā: vmbilici marini, tragacāthi, amyli, ana drachmas tres: marmoris, cryſtalli, anthalliſ, dentalis olibani albi, nitri, ana drach. duas: ierſæ, ſerpētariæ, vnciam vnā: ceruſæ vncias ſex: tragacantho & vmbilico marino ſimul tritis, cætera deindē cum hiſ terantur, cernantur panno tenuiſſimo, axungia porci recentis ſine ſale libra vnā ſemis, & ſepi caprini vncia vnā ſemiſ. & axungie gallinæ vncia vnā, ſimul in vaſe duplici liquatis & colatis: addantur ſemper mouendo rudiculā pul. prædicti, præterquā chryſocolla & caphura tunc addenda, cum omnia ſimul feruebunt: quādo ab igne tollenda, & ſemper agitanda, donec refrixerint. In vnā libra pul. ſint libræ octo axungia colatæ. Succus acidus duorum aut plurium citreorū malorum. Vnguenta hæc ſi laſſitudinē tollunt, *μυρίασμα*, & interdū abſolutē *ἰσχυρα* vocantur Gale. lib. 4. ſanit. tuenda, quale hoc illi eſt celebre. Acopū ex abietis ſemine ad coquendum, aut per halitū digerendum, ſuccos in carne, & tota corporis mole congeſtos, crudos, vel acres, ad omnem laſſitudinē, vel ſpontaneam vel alia ratione contractam: Abietis ſeminis exacte maturi (quale ſeptembri menſe in Italia colligitur

Lib. 4. ſan.

tur) contusi, vt citius oleum sua vi & qualitate inficiat, modiu Italicu quolibet anni tēpore (nihil enim in ea re est discriminis) iniice in olei relaxantis (quale in Italia est Sabinu, albi vetus) heminas
 5 Italicas, seu libras quinq; & viginti, maceretur dies minimu quadraginta, vel potius tres, quas tuor, & etiam multo plures menses. Tunc semen expressum abijce, oleum linteo percola. Ei vt potest iam pariori misce ceræ libras quatuor: resinæ
 10 abietinæ, resinæ pineæ, ana vncias quatuor, vel haru desiderio terebinthinæ. Coques verò cōmodius in vase duplici, aut igni lento prunarū non multarū. Acopum seu myracopū *δια τ' αργίς τ' ἄνθος*, ex populi nigrae floribus, ad eadē efficac. Ex
 15 floribus populi adhuc cōnuentibus, sed modicē tritis, modius Italicus immittitur in libras quindecim aut viginti olei Sabini, aut alterius tenuis citra adstrictionem: moue quotidie, potissimū cum sol feruebit, & in domo calida reponē: cele
 20 rius ita vis & qualitas populi in oleum migrabit. Post duos aut ternos menses florib. expressis & abiectis, oleum habes digerens per halitū sine morfu vllō, non minū quā abietinum. Addere potes ceram & resinam quantā abietino. Si verò
 25 oleum expressum est crassius, & qui eo vsurus est, liquidiore medicamento delectatur, quinta vel etiam sexta ceræ pars suffecerit. Si verò seminis abietis & florum populi macerationē expectare non potes, oleum cum seminibus vel floribus contusis mistum iniice in aquæ vel vini (si
 30 affectus adest podagricus vel articularis) partem quartam vel quintam, ne iniecta torreantur, aut oleum vstionē odore referat. Percoque igni lento, donec aqua aut vinū totum coquendo vane
 35 scat. Quidam curiosius id parantes in vase duplici coquunt. Succos non crassos, nec lentos in cute & carne residentes dissipat, vt oleū chamameli, anethi, rorismarini per se vel cum cera & resina.

IOAN. MESVAE LIB. III.
 SECTIO VNDECIMA,
 DE CERATIS.

ERATVM à cera dicitur, qua
 forma Græcis κηρώτη vel κηρέλας
 10, à cera & oleo: quibus cera
 miscetur, vt det materiam, quæ
 minus promptè diffluat. Quod
 etiam Gal. innuebat lib. 4. san.
 tuend. cum succos non crassos,
 nec lentos ad cutim residentes digerit oleo sam- 10
 psy chino, præsertim hyeme & regione frigida,
 per se, vel cum cera & resina: præsertim cum suz
 per vinctum corpus manere diutius studes: quod
 si liquidius vis, auge oleum, minue ceram, & alia
 corpus & materiam præbentia. Cum in ceratis 15
 scribitur ceræ quantum sufficit, oleum sit quas
 druplum ad ceram: vt si recipiat olei vnc. duas,
 misce ceræ vnc. dimidiam. Si verò scribatur ceræ
 parum, sit eius sexta, aut septima, aut octaua pars
 ad oleū, vt linimentū sit liquidum veriùs quàm 20
 ceratum: idq; magis & minus pro Medici scopis.
 Quò enim plus habet ceræ, eò solidiora sunt: quò
 minus, tantò liquidiora: nisi aut longa coctio, aut
 succorum largior mistio, ceræ modo duram red-
 dat compositionem. Sit ob id liquidius ceratum. 25
 cum sicca multum, & multa sint miscenda.

CEratum œsypatum Gale molliet & digerit tumo-
 res duos hepatis, splenis, uteri, neruorum, iun-
 cturarum, & aliarum partium, estq; anodynum: reci-
 pit ceræ flauæ uncias tres: ol. chamæmeli & irini ana 30
 uncias sex: mastiches unciam unam spicæ nardi drach.
 duas & dimid. croci drachmam unam & dimidiam:
 terebinthinæ unciam unam: resinæ unc. semis. œsypi
 drachmas octoginta. Oesypus uerò sic extrahitur: lanæ
 ouium succidæ, libræ circiter sexaginta aqua calidâ ho-
 ris

ris octo merguntur, semel seruefiunt, exprimuntur: colatum reliquum igni lento in uase stannato percoquitur semper ad mellis fluxilis crassitiem, fundum mouendo lata rudicula lignea, ne uratur.

- 5 Ceratum quod ex œsypo fit, notum omnibus medicamentum libr. 4. meth. Vfus cerati eius & similium rectus fuerit, siue parti affricetur, siue tela exceptum imponatur per horam vnā ante pastus: & calidum sit hyeme, æstate tepidum, tangit men id in vfu non est. Paulò aliter œsypum colligit Diosc. lib. 2.

15 **C**eratum œsypi ex Philagrio eadem potens, croci drach. quinque: bdellij, mastiches, hāmoniāci, aloës, styracis liquidi, ana drach. septem: cere flauæ libr. unā: terebinthinæ unc. unā & semiss. medullæ cruris uacini, adipis anseris, ana drac. quindecim: œsypi libram unā & dimid. olei nardini. q. s. Bdellium, hammoniacum, aloë dissoluantur in aqua, in qua scœnugracum & chamæmelum sunt macerata, & cum alijs misceantur in unguentum. Post Philagrium addiderunt succi scillæ unc. tres: sepi uitulini drach. quindecim: thuris unc. unā: & in alio rectius cere quartaria tria.

- Potentius est priore ad emolliēdas duritias ex morbo Hispanico, etiam valentioribus quibusdam interdum adiectis, & si necesse est, etiam vulgari cinnabrio, quod argento viuo & sulphure simul vstis constat.

30 **C**eratum œsipatum ex Paulo idem pollens, recipit hammoniāci drach. decem: bdellij drach. quinque: styracis liquidi, uel myrrhæ, stactis drach. quatuor: croci sesquidr. aloës, mastiches, thuris ana drac. duas & dimid. coræ drach. tres: sepi & medullæ uituli ana drach. duas: œsypi drach. quadraginta: olei irimi. q. s.

Apud Pau.lib.7. alia huic multum diuerfa legitur cerati huius descriptio.

* **C**eratū santalinum phlegmonas & intemperaturas omnes calidas uentriculi hepatis, & partium aliarum potentissimè extinguit: recipit rosarum drach.duodecim: santalorum rub.drach.decem santali albi & citrini ana drach.sex: boli Armenicæ drach.septem: spodij drach.quatuor:caphuræ drachmas duas: ceræ albæ drach.triginta: ol.rosati lib.unam:misce:ceræ & ol.si lauentur, fiet præstantius. 10

Vfu frequentiss. est hoc ceratū apud quosdam nomine vnguenti, minùs tamen refrigerat, quàm titulo pollicetur: opinor quòd quæ pro santalis miscetur, ligna sunt calida, & caphura & spodiū parum frigeant: mirū ni etiā caleant, quòd vtrūq; multas partes calidas habeat, & illa sit arte supposititia. Sunt qui id vt sequens cerat Gal. refrigerans parant, liquando scilicet ceram cum oleo in vase duplici: deinde vbi refrigeratum est, aquā frigidā manibus aut rudiculā diu agitant: postea dictos pulueres miscent. 20

Cerat Gal. ualentius refrigerat, febribus ardentibus & cephalalgia calenti, & cum pulsu dolorifico saluberrimum: fit ex ceræ albæ uncia una: olei rosati ex omphacino facti unc.† quatuor: aquæ fontis frigidiß. q.s. ad multum diuq; lauandum & subigendum ceratum, quod tandem ex aceto albo, pauco, claro, similiter subigendum est. 25

† uel tribus.
Gal. lib.10.
meth.

Cerat. albū sæpe dicitur quibusdam vnguentum: fiat autem omninò in vase duplici, & sit recens. Eo Gal. erysipelata & phlegmonas pudendorum initio mitigabat, & sic parabat libro 10. meth. Medicamentū omnium quæ humectant & refrigerant simpliciss. quo etiā ad erysipelata & phleg

c. 7.

phlegmonas pudendorum vtor initio, priusquam depascens aliqua putredo appareat. Cere optimæ Lib. 10. meth
 albæ Ponticæ, vel ex Atticis extractæ fauis, elo-
 ræ vnc. vnam: olei omphacini, id est, crudi citra sa-
 5 lem: tenuis (quale Sabinum est) vnc. tres vel vnc.
 quatuor, vt humidum sit ceratum: cum vti voles,
 liqua in vase duplici: deinde cum modicè coiuir,
 refrigerando, mittendo vas in quo est cerat. in
 aquam frigidis. cum admodum erit refrigeratū,
 10 misce in mortario paulatim tantum aquæ frigidis-
 simæ, quantum in se molliendo poterit accipere:
 cui si addas aceti admodum tenuis & clari, & albi
 paululum, magis refrigerans & humectans me-
 dic. efficies: hæc tenus libr. 10. meth. De hoc Gale.
 15 lib. meth. decimo, & libr. primo simpl. cap. sexto:
 & lib. sexto san. tu. vbi aceti vice, subigendo maz-
 nibus diu in mortario, miscet succum semperuis-
 ui, solani, coryledonis, psyllij, polygoni, tribuli,
 portulacæ, lactucæ, & similia. Id autem ceras-
 20 tum vbi incaluit, tollendum est: nam calfactum
 recalcacit. Ego inter duas telas extensum intem-
 peraturis partium calidis tepidum applico: horâ
 post dimidiâ aufero: aliquandiu post parti reddo,
 si opus est: quotidie autem nouum nouæ telæ im-
 25 pono, priore nimis siccato. Sic enim dum liber,
 tollitur & redditur, nec pars inuncta ægro tæ-
 dium adfert.

Cerat. Gal. stomachicum, uentriculum & hepar
 30 roborat: horum dolorem à frigido lenit, appeten-
 tiam excitat, coctionem iuuat: recipit rosarum, masti-
 ches, ana drach. viginti: foliorum siccorum absinthij
 drach. quindecim: spicæ nardi drach. decem, trita tenuis.
 cereæ unc. quatuor: ol. rosati lib. unam & semis. liquetur
 hæc igni, & aqua rosarum diu lauentur: iterum liquentur
 35 & lauētur uino ueteri & austero, & succo cydoniorū,
 & aceto pauco: post misceantur reliqua, & fiat ceratū.
Hæc lotiones li-
quidius reddū
ceratum.

Ceratum hoc stomachicum apud Gal. nōdum
 legi: sed id est, quo assidue vtor, inquit Gal. initio
 lib. 8. c. ph. p. & lib. octauo methodi, & post eum
 Paulus: recipit autem vnguenti nardini optimi,
 ceræ Ponticæ amaræ, vel alterius Ponticæ, vel
 Tyrrhenicæ (quæ alba est ablutione) vel alterius
 odoræ & pinguis, sed lotæ, ana vnc. Romanam
 vnam, seu drach. octo: æstate verò ceræ tantum
 drach. septem: liqua in vase duplici: refrigerato
 deinde & raso adde aloës, mastiches, pulueris mol
 lissimi ana drach. vnam, vel paulò amplius: non
 tamen vltra sesquidrach. Quòd si maiore est ad-
 strictione opus, cum scilicet tãta est imbecillitas,
 vt ne cibum quidem continere possit, auge masti-
 chen ad sesquidrach. vel adde omphacij tantum
 dem, vel absinthij succum, vel vtrumq; & præter
 hæc interdum hypocythidem, & cenanthen, id
 est, vitium syluestrium germen cum floribus, &
 succum rhois. Sed dum ceratum conficis, hæc mis-
 scenda ante aloën & mastichē, tuncq; ceræ & nar-
 dini vnguenti pondus pro reliquorū portione au-
 gendum, vt si quatuor ex alijs drach. colligantur,
 cerati nardini vnc. sint quatuor, ceræ quidē duæ,
 vng. nardini etiam duæ. Præstantius fiet, si spi-
 cati vnc. vel foliati sumptuosorum Romæ medi-
 camentorum aliquid addas. Potes etiam loco nar-
 dini mastichinum vel melinum optimum & res-
 cens miscere. Quòd si ventriculus intus vritur, ita
 vt affectus phlegmonæ similis in eo consistere vi-
 deatur, fiat ceratum ex oleo melino cum cenanthe
 vel hypocythide, vel balauistijs, vel φοινίκω, id
 est, palmularum carne, & alijs quæ ventriculum
 refrigerare & firmare sunt idonea. Ad rem verò
 præsentem commodissimum semper diliges, in-
 tentus dictis scopis. Mes. autem in suo, pro aloë
 rosas: folia verò absinthij, pro succo: spicam nardi
 cum oleo rosato, pro vnguento nardino ponit: ho-
 rum tamen dosi vt mastiches inmodica. Potest
 tamen

Lib. 8. meth.

tamen parari ad robur stomachi in febribus, aut ipsius phlegmone. Quod ex Gal. citat Nicolaus, emplastri formam habet, & simplicia permulta non esse Galeni acutè declarant.

- 5 **C**eratum diapente, spasmodum, & neruorum iuncturarumq; tumores duros & nodosos lenit: accipit ceree flauae uncias tres, styracis liquidi drach. tres: terebinthinae unc. unam: muccaginis † ichthyocollae, uel † Zanaib. gummi hederæ, ol. irini. q. s.

- 10 Rariss. vsu. Ceratum erit hoc veterum, si plus olei accipias: recentiorum, si minus.

- C**eratum Alexandri, uentriculum & uentrem reliquum inferiorem roborat, ab hisq; duritiem dissipat: recipit comarum absinthij, thuris, ana drachmas
15 decem: hammoniacy, styracis calamintæ, ana drachmas duodecim: spicæ nardi drach. tres, ceree unc. quatuor: ol. chamæmelini. q. s. Hammoniacum & thus uino horis uigintiquatuor macerentur: ol. & cera liquentur igni: reliqua trita & creta inspergantur.

- 20 Mediolani in vsu est frequenti, dignum quod etiam alibi vsurpetur. Cerâ ex oleo liquatâ, hammoniacy vino uigintiquatuor horis maceratâ, & ad mellis crassitiem coctum, per se miscetur: deinde pul. tenuiss. adduntur. Quod si styrax &
25 thus pingua & mollia sunt, etiam dissoluenda.

- A**lterum eiusdem ualenter scirrhus dissipat articulorum & neruorum omnium dolores & affectus diuturnos à frigido natos, & contractiones, & paralyzin, & torturam: recipit castorij, euphorbij, piperis
30 longi & nigri, ana unciam unam: hammo. opop. gal. ana unc. unam, & semis. medullæ cruris cerui & uaccæ, ana unc. duas: terebinth. unc. sex: styracis liquidi unciam unâ: adipis gallinæ & anatis, & anseris, & porci, ana

unc. unam & dimid. cere lib. unam ol. ueteris, nardini,
 irimi, laurini, chamamelini, leucoij lutei, olei naptici ana
 De naphtha unc. octo : ol. balsami unc. quatuor : uini ueteris. q. s. ad
 Dioscor. de af- macerandum medic. sicca. Efficacius fit, si addas œsopi
 pbalto. uncias quatuor.

Est efficaciss. & magno successu in vsum vene-
 rit ad dissipandum tumores dueros & articulorum
 dolores, præcipuè à lue Hispanica.

Ceratum Andromachi, uentriculum frigidum ro-
 borat, ne excrementa aliarum partium tam prom-
 ptè recipiat, affectus neruorum & iuncturarum frigi-
 dos, ut duritiem, dolores, tumores, quos dissoluit, si dige-
 ri sunt habiles: aut coquit, & suppurat, si maturari pos-
 sunt. Recipit styracis uncie semissem: mastiches unciam
 unam & semis. folij, spicæ nardi ana drach. tres & se-
 miss. euphorbij drach. tres: cinnamomi drach. sex : cere
 albæ drachm. uiginti : ol. balanini unc. octo: ol. balsami
 drach. quindecim: Fiat ceratum.

Hactenus cerata in Antidot. Mes. id autem ex
 suo Grabadin, cap. de spasm.

Ceratum de euphorbio ad spasmus, recipit olei
 Cinnamomi, aut ol. antiqui lib. unam. cere flauæ
 unc. duas: euphorbij recentis unc. unam : fiat ceratū pro
 parte conuulsa mirabile.

Quod autem est Gal. ceratum dieuphorbiu, re-
 cipit cere vnc. tres, euphorbij vnc. vnam : ol. Sa-
 bini, vel alterius ex oliuis maturis lib. vnam : fiat
 ceratum simplicissimum ad dolorem capitis à fris-
 gore, ad veterem hemicraniam, ischiadem à causa
 frigida, non calida.

Ceratum ad hernias expelle arietina, D. Ar-
 naldi de villa noua.

℞. Lithargyri, auri, opij, sedenegi, sang. draco-
 nis, boli Arme, mastich, hammoniacy, mumia, gal-
 bani,

bani, thuris, costi, lumbricorum terrestrium, anadrach. semis. picis naualis, picis Græcæ, id est, colophonix, ceræ albæ, ceræ rub. ana drach. unam: radicum soldaginis maioris, radicum soldaginis mediæ, radicū soldaginis minoris, ana drach. tres.

DE EMPLASTRIS SE-

CTIO DVODECIMA.

Μπλαστον φάρμακον ἀπὸ τῶ ἱμωλάτ- *Libr. I. c. pb. g.*

την, id est, fingendo & formans

do: & literam ex etymo non habet: & tamen assumpto etiam &

ἱμωλάστῳ, ut κεντρίον ἀ κεντῆρ, μήκ-

λωτρίσ ἀ μήλῃ & οὗς ὥτος dicitur

Gal. & suæ tempestatis hominī

bus propè omnibus vsum præualemtem & consuetudinem sequentibus, cum iam tum & lingua

Attica permultum à proprietate sua descuiisset.

Medicamenta emplastris debita, sunt terrestria: *Paul. 7.*

ut metallica, lapides terræ species, flores, cinis, con-

chæ. Plantarum partes, ut oleamenta, lachrymæ,

succi, liquores. Semina verò & herbarum folia, &

radices paucas recipiunt: tamen empl. ex lini semine, & ab herbis βοτανικόν, & farinas satis frequen-

tes: Coquantur emplastr. quousq; manus non amplius inquinent.

Emplastra & metallica, ut *Idem.*

targyrum, cerusam recipiunt. Prius hæc oleo &

aceto, succo, aqua, vel alio liquore adscripto sine

igni nutriantur, & crassescant in mortario, vel sartaginis fundo, sphaerico, spathâ, vel pistillo contis-

nenter mota. Si adhæc pinguia alia emplastris des-

bentur, hæc ipsa pistillo calido vel in lebere super

igné lentū spathulâ semper mota, ne vasis fundo

metallica hæreât, probè ad iustā vsq; crassitiē me-

tallicis ita nutritis misceantur. Quòd si gummis

quoq; opus est, liquabilia liquentur, solubilia sol-

uâtur, puluerabilia puluerêtur, ut suis locis pate-

bit: & postrema decoquendis alijs misceantur spas-

thâ

thā semper mota: postremò etiā ponantur & flores, herbæ, radices. Flos croci manu emplastrum misceatur migdalias & offas formantibus. Sunt tamen quædam metallica, & terrea lapideæq; in fine miscenda, vt æs vstum, cinnabrium vulgare, ærugo, flos æris, squamina æris, sulphur auripigmentum, magnes bolus Armenia, terra sigillata. Coquatur autem omne emplastrum ad aceti, vini, aquæ, succorum, vel aliorum liquorum consumptionem. Succu crassi & siccati aliquo liquore soluti imponantur postremi, cum scilicet emplastrum frigere incipit. Succu autem virides in emplastra de Ianua temperentur oleo: deinde gummis liquatis ambo misceantur, & coque igni. Herbæ virides in emplastro gratiæ Dei & alio macerentur vino. Gummi liquata eodem vino coquantur ad vini consumptionem. Emplastra molliuisse, & subegisse licet cum pul. vel liquoribus: vt oleo apostolicon, ceroneu, oxy crocinum, diuinum, contra rupturam, & diachylon: vt succis, empl. de Ianua: vt lacte: empl. gratiæ Dei. Sanguis humanus & viscu quernum in empl. contra rupturam misceantur pistillo calido, & coquatur viscum in decocto pellis veruecinæ recenti non depilata, nec calce condita.

Diachylon al-
bū & cōmune.
Lithargyros si
lauetur, albius
emplastrū fiet.
Oleū uē ablu-
tione albescit.
† Ex lapide du-
ri. uel ereo
mortario.

EMp. diachylon, scirrhos hepatis, lienis, uentriculi, & aliarum partiū, ipsas etiā choeradas & durities reliquas emollit, & iuuat. Recipit muchaginis, sem. fœnigræci, sem. lini, rad. althææ ana lib. unam: lithargyri plumbo & scoria purgati tenuissimè triti, lib. unam & dim. ol. antiqui clari lib. tres, Lithargyrū & oleū diu & multum in mortario † lapideo pistillo ferreo subigatur & misceatur: post igni lento coque, spathā semper agitando, donec liquetur lithargyrū & crassescat. Exime igni, paulatim frigescat: postea his succos per se parū cost

coctos affunde, permisce & recoque igni ad iustam
 crassitiem. Valentiùs resoluit & maturat, si addatur pul-
 vis ireos: magis item anodynò, si muccago meliloti præ-
 sertim seminis accesserit. Præstantius quoq; fiet, si loco
 5 olei communis irinum & chamæmelinum acceperit.

Id emplastr. vsu est frequentissimum: pul. ireos
 vnc. vna in lib. vnam. massæ emplastri addi pos-
 test, vulgoq; id diachylon ireatum vocatur *χυλός*
 hoc loco cum Gal. est succus is, quem à muccinas
 10 rium aut visci similitudine muccaginem aut vis-
 scaginem vocare possis potiùs, quàm cum vulgo
 muccilaginem: & nos ita vocabimus fumâ ambi-
 guitatis, cum succus nobis vt *χυλός* Galeno etiam
 fit, qui ex rufis herbis exprimitur, quo significas-
 15 to nobis pòst accipietur. Scirrhus albos & nigros
 mollit ac digerit, reliquias furunculi duras dissis-
 pat, vlcera etiam duritie coniuñcta glutinat.

Muccagines in emplastro diachylo hodie non
 coquuntur. Est id emplastrum Auicennæ propè
 20 ad verbum. Describitur & à Galeno secūdum
 Democritum. Alterum est *διὰ χυλῶν* Pauli ex lis-
 thargyri lib. 6. olei æstate lib. 7. hyeme 8. seminis
 fœnigræci sextario dimidio: seminis althææ lib.
 tribus: hæc duo in aquæ sextarijs viginti bulliāt,
 25 donec libræ quatuor remaneant: adde oleum, &
 coque donec ampullæ cessent, insperge lithargy-
 rum, & coque igni lento.

Emplastrum diachylon magnum, scirrhus emollit
 & digerit, & inflationes. Recipit lithargyri pu-
 30 trititi, creti, librâ unam: olei irini, chamæmelini, ane-
 thini, ana unc. octo: muccaginis ficuum pinguiū, uuarū
 passarum, ichthyocolle, seminū lini, & fœnigræci, suc-
 corum ireos & scillæ, œsypi, ana drachmas duodecim
 & semissem: terebinthinæ unc. tres: resine pini, & cere
 35 flauæ, ana unc. duas: misce ut prius, donec crassescat.

Hic

His si accesserit bdelliꝝ, sagapeni, hammoniaci ana vncia vna, diachylon guminatum vulgus appellat. Aliquando est in vſu, frequentius tamen eius loco emplaſtrum de muccaginibus, ex muccaginis ſeminum althææ, lini, fœnigræci, corticis mediꝝ vlmī, ana vnc. quatuor & dimid. ol. chamæ melini, lilij, anethini, ana vnc. vna & ſemiſſ. hammoniaci, galbani, opopanacis, ſagapeni, ana vnc. dimid. croci drach. duabus: terebinthing vnc. duabus: ceræ nouæ vnc. viginti. fiat emplaſtrum. 10

Paulus ab hoc, ſimplicibus & eorum quantitate ac modo componēdi plurimū variat: nam miſcet lithargyri lib. ſex: [Oribasius duas] olei, ſi ætas eſt, lib. ſeptem: ſi hyems, lib. nouem: fœnigræci, lini ſeminis ana ſemiſextarium: [Oribasius ſextarium] althææ, [Oribasius althææ radicis] lib. tres: althæa & ſemina in † viginti aquæ ſextarijs coquantur, quouſq; inde muccaginis libræ quatuor exprimantur, & miſcentur oleo, ſimulq; coquuntur, dum bullire, & ampul- 10 las tollere deſierit, id eſt, ad muccaginis conſumptionem. Poſt hæc argenti ſpuma tenuiſſimè trita inſpergitur, omniaq; ſimul igne non acri excoquuntur, vſq; dum digitos intinctos non inquinet. *Διάχυλῶν* Galenus ex democrito ſcribit 15 & ex Menecrate, ex lithargyri libris duabus: axungię antiquæ lib. quatuor: olei antiqui, lib. quindecim. Addit aliquando lib. vnam radicis althææ. Ab vtroq; ſimplicibus & eorum quātitate variat Alexander, componēdi modo cum Paulo 20 conſentit. Lithargyri triti lib. quatuor. ol. cōmunis lib. ſeptem: ceræ lib. vna: reſinæ picæ vnc. ſex: muccaginis ſeminis pſyllij libræ tres: quam ſic extrahes, in aqua fontis ſextarios ſex immitte: pſyllij triti vnc. tres, macera viginti quatuor horis, poſt ridie igni lento coque ad craſſitudinem, 25 calidiſſimam cola: (nam mox à frigore concreſcit ac dureſcit) eius libras tres immitte cacabo, cal

*Manar. althææ
ſeminis legit.*

*† Ga. in ſexta-
rijs aquæ octo.*

calfac, rursus cola: lithargyrum tenuissimè tritum misce, continenter moue: igni lento percosque, donec digitos adhæsu non inquinet: sublato ab igne cacabo ceram, & resinam iniicies, & ubi digitos non contaminabit, tunc pilæ infundito, rudiculâ mollito. Sed in componendi modo olei mentio non fit.

10 **E** Mp. *ῥιζὰ χυλῶν* paruum, tumores calidos digerit & maturat: recipit lithargyri uncias sex: olei ueteris clari libram unam: mucaginis psyllij unc. quatuor: mucaginis sem. hyoscyami fescūciam: mucaginis sem. lini & rad. maluæ ana uncias duas. Fiat ut primum. Est frequentissimum usu, & efficacissimum ad mulcendam
 15 intemperie calidam, quod per se psyllium & hyoscyamus præstant: & siccandum digerandumq; quod cætera simplicia præstant.

E Mpl. de baccis lauri, uentriculi, intestinorum, hepatis, renum, uesicæ, uteri, & partium aliarum dolorem à flatibus aut intemperie frigida ortum placat.
 20 Recipit autem thuris, mastiches, myrrhæ ana unciam unam: baccarum lauri uncias duas, cyperi, costi, ana unciam dimidiam: mellis colati quantum ad ea comprehendenda sufficit. Si autem cyperi fescūciam misceas,
 25 & stercus capræ aut uaccæ siccum ad pondus omnium, ad hydropem fit mirabile.

In colico dolore à flatu & pituita salubriter calidum ventri imponitur vacuata plenitudinis, & clystere quoque injicitur vncia vna ad fescūciam, cum cæteris eodem pertinentibus, inflationem quanuis, id est, à flatu tensionem & tumorem eadem ratione iuuat. Mel calidum, id est, liquatum alij legunt pro colatum, ipsumq; largius addendum est, si stercorea misces, quantum sci
 30 licet omnibus capiendis erit satis. In usu est vbiq; sed

sed vsu frequentius est electarium de baccis lauri,
ex foliorum rutæ siccorum drach. decem: seminis
ameos, cari, dauci, melanthij, cumini libistici, bac-
carum lauri, piperis nigri & longi amygd. amas-
rarum, origani, acori, castorij ana drachmis duas
bus: opopanacis drachmis tribus: sagapeni drach-
mis quatuor: quæ trita melle cocto ad pondus
omnium excipiuntur. Diuerſum ab his malagma
si dæquid op. id est ex baccis lauri, nitro rubro,
hammoniac, ana. resina picea, pice brutia.

Lib. 9. c. pb. p.

Emplastrum triplex est: hepatis calfaciens & ro-
borans. recipiuntur aloës absinthij gummi Ara-
bici, mastiches, cyperi, costi, Zingiberis ana unciam se-
missim: calami aromatici, thuris, aloës ana drachmas
tres: caryophyllorum, macis, nucis, moschate, galliæ
moschate, cinnamomi, spicæ nardi, schoenu anthûs, ana
drachmam unam & semissim: excipe miuâ aromaticâ,
& tempore utendi cum panno intenderis, suffies li-
gno aloës.

In vsu crebro non est: tamen fuerit efficacissimum
in ventriculi & hepatis intemperie frigida, aëre præsertim frigido. Nam calidis naturâ &
æstate est nocentissimum: Alij eius loco vtun-
tur cerato stomachico prius descripto: alij aliam
nescio quam sequuntur descriptionem.

Emp. de gallia, uentrem totum inferiorem roborat
adstringendo & calfaciendo: quare lienterias, diar-
rhœas, dysenterias iuuat à causa frigida productas.

Recipit autem galliæ moschate, schoenu anthûs ana
drachmam unam & semis: ramich, rhois, acaciæ, hypo-
cysthidos, ladani, gallarum non perforatarum, calami
aromatici, rosarum & seminis earum, santalorum al-
borum & rubrorum, mastiches, xylaloës, caryophyl-
lorum, spicæ nardi, thuris, costi, myrrhæ, cyperi, absin-
thij,

thij, ana drachmas duas: terantur accuratè omnia: deinde
 de panis biscocti drachmæ tres: dactyli sicci duodecim:
 uiginti quatuor horis macerentur in succi foliorum myrti
 & lauri, & aquæ rosarum, & uini austeri, ana uncia
 5 ana & dimidia. Hæc leuiga, & excipe miue aromati-
 zata uncijs tribus, & quatuor, & additis gummis Ara-
 bici assati drach. septem coquantur igni lento ad mellis
 crassitudinem. Cuius in mortario diu permisce pul-
 uerem prædictum, donec totum fiat uiscosum: tempore
 10 uendi sufficitur ligno aloës panno illitum.

Rarum vsu præterquam in Gallia, ubi reper-
 tum quibusdam videtur, & inde vocatum: alijs
 autem à trochiscis galliæ mosonatae quos recipit.
 Ramich cõpositio quædam est in trochiscos res-
 15 ducta. Si succum foliorum menthae pro myrti, ut
 quidam codices habent, misceas, citius nõ multo
 minus adstringens medicamentum quædet. Læuigas
 re autè, ut Græci λεγίμεν, est sicca in puluerem res-
 nuisimum: humida autè curiosè terere & frangere
 20 gere: qualia hîc malè interpres terere iubet ran-
 quàm in puluerem. Nam in puluerem abire non
 possunt, nisi siccata, aut largâ siccæ rum copię
 permista.

EMPLASTRUM alterum de gallia ad affectus eosdem,
 25 sed à causa calida profectos: recipi galliæ, ramich,
 foliorum & seminis rosarum, rhois, santali albi & ru-
 bri, spodij, sanguinis draconis, electri, balaustij, capi-
 tum granatorum, hypocistidos, acaciæ, corticū man-
 dragoræ, ana drach. duas: caphuræ drachmæ semissem:
 30 tere omnia tenuiter: ad hæc polentæ, baccarum myrti,
 gummi Arabici assati, tenuissimè triplex, ana unc. di-
 midiam: macera in succi uuarum agrestium unc. unâ:
 succi capreolorum, uitis agrestis unc. duabus: succi ex-
 trematatum myrti & aceti, ana tunc. quatuor: quibus t Alij unc.

adde miue acidæ unc. duas uel tres, & coque igni lento ad glutinosam crassitiem. Tunc pulueres prædictos his diligenter misce. Ex hoc portio alutæ illita tempore utendi suffiatur xylaloë.

Rarissimum hic vsu est, quod opinor in his regionibus frigidis & victu non modò largiore, sed etiam ob cæli inclementiam crudiore vtentibus, venter, intemperie frigida ferè laboret, haud temerè calida: qua ratione & hyeme pituitas tam in nobis augeri ex Hippocratis placito demonstrat Galenus lib. de natura humana: etiam si ventres vt hyeme, sic in regione frigida sint calido innato calidissimi. Tamen ob componendi magnam difficultatē ad artis suæ specimen candidatis: per sæpe ipsum archipharmoni imperant. 15

Emplast. relatum ad Andromachum, podagram, gonagram, ischiadem, & reliquos articulorum dolores antiquos, ac eorum tumores & laterū, scirrhumq; splenis & hydropē iuuat. Recipit autem sepi arictum, picis, ana drachmas octodecim: gummi pini unc. octo: 20 sandaracha, auripigmenti, aluminis scissilis, calcis uiuæ, ana drachmas tres: hammoniæ unc. duas hammoniæ super ignem dissoluatur uino rubro, eiq; adde olei libras duas, & reliqua probè puluerata.

Auic. s. can. idem describitur. Auripigmentum rubrum est sandaracha Dioscorid. & Gale. rarum. Citrinum verò speciatim auripigmentum seu arsenicum naturale, non factitium. Arsenicum album addit Auic. In doloribus à lue Hispanica est efficax. 30

Emplast. alterū Andromachi causticū, recipit aquæ ardentis (quæ est aqua saponis) libras quatuor: seminis orizæ & frumenti excorticati ana unc. septem: macera in uase uitreo bene obstructo, donec grani dissolu

solutis totum fiat muccosum: serua, sed diebus singulis ligneo baculo moue, & obtura: exceptum cortice auelane uel arundinis, uel sera pertusa, & partii admotum tribus horis, aut eo plus cauterij uice ulcerat, & writ.

- 5 In causticorum vsu partis natura diligenter expendenda est, ne altius aut latius quam opus est, vis cauterij recepta vel effusa, illasas partes aut sensu exquisito præditas, aut vasa magna attingat. Expende item præter cauterij vires, etiam carnis habitudinem. Nam dura, densa, sensu obtuso prædita, qualis ferè fossioribus, nauis, agricolis, baiulis inest, valentior ferre potest: contraria etiam mitioribus valde offenditur in corporibus delicatis, candidis mollibus: 10 qualia puerorum, spadonum, mulierum, & quorundam virorum. Medicamenta verò caustica quæ solida sunt, vt ex calce viua & face vini vsta, vt agunt tardius, tamen agunt diutius, si longa actione est opus: & minus promptè diffuunt. Aqua ardens hodie fit alumine, salæ petreæ chalciti destillatis, vt ars chymistarum docet: alij alia miscent. Triticum & oriza putredine acrimoniam acquirunt, seu essentia tenuitatem, sed cum sint mitiora, aquæ ardentis vehementiam nonnihil obtundunt. Hæc enim si legitima est, etiam laminas tenues auri, argenti, & aliorum metallorum paucis diebus in calcem deurendo dissoluit.

- 30 **E**Mplastrum sinapium Democrii ad podagram, gonagram, ischiadē, ipsamq; arthritidem, ostocopon, bemickaniā obliuionem, lethargum, si à causa frigida proficiscuntur: sinapi cum aceto tritū diu miscendum cum æquali portione ficuum pinguiū aqua calente horis viginti quatuor maceratarum, & ita expressarum, ut nihil in his humoris sit reliquū. Si ualentius uis, 35 duplum sinapi misceto: si imbecillius, etiam triplum

ficuum. Admotū parti tollatur, priusquā ulceret: nisi etiam ulcerādi est necessitas, ut materia profundior foras trabatur, & uacuetur. Penuriā sinapis, stercus caprinum pridie aceto maceratum (quod etiam ad hydropem, & splenis duritiem & dolorem est efficax.) 5

Adduntur interdum stercus columborū agrestium, enulæ radix, semen nasturtij, baccae lauri. Tuncq; non soli hydropi & tumori splenis confert: sed etiam reliquorum uiscerum affectibus frigidis & flatulentis.

Efficax fuerit hic sinapismus, & φεινυμός, id 10 est, rubrificatio in affectibus pituitosis & profundis, ut ischiade, iam tamen declinante. Cum enim potenter attrahant, non modò ex parte, sed ad partē periculosa sunt hæc remedia in corpore plethorico aut cacochymo, ante exquisitam 15 vacuationem. Eiusmodi remediorum per sinapi, thapsiam, vel eius loco semen nasturtij in vetustis & frigidis, & profundis, & contumacibus affectibus, frequens est usus apud Galenum in meth. & lib. com. ph. p. Stercore columborum 20 agrestium etiam in ventris affectibus longis crebro se usum ait Aëtius. Efficax idem est paralyssi, lethargicis & soporosis affectibus, epilepsiae, vertigini, maniae, capiti admotum: astmasti, orthopnoeae, tussi antiquae, catarrho anti- 25 quo, thoraci. Valentius multò vlcerat sinapitritum, & per se admotum, ut Galenus docet libro tertio temper. quā aceto fractum & obtusum. Ablato autem sinapismo, partem ablue: si dolet multum ob ampullas, cremorem, vel fuc- 30 cum mal. vel foenigraci ex linteo impone, superdato splenio ex cerato rosaceo cum cerusa. In paralyticis autem quia non sentiunt, crebro paratergenda, & obseruandum sinapismi effectum, ne plus quā oporteat, in partem agat.

Emplast

Emplastrum ex fermento descriptum à Democrito.
 Fermentum est multorum emplastrorum, &
 aliorum insignium remediorum materia: idq; quò est
 uetustius, eò præstantius. Fermenti & mellis portio
 5 equalis: uisci querni pars sexta: hammoniacy in aqua
 fœnigræci aut lacte arboris mori, & pauca fœce olei
 ueteris dissoluti pars octaua miscetur: siq; emplastrum
 spinas & surculos extrahens, ac etiam ossa fracti cra-
 ni, meningibus infixa etiam profundius. Vel fermenti
 10 ti pars una: succi menthæ & absinthij ana pars dimi-
 dia: aceti, aut succi uuarû agrestium, aut extremitatum
 uitis, aut cydoniorum pars quarta: macis, caryophyllo-
 rum, ligni aloës, mastiches, spica foliorû rosarum, ab-
 sinthij sicci pars octaua drachmæ unius: misce, igni co-
 15 que in emplastrû, quod uentriculum & hepar admo-
 tum aperte iuuat. Vel fermenti adhuc acidi pars una:
 succi intybi, aut solani, aut uuarû agrestium, aut cacu-
 minum uitis, & aceti ana pars dimidia: farinæ hordei
 pars tertia: triû santalorû, foliorû rosarum, spodiij, fau-
 20 sel, id est, auellanae Indice, trochisci diaglaucii, boli Ar-
 meni ana pars sexta: succi portulacæ, & muccaginis
 psyllij quantum ad comprehendenda hæc sufficit. Em-
 plastrum id hepatis & aliorum uiscerum phlegmonas
 mirè cõpescit. Vel fermenti, mellis, olei, lactis mulie-
 25 bris, uitelli ouorû pares portiones: coquit & maturat
 phlegmonas, abcessusq; rumpit his. Si bdelliû & hor-
 dei farina miscetur, spinas extrahit: idq; ualentius, si his
 dissoluta galbani pars dimidia iungatur. Valentius
 item facit nitri naturalis sexta pars, stercoris colum-
 30 bini & gallinacei ana pars quarta. Vel fermentum ex
 aceto & sale coctum, hepatis & lienis affectibus mula-
 tis est saluberrimum. Nam ficuû hammoniacy, bdelliij

portio equalis, fermenti præsertim aceto dissoluti pars dimidia: foliorum rutæ & fructus tamaricis, & nitr. ana pars quarta, simul bene mista, lienis tumore admodum mirè dissipant. Quòd si excrementa uiscerum siccanda sunt, fermentum sulphur, sal, cinis, sarmentorum uitis mista & admota id præstabunt: idq; ualentius, asphaltò addito: ualentissime autem euphorbio. Hæc Democritus, & præterea non pauca de facultate fermenti ueteribus expertissima: quæ omnia narrare prolixum fuerit,

Horum affectorum partem plurimam fermentum per se efficit, ut etiam spicula ex ossibus euolat: ualentius autem hæc præstat, mistis his quæ vel calorem eius remittunt, vel intendunt, aliasq; facultates. Ad rumpendos autem abscessus, id est, phlegmonas suppuratas: vel etiam abscessuum genus alterum in his, qui ferrum metuunt, aut quibus ferrum non est tutum, ob neruos aut uasa insignia propinqua: vel istovti potes, vel eo quod Paulus scribit ex fermento, axungia, sale, resina, pice, cera, aphronitro, hâmoniaco, melle, sapone. 20

EMplastrum filij Zachariæ, iuncturarum, tophos ac nodos duos mollit, dissoluit, & crassa lentaq; pulmonis & thoracis excrementa expectorare magis habilia reddit. Recipit ceræ flauæ, medullæ cruris uacæ, adipis anatis & gallinæ, muccaginis seminis lini pares portiones: olei lini q. sufficit: ualentius facit addita muccago althææ & fœnigræci pari portione, & oleum leucorij lutei loco olei lini, uel cum eo. Efficacius quoque reddes, si æsypum & ichthyocollæ muccaginem addideris. 30

Id emplastrum ad scirrhus omnes partium omnium emolliendos mirabile, si omnia hæc accesserit. Nam prius est imbecillius, præsertim si multa est durities, & corpus durum ac densum.

Empla

Emplastrum diaphœnicon uentericulum & hepar Emplast. diap.
calidum.
 firmat: ob id lienteriam & dysenteriam hepaticam
 adiuuat. Dactyli sicci quadraginta, panis biscoiti drach
 mæ quinque: biuò macerentur uino odoro: post cum
 5 dactylis tere permultum carnis cydoniorum in uino co
 ctorum unciam unam: deinde misce ceratum ex ceræ
 uncis duabus, & olei rosati & nardini, ana uncis qua
 tuor factum: tundendoq; in mortario permisce. Postre
 mò mastiches, thuris, absinthij Romani sicci, ana drach.
 10 due, & semis aloës, ligni aloës, macis, calami aromati
 ci, spicæ nardi, myrrhæ, acaciæ, galliæ, ramich, ana drach
 chma una: ladani drachmæ due, tundendo iterum perfe
 ctè misceantur. Utendi tempore suffiatur, xylaloë, prius
 quàm parti admoueat. Satius autem fuerit mastichen
 15 & ladanum ceræ & olei prius miscere: postea ut di
 ctum est, emplastrum facere.

Thomas de Garbo cydonia in uino austero
 infra modum cocta miscet, & gallam quercus,
 non galliam. Si autem seruatum duruerit, mol
 20 liendum oleo de spica, vel mastichino, vel cydo
 niorum, pro morbi natura.

Εμπλάστρον φάρμακον διὰ χαλάρωσιν Galeni, ab his Libr. 1. c. ph. g.
 maximè diuersum est, ut diximus in vnguentis.

Emplastrum diaphœnicon Alexandri, uentrem to
 25 tum inferiorem, ne aliarum partium recrementa
 suscipiat, roborat, coctionem iuuat: ob hæc uomitum,
 choleram morbum, lienteriam, dysenteriam hepaticam
 iuuat: recipit dactylorum maturitati propinquorum
 uncias quinque: panis biscocti unciam unam. carnis cy
 30 doniorum in uino austero coctorum unciam unam &
 dimidiam: styracis, mastiches, ladani ana semunciam:
 acaciæ, omphacij, florum labruscæ, rosarum, santaloru,
 citreorum myrrhæ: xylaloës, ramich, ana semunciam:

*cerae uncias quatuor: olei rosae uncias quindecim: uini au-
steri. q. s. ad infundendum in fundenda. Suffi xylaloe uten
di tempore.*

Emplastrum hoc & sequens in Alexandro Tral-
liano non lego, sed lib. quarto in podagra emplā-
strum phœnicinum ex palmularum vncijs decem
coquendo dissolutis in olei vncijs octo æstate:
hyeme vndecim.

EMplastrum Alexandri ex alijs, uentriculi & reli-
quorum uiscerum affectus à flatu aut pituita cru-
da, crassa, & lenta natos, abscessumq; uentriculi & hy-
dropem incipientem iuuat: accipit spicarū alijs munda-
tarum uncias tres & dimidiam: styracis, bdellij, aloës
ana unc. tres: terebinthinæ unc. quatuor: axungie porci-
næ recentis, adipis anseris ana unc. quinque: mastiches, 15
thuris, ana drach. unam & dimid. euphorbij unc. unam
& dimid. croci unc. dimidiam: ceræ flauæ unc. duode-
cim: ol. nardmi & uini odoriferi, quantum sufficit.

Emollit, ac discutit, estq; anodynum: coctio-
nem adiuuat, roborat partes præsertim frigida 20
intemperie laborantes.

EMpl. Aristarchi, uentriculi & aliorum uiscerum
intemperiem frigidam, status, humorem frigidum
& inde natos affectus hydropem, inflationem, laterum
tensionem dolorificam, corrigit. Recipit ceræ flauæ un- 25
ciam unam: terebinthinæ unc. sex: axungie porcinae re-
centis, adipis anseris, medullæ cruris uaccæ, ana uncias
quatuor: bdellij, myrrhæ, thuris, styracis, opopanacis,
aloës, mastiches, ana unc. unam & dimid. hammoniaci
unc. tres: colophonis unc. septem: aluminis unc. unam: 30
spicæ nardi, drach. sex: folij calami aromatici, euphor-
bij, baccarum lauri, ana drach. septem: olei balsami librā
unam: ol. nardmi & uini odori. q. s.

Inter

Interpres Mesuæ multis in vsu id affirmat, costā scilicet iam materiā, & magna ex parte vacua ta, Mediolanēsis scilicet. Nam Ticini quæ vrbs est vicina, vsu est rarius. Hic prorsus inusitatum est, quanquam sit ad molliendum & digerendum quam præcedens valentius.

Emplast. Oribasij ad tumores etiam duros hepatis, lienis, choeradas: recipit lithargyri unc. dimid. ceræ unc. unam: resinæ unc. quinque: hammoniacy unc. tres: ladanī unc. duas: aristolochiæ, thuris, galbani, cassuthæ, ana unc. unam & dimid. aloës unc. unam: olei antiqui, & aceti scyllitici q. s.

Oribasij esse non videtur, quod eius tempore cassuthæ vox fuerit ignorata: aut error subest.

Empl. alterum Oribasij idem pollens, recipit hammoniacy in aceto scyllino duos dies macerati uncias duas: læuiga per se: postea, tere cum cerato ex ceræ flauæ unc. duabus. ol. chamæmelini & irini, ana unc. quatuor. croci drachmis quinque. Si pro aceto scyllite succum apij habeat, spinæ ex linteolo impositum, rigori febrili confert.

Quia hic succus digerit potentiùs, acetum, scyll. magis incidit, tenuat, mollit, vtruncq; in vsu esse desijt.

Empl. de meliloto, mollit duritiem omnem uentriculi, hepatis, lienis, uiscerum, & reliquorum. Recipit meliloti unc. sex: florum chamæmeli, comæ absinthij, sampsuchi, scenigræci, baccarum lauri, rad. althææ, ana drach. tres: sem. apij, ameos, cardamomi, treos, cyperij, spicæ nardi, casia, ana sexquidrach. hammoniacy drach. decē: styracis, bdellij, ana drach. quinque: terebinthinæ unc. unam & dimid. ficus pingues duodecim: sepi primi, resinæ ana unc. duas & dimid. ceræ unc. sex: olei

Anisum quiddā addunt.

*sampsuchini, & olei de spica. q. s. aquæ, cui incocta sunt
foenumgræcum, chamamelum, melilotus, quanta erit sa-
tis exquisita aliorum infusioni.*

*Libr. 8. c. ph. p.
et 6. uide locū.*

Clementius emollit & resoluit flatus, & alias
materias ex ventriculo, hypochondrijs, & parti-
bus alijs, quàm emp. Aristarchi: ob id est ab eo
incipiendum, siue lenire dolorem, siue tensum lax-
xare, siue plenius discutere tibi est propositum.
Id ubiq; vfu est frequentiss. Diuersum ab hoc ma-
lagma Asclepiadis est *διὰ μελιώτου* apud Gal. Nar-
di Gallicæ, cyperi, myrrhæ, ana drachm. decem:
ameos, cardamomi, croci, terebinthine ana drach.
octo: melilori, hammoniæ, ana drac. 40. cyphæos
sacрати drach. sexdecim: ceræ mina vna: vini odo-
riferi hemina vna, ad stomachos hepaticos visce-
rum dolores. Aliud Andromachi *διὰ μελιώτου* ibi-
dem paulò post. Huic simile habet Paulus, sed hæ-
moniaco & aceto caret, ponderibusq; variat. Ve-
ra melilotus desideratur Manardo. Radicis al-
thææ substantia miscetur, non mucago. Ficus tes-
tuntur cū decoctione ista, & colantur. Bdelium
& hammoniæ, vt styrax, possunt puluerari,
vel decoctionis istius vncijs duabus dissolui, cola-
ri, coqui ad aquæ consumptionem. Huic decocto
formatas iam offas parumper immittere solent.
Olei vncia dimidia sufficit ad comprehendēda,
sed durius mox & friabile euadit. Vidi factum
cum duabus olei vncijs molliculum & tenerum,
sed adhuc fragile. Vidi etiam ex vncijs sex admo-
dum flexile, & ductile. Si primum sequaris mo-
dum, vtendi tempore oleo est molliendum. Oz-
mnes tamen modi pro varijs scopis sunt optimi,
vt Galenus.

Mistura uulnera sanans, recipit caryophyllatæ, ra-
dicum artemisiæ, pimpinellæ, chamameli, pen-
taphylli,

*taphylli, foliorum uiole nigrae, herbae uenti, caulis rubri, cannabis, summitatum rubi, ana ma. unum : rubiae, pondus horum omnium : coque omnia uino ad dimidij consumptionem cola, cum mellis tertia parte recoque :
5 rursus cola & serua.*

Hanc misturam vetusti Mesuae codices non habent, uti nec quae sequuntur tria unguenta, duo palmea, & tertium ad scabiem. Neque emplastrum est, sed potio, cuius exemplo aliae coquuntur, quae vulnera recentia & etiam pessima ad desperata ulcera sola sanant. Caryophyllata nostra, esse videtur leucoium veterum. Cotyledon herba uenti vulgo dicitur: alijs legitur herba vitri, id est, parietaria. Brassica rubra commendatur in id: vel
10 lege caulis rubri, ut brassica & rubus intelligantur.

FINIS TERTII LIBRI

IOANNIS MESVAE DE

ANTIDOTIS.

INT

INTERPRE- TATIO VOCVM ALI- QVOT IN MESVÆ AN- TIDOTARIO QVIBVSDAM OBSCVRARVM, ORDINE

ABECEDARIJ.

A

DIANTVM album, capillus ueneris.

Adiantum nigrum, polytrichon.

Aerugo in unguento cerascos legendum,
et alibi passim, ut etiam apud Guido-
nem Cauliacum: non flos æris, qui alia res est.

Albateche in trochiscis diaphysalidum, cucumer ma-
gnus, auguria dictus Man.

Alphi albi et nigri Græcis morphea, etiam Guidoni
Cauliaco duplex.

Altheil, id est, roris marini flores, legitur in elect.

Alcansi fortè pro alxi, id est, granatum sylvestre. Ob id
balaustium scripsissem, quod est flos granati sylue-
stris, ut cytinus domestici: nisi ut Plinio, sic uulgò ba-
laustij nomen utrique nunc esset commune. Alxili
mauult legere Manardus, quod Arabibus est grana-
tum sylvestre.

Alusulfumen in tryphera Galeno tributa, seu radix, seu
lignum piperis est cum Serapione et Auic. eius lo-
co ponatur piper album: nam duo alia piperis ge-
nera iam recepit, uel ocymum: quidam textus hanc
dictionem non habent.

Ambra Arabum seu Græcorum recentiorum ambar,
quibusdam Latinis succinum Orientale dicitur: res
est

est noua, minoris certè faciendæ uirorum bonorum iudicio, quàm æstimatur: an uerò sit stercus, aut semē pisciū, aut maris seu fungus, uel aliud quod mare in littora eructat, parū hodie est compertū: cal. sic. 2. g. Ambra cineritia, uulgo grisea expetitur.

Anacardi ex Siciliæ montibus ignitis afferuntur, calidi sicci g. quarto. Ob id anacardina compositio ante sex menses non utenda, ut anacardorum uis coquendo & fermentando interea obtundatur: in qua compositioe castorium pro tundebedusch, & melanthium pro burungi reposuimus ex Serap. Auicenn. Hæc in sua compositioe anacar. quanuis burungi excorticati scribat Rasis ad Almanf. in lumbricis: semina enim melanthij quanuis rarò excorticentur, possunt tamen excorticari. Si autem malis melissophyllum, uel erysimon, uel erucam agrestem, cum Manardo supponere parui refert, cum hæc omnia facultatibus conueniant.

Apozema thoracicum, decoctio pectoralis.

Aqua mulsæ seu mellita, Græcis hydromeli & melicraton dicitur.

B

Balsami loco, recipe terebinthinae lib. duas: ol. communis lib. 3. ol. laurini unc. sexdecim: cinnamomi unc. duas: euphorbij, caryophyll. baccarum lauri, gummi hederae, sagapeni, galbani, hammoniæ, opopanax, ana unc. unam: thuris, mastiches, ana dra. 2. terenda terantur, & alambico destillentur igni lento, Gui. Pl.

Ratimæ mora sunt, quæ ex bato, hoc est rubo leguntur, non longè lateq; serpenti, & spinis hamatis horrido: sed altero minori ac mitiori mora parua, non nig

nigra, sed cærulea ferenti.

Been album & rubrum, radices olim ex Armenia delatæ, nunc in Italia etiam inuentæ: sed uel aliæ, uel deteriores.

Bolus in trochiscis Halicacabi miltos, sinopica, lutum carpentariorum, uel pictorum quibusdam putatur, macra Auicenna dicta.

Buglossum calidum pr.g.hum. secundo, corroborat, asperitatem arteriæ & pulmonis lenit.

Buglossum domesticum seu hortense, & satium Mes. est borago: syluestre uero seu erraticum, est buglossum uulgo dictum, ut censuit in Mesuen Manardus.

C

Calaminthe agrestis est montana, uulgarè calamentum: uel, ut alijs placet, nepetha uulgaris: hortensis autem seu domestica, est mentha.

Calaminthe fluuiialis in diacalaminthe est uerum menthastrum, non mentha aquatica, aut potius male interpretres pro pulegio uertit: calaminthe uero montana seu nepetha est Manardo herba cataria.

Calamus aromaticus quem officinæ proferunt, licet radix potius uideatur, & rei fortasse alterius, tamen à ueri calami uiribus haud ita multum recedit. Ob id eius loco usurpari queat, modò non sit teredinosus & cariosus.

Calamus aromaticus desideratur: eius loco radix quædam, non calami illius: nec Indica res uidetur, quòd uili uendatur, & sæpe recens multum cernatur.

Caphura res noua, gummi Arabum ualde frigidum putatur: quod autem omnibus in manu est, factitium uidetur, & calidum, ac incidens: an uero Simeon caphuram nomine ambaris intellexerit, uiderit Manardus:

duſ: mihi enim ambram ut Actuarius & alij quidam neoterici Græci, uidetur potiùs pinxiſſe. Eſt autem caphura frigida, ſicca, ordine tertio.

Cardamomum Græcorum quanquam hodie ignotum uideatur: tamen quod cardamomum maius ſeu granum paradifi, ſeu aliud eo planius, nec ignauius quod hodie afferri cœptū eſt, quod item minus produnt, uiribus aromaticis inſignibus eſt præditum, ut ueri loco eſſe poſſit, & fortasſe in quatuor illa Plinij genera ex his aliquod incidere poterit, etiam ſi Manardus triplex cardamomum ſe affirmet uidiſſe, quorum nullum putauit uerum Cardamomum. Nam ob hiftoriæ Dioſcoridis breuitatem, iudicium de his eſt difficile.

Cardamomum ſcilicet maius, quia præſtantius.

Cardamomi genera duo requirit in elect. Letificante, & alibi: quæ etiã ſi nō ſint, ſemina ab officinis produta: tamen ignaua non ſunt, & pro cardamomis recipi poſſunt. Cardamomi nomine quidam maius ſimul & minus recipi uolunt.

Cafia, ſcilicet lignea, ſeu uulgare cinnamomum.

Cafia in purgatibus fiſtularis, nigra, cathartica intelligitur: in alijs uerò cafia Græcorum, quæ eſt uulgare cinnamomum, cafia lignea & aromatica officinis dicta: obſtructiones aperit, præſertim hepatis: menſes potenter mouet.

Caffutha herba eſt amplexicaulis, quæ linum amplectitur, & ſuffocat: ob id uulgò podagra lini dicitur. Linodera Theophraſti uidetur multum ſimilis uocato nunc epithymo.

Ceratia, ſeu xyloceratia, uulgò carrubiæ, Latinis ſiliquæ: ſunt ſiliquæ edules, ſaporis caſiæ, nigrae, dulces,

mag

† 4. alij. magnitudine fabæ, in quibus semen minus quam ca-
sie. Ponderis granorum hordei † octo. Ob id sæpe
pro hoc pondere sumitur.

Chamæpitys seu *abiga*, seu *aiuga* pro *iua*.

Cinnamomum adhuc desideratur.

Cinnamomum crassius uomitorijs medicamentis mi-
scendum quidam putant, quod uomitorium his sit:
alijs autem tenue.

Cinnamomum tenuius, quia melius crasso, quod *darse-*
ni Mes. appellat, electario de *cinnamomo*, & de *cy-*
donijs, nisi cum *Manardo* per *darсени* *aspalathum*
malis intelligere: quod tamen *darfisahan* Arabes vo-
cant, licet *Auenzoar* *darсени* *cinnamomum* nigrum
& odorum ualde, & *Auerrois* colliget *canellam*
subtilem, dulcem & aromaticam.

Cinnamomum uulgare duplum cōpositionibus miscen-
dum ob eius imbecillitatem: uero enim caremus.

Citrus seu *citreolus* est *cucumeris* species, *citrum* co-
lore & forma emulata.

Colleticum glutinans, uulgò consolidans.

Conchæ testæ in elect. nostro paruarum *concharum*
coopercula, aut potius *onyx* odoratus, *blatta* *Byzan-*
tia uulgò dicta.

Corallium rubrum est melius albo, & album ceteris:
in *Pachyno* *Sicilie* promontorio plurimum crescit:
idq; mari extractum, aëre mox durefcit: frig. primo
gradu, sic secundo: stomachum tota sua substantia
roborat, non sumptū modò, sed appensu admotum:
nauseam quoq; & uomitum, & hæmorrhagiā sistit.

Cor item mirè roborat, spirituum resolutionem in se-
bribus prohibet.

Costus amarus tantum *Græcis* est, *Macro* cum *Sera-*
pione,

pione, & quibusdam alijs Arabibus etiam dulcis,
hodie ignoratus.

Crocus nobis Arabica uoce zahafaran, parum corru-
pta safran dicitur.

Cubebæ nobis usu frequentes bacca sunt aromaticæ:
Serapioni autem oxymyrsmes, id est, rusci fructus
Auicennæ carpesia, id est, festuca quædam, de qui-
bus in simplicibus.

Cydonia præsertim matura, odore ualenti calorem ali-
quæ declarât: sunt tamē frigida humida primo grad.
Cydonium uel cotoneum acidum seu immaturū: dulce
maturum: dulcacidum medium: sic in plerisq; fru-
ctuum generibus.

Cuminum Carmanum pro Carmentum uerti, id est, ex
Carmania regione Persidi proxima, ex qua per si-
num Persicū in Arabiam & Syriam promptè con-
uehi poterat, ut ex Aethiopia per mare rubrum.
Cuminū autem Carmanū seu ex Carmania regione
præfert Mesues, Galenus Aethiopicū. Ne autē pu-
tes Carmentum, ut malè est uersum, seseli esse cum
quibusdā, quod adiectiua singularis numeri producit.

D

D Actylos fuluos seu rufos uerti, quoties chari uo-
cabantur, quòd suspicio erat id uerbum esse
corruptum: κίτρινον enim Græci & πυρρὸν uinum,
& alia appellant, id est, igneum, rufum, pallidum,
giluū, claretū, uulgò, & pallietū, & rufum dicitur.

Darseni seu cinnamomum quidam electum cinnamo-
mum intelligunt. Si uerò utrunq; simul compositio
postulet, tenue & crassum miscent, ut heil, seu car-
damomum, scilicet maius: si utrunque exprimitur,
maius & minus est miscendum.

H

Darfeni in electario aromatico moschato, & alibi cinnamomum crassum uerti. Manardus esse mauult aspalathum, quem Arabes darfisahan uocant, præstantius est cinnamomum. Quod si cinnamomum & darfeni scriptura postulet, ut in electario de cinnamomo, auge quantitatem, & pro crasso tenue, seu præstantius miscere fuerit rectius.

Daucum malè corrumpit uulgus in bauciam: eius loco carpere possis pastinacam hortensem: sed cum imbecillior sit, largior iniicienda medicamentis.

Doronicū, radícula est aromatica, alba, odorata, etiam priscis incognita: officinis hodie notissima.

E

E Clegma linctus, loch.

Ελεκτρον, id est, succinum, seu gutta succina & succulenta, officinis carabe, & cacabre, uulgò galorum ambræ, absolute dicitur: gummi pini Septentrionalis esse, hodie est certissimum: calidum primo gradu: siccum secundo: cor & uentriculum roborat Auicennæ: ob id cardiacis, & corde trementibus confert, nauseam & uomitum sedat, prauos in uentriculo humores gigni prohibet.

Epuloticum uel synuloticum, cicatricem generans.

Epatorium est agrimonia: quod autem eupatorium uocabant, licet Græcis inditum uideatur, tamè speciosa, & sapore amaro liberandis obstructionibus idonea fuerit.

F

Fausel fructus adstringens, priscis incognitus: auellana Indæ uulgò dicitur.

Fausel est auellana Indica Serapioni, nuci moschatæ similis forma pyramidis, insipida: eius desideratæ
loco

loco miscetur santalum rubrum, & coriandri re-
centis dimidium.

Flos rosarum est illud crocatum in apiculis mediam
rosam implentibus, quibus siccatis nonnihil exi-
guum nigrum, semini simile etiam apparet.

Folium absolute: & folium malabathri hodie parum
cognita sunt: eorum tamen loco mihi non displicet
prægrande id folium tribus ceu neruis per longum
eius discursantibus firmatum: est enim aroma odo-
rum admodum gustatu, & acre.

Fragmenta pretiosa, scilicet saphiri, hyacinthi, sardi-
nis, granati, smaragdi.

G

G Alanga radix nunc notissima, apud Græcos non-
dum lecta.

Gallia, seu gallia moschata, Gallia Sebellina, trochisco-
rum nomina sunt, quibus raro per se utuntur, sed in
alias compositiones ueniunt, lege in trochiscis.

Gallia simpliciter, & sine addito pro trochiscis galliæ
moschate: cur autem galliæ sint dictæ, in trochi-
scis leges.

Gluten alunbac in unguento basilico & aureo pro te-
rebinthina.

Gluten uero alzana in diachylo ichthyocollam uerti-
mus, id est, piscium colam: quæquàm sunt qui uisco
quo capiuntur aues, ex uisco querno factum malint.

I

I Rris pro lilio cœlesti.

L

L Apidū quinq; pretiosorū, saphiri, hyacinthi, sardi-
nis, granati, smaragdi fragmenta, cor multum
uiuare creduntur: ob id cardiacis miscentur. Vires

H 2

autem roborandi stomachi in iaspide uiridi, si probauit Galenus, potuerunt Arabes horum quinque lapidum uires in cordis affectibus probasse, quos ob id posteritas est sequuta. Sapphirus Alberto melior ex cæruleo flauus seu cæruleus ex purpureo puluere aureo interpersus, seu nubibus obscuris & subrubris: ob id subobscurus est melior perspicuo. Hyacinthus Serapioni optimus est ruber: à fulgure & peste seruare creditur, si uel ipse gestetur, uel quidpiam eo signatum. Sardis Alberto ruber, crassius, transparens, paruus: cui si candor ceu unguis miscetur, sardonys dicitur: exhilarare & ingenium acuerere creditur. Granatus eidem est ex genere carbunculorum, rubet modo balaustij, transparet, cor exhilarat, tristitiam pellit. Smaragdus quo uirentior, eò melior: exhilarat, libidinem arcet, hemitritæum iuuat, epilepsiam resistit. Hi singulatim terendi sunt super lapidem Porphyrium, aqua rosata aut buglosi pauca identidem affusa.

Lepidium pro scitarago Indo substituiimus.

Lepra in Mesue uidetur accipienda more Græcorum pro cutis uitio, & squamosa scabie, ut psora pro furfuriosa. Nam passim ut Græci psoræ iungit lepram, & in elect. secundo Hamech psoram, lepram, & elephantiam recenset, quæ est Græcis, quod uulgo lepra.

Leucacantha, id est, alba spina Græcorum, accipienda pro bedegar Arabum: non autem spongiola in Cynosrhodo inuenta.

Lignum aloës, seu xylaloë, seu ἀλόη, sit crudum: coctum enim nullarum est uirium & inodorum: Arabibus enim id coquere odoris excipiendi gratiâ
morem

morem esse scribit Casius Felix, aquamq; ab his in usus multos seruari. Ob id Mesues ligni aloës crudi mentionem facit frequentem; quòd siquando crudum non addat, intellige. Lignum aloës crudum in igni diu durat inconsumptum, ob glutinosam humiditatem, quam coquendo supernatantem separant institores & mox aquæ fundum petit.

Ligusticum Manardo radice sola uisum, hodie agnoscere cepit: sed multò diuersum ab eo, quod uulgus in eius locum substituit, licet uiribus non differant, ut ligusticum Diosc. & Smyrnum, quod uulgare leuisticum legenti patebit.

Lingua auis in confectione testiculorum uulpis, & alibi Serap. intelligitur lingua passerū auicularum salacissimarum: recentiores semen fraxini foliaceum in linguae speciem figuratū, amarura intelligunt, cui uim calculos in renibus frangendi etiam tribuunt.

Lingua bouis Græco sermone buglossa uocatur Manardo.

M

MAcis Arabum, & macer Græcorū, diuersas res esse in simplicibus probauimus, etiā si Manardo & alijs quibusdam idem censetur.

Macis nucis moschata cortex medius inter externum crassum, cortici crasso & uiridi nostrarum nucum simillimū: & corticem alterū nigrum, durū, cortici quoq; ligneo nostrarū nucū persimilem, sub quo est ipsa nux moschata: ne cum multis putes idem esse, quod macer solius coloris & odoris affinitate turpiter hallucinatis, nō aduertentibus macis corticem esse tenuissimū, admodum calidū, nihil aut minimum adstringentē: macer uerò crassum corticem, calido

et frigido temperatum, admodum adstringentem.
 Quæ. s. notæ tanquàm fidelissimæ et ualentissimæ à
 Galubique plurimi fiunt, ut color et odor minimi.
 Maior, id est, efficacior, uel pluribus simplicibus con-
 stans Mesuæ compositio dicta, Galeno composita
 uocaretur, ut minor simplex, ut diatrion pipereon
 simplex et compositum.

Margaritæ in conchis ostrcorum generi similibus Plinio inueniuntur. Vidi et in conchis mytulorum maris interni, sed paruas. Dos autem eorum omnis in candore, magnitudine, orbe et pōdere: integræ item et perlucidæ perforatis, rufis, obscuris sunt meliores. Cardiacæ putantur à tota substantia, et sanguinis prope cor putredinem prohibere, cordis intemperiei calidæ et hinc nato tremore prodesse, quia frigida sicca primo gradu: ob id febricitantium et imbecillorum remedijs miscentur.

Marmacur in diamorusia marrubium est, uel melissophyllum, quod marmacur esse quidam potius putant. Cum uerò plantæ hæ duæ sint facultate proximæ Galeno, sed marrubium frequentius et efficacius, id accipiendum est.

Marmacur in pul. altero ligni aloës, quidam non marrubium, sed maioranam intelligunt: alij melissophyllum, uel cytratum ocymum.

Mastiche sit alba, ampla, pura.

Medium granatum seu dulcacidum uerti pro muzum, quod id etiam pro uisq, id est, medium putau deprauiatum. Nam inter acida et dulcia tantum, quæ simul dulcia sunt et acida, sunt media.

Mel ærium seu æromeli cum multis mannam in Mes. semper appellamus.

Mel tabarset quidam mel rosidum intelligunt, seu man-
nam: cuius loco mel album aut saccharum bis co-
ctum poni potest.

Mel emblicarum in elect. de gemmis, & ligno aloës, est
mel album, quo uelut syrupo myrobalani emblicæ
conditæ seruantur in simpl. Mes. & in conditis se-
ctiōe prima. Alijs mel emblicarum myrob. fit ex
ipsarum pertritatum uncis duabus, in aquæ com-
munis lib. duabus infusis diebus octo, post coctis ad
dimidij consumptionem, colatis panno lineo & ual-
lenter expressis: in expresso coque mellis boni libr. 1.
coque ad liquoris consumptionem.

Mel Mes. album ferè præfertur, ut etiam hodie Lugdu-
nensibus & Narbonensibus: Galeno autè flauū præ-
batur, nec alibi fit mentio, etiam si ceram Ponticā na-
turā albā nouerit, nō solā Tyrrenicā lotionē albatā.

Mel, passularum, id est, in quo bullierint uuæ passæ usq;
ad liquationem, Manardo uidetur in loch. de pino:
alijs sapa uuarum passarum est, ut in conditis dixi-
mus. Alijs mel uuatum, id est, passulatum sic fit: uua-
rum passarum unc. quatuor, ex aquæ puræ libr. una
coquantur ad aquæ consumptionem, ualenter expri-
mantur. Huic expresso adde mellis despumati duplu:
percoque quantum opus, uase uitreo reponc: sic mel
myrtatū facere possis, ut docet Nicol. in Diacodio.

Mel uuatum id interdum uocamus passulatum, quod
passa sint præter uuas pruna, & alia multa, noluit
inde mutuari denominationem.

Mentha, hortensis intelligitur, & ea siccata: tunc enim
ualentior & odoratior.

Mel, in fructibus præsertim corruptum opinor in
muzum, uel granata musa pro mīsa, id est, media,

nec scilicet acida, nec dulcia, sed inter hæc media, seu acidodulcia, quanquàm sunt qui dulcia intelligant. Miſq̃ quod Arabes muzum corruperunt, medium inter dulce & acidum, qualia pruna in diapruno requirunt.

Miua, & miua aromatica, & aromatizata, & cum speciebus, est syrupus, uel conditum ex succo cydoniorum: ob id etiam sæpe dicitur miua cydoniorum, de qua in conditis.

Melo Indus est uiridis, oblongus, magnus, botheca uulgo dictus: alijs anguria, nunc hic frequens.

Myrrha bona inuentu difficilis.

Myrrha stacte, styrax liquidus.

N

NAbath uel anabath in puluere baccarum myrti Serapio uidetur intelligere sorba, uel illis similes fructus facultate, qualia sunt mespila.

Nabet uerti in cōditis, & in confectiōe alhalif, saccharum uulgo candum uocatum: alijs potum ex ficis, datylis, & saccharo esse uolunt: alijs aliud.

O

OEsypus corruptè cum Pauli exemplaribus byssopus humida.

Oleum balaninum, oleum de ben Mesuæ.

Oleum cicinum, seu ricinum, oleum de xerua.

Oleum amygdalinum, dulce.

Oleum sesaminum, ex semine sesami calidum hum. pr. gr. desijt parari, quia sesaminum Italiâ olim largissimum, hodie desideratur. Eius loco sumatur oleum recens amygdalarum dulcium, non rancidarum.

Oxyacantha est berberis.

Oxytriphylon alleluia in diaphœnico unguento secundo &

do & uiridi.

Oxymum, id est, *basilicum* quoddam, uulgo *caryophyllatum* dicitur ab odore & uirtute *caryophylli*: alterum ab odore citri citratum est *melissophyllum*, calidum secundo gradu, coctu difficile: sed aliorum coctionem iuuat, obstructum hepar aperit, naribus impositum, uel succo, uel aqua attractum, pituita purgat cerebrum, ut *betonica*: cor roborat & cerebrū.

Oximum autem *caryophyllatum basilicum* semine flavo, aromatico, cardiaco, calido, folijs paruis magis quam *basilicum*, semine nigro, & folijs latioribus præditum quibusdam uidetur.

P

Pectines pro conchis supposui, quales à sancto Michaële & sancto Iacobo peregrini afferunt, idonei ad hæmorrhagiam *Auicē. can. 3. fen. 21*. Idem possunt testæ *limacum*, *purpurarum*, *buccinarum*, *Manardus* in id probat magis *ὄνυχας*, id est, ungues odoratos, uulgo *blattas Byzantias*.

Penidia uocem nobis incertæ originis cum uulgo retineamus, & alias quasdam, quod pro his, licet Barbaris, tamen notis, nouas & obscuras substituere non est, licet plerasq; appellationes nouas dedimus, quod propriè magis, & rei naturam perfectiùs exprimentes uiderentur: *Δόσις* autē, id est, datio, quamuis Græca sit uox, & uulgo medicorum usu frequens: quia tamen Græcis in eam significationem, pro medicamento scilicet sumendi quantitate non usurpatur, nec Latinis, uerbum dare malui eius loco substituere.

Petroselinum uerum ex Macedonia quia desideratur, & uulgare hoc est *imbecillius*, dupletur uel eius loco ponatur *olusatrum*.

490 INTERPRETATIO

Petroselinum ueri loco semen olusatrum Manard.

Plantago longa in diaphoenico unguento, uel maior est,
uel lanceolata.

Polenta est farina hordei recentis torrefacti, sauium
Arabibus.

Poma dulcia frig. pr. gr. hum. secu. si odora sunt.

Pyrethrum hyeme legitur, seruatur annis quinque: non sit
foraminulentum, nec dum frangitur, puluerem edat.

R

Rasura eboris frigida sicca, cardiaca est, foecundas
ex sterilibus mire facit Auicennae.

S

Saccharum Mesuae albißimum probatur, utitur &
Saccharo coctione candefacto, aut uerius in crystal-
li modum per coctionem per se uel in syrupis glaciato.
Saccharum autem zucarum Arabum esse alias proba-
uimus.

Saccharo autem Mesues, ut Graeci ueteres, raro utitur,
quod tum erat minus frequens: nunc contra saccha-
ro, quia gratius, omnia dulcoramus, & siccando ser-
uamus.

Saccharum recens cal. hum. primo gr. uetus sic. pr.

Sanguis draconis Serapioni & Auicennae & succus her-
bae achillii dictae Dioscoridi, Lusitanis huc largae co-
piam deferentibus, est succus quarundam arborum.

Santala nostrata, & ex his elect. trium santalorum,
sumpta & admota, reuera calfaciunt, ne ijs ceu re-
frigerantibus postea utaris. Nam uera santala desi-
derantur, cum uulgaria sint cedra uerius.

Santala si qualia scribuntur sunt, refrigerant: quae uero
proferunt officinae, calent.

Santala frig. 2. gr. sicca. 1. rubra frigidiora: omnia cardia-
ca, &

ca, & aromatica, sed flaua magis, quia odoratiora.
 Sarcoticum, carnem generans, uulgò incarnans.
 Sardis, seu Sardius lapis, uulgò corneolus dictus Ma-
 nard. putatur.

Satyriorum testiculos duos conditos si uir ante coitum
 sumpserit, marem generari, si fecunda est mulier,
 scribit ex Rasi Nicol. Florētinus lib. 10. cap. de sterili-
 tate: unico uerò deuorato, foetū nasci cū unico teste.
 Sauich ἀλφίτα, polentæ.

Scammonium in malo cydonio, uel alio similiter grato
 & adstringente coctum (quod Galen. innuit libr. 1.
 alim.) pomo, uirium suauium multum impertit, ob-
 idq; imbecillius manet, quale miscet elect. Indi maio-
 ri, ubi pomum absolute scribitur, quod cydonium si-
 gnificat Græcis μήλον: unde oleum μύλινον Gal. pas-
 sim est cydoniorum, & emplastra μύλινα lib. 2. cap.
 ph. g. id est, rufa, & coloris mali cydonij, & ἁλὶ μύ-
 λων pro ἁλὶ κυδωνίων, ut in fine lib. 6. san. tu. Cru-
 dum autem purgatorium magis est, ut si elect. Indum
 maius, & diaphœnicon scammonium ambo uel co-
 ctum, uel crudum accipiant, Indum est purgantius.
 Si uerò in Indo scammonium sit coctum in diaphœ-
 nico, crudum (ut Mes. uoluisse uidetur) diaphœni-
 cum est purgantius. Cum scammonium absolute scri-
 bitur, ut in hiera Hermetis in elect. Indo minori, in
 diaphœnico: si ualens uis medicamentum, crudum
 misce, præsertim cum frigidis, crassis, adstringenti-
 bus, gratis, uis eius obtunditur, ut dactylis in diaphœ-
 nico, prunis in diaprino, cydonijs in cydoniato Lu-
 gdunensi, succo rosarum in elect. succi rosarum. Ne-
 que per hæc adstringentia, uis eius à longinquis at-
 trahendi prohibetur, quia cum aromatum uapore

et substantia uis quædam scammonij purgatrix ad illas perreptat.

Scariola pro seriola, sonchi species minus spinosa Marnardo uidetur: alijs à seride, id est, cichorio nomen deprauatum. Vt ut est, cum omnia hæc cichorij sint differentie uiribus affines, unum pro reliquis capi potest.

Schoenu anthos, uel schoenanthum, ut chalcu anthos et chalcanthum (licet duo hæc differant) cuius flos ad nos non affertur, sed herbe palea.

Scolopendrium uulgò ceterach.

Secacul Serapioni et Auicennæ radices zingiberi similes, conditæ ex India deferébatur diuersæ ab eryngio: quod tamen eo loco capere malim, utpote uiribus cum secacul cõueniens, quàm cum quibusdam sigillum beate Mariæ, cum alijs sigilli Salomonis, seu polygonati radicem cerebro geniculatâ, graueolentem, sapore cotonei aut punici subadstringentem, subacrem, cum fastigiosa quadâ amaritudine Diosc. et Gal. Alijs est radix calcitrapæ stellaris herbe. In tanta opinionũ uarietate, pro secacul Indica radice, radicem eryngij cõdirem, quam secacul à Sarracenis uocari docet Nicolaus Salernitanus in diazingibere: hæc enim etiamsi nõ sit eadem, tamen eadem præstat. Quæ uerò siccitas nõ parua cum essentie tenuitate eryngio à Gal. tribuitur, hac præparatione facile uincitur. Quin et nonnulli hanc radicem calidam primo gr. humidam secundo dicunt, et à multis melle solo condita: ab alijs etiam cum aromatibus ad uenerem excitandam sumitur magno successu, etiã si ueterũ nemo huius facultatis in eryngio meminerit. Seitar gum Indum, uerti lepidium: alijs Iberidem esse malunt:

In tryphera
Sarracenia
prosecaculeryn-
gium etiam
scripsimus.

In dracunculo
aloës, unc. unã,
mox colocyn-
drach. 8.

lunt: sed hæ uiribus parum uariant, ut etiam cardamum & cardamine pro his poni possint.

Semen rosarum quibusdam uidetur id lanosum, quod in fructu est rubro oliuæ amulo, qui rosis non collectis succedit: qualis in cynosbato & cynosrhodo cernitur.

Sericum sit crudum: sunt. n. qui uim eius cardiacam coquendo aut macerando extrahunt, & sericum uelut exanimatum uiribusq; destitutum uendunt.

Sericum minutim concisum cum margaritis, uel alijs tritum, est efficacius cum Serap. quam ustum cum Mes. calidum siccum primo gr. cor roborat tota sua substantia: spiritum & sanguinē purgat, clarumq; facit, & facultatem eorum in unum cogit.

Serum lactis Galeno frig. humidum, quod aquosa eius substantia largissima nitrosam superat, qua calidum est: terget, aluū subducit etiam Gal. à qua Mesuæ calidum dicitur, ea autem si per noctem in aëre steterit, exhalat eidem. Id uerò Mes. appellat nunc aquam lactis uel ebutyrati, uel non ebutyrati, & à causa aliqua concreti: nunc aquam casei, quæ per formæ aut fiskele raritates diffluit.

Seseli sumptum & suffitum, steriles ob uteri intemperiem frigidam humidam etiam cum materia, foecundas facit: id quod bruta duce natura facientia nos docuerunt, Serap. Auic.

Spasmus cynicus, id est oris tortura.

Spica nardi Indica, Romana uerò Celtica. Spica absolute, spica nardi Indica seu aromatica significatur: annos decem sicco loco seruari posse affirmant.

Spina alba est bedegar, & spina Arabica est sucaba: cum uerò his caremus, carduus benedictus, aut sabinæ,

na, aut similes plantæ aperiētes capiendæ.

Spodium Græcorum & *Antispodium* solum admodum uebatur: ebur uerò ustum quod *spodium* Arabibus quorundam sententia est, etiam sumitur, & deuoratur, ac ex radicibus cannarum, myrto, olea, lentisco ustis, antispodia, id est, quæ pro spodio ponuntur. Græcorum autem *spodium*, id est, cinerula, quod in pauimento fornacum ærariarum recidit albicans, pompholigi simile, sed grauius & impurius intra corpus non recipiendum.

Strobili sunt nuclei pinei Gal. in simpl.

Styrax calamites calamis afferri desijt: siccus tamen affertur.

Styrax scilicet calamites tanquàm perfectior.

Styrax ruber uulgò est *sax styracis* liquidi, hoc est myrrhæ *stactes*.

Styrax uerus *lachryma* est, humiditatem non remittens, nisi dum manibus tractatur.

Succinum seu *electrum* est carabe.

T

T *Amar Indi* *Κίρσοι*, id est, fului, quales sunt ante maturitatem, per quam nigrescunt: immaturi ergo intelliguntur.

Thymelæa seu *coccum gnidium*, *mezereon*.

Thymelæa uerius esse *mezereon*, quàm *chamelæa*, & semen eius *coccum gnidium* ex Diosc. & Mes. collatis deprehendes.

Tortellæ de seni, panis bis coctus.

Tragacanthum album frigidis medicamentis miscendum: rufum ceu uetustate calidius, calidis. Illud autem frigidum humidum primo *g. gummi* autem *Ara bicum* frigidum siccum.

Tud

Tuderi in tryphera Galeno tributa, his horminum, est alijs anagallis : Mesues mens habet eius loco behen album & rubrum.

V

Venera in catapotijs de bdellio maioribus Mes. ut Auic. & Serapioni, pectines interpretati sunt. id est, cōchas pectinatim striatas & implexas, quales peregrini plerique Sancto Michaële & locis maritimis pileo circumferunt, quas conchulas uocat catap. de bdellio a se inuentis Mesues.

Z

ZAzur in succo fructuum & alibi, est mespili genus, prius in Diosc. aronia dictum, quod in italia azarolum dicitur, Gallis ignotus fructus: eius loco mespilum nostrum pentacoccum uiribus proximatum sumatur.

Zedoaria radix nunc uulgò nota, ueteribus uel in cognita, uel alio nomine scripta.

Zizypha seu serica, uulgò iuiubæ Gal. damnantur libro secundo Alim. tamen ea passa neoterici efficacia in pulmonicis remedijs experiuntur.

Zurumbet quibusdam est zedoariæ species, ut in simpl. dicimus : Serapioni est arbor : Auicennæ herba, in elect. de gemmis utrunque petitur.

FINIS.

Lugduni,
EXCVRBANT PHILI-
BERTVS ROLLETVS,
ET BARTHOLOMAEVS
FRAENVS,
IMPENSIS HONESTIS-
SIMORVM VIRORVM
*Gulielmi Rowillii, & An-
tonii Constantini.*

